

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar
Doktori Iskola

dr. Nagycenki Tamás

**A szervezett bűnözéssel kapcsolatos jogi szabályozás, illetve a bűnszervezetek elleni
fellépés szervezeti keretei, lehetőségei Magyarországon**

Doktori értekezés

Témavezető:

Prof. Dr. Belovics Ervin tanszékvezető egyetemi tanár

Kézirat lezárva: 2021. január 26.

Budapest, 2021.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	4
I. fejezet: A szervezett bűnözés elleni küzdelem alapjai	9
I. 1. A szervezett bűnözés fogalmi meghatározása, fogalomrendszere.....	9
I. 1. 1. A szervezett bűnözés fogalmi tisztázása iránti igény.....	9
I. 1. 2. Kriminológiai fogalom meghatározások.....	11
I. 1. 2. 1. Külföldi megközelítések.....	12
I. 1. 2. 2. Hazai megközelítések.....	21
I. 1. 3. Szervezeti fogalom meghatározások.....	24
I. 1. 4. A szervezett bűnözés fogalomrendszere.....	26
I. 2. Nemzetközi jogi eszközök, illetve a környező államok szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi válaszai.....	29
I. 2. 1. Nemzetközi jogi eszközök.....	29
I. 2. 2. A környező államok szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi válaszai.....	30
I. 3. A szervezett bűnözői csoportok tipizálása, illetve struktúrája.....	33
I. 4. A szervezett bűnözés felszámolására irányuló stratégiák, illetve nyomozati eszközök.....	44
I. 4. 1. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos stratégiák.....	46
I. 4. 1. 1. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos magyar és európai uniós stratégia.....	46
I. 4. 1. 2. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos amerikai, brit, holland, ausztrál stratégia.....	49
I. 4. 1. 3. A szervezett bűnözés elleni stratégiák hatékonyságával kapcsolatos kanadai felmérés.....	51
I. 4. 2. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos nyomozati eszközök.....	55
I. 5. A szervezett bűnözés a statisztikában.....	61
II. fejezet: A szervezett bűnözéssel kapcsolatos jogi szabályozás	72
II. 1. A szervezett bűnözés elleni fellépés evolúciója az anyagi büntetőjogban.....	72
II. 1. 1. Előzmények.....	72
II. 1. 2. Első állomás.....	76
II. 1. 2. 1. A T/4057. számú törvényjavaslat országgyűlési vitája.....	76
II. 1. 2. 2. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény.....	79
II. 1. 3. Második állomás.....	83
II. 1. 3. 1. A T/250. számú törvényjavaslat országgyűlési vitája.....	83
II. 1. 3. 2. A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény.....	84
II. 1. 4. Harmadik állomás.....	86
II. 1. 4. 1. A T/5060. számú törvényjavaslat országgyűlési vitája.....	86
II. 1. 4. 2. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény.....	89
II. 1. 5. A hatályos szabályozás. Végső állomás?.....	91
II. 1. 6. A szervezett bűnözés elleni küzdelem további anyagi büntetőjogi intézményei.....	99
II. 1. 6. 1. Vagyonelkobzás.....	99
II. 1. 6. 2. Kényszerítés hatósági eljárásban.....	103
II. 2. A szervezett bűnözés elleni küzdelem eljárásjogi eszköztára.....	104
II. 2. 1. Leplezett eszközök.....	104

II. 2. 2. Tanúvédelem.....	105
II. 2. 2. 1. Személyes adatok zárt kezelése.....	107
II. 2. 2. 2. Telekommunikációs eszköz használata.....	108
II. 2. 2. 3. Különösen védett tanú.....	108
II. 2. 2. 4. Személyi védelem.....	109
II. 2. 2. 5. Védelmi Program.....	110
II. 2. 3. Fedett nyomozó.....	113
II. 2. 3. 1. Fedett nyomozó alkalmazása az Rtv. és a NAV tv. alapján.....	115
II. 2. 3. 2. Fedett nyomozó alkalmazása a Be. alapján.....	116
II. 2. 4. Zár alá vétel; vagyonvisszaszerzés.....	118
II. 2. 4. 1. Zár alá vétel.....	118
II. 2. 4. 2. Vagyonvisszaszerzés.....	119
II. 2. 4. 2. 1. Vagyonvisszaszerzés a hatályos Be. előtt.....	121
II. 2. 4. 2. 2. Vagyonvisszaszerzés a Be. hatályba lépését követően.....	124
II. 2. 5. Elkövetővel megállapodás – a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése; a feljelentés elutasítása, illetve eljárás megszüntetése az együttműködő terhelttel szemben; kegyelem.....	126
II. 2. 5. 1. A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése.....	128
II. 2. 5. 2. A feljelentés elutasítása, illetve eljárás megszüntetése az együttműködő terhelttel szemben.....	129
II. 2. 5. 3. Kegyelem.....	131
III. fejezet: A szervezett bűnözés elleni fellépés szervezeti keretei.....	133
III. 1. Országgyűlés.....	135
III. 2. Rendőrség.....	136
III. 2. 1. Megyei (fővárosi) rendőr–főkapitányságok.....	137
III. 2. 2. Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda.....	137
III. 2. 3. Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ.....	141
III. 2. 4. Nemzeti Védelmi Szolgálat.....	143
III. 2. 5. Terrorelhárítási Központ.....	146
III. 3. Nemzeti Adó– és Vámhivatal Bűnügyi Főigazgatóság, regionális bűnügyi igazgatóságok.....	148
III. 4. Nemzetbiztonsági szolgálatok.....	149
III. 4. 1. Információs Hivatal.....	150
III. 4. 2. Alkotmányvédelmi Hivatal.....	151
III. 4. 3. Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat.....	151
III. 4. 4. Nemzetbiztonsági Szakszolgálat.....	151
III. 4. 5. Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ.....	152
III. 5. Büntetés–végrehajtás.....	154
III. 6. Ügyészség.....	155
III. 7. Bíróság.....	156
III. 8. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar.....	157
III. 9. Nemzeti Oktatási Központ.....	160
III. 10. A szervezett bűnözés elleni küzdelemben szerepet játszó szervezetek csoportosítása.....	161

IV. fejezet: A bünszervezetben történő elkövetéssel és a bünszervezetben részvétellel kapcsolatos dogmatikai kérdések, illetve bírósági gyakorlat	165
IV. 1. 4/2005. Büntető jogegységi határozat bűncselekmény bünszervezetben való elkövetésének megállapíthatóságáról; bünszervezettel kapcsolatos alkotmánybírósági döntések, illetve BH-k.....	171
IV. 1. 1. 4/2005. Büntető jogegységi határozat bűncselekmény bünszervezetben való elkövetésének megállapíthatóságáról.....	171
IV. 1. 2. Bünszervezettel kapcsolatos Alkotmánybírósági döntések.....	173
IV. 1. 2. 1. Az Alkotmánybíróság 3031/2017. (III.7.) AB határozata.....	174
IV. 1. 2. 2. Az Alkotmánybíróság 3004/2020. (II.4.) AB végzése.....	175
IV. 1. 3. Bünszervezettel kapcsolatos BH-k.....	177
IV. 2. Költségvetést károsító bünszervezetekhez köthető bűncselekmények.....	187
IV. 3. Embercsempész bünszervezetekhez köthető bűncselekmények.....	192
IV. 4. Vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetekhez köthető bűncselekmények...	196
IV. 5. Kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetekhez köthető bűncselekmények.....	199
IV. 6. Erőszakos bünszervezetekhez köthető bűncselekmények.....	202
IV. 7. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos kiemelt jogesetek.....	206
IV. 7. 1. Loncsik.....	206
IV. 7. 1. 1. Tényállás.....	206
IV. 7. 1. 2. Az ítélet bünszervezettel kapcsolatos rendelkezései.....	207
IV. 7. 2. Kecskeméti maffiaper.....	210
IV. 7. 2. 1. Elsőfokú ítélet.....	211
IV. 7. 2. 1. 1. Tényállás.....	211
IV. 7. 2. 1. 2. Bizonyítási eszközök felhasználhatósága.....	212
IV. 7. 2. 1. 3. Az ítélet bünszervezettel kapcsolatos rendelkezései.....	216
IV. 7. 2. 2. Másodfokú ítélet.....	220
IV. 7. 2. 3. Felülvizsgálati eljárás.....	220
IV. 7. 3. Fekete sereg.....	222
IV. 7. 3. 1. Elsőfokú ítélet.....	222
IV. 7. 3. 1. 1. Tényállás.....	222
IV. 7. 3. 1. 2. Az ítélet bünszervezettel kapcsolatos rendelkezései	225
IV. 7. 3. 2. Másodfokú ítélet.....	230
IV. 7. 3. 3. Perújítás.....	231
IV. 7. 3. 4. Felülvizsgálat.....	232
IV. 7. 4. Eclipse.....	232
IV. 7. 4. 1. Elsőfokú ítélet.....	233
IV. 7. 4. 1. 1. Tényállás.....	233
IV. 7. 4. 1. 2. Bünszervezet kérdésköre.....	238
IV. 7. 4. 2. Másodfokú ítélet.....	239
IV. 7. 4. 3. Felülvizsgálati eljárás.....	239
IV. 8. A bünszervezetben részvétel büntetével kapcsolatos bírósági gyakorlat.....	240
IV. 9. Összefoglaló.....	247
V. Záró gondolatok	259
VI. Felhasznált irodalom	261

„A szervezett bűnözés feletti győzelem elengedhetetlen a nemzeti jóléthez. Ez elérhető a hatékonyabb büntetőjoggal, új törvényekkel, illetve azon módszerek társadalmi felismerésével, amelyekkel a szervezett bűnözés gyengíti a nemzetet”. Robert F. KENNEDY

Bevezetés

Nagycenkről származóként Széchenyi István alábbi szavaival kezdeném az értekezést: „Egynek minden nehéz, soknak semmi sem lehetetlen”. Sajnos ez igaz a bűnözésre is, ha a bűncselekmények elkövetői többen, illetve szervezeten lépnek fel a társadalmi, gazdasági rend ellen, sokkal nagyobb sérelmet, kárt tudnak okozni.

A szervezett bűnözés nem a modern kor „terméke”, már az ókorban is létezett, az első „keresztapa” vélhetően az ókori Rómában Kre. 59–50. között tevékenykedő Clodius volt.¹ A csőcseléket vezető Clodiusról így írtak: „dacolt az igazsággal, sértegette a konzulokat, legyőzte a tribunosokat, felfegyverzett rabszolgák bandájával masírozott az utcákon, megölte a számára ellenszenves embereket és magában a szenátusban magas rangú barátokkal és kapcsolatokkal rendelkezett, akik védelmet nyújtottak számára.”²

Egy történész, Robert LACEY szerint a szervezett bűnözés vizsgálata részben tudomány, részben pletyka.³

Valójában mi tekinthető szervezett bűnözésnek, illetve mit jelent az annyira gyakran hivatkozott maffia? Amikor az emberek a maffiáról beszélnek, gyakran használják a „polip” és „rák” kifejezéseket. Luciano VIOLENTE, az olasz Maffia Elleni Bizottság volt elnöke szerint azonban semmi sem állhat távolabb az igazságtól, mivel az említettek alkalmazása az emberekben azt a képzetet keltik, hogy maffia titokzatos, mindenható és elérhetetlen. A szervezett bűnözés szakértője felhívta a figyelmet arra, hogy maffia emberekből, fegyverekből, pénzből és politikai kapcsolatokból áll, ezért kell az embereket letartóztatni, a fegyvereket megsemmisíteni, a pénzt elkobozni, a politikai kapcsolatokat pedig szétzúzni.⁴

1993-ban a Bramshill-i Rendőrtiszti Főiskolán elhangzott, hogy „[...] a szervezett bűnözésnek számos meghatározása van, ennek az lehet az oka, hogy olyan mint egy elefánt, azaz nehéz leírni, de felismered, ha látod.”⁵

A szervezett bűnözés jellemzőinek ismertetésére álláspontom szerint Paul EKBLÖM felsorolása a legalkalmasabb, eszerint a szervezett bűnözés összetett, láthatatlan, invazív, progresszív, romboló, önvédő, tartós, adaptív, jól felszerelt és nem utolsósorban innovatív.⁶

¹ James O. FINCKENAUER: *The Mafia and organized crime – A Beginner’s Guide*. Oxford, Oneworld Publications, 2007., 1.

² Robert Franklin PENNELL: *Ancient Rome: From the Earliest Times Down to 476. A. D.* Boston, Allyn & Bacon, 1896., 10.

³ Robert LACEY: *Little Man – Meyer Lansky and the Gangster Life*. Boston, Little Brown & Co., 1991., 367.

⁴ Alison JAMIESON: *The Antimafia – Italy’s Fight Against Organized Crime*. Basingstoke, MACMILLAN PRESS LTD., 1999., ix.

⁵ Dick HOBBS: *Lush Life – Constructing Organized Crime in the UK*. Oxford, Oxford University Press, 2013., 18.

⁶ Paul EKBLÖM: Organised crime and the Conjunction of Criminal Opportunity framework. In: Adam EDWARDS, Peter GILL (szerk.): *Transnational Organised Crime – Perspectives on global security*. London, Routledge, 2003., 241.

Úgy is mondhatnánk, hogy a fentiek az „ideális” szervezett bűnözői csoportok tulajdonságai.

Az összetettség azt fejezi ki, hogy több részegységből áll, az egyes feladatok megosztottak; a láthatatlanság lényege, hogy a bűncselekményeket igyekeznek úgy végrehajtani, hogy az elkövetés körülményei, illetve az egyéb tevékenységek a hatóság észlelési küszöbét ne éri el. Az invazív és a romboló tulajdonság arra utal, hogy a szervezett bűnözés ártó szándékkal hatol be a fennálló társadalmi, gazdasági rendbe. A progresszív, innovatív, jól felszerelt jellemzők pedig azt jelentik, hogy a szervezett bűnözés folyamatosan megújuló képességgel rendelkezik, a legújabb technológiákat használja fel a bűncselekmények elkövetésekor. Az adaptivitás valamennyi szervezett bűnözői csoport alapvető ismérve, mivel folyamatosan alkalmazkodnak a változó világ jelenségeihez. Fontos annak hangsúlyozása, hogy a szervezett bűnözés nem légtüres térben létezik, a társadalmi jelenségek hatással vannak a szervezett bűnözésre és fordítva. DORN szerint a szervezett bűnözést az alábbi négy fő „szereplő” veszi körbe⁷:

- A rendőrségnek, vámőrségnek és a további ügynökségeknek a büntetőjogi szabályok alkalmazásában van szerepük.
- A rendőrség és az egyéb ügynökségek a bomlasztási taktikát (fedett tevékenységek, dezinformálás stb.) abból a célból alkalmazzák, hogy a bűnszervezetek működését átmenetileg korlátozzák, vagy véglegesen felszámolják.
- Az állami hatóságok igazgatási, illetve adóbírságok kiszabása révén, illetve a bűncselekményből származó vagyon elkobzásával gyengítik a szervezett bűnözést.
- Egyes szabályozó hatóságok (pl. állami ügynökségek) jelentősen alakítják a gazdasági életet; a hatóságok közül kiemelendő az Európai Bizottság, a tagállami versenyhivatalok és kartell ellenes hatóságok, a pénzügyi szolgáltatást, illetve nemzetközi kereskedelmet szabályozó szervezetek.

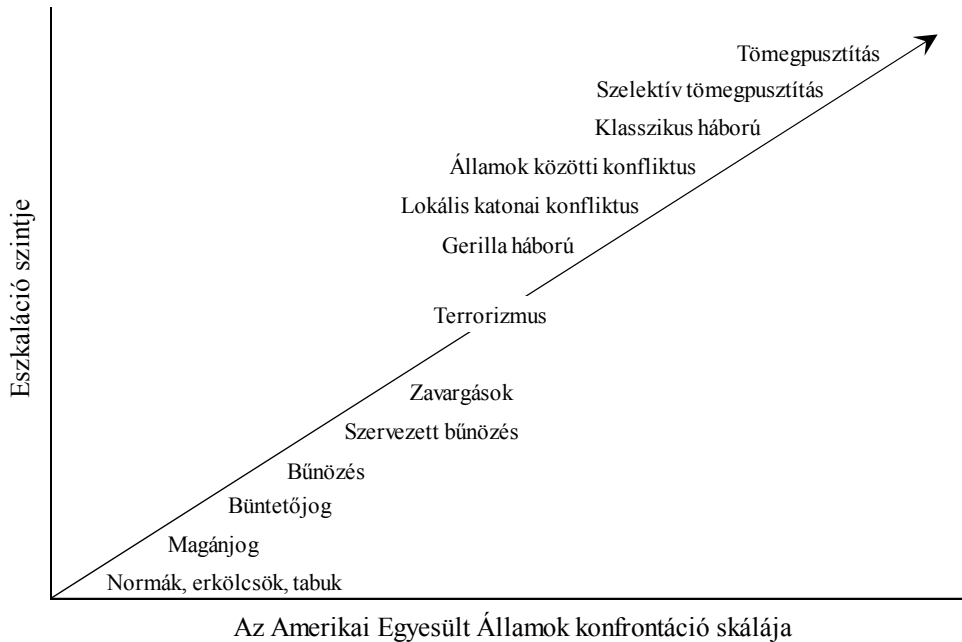
DORN a fentieket az alábbi táblázattal szemlélteti⁸:

„ Bűnüldözés ”: Bírósági döntéshez vezető rendőrségi tevékenység – Nemzeti büntető törvények alapján		„ Bomlasztási taktikák ”: Rendőrség, vámőrség, nemzetbiztonság stb. alkalmazza – Nem tartozik ide a bírósági tevékenység
	Szervezett bűnözés	
„ Adminisztratív intézkedések ”: Melyek magukban foglalják az elkobzást, bírságokat, illetve egyéb szankciókat különböző nemzeti törvények alapján		„ Piacszabályozás ”: Ami magában foglalja a kereskedelmi jogok, előnyök felfüggesztését – Uniós vagy nemzeti törvények alapján

⁷ Nicholas DORN: Proteiform criminalities – The formation of organised crime as organisers’ responses to developments in four fields of control. In: Adam EDWARDS, Peter GILL (szerk.): *Transnational Organised Crime – Perspectives on global security*. London, Routledge, 2003., 229.

⁸ Uo. 230.

Az Amerikai Egyesült Államok hadseregének „konfrontáció skálájában”⁹ a szervezett bűnözés a bűnözés és a zavargások között helyezkedik el:

Az EKBLÓM által alkotott felsorolásra visszatérve az önvédő mechanizmus álláspontom szerint kétféle módon biztosítja a szervezett bűnözői csoport védelmét: a belső, konspiratív kapcsolattartás révén megakadályozzák, hogy a tagok a szervezet felépítésével tisztában legyenek, így csupán a saját és a közvetlen társak részfeladatairól van tudomásuk; a bukás esetén pedig a védekezési stratégia meghatározásával, szervezet által védők megbízásával az elkövetők igyekeznek megakadályozni a szervezett bűnözői csoport hatóságok általi sikeres felszámolását. A tartósság az egyes bűncselekmények folyamatos, sorozatos elkövetésére utal.

Léteznek olyan bűncselekmények, amelyeket a volumenüket tekintve nem lehet másképp elkövetni, mint bűnszervezetben, ezek álláspontom szerint az ún. szükségképpen bűnszervezetben elkövetett bűncselekmények.

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos kutatást multidiszciplináris megközelítéssel végeztem, melynek során az alábbi kérdések megválaszolására törekedtem:

1. Szükséges, illetve lehetséges-e a szervezett bűnözés definiálása?
2. Magyarország szervezett bűnözésre adott válaszai mennyiben térnek el a környező országokban alkalmazott szabályozástól?
3. A Magyarországon működő bűnszervezetek milyen szerkezetűek, milyen jellemzőkkel bírnak?
4. A rendelkezésre álló stratégiákkal, illetve nyomozati eszközökkel érdemben lehetséges-e a szervezett bűnözői csoportok gyengítése?
5. Mekkora a szervezett bűnözés bűnözésen belüli terjedelme?
6. A hatályos anyagi büntetőjogi, illetve eljárásjogi eszköztár teljesnek tekinthető-e a szervezett bűnözés aspektusából?
7. A szervezett bűnözés elleni küzdelemben résztvevő szervezetek koherens rendszert alkotnak-e?

⁹ Michael R. RONCZKOWSKI: *Terrorism and Organized Hate Crime – Intelligence Gathering, Analysis, and Investigations*. Boca Raton, CRC Press LLC., 2018., Fourth Edition, 9.

8. Az ítékezés mennyire egységes a bűnszervezetben történő elkövetés megállapításában?
9. A bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények milyen stádiumúak, illetve az elkövetői alakzatok közül melyik dominál?
10. Mennyire szigorúak a büntetések a bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában?
11. Milyen bizonyítékok töltenek be meghatározó szerepet a bűnszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságában?

A kutatás elején a következő hipotéziseket állítottam fel:

1. A szervezett bűnözés fogalmilag egyszerűen meghatározható.

A fenti hipotézist azért fogalmaztam meg, mivel azt gondoltam, hogy egy több mint egy évszázados jelenség fogalma ezen időszak alatt kikristályosodott.

2. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos szabályozás adekvát.

A szabályozás megfelelő voltára abból következtettem, hogy a szervezett bűnözéssel kapcsolatos speciális szabályozási igények a 90-es években merültek fel, a bűnszervezet törvényi megfogalmazása, illetve egyes kapcsolódó eljárásjogi intézmények (pl. tanúvédelem, megállapodás az elkövetővel stb.) létrehozása óta lassan egy emberöltő telt el.

3. A hazánkban működő szervezett bűnözői csoportok felépítését a klasszikus hierarchia jellemzi.

Alapvetésként szokták megjegyezni, hogy a szervezett bűnözői csoportok hierarchikus szerkezeti felépítéssel, illetve egyszemélyi vezetéssel rendelkeznek, továbbá a belső rendszabályok megszegőivel szemben elkerülhetetlen a retorzió.

4. A bűnszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságának bírósági gyakorlata nem egységes.

A kutatás elején áttekintettem néhány első és másodfokú ítéletet, több olyan határozattal találkoztam, ahol az első és másodfokú bíróság nem értett egyet a bűnszervezet kérdéskörében. 2019-ben a bűnszervezet fogalmának megváltoztatásának indokaként pedig egyenesen a törvényrontó bírósági gyakorlatot jelölték meg azt hangsúlyozva, hogy a bűnszövetség kiüresedett.

A módszertan alapvetően a fentiekben meghatározott kutatási feladatoktól függött, néhol a külföldi vagy magyar szakirodalom jelentette a kiindulási alapot, míg más esetekben a bírósági határozatok, jogszabályok, szervezetszabályozó eszközök.

Kiemelendő, hogy Magyarországon rendkívül kevés szervezett bűnözéssel kapcsolatos külföldi tanulmány, illetve szakkönyv érhető el, ezért azokat külföldről kellett beszerezni. A kutatás során jelentős számú, elsősorban angol nyelvű szócikket, szakkönyvet gyűjtöttem össze.

Öt év alatt több gyakornoki programban vettem részt, a Kúriánál, a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Irodánál, a Nemzeti Védelmi Szolgálatnál végeztem kutatásokat.

Szintén nagy erőfeszítést igényelt azon, közel 15 év alatt keletkezett bírósági határozatok beszerzése, illetve az általam meghatározott szempontok szerinti elemzése, értékelése, amelyek során a bűnszervezetben történő elkövetés felmerült. Hangsúlyozni kívánom, hogy a 2019-ben módosított bűnszervezet fogalommal kapcsolatos határozatok nem képezték vizsgálat tárgyát, álláspontom szerint az új bűnszervezet fogalom hatályba lépését követően született határozatok feldolgozását külön tanulmány keretében célszerű végrehajtani. Összegyűjtöttem, hogy a bíróságok milyen bizonyítékok alapján állapítják meg a bűnszervezetben történő elkövetést, megvizsgáltam a büntetéskiszabási gyakorlatot, áttekintettem a szervezett bűnözéssel fémjelzett kiemelt jogeseteket.

A jogszabályok szervezett bűnözéssel kapcsolatos rendelkezéseit jogtörténeti, illetve összehasonlító szempontból vizsgáltam, emellett elemeztem a bünszervezetekhez köthető bűncselekmények stádiumait, illetve az elkövetői alakzatokat.

A szervezett bűnözés fogalmi meghatározása, a fogalomrendszer tisztázása.

A kutatás során a leíró, szintetizáló módszer alkalmazásával megvizsgáltam ALBANESE, CRESSEY, ALBINI, FINCKENAUER, MALTZ, ABADINSKY, BÓCZ Endre, CZINE Ágnes, DÁNOS Valér, KORINEK László, TÓTH Mihály, BÁRÁNDY Péter szervezett bűnözés fogalmi meghatározására vonatkozó álláspontját, továbbá a kormányzati, állami definíciókat (pl. Amerikai Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériuma, FBI, Interpol, BKA, CRI által elfogadott fogalmak).

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos nemzetközi jogi eszközök, illetve Magyarország és a környező államok szervezett bűnözésre adott büntetőjogi válaszainak vizsgálata, összehasonlítása.

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos nemzetközi jogi eszközök vizsgálata során a leíró, összehasonlító módszert, a Magyarország és a környező államok szervezett bűnözésre adott anyagi büntetőjogi válaszainak tanulmányozása közben a leíró, elemző, összehasonlító módszert alkalmaztam.

A szervezett bűnözői csoportok tipizálása, szerkezeti felépítésük tanulmányozása.

Az értekezés szervezett bűnözői csoportok típusaira, illetve struktúráira vonatkozó részében a leíró, elemző módszert használtam.

A szervezett bűnözés felszámolására irányuló stratégiák, illetve nyomozati eszközök elemzése.

A stratégiák, nyomozati eszközök vonatkozásában a leíró, elemző, összehasonlító módszert alkalmaztam.

A szervezett bűnözés statisztikai vizsgálata.

Mivel álláspontom szerint a rendőrségi információk összegzésének módszere jelenleg nem alkalmas a szervezett bűnözés terjedelmének meghatározására – hiszen a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, illetve az ügyészség is folytat szervezett bűnözéssel kapcsolatos büntetőeljárásokat –, továbbá a rendőrség szervezett bűnözéssel kapcsolatos elemzései minősítettek, a statisztikai módszert tartottam legalkalmasabbnak a szervezett bűnözés terjedelmének meghatározására.

A szervezett bűnözés elleni fellépés anyagi büntetőjogi evolúciójának, illetve az eljárásjogi eszköztár (leplezett eszközök, tanúvédelem, fedett nyomozó, zár alá vétel / vagyonvisszaszerzés, elkövetővel megállapodás) vizsgálata.

Az anyagi büntetőjogi rész vonatkozásában jogtörténeti, leíró, illetve összehasonlító, a büntető eljárásjogi rész esetében leíró módszert használtam.

A szervezett bűnözés elleni küzdelemben résztvevő szervek szervezett bűnözéssel kapcsolatos feladatainak taglalása, illetve a szervek különböző szempontok szerinti csoportosítása.

A szervek vizsgálatakor a leíró, elemző, összehasonlító módszert alkalmaztam.

A bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos bírósági gyakorlat (bünszervezetben történő megállapításának alapjául szolgáló bizonyítékok, büntetés kiszabás stb.) elemzése.

A bírósági gyakorlat vizsgálata során a leíró, elemző, összehasonlító módszert vettem igénybe.

I. fejezet

A szervezett bűnözés elleni küzdelem alapjai

Szervezett bűnözéssel kapcsolatos értekezés elképzelhetetlen a szervezett bűnözés fogalmi meghatározása, a fogalomrendszer tisztázása nélkül. Ebben a fejezetben szerepel a fogalmi meghatározáson kívül a „nemzetközi kitekintés” – a szervezett bűnözéssel kapcsolatos nemzetközi jogi eszközök, illetve Magyarország és a környező államok szervezett bűnözésre adott büntetőjogi válaszainak vizsgálata, összehasonlítása –; a szervezett bűnözői csoportok tipizálása, szerkezeti felépítése; a szervezett bűnözés statisztikai vizsgálata; továbbá ebben a szerkezeti egységben foglalkozok a szervezett bűnözés felszámolására irányuló stratégiákkal, illetve nyomozati eszközökkel.

I. 1. A szervezett bűnözés fogalmi meghatározása, fogalomrendszere

A szervezett bűnözéssel elsősorban a rendészeti szakemberek, ügyészek, bírák, kutatók foglalkoznak, közvetve azonban a politikusok, illetve az újságírók is kapcsolatba kerülnek vele. Felmerül a kérdés, hogy a fenti személyek ugyanazt értik-e a szervezett bűnözés fogalmán, illetve lehet-e egyáltalán egy univerzális fogalmat alkotni?

A Cardiffi Egyetem professzora, Michael LEVI szerint a szervezett bűnözés a pszichiáter Rorschach–tesztjéhez hasonlít, amelynek az erőssége egyben gyengesége is, szinte bármi kiolvasható belőle.¹⁰ Mi a szervezett bűnözés? A válasz attól függ, ki reflektál a kérdésre, ugyanis mindenki rendelkezik egyfajta elképzeléssel, illetve véleménnyel a szervezett bűnözésről.

A fogalom meghatározás a tételes jog által a szervezett bűnözésre adott válaszok alapjául szolgálhat, illetve támpontot jelenthet a szervezett bűnözéssel kapcsolatos stratégiaalkotásban. Hogyan tudnánk valami ellen fellépni, ha hiányzik a fogalmi tisztázás, azaz nem tisztázzuk pontosan a jelenség mibenlétét?

A szervezett bűnözés fogalmával foglalkozó szakirodalom sem ad egyértelmű meghatározást, úgy is mondhatnánk, ahány szerző, annyi fogalmat tartanak nyilván. Még az 1970-es amerikai szervezett bűnözés elleni törvény¹¹ sem definiálta a szervezett bűnözést. További kérdésként merülhet fel, hogy létezik-e olyan fogalom, amelyet a kutatók, jogalkotók, jogalkalmazók is elfogadnak? Az egyes definíciókban a tevékenységen, a célon, a szerkezeten, vagy az elkövetőkön van a hangsúly.

A szervezett bűnözés tanulmányozása innovatív megoldások alapját jelenti, az analízis alfája a fogalmi tisztázás, ami azért is sokrétű feladat, mivel a jelenséget a rendkívüli komplexitás jellemzi.

I. 1. 1. A szervezett bűnözés fogalmi tisztázása iránti igény

A szervezett bűnözés elleni hatékony fellépést elősegítő jogszabályok – mind nemzeti, mind nemzetközi szinten – alkotásakor Mitchel P. ROTH szerint elengedhetetlen a kölcsönösen elfogadott fogalom meghatározás, amely megkülönbözteti a szervezett bűnözést a bűnözés más formáitól. Létezett olyan időszak, amikor szélmalomharcként tekintettek a szervezett bűnözés fogalmának meghatározására, mivel egyik meghatározás sem tudja egyszerre azonosítani a bűnözés jelen és jövőbeni formáit. REAGAN elnöksége alatt a szervezett bűnözéssel foglalkozó elnöki bizottság megállapításai 1986-ban eltávolodást

¹⁰ Letizia PAOLI: Towards a Theory of Organized Crime: Some Preliminary Reflections. In: Georgios A. ANTONOPOULOS (szerk.): *Illegal Entrepreneurship, Organized Crime and Social Control – Essays in Honor of Professor Dick Hobbs*. Cham, Springer International Publishing, 2017. 4.

¹¹ U.S. Organized Crime Control Act of 1970

jelentettek a szervezett bűnözés hagyományos, „olasz” modell felfogásától. A kutatóknak, állami tisztviselőknek, újságíróknak át kellett értékelni az amerikai szervezett bűnözéssel kapcsolatos felfogásukat; a szövetségi jelentésben számos bűnözői csoportot emeltek ki az „orosz mafiájától”, a jamaikai posse-ktől a börtönbandákig, motorosbandákig bezárólag. ROTH rámutatott, hogy a 21. század előtt a szervezett bűnözés meghatározásainak lényege a központi jellemzőkben – az elkövetett bűncselekmény jellege, az elkövetők száma, a működés időtartama – rejlett.¹²

Számos kutató foglalkozott a szervezett bűnözés témakörével, azonban a szervezett bűnözés fogalmával kapcsolatban ellentmondások találhatók a kutatók és a rendészeti szakemberek között. EDELBACHER szerint a szervezett bűnözésnek nem létezik olyan definíciója, melyet minden európai elfogadna.¹³

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos kutatásokat a fogalmi meghatározások nehezítik. A fogalmak kutatóként változhatnak, attól függnek, hogy a kutatás célja helyi, nemzeti vagy globális vizsgálat. A szervezett bűnözést történelmi szempontból a tradicionális vagy családi bűnözői szindikátusok jelentették, amelyek La Cosa Nostra, vagy maffia néven is ismertek.¹⁴ 1996-ban DOBOVSEK kiemelte, hogy még nem létezik a szervezett bűnözésre vonatkozó általános definíció, ennek oka leginkább a szervezett bűnözés formáinak változása, illetve fejlődése. A nemzetközileg elfogadott fogalom hiányában nehézséget jelent a szervezett bűnözésre vonatkozó adatok összehasonlítása. A professzor kérdésként tette fel, hogy lehet-e definiálni a szervezett bűnözést?¹⁵ DIJCK szerint a szervezett bűnözés fogalmára vonatkozó szakirodalomban két igény merül fel: széles körben elfogadott és egyértelmű definícióra. A tudományos kutatásban, stratégiai elemzésben, a szervezetek közötti együttműködésben – különösen a jogsegélykérelmek során –, a stratégiaalkotásban elengedhetetlen a világos fogalom megléte.¹⁶ Álláspontom szerint nem létezik a szervezett bűnözésnek olyan meghatározása, amelyet a kutatók, jogalkalmazók egyöntetűen elfogadnának. A szervezetek együttműködése során, illetve jogsegélykérelmek esetében a szervezett bűnözés büntetőjogi „leképeződései” – szervezet bűnözői csoport, bűnszövetség, bűnszervezet – hangsúlyosak. A jogalkalmazókat többnyire nem foglalkoztatja, hogy a kriminológusok mit értenek a szervezett bűnözés alatt.

DIJCK rámutatott, hogy a szervezett bűnözés fogalmának meghatározásakor számos kérdés merül fel – Mi a szervezett bűnözés? Mi különbözteti meg a szervezett bűnözést a bűnözés más formáitól? Melyek a szervezett bűnözés alapvető jellemzői? –.¹⁷ James O. FINCKENAUER felhívta a figyelmet arra, hogy 1986-ban az Egyesült Államok elnökének szervezett bűnözéssel foglalkozó bizottsága egy jelentésben a szervezett bűnözés meghatározásának problematikájaként nem a bűnözés fogalmát, hanem a „szervezett” szót határozta meg.¹⁸

¹² Mitchel P. ROTH: *Global organized crime – A Reference Handbook*. Santa Barbara, ABC-CLIO Inc., 2010. 10-11.

¹³ Hua-Lun HUANG: Characteristics and Operational Tactics of Organized Crime. In: Frank G. SHANTY (szerk.): *Organized Crime From Trafficking To Terrorism – Volume One*. Santa Barbara ABC-CLIO Inc., 2008. 39.

¹⁴ Nathan MORAN: Defining Organized Crime: Economic, Legal, and Social Factors. In: Frank G. SHANTY (szerk.): *Organized Crime From Trafficking To Terrorism – Volume One*. Santa Barbara, ABC-CLIO Inc., 2008. 43.

¹⁵ Bojan DOBOVSEK: Organised Crime - Can we Unify the Definition, In: Milan PAGON (szerk.): *Policing in Central and Eastern Europe: Comparing Firsthand Knowledge with Experience from the West*. Ljubljana, College of Police and Security Studies, 1996. 323.

¹⁶ Maarten van DIJCK: Discussing Definitions of Organised Crime: Word Play in Academic and Political Discourse. *HUMSEC Journal*, iss. 1. (2007), 67.

¹⁷ Uo. 70-71.

¹⁸ James O. FINCKENAUER: Problems of definition: What is organized crime? *Trends in Organized Crime*, vol. 8., iss. 3. (2005), 64.

Alexandra V. ORLOVA és James W. MOORE szerint a nemzetközi közösség nem tudott kielégítő fogalmi meghatározást adni a szervezett bűnözést, illetve a terrorizmust illetően; egyes államok nem törekednek a pontos definíciók megalkotására. A szerzők szerint a mozgásteret biztosító fogalmi bizonytalanságok mögé bújva néhány állam a szervezett bűnözés, illetve terrorizmus elleni harc jegyében azokhoz nem kapcsolható célokat is el kíván érni.¹⁹

A nyomozás, vádemelés nem elég a szervezett bűnözés vonatkozásában, Doug GREAVES és Susan PINTO szerint indokolt a szervezett bűnözői csoportok tanulmányozása a környezetük, fejlődésük, belső szerkezetük, hatalmi viszonyaik, kommunikációs technikáik, illetve társadalomra való hatásuk megértése érdekében; a szervezett bűnözés meghatározásának és a különböző fogalmi modellek megértése szerves részét képezi a szervezett bűnözés elemzésének.²⁰

Román kutatók rámutattak, hogy számos oka – a probléma különböző elméleti megközelítései; a szervezett bűnözés dinamizmusa, komplexitása; a politikai, gazdasági, illetve jogrendszerek különbözősége – van az egyetemesen elfogadott fogalom hiányának.²¹

PAOLI szerint annak ellenére, hogy az elmúlt 25 évben nagymértékben bővültek a szervezett bűnözéssel kapcsolatos kutatások, a legtöbb tanulmány leíró jellegű, inkább az egyedi jelenségekre koncentrál és gyakran csak a nemzeti összefüggésekre korlátozódik. Mind a tudományos, mind a stratégiai diskurzusok a szervezett bűnözés eltérő értelmezései között ingadoznak, még most sem tisztázott, hogy a szervezett bűnözés alatt az elkövetőket vagy a kriminalizált tevékenységeket kell érteni.²²

I. 1. 2. Kriminológiai fogalom meghatározások

115... VARESE a szerkezetet és a tevékenységeket középpontba helyezve a szervezett bűnözés 115 – 1915–2009. között használt – definícióját vizsgálta meg.²³ A fogalmi meghatározások sokaságát illetően kiemelendő, hogy VON LAMPE professzor a honlapján²⁴ több mint 200, a szervezett bűnözésre vonatkozó definíciót tart nyilván; PINTÉR Sándor 1996-ban egy konferencián még 70, a nemzetközi szakirodalomban szereplő definíciót említett.²⁵

¹⁹ Alexandra V. ORLOVA, James W. MOORE: „Umbrellas” or „Building blocks? Defining international terrorism and transnational organized crime in international law. *Houston Journal of International Law*, vol. 27., iss. 2. (2005), 304-306.

²⁰ Doug GREAVES, Susan PINTO: Redefining organised crime: commentary on a recent paper by Phil Dickies and Paul Wilson. *Current Issues in Criminal Justice*, vol. 5., no. 2. (1993), 225.

²¹ Darian RAKITOVAN, Raluca COLOJOARA, Ligia Valentina MIRISAN: Organized Crime and Similar Terminological Concepts. A Problem in Defining the Notion of Organized Crime. *Journal of Eastern European Criminal Law*, no. 2. (2015), 178.

²² Letizia PAOLI: Towards a Theory of Organized Crime: Some Preliminary Reflections. In: Georgios A. ANTONOPOULOS (szerk.): *Illegal Entrepreneurship, Organized Crime and Social Control – Essays in Honor of Professor Dick Hobbs*. Cham, Springer International Publishing, 2017. 3-4.

²³ Federico VARESE: What is Organized Crime?, In: Stefania CARNEVALE, Serena Forlati, Orsetta GIOLO (szerk.): *Redefining Organised Crime: A Challenge for the European Union?*, Oxford, Hart Publishing, 2017. 28.

²⁴ www.organized-crime.de

²⁵ PINTÉR Sándor előadása 1996-ban a Harmadik magyar jogászgyűlésen, In: BENISNÉ GYÖRFFY Ilona (szerk.): *Harmadik magyar jogászgyűlés: Balatonfüred 1996. máj. 17-19.* Budapest, Magyar Jogász Egylet, 1996. 27.

I. 1. 2. 1. Külföldi megközelítések

VARESE szerint az 1950–es évektől a szervezett bűnözést a rendkívül szervezett, hierarchikus egységnél szűkebben ábrázolták, gyakran az olasz–amerikai maffia szinonimájaként használták a fogalmat; az 1970–es években a tartós kritikák következtében sok kutató a „vállalkozás” elnevezést preferálta.²⁶ A professzor a meghatározások kulcsszavait az alábbi hat csoportba sorolta: szerkezet, tevékenységek, eszközök, célok, hatások és „egyebek”. A kulcsszavak a következők²⁷:

„Szerkezet: szervezett, folytonosság, hierarchia, korlátozott tagság, specializálódás, belső szabályok, tervezés, koordináció, hálózat, vállalkozás, rugalmasság, pártfogó–pártfogott kapcsolatok, Cosa Nostra, triád, társadalmi rendszer, hatalmi rendszer

Tevékenységek: tiltott javakkal és szolgáltatásokkal ellátás, közösségi kereslet, törvénytelen tevékenységek, zsarolás, lopás, csalás, monopólium

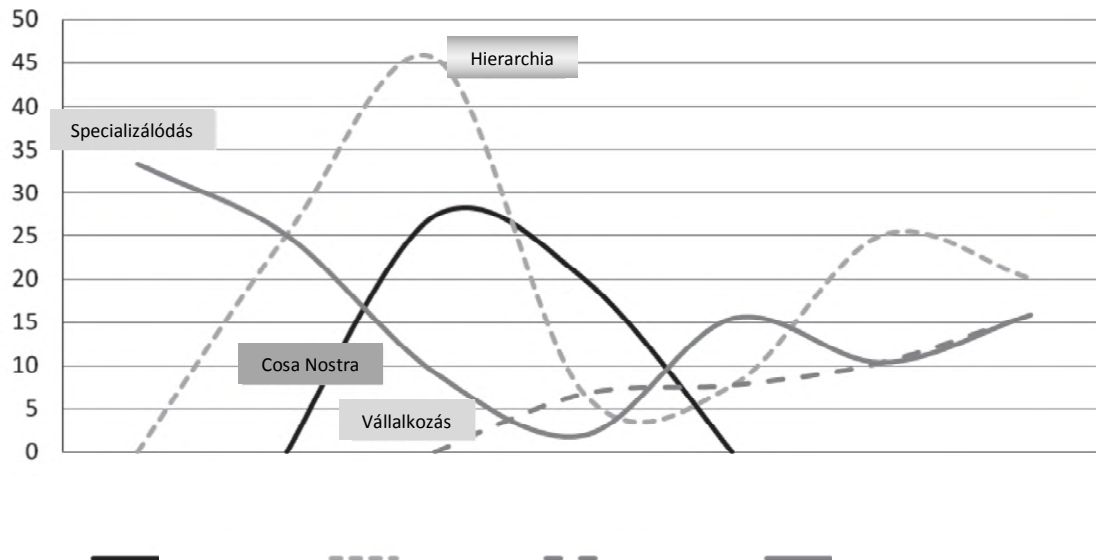
Eszközök: erőszak, korrupció

Célok: hatalom, profit

Hatások: sérelem

„Egyebek”: a szervezett bűnözés fogalma nem meghatározható, személyek száma, összeesküvés, nem ideológiai, nemzeti/nemzetközi dimenzió”

A professzor az általa vizsgált definíciók alapján az alábbi kulcsszavakat emelte ki szerkezet vonatkozásában²⁸:

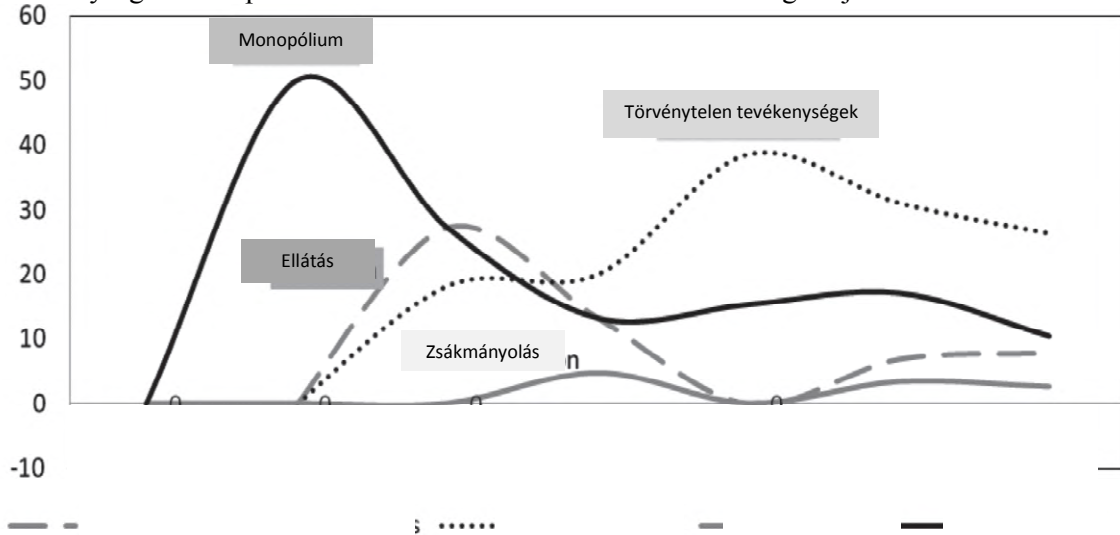

²⁶ VARESE i. m. 37.

²⁷ Uo. 55.

²⁸ Uo. 31.

A tevékenységekkel kapcsolatos kulcsszavakat VARESE alábbi diagramja tartalmazza²⁹:

Jay S. ALBANESE megjegyzte, hogy a szervezett bűnözés meghatározásában az alábbi jellegzetességek szerepelnek az egyes szerzőknél:³⁰

Jellemzők	Szerzők száma
Hierarchia	16
Bűnözés általi profitszerzés	13
Erőszak vagy fenyegetés alkalmazása	12
Közhivatalnokok korrumpálása a védetség fenntartása érdekében	11
Szolgáltatások iránti kereslet	7
Monopólium az adott piacon	6
Korlátozott tagság	4
Ideológia hiánya	4
Szakosodás, specializáció	3
Titoktartás	3
Alapos tervezés	2

A professzor felhívta a figyelmet arra, hogy a fenti táblázat is alátámasztja a szakirodalomban uralkodó konszenzust, amely szerint a szervezett bűnözés úgy működik, mint egy olyan vállalat, amely a nyereséget törvénytelen tevékenységek révén kívánja elérni. A működést az erőszak, fenyegetés, illetve a közhivatalnokok korrumpálása által szerzett mentesség biztosítja. Többnyire szintén egyetértenek a kutatók abban, hogy a szervezett bűnözés azon illegális termékek és szolgáltatások felé fordul, amelyekre nagy a társadalmi igény. Mint ahogy a táblázat szemlélteti, kisebb mértékű az egyezőség a korlátozott tagság, az ideológia, szakosodás, titoktartás, illetve alapos tervezés vonatkozásában. ALBANESE a szervezett bűnözés fogalmát a következőképpen határozta meg: „egy olyan bűnös vállalkozás, amely racionálisan működik a társadalmi kereslethez kapcsolódó illegális tevékenységek révén történő profitszerzés érdekében”.³¹

ALBANESE szerint amennyiben megvizsgáljuk a szervezett bűnözés fogalmát, illetve leírását a büntető törvénykönyvekben, illetve eseteleírásokban, a jogellenes magatartások alábbi kategóriáival találkozunk: a tiltott árukkal, tiltott szolgáltatásokkal ellátással, továbbá a legális gazdaságba, kormányzásba történő beszivárgással. A tiltott áruk azon termékeket jelentik, amelyek legális csatornákon keresztül nem, vagy nehezen hozzáférhetőek, ide

²⁹ Uo. 38.

³⁰ Jay S. ALBANESE: *Organized Crime: From the Mob to Transnational Organized Crime*. Waltham, Anderson Publishing, 2015., Seventh edition, 3.

³¹ Uo. 4.

tartoznak gyógyszerek, kábítószer, illetve az eltulajdonított dolgok. A tiltott szolgáltatások révén megpróbálják kielégíteni a pénz, szex, szerencsejáték iránti keresletet; ezen kategóriába tartozik az uzsorázás, a prostitúció és a tiltott szerencsejáték.³²

ALBANESE a szervezett bűnözés három részből álló tipológiáját az alábbi táblázattal szemlélteti³³:

Tevékenység típusa	Tevékenység természete (Speciális bűncselekmények)	Sérelem
Ellátás a tiltott termékekkel, ellátás a tiltott szolgáltatásokkal	Szerencsejáték, szex, kábítószer, lopott dolgok (pl. illegális szerencsejáték, uzsorázás, orgazdaság)	Egyezségeen alapuló tevékenységek; Erőszak hiánya; Gazdasági kár
Beszivárgás a legális gazdaságba, kormányzásba	Törvényes vállalatok, kormányzati szervek kényszerítő használata kizsákmányolás céljából (pl. zsarolás, gengszterkedés)	Általában nem egyezségeen alapuló tevékenységek; Fenyegetés, erőszak; Gazdasági kár

A szervezett bűnözéshez kapcsolódó bűncselekményeket a fentebb ismertetett tipológia szerint ALBANESE öt kategóriára osztja³⁴:

Szervezett bűnözés típusa	A bűncselekmény jellege
Összeesküvés	Bűncselekmény megtervezése
Tiltott termékek: Kábítószer és lopott dolgok	Termékek birtoklása és terjesztése különleges körülmények között
Tiltott szolgáltatások: Szerencsejáték, uzsorázás, szex	Szolgáltatások értékesítése bizonyos esetekben
Zsarolás	Tulajdon elvonása fenyegetések révén
Gengszterség	Az összeesküvésbe történő bevonás

Az Amerikai Egyesült Államok elnökének Rendészeti és Igazságszolgáltatási Bizottsága kérdésként fogalmazta meg, hogy mit jelent pontosan a szervezett bűnözés. Donald CRESSEY kriminológus tanácsot adott a bizottságnak, azzal érvelt, hogy a szervezett bűnözés meghatározásának korábbi próbálkozásai nem voltak sikeresek. CRESSEY álláspontja az volt, hogy az Amerikai Egyesült Államokban a szervezett bűnözést huszonnégy szorosan együttműködő „maffia család” országos szövetsége jelenti.³⁵

A kriminológus szerint különbséget kell tenni a formális és informális szervezeti struktúrák között a szervezett bűnözés elemzésekor. A „maffia családokra” a formális struktúra, illetve a racionális működés jellemző.³⁶

CRESSEY a bűncselekmény típusok helyett az elkövetőkre helyezi a hangsúlyt. A szerző által megalkotott alábbi fogalmat az FBI évtizedekig használta: „Szervezett bűnözésnek minősül minden bűncselekmény, amelyet olyan személy követ el, aki egy meghatározott munkamegosztásban olyan pozíciót tölt be, amely bűncselekmény elkövetésére alkalmas, feltéve, hogy az adott munkamegosztás tartalmaz legalább egy lefizető pozíciót, egy lefizetett pozíciót és egy végrehajtó pozíciót.”³⁷

Joseph L. ALBINI CRESSEY-vel szemben más nézőpontot képvisel a szervezett bűnözéssel kapcsolatban, ugyanis ALBINI szerint a szervezett bűnözés inkább pártfogók és pártfogoltak hálózataiból – amelyet a hatalmi viszonyok laza rendszere jellemez –, mint hierarchikus vagy titkos társaságokból áll. Az említett hálózatokat a dinamikus rendszer jellemzi formális struktúra helyett. A pártfogói hálózatokban a helyzetük megerősítése

³² Uo. 7-9.

³³ Uo. 9.

³⁴ Uo. 26.

³⁵ Alan WRIGHT: *Organized Crime*. Devon, Willan Publishing, 2006. 4.

³⁶ Uo.

³⁷ Donald Ray CRESSEY: *Theft on the Nation: The Structure and Operations of Organized Crime in America*. New York, Harper & Row, 1969. 319.

céljából a „bűnöző vállalkozók” – ALBINI így nevezi a pártfogókat – információkat cserélnek a pártfogókkal (bandatagok, politikusok, hivatalnokok). A pártfogói hálózatok hatalma a rugalmasságban és a kapcsolatokban rejlik. ALBINI abban egyetértett CRESSEY-vel, hogy a „maffia” jellegű bűnözői csoportok családszerű szerkezettel rendelkeznek.³⁸

IANNI nem tudatosan megtervezett szervezetekként tekintett a titkos társaságokra – mint a maffia –. A családok mint üzleti funkciókat tartalmazó társadalmi egységek működnek; az erős családi kötelékek Dél-Olaszországi hagyományokból származnak, ahol inkább a család mintsem az állam vagy az egyház a társadalmi rend és erkölcs alapja.³⁹

ALBINI szerint „nagyon tágan fogalmazva szervezett bűnözésnek minősül minden olyan bűncselekmény, amelyben kettő vagy több személy vesz részt, akik lehetnek szakosodottak vagy nem szakosodottak, amely valamiféle társadalmi struktúrát is magába foglal, valamiféle vezetőséggel, amely bizonyos műveleti formákat alkalmaz, amelyben a szervezet végső célját az adott csoport tevékenységei mutatják. Ez a meghatározás lehetővé teszi számunkra, hogy a szervezett bűnözést mérhetetlen széles skálán vizsgáljuk, szabadon elemezve és meghatározva egy adott bűncsoportot, mint önálló entitást, különböző jellemzőivel együtt, a bizonyos konkrét jellemzőkre alapuló, merev besorolással szemben. Ebből a széles nézőpontból láthatjuk, hogy a szervezett bűnözés többféle formát is ölthet, amely formák természetesen maguk is változhatnak.”⁴⁰

FINCKENAUER szerint a szervezett bűnözés, illetve a bűnszervezetek keretrendszere a következő elemeket tartalmazza:⁴¹

- a) Ideológia vagy annak hiánya
- b) Struktúra, hierarchia
- c) Folytonosság
- d) Erőszak, illetve fenyegetés alkalmazása
- e) Korlátozott tagság
- f) Törvénytelen vállalkozás
- g) Behatolás a törvényes vállalkozásokba
- h) Vesztegetés

a) FINCKENAUER az amerikai kutatásokból azt a következtetést szűrte le, hogy a szervezett bűnözői csoportokat nem jellemzi az ideológia, azaz nem rendelkeznek saját politikai célokkal. A csoportok kormányzattal, állammal való kapcsolata kizárólag a vesztegetésekben merül ki, a lefizetések célja az állami szervek semlegesítése. A szervezett bűnözői, illetve a terrorista csoportok közötti határ azonban idővel elmosódott, megfigyelhető az említett csoportok közötti együttműködés, továbbá az, hogy a terroriszervezetek bűncselekményeket követnek el a céljaik finanszírozása érdekében.⁴²

b) A hierarchiát illetően FINCKENAUER kifejtette, hogy korábban elterjedt volt azon nézet, miszerint a szervezett bűnözői csoportok „jól felépített” hierarchiával rendelkeznek. A vezetők határozzák meg, hogy kinek, hogyan, mikor kell a bűncselekményt elkövetni. A hierarchia valójában csak néhány szervezett bűnözői csoport esetében érvényesül – tehát kivételnek tekinthető –, például a motoros bandáknál, ahol az elnök, elnökhelyettes, titkár, illetve a katonák képeznek egy szakaszt. FINCKENAUER szerint manapság lazán kapcsolódó bűnözői hálózatokkal találkozhatunk, amelyek szerkezete – a merev hierarchiával szemben – inkább amorf, kontraszt nélküli.⁴³

³⁸ WRIGHT i. m. 5-6.

³⁹ Uo. 6-7.

⁴⁰ Joseph L. ALBINI: *The American Maffia: Genesis of a Legend*. New York, Appleton-Century-Crofts, 1971. 38.

⁴¹ FINCKENAUER (2005) i. m. 64-65.

⁴² Uo. 65.

⁴³ Uo. 65-66.

c)–d) A folytonosság a csoport önfenntartását jelenti, azaz működése – hasonlóan a más szervezetekhez – a vezető vagy tag kiesését követően sem szűnik meg. A szervezett bűnözői csoportok a céljaik elérése érdekében többnyire erőszakot, illetve fenyegetést alkalmaznak.⁴⁴

e) A bűnszervezetek általában meghatározott keretek közé szorítják a tagság feltételeit, azaz a tagoknak bizonyos kritériumoknak – pl. etnikai hovatartozás, rokonság, bűnözői előélet – meg kell felelniük. Etnikai alapú szervezetek a kínai triádok, illetve a japán jakuza; az orosz vory v zakone tagjai pedig a börtönökből kerültek ki. A korlátozottság különböző jellemzőkben is testet ölt, így például egyes szervezett bűnözői csoportok tagjai beavatási rituálékon vesznek részt, a csoportra jellemző tetoválásokat viselnek.⁴⁵

f)–g) A szervezett bűnözői csoportok elsődleges célja a bármely áron történő haszonszerzés. FINCKENAUER szerint a profit származhat törvénytelen vállalkozásokból, pl. kábítószerből, zsarolásból, illetve tiltott szerencsejátékból. A bűnös úton szerzett pénzt a bűnözők befektethetik törvényes vállalkozásokba – pl. éttermekbe –, amelyek révén tisztára tudják mosni az illegális jövedelmeket.⁴⁶

h) A rendőrök, ügyészek, bírók lefizetésével a szervezett bűnözői csoportok semlegesíteni kívánják az állami szervek ellenük intézett fellépését. A szervezett bűnözésből származó hatalmas profit a kísértéssel együtt a relatíve alacsony fizetésű közzolgák vonatkozásában olyan ösztönzők, amelyek aláássák a bűnüldöző hatóságok erőfeszítéseit a bűnszervezetek elleni harcban. A fentiekén túl a magasabb beosztású hivatalnokokat, illetve politikusokat is érintheti a korrupció; FINCKENAUER megjegyezte, hogy az említettek különösen jellemzők a fejlődő, illetve azon országokat, amelyek gazdasági, belpolitikai válságtól sínylődnek.⁴⁷

Román kutatók szerint vesztegetés nélkül nincs szervezett bűnözés; a korrupció a szervezett bűnözés modus operandija és nem az egyik formája.⁴⁸

FINCKENAUER utalt arra, hogy az egyes államok büntető jogszabályaiban a szervezett bűnözés fogalma nem jelenik meg, vagy túlságosan tágan értelmezhető. Az amerikai kormányzati bizottságok, illetve szervek – hasonlóan más országok szervezeteihez – szervezett bűnözés fogalma jelentősen eltér egymástól; FINCKENAUER rámutatott, hogy egyes esetekben egyáltalán nem sikerült a definiálás. A szervezett bűnözés fogalmával foglalkozó kriminológusok meghatározásai is lényegesen különböznek egymástól.⁴⁹

FINCKENAUER egy jogesettel⁵⁰ hívta fel a figyelmet a szervezett bűnözés és a szervezeten elkövetett bűncselekmények közti különbségre. 2003-ban New Yorkban felszámoltak egy olyan, biztosítási csalásokkal foglalkozó csoportot, amelyhez ezrével köthetők megrendezett autóbalesetek. A csoport orvosok és ügyvédek segítségével 48 millió dollárt csalt ki a biztosítótársaságtól. A professzor szerint a két éven át tartó bűncselekmény sorozat rendkívül szervezett volt, hiszen több száz ember pontosan meghatározott feladatot látott el, azonban nem tekinthető szervezett bűnözésnek; a csoport nem minősült bűnszervezetnek az alábbiak miatt:

- A csoport nem rendelkezett tekintéllyel, a tagok nem tekintették magukat bűnszervezet tagjának.
- A csoport nem törekedett a bűnözői piac monopolizálására, nem alkalmaztak erőszakot, vesztegetést.

A professzor „A meghatározás problémái: Mi a szervezett bűnözés?” című tanulmányának összegzésében kifejti, hogy a szervezett bűnözés mibenlétének kérdése a következő jellemzőkkel válaszolható meg: a meghatározásához elengedhetetlen az erőszak és

⁴⁴ Uo.

⁴⁵ Uo.

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Uo. 67.

⁴⁸ RAKITOVAN, COLOJOARA, MIRISAN i. m. 181.

⁴⁹ FINCKENAUER (2005) i. m. 68.

⁵⁰ Uo. 76.

fenyegetés, a presztízs, az adott bűnözői piac ellenőrzésére irányuló törekvés, illetve a közszolgák korrumpálása.⁵¹

Román kutatók az alábbiak szerint határozzák meg a szervezett bűnözést: „három vagy több, meghatározott feladatokkal rendelkező személy által hosszabb időre szervezett, korrupciós kapcsolatokkal rendelkező, vagy az állami szervekkel érintkező; erőszak, illetve a megfélemlítés más módjainak alkalmazására hajlandó, olyan csoport által végrehajtott cselekmények, amely végső célja a haszon és hatalom – legkevesebb négyévi börtönbüntetéssel büntetendő – bűncselekmények elkövetése révén történő megszerzése”⁵².

Frank E. HAGAN rámutatott, hogy számos, szervezett bűnözéssel foglalkozó szakember adós maradt annak fogalmi meghatározásával. A professzor 1983-ban az alábbi összehasonlító táblázatot készítette el az egyes meghatározások elemeivel kapcsolatban⁵³:

Kiterjedés	Abadinsky (1981)	Albini (1971)	Barlow (1981)	Clinard, Quinney (1973)	Conklin (1981)	Cressey (1969)	Haskell, Yablonski (1974)	Inciardi (1975)	Mack (1975)	Maltz (1975)	Szervezett Bűnözői Munkacsoport (1967)	Sutherland, Cressey (1974)	Vetter, Silverman (1978)
Ideológia hiánya	x										x		
Szervezett hierarchia folytatása	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Erőszak	x	x		x	x		x	x	x	x	x		x
Korlátozott tagság	x					x					x		
Illegális tevékenységekből származó profit	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x
Közösségi kereslet		x	x		x		x		x			x	
Vesztegetés		x	x	x	x	x	x	x		x		x	x
Kizárólagosság				x		x		x	x			x	
Szakosodás				x				x					
Titoktartás			x		x								
Alapos tervezés							x				x		

HAGAN szerint a szervezett bűnözés mibenlétére annak jellemzői – a tevékenység erőszakkal, fenyegetéssel történő elősegítése; a bűnözői piacok monopolizálása; köztisztviselők vesztegetése – adnak választ.⁵⁴ A professzor 2006-ban megvizsgálta a kézikönyvek szervezett bűnözéssel kapcsolatos definícióit; az egyes elemek gyakoriságát az alábbi kimutatás szemlélteti⁵⁵:

⁵¹ Uo. 81-82.

⁵² RAKITOVAN, COLOJOARA, MIRISAN i. m. 179.

⁵³ Frank E. HAGAN: The organized crime continuum: A further specification of a new conceptual model. *Criminal Justice Review*, vol. 8., iss. 2. (1983), 53.

⁵⁴ Frank E. HAGAN: “Organized crime” and “organized crime”: Indeterminate problems of definition. *Trends in Organized Crime*, vol. 9., iss. 4. (2006), 134.

⁵⁵ HAGAN (2006) i. m. 133.

Szervezett bűnözéssel kapcsolatos szövegek		Kriminológiai szövegek		Büntető igazságszolgáltatási szövegek	
Erőszak/Fenyegetés	6	Erőszak	6	Erőszak/Fenyegetés	4
Monopolizáló	5	Monopólium	3		
Önfenntartó	5	Rendkívül szervezett	4	Szervezetek által bűnözés	6
Vesztegetés	5	Vesztegetés/Mentesség	3	Vesztegetés	2
Hierarchia	4	Hierarchia	2	Hierarchia	3
Törvénytelen cselekmények	4	Törvénytelen cselekmények	7	Törvénytelen vállalkozás	9
Szabályok/Titoktartás	2	Szervezeti folytonosság	3	Összeesküvés	2

Michael D. MALTZ 1976-ban közétett cikke a szervezett bűnözés meghatározásának kérdéseivel, illetve nehézségeivel foglalkozik; felhívja a figyelmet a szervezett bűnözés dinamikájára, illetve arra, hogy célként a politikai vagy gazdasági erő jeleníthető meg. MALTZ az elsők között határozta meg a szervezett bűnözés kriminológiai fogalmát, amely alkalmazható a szervezett bűnözés empirikus vizsgálatára.⁵⁶

„A szervezett bűncselekmény olyan bűncselekmény, ahol egynél több tettesről beszélünk, és a tettesek egymással kapcsolatban kívánnak maradni további bűncselekmények elkövetésének céljából. A bűncselekmény elkövetésének módszerei közé tartozik az erőszak, a betörés, a korrupció, a gazdasági hatalom megszerzése, a megtévesztés és az áldozatok részvételre kényszerítése. Ezek nem zárják ki egymást; egy szervezett bűncsoport számos módszerrel élhet egyszerre.”⁵⁷

A Howard ABADINSKY féle definíció a szervezett bűnözői csoport tevékenységét, céljait, szerkezetét tartalmazza: „A szervezett bűnözés egy nem ideológiai alapokon nyugvó vállalkozás, amelybe számos, szoros közösségi kapcsolatban álló, legalább háromszintű hierarchikus rendszerbe szerveződő személy áll, amely célja a nyereség- és hatalomszerzés mind illegális, mind legális tevékenységeken keresztül. A hierarchián belüli a funkcionális pozíciók rokonság és barátság alapján is adományozhatók, de racionálisan, a tagok képességeinek megfelelően is. A pozíciók nem az adott időben őket betöltő személytől függenek. Jellemző állandóságát a tagjain keresztül éri el, akik a vállalkozás egységéért és céljainak eléréseért aktívan tesznek. Kerüli a versenyt és monopóliumra törekszik iparági vagy területi alapon. Hajlandó erőszakot és/vagy megvesztegetést alkalmazni céljai elérésehez vagy a fegyelem fenntartásához. A tagság korlátozott, habár tartalékként külső személyek alkalmazása is elképzelhető. A szóbeli vagy írásbeli szabályok világosak és érvényesítésükre a gyilkosság is elfogadható eszköz.”⁵⁸

ABADINSKY szerint nincs a szervezett bűnözésnek általánosan elfogadott meghatározása, ennek ellenére a kutatók és a bűnüldöző hatóságok egy sor tulajdonságot azonosítottak a fogalom indikátoraként. A szervezett bűnözés jellemzői⁵⁹, amelyek lehetővé teszik a célok – pénz és hatalom – elérését:

1. Nincsenek politikai célok
2. Hierarchikus
3. Korlátozott, kizárólagos tagság
4. Egyedi szubkultúrát képez
5. Fenntartja, állandósítja magát
6. Hajlandóságot mutat az erőszak alkalmazására
7. Monopolisztikus
8. Szabályok, előírások alapján irányított

⁵⁶ Michael D. MALTZ: On Defining „Organized Crime” – The Development of a Definition and a Typology. *Crime & Delinquency*, vol. 22., iss. 3. (1976), 338-346.

⁵⁷ Uo. 342.

⁵⁸ Howard ABADINSKY: *Organized Crime*. Chicago, Nelson-Hall, 1990., Third Edition, 6.

⁵⁹ Howard ABADINSKY: *Organized Crime*. Belmont, Wadsworth Publishing, 2009., Ninth Edition, 3.

1. A bűnszervezetek célja kizárólag a hatalom és a pénz megszerzésre, nincsenek politikai vagy ideológiai meggyőződéseik. A politika annyiban kapcsolódhat a szervezett bűnözéshez, hogy a bűnözők ilyen irányú kapcsolataik révén védelmet, illetve mentességet kívánnak elérni. Ez különbözteti meg a szervezett bűnözést azon csoportoktól, amelyek szervezetek és megszegik a törvényt a politikai céljaik elérése érdekében – például a Ku-Klux Klán, illetve a terrorista szervezetek –. Az olyan csoport, amelynek elsődleges célja politikai vagy ideológiai, elhatározhatja, hogy a küldetésük már nem kiemelt fontosságú, ilyen esetben ahelyett, hogy felbomlana, szervezett bűnözői csoportként működik tovább. Az is előfordulhat, hogy egy csoport vagy néhány tag személyes, illetve pénzügyi érdekei felülmúlják az ideológiai célokat, ez esetben átlépi a terrorizmus, illetve a szervezett bűnözés közti amúgy is elmosódó határokat.⁶⁰

2. Egy szervezett bűnözői csoport legalább három szintből álló vertikális szerkezettel rendelkezik, minden szint befolyással bír az alatta lévő szint vagy szintek felett.⁶¹

3. A szervezett bűnözői csoportok jelentősen korlátozzák a tagságukat, amely kötődhet rokonsághoz, etnikai háttérhez, bűnözői előélethez vagy egyéb, hasonló szempontokhoz. A tagsághoz feltétlenül nélkülözhetetlen képességeken túl általában támogató ajánlása is szükséges. Továbbá bűncselekmények elkövetésével; az utasításoknak, szabályoknak való feltétlen engedelmisséggel; titoktartással bizonyítania is kell a leendő tagnak. A tagsági jelek között találkozhatunk beavatási szertartásokkal, megkülönböztető ékszerekkel, ruházattal és tetoválásokkal.⁶²

4. A szervezett bűnözésben résztvevők gyakran úgy tekintenek magukra, mint a konvencionális társadalomtól elkülönült egységre.⁶³

5. A szervezett bűnözői csoport egy olyan fennálló összefogás, amelyet időtállóan terveztek, azaz fennállása a tagság életén is túlmutat. Az állandóságot a tagjain keresztül éri el, fontos a csoport létezésének folytonossága.⁶⁴

6. A szervezett bűnözői csoportok körében az erőszak alkalmazása általánosan elfogadott, az erőszak eszköz a célok elérésében.⁶⁵

7. A szervezett bűnözői körök kerülnek a versenyt; hegemóniára törekednek vagy egy földrajzi területen – például városrészen –; vagy meghatározott tevékenységek esetében – például zsarolás, uzsorázás –. A szervezett bűnözés a monopóliumot erőszakkal, fenyegetéssel vagy korrump rendészeti kapcsolatokkal igyekszik fenntartani.⁶⁶

8. A szervezett bűnözői csoportok – mint a törvényes működő szervezetek – számos, a tagok által követendő szabállyal, előírással rendelkeznek.⁶⁷

A szervezett bűnözés említett nyolc tulajdonsága a professzor szerint két ellentétes szervezeti modellbe illeszthető: a bürokratikus, vállalati és a pártfogó, pártfogolt hálózatba. A bürokratikus rendszer lényege, hogy a szervezés módja elengedhetetlen a nagyszabású feladatok hatékony végrehajtására. Minden bürokratikus szervezet racionálisan működik, az alábbi jellemzőkkel bír⁶⁸:

- Bonyolult hierarchia
- Kiterjedt munkamegosztás
- Képzettség alapján történő pozícióbetöltés
- Terjedelmes szabályok, előírások

⁶⁰ Uo.

⁶¹ Uo.

⁶² Uo. 3-4.

⁶³ Uo. 4.

⁶⁴ Uo.

⁶⁵ Uo.

⁶⁶ Uo.

⁶⁷ Uo. 4-5.

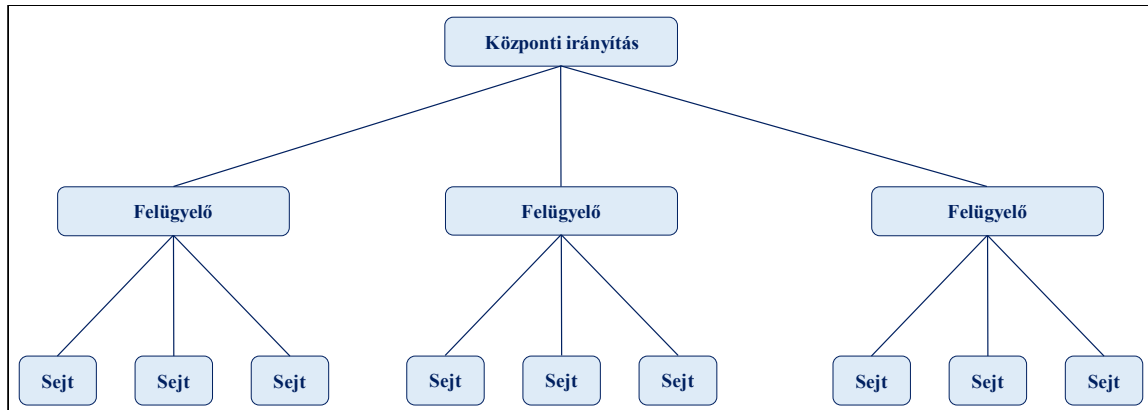
⁶⁸ Uo. 10.

– A felső szinten lévő személyek általában írott formában történő kapcsolattartása a hierarchiában alattuk lévőkkel.

Amikor egy entitás – legyen szó vállalatról vagy éppen bűnözői csoportról – növekedik, egy bizonyos ponton alkalmaznia kell a bürokratikus modellt. A bürokratikus modell alapján működő bünszervezet hiányossága lehet⁶⁹:

1. A vezetők és a végrehajtó állomány közötti beszélgetés lehallgatható.
2. Az írásos feljegyzések veszélyeztetik az egész szervezetet.
3. Az alacsonyabb szintekbe történő beépülés.
4. A vezetők halála vagy elfogása hátrányosan érinti a szervezetet.

ABADINSKY szerint az említett hiányosságok felszámolhatóak a bürokratikus modell osztott (sejtszerű) formájával. A professzor az alábbi ábrával szemlélteti a modell szerkezetét⁷⁰:

A végrehajtói szinten lévők kizárólag a saját sejtjük tagjait ismerik. Amennyiben egy sejt megbukik, a szervezet továbbra is megszakítás nélkül működik; a sejt helyébe új sejt kerül. Néhány sejtet a felügyelő irányít, aki nincs közvetlen kapcsolatban a többi felügyelővel, sőt az is előfordulhat, hogy nem is ismeri ezen személyeket; a megbukott felügyelő szintén könnyen pótolható. A központi irányítás a végrehajtói szinttől elkülönülten viszonylagos biztonságban van, csupán felügyeli és koordinálja a műveleteket. A bürokratikus modell példái a kolumbiai kartellek.⁷¹

ABADINSKY rámutatott, hogy a bürokratikus modell több szempontból nem célszerű a bünszervezetek számára, mivel fennáll annak a veszélye, hogy a belső kommunikációt a rendészeti szervek megfigyelés alatt tartják. Az elkövetők szempontjából indokolt a telefonok korlátozott használata – például csak arra, hogy a személyes találkozókat megbeszéljék – és az írásbeliségtől való tartózkodás.⁷²

R. KELLY a szervezett bűnözés kilenc fogalmi modelljét határozta meg az alábbiak szerint⁷³:

1. Idegen összeesküvés elmélet: miszerint a szervezett bűnözés nem a saját társadalomból fejlődött ki, hanem a külföldi titkos bűnöző társaságok hozták magukkal.

2. Etnikai utódlás elmélet: miszerint egy sor elnyomott kisebbség alkalmazta a szervezett bűnözést a saját társadalmi státuszuk és hatalmuk megerősítésére.

⁶⁹ Uo.

⁷⁰ Uo. 11.

⁷¹ Uo. 10-11.

⁷² Uo. 11.

⁷³ GREAVES, PINTO i. m. 223-224.

3. *Erkölc-sromlás elmélet*: miszerint a társadalom önmaga kreálta a szervezett bűnözést azáltal, hogy bizonyos közös célok elérését felmagasztalta, de önmaga egy jelentős részét ugyanakkor megfosztotta attól, hogy ezeket a célokat törvényes úton elérhesse.

4. *Kulturális közvetítés*: miszerint a bűnözői magatartás tanult vagy tanított egy csoporton belül, és a szervezett bűnözés olyan közösségek kialakulásából fakad, ahol a „genszterek” vagy „zsarolók” példaképpé válnak a nehéz körülmények között élők számára.

5. *Vállalati modell*: miszerint a szervezett bűnözés egy racionális, megtervezett bürokratikus rendszer, amelynek célja az illegális, de nyereségtermelő tevékenységek hatékony lebonyolítása.

6. *Bűnözői hálózat modell*: miszerint a bűnözők közötti szövetségek a közös bizalmon alapulnak, így elősegítik a vállalkozásszerű tevékenységek végzését az ilyen hálózatokon belül.

7. *Pártfogó, pártfogolt kapcsolati („partitio”) modell*: kiemeli a rugalmas és közösen előnyös kapcsolatot a szervezett bűnözői csoportokban részt vevő bűnözők között.

8. *Társadalmi rendszer elemzés modell*: kiemeli a hasonlóságokat a szervezett bűnözői csoportok és a zárt politikai rendszerek (mint pl. a volt Szovjetunió) között.

9. *Vállalkozás elmélet*: miszerint a szervezett bűnözés a törvényes üzleti gyakorlatok törvénytelen területekre történő terjeszkedésének tekinthető. A modell szerint a szervezett bűnözés csupán az üzleti tevékenységek egy formája a legális, illegális fogalmak változó és széles skáláján.

I. 1. 2. 2. Hazai megközelítések

BÓCZ Endre alapproblémaként jelölte meg a szervezett bűnözéssel kapcsolatot fogalomalkotási gyakorlatot, szerinte ez egy kriminológiai irányú felfedezés. A kriminológusok megvizsgálták a bűnözés megnyilvánulási formáit, majd egy jelenség leírását követően szervezett bűnözésnek keresztelték el. A világban hatalmas mennyiségű definíció keletkezett, BÓCZ Endre szerint mindenhol mást értenek alatta, ezek – a leíró természetű tudományos definíciókhoz hasonlóan – rendkívül flexibilisek.⁷⁴

DÁNOS Valér az alábbiakban határozta meg a szervezett bűnözés fogalmát: „[...] egy adott társadalom össz-bűnözésének sajátos alstruktúrája, amelyet azoknak a hivatásos bűnözőknek a bűncselekményei képeznek, akik valamely bűnöző társulás tagjaként (vezetőjeként) tervszerűen, tagolt munkamegosztás és magas fokú konspiráció mellett valósítják meg bűncselekményeiket.”⁷⁵

KORINEK László szerint a szervezett bűnözés fogalma elméleti konstrukció, tiszta formájában nem létezik. A professzor a szervezett bűnözés – amely valójában totálisan szervezett vállalkozás, ahol a haszonmaximalizálás érdekében a működtetők túllépnek minden kötöttségen és normán – jellemzőiként a nemzetközi szakirodalmat figyelembevéve az alábbiakat határozta meg.⁷⁶

1. Olyan igények, szükségletek kielégítése, amelyet a hatályos jogszabályok tiltanak.
2. A legkisebb kockázatvállalás melletti, leggyorsabb haszonmaximalizálás.
3. A szervezett bűnözés igazából bűnözési mag, amelyet körülvesz a kísérő bűnözés.

⁷⁴ BÓCZ Endre: A maffiaellenes szabályozás tervezetének néhány problémája. In: RÓTH Erika (szerk.): *Kriminálpolitikai válaszok a bűnözés kihívásaira, különös tekintettel a szervezett bűnözésre és a büntetőjogi szankciórendszerre: a IV. Országos Kriminológiai Vándorgyűlés anyaga, Győr, 2000. október 13-14.* Budapest, Bíbor Kiadó, 2001. 93.

⁷⁵ DÁNOS Valér: Szervezett bűnözés. In: GÖNCZÖL Katalin, KORINEK László, LÉVAY Miklós (szerk.): *Kriminológiai ismeretek - Bűnözés, bűnözéskezelés.* Budapest, Corvina Kiadó, 1999. 212.

⁷⁶ KORINEK LÁSZLÓ előadása 1996-ban a Harmadik magyar jogászgyűlésen. In: BENISNÉ GYÖRFFY Ilona (szerk.): *Harmadik magyar jogászgyűlés: Balatonfüred 1996. máj. 17-19.* Budapest, Magyar Jogász Egylet, 1996. 55-56.

4. Szolidáris érdekközösség jellemzi erős belső kohézióval, amely érdekei eléréséhez a bűncselekmények elkövetését élethivatásszerűen folytatja.
5. A csoporton belül szigorú feladat- és munkamegosztás érvényesül.
6. Szigorú életviteli szabályok jellemzik (befelé feltétlen lojalitás, kifelé feltűnés kerülése).
7. Erőszak alkalmazása vagy kilátásba helyezése.
8. Legális és illegális üzletek egyidejű működtetése.
9. A kemény mag körül segítőkiből álló réteg, ún. puffer található (tanácsadók, ügyvédek, politikusok, korrupt rendőrök)
10. Mobilitás, illetve a legmodernebb eszközök, berendezések használata.

CZINE Ágnes szerint a szervezett bűnözés jelei, tünetei állandóan változnak, folyamatosan új jelenségek kapcsolódnak a fogalomhoz, „nem lehet a szervezett bűnözést egy precíziós műszerhez hasonló pontossággal és olyan tágíthatatlan, örökérvényű zárt fogalommal meghatározni, amely e jelenség valamennyi tulajdonságát lefedi.”⁷⁷

PINTÉR Sándor 1996-ban egy konferencián azzal indította az előadását, hogy közel két évtizede vitatkoznak a szervezett bűnözés magyarországi jelenlétén, főbb sajátosságain, továbbá a fellépés módszerein. Az országos rendőr-főkapitány szerint az elméleti szakemberek célja volt a magyar viszonyoknak megfelelő, egyértelmű definíciók elfogadása, azonban a gyakorlati szakemberek nem kívántak előre felállított sémákat.⁷⁸

BÁRÁNDY Péter szerint a szervezett bűnözés fogalma meghatározásának hiánya a tényleges fellépés hiánya. A gyakorló jogász rámutatott, hogy a sajtó, politika, illetve a „szakma” képtelen a bünszervezetet, a szervezeti bűnözést elhatárolni a szervezett bűnözéstől, az említett fogalmakat gyakran „maffia bűnözésként” aposztrofálja.⁷⁹

BÁRÁNDY felhívta a Legfelsőbb Bíróság Bünteteskiszabási tényezőkről szóló 154. számú Kollégiumi Állásfoglalását, amely a szervezett bűnözést a társas elkövetés sajátos formájaként kezeli.⁸⁰ Az előadó kívánalma volt 1996-ban a definíciónak törvényben – a Btk. Általános Részében – történő szerepeltetése, azonban álláspontja szerint a fogalomból legkevesebb négy kritérium hiányzik.⁸¹

- A szervezet létrehozói által tervezett létezésének hosszabb vagy legalábbis meghatározatlan időtartama.
- Törekvés a politika, a média, a közigazgatás, az igazságügy, a makrogazdasági irányítás befolyásolására.
- A megvalósított, megvalósítandó bűncselekmények összességének, vagy közülük egyeseknek egyediségükben kiemelkedő jelentősége.
- A konkrét és direkt vagyonszerzés mellett, vagy azt megelőzően elsődlegesen az annál absztraktabb hatalomszerzési cél.

⁷⁷ CZINE Ágnes: Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája. Doktori értekezés, Pécs, 2011. 8.

⁷⁸ PINTÉR Sándor előadása 1996-ban a Harmadik magyar jogászgyűlésen, In: BENISNÉ GYÖRFFY Ilona (szerk.): *Harmadik magyar jogászgyűlés: Balatonfüred 1996. máj. 17-19.* Budapest, Magyar Jogász Egylet, 1996. 27.

⁷⁹ BÁRÁNDY Péter előadása 1996-ban a Harmadik magyar jogászgyűlésen, In: BENISNÉ GYÖRFFY Ilona (szerk.): *Harmadik magyar jogászgyűlés: Balatonfüred 1996. máj. 17-19.* Budapest, Magyar Jogász Egylet, 1996. 44.

⁸⁰ BK. 154.: 12. *A társas bűnelkövetés sajátos formája a szervezett bűnözés. Megkülönböztető jelleme a bűnözés céljára létrehozott jól tagolt és irányított konspiratív szervezet, amely a bűnözést folyamatosan üzleti vállalkozásként űzi, és gyakran monopolhelyzetet alakít ki bizonyos bűncselekmények elkövetésére.*

Jellemző lehet a bűncselekmények pontos megtervezése és végrehajtása, a részfeladatok munkamegosztásban való végrehajtása, a részfeladatokra specialisták alkalmazása, a tanúk, sértettek, érdekeltek megfélemlítése, az áruháza megtorlása, az ellenfelekkel való leszámolás; gyakran rendelkeznek nemzetközi kapcsolatokkal.

E bűnelkövetési mód kiemelkedő veszélyessége miatt nyomatékos súlyosító körülmény, ha az ügyben a szervezett bűnözés ismérveit lehet megállapítani, és az elkövető ennek részeként hajtotta végre a bűncselekményét.

⁸¹ BÁRÁNDY i. m. 44-45.

TÓTH Mihály szerint a szervezett bűnözés meghatározásával kapcsolatban a szakemberek álláspontja két csoportra osztható: valakik igénylik a szervezett bűnözés pontos definiálását, mivel egységes fogalom jelentheti a szervezett bűnözés elleni eredményes küzdelem módszertani alapjait. Míg mások képtelennek tartják az egységes fogalom meghatározását, ezért a karakterisztikus vonásokra helyezik a hangsúlyt.⁸²

Túl általános, túl elvont, túl szűk, túl tág; ilyen és ehhez hasonló kijelentésekkel találkozhatunk, amikor a szervezett bűnözés fogalmáról folyik a diskurzus. A szervezett bűnözésnek nem létezik olyan meghatározása, amelyet a kutatók, jogalkotók, jogalkalmazók egyaránt elfogadnának. Nemhogy a jogalkotók, jogalkalmazók, de még a kutatók között sincs összhang a definiálás kapcsán.

A fogalmi meghatározást illetően alábbiak állapíthatók meg:

- A szervezett bűnözés absztrakt, sokrétű jelenség, nem létezik univerzális fogalommeghatározása.
- A szervezett bűnözés állandóan változik, ezért sem lehetséges helytől, időtől független definiálás.
- A szervezett bűnözés nem büntetőjogi kategória, de a büntetőjognak is választ kell adnia a jelenségre.
- A magyar szervezett bűnözésről szóló fórumokon kerülendő a maffia kifejezés használata, helyette a szervezett bűnözői csoport, bűnszervezet elnevezés alkalmazandó.
- A szervezett bűnözés alapvető megjelenési formája a bűnszervezet, illetve a hosszabb időre szervezett, legalább három főből álló bűnszövetség.

Felmerül a kérdés, hogy a kriminológiai értelemben vett szervezett bűnözésbe kizárólag az anyagi büntetőjogi bűnszervezet fogalom tartozik-e, vagy ide sorolható a bűnszövetség is? Álláspontom szerint hibás azon felfogás, amely a szervezett bűnözést kizárólag a bűnszervezetek bűncselekményeivel, tevékenységével azonosítja. Tág értelemben szervezett bűnözésnek minősülnek a legkevesebb három elkövetőből álló, hosszabb időre szervezett bűnszövetség bűncselekményei. Azért három főben határozom meg a bűnszövetség tagjainak létszámát, mivel három főből beszélhetünk csoportról. A szervezeten elkövetett bűncselekmények vonatkozásában gondos mérlegelést igényel a bűnszövetség vagy a bűnszervezet megállapítása, illetve elhatárolása.

A szervezett bűnözés meghatározásával kapcsolatban – a napjainkban oly sokszor használt szóval – unortodox megközelítést javaslok, amely vitára adhat okot. A definiálás során nem jellemzőkre, ismérvekre fókuszálok, hanem az anyagi büntetőjog bűnszervezet, illetve bűnszövetség fogalmát veszem alapul, abból származtatom a szervezett bűnözés alábbi fogalmát: szűk értelemben azon bűncselekmények, amelyek vonatkozásában a bűnszervezetben történő elkövetés; tág értelemben pedig azon deliktumok összessége, amelyek esetében a bűnszövetség – amelynek minimálisan három tagja van és hosszabb időre szervezett – megállapítást nyer.

A szervezett bűnözés alapegységeinek – bűnszövetség, bűnszervezet, bizonyos országokban szervezett bűnözői csoport – meghatározásával, illetve a hozzájuk kapcsolódó súlyosabb joghátrány kilátásba helyezésével az anyagi büntetőjog adekvát választ ad a szervezett bűnözés elleni hatékony fellépés igényére.

⁸² TÓTH Mihály: *Bűnszövetség, bűnszervezet*. Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2009. 13-14.

I. 1. 3. Szervezeti fogalom meghatározások

A szervezett bűnözés kormányzati, állami meghatározása eltér a tudományos vagy kriminológiai meghatározástól, hajlamos a szervezeti céloknak megfelelő, specifikus definíciókat adni, amelyekből hiányzik a fogalmi szintű meghatározásra törekvés. Ezen definíciók közül sok inkább „listás megközelítést” – azaz a jellemzők felsorolását – alkalmaz. Az említett megközelítést régóta kritizálják, mivel – a szervezett bűnözés komplexitását figyelembe véve – túlságosan egyszerűsít.⁸³

Az amerikai rendészeti szervek Oyster Bay-i konferenciáján 1965-ben az alábbiakban határozták meg a szervezett bűnözést: „Egy önfenntartó bűnözői összefogás eredménye, amely borsos nyereséget présel ki társadalmunkból, minden eszközt bevetve – becsületest és aljast, legálit és illegálit egyaránt. A személyi változások ellenére az összefogáson alapuló entitás fennmarad. Egy rosszindulatú élősködő, amely az emberi gyengeségből táplálkozik. A félelem és a korrupció tartják életben. Így vagy úgy, de magas fokú immunitásra tesz szert a törvénnyel szemben. Szervezettségében jellemzően totalitárius.”⁸⁴ WRIGHT szerint a fenti meghatározás helyesen utal a szervezett bűnözés konspirációs jellegére, illetve az erőszak és vesztegetés alkalmazására.⁸⁵

1970-ben az Amerikai Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériuma az alábbiak szerint határozta meg a szervezett bűnözést: „Az USA területén működő bűnügyi szindikátus tagjai által végzett összes illegális tevékenység és az efféle tagok ismert szövetségesei, társai által végzett összes illegális tevékenység.”⁸⁶

Az FBI-féle fogalom – amely valójában nem a szervezett bűnözést, hanem a szervezett bűnözői csoportot határozza meg – a hagyományos szervezett bűnözői tevékenységekre, illetve a haszonszerzési célra helyezi a hangsúlyt: „Mint bármely olyan csoport, amely valamelyest rendelkezik formális struktúrával, és amelynek fő célja az illegális tevékenységeken keresztül pénzszerzés. Az efféle csoportok a pozíciójukat erőszak alkalmazásával vagy az azzal történő fenyegetéssel, korrump köztisztviselőkkel, hatalommal való visszaéléssel vagy zsarolással tartják meg, és általában jelentős hatást gyakorolnak a környezetükben, a régiójukban vagy az egész országban élő emberek életére.”⁸⁷

Az Amerikai Egyesült Államokban az 1976-ban alapított szervezett bűnüldözési akciócsoport a listás megközelítést fogadta el, amikor a szervezett bűnözést definiálta: „Két vagy több személy, akik folyamatos szándékkal végeznek egy vagy több tevékenységet a következők közül: (1) illegális javak és szolgáltatások rendelkezésre bocsátása, azaz erkölcsstelenség, uzsora stb.; (2) erőszakos bűncselekmények, azaz rablás, testi sértés stb.”⁸⁸

Az Interpol fogalom – amely az FBI megközelítéséhez hasonlóan a szervezett bűnözői csoportot definiálja – a tevékenységekkel, illetve a célokkal szemben a szervezetre helyezi a hangsúlyt: „Bármely vállalkozás vagy csoport, amely folytonos illegális tevékenységet végez, és amelynek fő célja a nyereségszerzés és a vállalkozás folytonosságának fenntartása, országhatárokon tekintet nélkül.”⁸⁹

1998-ban a Varsóban megrendezett szervezett bűnözéssel kapcsolatos nemzetközi konferencia a fogadó ország alábbi meghatározását használta: „Három vagy több személy – akiket hierarchia vagy személyes kapcsolatok kötnek össze – által végzett csoporttevékenységek, amelyeken keresztül a vezetők profitot termelnek, vagy területet, belföldi vagy külföldi piacokat irányítanak erőszak, megfélemlítés és korrupció

⁸³ MORAN i. m. 43-44.

⁸⁴ WRIGHT i. m. 3-4.

⁸⁵ Uo. 4.

⁸⁶ ABADINSKY (2009) i. m. 2.

⁸⁷ Uo.

⁸⁸ MORAN i. m. 44-45.

⁸⁹ Uo. 45.

alkalmazásával, mindezt a bűntevékenységeik előmozdításának és a legitim gazdaságba történő beszivárgásnak céljából.”⁹⁰

A német BKA (Bundeskriminalamt) definíciójának középpontjában a csoport, a cél – hatalom és haszon – és a cél eléréséhez szükséges módszerek – erőszak, megfélemlítés – szerepelnek: „A szervezett bűnözés bűncselekmények előre megtervezett elkövetése, amelyet a profit és a hatalom utáni vágy ösztönöz, amelyek egyenként és együttesen is komoly jelentőséggel bírnak, mikor két vagy több személy tartósan vagy határozatlan ideig együttműködik, mindenki a saját meghatározott feladatát végezve kereskedelmi vagy üzletszerű struktúrák alkalmazásával, vagy erőszak vagy egyéb megfélemlítő cselekvés alkalmazásával, vagy a politika, a média, a közigazgatás, az igazságügyi hatóságok vagy a gazdaság befolyásolásával.”⁹¹

A holland CRI (Centrale Recherche Informatienest) egyedi megközelítést alkalmaz a szervezett bűnözés meghatározására, amely nemcsak a nyomozások során, hanem az empirikus kutatások során is hasznos. A hatóság a Likert skála eljárást használja, ami nyolc – mind a csoportra, mind a csoport tevékenységére fókuszáló – elemet tartalmaz.⁹²

1. Hierarchikus struktúra
2. Belső támogatás
3. Pénzmosás
4. Állami tisztviselők megvesztegetése
5. Több mint egy illegális tevékenységben való részvétel
6. A vállalatok mögött megbúvó szervezetek
7. Hosszú időn keresztül folytatott törvényellenes tevékenységek
8. Tagok, akik a versenytársakkal szemben erőszakosan viselkednek

A fenti nyolc elemet felhasználva a holland hatóság egy skálát alkotott, amely a szervezett bűnözői tevékenység, illetve a szervezeti struktúra fokozatát, intenzitását mutatja. A skála 1–2 fokozata alacsony szintű, a 3–5 fokozata közepesen bonyolult, a 6–8 fokozata egy jól szervezett, nagyon kifinomult szervezett bűnözői csoportot jelent. MORAN szerint a megközelítés szigorúan véve nem a szervezett bűnözés fogalmának meghatározása.⁹³

A 90-es években egy európai uniós szakértői bizottság az alábbi 11 kritériumot javasolta a szervezett bűnözői csoport meghatározásához⁹⁴:

1. Több mint két személy együttműködése
2. Minden résztvevőnek meghatározott szerepe van
3. Hosszabb vagy meghatározatlan időre jön létre
4. Fegyelem és ellenőrzés alatt működnek
5. Súlyos bűncselekmények elkövetésével vannak gyanúsítva
6. Nemzetközi szinten tevékenykednek
7. Erőszakot vagy egyéb megfélemlítésre alkalmas eszközt vesznek igénybe
8. Kereskedelmi vagy vállalkozás jellegű struktúrákat alkalmaznak
9. Részt vesznek pénzmosásban
10. Befolyást gyakorolnak a politikára, a médiára, a közigazgatásra, az igazságügyi szervekre vagy a gazdaságra
11. Céljaik között a pénz vagy a hatalom megszerzése a meghatározó

A szakértői bizottság szerint a szervezett bűnözői csoport elengedhetetlen követelménye az 1., 5., 11. kritériumok, továbbá a fennmaradókból legkevesebb három megléte.

⁹⁰ ABADINSKY (2009) i. m. 2.

⁹¹ Sabrina ADAMOLI, Andrea DI NICOLA, Ernesto U. SAVONA, Paola ZOFFI: *Organised crime around the world*. Helsinki, European Institute for Crime Prevention and Control, 1998. 6.

⁹² MORAN i. m. 45.

⁹³ Uo.

⁹⁴ KERTÉSZ Imre: A bűn európai útjain. *Belügyi Szemle*, 1999/9., 54-55.

I. 1. 4. A szervezett bűnözés fogalomrendszere

A szervezett bűnözés fogalmi meghatározásánál alapvető problémát jelent a szervezett bűnözés és a hozzá hasonló jelenségek (nemzetközi bűnözés, határon átnyúló szervezett bűnözés, fehérgalléros bűnözés, hivatásos bűnözés stb.) elhatárolása. A pontos és egyértelmű meghatározás hiánya félreértésekre adhat okot a szervezett bűnözés létezésével, szerkezetével, kiterjedésével, illetve a társadalomra veszélyesség fokával kapcsolatban. Egyes szerzők szerint az egzakt definiálás elengedhetetlen a szervezett bűnözés megelőzésében, felderítésében, bizonyításában, illetve szankcionálásában.⁹⁵

Milo BOSKOVIC a professzionális bűnözés különleges formája modern kifejezéseként tekint a szervezett bűnözésre. A professzor rámutatott, hogy a szervezett bűnözés meghatározásában nincs konszenzus a szakirodalomban és a nemzeti, nemzetközi szervezetek által elfogadott dokumentumokban; a fogalmak túl szűkek a jelenség lefedésére, vagy túl tágak, azaz inkább leírást, mint komoly elméleti megközelítést tartalmaznak. BOSKOVIC hozzátette, hogy a szervezett bűnözés meghatározásakor a határon átnyúló bűnözés, a nemzetközi bűnözés, a professzionális bűnözés, a fehérgalléros bűnözés, a szervezett bűnözői csoport, a bűnszervezet, illetve a maffia vonatkozásában elhatárolási problémák merülhetnek fel – egyes szerzők szinonimaként, míg mások teljesen különböző jelenségeként, továbbá a szervezett bűnözés különleges formájaként tekintenek rájuk – ezért azok fogalmi tisztázása szintén elengedhetetlen.⁹⁶

BOSKOVIC szerint a határon átnyúló bűnözés a szervezett bűnözés megjelenési formája, azonban a szervezett bűnözés nem minden esetben transznacionális. PASSAS inverz megközelítést alkalmazott: nem az összes határon átnyúló bűncselekmény súlyos, bonyolult vagy szervezett.⁹⁷

BOSKOVIC megjegyezte, hogy a határon átnyúló bűnözés fogalmát először az ENSZ Bűnmegelőzési és Büntető Igazságszolgáltatási Bizottsága használta 1975-ben azon bűncselekmények megjelölésére, amelyek átnyúlnak a nemzetközi határokon és különböző országok jogrendszereit veszélyeztetik. A professzor szerint a modern bűnözést a nemzetközi tevékenység és a különböző országok bűnözői csoportjainak kapcsolata – amelynek célja a profit fokozása, illetve a terjeszkedés – jellemzi.⁹⁸

A nemzetközi bűnözés a nemzetközi jog megsértését jelenti, ezen körbe tartozó bűncselekmények – háborús bűncselekmények, népirtás, rabszolgaság stb. – üldözéséhez különleges érdeke fűződik a nemzetközi közösségnek.⁹⁹ Nagyon gyakran annak ellenére használják a nemzetközi bűnözés fogalmát a határon átnyúló szervezett bűnözés szinonimájaként, hogy kriminológiai és büntetőjogi értelemben nem ugyanazt jelentik.¹⁰⁰

BOSKOVIC szerint a professzionalizmus a szervezett bűnözés alapvető jellemzője; a hivatásos bűnözés lehet egyben szervezett is, azonban nem elengedhetetlen az átfedés.¹⁰¹ A hivatásos bűnöző az a személy, aki a bűncselekményeket fő tevékenységként követi el, illetve a jövedelme túlnyomórészt a bűnözésből származik. Darian RAKITOVAN, Raluca COLOJOARA, illetve Ligia Valentina MIRISAN álláspontja az, hogy – bár a hivatásos

⁹⁵ RAKITOVAN, COLOJOARA, MIRISAN i. m. 177.

⁹⁶ Milo BOSKOVIC: Organized crime – Definition problems. *Zbornik Radova*, vol. 39. (2005), 35-36.

⁹⁷ Nikos PASSAS: Cross-border crime and the interface between legal and illegal actors. In: Petrus C. VAN DUYNÉ, Klaus VON LAMPE, Nikos PASSAS (szerk.): *UPPERWORLD and UNDERWORLD in CROSS-BORDER CRIME*. Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2002. 13.

⁹⁸ BOSKOVIC i. m. 36.

⁹⁹ Uo. 37.

¹⁰⁰ RAKITOVAN, COLOJOARA, MIRISAN i. m. 183.

¹⁰¹ BOSKOVIC i. m. 37-38.

bűnözést könnyű összekeverni a szervezett bűnözéssel – a bűnözői egyesülések nem minden tagja hivatásos bűnöző, továbbá nem az összes hivatásos bűnöző bűnszervezet tagja.¹⁰²

A román kutatók szerint a szervezett és fehérgalléros bűnözés a bűnözés különböző formája, a megkülönböztetés eléggé körülményes, a szervezett bűnözés – amelynek variánsa lehet a fehérgalléros bűnözés– nagyobb halmazt képez.¹⁰³

A csoport egy kollektíva, olyan személyek tartoznak bele, akik együtt dolgoznak, tevékenykednek, illetve hasonló kultúrával, életmóddal, ösztönzőkkel rendelkeznek. A delinkvens (szabályszegő) csoport olyan antiszociális és deviáns irányultságú (pl. kábítószerfüggők, prostituáltak, szerencsejátékosok stb.) egyénekből áll, akik spontán módon, illetve alkalmasszerűen töltik együtt a szabadidejüket; jellemzője az erős belső kapcsolat, szolidaritás, illetve egymás tisztelete.¹⁰⁴ A geng a többnyire városokban tevékenykedő rablók, illetve fiatalok bűnelkövetők csoportja; a szerkezete a kisebb tömörüléstől a szindikátusig terjedhet.¹⁰⁵

A szervezett bűnözésre vonatkozó definíciók többsége a bűnszervezetek jellegére összpontosít.¹⁰⁶ BOSKOVIC szerint a legnehezebb feladat a szervezett bűnözői csoport elhatárolása a bűnszervezettől. A szervezett bűnözői csoport akkor tekinthető bűnszervezetnek, amikor eléri a strukturáltság legmagasabb fokát, azaz állandósul a szerkezet. A professzor megjegyezte, hogy az elhatárolásban segítséget nyújt a szervezett bűnözői csoport 11 ismérve¹⁰⁷, amelyeket az Európai Tanács Szakértői Bizottsága határozott meg. Minél több nem kötelező kritériumnak tesz eleget az adott csoport, a szervezett bűnözői csoport bűnszervezetté, majd végül maffiává alakul.¹⁰⁸

ROTH szerint jelentős előrelépés volt az ENSZ Nemzetközi Szervezett Bűnözés Elleni Egyezmény fogalmi meghatározása¹⁰⁹. ROTH rámutatott, hogy a szervezett bűnözői csoport meghatározása tág értelmezést jelent, nem korlátozódik a hierarchikus felépítésű „maffia típusú szervezetekre”. A szervezett bűnözés változó természetére reagálva a szakemberek rájöttek arra, hogy a lazán szerveződött nemzetközi bűnözői csoportokat nagyobb figyelemmel kell kísérni.¹¹⁰

¹⁰² RAKITOVAN, COLOJOARA, MIRISAN i. m. 185.

¹⁰³ Uo. 186-187.

¹⁰⁴ BOSKOVIC i. m. 38-39.

¹⁰⁵ Uo. 39.

¹⁰⁶ Karen BULLOCK, Ronald V. CLARKE, Nick TILLEY: Introduction. In: Karen BULLOCK, Ronald V. CLARKE, Nick TILLEY (szerk.): *Situational Prevention of Organised Crimes*. Cullompton, Willan Publishing, 2010. 5.

¹⁰⁷ 1. Több mint két személy együttműködése

2. Minden résztvevőnek meghatározott szerepe van

3. Hosszabb vagy meghatározatlan időre jön létre

4. Fegyelem és ellenőrzés alatt működnek

5. Súlyos bűncselekmények elkövetésével vannak gyanúsítva

6. Nemzetközi szinten tevékenykednek

7. Erőszakot vagy egyéb megfélemlítésre alkalmas eszközt vesznek igénybe

8. Kereskedelmi vagy vállalkozás jellegű strukturákat alkalmaznak

9. Részt vesznek pénzmosásban

10. Befolyást gyakorolnak a politikára, a médiára, a közigazgatásra, az igazságügyi szervekre vagy a gazdaságra

11. Céljaik között a pénz vagy a hatalom megszerzése a meghatározó

¹⁰⁸ BOSKOVIC i. m. 40-41.

¹⁰⁹ Ün. Palermói egyezmény 2. cikk a) pont: A szervezett bűnözői csoport bizonyos ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, az egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény - legalább négy év szabadságvesztéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntethető bűncselekményt megvalósító magatartás - elkövetése céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve.

¹¹⁰ ROTH i. m. 11.

A bűnszervezetet – amely a szervezett bűnözés alapvető tárgyát képezi – a folytonosság, hierarchikus felépítés jellemzi, a működése a fegyelmen, az együttműködésen, illetve a tervezésen alapul.¹¹¹

A maffia – melynek különböző mértékű befolyása van a gazdaságra, politikára, kultúrára – a legnagyobb, legstruktúráltabb, legerősebb bűnszervezetek különleges formája, amely az érdekeit az erőszak és a hatóságok tagjainak megvesztegetésével érvényesíti.¹¹²

FINCKENAUER szerint leegyszerűsített és helytelen azon felfogás, amely szinoním fogalomként tekint a szervezett bűnözésre és a maffiára. A professzor kifejtette, hogy a maffia nem egyedüli szervezett bűnözői csoport vagy ilyen csoportok összessége, hanem egy társadalmi konstrukció, egy eszme, szellemiség, egy kulturális képződmény.¹¹³ FINCKENAUER nem értett egyet a maffiakutató HESS-el – aki a maffiát egy hatalmi struktúrának tekinti, amely teljesen különbözik attól, amit általában szervezett bűnözésnek hívnak –, ugyanis a maffia a szervezett bűnözés része, azonban nem egyedüli formája.¹¹⁴

A maffia kifejezést a nemzetközi szervezett bűnözés különböző formációira – pl. orosz, ázsiai, szicíliai, albán maffia – is használják. ROTH szerint az újabb tudományos kutatások azt mutatják, hogy az olasz maffiához hasonló csoportok a modernizáció határán álló társadalmak termékei. ROTH arra az álláspontra helyezkedik, hogy nincs még egy olyan öt betűs szó (mafia), amely annyi elképzelést, félreértést, hibás etnikai sztereotípiát okoz. A szervezett bűnözéssel foglalkozó kutatók a maffia kifejezést olyan hagyományos szervezett bűnözői csoportok azonosítására használják, amelyek szicíliai gyökerekkel rendelkeznek.¹¹⁵

BOSKOVIC megjegyezte, hogy nem mindig könnyű az adott bűnözői csoport fenti kategóriákba történő besorolása, mivel néha jelentéktelenek a különbségek.¹¹⁶

Létezik olyan megközelítés is, amely a Szervezett Bűnözés (nagy betűvel) fogalmat a bűnszervezetekkel, szervezett bűnözői csoportokkal, a szervezett bűnözést pedig a tevékenységekkel azonosítja.¹¹⁷

FINCKENAUER a bűnszervezetekkel kapcsolatban az alábbiakat emelte ki: a bűncselekményeket az elkövetők egyedül vagy csoportosan hajtják végre; a csoportok a szervezett bűnözés alapvető építőkövei. A professzor a csoportokra olyan társadalmi hálózatként tekint, amelyek gyakran nem nagy kiterjedésűek és rövid életűek. Hálózatok sokasága jelenik meg a munkahelyeken, iskolákban, vallási közösségekben. Amennyiben a bűnözői hálózatot a munkamegosztás, hierarchia, illetve folytonosság jellemzi, úgy FINCKENAUER szerint a bűnszervezetről beszélhetünk. A bűnszervezeteket az alábbi tulajdonságok jellemzik:¹¹⁸

Ún. bűnös szofisztikáció: Milyen fokú a bűncselekmények végrehajtásának tervezése? Milyen készség, illetve tudás szükséges a bűncselekmények elkövetéséhez?

Szerkezet: Létezik-e munkamegosztás, illetve tetten érhetőek-e a vezetői szerepek?

Önazonosítás: Az elkövetők szervezet tagjaiként tekintenek-e magukra (pl. tetoválások, ruházat, beavatási szertartások használata)?

Hírnév fenntartása: Képes-e a szervezet másokat erőszak alkalmazása nélkül kényszeríteni, azaz elégséges-e a hírnév a megfélemlítéshez?

FINCKENAUER hangsúlyozta, amely bűnözői hálózatok nem rendelkeznek a fenti jellemzők többségével, nem tekinthetők bűnszervezeteknek. A professzor szerint úgy is

¹¹¹ BOSKOVIC i. m. 41.

¹¹² Uo. 41-42.

¹¹³ FINCKENAUER (2005) i. m. 73.

¹¹⁴ Uo. 74.

¹¹⁵ ROTH i. m. 12-13.

¹¹⁶ BOSKOVIC i. m. 42.

¹¹⁷ Frank E. HAGAN: “Organized crime” and “organized crime”: Indeterminate problems of definition. *Trends in Organized Crime*, vol. 9., iss. 4. (2006), 134.

¹¹⁸ FINCKENAUER (2005) i. m. 75-76.

meghatározható a szervezett bűnözés, mint a bűnszervezetek által elkövetett bűncselekmények.¹¹⁹ A professzor megemlítette Ko–lin CHIN–t, aki a kínai embercsempészt vizsgálta és ennek körében állapította meg, hogy az – bár szervezeten követik el – nem tartozik a szervezett bűnözés körébe.¹²⁰

CALDERONI szerint a szervezett bűnözés elleni kerethatározat bűnszervezet fogalmában a szervezett bűnözés alkotóelemei – folytonosság, erőszak, vállalkozás, védettség – tisztán nem jelennek meg, az Unió fogalom távol áll a szervezett bűnözést érintő kutatások eredményeitől.¹²¹ Álláspontom szerint ezen eredmények kizárólag az irányokat határozzák meg, azonban nem képesek az anyagi büntetőjogi fogalom – legyen szó bűnszervezetről vagy szervezett bűnözői csoportról – tartalommal való megtöltésére. Amennyiben elfogadjuk CALDERONI álláspontját, úgy a szervezett bűnözés körén kívül esnének a szervezett adócsaló, embercsempész, adott esetben a kábítószerrel kereskedő hálózatok. Hangsúlyozni szükséges, hogy a szervezett bűnözői csoportok jelentős hányadát nem jellemzi az erőszak.

I. 2. Nemzetközi jogi eszközök, illetve a környező államok szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi válaszai

A fenti témában tanulmányokat¹²² írtam, az értekezésben csak a lényeges megállapítások ismertetésére kerül sor. A szervezett bűnözés a 90–es éveket megelőzően is az államok által megoldandó problémák szerves része volt, azonban felismerték, hogy a szervezett bűnözés egységes fellépést, közös gondolkodást igényel. A határokon átnyúló szervezett bűnözés veszélyeit felismerve az egyes államokon kívül a nemzetközi szervezetek is lépéskényszerbe kerültek.

I. 2. 1. Nemzetközi jogi eszközök

Az alábbi nemzetközi eszközök, illetve dokumentumok az elmúlt 20 év szervezett bűnözéssel kapcsolatos küzdelmének stációi.

1. A szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló cselekvési terv¹²³
2. Együttes fellépés az Európai Unió tagállamaiban a bűnszervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról (98/733/IB)¹²⁴
3. Közös álláspont a tervezett, szervezett bűnözés elleni ENSZ egyezményről (1999/235/IB)¹²⁵
4. ENSZ nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló egyezménye (Palermói egyezmény)

¹¹⁹ FINCKENAUER (2005) i. m. 76.

¹²⁰ Uo. 76-77.

¹²¹ Francesco CALDERONI: A Definition that Could not Work: the EU Framework Decision on the Fight against Organised Crime. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, vol. 16., iss. 3. (2008), 272-273.

¹²² NAGYCENKI Tamás: A szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi szabályozás Magyarországon és a környező államokban I. rész. *Ügyészek Lapja*, 2017/1., 5-17.; NAGYCENKI Tamás: A szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi szabályozás Magyarországon és a környező államokban II. rész. *Ügyészek Lapja*, 2017/2., 5-18.; NAGYCENKI Tamás: A szervezett bűnözéssel kapcsolatos nemzetközi jogi eszközök. *Magyar Jog*, 2017/6., 363-372.

¹²³ Tanács szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló cselekvési terve, Az Európai Unió Hivatalos Lapja EN-No C 251/1.

¹²⁴ Együttes fellépés, amelyet a Tanács az Európai Uniót létrehozó szerződés K. 3. cikke alapján fogadott el az Európai Unió tagállamaiban a bűnszervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról (98/733/IB); Az Európai Unió Hivatalos Lapja HU-19/1. kötet 113-114.

¹²⁵ Közös álláspont (1999. március 29.), amelyet a Tanács az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján fogadott el a tervezett, szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezményről (1999/235/IB); Az Európai Unió Hivatalos Lapja HU-19/1. kötet, 125-126.

5. Kerethatározat a szervezett bűnözés elleni küzdelemről (2008/841/IB)¹²⁶

6. Egyéb dokumentumok

a) Bizottság közleménye a szervezett bűnözés leküzdésére irányuló stratégiai koncepció kifejlesztéséről¹²⁷

b) Európai Parlament Tanácshoz intézett ajánlásra irányuló javaslata a szervezett bűnözés elleni küzdelem stratégiai koncepciójának kidolgozásáról¹²⁸

c) Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottságának jelentése a szervezett bűnözésről az Európai Unióban¹²⁹

d) Európai Parlament állásfoglalása a szervezett bűnözés, a korrupció és a pénzmosás problémájáról¹³⁰

e) Európai Parlament állásfoglalása az európai biztonsági stratégiáról¹³¹

A szervezett bűnözés elleni nemzetközi fellépés fejlődési ívét az alábbiakkal lehet szemléltetni: elsőként a küzdelem szükségessége merült fel; ezen igény generálta a bünszervezetek fogalmi meghatározását, hiszen definiálni kellett, hogy egyáltalán mi ellen kell harcolni. Ezt követően kidolgozták azon koncepciókat, amelyekkel – ha felszámolni nem is, de – gyengíteni tudták a bünszervezetek pozícióit. A jogszabályi környezet megteremtését követően kijelölték azon prioritásokat, amelyek révén még hatékonyabbá tehetőek a bünszervezetek elleni lépések. Fontossá vált a szervezett bűnözéssel foglalkozó rendőrtisztek képzése, a nemzetközi együttműködés fejlesztése, illetve azon felismerés, hogy a hatóságok eszköztárának leghatékonyabb eleme a bünszervezet mozgatórugójának, a pénznek az elvonása.

I. 2. 2. A környező államok szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi válaszai

Megvizsgáltam a környező államok szervezett bűnözői csoportokra vonatkozó anyagi büntetőjogi fogalmait, illetve a speciális büncselekményeket. További vizsgálat tárgyát képezte, hogy környező államok anyagi büntetőjogai melyik megközelítést alkalmazzák a szervezett bűnözés vonatkozásában; azaz büntetékiszabási tényezőként, vagy minősített esetként tekintenek a szervezett elkövetésre.

Az összehasonlításnál nehézséget jelentett, hogy a büntető törvénykönyvek nem egységes fogalmakat használnak a szervezett bűnözés kapcsán, illetve egyes országokban nem alkalmazzák a kettős kategóriájú megközelítést, elegendőnek tartják a szervezett bűnözés vonatkozásában egy tételes jogi fogalom meghatározását.

Kettős kategóriájú megközelítés létezik Magyarországon (bünszövetség/bünszervezet), Ausztriában (bünszövetség/bünszervezet), Szlovákiában (szervezett csoport/bűnözői csoport), Ukrajnában (szervezett csoport/bünszervezet), Szlovéniában (bünszövetség/bünszervezet) a többi általam vizsgált ország büntetőjoga egy kategóriát, fogalmat használ a szervezett bűnözésre.

¹²⁶ Tanács 2008/841/IB Kerethatározata (2008. október 24.) a szervezett bűnözés elleni küzdelemről; Az Európai Unió Hivatalos Lapja L 300/4.

¹²⁷ Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek „A szervezett bűnözés leküzdésére irányuló stratégiai koncepció kifejlesztéséről” (SEC 2005 724.)

¹²⁸ Európai Parlament Tanácshoz intézett ajánlásra irányuló javaslat szervezett bűnözés elleni küzdelem stratégiai koncepciójának kidolgozásáról (2006/2094 INI); Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság A6-0152/2007

¹²⁹ Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottságának jelentése a szervezett bűnözésről az Európai Unióban (2010/2309 INI), A7-0333/2011

¹³⁰ Európai Parlament 2013. október 23-i állásfoglalása a szervezett bűnözés, a korrupció és a pénzmosás problémájáról: megvalósítandó intézkedésekre és kezdeményezésekre vonatkozó ajánlások (végleges jelentés) (2013/2107(INI)); Az Európai Unió Hivatalos Lapja (2016/C 208/09) 89-116.

¹³¹ Európai Parlament 2015. július 9-i állásfoglalása az európai biztonsági stratégiáról (2015/2697(RSP))

Az alábbi megállapítások a magyar, osztrák, horvát bűnszövetség fogalom, illetve a bűnszövetségnek tartalmilag megfelelő szlovák és ukrán szervezett csoport fogalom összehasonlítására vonatkoznak.

Az elkövetőkkel kapcsolatban a magyar szabályozás eltér a többi ország szabályozásától, ugyanis Magyarországon a bűnszövetség már két személy részvételével is megvalósul. Az osztrák bűnszövetség fogalom azért különleges, mivel szerepel benne az időfaktor – „hosszabb idő” –. A szervezettség, feladatmegosztás megjelenik a magyar, szlovák, illetve ukrán szabályozásban.

Magyarországon a bűnszövetség fogalmi meghatározása nem definíciószerű, hanem – Ukrajnához hasonlóan – speciális; a másik három államban definíciószerű meghatározással találkozunk. A speciális meghatározás szerint a magyar törvény nem azt határozza meg, „mi a bűnszövetség”, hanem „mikor létesül bűnszövetség”. Az ukrán szabályok sem azt határozzák meg, „mi a szervezett csoport”, hanem „mikor minősül a bűncselekmény szervezett csoport által elkövetettnek”.

A magyar, osztrák, szlovák, ukrán szabályozás szerint a bűnszövetség, illetve a szervezett csoport minősítő körülmény egyes bűncselekmények vonatkozásában. Horvátországban a bűnszövetség speciális büntetéskiszabást von maga után, ugyanis a bűnszövetségben elkövetett bűncselekmény büntetési tételkeretét változtatja meg.

A bűnszervezet – bűnözői csoport, szervezett bűnözői csoport – definíciószerű meghatározásával találkozunk Magyarországon, Szlovákiában, Romániában és Szerbiában; a szlovén Büntető Törvénykönyv nem tartalmaz fogalmi meghatározást. Ausztria azon megoldást követi, hogy a Bűnszervezet cím alatt szabályozott bűnszervezetben részvétel bűncselekmény tényállásából lehet következtetni a bűnszervezet fogalmi elemeire. Az ukrán szabályozás szintén speciális, hiszen azt határozza meg, mikor minősül a bűncselekmény bűnszervezet által elkövetettnek.

A bűnszervezetben történő elkövetést egyes országokban büntetéskiszabási tényezőként – Magyarországon, illetve Csehországban –, más országokban egyes bűncselekmények minősítő körülményként – Szerbia, Szlovénia, Szlovákia (áttételes minősítő körülmény) – szabályozzák. Romániában halmazati szabályok érvényesülnek, azaz az elkövetőt az „alapcselekményért”, illetve a szervezett bűnözői csoport létrehozásáért vonják felelősségre.

Az alábbi táblázat a bűnszervezeti kritériumokat tartalmazza:

	Bűnszervezet szerkezete	Folytonosság – az időtartam mint kritérium	Tagok száma	Szándék/Cél (Bűncselekmények elkövetésére irányultság)	A bűnszervezet által elkövetni kívánt bűncselekmények meghatározása
Magyarország	Hierarchikusan szervezett	Hosszabb idő	Legalább három személy	Bűncselekmények elkövetése mint cél	Ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények
Ausztria	Nem tartalmaz rendelkezést a szervezet szerkezeti felépítésére	Hosszabb idő	Nagyobb számú személy	Büntetendő cselekmények elkövetésére irányultság	A büntetési tétel nem szerepel, csupán hivatkoznak az ismételt és tervezett jelentős súlyú büntetendő cselekmények elkövetésére
Szlovákia	Strukturált társulás	Bizonyos ideig fennálló	Legalább három személy	Egy vagy több büntett, illetve bűncselekmény elkövetése mint cél	Bármely büntett, bűncselekményből származó vagy legalizálása, illetve korrupciós bűncselekmények

Ukrajna	Hierarchikus társulás	Tartós	Öt vagy több személy, tag, szervezeti egység	Súlyos vagy különösen súlyos bűncselekmények elkövetése mint cél	Súlyos vagy különösen súlyos bűncselekmények
Románia	Strukturált csoport	Meghatározott idő	Három vagy több személy	Egy vagy több bűncselekmény elkövetése mint cél	Bármely bűncselekmény
Szerbia	Nem tartalmaz rendelkezést a szervezet szerkezeti felépítésére	Meghatározott ideig fennálló	Három vagy több személy	Egy vagy több bűncselekmény elkövetése mint cél	Négyévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények
Csehország	Belső szervezeti struktúrával rendelkezik	Nem tartalmaz rendelkezést az időtartamra	Több személy	Bűncselekmények rendszeres elkövetése mint cél	Bármely bűncselekmény

A hatályos magyar szabályozás szerint a konspiratív működés 2019. július 10–e óta szintén fogalmi elem.

A speciális bűncselekmények alatt az alábbi deliktumokat értem: Bűnszervezetben részvétel (Magyarország); Bűnözői csoport létrehozása, irányítása és támogatása (Szlovákia); Bűnszervezet létrehozása, Bűnszervezet tagjainak történő segítségnyújtás és bűnözői tevékenységük leplezése, Gengszterizmus (Ukrajna); Szervezett bűnözői csoport létrehozása (Románia); Bűncselekmények elkövetése céljából csoport létrehozása, Bűncselekmény elkövetésére szövetkezés (Szerbia); Bűnszövetség (Szlovénia); Szervezett bűnözői csoportban részvétel (Csehország).

Ausztria, Horvátország, Szlovénia, illetve Lengyelország a fentiekől eltérően különleges törvényszerkesztési módszert követ: az osztrák, horvát és szlovén szabályozásban nem szerepel külön névvel a vonatkozó bűncselekmény, csupán a Bűnszövetség elnevezésű szakasz alatt található egyes bekezdések tartalmazzák az elkövetési magatartásokat (Ausztria: Alapítás/Részvétel; Horvátország: Szervezés/Vezetés/Részvétel/Támogatás; Szlovénia: Részvétel/Alapítás/Vezetés). A lengyel jog sem tartalmazza a bűncselekmény (Szervezett csoportban vagy szövetségben részvétel) megnevezését.

Az általam vizsgált államok büntetőjoga tartalmaz legalább egy szervezett bűnözéssel kapcsolatos speciális bűncselekményt, a leggyakoribb elkövetési magatartás a részvétel, alapítás, támogatás, illetve csatlakozás.

Az osztrák szabályozás azért is rendhagyó, mivel mind a bűnszövetségben, mind a bűnszervezetben részvételt büntetni rendeli.

Összegzésként megállapítható, hogy a szervezett bűnözéssel kapcsolatos tételes jogi megoldások – fogalmak, jogkövetkezmények – nem egységesek, azok az adott ország jogi tradícióin alapulnak, illetve államonként a bűnözés jellegére, szerkezetére reflektálnak. Álláspontom szerint a szervezett bűnözésre adott anyagi büntetőjogi válaszok esetében lényeges, hogy képesek legyenek differenciálni az adott szervezett bűnözői csoport veszélyességét illetően, ezért indokolt a kettős kategóriájú – bűnszövetség, bűnszervezet – megközelítés. Az általam vizsgált tíz ország fele alkalmazza az említett megoldást; a másik fele egy büntetőjogi kategóriát használ a szervezett bűnözői csoportok vonatkozásában.

I. 3. A szervezett bűnözői csoportok tipizálása, illetve struktúrája

A kutatók szerint a 21. század bünszervezeteit nagyfokú változékonyság, illetve strukturális összetettség jellemzi.¹³²

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos tipológia három csoportra osztható: az első csoportban azon szervezett bűnözői csoport modell található, amely a csoport szerkezetére, illetve a működésére helyezi a hangsúlyt. A másik csoportba tartozó modell fókuszában a szervezett bűnözői csoport tevékenységei állnak, míg az utolsó modellben azon szociális, kulturális, történelmi feltételek szerepelnek, amelyek megkönnyítik a szervezett bűnözői tevékenységet.¹³³

Vy LE szerint kulcsfontosságú a szervezett bűnözői tevékenységek gyengítésében, hogy jobban megértsük a szervezett bűnözői csoportok felépítését, működését.

A szervezett bűnözés hibrid modellje mind a szervezetek tagjaira, mind a szervezet tevékenységére fókuszál.¹³⁴

Egyes kutatók vizualizációs és animációs módszereket alkalmaznak a bűnözői hálózatok fejlődési folyamatának, struktúrájának kutatása során¹³⁵, míg mások a közösségi hálózat (Social networks) megközelítést alkalmazzák a hálózatok felépítésének vizsgálatakor¹³⁶.

Phil WILLIAMS szerint a szervezett bűnözést a formális hierarchia helyett a változékony hálózati struktúrák jellemzik¹³⁷; a szervezett bűnözői hálózatok a méret, tagság, csoportkohézió és célok tekintetében különböznek egymástól, lehetnek kiterjedtek, jelentéktelenek; helyiek, globálisak; belföldiek, határon átnyúlóak; központilag irányítottak, erősen decentralizáltak¹³⁸.

Risto PULLAT rámutatott, hogy a különböző társadalmi beágyazottság határozza meg a szervezett bűnözés szerkezetét; szerinte négy bűnözői hálózat különböztethető meg. Az első olyan hálózat, amely nem rendelkezik társadalmi támogatottsággal, a második a szubkultúrán alapuló bűnözői hálózat, a harmadik pedig rejtett formában létezik a társadalomban magában

¹³² Jharna CHATTERJEE: *The Changing Structure of Organized Crime Groups*. Ottawa, Royal Canadian Mounted Police, 2005., 2.

¹³³ Vy LE: Organised Crime Typologies: Structure, Activities and Conditions. *International Journal of Criminology and Sociology*, vol. 1. (2012), 121.

¹³⁴ Natasha TUSIKOV: The Godfather Is Dead: A Hybrid Model of Organized Crime. In: Graciela MARTÍNEZ-ZALCE, Will STRAW, Susana VARGAS CERVANTES (szerk.): *Aprehendiendo Al Delincuente: Crimen Y Medios En América Del Norte*. México, Media@McGill, 2011., 152.

¹³⁵ Pl. Jennifer XU, Byron MARSHALL, Siddharth KAZA, Hsinchun CHEN: Analyzing and Visualizing Criminal Network Dynamics: A Case Study. *Intelligence and Security Informatics*, vol. 1. (2004), 359-377.; Yacin NADJI, Manos ANTONAKAKIS, Roberto PERDISCI, Wenke LEE: *Connected Colors: Unveiling the Structure of Criminal Networks*. St. Lucia (2013. október 23-25.): Research in Attacks, Intrusions, and Defenses - 16th International Symposium; Hamed SARVARI, Ehab ABOZINADAH, Alex MBAZIIRA, Damon MCCOY: *Constructing and Analyzing Criminal Networks*. San Jose (2014. május 18-21.): IEEE Symposium on Security and Privacy Workshops; Charles Z. MARSHAK, M. Puck ROMBACH, Andrea L. BERTOZZI, Maria R. D'ORSOGNA: Growth and containment of a hierarchical criminal network. *Physical Review E*, vol. 93. (2016), 1-14.; David A. BRIGHT, Jordan J. DELANEY: Evolution of a drug trafficking network: Mapping changes in network structure and function across time. *Global Crime*, vol. 14., iss. 2-3. (2013), 238-260.; Gordon STOVIN, Chris DAVIES: Beyond the Network: A Crime Science Approach to Organized Crime. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, vol. 2., iss. 4. (2008), 497-505.

¹³⁶ Pl. Stephen T. EASTON, Alexander K. KARAIVANOV: Understanding optimal criminal networks. *Global Crime*, Vol. 10., Iss. 1-2. (2009), 41-65.;

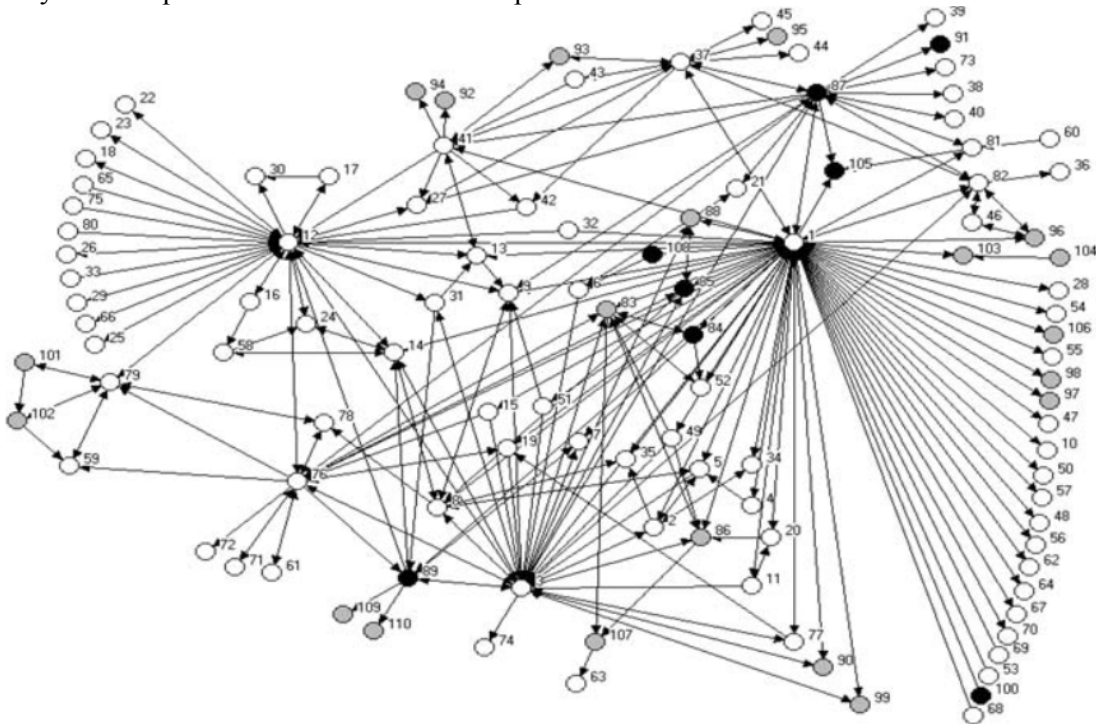
Jeffrey Scott MCILLWAIN: Organized crime: A social network approach. *Crime, Law and Social Change*, vol. 32., iss. 4. (1999), 301-323.

¹³⁷ Phil WILLIAMS: Transnational Criminal Networks. In: John ARQUILLA, David RONFELDT (szerk.): *Networks and Netwars The Future of Terror, Crime, and Militancy*. Santa Monica, RAND Corporation, 2001., 62.

¹³⁸ Uo. 65.

foglalva a látszólag jogkövető állampolgárokat, akiknek nem akadály a legális társadalmi infrastruktúra használata. A bűnözői hálózatok negyedik fajtája pedig összefonódik a hatalmi elittel, a hálózat tagjai közvetlenül befolyásolhatják a politikai, üzleti folyamatokat, illetve a médiát.¹³⁹

A szervezett bűnözői csoportok felépítése, kapcsolatrendszere az egyszerűtől a bonyolultig terjedhet; az alábbi ábra – amelyen az ún. Kaviár hálózat¹⁴⁰ szerepel – egy bonyolult felépítésű szervezett bűnözői csoportot szemléltet:

A fenti hálózatot 1996-ban számolták fel.¹⁴¹ Kérdésként merülhet fel, hogy a fenti ábrán egyáltalán egy vagy több bűnszervezet, szervezett bűnözői csoport látható? Amennyiben több csoportként tekintünk a hálózatra, hol húzódnak meg a csoport határai? A kérdésekre bármilyen válasz adható. Álláspontom szerint a hálózatok felderítésénél meg kell húzni egy ésszerű határvonalat, hiszen egy idő után kezelhetetlen és átláthatatlan lesz a büntetőeljárás. Elkerülendők az ún. mega ügyek, mint például a hat éven át tartó olasz Maxiprocesso, amelyben 338 személyt ítélték el.

Az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bünmegelőzési Hivatala felmérést¹⁴² végzett – amely a szervezetre, létszámra, tevékenységre, határon átnyúló működésre, erőszakra, vesztegetésre, identitásra, politikai hatásra, a törvényes gazdaságba való behatolásra vonatkozott – a szervezett bűnözői csoportokkal kapcsolatban. 2002-ben a hivatal jelentést tett közzé, amely 16 ország 40 bűnszervezetének vizsgálatáról szólt, ezen jelentés hozta létre a szervezett bűnözés 5 modelljét, azaz a klasszikus hierarchia, a területi hierarchia, a szövetségi hierarchia, az ún. „mag csoport”, illetve a bűnözői hálózat modellt.

¹³⁹ Risto PULLAT: Criminal hierarchal structures. Models of organized crime in the Baltic Sea Region. *SIAC Journal*, 2/2009., 24.

¹⁴⁰ Carlo MORSELLI, Cynthia GIGUERE: “Legitimate Strengths in Criminal Networks”. *Crime, Law and Social Change*, vol. 45., iss. 3. (2006), 191.

¹⁴¹ Uo. 189. A Kaviár Projektben 1994-1996. között a montreali rendőrség, a kanadai királyi lovas rendőrség, valamint a különböző országok (pl. Anglia, Spanyolország, Olaszország, Brazília, Paraguay, Kolumbia) hatóságai vettek részt, melynek során felszámolták a Montréalból koordinált kábítószer-kereskedő hálózatot.

¹⁴² UNODC: *Results of a pilot survey of forty selected organized criminal groups in sixteen countries*. New York, United Nations, 2002.

A felmérés főbb szempontjait¹⁴³ az alábbi táblázat tartalmazza:

Szerkezet	Merev hierarchia	Átruházott hierarchia	Hierarchikus tömörülés	"Mag" bűnözői csoport	Szervezett bűnözői hálózat
Létszám	1-20 tag	20-50 tag	50-100 tag	100 tag felett	
Tevékenységek	Egy elsődleges tevékenység, amelyet más törvénytelen tevékenységek támogatnak	2 vagy 3 főbb tevékenység	Sokrétű tevékenység		
Határon átnyúló működés	Korlátozott (1-2 ország)	Közepes (3-4 ország)	Kiterjedt (5 és annál több ország)		

¹⁴³ Uo. 19.

1. Szerkezet: A csoportok különböző szerkezeti formái fontosak voltak a felmérésben, ugyanis ezek képezték a kialakított öt típus alapját. Az alábbi változatok találhatóak a kategórián belül:

- Merev hierarchia: egy vezető, a sejtek jelentést tesznek a központnak, erős belső fegyelem
- Átruházott hierarchia: hierarchikus szervezet, területi szervezetek saját vezetéssel, bizonyos szintű önállósággal
- Hierarchikus tömörülés: a csoportokat egyetlen szervezet irányítja, az ernyő típustól a sokkal lazább és rugalmasabb felügyeleti intézkedésekig terjedhet
- Ún. mag bűnözői csoport: a csoportok tagjai úgy tekintenek magukra, mint akik ugyanannak a szervezetnek dolgoznak; inkább horizontális, mint vertikális szerkezet

2. Létszám a) 1-20 tag b) 20-50 tag c) 50-100 tag d) Több mint 100 tag

3. Tevékenységek

- Egy elsődleges tevékenység, amelyet más törvénytelen tevékenységek támogatnak
- 2 vagy 3 főbb tevékenység
- Sokrétű tevékenység

4. Határon átnyúló működés

- korlátozott (1-2 ország)
- közepes (3-4 ország)
- kiterjedt (5 és annál több ország)

5. Identitás

- Erős társadalmi vagy etnikai identitás hiánya
- Szociális alapú szervezet, ahol a tagok azonos társadalmi háttérrel és közös érdekekkel rendelkeznek
- Etnikai vagy családi alapú szervezet, ahol a tagok szigorúan az azonos etnikai, területi csoporthoz tartoznak

6. Erőszak – külső és belső viszonylatban

- Nem, vagy alig alkalmaznak erőszakot
- Alkalmankénti erőszak
- Az erőszak elengedhetetlen a szervezet bűnözői tevékenységéhez

7. Korrupció

- Nem, vagy alig alkalmaznak vesztegetést
- Alkalmankénti vesztegetés
- A vesztegetés elengedhetetlen az elsődleges tevékenységhez

8. Politikai hatás

- Nincs
- Helyi, regionális szint
- Országos szint
- Külföld

9. A törvényes gazdaságba való behatolás

- Nincs, vagy korlátozott
- A bűncselekményekből származó pénz egy részének befektetése a törvényes tevékenységekbe
- Kiterjedt kapcsolat a szervezet törvényes és törvénytelen tevékenységei között

10. Együttműködés más szervezett bűnözői csoportokkal

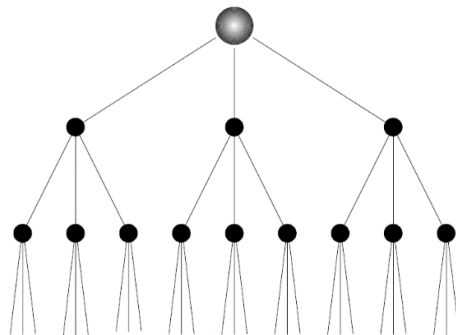
- Nincs
- Országon belüli együttműködés
- Külföldi együttműködés
- Bel- és külföldi együttműködés

Identitás	Erős társadalmi vagy etnikai identitás hiánya	Társadalmi alapú szervezet, ahol a tagok azonos társadalmi háttérrel és közös érdekekkel rendelkeznek	Etnikai vagy családi alapú szervezet, ahol a tagok szigorúan az azonos etnikai, területi csoporthoz tartoznak		
Erőszak	Nem, vagy alig alkalmaznak erőszakot	Alkalmanként alkalmaznak erőszakot	Az erőszak elengedhetetlen a szervezet bűnözői tevékenységéhez		
Vesztegetés	Nem, vagy alig alkalmaznak vesztegetést	Alkalmanként alkalmaznak vesztegetést	A vesztegetés elengedhetetlen az elsődleges tevékenységhez		
Politikai befolyásolás	Nincs	Helyi, regionális szint	Országos szint	Külföld	
Törvényes gazdaságba való behatolás	Nincs, vagy korlátozott	A bűncselekményekből származó pénz egy részének befektetése a törvényes tevékenységekbe	Kiterjedt kapcsolat a szervezet törvényes és törvénytelen tevékenységei között		
Együtműködés más szervezett bűnözői csoportokkal	Nincs	Országon belüli együtműködés	Külföldi együtműködés	Bel- és külföldi együtműködés	

A hivatal szerint a bűnszervezetek tipizálása hasznos lehet a bűnüldöző szervek számára, hiszen különböző stratégiákat célszerű használni a bűnszervezetek egyes fajtáinál. A tipizálás segítséget nyújt a szervezett bűnözés trendjeinek meghatározásában, illetve abban, hogy közvélekedés a szervezett bűnözői csoportokat ne egyszerűen maffia típusú szervezetként azonosítsa. A bűnüldöző hatóságok régebben alábecsülték az olyan, kisebb szervezett bűnözői csoportok által okozott károkat, amelyek könnyebben alkalmazkodnak az újabb lehetőségekhez, illetve melyek észlelése a laza szerkezet és az alacsony szervezettség miatt nehéz. Kiemelt jelentőségű a nyilvánosság széleskörű tájékoztatása a szervezett bűnözés különböző formáiról. A jelentés szerint a tapasztalat azt mutatja, hogy a szervezett bűnözés veszélyeire történő felhívás a bűnszervezetek elleni küzdelem hangsúlyos eszköze lehet.¹⁴⁴

Az ENSZ Kábítószer–ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala által meghatározott 5 bűnszervezet típus alapvető eleme a csoport szerkezete. Az alábbi bűnszervezet típusokat, modelleket különbözteti meg a felmérés¹⁴⁵:

A) Klasszikus hierarchia: A hierarchikus csoport jellemzője az erős belső fegyelmi rendszer.

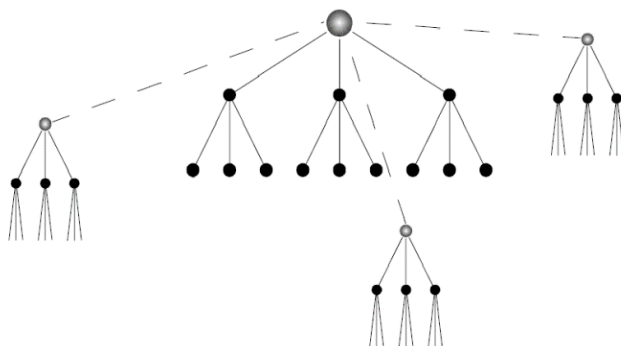
146

¹⁴⁴ Uo. 33.

¹⁴⁵ Uo. 34.

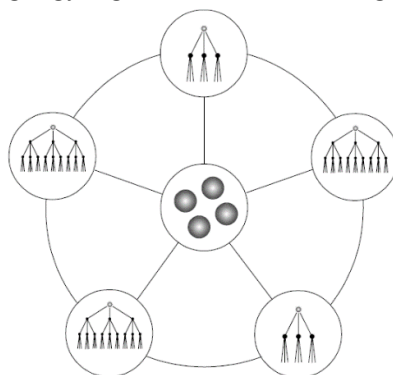
¹⁴⁶ Uo.

B) Területi hierarchia: A hierarchikus szerkezetű csoportokat szintén az erős belső kontroll jellemzi, azonban a csoportok viszonylagos önállósággal rendelkeznek.

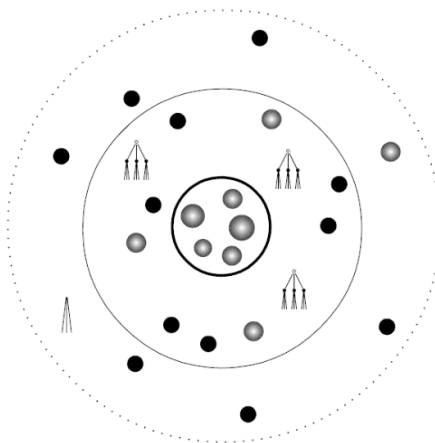
147

C) Szövetségi hierarchia: A szervezet bűnözői csoportok kordinált rendszeréből áll, az ellenőrzés széles skálán mozog a gyengétől az erős kontrollig.

148

D) Ún. „mag csoport”: Viszonylag szorosan szervezett, de strukturálatlan csoport.

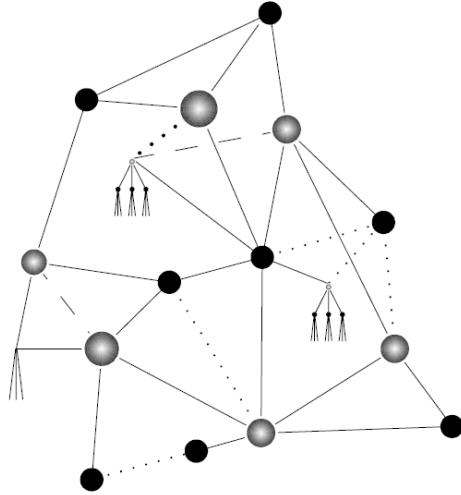
149

¹⁴⁷ Uo. 35.

¹⁴⁸ Uo. 37.

¹⁴⁹ Uo. 39.

E) Bűnözői hálózat: A hálózatot az egyének laza szerkezetű hálózata jellemzi.

150

A) A klasszikus hierarchia modellt az egyszemélyi vezetés, illetve az egyértelműen meghatározott hierarchia, a szigorú belső fegyelmi rendszer, illetve a tevékenységhez kapcsolódó nélkülözhetetlen erőszak jellemzi; gyakran megjelenik az erős társadalmi vagy etnikai identitás. A klasszikus hierarchiával rendelkező szervezett bűnözői csoportok jellemzően valamilyen – mind a tagok, mind a külső személy által ismert – névvel rendelkeznek. Az ENSZ Kábítószer–ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala szerint a vizsgált 40 esetből 13 a klasszikus hierarchiába sorolható.¹⁵¹

A klasszikus hierarchia jellemezte a Syzranskaya csoportot¹⁵², a Vasil Iliev Security–2 bűnszervezetet¹⁵³, illetve a Cock csoportot¹⁵⁴.

¹⁵⁰ Uo. 41.

¹⁵¹ Uo. 34-35.

¹⁵² Uo. 102. Oroszország szamarai régiójában működő és Kazahsztánban, Tadzsisztánban, Türkmenisztánban, Üzbegisztánban is jelen lévő Syzranskaya csoport kábítószerrel – heroinnal, marihuánával, ópiummal – kereskedett, az ebből származó összegeket tisztára mosták. A csoport belső magja 18 tagból állt, ebből 15 tadzsik nemzetiségű volt, emiatt viszonylag erős etnikai identitás alakult ki. A csoport mérsékelten alkalmazta az erőszakot, erre általában akkor került sor, amikor megszegték a belső magatartási szabályokat. A bűnszervezet átlagos éves bevétele 15 millió USD volt, melynek egyharmada a legális gazdaságból származott. A kifinomult hírszerzési rendszer révén a csoport képes volt a leendő piacokat azonosítani, illetve figyelemmel tudta kísérni a bűnüldöző szervek munkáját. A lebukás elkerülése végett a bűnszervezet gyakran változtatta a csempészés útvonalakat, illetve a módszereket.

¹⁵³ Uo. 106. A Vasil Iliev Security-2 bűnszervezet Bulgária dél-keleti területén működött, elsősorban biztosítási csalásokat követtek el, továbbá részt vettek illegális szerencsejátékban, cigaretta és alkohol csempészésben. A főbb tevékenységen kívül a csoporthoz számos csalás, sikkasztás, fegyveres rablás, járműlopás, kulturális javak csempészése, emberkereskedelem, emberrablás, zsarolás köthető. A legális gazdaságba behatoló csoport előszeretettel alkalmazta az erőszakot és a korrupciót, helyi szinten politikai befolyással is rendelkezett. A testi sértések, emberölések, erőszakkal való fenyegetés bevett gyakorlat volt a bűnszervezet életében. A bűnszervezet különböző háttérrel rendelkező személyeket alkalmazott, például az ex-sportolók gondoskodtak a csoport biztonságáról, amennyiben szükséges volt, ők alkalmazták az erőszakot. A belső titoktartási szabályok miatt a bűnüldöző hatóságok nehezen tudtak behatolni a csoportba. A korrupció révén a bűnszervezet elérte, hogy rendőrtisztek is segítsék a működést. A VIS-2 Macedóniában, Görögországban, Albániában, Törökországban is jelen volt, továbbá kapcsolatot tartott fent koszovói, iráni, szíriai szervezett bűnözői csoportokkal.

¹⁵⁴ Uo. 107. A Cock csoport főként Litvánia nyugati területén tevékenykedett, a tagok elsősorban zsarolásokkal, heroin kereskedelemmel, gépjárműlopással, prostitúcióval foglalkoztak. A bűnszervezet főbb jellemzője az erőszak, illetve vesztegetés gyakori használata volt; a csoport helyi és regionális szinten politikai befolyással rendelkezett.

B) A területi hierarchia modellben a viszonylag szigorú parancsutasítási rendszer ellenére az egyes területi egységek bizonyos fokú autonómiával rendelkeznek. Némely esetben úgy tűnik, hogy a regionális hierarchia franchise rendszerben működik, ahol az elkötelezettségen felül pénzt fizetnek a területi egységek, hogy használják az ismert bűnözői csoport nevét a befolyás növelése, illetve a konkurens csoportokkal való fellépés érdekében. A területi egységek gyakran lemásolják a központi szervezeti felépítést, a belső fegyelem révén a központból érkező utasítások felülírnak minden területi kezdeményezést. A területi hierarchia jellemzői legjobban a motoros bandákon figyelhetők meg.¹⁵⁵

A területi hierarchia jellemezte a trapani Cosa Nostrát¹⁵⁶, a kanadai Hells Angelst¹⁵⁷, illetve a Paviglianiti klánt¹⁵⁸.

A bűnszervezetet 1990-ben börtönökből szabadult rabok alapították, rövid idő alatt a létszám meghaladta az 50 főt. A csoport gyors növekedése belső konfliktusokhoz vezetett, 1993-ban a bűnszervezet számos kisebb csoportra szakadt. A konfliktusos időszakot követően két nagyobb csoport alakult ki a kisebbekből.

A bűnszervezet hierarchiájának csúcán a vezető állt, a két helyettese felelt a bűncselekmények megszervezéséért, az egyik az alapanyagok csempészetéért, a másik a kábítószer kereskedelméért. Az oroszokból, illetve litvánokból álló szervezet biztonsági csoporttal is rendelkezett, ők biztosították a vezető személyes védelmét.

Az új tagok beavatási szertartáson estek át, a viselkedésüket a szervezet íratlan szabályai irányították. Egészen 1997-ig a belső szabályok megsértése testi fenyítést vont maga után. Ezt követően a konfliktusokat próbálták békésebb módon rendezni a bűnüldöző szervek figyelmének elkerülése céljából.

A bűnszervezet szoros kapcsolatban állt egyes vám, rendőr és határőr tisztekkel; idővel a tevékenységet kiterjesztették Németországra, Oroszországra, illetve Spanyolországra.

¹⁵⁵ Uo. 35-37.

¹⁵⁶ Uo. 112. A trapani Cosa Nostra működése – mely nemcsak zsarolásra, pénzmosásra, fegyverkereskedelmre korlátozódott – elsősorban a szicíliai Trapani tartományban koncentrált. A helyi, regionális, nemzeti szinten politikai befolyással rendelkező bűnszervezet kiterjedt határokon átnyúló tevékenységeket folytatott.

A csoport a palermói Cosa Nostra fárvizén emelkedett fel, három szintből állt, a legalsó szinten a területüket ellenőrző családok találhatók, a középső szinten a családok csoportja, a „mandamento”. A hierarchia csúcán a felső vezetés helyezkedett el, amely a tartományi tevékenységeket ellenőrizte.

A szervezet a titoktartást elvárta a tagoktól mind a külső, mind a belső kapcsolatokban. A tagok kizárólag a feletteseiknek számoltak be, ezen szabály hivatott garantálni a kapcsolatot a bűnszervezet és a politika, illetve az üzleti élet vezető személyiségeivel.

A csoport a régió gazdasági szektoraiban is jelen volt, behatolt az építőiparba, az élelmiszeriparba, a hulladék feldolgozásba, valamint a borászatba.

A bűnszervezet átlagos éves bevétele 6 millió USD volt, amelynek a fele származott illegális tevékenységből.

A csoport modern üzletorientált céljai nem gyengítették a hagyományos militarista jelleget. A célok elérése érdekében a bűnszervezet gyakran alkalmazott erőszakot, az erőszakhullám 1993-ban csúcsonyosodott ki, amikor sorozatban történtek robbantások. Ezt követően azonban nem volt túl gyakori az erőszak alkalmazása, ugyanis a szervezet el akarta kerülni a bűnüldöző hatóságok figyelmét.

¹⁵⁷ Uo. 110. A 280 főből álló kanadai Hells Angels motoros banda kábítószer előállításával és kereskedelemmel foglalkozott. A banda jellemzője a viszonylag erős társadalmi identitás, illetve az erőszak kiterjedt alkalmazása. A bűnszervezet kiterjesztette a tevékenységét a prostitúcióra, pénzmosásra, biztosítási csalásokra, gépjármű lopásokra, valamint zsarolásokra.

Mint más motoros bandák, a Hells Angels is szakaszokból állt, amelyek felett a nemzeti elnök rendelkezett irányítási jogokkal, bár a napi működésért az egyes szakaszok vezetői voltak felelősek. A szakaszok titkárai pénzügyi és szervezési feladatokat végeztek, a katonák pedig gondoskodtak a csoport biztonságáról.

A kiterjedt nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező bűnszervezet maga alá gyűrte Kanadában az egyéb motoros bandákat.

A tagoktól elvárták a banda iránti feltétlen hűséget, az elnök hatalmának tiszteletben tartását, a parancsoknak való engedelmisséget, illetve egymás támogatását. A belső szabályok megszegőit megbüntették, nem voltak ritkák a banda életében a halálesetek.

A Hells Angels Kanada egyik legerőszakosabb szervezett bűnözői csoportja, a rivális motoros bandákkal történő összetűzések során legkevesebb 100 embert öltek meg. Gyakori volt tanúk, illetve igazságügyi alkalmazottak bandatagok általi megfélemlítése.

A tagok számos vállalkozást üzemeltettek, így például sztriptíz bárókat, éttermeket és escort ügynökségeket; a legtöbb ilyen pénzmosásra szolgál.

C) A szövetségi hierarchia – amely viszonylag ritkán jelenik meg – szervezett bűnözői csoportok egyesülése egy felügyeleti, irányító szerv alatt. Az egyesülésben részt vevő csoportok felépítése különböző lehet, azonban legjellemzőbb típus a klasszikus hierarchia; a csoportok által kötött megállapodás szerint a struktúra a flexibilis esernyő típusútól a sokkal merevebb ellenőrzésig terjedhet. Szövetségi hierarchiát eredményezhet, amikor az egyes szervezett bűnözői csoportok felosztják maguk között a piacokat, illetve elrendezik a konfliktusokat.¹⁵⁹

A szövetségi hierarchia jellemezte a Ziberman csoportot¹⁶⁰, az Arellano–Felix kartellt¹⁶¹, illetve a 28–as börtönbandát¹⁶².

A banda információkat gyűjtött a rendőri tevékenységről, figyelemmel kísérték a folyamatban lévő nyomozásokat. A banda igyekezett a bűnüldöző és a helyi kormányzati szervekbe beszivárogni vesztegetések és megfélemlítések révén.

¹⁵⁸ Uo. 101. A 2-300 tagból álló Paviglianiti klán hierarchikus alapon szerveződött, főként Lombardia és Calabria környékén tevékenykedett, jelen volt még Spanyolországban, Franciaországban, Hollandiában, Németországban, Venezuelában, Ausztriában és a néhai Jugoszlávia területén. A főként kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó csoport erős etnikai identitással rendelkezett, együttműködött más szervezett bűnözői csoportokkal. A kábítószer-piacon meghatározó szerepet betöltő klán más bűncselekményeket is elkövetett, így csalásokat, sikkasztásokat, fegyveres rablásokat.

A taggá válás feltétele a „tisztelretreméltó családból” való származás volt. A klán belső kódex-szel rendelkezett, a szabályzat követelményeket fektetett le, eszerint engedelmessé kellett az időseknek, illetve szükség esetén ölniük kellett. A csoport az erőszakot külsőleg alkalmazta, viszonylag ritka esetekben történt csoporton belüli erőszak.

A klán éves becsült bevétele 150 millió USD volt, a kábítószer-kereskedelemből származó pénz nagy részét kocsmákba, diszkókba, éttermekbe, bárókba fektették be a tagok.

A csoport a vesztegetések révén információkat szerzett, képes volt arra, hogy helyi szinten befolyásolja az igazságszolgáltatást. A tagok között voltak olyanok, akik korábban rendőrtisztként dolgoztak.

¹⁵⁹ Uo. 37-39.

¹⁶⁰ Uo. 104. A kalinyingrádi régióban működő Ziberman csoport cigaretta és alkohol csempészéssel, jármű lopásokkal, illegális fogadásokkal foglalkozott. A helyi szinten jelentős politikai befolyással bíró bűnszervezet hat csoportból – 90 főből – állt, ezek mindegyike gyakran élt az erőszakkal, illetve a vesztegetéssel.

Az említett főbb tevékenységek mellett a csoport csalást, sikkasztást, fegyveres rablást, zsarolást, emberölést, pénzmosást követett el. A csoport nem etnikai vagy területi alapon szerveződött, tagjai között voltak orosz, ukrán, lengyel, német, litván nemzetiségűek. A működésüket a professzionalizmus jellemezte, többek között jogászokat, könyvelőket vontak be. A hierarchikus szervezetben a feladatok pontosan meg voltak határozva, külön személyek feleltek például az értékesítésért vagy a biztonságért.

Az évente nagyságrendileg 180 millió USD bevételt elérő bűnszervezet legalább egy tagját a városi tanácsba is beválasztották. A bűnös tevékenységből származó összeg nagy részét törvényes vállalkozásokba fektették. A túlnyomórészt az Orosz Föderáció területén kívül eső vállalkozások változatos képet mutattak, megtalálhatóak voltak közöttük hajózási, ékszerész társaságok, illetve halfeldolgozó üzemek. A más csoportokkal szembeni erőszak gyakori alkalmazása miatt a bűnszervezetben belül külön egységeket állítottak fel ezen feladatok ellátására. A bűnszervezet Németországban, Izraelben, Lengyelországban is jelen volt, a pénzt főleg az Németországban és Izraelben mosták tisztára.

¹⁶¹ Uo. 122. Az Arellano-Felix bűnszervezet egyike volt Észak-Amerika legerőszakosabb kábítószer kartelljeinek, több száz ember halála köthető a nevéhez. A legális gazdaságba behatoló csoport politikai befolyással rendelkezett, együttműködött más bűnszervezetekkel. Az Arellano-Felix több mint egy évtizedig felügyelte a San Diego-Tijuana határon a kábítószer csempészést.

Miután 1989-ben letartóztatták Miguel Angel Felix Gallardót egy DEA ügynök megölésével kapcsolatos szerepéért, a testvére megörökölte Mexikó második legnagyobb kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó bűnszervezetét.

Az Arellano-Felix csoport – mint a többi mexikói drog kartell – már nem egy nagy, egy személy vezetése alatt álló piramis szerkezetű bűnszervezet. A mexikói bűnszervezetek számos sejtől állnak, mindegyik sejt élvezi a bűnszervezet védelmét. Ezen sejtek bizonyos mértékig függetlenül kezelik a pénzügyeiket.

A bűnszervezet egyedülállósága abban rejlett, amikor letartóztatták a vezetőit, a másodvonalbeli vezetők átvették az irányítást és működtették a szervezetet.

A csoport fiatal, képzett, közép és felső osztályból származó ún. „narkó juniorokat” toborzott a San Diego-Tijuana határ mindkét oldalán. A fiatalokat futárként vagy bérgyilkosként alkalmazták.

A bűnszervezet tartós működésének egyik legfontosabb oka az volt, hogy korrupt rendőrtisztek hálózata védte. Arra is volt példa, hogy rendőrök hajtották végre a kartellhez köthető emberrablásokat.

D) Az ún. „mag csoport” modellbe tartozó bűnözői csoportok relatíve kis méretűek és főleg egy-két fajta bűncselekményre korlátozódik a tevékenységük. A belső fegyelem a kis méret miatt, illetve az erőszak alkalmazása – amely korántsem olyan mértékű, mint a klasszikus hierarchikus bünszervezetek esetében – révén fenntartható. A mag csoportokra a hierarchikus felépítés helyett a horizontális szerkezet jellemző.¹⁶³ Az ún. mag csoport jellemezte a „jugoszláv” emberkereskedő csoportot¹⁶⁴, a Holland–Antillákon működő kábítószer–kereskedelemmel foglalkozó csoportot¹⁶⁵, illetve a Juvenal csoportot¹⁶⁶.

Ezen csoport is alkalmazta az „ellenintézkedések” kifinomult rendszerét a bűnüldöző szervek vonatkozásában. 2002. februárjában a mexikói szövetségi rendőrök lelőtték a kartell egyik vezetőjét, Ramon Eduardot; még ugyanebben az évben letartóztatták a másik vezetőt, Benjamin Arellano Felixet.

¹⁶² Uo. 111. Az afrikai Nyugat-Cape régióban működő 28-as börtönbanda ember, lőfegyver, illetve kábítószer-kereskedelemben, prostitúcióban volt érdekelt. A 800-1600 taggal rendelkező bünszervezet legfontosabb jellemzője az erős társadalmi identitás volt, a tagjait főként a börtönökben toborozták. A csoportot több mint 100 éve alapították, a kegyetlen börtönbanda idővel kiterjesztette a börtönön kívülre a tevékenységét. A decentralizált módon működő börtönbanda számos kisebb csoportot foglal magában. Az újabb trendek szerint a bünszervezetnek nem csak a börtönviselt tagjai lehetnek.

A bünszervezet fejét táborként szokták emlegetni, a helyettesei közvetítő szerepet tölthetnek be a tagok és a vezető között. Az új tagok bűncselekmények elkövetésével bizonyították rátermettségüket, illetve beavatási rituálén kellett átesniük, aminek során magukra tetoválták a banda jelképét. A bűncselekmények elkövetéséből származó vagyont tisztára mosták, a pénzt szállítmányozási cégbe, éjszakai bárókba, benzinkutakba fektették. A banda élt a rendőrök megvesztegetésének lehetőségével, azonban az igazságszolgáltatást, politikát nem volt képes korrumpálni.

¹⁶³ Uo. 39-41.

¹⁶⁴ Uo. 90. A szorosán záródó csoport tagjai a korábbi Jugoszláviából származtak, főként emberkereskedelemmel foglalkoztak. A csoport 15-18 év közötti lányokat toborzott hollandiai munka ígéretével Ukrajnában, Horvátországban, Szlovéniában és Boszniában. Egyes esetekben a nők arról számoltak be, hogy elrabolták és fogvatartották őket, megöléssel vagy veréssel fenyegették azokat, akik nem működtek együtt. A nőket Szlovéniába szállították, ahol hamis iratokkal látták el őket. A Hollandiába történő megérkezést követően napi 10-15 órában történt a szexuális kizsákmányolásuk. A csoport három, rendkívül erőszakos vezetője illegálisan tartózkodott Hollandiában; az egyikük volt a felelős a nők bordélyok és futtatók részére történő értékesítésért, illetve a lányok védelméért, a másik személy intézte a nők Hollandiába történő szállítását, a harmadik vezető testőri feladatokat látott el.

A csoport tagjai továbbá kábítószer-kereskedelemben, betörésekben vettek részt. Egy alkalommal az egyik prostituált információkat adott át a rendőrségnek a csoportról, ezt követően az árulót bérnyilkossal végeztették ki. A bünszervezet egyes rendőrtiszteket, illetve vámtiszteket lefizetett a korábbi Jugoszláviában, illetve Ukrajnában, hogy megkönnyítsék a nők Hollandiába történő szállítását.

¹⁶⁵ Uo. 97. A nagyjából 80 főből álló kábítószerrel kereskedő bünszervezet Curacaóban (Holland-Antillák), illetve Rotterdamban működött. A csoport széles körben alkalmazta a belső rend fenntartása érdekében az erőszakot, jó kapcsolatot ápolt egyéb szervezett bűnözői körökkel. A bűncselekmények elkövetéséből származó vagyont befektették a törvényes gazdaságba.

A csempésztevékenységet futárok végezték, akik a kokaint repülőgépen vagy hajón utazva szállították Hollandiába. Volt olyan időszak, amikor a Curacao-Hollandia repülőjáratok többségén rendszeresen futárkodtak. A bünszervezet éves becsült bevétele elérte a 120 millió USD-t. Egyes vélemények szerint a Dream House ügyben kábítószer-kereskedelemből származó haszon 90 %-át a törvényes gazdaságba fektették be.

¹⁶⁶ Uo. 109. A Juvenal csoport Kolumbiában a Cali, Medellín és Bogota régióban működött, elsősorban kábítószerrel kereskedett. A bünszervezetnek nem volt etnikai vagy társadalmi identitása, a tevékenységet meglepően kevés erőszak jellemezte. Ezzel szemben a csoport előszeretettel vesztegetett, jelentős mértékű politikai befolyásra tett szert helyi szinten; továbbá szoros kapcsolatot tartott fent egyéb szervezett bűnözői csoportokkal. A fő tevékenységen kívül a szervezet embercsempészsében és pénzmosásban vett részt. A nagyságrendileg 260 főből álló csoport felépítését legjobban a horizontális struktúrával lehet jellemezni. Annak ellenére, hogy a tagok egy része a bünszervezethez való csatlakozás előtt is valamilyen kartell tagja volt, a legtöbb tag nem rendelkezett bűnözői múlttal. A Juvenal csoport képviselte az új kábítószer-kereskedelmi modellt Kolumbiában a kartellek működését követően. Az új modell szerint kerülték a bűnüldöző szervek figyelmét törvényes kereskedelmi tevékenységekkel, ezek fedőtörténetként biztosították a hatalmas vagyonok eredetét. Az erőszak alkalmazásának minimálisra szorítása is azt a célt szolgálta, hogy ne kerüljön a szervezet a hatóságok látókörébe. A bünszervezet magatartási kódexe az óvatosságra, diszkrécióra helyezte a hangsúlyt, hiszen ez biztosította a túlélést.

E) A bűnözői hálózat kulcsszereplők tevékenységével jellemezhető, ezen – meglehetősen kevés számú – személy ellenőrzi a bűnözői tevékenységet. A laza szerkezet miatt a bűnözői hálózatokra nem jellemző a társadalmi vagy etnikai identitás, illetve az, hogy külön név alatt szerepeljenek. A hierarchikus szerkezetű bűnszervezeteket a bűnüldöző hatóságok nagyobb valószínűséggel azonosítják, illetve a bűnszervezet felbomlik, amennyiben a csúcson szereplő személyt vagy csoportot elmozdítják. A bűnözői hálózatok esetében, amennyiben letartóztatják a kulcsszereplőt, megújul, új személyek veszik át a kulcsszereplők helyét.¹⁶⁷

Bűnözői hálózatként működött a Verhagen csoport¹⁶⁸, az iráni embercsempész csoport¹⁶⁹, illetve a holland haditengerészet tagjaiból álló csoport¹⁷⁰.

A Magyarországon az elmúlt kettő évtizedben működő jelentős bűnszervezeteket vizsgálva megállapítható, hogy fenti tipológia alapján a klasszikus hierarchiának minősült a Loncsik csoport, az ún. kecskeméti maffiaperben elítélt csoport, illetve a Koszi-klán. A Koszi

A kartellek a kereskedés összes szakaszát ellenőrzés alá akarták vonni, a Juvenal csoport ezzel szemben bizonyos tevékenységek elvégzésével más – mexikói, ecuadori, venezuelai – szervezett bűnözői csoportokat bízott meg. Lényeges változás, hogy a bűnszervezet nem akarta felügyelni a területet, nem kívánt különböző csoportokkal konfliktusba keveredni.

A bűnszervezet Kolumbiában vásárolta a kábítószer, a különböző helyeken történő betárolást követően Venezuelába, Nicaraguába, Guatemalába, Mexikóba, Ausztráliába, valamint Ghánába történő csempészés előtt. A kábítószer jellemzően gyümölcskoncentrátum szállítmányok közé rejtve szállították. A rendőrség szerint a bűnszervezet a működése zenitjén elérte az évi 30 tonna kábítószer export mennyiséget, ezen időszakban évente nagyságrendileg 300 millió USD bevételre tett szert a csoport.

¹⁶⁷ Uo. 41-43.

¹⁶⁸ Uo. 88. A laza szerkezetű Verhagen csoport kábítószer-kereskedelemmel foglalkozott Amszterdamban, Utrechben, Rotterdamban, Hágában. A kábítószer-kereskedelemmel évi átlagos 10 millió USD-re szert tevő bűnszervezet a hasis Marokkóban, Libanonban és Pakisztánban szerezte be, ezen túl még családokat, lopásokat követtek el. A csempészt és értékesített hasis mértéke éves szinten elérte a 30 tonnát. A bűnszervezet központi csoportja 5 főből állt, mellettük még 45 személy látott el különböző feladatokat, ide tartoztak a futárok, a csempészhajók személyzete, illetve a hasis tárolásáról gondoskodó tagok. A bűnszervezet központi szereplői kizárólag holland nemzetiségűek voltak. A Verhagen csoport a vezető dominanciájának ellenére inkább egy hálózatra, mintsem egy hierarchikus szervezetre hasonlított. Az új tagokat a munkanélküliek és tanulók közül toborozták, a csoport például újsághirdetésben keresett hajókapitányt. Bár a csoport nem rendelkezett szigorú magatartási kódex-szel, a tagoknak tilos volt egymást betérhelni. Kiemelendő, hogy a Verhagen csoport képes volt információkat gyűjteni a bűnüldöző szervek tevékenységéről, ez arra utalhat, hogy alkalmazták a vesztegetést. Miután a szervezet számos tagját letartóztatták, a Verhagen csoport tevékenysége megszűnt.

¹⁶⁹ Uo. 89. Egy lazán szervezett embercsempész csoport – mely az öt éves működése során a becslések szerint 2,4-2,8 millió USD-t szerzett – a főként Iránból származott tagokból állt, akik megszervezték a migránsok Európán keresztül Kanadába történő utazását. Az erős etnikai identitással rendelkező csoport hivatalos iratokat hamisított, ezek egy részét eladták, illetve felhasználták a csempész tevékenység megkönnyítésére. A csoport összesen mintegy 1300 személyt szállított Európán keresztül Kanadába. Az Iránból Kanadába történő szállítás díja 10000,- USD, míg az Európába szállításé 5000,- USD volt.

A bűnszervezetet egy Iránból származó, de Hollandiában élő személy alapította, aki kezdetben dokumentumokat hamisított és irániakat csempésztett repülőgépen Kanadába. A csoport kapcsolatban állt reptéri személyzettel, illetve nagykövetségi alkalmazottakkal; utóbbiakkal azért, hogy vízumokhoz jussanak hozzá. Nézeteltérés alakult ki a bűnszervezet vezetője és társa között, ezért úgy döntöttek, hogy külön-külön folytatják a tevékenységet. A kivált vezető hamis dokumentumait, illetve útvonalait nem jellemezte a korábbi bűnszervezet által kialakított profizmus, végül a rendőrség felderítette a hálózatot. A rendőrségi akció során 25 személyt tartóztattak le.

A nyomozás során az illetékes szerveknek jelezték a holland útlevel műszaki változtatásait a hamisítás és az embercsempészség megelőzése céljából.

¹⁷⁰ Uo. 96. A lazán szervezett, tizenkét főből álló csoport a Holland-Antillákról csempésztett kokaint és marihuánát Hollandiába. A csempészség során rendszeres volt a hatóságok megvesztegetése. A bűnszervezet kolumbiaiaktól vásárolta a kábítószer, amit a holland haditengerészet hajójával szállítottak Hollandiába. A kábítószer-kereskedelemből származó hasznot később tisztára mosták.

A bűnszervezet tagjai a holland haditengerészet Hollandia és az Antillák között közlekedő hajóján dolgoztak; a vezető egy fiatal tiszt volt.

ügyben további „olajos” bűnözői csoportok tagjai felelősségének megállapítása esetén a klán a területi hierarchia ismérveit hordozta volna.

A Fekete sereget szintén a klasszikus hierarchia jellemezte, további prostitúcióval, illetve kábítószer–kereskedelemmel foglalkozó csoportok felelősségre vonása esetén a bünszervezet területi hierarchiának minősült volna. A Zuschlag csoportot és az Eclipse csoportot ún. mag csoport felépítés jellemezte.

Az értekezésben vizsgált bünszervezetek közül – költségvetést károsító, embercsempész, kábítószer kereskedő, termelő csoportok, illetve vagyon elleni – nem erőszakos – bűncselekményeket, erőszakos bűncselekményeket elkövető csoportok közül – kevés minősül klasszikus hierarchiának, jellemzően lazábban szervezettek, az ún. mag csoportnak, illetve bűnözői hálózatnak feleltethetők meg.

Az ENSZ Kábítószer–ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala felmérése szerint az alábbiak jellemzőek a szervezett bűnözői csoportokra¹⁷¹:

- A bünszervezetek 2/3-a klasszikus hierarchiával rendelkezik, míg 1/3-ukra a lazább szervezettség a jellemző.
- A csoportok többsége közepes méretű, azaz 20–50 fő taggal rendelkeznek.
- Az erőszak alkalmazása elengedhetetlen a bünszervezetek nagy részében.
- A bünszervezetek kevesebb mint a fele nem rendelkezik erős társadalmi vagy etnikai identitással, az etnikai alapon szerveződött csoportok a bünszervezetek kevesebb mint 1/3-át teszik ki.
- A csoportok legtöbbje csak egyfajta elsődleges bűncselekményeket követ el.
- Az esetek többségében a csoportok bűnözői tevékenysége több államra terjed ki.
- A bünszervezetek túlnyomó többsége részt vesz vesztegetésekben.
- A szervezett bűnözői csoportok kevesebb mint fele nem rendelkezik politikai befolyással, 1/3-uknak viszont helyi és területi szinten van ilyen befolyásuk.
- A csoportok kevesebb mint fele erőteljesen behatolt a legális gazdaságba.
- A legtöbb bünszervezet együttműködik más szervezett bűnözői csoportokkal.

Az értekezésben feldolgozott jogesetek (jogerős ítéletek) alapján a magyarországi bünszervezetek az alábbi ismérvekkel rendelkeznek:

- Kevés bünszervezetet jellemez a klasszikus hierarchia, a bünszervezetek többsége lazábban szerveződik.
- A bünszervezetek átlagosan 6 taggal rendelkeznek.
- A bünszervezetek jelentéktelen részének van erős társadalmi vagy etnikai identitása.
- A bünszervezetek rendkívül nagy hányada kizárólag egyfajta bűncselekményt követ el. A klasszikus hierarchia jegyeit magukon hordozó bünszervezeteknél jellemző a cél, eszköz bűncselekmények elkövetése – pl. a bünszervezet belső fegyelme vagy külső tekintélye megőrzése érdekében testi sértést, emberölést követnek el, de a csoport célja alapvetően a vagyonszerzés (cél bűncselekmények: lopás, zsarolás, költségvetési csalás, kábítószer–kereskedelem stb.)
- A bünszervezetek többsége kizárólag Magyarországon tevékenykedik.
- A bünszervezetek jelentéktelen része érintett a vesztegetésekben.
- A bünszervezetek rendkívül kis hányadának van politikai befolyása.
- A költségvetést károsító bünszervezetek behatolnak a legális gazdaságba, hiszen maguk is a gazdaság részei, a bűncselekményből származó vagyon egy részét visszacsatornázzák a legális gazdaságba.
- A bünszervezetek más bünszervezetekkel történő együttműködésére elvétve kerül sor.

¹⁷¹ Uo. 28.

A fenti megállapításokat illetően hangsúlyozni szükséges, hogy azok a bíróság által megállapított tényállásokon alapulnak. A szervezett bűnözés jellemzésekor hatalmas problémát jelent annak változékonysága, alkalmazkodóképessége. A szervezett bűnözői csoportok személyi összetétele, a tagok által elkövetett bűncselekmények köre folyamatosan változik, a nyomozó hatóságok nyilvánvalóan nem tudják felderíteni, illetve levizsgálni a bűnszervezetek tagjai által elkövetett valamennyi bűncselekményt. Ez eredményezheti azt, hogy több bűnszervezet tevékenykedik Magyarországon, mint amennyi esetben jogerősen megállapítást nyer a bűnszervezetben történő elkövetés. A szervezett bűnözői csoport tevékenységének filmhez történő hasonlítása során megállapítható, hogy a hatóságok a szervezett bűnözés konspiratív működése miatt csupán pillanatképeket, illetve rövid epizódokat tudnak rögzíteni. Azonban felmerül a kérdés, hogy szükség van-e az egész film rekonstruálására? Az erőforrás allokációra, munkateherre, pergazdaságosságra, eljárások ésszerű időn történő befejezésére tekintettel álláspontom szerint hatalmas teher hárul a nyomozások irányítóira, mivel a nyomozások terjedelmét ésszerű keretek között indokolt tartani.

I. 4. A szervezett bűnözés felszámolására irányuló stratégiák, illetve nyomozati eszközök

Amerikában F. D. ROOSEWELT óta gyakorlatilag az összes elnök háborút hirdetett a szervezett bűnözés ellen, azonban ennek ellenére a szervezett bűnözés virágzó tevékenység.¹⁷² 1962-ben Robert F. KENNEDY a hatékony bűnüldözést, új törvényeket, illetve a szervezett bűnözés módszereinek megismerését jelölte meg a szervezett bűnözés elleni eredményes küzdelem zálogaként: „A szervezett bűnözés feletti győzelem elengedhetetlen a nemzeti jóléthez. Ez elérhető a hatékonyabb bűnüldözéssel, új törvényekkel, illetve azon módszerek társadalmi felismerésével, amelyekkel a szervezett bűnözés gyengíti a nemzetet.”¹⁷³

Amióta létezik szervezett bűnözés, az állami szerveket, kutatókat foglalkoztatja, hogy milyen eszközöket, milyen stratégiát érdemes alkalmazni a szervezett bűnözés mozgásterének csökkentése érdekében. Adott korszaktól, illetve adott államtól függ, hogy milyen mélységben határozzák meg a szervezett bűnözés elleni stratégiákat, a spektrum az általánostól a részletes stratégia alkotásig terjed.

A fejezet címében azért szerepelnek egymás mellett a stratégiák, illetve nyomozati eszközök, mivel elmosódás tapasztalható, azaz nem különülnek el élesen a fenti kategóriák. Egyes szerzők adott fogalomra némely esetben szervezett bűnözés elleni stratégiaként, míg mások nyomozati eszközként tekintenek. A kategóriák elmosódása ellenére megkísérlem a stratégiák, illetve nyomozati eszközök elkülönülten történő ismertetését.

Morris PLOSCOWE 1963-ban rámutatott, hogy nem létezik egyszerű csodaszer vagy könnyű megoldás a szervezett bűnözés problémáit illetően.¹⁷⁴

A szervezett bűnözés jellege, karakterisztikája miatt komplex, sokrétű megoldásokra, módszerekre van szükség.

A 90-es évek eleje óta a szervezett bűnözés elleni küzdelem egyike volt a politikusok és ügynökségek leghatékonyabb érveinek, amivel alátámasztották a büntetőjogi és büntető eljárásjogi reformokat, új bűncselekmények bevezetését, különleges nyomozási lehetőségek megteremtését, illetve a bűnüldözés és a büntető igazságszolgáltatás nemzetközivé válását.¹⁷⁵

¹⁷² Frederick T. MARTENS: ORGANIZED CRIME CONTROL: THE LIMITS OF GOVERNMENT INTERVENTION. *Journal of Criminal Justice*, vol. 14., iss. 3. (1986), 246.

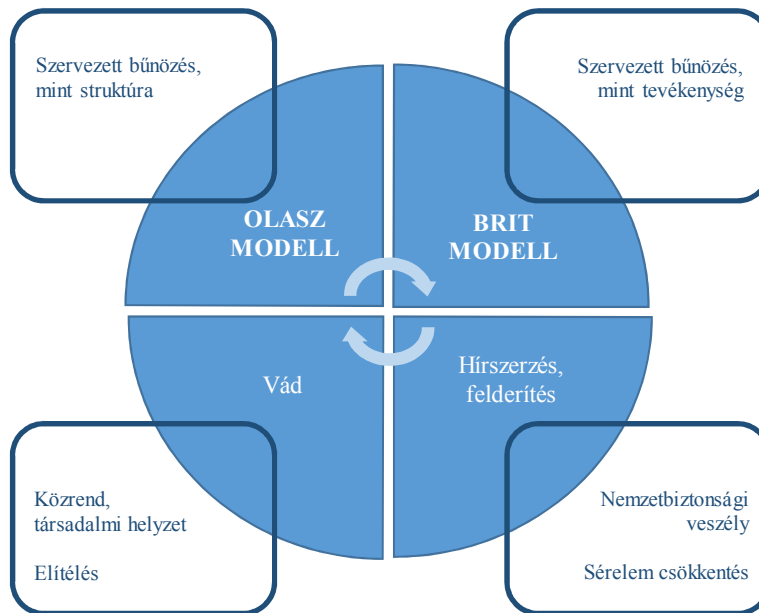
¹⁷³ Robert F. KENNEDY: Three Weapons against Organized Crime. *Crime and Delinquency*, vol. 8., no. 4. (1962), 321.

¹⁷⁴ Morris PLOSCOWE: New Approaches to the Control of Organized Crime. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 347., iss. 1. (1963), 74.

¹⁷⁵ Cyrille FIJNAUT, Letizia PAOLI: Organised crime and its control policies. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, vol. 14., iss. 3. (2006), 323.

Rolando OCHOA szerint a szervezett bűnözéssel kapcsolatos szabályozás több kihívással néz szembe. Az első kihívás a szervezett bűnözés meghatározása, hiszen ez az alapja annak, hogy a jogalkalmazás miként kezeli a szervezett bűnözést. A második a szabályozás strukturájának meghatározása, azaz társadalmilag hogyan értelmezzük a szervezett bűnözést, illetve az értelmezésre a jogi szabályozás hogyan reagál, egyáltalán képes-e reagálni. A harmadik kihívás a szervezett bűnözés, a terrorizmus, illetve egyéb radikális szervezetek közötti növekvő konvergencia.¹⁷⁶

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos stratégia két véglete a brit, illetve olasz modell. A szervezett bűnözést az olasz megközelítés szerkezetként (Szerkezeti / Struktúra modell), a brit megközelítés pedig tevékenységként (Tevékenység modell) azonosítja. Az említett modelleket az alábbi ábra szemlélteti:¹⁷⁷

A Nagy-Britanniában alkalmazott tevékenység modell lényege, hogy a szervezett bűnözésre mint tevékenységek, bűncselekmények halmazaként tekintenek, ezért a központban a bűncselekmény áll.¹⁷⁸ Az olasz szerkezeti modell a bűnözői szervezetet hangsúlyozza, azaz mind nemzeti, mind helyi szinten a hatóságok tevékenysége a szerkezeti egységre és nem az egyes bűncselekményekre irányul.¹⁷⁹

¹⁷⁶ Rolando OCHOA: Local Dynamics of a Global Phenomenon: Policing Organized Crime. In: Ben BRADFORD, Beatrice JAUREGUI, Ian LOADER, Jonny STEINBERG (szerk.): *The SAGE Handbook of Global Policing*, London, SAGE Publications Ltd., 2016., 468-469.

¹⁷⁷ Anna SERGI: Structure versus Activity. Policing Organized Crime in Italy and in the UK, Distance and Convergence. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, vol. 8., iss. 1. (2014), 71.

¹⁷⁸ Anna SERGI: Divergent mind-sets, convergent policies: Policing models against organized crime in Italy and in England within international frameworks. *European Journal of Criminology*, vol. 12., iss. 6. (2015), 663.

¹⁷⁹ Uo. 669.

I. 4. 1. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos stratégiák

A stratégia „egy bizonyos célállapot elérése érdekében végzendő cselekvések hosszabb távú terve, amely a végrehajtáshoz szükséges erőforrások biztosítását időben kiterjedten gondolkodva teremti meg.”¹⁸⁰

A szervezett bűnözés elleni stratégiák között több szerző – pl. Yvon DANDURAND¹⁸¹ – hangsúlyozta a sokkal proaktívabb, illetve hírszerzés központú megközelítés fontosságát.

A szervezett bűnözés térhódítása következtében a reaktív stratégiákról – letartóztatások, kihallgatások, házkutatások foganatosítása – a proaktív megközelítésre – lehallgatások, titkos nyomozások alkalmazása – helyeződött a hangsúly. Mivel a szervezett bűnözés több típusát a konszenzus jellemzi (pl. kábítószer bűnözés), a reaktív módszerek kevésbe feleltek meg a célkitűzéseknek. A hagyományos bűncselekményekkel – pl. lopás, rablás – szemben a szervezett bűnözés során jellemzően nem keletkeznek sértetti feljelentések, ezért indokolt a proaktív nyomozási módszerek – melyek a bizonyítékok gyűjtésére és az elkövetők jelenbeli és jövőbeli cselekményire összpontosítanak – használata. A fedett műveletek alapvetően abban különböznek a nyomozások során alkalmazott módszerektől, hogy titkosak, magukban hordozzák a megtévesztést, illetve néhány ilyen műveletben a rendőrség tagja bűncselekményeket követ el.¹⁸²

A szervezett bűnözés ellen legalább három stratégia létezik¹⁸³: a lehetőségek csökkentése, a büntetőeljárás, illetve a vagyoneklobzás. Az első stratégia a tiltott áruk és szolgáltatások törvényesítése a kereslet csökkentése céljából; a második visszatartja a lehetséges elkövetőket a letartóztatás, illetve a szabadságvesztés kilátásba helyezésével; a harmadik pedig a bűncselekmény révén elért haszon elvonásának kilátásba helyezésével jelent visszatartó erőt.

Miroslav SCHEINOST szerint a szervezett bűnözéssel kapcsolatos politikának inkább a nem büntetőjogi megoldásokra kell összpontosítani, továbbá a bűnüldöző és egyéb állami szerveknek törekedniük kell a rendelkezésre álló eszközök, erőforrások hatékonyabb felhasználására.¹⁸⁴

I. 4. 1. 1. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos magyar és európai uniós stratégia

Az 1993-as biztonságpolitikai alapelvekről szóló országgyűlési határozat¹⁸⁵ a nemzetközi szervezett bűnözésre mint a biztonság klasszikus elemein – politikai, gazdasági, katonai, környezeti, humanitárius–emberi jogi – kívül felmerülő új tényezőre hivatkozott. Az

¹⁸⁰ KÁDÁR Krisztián: Stratégiai tervezés a közigazgatásban. (<https://docplayer.hu/1619610-Strategiai-tervezes-a-kozigazgatasban.html>)

¹⁸¹ Yvon DANDURAND: *STRATEGIES AND PRACTICAL MEASURES TO STRENGTHEN THE CAPACITY OF PROSECUTION SERVICES IN DEALING WITH TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME, TERRORISM AND CORRUPTION – Working Paper II*. Doha, (2005. november 14-16.): Second World Summit of Attorneys General, Prosecutors General and Chief Prosecutors, 227.

¹⁸² Edwin W. KRUISBERGEN: When Other Methods Fail... Infiltrating Organized Crime Groups in the Netherlands. In: Hans NELEN, Dina SIEGEL (szerk.): *Contemporary Organized Crime – Developments, Challenges and Responses*. Cham, Springer International Publishing, 2017., 253-256.

¹⁸³ James FORSAITH, Barrie IRVING, Eva NANOPOULOS, Mihály FAZEKAS: *Study for an impact assessment on a proposal for a new legal framework on the confiscation and recovery of criminal assets*. Santa Monica, RAND Corporation, 2012., 21.

¹⁸⁴ Miroslav SCHEINOST: Organised Crime Policies in the Czech Republic: A Hard Road from Under-Estimation to the European Standard. In: Letizia PAOLI and Cyrille FIJNAUT (szerk.): *Organised Crime in Europe Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*. Dordrecht, Springer, 2004., 895.

¹⁸⁵ 11/1993. (III. 12.) OGY határozat a Magyar Köztársaság biztonságpolitikájának alapelveiről

1998-as biztonság- és védelempolitikai alapelvekről szóló országgyűlési határozatban¹⁸⁶ a szervezett bűnözés szintén csak említés szintjén – mint növekvő kockázat – szerepelt.

A 2002-es nemzeti biztonsági stratégiában¹⁸⁷ már nagyobb figyelmet kapott a szervezett bűnözés, a belső kihívások alfejezeten belül az első helyen található. A stratégia szerint a szervezett bűnözés elleni küzdelemben kulcsfontosságú a csoportok gazdasági forrásainak elvonása; továbbá kiemelt feladat a büntetőjogi, illetve büntető-eljárásjogi törvények fejlesztése, adóellenőrzés hatékonyságának növelése, továbbá a bűnüldözésen belüli korrupció csökkentése.

A következő mondatot szó szerint idézem, mivel álláspontom szerint „stratégiai zsinórmértéknek” tekintendő, hiszen mind az ezredfordulót követően, mind napjainkban aktuális, sőt a jövőben is törekedni kell a szervezett bűnözés elleni küzdelem során az alábbiak megvalósítására: „A szervezett bűnözés visszaszorítása érdekében eredményesebbé kell tenni a bűnüldöző, igazságszolgáltatási és büntetés-végrehajtási szervek munkáját, javítani kell szervezeti és technikai feltételeiket, anyagi és erkölcsi elismertségüket és szakmai felkészültségüket, növelni kell a szervezett bűnözés elleni fellépésben érintett magyar és nemzetközi szervek együttműködését, valamint a kölcsönös információcsere biztonságát.”¹⁸⁸

A 2004-es nemzeti biztonsági stratégia¹⁸⁹ a Belső kihívások elleni fellépés alfejezet Szervezett bűnözés elleni küzdelem pontban foglalkozott az elvégzendő feladatokkal, amelyek megegyeznek a 2002-es nemzeti biztonsági stratégiában foglaltakkal (gazdasági háttér felszámolása, adóellenőrzés hatékonyságának fokozása stb.).

A 2012-es nemzeti biztonsági stratégia¹⁹⁰ megismételte a korábban már meghatározott feladatokat, továbbá alapfeltételként jelölte meg az olyan jogi szabályozás kialakítását, felügyeleti rendszer működtetését, amely képes arra, hogy megakadályozza a szervezett bűnözői csoportok állami szervezetek (államigazgatás, bűnüldözés, igazságszolgáltatás stb.) befolyásolására irányuló tevékenységét.

A fenti dokumentumok közel két évtizedet fognak át, látható, hogy a szervezett bűnözésre, illetve a hozzá kapcsolódó feladatokra az idő előrehaladtával egyre nagyobb hangsúlyt helyeztek.

A 20. század utolsó évtizedétől az európai uniós tisztviselők biztonsági aggályként egyre gyakrabban hivatkoznak a terrorizmusra, illetve a szervezett bűnözésre.¹⁹¹ Az Európai Unió tagállamainak eltérő jogrendszerei és a különböző döntéshozatali hagyományok megnehezítették a szervezett bűnözés elleni küzdelem módjában történő egyetértést. A konszenzus hiánya tág értelemben vett célokat, iránymutatásokat eredményezett, az Europolnak azonban sikerült a szervezett bűnözésről készített értékeléseit ajánlásokká transzformálni az Európai Unió megfelelő döntéshozatali platformja részére.¹⁹²

2009-ban P. C. van DUYNE és T. Vander BEKEN úgy foglalt állást, hogy az európai fenyegetettség értékelések nem megbízható és nem megfelelő eszközök ahhoz, hogy érdemi megállapításokat lehessen tenni a szervezett bűnözéssel kapcsolatban. A fenyegetettség értékelések adatgyűjtési rendszere hiányos, nagyrészt attól függ, hogy a tagállamok milyen adatokat adnak át, továbbá problémát jelent az egységesen alkalmazott fogalmak, módszerek

¹⁸⁶ 94/1998. (XII. 29.) OGY határozat a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveiről

¹⁸⁷ 2144/2002. (V. 6.) Korm. határozat a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról

¹⁸⁸ Uo. 2. Kihívások és válaszok 2.3. Belső kihívások 2.3.1. Szervezett bűnözés

¹⁸⁹ 2073/2004. (IV. 15.) Korm. határozat a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról

¹⁹⁰ 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

¹⁹¹ Regina HELLER: NOTIONS OF (IN)SECURITY WITHIN THE EU. HOW EUROPEAN POLICY-MAKERS VIEW THE SOURCES AND COSTS OF TERRORISM AND ORGANISED CRIME. *Defence and Peace Economics*, vol. 22., iss. 2. (2011), 194.

¹⁹² Helena CARRAPIÇO, Florian TRAUNER: Europol and its influence on EU policy-making on organized crime: analyzing governance dynamics and opportunities. *Perspectives on European Politics and Society*, vol. 14., iss. 3. (2013), 357.

hiánya. DUYNE és BEKEN szerint a fenyegetettség értékelések bárki által hozzáférhető nyílt részei nagyon általános jellegűek, lényegében nem különböznek attól, amik a nyílt forrásokban is megtalálhatóak. A kutatók egyenesen úgy fogalmaztak, bár az említett értékelések az európai döntéshozatal alapjául szolgálnak, ezen jelentések inkább tűnnek rituális varázslásnak mintsem tudás alapú folyamat eredményének.¹⁹³

Az Európai Bizottság szerint az európaiak négyötöde több szervezett bűnözés és terrorizmus elleni uniós szintű fellépést vár.¹⁹⁴

Az öt stratégiai célkitűzést – a nemzetközi bűnözői hálózatok felderítése; a terrorizmus, a radikalizálódás és a toborzás megelőzése; a virtuális tér biztonságának növelése a polgárok és a vállalkozások számára; a biztonság megerősítése a határigazgatás útján; Európa válságokkal és katasztrófákkal szembeni ellenállóképességének javítása – határozta meg a belső biztonságot illetően a 2011–2014. közötti időszakra az Európai Unióban.

A legelső célkitűzés a nemzetközi bűnözői hálózatok felgöngyölítése, ugyanis az Európai Bizottság szerint a tagállami bűnüldöző hatóságok közötti együttműködés erősödése ellenére az említett hálózatok aktívak, illetve a bűncselekmények elkövetése révén jelentős vagyoni veszteséget okoznak. A gazdaság védelme miatt a bűncselekményből származó nyereséget fel kell kutatni és el kell kobozni.¹⁹⁵ A hivatkozott célkitűzés három alcsoportra oszlik:

1. fellépés: A bűnözői hálózatok azonosítása és felszámolása;
2. fellépés: A gazdaság védelme a bűnözés beszivárgása ellen;
3. fellépés: A bűncselekményből származó vagyoni eszközök elkobzása.

Az Európai Unió belső biztonsági stratégiájának végrehajtásáról szóló első jelentésre vonatkozó bizottsági közlemény szerint a szervezett bűnözői csoportok becstűlt vagyonához képest az Európai Unióban az elvont vagyoni mértéke alacsony, ezért hatékonyabbá kell tenni a nyomozást, illetve a lefoglalást.¹⁹⁶

A második jelentéssel kapcsolatos közlemény kitért arra, hogy a belső biztonságot leginkább a szervezett bűnözés, illetve annak gazdaságra gyakorolt káros hatása – melynek következtében a belső piac torzul – fenyegeti. A bűncselekményből származó jövedelem mértéke 2009-ben a világ GDP-jének 3,6 %-a volt. A Bizottság kiemelte, hogy a bűncselekményből származó jövedelem nyomozás és visszaszerzése a szervezett bűnözői hálózatok elleni uniós stratégiai kulcsfontosságú célja.¹⁹⁷

A zárójelentéssel kapcsolatos közlemény hangsúlyozta, hogy 2010–2014. között az Európai Unióban több ellenintézkedés – pl. a tagállami vagyoni visszaszerzési hivatalok létrehozása – született a nyereségszerzés céljából elkövetett bűncselekmények vonatkozásában.¹⁹⁸

A magyar és az európai uniós stratégiákat összehasonlítva megállapítható, hogy az uniós szinten sokkal markánsabban jelenik meg a szervezett bűnözői csoportok vagyoni elvesztésére irányuló igény.

¹⁹³ P. C. van DUYNE, T. Vander BEKEN: The incantations of the EU organised crime policy making. *Crime, Law and Social Change*, vol. 51., iss. 2. (2009), 261.

¹⁹⁴ az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az EU belső biztonsági stratégiájának megvalósítása: öt lépés a biztonságosabb Európa felé. Brüsszel, 2010.11.22. COM (2010) 673, 2.

¹⁹⁵ Uo. 5.

¹⁹⁶ az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az Európai Unió belső biztonsági stratégiájának végrehajtásáról szóló első jelentés. Brüsszel, 2011.11.25. COM (2011) 790, 4.

¹⁹⁷ az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az Európai Unió belső biztonsági stratégiájának végrehajtásáról szóló második jelentés. Brüsszel, 2013.04.10. COM (2013) 179, 2.

¹⁹⁸ az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az Európai Unió 2010-2014 közötti belső biztonsági stratégiájáról szóló végrehajtási zárójelentés. Brüsszel, 2016.06.20. COM (2014) 365, 5.

I. 4. 1. 2. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos amerikai, brit, holland, ausztrál stratégia

Terjedelmi korlátok miatt kizárólag az amerikai, brit, holland, ausztrál stratégia sarokpontjait ismertetem.

Az amerikai határon átnyúló szervezett bűnözés elleni stratégiának öt átfogó célja van¹⁹⁹:

- Az amerikaiak és a szövetségesek védelme a határon átnyúló szervezett bűnözői hálózatok által okozott sérelmekkel, erőszakkal, illetve kizsákmányolással szemben.
- A szövetséges államok kormányzásának, illetve átláthatóságának erősítése, a határon átnyúló szervezett bűnözői hálózatok züllesztő erejének megtörése.
- A határon átnyúló szervezett bűnözői hálózatok gazdasági erejének megtörése, a stratégiai piacok és az Amerikai Egyesült Államok pénzügyi rendszerének védelme a bűnözői hálózatok behatolása ellen.
- A nemzetbiztonságra legnagyobb veszélyt jelentő határon átnyúló szervezett bűnözői hálózatok legyőzése az infrastruktúrájuk célba vételével.
- Nemzetközi együttműködés kiépítése, illetve a köz és magánszféra szövetkezése.

2013-ban Nagy-Britanniában új szervezett bűnözéssel kapcsolatos stratégiát fogadtak el, amely a terrorizmus elleni stratégiát vette alapul. A stratégiára röviden 4P-ként is hivatkoznak az alábbi, főbb elemek kezdőbetűi alapján²⁰⁰:

1. Pursue: Üldözés

A módszer lényege, hogy büntetőeljárás alá vonják a szervezett bűnelkövetőket, illetve bomlasztják a szervezett bűnözői csoportokat. A hatékony együttműködést szem előtt tartva gyűjtik és megosztják a szervezett bűnözői csoportokkal kapcsolatos információkat.

2. Prevent: Megakadályozás

A hatóságok célja, annak megakadályozása, hogy a szervezett bűnelkövetők ismételten bűncselekményeket kövessenek el.

3. Protect: Védelem

Az egyének, családok, közösségek, vállalkozások szervezett bűnözéstől való megóvása során biztosítani kell, hogy a felsorolásban résztvevők megfelelő, az önvédelmi mechanizmus során felhasználható információval rendelkezzenek.

4. Prepare: Felkészülés

Az utolsó stratégiai elem a felkészülés a szervezett bűnözéssel kapcsolatos jelentős eseményekre történő gyors és hatékony reagálásra.

Rendszertanilag a szervezett bűnözés elleni stratégiák körébe sorolom az adminisztratív megközelítéseket, azaz a szervezett bűnözői csoportok tagjai vonatkozásában alkalmazott közigazgatási, illetve nem „klasszikus” büntetőjogi intézkedéseket.

Az adminisztratív megközelítés iskolapéldája az Egyesült Királyságban alkalmazott életút követés intézménye²⁰¹. Mivel a bünszervezetek tagjai többnyire nem rendelkeznek legális jövedelemmel, illetve a bűnözésre mint életformára tekintenek, gyakran a szabadságvesztést követően szintén bűncselekményeket követnek el, emiatt az Egyesült Királyságban létrehozták az életút követés intézményét, ami által a hatóságok figyelemmel tudják kísérni a szervezett bűnözéshez köthető elkövetőket. Az életút követésnek kettős célja van: egyrészt a segítségével eltéríthető az elkövetők egy része a bűnöző életformától, másrészt

¹⁹⁹ STRATEGY TO COMBAT TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME – Addressing Converging Threats to National Security. Washington, Staff of the National Security Council, 2011., 13-14.

²⁰⁰ Tackling serious and organised crime a local response – Report. London, Local Government Association, 2015., 12.

²⁰¹ Európai uniós kézikönyv – II. rész A szervezett bűnözés megelőzése és akadályozására irányuló kiegészítő megközelítések és intézkedések. Brüsszel, Európai Unió Tanácsa, 2013., 102-106.

indikátorként előre jelzi, mely személyek maradtak a szervezett bűnözői körökben. Az Egyesült Királyságban a Nemzeti Bűnüldözési Hivatal Szervezett Bűnözés Elleni Parancsnokságán a Centurion csoport végzi az életútkövetést akár a büntetés végrehajtása előtt, alatt, vagy azt követően.

Az életútkövetés eszközei köré tartoznak az ítélethirdetéskor hozott kiegészítő határozatok, a bevándorlási intézkedések, illetve a börtönökhöz, pártfogó felügyelethez kapcsolódó eszközök. A kiegészítő határozatoknak három fajtája van: a pénzügyi jelentésre kötelező határozat, az utazási korlátozást előíró határozat és a súlyos bűncselekményekben való részvétel megakadályozására irányuló határozat. A Nemzeti Bűnüldözési Hivatal rendszeresen javasolja a bíróságoknak, hogy az ítélethozatalkor hozzanak kiegészítő határozatot.

A bíróság mérlegelési jogkörében hozza meg a preventív jellegű pénzügyi jelentésre kötelező határozatot, amely szerint a terheltnek be kell számolni a vagyoni helyzetéről. A mérlegelésnél kiemelt szerepet kap a büntetett előélet, a szervezett bűnözésben betöltött szerep, továbbá az eltitkolt vagyon.

A súlyos bűncselekményekben való részvétel megakadályozására irányuló határozat – amely a terhelt utazásaira, kommunikációjára, üzleti tevékenységére, kapcsolataira tartalmaz rendelkezéseket – szintén preventív jellegű.

Az utazási korlátozást előíró határozatok révén megakadályozható, hogy a kábítószer-kereskedelem vonatkozásában elítéltek a büntetésük letöltését követően két éven belül elhagyják az ország területét. A bíróság utazási korlátozást akkor ír elő, amennyiben az Egyesült Királyság bírósága kábítószer-csempészésért legkevesebb négy év szabadságvesztésre ítélte és a bűncselekmény, illetve az elkövető utazási szokásai között kapcsolat merült fel. A határozattal megakadályozható, hogy az elkövető rendszeresen utazzon például a kokain fellegvárának számító Dél–Amerikába.

A bevándorlási intézkedések – kitoloncolás, beutazás megtagadása, állampolgársági kérelem elutasítása, brit állampolgárság megvonása – révén a Nemzeti Bűnüldözési Hivatal képes fellépni a szervezett bűnözésben résztvevő idegen állampolgárokkal szemben. A beutazás megtagadása a belügyminiszter hatáskörébe tartozik; amennyiben álláspontja szerint a beutazó nem szolgálná a közjót, megtilthatja a beutazást.

Az állampolgársági kérelem elutasításával megakadályozható az olyan személy honosítása, aki a szervezett bűnözéshez köthető, illetve büntetett előéletű. Az állampolgárság akkor vonható meg a belügyminiszter által, amennyiben az elkövető nem válna hontalanná, illetve a megvonása a közjót szolgálja.

A börtönben tartózkodó életútkövetés alatt álló elítéltekre kiemelten figyelnek (pl. biztonsági besorolások, meghatározott körletben elhelyezés), illetve operatív információkat gyűjtenek, amelyet megosztanak a partnerhatóságokkal, ezáltal megkísérlik a szabadságvesztés alatti bűnözői tevékenység folytatásának megakadályozását. Az elítéltek meghatározott feltételek esetén, illetve miután a szabadságvesztés tartamának felét letöltötték, feltételesen szabadságra bocsáthatók. Ezen esetben magatartási szabályokat írnak elő az elítéltek részére, a Nemzeti Bűnüldözési Hivatal együttműködik az elítéltek felügyeletét ellátó szervezettel.

A 90-es években a holland kutatások rámutattak, hogy a szervezett bűnözés elleni harcban kizárólag a büntetőjogi eszközökre koncentráció nem eredményez teljes hatékonyságot. Emiatt a holland twente-i régiós rendőrség a kriminológiai ismereteken és a közösségi megközelítésen alapuló stratégiát követte, a preventív és proaktív tevékenységekre

és a különböző partner szervezetekkel történő együttműködésre helyezte a hangsúlyt, aminek az volt a célja, hogy a szervezett bűnözői csoportok mozgásterét csökkentsék.²⁰²

Az ausztrál szervezett bűnözés elleni stratégia az alábbi öt pontban határozta meg a szervezett bűnözői hálózatok főbb jellemzőit, motivációit, illetve tevékenységeit²⁰³:

1. A szervezett bűnözői hálózatok rugalmasak, dinamikusak, innovatívak és ellenállóak.
2. A szervezett bűnözői hálózatokat a profit motiválja.
3. A szervezett bűnözői hálózatok beszivárgást, vesztegetést alkalmaznak, illetve segítőköt vesznek igénybe.
4. A szervezett bűnözői hálózatok titkosak, a feketegazdaságban tevékenykednek.
5. A szervezett bűnözői hálózatok működése átnyúlik a határokon.

Az ausztrál megközelítés szerint a szervezett bűnözés elleni fellépésnek az alábbi adottságokkal kell rendelkeznie²⁰⁴:

1. Nyomozás, vádemelés, elkövető-központúság
2. Bűnös gazdasági környezet támadása
3. Közösségekkel, gazdasági ágazatokkal történő együttműködés
4. Hírszerzés, információmegosztás
5. Nemzetközi együttműködés

I. 4. 1. 3. A szervezett bűnözés elleni stratégiák hatékonyságával kapcsolatos kanadai felmérés

Kanadai kutatók 2003-ban felmérést²⁰⁵ végeztek a szervezett bűnözés elleni stratégiák hatékonyságával kapcsolatban, összesen 18 stratégiát vizsgáltak meg.

Szervezett bűnözésben résztvevő személyek elleni vádemelés

Számos országban büntetendő a bűnszervezetben való részvétel. A kanadai kutatás nem tárt fel olyan anyagokat, amelyek ezeknek a rendelkezéseknek a bevezetését, vagy a bűnszervezetek tevékenységére gyakorolt hatását vizsgálták volna.

Szervezett bűnözés központi szereplőivel szembeni vádemelés

A bűnüldöző szervek stratégiái sokáig a bűnszervezetek vezetőinek beazonosítására, illetve a velük szembeni vádemelésre összpontosítottak. A bűnszervezetek tagjai a relatív csekély súlyú bűncselekmények miatt eljárás alá vonhatók, a hatóságok célja, hogy a bűnszervezet vezetőivel történő szembefordítás révén szétszilálgják a szervezetet. A „fejvadászat” stratégia a kanadai felmérés szerint azon alapul, hogy a bűnszervezetek tevékenysége túl bonyolult ahhoz, hogy minden részlet bizonyítható legyen a bíróságon. A kanadai szerzők felhívták Michael D. LYMAN és Garry POTTER fenti stratégiával kapcsolatos szkepticizmusát, akik szerint a szervezett bűnözői csoport lefejezése nem hordozza magával az elvárt eredményeket. LYMAN és POTTER példákon keresztül mutatta be, hogy a csoportok vezetői elleni büntetőeljárások nem feltétlenül korlátozzák a csoport további tevékenységét.

²⁰² Frederik E. JANSEN, Gerben J.N. BRUINSMA: Policing organized crime – A new direction. *European Journal on Criminal Policy and Research*, vol. 50., iss. 4. (1997), 97.

²⁰³ COMMONWEALTH ORGANISED CRIME STRATEGIC FRAMEWORK: OVERVIEW. Canberra, Australian Government, 2009., 8-9.

²⁰⁴ Uo. 12-16.

²⁰⁵ ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF ORGANIZED CRIME CONTROL STRATEGIES: A REVIEW OF THE LITERATURE. Ottawa, Department of Justice Canada, 2003.

Adótörvények segítségével történő vádemelés

Az adócsalások vizsgálatára szintén mint a szervezett bűnözés elleni stratégiaként tekintenek. A pénzügyi nyomozás szervezett bűnözés elleni küzdelemben történő felhasználásának archetípusa az Al Capone elleni eljárás volt. A 60-as években a szervezett bűnözői csoportok vezetőivel kapcsolatos elítélések több mint fele az adózással kapcsolatos bűncselekményhez kötődött.

Pénzügyi tranzakciók nyomon követése, pénzmosással szembeni fellépés

A bűncselekményből származó pénzt az elkövetők különböző technikák segítségével megkísérik a legális gazdaságba csatornázni. A pénzmosás felderítésére szolgáló módszer a gyanús tranzakciók figyelőztetése, illetve rögzítése. A kanadai kutatók ezen stratégia szemléltetéseként hivatkoztak az Amerikai Egyesült Államok Pénzügyminisztériumának Pénzügyi Bűncselekmények Elleni Hálózatára, amely kulcsszerepet játszik a nemzetközi szervezett bűnözői csoportok elleni küzdelemben. A gyanús tevékenységekről 1996. óta adatbázist kiépítő szervezet nagyságrendileg 200 alkalmazottja elemzőkből, nyomozókból, pénzügyi, illetve számítógépes szakemberekből áll.

Vagyontárgyak lefoglalása, elkobzása

A kanadai Igazságügyi Minisztérium szerint nem állnak rendelkezésre a lefoglalások, elkobzások szervezett bűnözésre gyakorolt hatására vonatkozó információk. Az ausztrál hatóságok elkobzással kapcsolatos tapasztalatai szerint körülbelül 75 dollárba kerül 100 dollár visszaszerzése. Problémaként merül fel, hogy az elkobzást, vagyonelevonást világszerte nem tekintik a bűnüldöző szervek központi feladatának.

Ideiglenes intézkedések, állástól megfosztás, gondnokság

A lefoglalás, elkobzás révén a szervezett bűnözői csoportok tagjaitól elvonható a bűnös úton szerzett vagyon, a büntetőjogon kívüli eszközökkel pedig kiküszöbölhetők a bűnözők törvényes vállalkozásokra, illetve egyéb szervezetekre gyakorolt hatása. Az Amerikai Egyesült Államokban a bíróságok előírhatják a vállalkozások felszámolását, illetve azt, hogy a vádlottak szabaduljanak meg a vállalkozásokban fennálló érdekeltségeiktől; ezen intézkedések alkalmazására nagyon ritkán kerül sor.

Az Amerikai Egyesült Államokban számos szakszervezet tevékenységére gyakorolt hatást a szervezett bűnözés. Mivel a szervezett bűnözői csoportok tagjainak eljárás alá vonása nem oldotta meg a szakszervezetek problémáit, a bíróság által elrendelt gondnoksággal, gyámsággal akarják „mentesíteni” a szakszervezeteket a szervezett bűnözői csoportok befolyása alól.

Tanúvédelmi programok

A tanúvédelmi programok segítségével a tanúkat és családtagjaikat elköltöztethetik, illetve új személyazonosságot adhatnak nekik. A 90-es évek közepén az Amerikai Egyesült Államokban 6500 tanú és 15000 családtag vett részt a tanúvédelmi programban. Egyes álláspontok szerint az amerikai súlyos és szervezett bűnözésre vonatkozó kormányzati stratégiáiból a szövetségi tanúvédelmi program a legsikeresebb.

Anoním esküdtbíróság

Mivel az esküdtek is szembesültek zaklatással, fenyegetéssel, az Amerikai Egyesült Államokban lehetővé tették, hogy az esküdtek anoním módon szerepeljenek az eljárásokban.

Tanú mentessége

Az Amerikai Egyesült Államokban mentességet biztosíthatnak a tanúk részére a vallomásukért cserébe. A mentesség egyik fajtája az ún. „ügyleti mentesség”²⁰⁶, amely révén a tanú mentesül a vádemelés alól, azonban köteles vallomást tenni; a másik az ún. „gyakorlati”, vagy „használati”²⁰⁷ mentesség, ami garantálja, hogy a vallomását nem használják fel ellene.

A mentességnek nagy szerepe van az ún. összeesküvés bűncselekmények²⁰⁸ esetén, mivel gyakran kevés bizonyíték áll rendelkezésre, ezért létfontosságú valamelyik elkövető vallomása. A szervezett bűnözés történetének egyik legfontosabb tanúja Tommaso Buscetta volt, aki a szicíliai maffia volt tagjaként vallomást tett, amelynek következtében az amerikai és olasz maffia közel ötszáz tagját ítelték el.

Nyomozó esküdtszék

Az Amerikai Egyesült Államok számos államában az esküdtszék dönt arról, hogy elegendő bizonyíték áll-e rendelkezésre a vádirat kiállításához. Az esküdtszék széleskörű vizsgálatokat végezhet, személyeket idézhet, illetve dokumentumokat kérhet be. Több államban használják az esküdtszéket a kormányzati, illetve rendvédelmi korrupció és a szervezett bűnözés elleni nyomozásokban.

Polgári bizottságok

A polgári bizottságok létrehozásának célja a bűnözéssel kapcsolatos kérdések kezelése. Ezen bizottságok az információk átadásával támogatják a szervezett bűnözői csoportok elleni nyomozásokat. Az amerikai nagyvállalatok által is támogatott Chicagói Bűnügyi Bizottság a legrégebbi, legaktívabb polgári bizottság, amelynek közel négyszáz tagja van.

Akciócsoportok, munkacsoportok

Az első szervezett bűnözés elleni akciócsoportot 1966-ban alapították, amelynek ügyészek, illetve különböző szövetségi nyomozó hatóságok ügynökei voltak a tagjai. A helyi szervezett bűnözői csoportok elleni összehangolt fellépés eredményes volt, két év alatt 30 elkövető ellen emeltek vádat. A siker következtében 1989-re az Amerikai Egyesült Államokban 14 hasonló akciócsoport tevékenykedett.

A kábítószerezéssel kapcsolatos szervezett bűnözői munkacsoportokat – melynek tagjai az FBI, Vámőrség, Partiőrség, helyi és állami rendvédelmi szervek stb. kötelékéből kerültek ki – 1983-ban hozták létre, amelyek a szövetségi eszközrendszer hatékony alkalmazásával lépnek fel a bűnözés ellen.

Fedett műveletek, informátorok

A kanadai szerzők BEARE-rel egyetértve a fedett munkához sorolták az informátorokat, a fizetett ügynököket (együttműködőket), illetve a fedett nyomozókat. A tanulmányban felhívják MILLER-t, aki szerint kevés információ áll rendelkezésre a fedett nyomozások hatékonyságáról, költségeiről, illetve az esetleges eredménytelenség okairól; hasonlóképpen az sem ismert, hogy a rendőrség milyen mértékben alkalmazza ezen stratégiát.

Lehallgatás

A tanulmányt készítők szerint sok rendvédelmi szakember álláspontja az, hogy a lehallgatás alkalmazása elengedhetetlen a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, ennek az az

²⁰⁶ Transactional immunity

²⁰⁷ Use immunity

²⁰⁸ Conspiratorial crimes

oka, hogy más bizonyítékok forrásai gyakran megbízhatatlanok, vagy egyszerűen a bizonyítékok nem állnak rendelkezésre. A szerzők rámutattak, hogy a tanúk gyakran félnek, az informátorok néha megbízhatatlanok, számos szervezett bűnözői csoportba pedig nehézkes a beépülés.

Hírszerzési elemzés

A hírszerzés az információgyűjtést, értékelést, valamint elemzést foglalja magában. A taktikai hírszerzés az azonnali bűnüldözési célokat – letartóztatás, vádemelés – szolgálja, a stratégia hírszerzés sokkal hosszabb távú célokat szolgál, ilyen például a szervezett bűnözés új formáinak megértése.

Illegális áruk és szolgáltatások kínálatának csökkentése

A szervezett bűnözői tevékenység akadályozásának egyik módja, ha az illegális áruk, szolgáltatások kínálatát csökkentik vagy megszüntetik. GOLDSTOCK ezen megközelítést lehetőség blokkolásnak²⁰⁹ nevezte el.

A szerzők egy amerikai tanulmányra hivatkoznak, amely szerint a bűnüldözési kiadások 10 %-os növelése a kábítószer árát oly szinten megemelte, hogy a marihuána fogyasztás 4 %-kal, a kokain fogyasztás 2,4 %-kal csökkent. Mások álláspontja az, hogy az ár csupán a fogyasztásnak egy tényezője, azaz a fogyasztás független a hozzáférhetőségtől, ez pedig megcáfolja a kínálat csökkentési megközelítést.

Szabályozás fokozása, közhasznú társaságok létrehozása

New Yorkban a Giuliani érában az önkormányzat szabályozási hatáskörét használták fel a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, az engedélyezési folyamatok szigorításával például a szervezett bűnözői csoportokat kiszorították New York egyik leghíresebb vásáráról, a San Gennaro-ról.

Giuliani idején a New York-i városi tanács létrehozta az ún. Kereskedelmi Hulladék Bizottságot, amelynek az volt a célja, hogy helyreállítsák a versenyt és megszüntessék a szervezett bűnözés hulladékszállítási ágazat feletti kontrollját. A bizottság tagjai között olyan ügyészek, illetve nyomozók is szerepeltek, akik nagy tapasztalattal rendelkeztek a szervezett bűnözés elleni harc terén. Nemzeti hulladékszállítási vállalatok jöttek létre, amelyek segítségével a szemétszállítási díjak 30–40 %-kal alacsonyabbak lettek.

A közhasznú társaságok létrehozásával eredményesen lehet fellépni a szervezett bűnözői csoportok által irányított vállalatok kartell megállapodásai ellen.

Meghatározott áruk és szolgáltatások legalizálása, dekriminalizálása

A szervezett bűnözői csoportok által kínált bizonyos áruk, szolgáltatások legalizálása csökkentheti a szervezett bűnözéshez kapcsolódó, annak mozgatórugóját képező keresletet. A legalizálás révén az árukhoz, szolgáltatásokhoz a piaci körülmények között lehet hozzájutni, a piaci verseny következménye az árcsökkenés.

A fenti stratégiát legjobban az amerikai szesztilalmon keresztül lehet bemutatni. A prohibíciónak erkölcsjavító és népegészségügyi céljai voltak, azonban a Volstead-törvény nem várt hatást ért el: az alkohol ára rendkívüli mértékben megnövekedett, a csempésztevékenység – ezzel együtt a szervezett bűnözés – megerősödött, a korrupció virágzott, a szervezett bűnözői csoportok közötti viszályok miatt a közbiztonság romlott. 13 év után a tilalom megszűnt, a csempész, illetve illegálisan előállított alkohol iránti kereslet meredeken zuhant, mivel az alkoholt törvényes módon is be lehetett szerezni. A fentiek következtében a szervezett bűnözői csoportok alkohorból származó bevétele elapadt.

²⁰⁹ Opportunity blocking

A felmérés végén a kanadai szerzők megállapították, hogy a szervezett bűnözés elleni stratégiák hatékonyságára vonatkozó ismeretek személyes benyomáson alapulnak, mivel részletes kutatási terveket alkalmazó tanulmányok gyakorlatilag nem léteznek. Az alábbi táblázat mutatja be a felmérés elkészítőinek szervezett bűnözés elleni stratégiák hatékonyságával kapcsolatos álláspontját²¹⁰:

Stratégia	Hatékonyság
Szervezett bűnözésben résztvevő személyek elleni vádemelés	Mérsékelt
Szervezett bűnözés központi szereplőivel szembeni vádemelés	Alacsony
Adótörvények segítségével történő vádemelés	Mérsékelt
Pénzmosással szembeni fellépés	Alacsony
Vagyontárgyak lefoglalása, elkobzása	Alacsony
Ideiglenes intézkedések, állástól megfosztás, gondnokság	Mérsékelt - Magas
Tanúvédelmi programok	Mérsékelt - Magas
Anonim esküdtbíróóság	Adatok nem állnak rendelkezésre
Tanú mentessége	Adatok nem állnak rendelkezésre
Nyomozó esküdtszék	Adatok nem állnak rendelkezésre
Polgári bizottságok	Adatok nem állnak rendelkezésre
Akciócsoportok; munkacsoportok	Mérsékelt
Fedett műveletek, informátorok	Mérsékelt - Alacsony
Lehallgatás	Mérsékelt
Hírszerzési elemzés	Adatok nem állnak rendelkezésre
Illegális áruk és szolgáltatások kínálatának csökkentése	Alacsony
Szabályozás fokozása, közhasznú társaságok létrehozása	Mérsékelt - Magas
Meghatározott áruk és szolgáltatások legalizálása, dekriminalizálása	Adatok nem állnak rendelkezésre

KEMP és SHAW rávilágított arra, hogy a szervezett bűnözés okozta problémát nem kizárólag bűnüldözési szempontból kell megközelíteni, hanem például városfejlesztési stratégiákkal, korrupció ellenes intézkedésekkel, figyelemfelhívó kampányokkal is csökkenthető a szervezett bűnözés okozta ártalom.²¹¹

I. 4. 2. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos nyomozati eszközök

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos nyomozások a hagyományos bűncselekmények nyomozásától eltérően a kutatók szerint jellemzően más eszközöket, módszereket igényelnek. Míg FINCKENAUER a szervezett bűnözés elleni eszközrendszerbe sorolja a bűnügyi hírszerzést, lehallgatást, informátorokat, fedett műveleteket, büntetlenség biztosítását, illetve a tanúvédelmet²¹²; addig ALBANESE a pénzügyi elemzést, lehallgatást, informátorokat, fedett nyomozókat tekinti szervezett bűnözés elleni nyomozati eszköznek.²¹³

Az Amerikai Egyesült Államokban, illetve Európában a titkos módszerek alkalmazásának nagy szerepe van a szervezett bűnözéssel kapcsolatos nyomozásokban.²¹⁴

Az Európai Bizottság által készített, a *Tanulmány a szervezett bűnözés elleni küzdelem irányvonalához kapcsolódó jövőbeli kezdeményezések útjának egyengetéséről*: a

²¹⁰ Uo. 56-57.

²¹¹ Walter KEMP, Mark SHAW: *From the Margins to the Mainstream: Toward an Integrated Multilateral Response to Organized Crime*. New York, International Peace Institute, 2014., 1.

²¹² FINCKENAUER (2007) i. m. 174-185.

²¹³ Jay S. ALBANESE: *ORGANIZED CRIME IN OUR TIMES*. Fifth Edition, Newark, Matthew Bender & Company Inc., 2007., 243-268.

²¹⁴ Jacqueline E. ROSS: Undercover Populism. In: Hans NELEN, Dina SIEGEL (szerk.): *Contemporary Organized Crime – Developments, Challenges and Responses*. Cham, Springer International Publishing, 2017., 231.

*szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonysága – végső beszámoló*²¹⁵ elnevezésű dokumentumban a szervezett bűnözés elleni különleges nyomozati eszközök alkalmazását is vizsgálták. A kérdőívek alapján a tanulmányt készítő felállítottak egy rangsort, amely alapján megállapítható, hogy a hatóságok milyen gyakorisággal alkalmazzák szervezett bűnözéssel szembeni jogi és nyomozati eszközöket. A rangsor az alábbi²¹⁶:

1. Kommunikáció ellenőrzése
2. Megfigyelés
3. Informátorok
4. Fedett nyomozások
5. Ellenőrzött szállítások
6. Tanúvédelem
7. Közös nyomozócsoportok
8. Határon átnyúló üldözés

A fenti eszközöket ritkán alkalmazzák önmagukban, gyakran kettő vagy több eszközt vesznek igénybe a hatóságok a siker érdekében.

Kommunikáció ellenőrzése

Az egyes országok megkülönböztetik a kommunikáció ellenőrzésének különböző formáit, így a postai küldemény tartalmának megismerését, a telefonlehallgatást (Wiretapping), a „poloskázást”, „bedrótozást” (Bugging), a „távoli keresést” (Remote searching). Az említettek közül a „távoli keresés” igényel rövid magyarázatot: az interneten keresztül az érintett tudta nélkül elérhető a számítógépe, telefonja, illetve átnézhető azok adattartalma.²¹⁷

Megfigyelés

A megfigyelésre – melynek nincs egyetemes fogalmi meghatározása – mint a proaktív nyomozások legegyszerűbb technikájaként tekintenek. A tág értelemben vett megfigyelés olyan nyomozati eszköz, amelyet különböző technikai és egyéb eszközökkel hajtanak végre. Néhány tagállam részletesebben határozta meg a megfigyelés fogalmát, általában a különböző megfigyelési módszereket (pl. videófelvétel, fényképfelvétel, GPS nyomkövetés) külön szabályozzák.²¹⁸

Az elektronikus megfigyelés az alábbi négy csoportba osztható²¹⁹:

1. Hang alapú megfigyelés: Telefonlehallgatás, Voice over IP lehallgatás (internet alapú hangátvitel lehallgatása); Helyiség lehallgatás
2. Vizuális megfigyelés: Rejtett megfigyelési eszközök, Autós videó rendszerek, Testkamerák, Termikus képalkotás, CCTV (zárt-láncú kamerákat összekapcsoló rendszer)
3. Követéses megfigyelés: GPS, RFIDs (Rádió frekvencia azonosító eszközök), Biometrikus technológia (pl. retinaszkennerek)
4. Adatok megfigyelése: Internetes előzményfigyelés, Billentyűzetfigyelés

²¹⁵ *Study on paving the way for future policy initiatives in the field of fight against organised crime: the effectiveness of specific criminal law measures targeting organised crime – Final report.* Brüsszel, Európai Bizottság, 2015. (Továbbiakban: A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány)

²¹⁶ Uo. 225-226.

²¹⁷ Uo. 250.

²¹⁸ Uo. 233-234.

²¹⁹ Uo. 234.

Informátorok

Az informátorok értékesek a bűnüldöző hatóságok számára, hiszen olyan, a szervezett bűnözéssel kapcsolatos tevékenységekre vonatkozó információkat adnak át, ahol az együttműködés a bizalmon, illetve titoktartáson alapul.

Sem a nemzetközi, sem az európai uniós jogszabályok nem határozzák meg az informátor fogalmát, az uniós tagállamok többségének jogszabályai sem tartalmazzák az informátorokra vonatkozó definíciót. Az informátor megnevezés helyett egyes államok bűnügyi informátor, fedett humán forrás vagy bizalmi informátor elnevezést használnak.²²⁰ Az Europol informátorok kezelésével foglalkozó állandó munkacsoportja a következők szerint határozta meg az informátor fogalmát: „olyan bizalmasan kezelt személy, aki információkat, híreket ad át és / vagy segítséget nyújt az illetékes bűnüldöző hatóságoknak és a titkosszolgálatoknak a nyomozásokban.”²²¹

Az informátorok segítséget nyújtanak az etnikai alapon szerveződött, zárt szervezett bűnözői csoportok működésének megismerésében, amelyek más nyomozati eszközzel többnyire nehezen feltérképezhetőek. Egyesek szerint a bűnszervezet felépítése, mérete, ereje határozza meg az informátorok igénybevételének lehetőségét; azaz minél nagyobb, erősebb egy szervezett bűnözői csoport, annál nagyobb az esélye annak, hogy valamelyik tagja informátorrá váljon.²²²

Fedett nyomozások

A fedett nyomozások – amelyekre gyakran a nyomozati eszközök között végső megoldásként tekintenek – alatt az európai uniós jogban a fedett nyomozók alkalmazását értik; az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló egyezmény²²³ 14. Cikke szerint a „[...] bűnügyi nyomozások során egymást fedett vagy hamis személyazonossággal tevékenykedő tisztviselők útján segítik (fedett nyomozás).”

MÉSZÁROS Bence szerint a hagyományos nyomozási módszerekkel főként csak a bűnszervezeti hierarchia alsó fokán lévő végrehajtókat lehet kézrekeríteni, azonban a fedett nyomozó alkalmazásával feltérképezhető a teljes szervezet, annak valamennyi tagja beazonosítható, továbbá bizonyítékok szerezhetőek be a bűnös tevékenységről.²²⁴

A fedett nyomozásoknak két fajtája van: az egyik a beszivárgás, beépülés, a másik a tiltott áruk (pl. lőfegyver, kábítószer) vásárlása (álvásárlás).²²⁵ A beépülés során a fedett nyomozók a közvetlen bizonyítékok gyűjtése mellett a szervezett bűnözői csoport szerkezetét, működését próbálják feltérképezni.

A bűnszervezetbe történő beépülés Hollandiában nem volt túl gyakori módszer, 2000 és 2005 között mindösszesen 23 nyomozásban – ebből 17 kábítószer bűnözéshez kapcsolódott – kérték és engedélyezték a fedett nyomozó beépülését, azonban 14 esetben történt meg a tényleges beépülés.²²⁶

A fedett nyomozás témaköre az alábbi okok miatt rendkívül érzékeny²²⁷:

- Egyes országokban különböző botrányok merültek fel a rendészeti szakemberek hatalommal való visszaélése miatt, amelyeknek gyakran politikai háttere volt.

²²⁰ Uo. 291.

²²¹ European Manual on Common Criteria and Principles on Informant Handling. Hága, Europol, 2012., 7.

²²² A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány, 294.

²²³ Egyezmény a Tanács által az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikkének megfelelően létrehozott, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről. Az Európai Unió Hivatalos Lapja HU-19/8. kötet, 205-226.

²²⁴ MÉSZÁROS Bence: *Fedett nyomozó alkalmazása a bűnüldőzésben*. Budapest, Dialóg Campus, 2019., 13-14.

²²⁵ A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány, 266.

²²⁶ KRUISBERGEN i. m. 259.

²²⁷ A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány, 266-267.

– A fedett nyomozásokkal kapcsolatos stratégiát egyesek szerint az átláthatóság hiánya jellemzi.

A fedett nyomozók alkalmazása széleskörű együttműködést igényel, nem is gondolnánk, hogy milyen háttértámogatásra van szükség a fedett nyomozó eredményes működésének elősegítésére. A fentiekben hivatkozott tanulmány a toborzást, képzést, új személyazonosság létrehozását, pszichológiai támogatást, támogató személyzet fontosságát emelte ki.²²⁸ A fedett nyomozók toborzására, kiválasztására speciális szabályok vonatkoznak, a jelentkezők csupán elenyésző része alkalmas a fedett nyomozói feladatok ellátására. A fedett nyomozók képzése kulcsfontosságú, az oktatás magában foglalja az egyes bűncselekményekkel kapcsolatos ismeretek átadását, illetve az extrém nyomás alatti pszichológiai destabilizációt. Az új személyazonosság létrehozásával együtt egy legendát építenek a fedett nyomozó köré. A fedett nyomozók felkészítésében, illetve a kivonásuknál pszichológusok is segítséget nyújtanak. A támogató személyzetnek a fedett nyomozók biztonságának garantálásában, illetve a bizonyítékok gyűjtésében történő segítségnyújtásban van szerepe.

A fedett nyomozásokat régóta alkalmazzák, azonban a hivatkozott tanulmány szerint nagyon kevés empirikus kutatást végeztek a hatékonyságukkal kapcsolatban. Az Európai Unió tagállamainak a fedett nyomozásokra vonatkozó statisztikai adatai ellentmondásosak, mint ahogy nehéz felmérni a fedett nyomozással érintett ügyek bonyolultságát. Egyes tagállamokban a fedett nyomozásokat kevésbé bonyolult ügyekben is alkalmazzák (pl. kisebb kábítószer terjesztő csoportokba történő beépülés), míg más tagállamokban a fedett nyomozókat bonyolultabb ügyekbe vonják be.²²⁹

A fedett nyomozások alkalmazásánál az alábbi problémák merülhetnek fel²³⁰:

- A hatékony alkalmazás akadálya lehet az ország „kis mérete”, mivel ezen országokban nehéz biztosítani a fedett nyomozók anonimitását, biztonságát. Máltán például kizárólag a kiberbűnözés ellen alkalmaznak fedett nyomozásokat.
- A főleg külföldiekből álló szervezett bűnözői csoportok esetén a gyakorlatban szinte kizárt a sikeres beépülés. Szintén nehézséget jelent a fedett nyomozó etnikai alapon működő csoportokba történő beépülése.
- Az erőforrások szűkössége szintén korlátozhatja a fedett műveletek eredményességét. Egyes esetekben – amikor a luxus életszínvonalat kívánják demonstrálni – a legenda létrehozása magas költségekkel jár. A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány elkészítése során interjúkat is készítettek, a spanyol és portugál interjúalanyok arra hivatkoztak, hogy a fedett nyomozók alkalmazása túlzottan nagy erőforrást igényel. További nehézséget jelenthet az erőforrások nem hatékony felhasználása.

Ellenőrzött szállítások

Az ellenőrzött szállítás fogalmát az ENSZ nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló egyezménye (Palermói Egyezmény)²³¹, illetve az ENSZ kábítószer és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni egyezménye (Bécsi Egyezmény)²³² határozza meg. A gyakorlatban az ellenőrzött szállítás alábbi változatait alkalmazzák²³³:

²²⁸ Uo. 268.

²²⁹ Uo. 270.

²³⁰ Uo. 274-276.

²³¹ Palermói egyezmény 2. cikk i) „ellenőrzött szállítás”: azt az eljárást jelenti, amelynek során törvénytelen vagy gyanús szállítmányokat ki- és beengednek, illetve átengednek egy vagy több állam területén, azok illetékes hatóságainak tudtával és felügyelete alatt, bűncselekmény felderítése, illetve a bűncselekmény elkövetésében résztvevő személyek azonosítása céljából

²³² Bécsi Egyezmény 1. Cikk g) az „ellenőrzött szállítás” kifejezés azokat a szállítási módokat jelenti, amelyek a kábítószeres vagy pszichotrop anyagok, az Egyezmény mellékletét képező I. és II. Jegyzékeken szereplő anyagok, vagy az ezeket helyettesítő, jogellenesen feladott, vagy feltehetőleg jogellenesen feladott anyagoknak egy vagy több ország területén való átszállítását teszik lehetővé az érintett országok illetékes

- Az együttműködő terheltek felhasználásával történő ellenőrzött szállítást többnyire a határátkelőhelyeken felderített tiltott anyagok esetén hajtják végre, a hatóságok megállapodnak az elfogott terhelttel, hogy a szállítmányt hatósági felügyelettel továbbítja a címzettnek.
- Az ún. „cold convoy” (hűvös kíséret) változat során a terheltnak nincs tudomása arról, hogy a hatóságok felfedezték a tiltott árut. A hatóságok tagjai szoros felügyelet alatt kísérik az árut a címzetthez.
- Az ellenőrzött exportálás, importálás abban különbözik a fentiektől, hogy ez esetben a tiltott árut a bűnüldöző hatóságok által irányítva, azaz fedett nyomozó felhasználásával szállítják.
- A postán vagy futárszolgálaton keresztül történő ellenőrzött szállításra általában akkor kerül sor, amikor a postán, vagy a futárszolgálatoknál fedezik fel a tiltott anyagokat, a fedett nyomozó postai alkalmazottként vagy futárként kézbesíti a címzettnek.

Tanúvédelem

A tanúvédelem fontosságát több nemzetközi jogi eszköz hangsúlyozza, azonban a nemzeti jogszabályok szinte soha nem határozzák meg annak fogalmát; a tanúvédelmi programokat és a védett tanúkat a személyi kiterjedés – azaz az védelemben részesíthető tanúk csoportjai –, illetve az anyagi kiterjedés – azaz a tanúvédelemben tartozó intézkedések – alapján definiálják.²³⁴

A védelemben részesíthető tanúk körét az államok büntetőeljárás jogai határozzák meg, melynek során az alábbiakra hivatkoznak²³⁵:

1. Azon tény, hogy meghatározott bűncselekménnyel kapcsolatos információval, bizonyítékkal rendelkeznek.
2. Különleges veszély fennállása (Horvátország: súlyos, az életre, egészségre, szabadságra, tulajdonra vonatkozó veszély; Németország: súlyos, az egészséggel kapcsolatos, el nem hárítható veszély stb.)
3. Egyes esetekben meghatározzák, milyen bűncselekmények esetén részesíthető védelemben a tanú (pl. minimális büntetési tétel meghatározásával).

A tanúvédelem körében számos intézkedés áll a hatóságok rendelkezésére, ezen intézkedéseket²³⁶ külön-külön, vagy egymással kombinálva alkalmazzák.

Közös nyomozócsoporthok

A közös nyomozócsoporthok a szervezett bűnözés elleni európai uniós együttműködés legfontosabb eredményeként tekinthető. A közös nyomozócsoporthokról szóló kerethatározaton²³⁷ kívül az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló egyezmény 13. Cikke tartalmaz rendelkezéseket a közös nyomozócsoporthokokról; eszerint kettő vagy több állam hatóságai megállapodással hozhatják létre azokat különösen olyan esetekben, amikor valamelyik államnak bonyolult, más államot is érintő nyomozást kell folytatni; illetve amikor több állam olyan nyomozásokat folytat, amelyek összehangolása indokolt.

hatóságainak tudtával és ellenőrzése mellett, az Egyezmény 3. Cikkének 1. bekezdése szerinti bűncselekmények elkövetésével gyanúsított személyek azonosítása végett

²³³ A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány, 281-282.

²³⁴ A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány, 311.

²³⁵ Uo. 312.

²³⁶ Uo. 313. Személyazonosság megváltoztatása, Áttelepítés, Személyi védelem, Önvédelmi felszerelések biztosítása, Pénzügyi és egyéb segítségnyújtás, Új telekommunikációs eszközök biztosítása, Nyilvánosan elérhető személyes adatok különleges kezelése stb.

²³⁷ A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) a közös nyomozócsoporthokról (2002/465/IB). Az Európai Unió Hivatalos Lapja HU-19/6. kötet, 15-17.

A közös nyomozócsoportban történő részvétel a következő okok miatt lehet indokolt²³⁸ (közös nyomozócsoport céljai):

- a szervezett bűnözői csoport bomlasztása az állandó nyomás alá helyezéssel;
- a nagy horderejű sorozatos eseményekre történő reagálás (pl. szervezett bűnözéssel kapcsolatba hozható emberölések, a piacok illegális termékekkel történő elárasztása stb.);
- a bűncselekményből származó javak visszaszerzése;
- az információ gyűjtés és csere megkönnyítése az országok között.

A közös nyomozócsoport számos előnnyel rendelkezik²³⁹:

- az információk hivatalos kérelmek nélkül közvetlenül megoszthatóak a tagok között;
- a tagok jogsegélykérelem hiányában közvetlenül kérhetik a nyomozási cselekmények, kényszerintézkedések végrehajtását;
- a tagok képviselői jelen lehetnek a nyomozási cselekményeken;
- megfelelő felületet biztosít a nyomozati stratégiák meghatározásához.

Határon átnyúló üldözés

A határon átnyúló üldözés során az egyik állam bűnüldöző hatóságainak tagjai meghatározott keretek között átléphetik az országhatárt és a másik állam területén folytathatják a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy üldözését. A határon átnyúló üldözés részletes szabályait a Schengeni Egyezmény²⁴⁰ 41. cikke tartalmazza. A határon átnyúló üldözés feltételei:

- meghatározott bűncselekmény (emberölés, erőszakos közöszlés, gyújtogatás stb.) elkövetésekor tetten ért, vagy előzetes letartóztatásból, szabadságvesztés végrehajtása során megszökött személy átlépi az országhatárt;
- az országhatár átlépése előtt az üldöző hatóság tagjai nem tudják értesíteni a szomszédos ország hatóságait, vagy a hatóságok tagjai nem tudják az országhatáron átvenni az üldözést.

Meghatározott előírásokat kell betartani a határon átnyúló üldözésnél – a Schengeni Egyezmény „általános feltételek” megnevezést használ, azonban álláspontom szerint azok a végrehajtás módjára vonatkoznak –.²⁴¹

További különleges nyomozati eszközök

A szakértők a fentiekén kívül az alábbi különleges nyomozati eszközök hasznosságát emelték ki a szervezett bűnözés elleni harc során:

- Pénzügyi nyomozati eszközök: Több országban különleges pénzügyi nyomozási részlegeket vetnek be a szervezett bűnözői csoportok ellen, amelyek képesek azonosítani a

²³⁸ A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány, 324.

²³⁹ Joint Investigation Teams Manual. Brüsszel, Európai Unió Tanácsa, 2011., 3.

²⁴⁰ Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni megállapodás végrehajtásáról

²⁴¹ –Az üldözést folytató hivatalos személyeknek be kell tartani azon ország jogszabályait, illetve hatóságainak utasításait, ahol az üldözést folytatják.

–Kizárólag a szárazföldi határok léphetők át.

–Magánlakásba, nyilvánosság elől elzárt helyekre nem lehet belépni.

–Az üldözést folytató hivatalos személyeknek felismerhetőnek kell lenniük (egyenruha, karszalag stb.), tilos civil ruházatban azonosító jel nélküli rendőrségi járművel történő üldözés.

–Az üldözést folytató hivatalos személyek viselhetnek szolgálati fegyvert, azonban azt kizárólag jogos védelem esetén használhatják.

–Ha az üldözött személyt elfogták, csak biztonsági átvizsgálást lehet végezni, a szállítás során bilincs használható.

–Az üldözést folytató hivatalos személyeknek meg kell jelenniük azon ország hatóságai előtt, ahol az üldözést folytatták, jelentést kell tenniük az üldözésről.

–Az üldözést folytató hivatalos személyeknek segítséget kell nyújtaniuk azon ország hatóságainak, amelyek a területén az üldözést folytatták.

pénzmosáshoz, terrorizmus finanszírozáshoz, szervezett bűnözéshez köthető gyanús tranzakciókat.

–Vagyon lefoglalása, zár alá vétele

–Vádalku: A vádalku révén a szervezett bűnözéssel kapcsolatos nyomozásokban akár a szervezetben magasabb szinten lévő személyek vonatkozásában is beszerezhető terhelő bizonyíték. A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány szerzői megjegyezték, hogy a vádalku a szigorú értelemben véve inkább jogi eszköz mintsem különleges nyomozati technika.²⁴²

–Díjkitűzés: Dániában kb. 1250,- EUR jutalmat kapnak azon személyek, akik használható információval segítik a bandabűnözéshez köthető nyomozásokat.

–Titkos kutatás: Egyes országokban (pl. Dánia, Franciaország, Luxemburg) titokban átkutatható a gyanúsított lakása a jogellenesen szerzett jövedelem felkutatása, illetve nyomon követése céljából.

–Különleges értékelő, elemző programok: Az említett programok segítséget nyújtanak a telefonos kommunikáció, banki tranzakciók, lefoglalt adatállományok, illetve GPS adatok elemzésében. Egyes különleges programok révén a nyomozók fel tudják térképezni az adott szervezett bűnözői csoport struktúráját.

A feltárt stratégiákat szintetizáltam, álláspontom szerint a szervezett bűnözéssel kapcsolatos stratégia statikus és dinamikus elemekből áll.

A statikus elemek – a szervezett bűnözés elleni fellépés alapjai –:

1. Megfelelő jogszabályi környezet kialakítása (anyagi büntetőjogi, büntető eljárásjogi szabályok stb.)
2. Erőforrások biztosítása: a) Technikai erőforrás biztosítása
b) Humán erőforrás biztosítása

A dinamikus elemek:

1. Büntetőeljárás alá vonás; nyomozócsoportok alkalmazása
2. Vagyonelvonás (zár alá vétel, vagyonelkobzás, pénzügyi nyomozások)
3. Adminisztratív megközelítések – közigazgatási határozatok (pl. engedélyek visszavonása, engedélyezési eljárások szigorítása), díjkitűzés, szignalizáció, jogi/fizikai határzár stb.

Álláspontom szerint a statikus elemek rendelkezésre állnak, a közeljövőben a jogszabályok jelentős mértékű változtatása nem indokolt, azonban az erőforrásokat illetően – különösen humán erőforrást – a sérülékenység jelei kezdenek körvonalazódni.

I. 5. A szervezett bűnözés a statisztikában

A statisztikára vonatkozó szerkezeti egységet KERTÉSZ Imre szervezett bűnözés terjedelmével kapcsolatos, alábbi gondolataival kezdem: „A szervezett bűnözés mennyiségi analízisét nehezíti az a mély konspiráció, amely lényeges vonása mind a szervezet kialakításának, mind pedig működtetésének. Úgy tűnik, hogy ez lehetetlenné teszi a bűnözés e fajtája terjedelmének a meghatározását.”²⁴³ VON LAMPE szerint a történelem iróniája, hogy azelőtt kezdték meg a szervezett bűnözés mérését, mielőtt egyezsége jutottak volna a fogalmi meghatározást illetően.²⁴⁴

²⁴² A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány, 336.

²⁴³ KERTÉSZ Imre: A szervezett bűnözés terjedelme. *Magyar Tudomány*, 2001/8., 909.

²⁴⁴ Klaus VON LAMPE: Measuring Organised Crime - A Critique of Current Approaches. In: Petrus C. VAN DUYNÉ, Matjaž JAGER, Klaus VON LAMPE, James L. NEWELL (Szerk.): *Threats and Phantoms of Organised Crime, Corruption and Terrorism: Rhetoric and critical perspectives.*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2004., 85.

Minél több információnk van a szervezett bűnözésről, annál jobban tudnak fellépni ellene a hatóságok, annál jobban tudják optimalizálni a rendelkezésre álló erőforrásokat. A szervezett bűnözésről szerzett tudás egyik fontos forrása a bűnözési statisztika. A szervezett bűnözés jelenségének pontos megismerése révén jobban körvonalazódnak annak erősségei, illetve gyengeségei, amelyeket a stratégiaalkotásnál, továbbá az intézkedéseknél figyelembe kell venni. A szervezett bűnözés erősségei gyakran megfelelnek az ellene irányuló stratégiák és intézkedések gyengeségeinek, ez fordítva is igaz.²⁴⁵

Kétségtelen tény, hogy rendkívül nehéz a szervezett bűnözés bűnözésen belüli arányát megállapítani, azonban amikor a szervezett bűnözésről beszélünk, vagy egy ország szervezett bűnözéssel kapcsolatos helyzetét elemezzük, elkerülhetetlen a szervezett bűnözés „mérése”. Az Európai Unióban először 1994-ben mérték fel a szervezett bűnözés helyzetét, a feltérképezés csekély eredményt hozott, ugyanis az Unióban nem létezett egységes fogalomrendszer. Ebből kifolyólag az olasz hatóságok négy csoportot – Mafia, Camorra, N'drangheta, Sacra Corona Unita), az írek szintén négyet jelentettek; Franciaország három olasz eredetű csoportra, illetve számos kínai csoportra hivatkozott. A holland hatóságok ezzel szemben 1993-ban 321 szervezett bűnözői csoportot tartottak nyilván, amelyek harmada rendkívül szervezett volt. A tizenkettő tagállamból kizárólag a fenti négy állam jelentett szervezett bűnözői csoport aktivitást.²⁴⁶ A felmérés nem tükrözte a tagállamok szervezett bűnözéssel kapcsolatos helyzetét, hiszen aligha lehetséges, hogy Hollandiában nyolcvanszor több szervezett bűnözői csoport működött, mint Olaszországban. Az is nehezen hihető, hogy a 90-es években Olaszországban csupán négy szervezett bűnözői csoport létezett.

Az eltéréseket az alábbi tényezők okozták: a szervezett bűnözői csoport egységesen elfogadott fogalmának hiánya; az információk gyűjtésének, elemzésének államonként különböző kritériumai; a közösségi adatgyűjtési rendszer, valamint a standardizálás hiánya.²⁴⁷ Érdemes kiemelni, hogy a fenti időszakban egyrészt Magyarország nem volt az Európai Unió tagja, másrészt a Büntető Törvénykönyv kizárólag a bünszövetség intézményét tartalmazta a szervezett bűnözés vonatkozásában, a bünszervezet fogalmát néhány évvel később emelte a törvénybe a jogalkotó.

A szervezett bűnözés kvantitatív elemzésével együtt jár Pandora szelencéjének kinyitása, ugyanis analitikai nehézségeket okoznak a forrásokhoz való hozzáférések, illetve a módszertani hiányosságok. Egy fogalom mérése alapvetően a probléma jellegéhez és összetételéhez kapcsolódik; minél komplexebb egy probléma, annál komplexebb annak mérése.²⁴⁸

Egyes kutatók két különböző módszert alkalmaznak a szervezett bűnözés mérésére, az ún. felülről lefelé (top-down methodology), illetve az ún. alulról felfelé (bottom-down methodology) metodikát. Az elsőt akkor alkalmazzák, amikor a cél az összetett jelenség részekre bontása, majd az alkotóelemek mélyebb és specifikus vizsgálata. Ezen esetben a kutatók a makro egységek elemzésére fókuszálnak, azaz az általános nézőpont felől haladnak a legkisebb és legspecifikusabb alkotóelemek felé. Az alulról felfelé módszer – amelyet akkor

²⁴⁵ Ernesto U. SAVONA, Marco DUGATO, Lorella GAROFALO: *A framework for the quantification of organized crime and assessment of availability and quality of relevant data in three selected countries of Latin America and the Caribbean*. Milan, Università Cattolica del Sacro Cuore – TRANSCRIME, 2012., 4.

²⁴⁶ Barbara VETTORI: Comparing data sources on organised crime across the EU – A first step towards an EU statistical apparatus. In: Petrus C. VAN DUYNE, Almir MALJEVIC, Maarten VAN DIJCK, Klaus VON LAMPE, James L. NEWELL (Szerk.): *THE ORGANISATION OF CRIME FOR PROFIT CONDUCT, LAW AND MEASUREMENT*. Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2006., 45.

²⁴⁷ Uo.

²⁴⁸ Daniel SANSÓ - Rubert PASCUAL: Measuring Organised Crime: Complexities of the Quantitative and Factorial Analysis., In: Henrik LEGIND LARSEN, José María BLANCO, Raquel PASTOR PASTOR, Ronald R. YAGER (szerk.): *Using Open Data to Detect Organized Crime Threats – Factors Driving Future Crime*. Cham, Springer International Publishing, 2017., 29.

alkalmaznak, amikor a cél a probléma általános szempontú feltárása, illetve értékelése – a legkisebb elemzési egységekre, vagy néhány egyedi eset vizsgálatára helyezi a hangsúlyt.²⁴⁹

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos méréseknél hagyományosan a csoportok, tagok számát vették figyelembe. A 80–as, 90–es években szakpolitikai és kutatási jelentések legfőképpen arra a kérdésre keresték a választ, mennyi „szervezett bűnöző” van az adott országban.²⁵⁰ Az olasz Nemzeti Statisztikai Intézet létrehozta a szervezett bűnözési indexet, amelynek célja a dél–olaszországi társadalmi, gazdasági egyenlőtlenségek csökkentésére irányuló állami stratégia értékelésének támogatása.²⁵¹

Emil PŁYWACZEWSKI szerint a statisztika csak hozzávetőleges és részleges képet ad a szervezett bűnözésről, tulajdonképpen azt mutatja meg, hogy a bűnüldöző szervek mit tudnak a szervezett bűnözésről, amely valójában csak a szervezett bűnözői tevékenység egy részét jelenti.²⁵²

1988–ban a kriminálstatisztika kibővült a „szervezeten elkövetett bűncselekmény”, illetve a „bűnszervezetben elkövető” kategóriákkal. A statisztikai kitöltési tájékoztató szerint a bűncselekmény akkor szervezeten elkövetett, ha a következő ismérvek együttesen megállapíthatók: tagok közötti funkcionális kapcsolat; bűncselekményeket, elkövetőket jellemző konspiráció, kapcsolat tartóssága; illetve a bűncselekmények elkövetése során történő tagolt munkamegosztás.²⁵³ Megjegyzem, hogy a statisztikai nyilvántartás annak ellenére tartalmazta a „bűnszervezetben elkövető” kategóriát, hogy a bűnszervezet fogalma az akkor hatályos büntető törvénykönyvben még nem szerepelt.

DÁVID Gábor 1989–ben úgy vélekedett, hogy csak abban az esetben állapítható meg a szervezett bűnözés bűnözésen belüli aránya, ha a szervezett bűnözés sajátos ismérveit fel tudják tüntetni²⁵⁴; álláspontja szerint a szervezett bűnözés mérésére a statisztikai megfigyelés nem alkalmas, mivel egzaktabb módon kellene definiálni a szervezett bűnözést, illetve a szervezett bűnelkövetőt²⁵⁵.

KERTÉSZ Imre az alábbi metódusokat említette meg a szervezett bűnözés terjedelmének meghatározásakor: rendőrségi információk összegzése és értékelése, gazdasági elemzés, szociológia felmérés, statisztikai módszerek, valamint a fentiek kombinációja, továbbá kísérletek végzése.²⁵⁶

Álláspontom szerint hazánk vonatkozásában a rendőrségi információk összegzésének módszere jelenleg nem alkalmas a szervezett bűnözés terjedelmének meghatározására, mivel a Nemzeti Adó– és Vámhivatal, illetve az ügyészség is folytat szervezett bűnözéssel kapcsolatos büntetőeljárásokat. Mindemelllett a rendőrség szervezett bűnözéssel kapcsolatos elemzései minősítettek, ezért azok a nyílt kutatásokban nem felhasználhatóak.

Mivel a statisztikai módszert tartom legalkalmasabbnak a szervezett bűnözés terjedelmének meghatározására, megvizsgáltam, hogy az összes elkövetők mekkora hányada követett el szervezeten bűncselekményt. A korábbi fejezetre tekintettel – melyben kifejtettem, hogy a szervezett bűnözés alatt a bűnszervezetben elkövetett bűncselekményeket, illetve azon hosszabb időre szervezett bűnszövetségben elkövetett bűncselekményeket értem, amelyeket legalább hárman követtek el – kiemelendő, hogy a statisztikában nem lehetett

²⁴⁹ Marco DUGATO, Marco DE SIMONI, Ernesto U. SAVONA: *Measuring OC in Latin America*. Milan, Transcrime, 2014., 6.

²⁵⁰ Ernesto SAVONA: Organised crime numbers. *Global Crime*, vol. 15., iss. 1-2. (2014), 1.

²⁵¹ Francesco CALDERONI: Where is the mafia in Italy? Measuring the presence of the mafia across Italian provinces. *Global Crime*, vol. 12., iss. 1. (2011), 43.

²⁵² Emil PŁYWACZEWSKI: Organised Crime in Poland: Its Development from ‘Real Socialism’ to Present Times. In: Cyrille FIJNAUT, Letizia PAOLI (szerk.): *Organised Crime in Europe – Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*. Dordrecht, Springer, 2004., 474.

²⁵³ DÁVID Gábor: Társas bűnelkövetés, bűnszövetség, szervezett bűnözés. *Belügyi Szemle*, 1989/9., 18.

²⁵⁴ Uo. 14.

²⁵⁵ Uo. 21.

²⁵⁶ KERTÉSZ (2001) i. m. 909.

olyan szűréseket elvégezni, amely egyrészt a bünszövetségben elkövetett bűncselekmények közül kiszűrné azokat, amelyeket legalább hárman követtek el; másrészt a bünszövetségben elkövetők közül azon személyeket szűrné ki, akik legalább három személyből álló bünszövetségben követtek el a bűncselekményeket.

1988–1996. között az összes ismertté vált bűncselekmény 0,5 – 1,5 %-át követték el szervezeten – jellemzően betöréses lopást, gépjárműlopást, deviza – és vámbűncselekményt, orgazdaságot, illetve rablást –.²⁵⁷ TÓTH Mihály összehasonlította az Egységes Rendőrségi és Ügyészségi Statisztikai rendszer (ERÜBS) szervezett bűnelkövetéssel kapcsolatos adatait a 1998–2007. közötti időszak vonatkozásában, álláspontja szerint a számokból nem vonható le különösebb következtetés, nem tapasztalható tartós változás a bünszövetségben, illetve a bünszervezetben bűncselekményt elkövetők számában. A bünszervezet vezetőinek száma a fenti időszakban csökkent, a bünszövetség vezetőinek számára pedig hullámzó tendencia volt jellemző.²⁵⁸

A hazai bűnügyi statisztika ún. követő jellegű az adatrögzítés időpontjára tekintettel, azaz nem azt mutatja, hány bűncselekményt követtek el adott évben, hanem azt, hány cselekmény kapcsán történt jogi döntés és ehhez kapcsolódva hány cselekmény vonatkozásában történt statisztikai adatszolgáltatás.²⁵⁹

A statisztikai adatok beszerzése céljából több alkalommal kerestem meg a Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztályát, a főosztály munkatársai az általam kért adatokat rendelkezésemre bocsátották.²⁶⁰

A kutatás során megvizsgáltam, hogy a bűncselekményt elkövető regisztrált elkövetők, a bűncselekményt bünszövetségben elkövető regisztrált elkövetők, illetve a bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők száma hogyan változott az 1998–2017. közötti időszakban.

²⁵⁷ TÓTH (2009) i. m. 40.

²⁵⁸ Uo. 41.

²⁵⁹ Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály LFIIGA//175-4/2019. számú, 2019. február 28-án kelt tájékoztatása: „Az ENYÜBS-ben az adatok akkor kerülnek rögzítésre, ha a nyomozó hatóságok, illetve az ügyészség a bűncselekmény kapcsán statisztikai adatszolgáltatást megalapozó eljárási döntést hoztak (pl.: feljelentés elutasítása, megszüntetés, felfüggesztés, vádemelés), melyhez kapcsolódóan a statisztikai adatszolgáltatás megtörtént.

[...]

Az adatgyűjtés során a (regisztrált bűn)cselekményekre vonatkozó adatok az ún. „B oldalon”, míg az elkövetőkre vonatkozó adatok az ún. „T oldalon” kerülnek rögzítésre.

Az adatok helyes értelmezéséhez szükséges tudni, hogy a T oldalon rögzített elkövetői adatok alapján a statisztikai rendszer adatszolgáltatásának belső logikájára figyelemmel jelen adatközlés nem lehet teljes körű. A statisztikai adatlapok kiállítása során, ha egy elkövető több bűncselekményt követ el és ezzel összefüggésben több, a bűncselekmény jellemzőiről adatot rögzítő ún. „B” lap kerül kiállításra, akkor ezzel egyidejűleg az elkövető személyi jellemzőiről 1 darab „T” lap kerül kiállításra, mely adatlapon csak a büntetési tétel szempontjából legsúlyosabb, vagy fiatalkorú/gyermekkorú terhelt esetén a fiatalkorúként/gyermekkorúként elkövetett legsúlyosabb bűncselekmény kerül rögzítésre. A közölt számszaki adatokon belül a különböző eljárásokban esetleg érintett azonos személy adatai nem különíthetők el. Ebből kifolyólag lehet, hogy az elkövetők számában különböző időpontban és különböző eljárásokban elbíralt bűncselekményt elkövető személy többször is szerepelhet regisztrált elkövetőként.

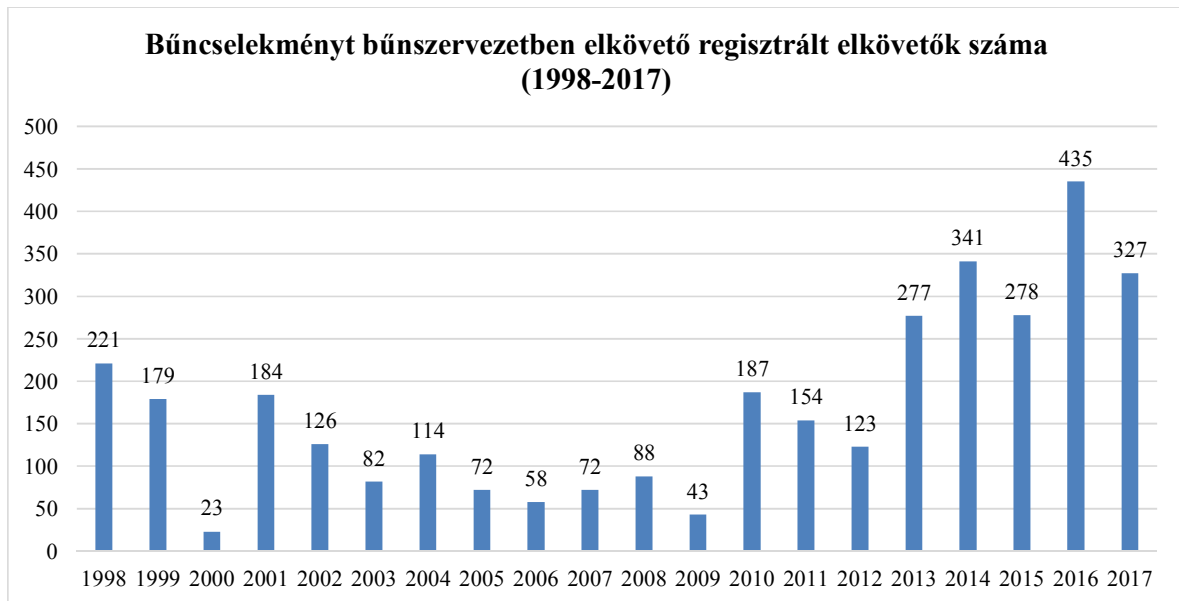
Emiatt a közölt adatok nem teljeskörűen mutatják be, hogy az adatszolgáltatásban érintett bűncselekmény(ek) elkövetése miatt pontosan hány személlyel szemben indult eljárás és született eljárásjogi döntés, hanem kizárólag arra vonatkozóan tartalmaznak információt, hogy az adatszolgáltatásban érintett bűncselekmény(ek) elkövetése miatt legalább az adatszolgáltatásban megjelölt számú személlyel szemben született statisztikai adatszolgáltatást megalapozó eljárási döntés.”

²⁶⁰ Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály LFIIGA//175-4/2019. számú, 2019. február 28-án kelt tájékoztatása mellékletekkel együtt; Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály LFIIGA//175-19/2019. számú, 2019. július 17-én kelt tájékoztatása mellékletekkel együtt

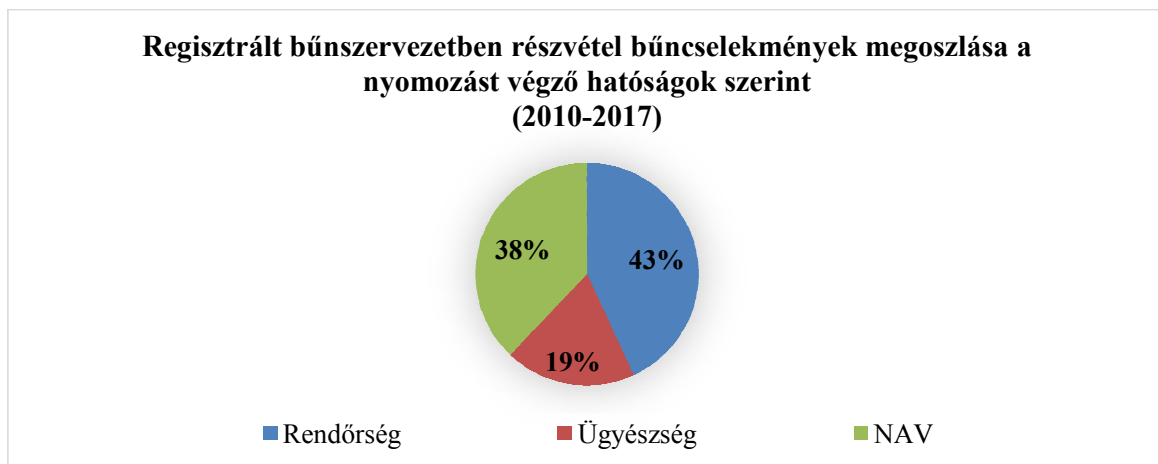
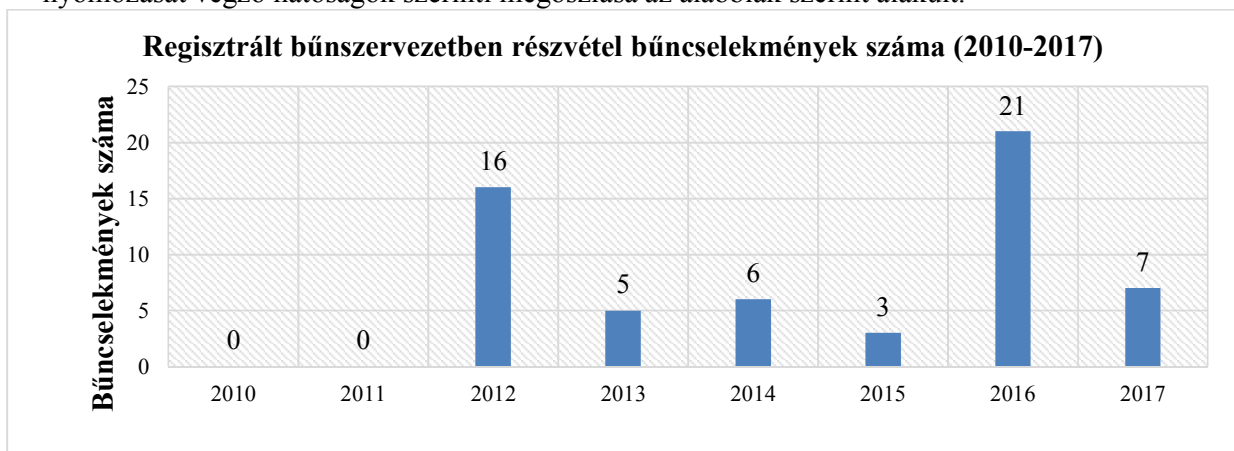
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bűncselekményt elkövető regisztrált elkövetők száma	140 064	131 608	122 780	120 481	121 786	118 030	129 987	133 621	124 067	116 046
Bűncselekményt bünszövetségben elkövető regisztrált elkövetők száma	222	179	483	726	516	392	502	532	494	435
Bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők száma	221	179	23	184	126	82	114	72	58	72
Bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők száma a bűncselekményt elkövető regisztrált elkövetők számához viszonyítva (%)	0,15	0,13	0,01	0,15	0,1	0,06	0,08	0,05	0,04	0,06

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bűncselekményt elkövető regisztrált elkövetők száma	116 584	112 830	122 529	120 529	108 306	109 876	108 389	101 494	100 933	92 896
Bűncselekményt bünszövetségben elkövető regisztrált elkövetők száma	495	119	701	608	538	610	490	511	639	696
Bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők száma	88	43	187	154	123	277	341	278	435	327
Bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők száma a bűncselekményt elkövető regisztrált elkövetők számához viszonyítva (%)	0,07	0,03	0,15	0,12	0,11	0,25	0,31	0,27	0,43	0,35

A 20 éves időszakot vizsgálva megállapítható, hogy a bűncselekményt elkövető regisztrált elkövetők száma csökkenő, a bűncselekményt bünszövetségben vagy bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők száma pedig növekvő tendenciát mutat. 1000, bűncselekményt elkövető regisztrált elkövetőből 0,1–4,3 követte el a bűncselekményt bünszervezetben.

A regisztrált bünszervezetben részvétel bűncselekmények száma, illetve azok nyomozását végző hatóságok szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakult.

A bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők alapján szűréseket végeztem a statisztikai adatokban az alábbi csoportosítás alapján:

- Költségvetést károsító bűncselekmények²⁶¹
- Embercsempészés²⁶²
- Vagyon elleni – nem erőszakos – bűncselekmények²⁶³
- Kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmény²⁶⁴
- Korruptió bűncselekmények²⁶⁵
- Prostitúcióval összefüggő bűncselekmények²⁶⁶
- Erőszakos bűncselekmények²⁶⁷
- Szellemi tulajdon elleni bűncselekmények²⁶⁸
- Fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények²⁶⁹
- Pénzmosás²⁷⁰

2010-2017.	Bűncselekményt elkövető regisztrált elkövetők száma	Bűncselekményt bünszövetségben elkövető regisztrált elkövetők száma	Bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők száma
Költségvetést károsító bűncselekmények	15007	423	797
Embercsempészés	3287	38	564
Vagyon elleni - nem erőszakos - bűncselekmények	259246	3058	337

²⁶¹ 1978. évi IV. törvény 309. § Visszaélés társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással, 310. § Adócsalás / Költségvetési csalás, 311. § Jövedékkel visszaélés, 311/A. § Jövedéki orgazdaság, 312. § Csempészet; 2012. évi C. törvény 396. § Költségvetési csalás

²⁶² 1978. évi IV. törvény 218. § Embercsempészés; 2012. évi C. törvény 353. § Embercsempészés

²⁶³ 1978. évi IV. törvény: 316. § Lopás; 317. § Sikkasztás; 318. § Csalás; 319. § Hűtlen kezelés; 325. § Jogtalan elsajátítás; 326. § Orgazdaság; 330/A. § Uzsora-bűncselekmény; 2012. évi C. törvény 370. § Lopás; 372. § Sikkasztás; 373. § Csalás; 375. § Információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás; 376. § Hűtlen kezelés; 378. § Jogtalan elsajátítás; 379. § Orgazdaság; 381. § Uzsora-bűncselekmény

²⁶⁴ 1978. évi IV. törvény 282. § Visszaélés kábítószerrel (Termesztéssel elkövetve); 282/A. § Visszaélés kábítószerrel (Kínálással elkövetve); 282/B. § Visszaélés kábítószerrel (tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával elkövetve); 282/C. § Visszaélés kábítószerrel (Kábítószerfüggő személy által elkövetve); 2012. évi C. törvény 176. § - 177. § Kábítószer kereskedelem; 178. § Kábítószer birtoklása; 184. § Új pszichoaktív anyaggal visszaélés; 184/A. § Új pszichoaktív anyaggal visszaélés

²⁶⁵ 1978. évi IV. törvény 250. § Hivatalos személy által elkövetett vesztegetés; 251. § Költségvetési szerv/Gazdálkodó szervezet/Társadalmi szervezet dolgozója/tagja által elkövetett vesztegetés; 252. § Költségvetési szerv/Gazdálkodó szervezet/Társadalmi szervezet önálló intézkedésre jogosult dolgozója/tagja által elkövetett vesztegetés; 253. § Hivatali és gazdasági vesztegetés; 254. § Költségvetési szerv/Gazdálkodó szervezet/Társadalmi szervezet dolgozójának/tagjának kötelessége megszegésére irányuló vesztegetés; 256. § Befolyással üzérkedés; 2012. évi C. törvény 290. § Vesztegetés; 291. § Vesztegetés elfogadása; 293. § Hivatali vesztegetés; 294. § Hivatali vesztegetés elfogadása; 296. § Vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban; 299. § Befolyással üzérkedés

²⁶⁶ 1978. évi IV. törvény: 175/B. § Emberkereskedelem; 205. § Üzletszerű kéjelgés elősegítése; 207. § Kerítés; 2012. évi C. törvény: 192. § Emberkereskedelem; 200. § Kerítés; 201. § Prostitúció elősegítése; 202. § Kitarthatóság; 203. § Gyermekprostituáció kihasználása

²⁶⁷ 1978. évi IV. törvény: 166. § Emberölés; 170. § Testi sértés; 175/A. § Emberrablás; 271. § Garázdaság; 273. § Önbíráskodás; 321. § Rablás; 322. § Kifosztás; 323. § Zsarolás; 2012. évi C. törvény 160. § Emberölés; 164. § Testi sértés; 190. § Emberrablás; 339. § Garázdaság; 365. § Rablás; 366. § Kifosztás; 367. § Zsarolás; 368. § Önbíráskodás

²⁶⁸ 1978. évi IV. törvény 329/A. § Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése; 2012. évi C. törvény 388. § Iparjogvédelmi jogok megsértése

²⁶⁹ 1978. évi IV. törvény 296. § Áru hamis megjelölése; 2012. évi C. törvény 415. § Rossz minőségű termék forgalomba hozatala

²⁷⁰ 1978. évi IV. törvény: 303. § Pénzmosás; 2012. évi C. törvény: 399. § Pénzmosás

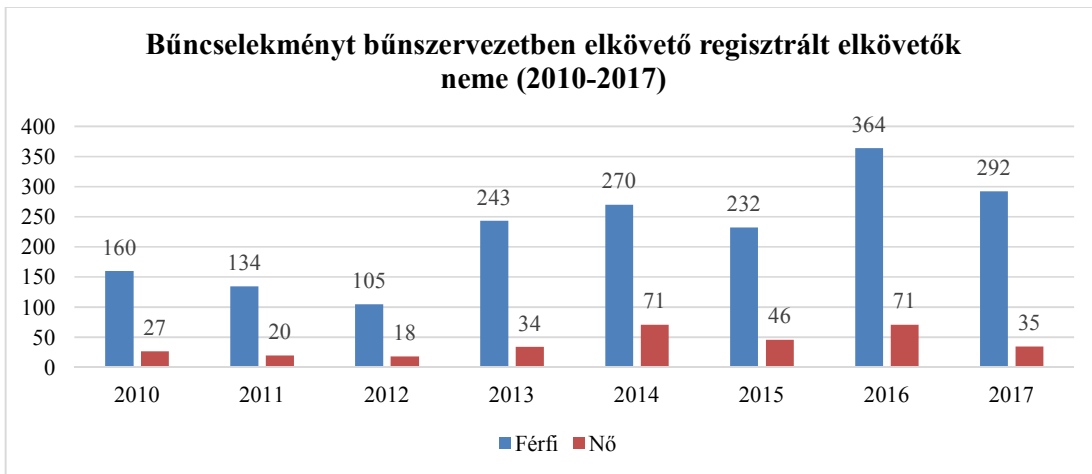
Kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények	45587	378	98
Korrupciós bűncselekmények	3779	86	84
Prostitúcióval összefüggő bűncselekmények	768	10	74
Erőszakos bűncselekmények	182976	302	23
Szellemi tulajdon elleni bűncselekmények	2809	5	28
Fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények	482	25	16
Pénzmosás	141	0	11

A fenti táblázat alapján megállapítható, hogy a bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők leggyakrabban költségvetést károsító bűncselekményeket, embercsempészt, vagyon elleni – nem erőszakos – bűncselekményeket, kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményeket, illetve korrupciós bűncselekményeket követtek el a 2010-2017. között időszakban.

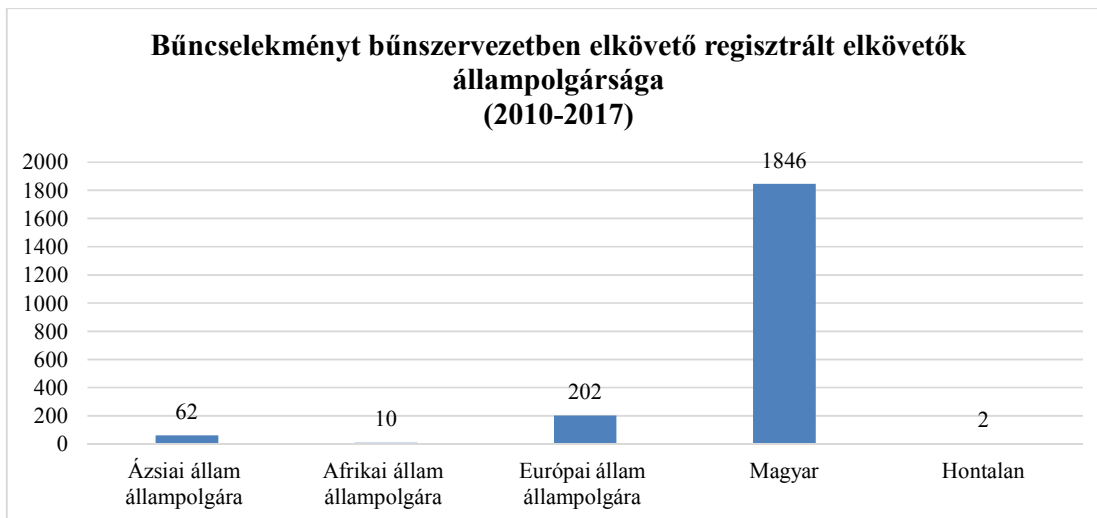
2010-2017.	%
Költségvetést károsító bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetőkön belüli aránya	37,55 %
Embercsempészt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetőkön belüli aránya	26,58 %
Vagyon elleni - nem erőszakos - bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetőkön belüli aránya	15,88 %
Kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetőkön belüli aránya	4,62 %
Korrupciós bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetőkön belüli aránya	3,96 %
Prostitúcióval összefüggő bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetőkön belüli aránya	3,49 %
Erőszakos bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetőkön belüli aránya	1,08 %
Szellemi tulajdon elleni bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetőkön belüli aránya	1,32 %
Fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetőkön belüli aránya	0,75 %
Pénzmosást bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetőkön belüli aránya	0,52 %

Megállapítható, hogy a bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők esetén a költségvetést károsító bűncselekmények, az embercsempészt, illetve a vagyon elleni – nem erőszakos – bűncselekmények dominálnak.

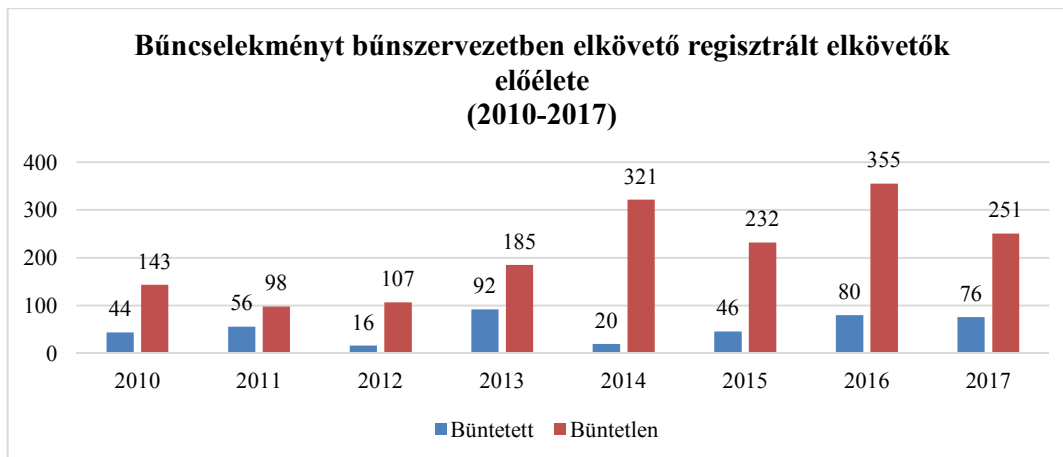
A továbbiakban a bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők nemét, állampolgárságát, előéletét, korcsoportját, iskolai végzettségét vizsgáltam. A diagramokban a bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők száma évenkénti bontásban, a diagramok alatt pedig a teljes vizsgálati időszak (2010-2017) százalékos megoszlása szerepel. A diagramokban azért nem százalékos arányok jelennek meg, mivel azokból nem lehetne megállapítani bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők számát.

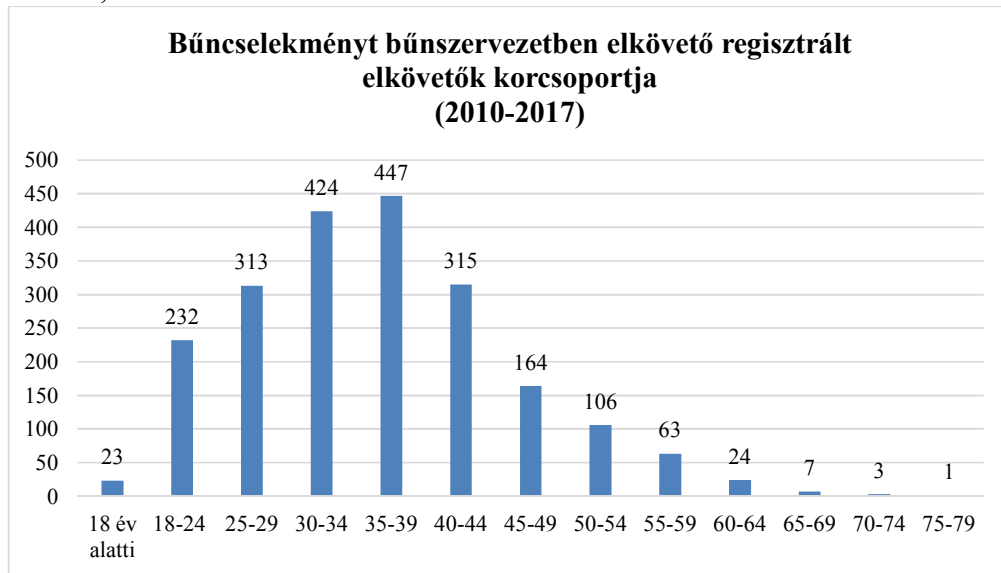
A 2010–2017. közötti időszakban a bűncselekményt bűnszervezetben elkövető regisztrált elkövetők 84,8 %-a férfi, 15,2 %-a nő volt.

A 2010–2017. közötti időszakban a bűncselekményt bűnszervezetben elkövető regisztrált elkövetők 87 %-a magyar állampolgár volt.

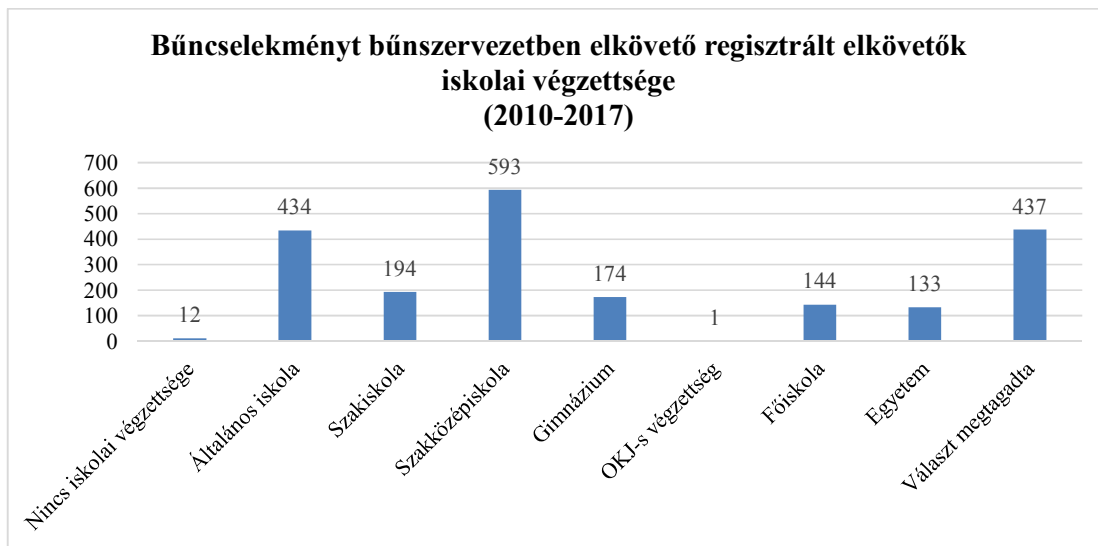

A 2010–2017. közötti időszakban a bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők 20,3 %-a volt büntetve.

A 2010–2017. közötti időszakban a bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők 21 %-a a 35–39 éves korcsoportba tartozott.

Az iskolai végzettségnél szűkítettem az ERÜBS–ben, ENYÜBS–ben rögzített, iskolai végzettséggel kapcsolatos kategóriákat²⁷¹. Fontos kiemelni a szűkítés azon következményét, miszerint a fenti kategóriák csupán azt mutatják, hogy hány elkövető végzett legfeljebb pl. általános iskolai vagy gimnáziumi tanulmányokat.

²⁷¹ Nincs iskolai végzettsége, Általános iskola 2 osztály, Általános iskola 3 osztály, Általános iskola 4 osztály, Általános iskola 5 osztály, Általános iskola 6 osztály, Általános iskola 7 osztály, Általános iskola 8 osztály, Szakiskola 9 osztály, Szakiskola 10 osztály, Szakiskola 11 osztály, Szakiskola 12 osztály, Szakiskola 13 osztály, Szakközépiskola 9 osztály, Szakközépiskola 10 osztály, Szakközépiskola 11 osztály, Szakközépiskola 12 osztály, Szakközépiskola 13 osztály, Szakközépiskola 14 osztály, Szakközépiskola érettségi, Gimnázium 9 osztály, Gimnázium 10 osztály, Gimnázium 11 osztály, Gimnázium 12 osztály, Gimnázium 13 osztály, Gimnázium érettségi, OKJ-s végzettség, Főiskola, Egyetem, Választ megtagadta

A fenti diagramból megállapítható, hogy a 2010–2017. közötti időszakban a bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők 25,4 %-a legfeljebb szakközépiskolai tanulmányokat folytatott.

A bírósági statisztika alapján nem lehetséges annak megállapítása, hogy hány terhelt vonatkozásában állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést. Mivel a bünszervezetben történő elkövetés nem minősítő körülmény, a statisztikai lapon (Statisztikai egyéni lap jogerős határozattal befejezett büntető eljárás felnőttkorú vádlottjáról) nincs utalás a bünszervezetre.

2020. végén újabb adatkéréssel fordultam a Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztálya felé a 2018–2020. közötti időszakra vonatkozó statisztikai adatok beszerzése céljából. Egy 2018-ban megváltozott módszertani változás miatt tartom indokoltnak elkülönülten szerepeltetni a statisztikai adatokat. Az alábbi táblázatból látható, hogy 2018-ban a regisztrált elkövetők mellett a bűncselekmény elkövetői kategória is szerepelt a statisztikában.

	2018. I. félév regisztrált elkövetők	2018. II. félév bűncselekmény elkövetői	2019. év bűncselekmény elkövetői
Összesen	53 460	58 130	136 669
Bűnszövetségben	341	1 726	6 533
Bűnszervezetben	358	2 599	6 289

Amíg 2017-ben 327 volt a bűncselekményt bünszervezetben elkövető regisztrált elkövetők száma, addig 2019-ben a bűncselekményt bünszervezetben elkövetők száma 6289. Két év alatt a „bünszervezeti” elkövetők száma közel a hússzorosára ugrott? Aligha. A válasz az említett módszertani változásban, azaz az ENyÜBS’18 adatgyűjtési mechanizmusában rejlik. A 2018-ban bevezetett módszertan egyik lényeges változtatása a *bűncselekmény elkövetői* kategória bevezetése: egy elkövetőt egy ügyben az általa elkövetett regisztrált bűncselekmények számának függvényében többször elszámolják.²⁷² A *regisztrált elkövető* a regisztrált bűncselekmény elkövetőjeként rögzített, a rögzítése időpontjára, az adott ügyben egyszer elszámolt személy.²⁷³

A módszertani változás következtében álláspontom szerint még legalább 2–3 évnek kell eltelnie ahhoz, hogy a szervezett bűnözéssel kapcsolatos statisztikai adatok újabb trendjeit érdemben elemezni lehessen.

²⁷² Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály LFIIGA//642-2/2020. számú, 2020. december 21-én kelt tájékoztatása: Az ENyÜBS’18 adatgyűjtésben a bűncselekmény elkövetői azok a természetes személyek, akiknek legalább egy elkövetett cselekménye bármikor rögzítésre került, olyan módon, hogy egy eljárásban egy elkövető az általa elkövetett regisztrált bűncselekmények számától függően többször is elszámolásra kerülhet. Ennek következtében egy elkövető egy ügyben bűncselekményei számának függvényében többször (több életkorral, eljárási döntéssel, bűncselekménnyel) is elszámolásra kerülhet.

²⁷³ Uo.

II. fejezet

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos jogi szabályozás

II. 1. A szervezett bűnözés elleni fellépés evolúciója az anyagi büntetőjogban

A szervezett bűnözés fogalmának meghatározása viták tárgyát képezi, eltérő állásponton vannak a kriminológusok, szociológusok, jogalkalmazók; abban viszont mindenkinek egyet kell értenie, hogy a szervezett bűnözői csoportok elleni hatékony fellépés záloga a szervezett bűnözés megjelenési formáinak anyagi büntetőjogban történő meghatározása. Az anyagi jogi fogalmaknál – legyen szó bűnszervezetről, bűnszövetségről, bűnözői egyesülről vagy szervezett bűnözői csoportról – örök kérdésként jelenik meg, hogy milyen tartalmi elemeket öleljen fel. A szervezett bűnözés egyik legfontosabb jellemzője, oximoronja az állandó változás, így a büntetőjognak is lépést kell tartania a bűnözés ezen formájának új megjelenési variánsaival. A jogalkotónak mérlegelnie kell, hogy milyen részletességgel határozza meg a szervezett bűnözéssel kapcsolatos büntetőjogi fogalmakat. A szabályozás egyik véglete, amikor számos kritériumot tartalmaznak a definíciók, ilyen esetekben rendkívüli módon megnehezül a bizonyítás; a másik véglet, amikor túlságosan általános, illetve kevés kritérium alkotja a szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi jogi fogalmakat. Napjaink anyagi büntetőjogi fogalmainak alkalmasnak kell lenniük mind a tradicionális bűnszervezetek, mind a bűnözői hálózatok lefedésére. A klasszikus hierarchiát nélkülöző változó struktúrájú bűnözői hálózatok elterjedése hozta magával azon felismerést, hogy a hierarchiát mint kritériumot tartalmazó fogalmak nem alkalmasak a horizontális alapú laza szerkezetű hálózatokkal szembeni eredményes fellépésre.

A fentiek miatt álláspontom szerint nem beszélhetünk örökérvényű, zsinórmértékül szolgáló szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi fogalmakról; a definícióknak a bűnözéssel együtt kell változniuk, a gyakori fogalmi változások viszont jogbizonytalansághoz, értelmezési problémákhoz vezethetnek.

II. 1. 1. Előzmények

Napjaink szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi fogalmai nem előzmény nélküliek, hazánkban a szervezett elkövetésre a 19. századtól kezdve több fogalmat használtak (szövetkezett társulat, complot, bűnszövetség, bűnbanda, bűnszövetkezet).

A 1843. évi büntetőtörvénykönyv-javaslat I. része megkülönböztette az egyszerű, illetve veszélyes lopást, mindkét esetben súlyosító körülmény volt a *szövetkezett társulat* általi elkövetés; „[...] az említett súlyosító körülmények valamelyike a büntetést egy harmaddal, bűnszövetségi tagoknál másfél annyival nehezíti.”²⁷⁴

A bűnszövetség és a bűnbanda az ún. komplot (complot, complot, komplot) jogintézményben gyökerezett, melynek lényege az volt, hogy szövetség összes tagja a szövetségből származott büntettért felelt; a gyakorlatban ez azt jelentette, ha egy bűnszövetség tagja elkövetett egy bűncselekményt, akkor valamennyi tagot felelősségre vonták. FINKEY Ferenc megemlítette, hogy a német jogterületen az volt az általános szabály, hogy a szövetség valamennyi tagja egymással szemben kölcsönös felbujtónak minősült, mivel „[...] minden egyes tag beállása a szövetségbe a többiek elhatározására befolyással volt. Ha tehát a szövetség által kitűzött bűncselekmény létrejött, *minden szövetségi tag, mint bűnszerző felelős a befejezett cselekményért*, még ha a végrehajtásban nem vett is részt. Ha pedig a cselekmény nem lett elkövetve, már a szövetségalakítás, mint a tervbe vett bűncselekmény

²⁷⁴ PAULER Tivadar: *Büntetőjogtan. II. kötet*, Pest, Pfeifer Ferdinand, 1865., 210.

kísérlete büntetendő, s ebben minden tag marasztalando²⁷⁵. FINKEY Ferenc szerint a fenti tan annyira népszerűvé vált, hogy a német tartományi büntető törvénykönyvek, illetve a hazai 1843. évi büntető törvénykönyv javaslat is tartalmazta. FINKEY Ferenc a bűnszövetség ikertestvéreként tekintett a bűnbandára, amely voltaképp a szövetség egyik – súlyosabb – alfaja volt, hiszen „[t]öbben nem egy, de előre meg nem határozott számú büntett elkövetésére szövetkeztek”²⁷⁶.

PAULER Tivadar mind a bűnszövetséget, mind a bűnbandát érintette a Büntetőjogtan című művében: „Többeknek, közösen célbavett büntett egymás segítségével leendő elkövetésére, előre és határozottan történt szövetkezése bűnszövetségnek (societas delinquendi, complott) nevezetik.”²⁷⁷ A jogtudós álláspontja szerint a bűnbanda – amely általában azonos vagy hasonló büntettek (lopás, rablás, csalás) ismételt elkövetésére létesül, azonban *különnemű büntettek*re (rablógyilkosság, gyújtogatás, közeroszakoskodás) is alakulhat – az egyes büntettek elkövetése tekintetében a bűnszövetség természetét hordozza magán, „[s]úlyosabb volta abban fekszik, hogy szokássá vált foglalkodásként üzött bűnözés jellegével bír, és így a közbátorság nagyobb veszélyével jár.”²⁷⁸

EDVI Illés Károly a tettesek közreműködésének legkiválóbb alakzataiként tekintett a bűnszövetségre, illetve a bűnbandára; „[a] bűnszövetség (complott) többek előleges szövetkezését jelenti valamely közösen célbavett büntett együttes elkövetésére, míg a bűnbanda többek szövetkezése több, egyenkint meg nem határozott büntett elkövetésére.”²⁷⁹ A jogtudós a *büntettesre* vonatkozó – mai terminológiánk szerint alanyi oldalhoz tartozó – súlyosító körülményekhez sorolta a bűnszövetség, illetve bűnbanda létesítését.²⁸⁰ VÁMBÉRY Rusztem szerint „[o]ly viszonyban állt tehát a két fogalom, mint az alkalmi egyesülés és a kereskedelmi–társaság a kereskedelmi jog szerint.”²⁸¹

1882-ben SCHNIERER Aladár felhívta CUCCUMUS gondolatait: „Midőn többen [...] valamely közösen elhatározott büntény elkövetése végett szövetkeznek – fokozódik minden egyesnek bátorsága és elszántsága – a közösség tudata eloszlatja egyesek azon aggályait, melyek őket különben a tettől visszatartóztatták volna, sőt a biztatás, mely a szövetkezésben rejlik, olyannyira hathatós, hogy nem ritkán még az erényesebbekben is képes a lelkiismeret szózatát elnémítani.”²⁸²

1909-ben ANGYAL Pál megjegyezte, hogy a korábbi complot elmélet vitatta a szövetség sajátos, különálló büntetőjogi alakzat voltát, „[...] *bűnszövetség* alatt két vagy több személynek bizonyos előre meghatározott büntetendő cselekmény vagy cselekmények közös elkövetésére irányzott egyesülését értette, *bűnbandát* pedig akkor állapított meg, midőn a két vagy több egyén egyesülésének célja általában büntetendő cselekményeknek vagy csak bizonyos nemű, de egyenként meg nem határozott büntetendő cselekményeknek közös és együttes elkövetése. Az egyszerű szövetséget, illetve a bűnbandát *kísérletként* büntették, ha pedig a cselekmény el is követtetett, úgy az összes szövetkezőket, illetve a bandatársakat a kölcsönös felbujtás fikciója alapján mint *bűnszerzőket* vontak felelősségre.”²⁸³ A jogtudós felhívta a figyelmet, hogy a magyar büntető törvénykönyv hét bűncselekmény – felségsértés, hűtlenség, lázadás, hatóság elleni erőszak, pénzhamisítás, gyilkosság, gyújtogatás – esetében

²⁷⁵ FINKEY Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*. Budapest, Politzer Zsigmond és fia Könyvkereskedése, 1902., 275.

²⁷⁶ Uo. 276.

²⁷⁷ PAULER Tivadar: *Büntetőjogtan. I. kötet*, Pest, Pfeifer Ferdinand, 1864., 109.

²⁷⁸ Uo. 111-112.

²⁷⁹ EDVI Illés Károly: *A büntető törvénykönyv magyarázata. Első kötet*, Budapest, Révai testvérek kiadása, 1894., 179.

²⁸⁰ Uo. 327-328.

²⁸¹ VÁMBÉRY Rusztem: *Büntetőjog*. Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1913., 248.

²⁸² SCHNIERER Aladár: *A büntetőjog általános tanai*. Budapest, Franklin-társulat, 1882., 168.

²⁸³ ANGYAL Pál: *A magyar büntetőjog tankönyve. I. kötet*. Budapest, Athenaeum Irodai és Nyomdai R.-T., 1909., 290.

bünteti a szövetséget, azonban rendszerint előkészület is szükséges a büntetethez; a szövetséget a kódex pedig négy esetben – felségsértés, hűtlenség, lázadás, hatóság elleni erőszak – bünteti. ANGYAL Pál szerint a szövetséget a büntető törvénykönyv az alábbiak szerint írja körül: „[a] szövetség létrejött, ha két vagy több személy a büntetendő cselekmény elkövetését közös egyetértéssel elhatározza.”²⁸⁴ ANGYAL Pál, illetve maga a büntető törvénykönyv (*A magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről – 1878. V. tcz.; továbbiakban: Csemegi-kódex*) nyilvánvalóan analógiát alkalmazott, ugyanis a szövetség fogalmát a kódex expressis verbis nem határozta meg, hanem a 2. *Szövetkezés, előkészület és felhívás felségsértésre* pont alatt a 132. §-ban deklarálta, mikor jött létre²⁸⁵.

ANGYAL Pál a bűnbándát illetően kifejtette, hogy a büntető törvénykönyv kizárólag a lopásnál vette figyelembe, a lopást a törvény értékre tekintet nélkül büntettként rendeli büntetni, amennyiben annak elkövetésénél a rabló vagy tolvajszövetség két vagy több tagja működött közre.²⁸⁶

A büntető törvénykönyv általános részének 1914. évi tervezetében a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezések körében „[a] tett érett megfontolása és előkészítése, a tett elkövetése másokkal szövetségben” súlyosító körülményként szerepelt.²⁸⁷

1954-ben LOSONCZY István megjegyezte, hogy a bűnszövetkezet fogalmának meghatározása szükséges az új büntető törvénykönyv általános részében, ugyanis a fogalom annak ellenére nem szerepel a hatályos törvényben, hogy az egyes büntettek vonatkozásában *súlyosabban minősítő körülmény*; „[ha] új büntető törvénykönyvünk különös része a társadalomra különösen veszélyes más büntettekkel kapcsolatban is súlyosabban minősítő körülményként fogja értékelni a bűnszövetkezetben történő bűnözést, a bűnszövetkezet törvényes meghatározásának hiánya következtében fokozódni fognak a bűnszövetkezet fogalmának gyakorlati értékelésével kapcsolatos nehézségek.”²⁸⁸

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi speciális szabályozás 1997-ben kezdődött, a jelenleg hatályos törvény hatályba lépéséig több stációval találkozunk. 1997. előtt a szervezett bűnözés elleni fellépés anyagi büntetőjogi alapját a bűnszövetség képezte.

A bűnszövetség törvényi fogalmát elsőként a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény határozta meg az Értelmező rendelkezéseket tartalmazó VIII. fejezetben. A bűnszövetség a törvény szerint akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy erre nézve megállapodik²⁸⁹.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény lényegében ugyanígy határozta meg a bűnszövetséget, csupán minimális nyelvtani változtatást (az „erre nézve” helyett „ebben” szerepelt) eszközölt. Mindkettő törvény szabályozási koncepciója az volt,

²⁸⁴ Uo. 291.

²⁸⁵ Csemegi-kódex 132. § A szövetség létrejött, ha két vagy több személy a felségsértés elkövetését közös egyetértéssel elhatározza.

²⁸⁶ Angyal i. m. 291.

Csemegi-kódex 2. Minősített lopás 336. § Tekintet nélkül a lopott dolog értékére büntetett képez a lopás, ha:

[...]

6. elkövetésénél rabló vagy tolvajszövetségnek két vagy több tagja működött közre.

²⁸⁷ EDVI Illés Károly: *A büntettekről és vétségekről alkotandó magyar büntető törvénykönyv általános részének tervezete*. Pécs, Wessely és Horváth Könyvnyomdája, 1914., 29.

77. § [...] Súlyosító körülmények különösen: [...] a tett érett megfontolása és előkészítése, a tett elkövetése másokkal szövetségben, [...]

²⁸⁸ LOSONCZY István: A társtettség a Bt. vonatkozó rendelkezéseinek tükrében. *Jogtudományi Közlöny*, IX. évfolyam, 1954., 394.

²⁸⁹ A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény 114. §.

hogy egyes bűncselekmények súlyosabban minősülő eseteit képezte a bűnszövetségben történő elkövetés.²⁹⁰

Mivel Magyarországon nem volt hagyománya a klasszikus értelemben vett szervezett bűnözésnek, a jogalkotó nem tartotta indokoltnak a kettős kategóriájú – bűnszövetség, bűnszervezet – megközelítést. A törvény általános indokolása az alábbiakkal szemlélteti a bűnözés struktúráját: „[...] hazánkban az elkövetett bűncselekmények túlnyomó többsége csekély súlyú, az olyan veszélyes formák pedig, mint a szervezett bűnöző alvilág, a kábítószer-kereskedelem, a terrorizmus és az emberrablás lényegében nem fordulnak elő.”

BERKI Antal a 20. század egyik legnagyobb kriminológiai, kriminalisztikai kihívásaként tekintett a szervezett bűnözés megjelenésére, illetve térhódítására.²⁹¹ A rendszerváltás utáni változások a bűnözést is érintették, nagymértékben megváltozott a bűnözés minősége és struktúrája. A társadalmi, gazdasági átalakulás, a határok megnyitása, továbbá a rendőrség súlyos válsága is szerepet játszott a szervezett bűnözés térhódításában.²⁹²

A jogalkotók a jogalkalmazókkal karöltve olyan szabályozást láttak kívánatosnak, amellyel eredményesen vehetik fel a harcot a szervezett bűnözéssel szemben.

A 90-es években a szervezett bűnözés jogi problémáival kapcsolatban többek között az alábbi kérdések fogalmazódtak meg²⁹³:

- a) Jogszabályban megfogalmazhatóak-e a szervezett bűnözés kriminológiai ismérvei; egységesen értelmezhető jogi formába lehet-e önteni a kriminológiai fogalmakat?
- b) Érdemes-e a szervezett bűnözés jogi fogalomrendszerének megalkotása, miközben az egyes ismérvek vonatkozásában a kriminológusok sem értenek egyet?
- c) Hogyan kerülhető el a túlszabályozás?
- d) Hogyan viszonyuljanak egymáshoz a bűnszövetség és a szervezett bűnözésre vonatkozó fogalmak?

Az Országos Rendőr-főkapitányság részéről olyan tervezet is felmerült, amely a bűnszövetséget a hivatásszerűséggel keresztezte; eszerint bűnszervezet tagjaként (vezetőjeként) követi el a bűncselekményt, aki a bűnszövetséget hivatásszerűen folytatja.²⁹⁴ A fenti álláspont képviselői feltehetően az említett kitélet a DÁNOS Valér által meghatározott szervezett bűnözés fogalma alapján emelték volna a Btk.-ba. A tervezet a bűnszervezet fogalmát, annak jellemzőit, illetve a hivatásszerűséget a miniszteri indokolásban szerepeltette volna²⁹⁵; szintén az indokolás tartalmazta volna a bűnszervezet tagjára vonatkozó rendelkezéseket²⁹⁶. Az említett tervezetet a kriminológiai ismérvek középpontba állítása jellemezte.

²⁹⁰ Amíg az 1961. évi Btk.-ban tizenöt bűncselekmény, az 1978. évi Btk.-ban tizenkettő bűncselekmény vonatkozásában határozták meg minősítő körülményként a bűnszövetségben történő elkövetést.

²⁹¹ BERKI Antal: A szervezett bűnözés Magyarországon 2011. *Rendvédelem*, 2012/1., 36.

²⁹² GYÖRGYI Kálmán: A szervezett bűnözés és a pénzmosás elleni fellépés jogi lehetőségei a Magyar Köztársaságban. *Közjegyzők Közlönye*, 2000/1., 3.

²⁹³ BORAI Ákos: A szervezett bűnözés büntetőjogi kérdései. *Rendészeti Szemle*, 1992/5., 17.

²⁹⁴ Uo. 18.

²⁹⁵ Uo. 18-19. „A bűnszervezetre, a bűnszövetségre, valamint a szervezett elkövetésre jellemző ismérvek vonatkoznak azzal, hogy e, legalább öt főből álló szervezett közösség a bűnözőtevékenység tartós folytatására tudatosan létesül, s amely egyúttal a résztvevők közötti hosszú távú együttműködésre támaszkodik; mindemellett – az iménti ismérvek mellett – bűnszervezetről akkor beszélhetünk, ha a közösséget a hierarchikus szervezeti struktúra, a fokozott konspiráció, a rugalmas bűnözési technológia és bűnözési módszerek megválasztásával a sokrétűség, a széles körű önvédelmi, segítségnyújtási rendszer következetes kiépítése, a nemzetközi kapcsolatokra törekvés stb., stb. jellemzi. Hivatásszerűen folytatja a bűnöző tevékenységét a bűnszervezet azon tagja (vezetője), aki a bűnszervezet érdekében a bűncselekményeket foglalkozásszerűen, anyagi haszonszerzés céljából követi el, s a megélhetéshez szükséges anyagi javakat jórészt a bűnözőtevékenység révén szerzi.”

²⁹⁶ Uo. 19. „Bűnszervezet tagjaként minősíthető az a személy, aki a bűnszervezet érdekében elkövetett bűncselekmény végrehajtásában akár tettesként, akár részesként működik közre, feltéve, ha a bűnszervezet vezetőjére vonatkozó ismérvekkel nem rendelkezik.”

Bár a szervezett bűnözésnek nem létezett törvényi szabályozása, a Legfelsőbb Bíróság 1995-ben elfogadott Büntetéskiszabásról szóló Büntető Kollégiumi állásfoglalása (BK. 154.) mint elkövetési mód nyomatékos súlyosító körülményként vette figyelembe, amennyiben a szervezett bűnözés ismérvei megállapítást nyernek és az elkövető ennek részeként követte el a bűncselekményt. Az állásfoglalás szerint a szervezett bűnözés az alábbi megkülönböztető jegyekkel rendelkezik²⁹⁷:

- bűnözés céljára létrehozott jól tagolt és irányított konspiratív szervezet,
- bűncselekmények pontos megtervezése és végrehajtása,
- részfeladatok munkamegosztásban történő végrehajtása,
- részfeladatokra specialisták alkalmazása,
- tanúk, sértettek, érdekelték megfélemlítése, árulás megtorlása, ellenfelekkel való leszámolás,
- nemzetközi kapcsolatok gyakori megléte.

Meglátásom szerint az állásfoglalás csupán exemplifikatív módon határozta meg a szervezett bűnözés – főként kriminológiai – ismérveit.

II. 1. 2. Első állomás

1997-ig törvényi szinten nem határozták meg, milyen tényeket kell bizonyítani ahhoz, hogy a bíróság ítéletben „[...] deklarálhassa: az elkövetés a szervezett bűnözés számlájára írható, s ezért az adott büntetőjogi minősítésen belül súlyosabban ítélandó meg.”²⁹⁸

A bűnözés megváltozása miatt főként a bűnüldöző hatóságok részéről igény merült fel arra, hogy „[...] az eddigi súlyosabb fenyegetést jelentő, de számos területen már nem kielégítő hatékonyságú felelősségre vonást eredményező társas elkövetési alakzatokon kívül (társtettség, csoportos elkövetés, bünszövetségben történő elkövetés) lehetőség nyíljon a szervezett bűnözés kidolgozottabb, veszélyesebb formái elleni eredményes fellépésre is.”²⁹⁹

TÓTH Mihály rámutatott, hogy a 90-es évek elején léteztek olyan koncepciók – jellemzően belügyi körökben –, amelyek bűncselekmény elkövetése nélkül a szervezett bűnözői csoporthoz tartozást kívánták kriminalizálni; az elképzelés támogatói arra hivatkoztak, hogy a bűnözői csoportok létrehozása, irányítása, továbbá az ezekhez történő csatlakozás olyan veszélyt jelent, amelyek konkrét bűncselekmény elkövetése vagy annak bizonyíthatóságának hiányában is büntetést érdemel.

A kodifikációs műhelyvitákon az elméleti szakemberek nem támogatták a „cselekvés nélküli szándék” büntetését, arra hivatkoztak, hogy a bűnös szándéokra létrehozott szervezeteket meghatározott cselekmény nélkül a büntetőjog nem képes értelmezni, amennyiben mégis, ott az előkészületbe illeszkedhet. A pragmatisták ezzel szemben a bűnözés világának megváltozására hivatkoztak.³⁰⁰

II. 1. 2. 1. A T/4057. számú törvényjavaslat országgyűlési vitája

AVARKESZI Dezső igazságügy-minisztériumi államtitkár a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján előadta, hogy fontos rendelkezés a bünszervezet fogalmának meghatározása, illetve minősítő körülményként történő bevezetése bizonyos bűncselekmények esetében – pl. embercsempészés, lőfegyverrel visszaélés, kábítószerrel visszaélés, csalás, rablás –. A javaslatban önálló bűncselekményként jelenik meg a bünszervezet létrehozása, amennyiben emberölés, testi sértés, emberrablás, kábítószerrel

²⁹⁷ BK. 154. III. 12.

²⁹⁸ BÓCZ Endre: „Egy államügyész vallomása...” A szervezett bűnözés elleni küzdelem ügyészi tapasztalatai Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 1997/7-8., 16.

²⁹⁹ TÓTH Mihály: A bünszervezeti elkövetés szabályozásának kanyargós útja. *Magyar Jog*, 2015/1., 3.

³⁰⁰ TÓTH Mihály: A bünszervezet és környéke. *Jogtudományi Közlöny*, 1997/12., 505-506.

visszaélés vagy rablás elkövetésére jön létre. A bűnszervezet irányítóját, illetve tagját a javaslat szintén büntetni rendeli. AVARKESZI Dezső megjegyezte, hogy a bűnszervezet meghatározása, illetve a bűnszervezet létrehozásának, bűnszervezeti tagságnak pönalizálása vitára adhat alkalmat.³⁰¹

HACK Péter kormánypárti képviselő a legsúlyosabb problémák közé sorolta a szervezett bűnözést annak ellenére, hogy számos lépés megtételére került sor a szervezett bűnözés elleni fellépés érdekében. Ennek ellenére bizonyos tényezők akadályozták a szervezett bűnözéssel foglalkozó szervek sikeres tevékenységét. Gyakran az erősen konspiráltan működő egyes bandatagok elfogása révén nem számolható fel teljesen az egész bűnszervezet, mivel a gyakorlat azt mutatja, hogy a lebukott elkövető hozzátartozóiról a többi tag gondoskodik. Ezáltal nem lesz érdekelt a tag a hatóságokkal való együttműködésre, továbbá az esetleges együttműködés veszélybe sodorhatja a hozzátartozók testi épségét, életét. HACK Péter szerint a büntetőjogban is keresni kell azon eszközt, amellyel a szervezett bűnelkövetői csoportokkal szemben fel lehet lépni. A törvényjavaslat jó eszközt ad a hatóságok részére, hiszen önmagában az is büntetendő lesz, ha meghatározott bűncselekmények elkövetésére szerveződő társaságban valaki taggá válik. Nem kell bizonyítani, hogy a tag elkövetője volt egy meghatározott bűncselekménynek, elegendő a szervezeti tagság bizonyítása. A szervezett bűnbandák rendkívüli társadalomra veszélyességét kizárólag a törvényjavaslatban szereplő eszközökkel lehet elhárítani vagy minimalizálni.³⁰²

BÁNK Attila ellenzéki képviselő szerint a javaslat a bűnszervezettel kapcsolatos szabályozás vonatkozásában társadalmi problémát foglal tényállásba. A szervezett bűnözés elleni küzdelemben indokolt a bűnszervezet meghatározása – bár a képviselő kissé pontatlannak tartotta a fogalmat, azonban nem fejlette ki ennek okát –, törvényi tényállásban történő rögzítése.³⁰³

CSÁKABONYI Balázs kormánypárti képviselő a javaslat több pontjával kapcsolatban – többek között a bűnszervezet meghatározása tekintetében – komoly vitát prognosztizált.³⁰⁴

PÁLOS Miklós ellenzéki képviselő kiemelte, hogy a bűnszervezet fogalma ismeretlen volt a magyar büntetőkódexekben. Meglátása szerint a bűnszervezet sok gondot okoz majd az ítélkezésben résztvevőknek, a bírói gyakorlatnak időre van szüksége ahhoz, hogy a bűnszövetség és a bűnszervezet közötti megkülönböztetést kialakítsa. A képviselő szerint pontosan körül kell írni a bűnszervezet ismérveit jól elhatárolhatóan a bűnszövetkezettől és az üzletszerűségtől; ez különösen azért szükséges, mivel a bűnszövetségnél veszélyesebb csoportosulásnak minősíti a törvényjavaslat a bűnszervezetet.³⁰⁵

SZÁJER József ellenzéki képviselő helyeselte a külföldi jogokban is megtalálható bűnszervezet kategóriájának átvételét, hiszen a rendőrség régóta kérte a változtatást, mivel nem lehetett kiterjeszteni meghatározott tényállásokat olyan elkövetőkre, akik szervezet keretei között követték el a bűncselekményt. Ennek ellenére probléma, hogy a bűnszervezet fogalma nem illik bele a hatályos büntető törvénykönyv rendszerébe. A képviselő szerint a bűnszervezet a bűnszövetségtől, a bűnszövetségben való elkövetéstől és az előkészülettől nem válik el világosan. Amennyiben a törvényjavaslat szerinti bűnszervezet fogalmat tartalmazza a büntető törvénykönyv, akkor tulajdonképpen a bíróságok gyakorlatára bizzák a

³⁰¹ AVARKESZI Dezső igazságügyi-minisztériumi államtitkár 1997. április 15-ei felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁰² HACK Péter országgyűlési képviselő 1997. április 15-ei felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁰³ BÁNK Attila országgyűlési képviselő 1997. április 15-ei felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁰⁴ CSÁKABONYI Balázs országgyűlési képviselő 1997. április 15-ei felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁰⁵ PÁLOS Miklós országgyűlési képviselő 1997. április 15-ei felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

bűnszervezetben történő elkövetés megítélését. SZÁJER József szerint, ha nem a parlament, hanem a gyakorlat alakítja ki a fogalmat, súlyos zavarokat okozhat, mivel évekbe telik a megfelelő gyakorlat kialakulása.³⁰⁶

BRÚSZEL László kormánypárti képviselő nyugtalanítónak tartotta azon országszerte tapasztalható jelenségeket, amelyek a szervezett bűnözéshez kapcsolódnak. A képviselő ismertette az angolszász felfogást, mely szerint a szervezett bűnözés lényege a folytatólagos bűnöző vállalkozás. Ezt követően kitért a kontinentális megközelítésre: „A szervezett bűnözés a bűncselekménynek olyan jövedelemszerző vagy hatalmi törekvések által meghatározott, tervszerű elkövetése, mely egyenként vagy összességében nagy jelentőségű, amennyiben több mint két elkövető hosszabb vagy meghatározatlan időtartamra egymás közötti munkamegosztással, ipari vagy üzletszerű szervezetek felhasználásával, erőszak vagy egyéb, megfélemlítésre alkalmas eszközök alkalmazásával, vagy a politika, a média, az igazságszolgáltatás, a gazdaság és a közigazgatás területén történő befolyásolással működik együtt.” 1995. októberében egy bécsi nemzetközi kongresszuson elhangzott, hogy a nemzetköziséggel, fejlett technika alkalmazásával, munkamegosztással, specializálódással, mozgékonyssággal, speciális elkövetői módokkal jellemezhető szervezett bűnözés egy bűnözés feletti bűnözés. BRÚSZEL László szerint a konferencián utaltak arra, hogy Nyugat-Európában a szervezett bűnözés új jelenségeit – technikai fejlődés, professzionalizálódás, brutalizálódás – tapasztalták meg. A csoportfegyelemmel, árulókkal való leszámolással jellemezhető bűnöző csoportok működését nem köti a törvényesség, a logisztikai támogatás, felszerelés nem költségvetési lehetőségektől függ. A bűnszervezetekre vonatkozó magyar jogi szabályozás létrehozása nem tűr halasztást. A képviselő kitért arra, hogy a javaslatban szereplő bűnszervezet fogalmi meghatározása meglehetősen szűk, hiszen kibővíthető lenne a konspirációval, a legális gazdaságba történő beépüléssel, illetve a félelemkeltési módszerrel. Ezt viszont azt eredményezné, aligha lenne lehetséges ítéleti bizonyossággal megállapítani akár egy esetben is az összes feltétel együttes meglétét. A törvényjavaslat – más országokhoz hasonlóan – kizárólag egyes elemeket emel ki: a folytatólagos bünelkövetést, a munkamegosztást és a profitorientáltságot. BRÚSZEL László a javaslatban szereplő rendelkezéseket a bűnüldöző szervek hatékony eszközének tartotta a bűnszervezetek elleni küzdelemben.³⁰⁷

KÓNYA Imre ellenzéki képviselő szerint jelentős vitákat generál a büntetőjogi irodalomban, hogy bűncselekmény elkövetése nélkül önmagában pönalizálandó a bűnszervezet létrehozása.³⁰⁸

BERREGI István ellenzéki képviselő megjegyezte, hogy kiugró mértékben növekedett a szervezett bűnözés, amelyet a brutalitás jellemez; általánossá vált a gazdasági élettel kapcsolatos jogi és személyes viták emberi élet kioltásával való lezárása. A büntetések szigorítása, illetve a társadalmi összefogás egyaránt fontos feltétele a bűnözés elleni harc eredményességének.³⁰⁹

KÓSZEG Ferenc kormánypárti képviselő 1997. május 9-én módosító javaslattal³¹⁰ élt a bűnszervezet definíciójával kapcsolatban, álláspontja szerint a bűnszervezet olyan bűnszövetség, amelynek célja a rendszeres haszonszerzés. Egyébiránt a képviselő a bűnszervezet fogalmának bevezetését, illetve bizonyos bűncselekmények esetén a

³⁰⁶ SZÁJER József országgyűlési képviselő 1997. április 22-ei felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁰⁷ BRÚSZEL László országgyűlési képviselő 1997. április 22-ei felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁰⁸ KÓNYA Imre országgyűlési képviselő 1997. április 22-ei felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁰⁹ BERREGI István országgyűlési képviselő 1997. április 28-ai felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³¹⁰ T/4057/39. számú módosító javaslat

legsúlyosabb minősítő körülményként való meghatározását bűnözőknek szóló üzenetként tekintette. Azonban ez egyben üzenet a társadalom – amelyet reményei szerint a generális szigor megszabadít a szervezett bűnözéstől – részére is, akit a bűnözési statisztikáknál erőteljesebben sokkol a szervezet bűnözés képzete. A tervezett változtatás elsősorban a hivatásszerű bűnözést célozza. A képviselő kritikaként fogalmazta meg, hogy a bünszervezet generális súlyosító jellege „összetolja” a maffiabűnözést és az alacsony szintű egzisztenciális vagy életforma bűnözést. Álláspontja szerint nem helyes azonos büntetési tétellel súlytani az egymással összebeszélő kisvállalkozók kis értékű adócsalásait, illetve az egyedüli elkövető 200 milliós adócsalását.³¹¹

DÁVID Ibolya ellenzéki képviselő emlékeztette képviselőtársait, hogy a kormány korábban kísérletet tett a szervezett bűnözés megfogalmazására, azonban a nemzetbiztonsági törvény lábjegyzetében történő meghatározás kudarcba fulladt. DÁVID Ibolya szerint volt olyan időszak, amikor az igazságügyi–miniszter sem értett egyet a bünszervezet kodifikálásával. A törvényjavaslat vonatkozásában nem az a kérdés, hogy indokolt-e a bünszervezet törvényi meghatározása, hanem az, hogy a bünszervezet definíció alkalmas-e a szervezett bűnözés elleni harcra. A szűk fogalommeghatározás túl széles mérlegelési lehetőséget biztosít a bíróság részére. DÁVID Ibolya hiányolta a bünszervezet fogalmából a konspirációt. A szervezett bűnözői csoportok tevékenységét az izoláció jellemzi, az elkövetők gyakran nem ismerik a többi elkövetőt, általában telefonon kapják az utasításokat. A képviselő azon álláspontot képviselte, hogy a konspiratív elem nélkül nincs értelme a szervezett bűnözésnek. A másik hiányolt elem a definícióban az életvitelszerű bűnözés. DÁVID Ibolya szerint a törvényjavaslatban a kormány a legkisebb kockázatot jelentő megoldást választotta, amely egyben a legkisebb eredményt generálja.³¹²

KÖNYÁNÉ KUTRUCZ Katalin ellenzéki képviselő elutasította azon álláspontot, mely szerint a bünszervezet létrehozása azért nem pönalizálandó, mivel ezáltal átlépi a klasszikus jogelveket. Sok országban már korábban áttörték ezen elveket a bűnözési hullám emelkedése miatt. A képviselő aggályosnak tartotta, hogy a javaslatban nem szerepelnek azon bűncselekmények – pl. lopás, önbíráskodás, adócsalás, fegyvercsempészet, embercsempészet –, amelyekre klasszikusan hoznak létre bünszervezeteket.³¹³

AVARKESZI Dezső államtitkár kifejtette, amennyiben a javaslat tágabb fogalommeghatározást alkalmazna, a nyomozó hatóságok, illetve a bíróságok munkája nehezedne meg.³¹⁴

II. 1. 2. 2. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény³¹⁵

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény határozta meg elsőként a bünszervezet fogalmát, a Novella szerint a bünszervezet „bűncselekmények folyamatos elkövetésére létrejött olyan – munkamegosztáson alapuló – bűnszövetség, amelynek célja a rendszeres haszonszerzés.” A törvényhozó lényegében három tartalmi ismérvre helyezte a hangsúlyt: a bűnelkövetés folyamatosságára, a strukturáltságra, illetve a profitszerzésre. A törvényi indokolás szerint a kriminológia a

³¹¹ KŐSZEG Ferenc országgyűlési képviselő 1997. május 13-ai felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³¹² DÁVID Ibolya országgyűlési képviselő 1997. május 13-ai felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³¹³ KÖNYÁNÉ KUTRUCZ Katalin országgyűlési képviselő 1997. május 13-ai felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³¹⁴ AVARKESZI Dezső igazságügy-minisztériumi államtitkár 1997. május 13-ai felszólalása a T/4057. számú törvényjavaslat általános vitáján

³¹⁵ Továbbiakban: 1997-es Btk. Novella

bűnszervezet több ismervét (a szervezet módszerei között szerepel a félelemkeltés, konspiráció; a legális gazdaságba történő beépülés; a tagok nem ismerik egymást és a szervezet működését illetően hallgatásra kötelezettek) tartja nyilván, azonban ezek mindegyike nem jelenik meg a Btk-ban.³¹⁶

Az új szabályozás szerint „[...] valamennyi bűnszervezet egyben bűnszövetség is, olyan bűnszövetség, amely nem néhány bűncselekmény elkövetésére jön létre, hanem mintegy bűnöző vállalkozásként folyamatosan folytatja ezt a tevékenységet, tagjai között - előre meghatározott - munkamegosztás van, és tevékenységük célja a minél nagyobb haszon elérése.”³¹⁷ Tulajdonképpen az 1997-es Btk. Novella bűnszervezete speciális – úgy is mondhatnánk, hogy „minősített” – bűnszövetség volt.

BÚZÁS Huba és NAGY Sándor szerint a bűnszervezet differenciáltabb, integráltabb munkamegosztása adja meg a többletet a bűnszövetséghez képest, azonban a jogalkotó ezt a bűnszervezet definiálásánál nem hangsúlyozta.³¹⁸

TÓTH Mihály – aki folytatólagos, üzletszerű bűnszövetségként tekintett az 1997-es Btk. Novella bűnszervezet fogalmára – szerint „hamar be kellett látni, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelemben eredményesen nehezen támaszkodhattunk a hagyományos büntetőjogi fogalomrendszer „halmozásával” kialakított definícióra.”³¹⁹

Az 1997-es Novella módosította a vagyoneklobzás szabályait, az általános törvényi feltételek megléte esetén kötelező a vagyoneklobzás a bűnszervezet létrehozása büntett elkövetése esetén, illetve akkor, amikor a bűncselekményt bűnszervezet tagjaként követik el és a bűnszervezet tagjakénti elkövetés a bűncselekmény minősítő körülménye.³²⁰ A bűnszervezet tagjakénti elkövetés tizennygy bűncselekmény³²¹ esetén jelentett minősítő körülményt.

A törvény a közrend elleni bűncselekmények fejezetben önálló tényállásként kriminalizálta a bűnszervezet létrehozását³²², büntetni rendelte – meghatározott bűncselekmények vonatkozásban (amely szűkebb kör, mint amikor a bűnszervezet tagjaként elkövetés minősítő körülmény) – a bűnszervezet létrehozását, irányítását, illetve a

³¹⁶ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény indokolása – Részletes indokolás A 9. §-hoz

³¹⁷ Uo.

³¹⁸ BÚZÁS Huba – NAGY Sándor: A bűnszervezet fogalma. *Magyar Jog*, 1998/4., 204.

³¹⁹ TÓTH (2009) i. m. 55.

³²⁰ 1997-es Btk. Novella 5. §

³²¹ Üzletszerű kéjelgés elősegítése, Kerítés, Embercsempészás, Robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés, Lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés, Kábítószerrel visszaélés, Pénzmosás, Devizabűncselekmény, Csempészet, Vámorgazdaság, Lopás, Csalás, Rablás, Orgazdaság

³²² 1997-es Btk. Novella 33. § *A Btk. a következő 263/C. §-sal és az azt megelőző alcímmel egészül ki:*

„Bűnszervezet létrehozása

263/C. § (1) Aki olyan bűnszervezetet irányít, amelynek tagjai emberölést [166. § (1)-(2) bek.], testi sértést [170. § (1)-(5) bek.], személyi szabadság megsértését (175. §), emberrablást [175/A. § (1)-(4) bek.], terrorcselekményt [261. § (1)-(2) bek.], légi jármű hatalomba kerítését [262. § (1)-(2) bek.], önbíraskodást [273. § (1) bek.], kábítószerrel visszaélést (282. §), pénzmosást [303. § (1)-(3) bek.], rablást (321. §), zsarolást (323. §) követnek el, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki tiltott pornográf felvételek készítése (195/A. §), üzletszerű kéjelgés elősegítése (205. §), kerítés [207. § (1)-(3) bek.], embercsempészás (218. §), fegyvercsempészet (263/B. §), pénzhamisítás [304. § (1)-(2) bek.], lopás (316. §) elkövetésére létrehozott bűnszervezetet irányít, feltéve, hogy a bűnszervezet tagjai személy elleni erőszakos bűncselekményt is elkövettek.

(3) Aki az (1)-(2) bekezdésben meghatározott bűnszervezetet hoz létre, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűnszervezet tagja, vagy ilyen szervezet tevékenységéhez anyagi eszközöket szolgáltat, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Nem büntethető a bűnszervezet tagja, ha - mielőtt a bűnszervezet léte a hatóság tudomására jutott volna - a bűnszervezetet elhagyja, a hatóság előtt felfedi és lehetővé teszi a bűnszervezet más résztvevői kilétének megállapítását.”

bűnszervezetben betöltött tagságot. A törvényi indokolásból nem derült ki, miért határozták meg szűkebben a bűncselekményi kört.

A bűnszervezet létrehozásával kapcsolatban a kodifikációs munkák során dogmatikai aggályok merültek fel, többen úgy gondolták, hogy a tagság önmagában „cselekvés nélküli szándék”, amelynek büntetése sérti az alapvető dogmatikai elveket. A „pragmatisták” a bűnözés megváltozását hozták fel érvként a dogmatikai elveket óvni kívánókkal szemben. TÓTH Mihály kérdésként vetette fel, hogy „[...] a jogi felelősség tettekhez igazodó, világos elvei átformálhatóak-e a bűnözés mindenkori alakulásainak vagy jellegzetességének függvényében. Ez ugyanis a szervezett bűnözés által előidézett erózióra „jogi vagy gondolkodásbeli erózióval” válaszol: a konkrét cselekvés helyett a fenyegetőnek látszó lehetőséget büntetve tesz erőszakot bizonyos elvi, jogbiztonsági tételeken.”³²³

A törvényhozó kettő csoportba sorolta az „alpbűncselekményeket” – ezzel lényegében a bűnszervezeteket lényegében kettő kategóriára osztotta – , az elsőben a tagok által elkövetett bűncselekmények (emberölés, testi sértés, önbíráskodás, zsarolás stb.), a másodikban a bűnszervezet célja (tiltott pornográf felvételek készítés, üzletszerű kéjelgés elősegítése stb.) és a tagok által elkövetett személy elleni erőszakos bűncselekmények képezték a besorolás alapját.

A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy büntetendővé vált az olyan bűnszervezet irányítója, létrehozója, amelynek tagjai pl. rablást vagy zsarolást követnek el. Az embercsempész vagy pénzhamisító bűnszervezet – amelyeket alapvetően nem jellemez az erőszak – irányítója, illetve létrehozója kizárólag akkor volt büntetendő, amennyiben a tagok személy elleni erőszakos bűncselekményeket követtek el.

A tényállás alapján az első „kategóriába” tartozó bűnszervezet tagja, illetve a szervezet tevékenységéhez anyagi eszközöket szolgáltató személy büntetőjogi felelősségét lehetett megállapítani. A fentiek szerint a törvény nem rendelte büntetni, ha valaki például embercsempész bűnszervezet tagja, illetve pénzzel támogatja annak tevékenységet.

A törvényi indokolásból nem állapítható meg, mi volt az „alpbűncselekmények” szelektálásának indoka.

TÓTH Mihály előrevetítette, hogy a jogalkalmazás során vitákat fog generálni a bűnszervezeti tagság értelmezése, ugyanis nem tisztázott, milyen tartalmi ismérvek fennállása szükséges a szervezethez csatlakozó felelősségének megállapításához. A professzor szerint a tagság feltételezi a bűnszervezethez történő tudatos csatlakozást, illetve a szervezet életében bármilyen konkrét részvételt (pl. szervezeti célok kinyilvánított elfogadása, tagdíj fizetése stb.).³²⁴

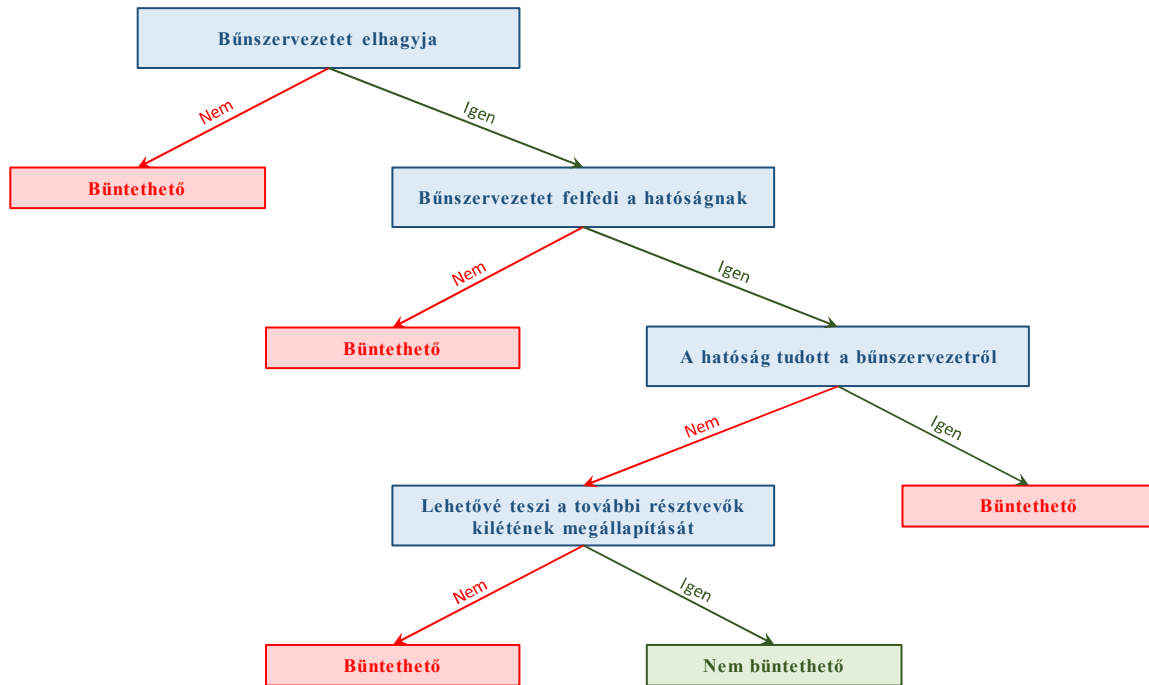
A bűnszervezet tagjára vonatkozó büntethetőséget megszüntető ok alkalmazásához az alábbi konjunktív feltételeket kellett az elkövetőnek teljesíteni: a hatóság előtt még ismeretlen bűnszervezetet hagyja el, a hatóság előtt fedje fel és azonosítsa a más részvevőket. A törvény álláspontom szerint nem volt következetes, pontatlan, ugyanis „résztevők” helyett „tagokat” kellett volna szerepeltetni a tényállásban.

Az alábbi jogeset a büntethetőséget megszüntető ok alkalmazását mutatja be. 1998. januárjában Kis János, egy védelmi pénzeket szedő bűnszervezet tagja elhatározza, hogy felhagy a bűnözői tevékenységével. Nevezett rendszeresen zsarolt vállalkozókat – legkevesebb 4 rendbeli zsarolásban vett részt –, azonban a gyermeke születése miatt törvénytisztelő állampolgárrá szeretne válni; konzultál egy ügyvéddel, aki azt javasolja neki, hogy tegyen vallomást a rendőrségen.

³²³ TÓTH (2015) i. m. 3-4.

³²⁴ TÓTH (1997) i. m. 509.

Az alábbi infografika tartalmazza, milyen feltételeknek kell teljesülnie ahhoz, hogy Kis János ne legyen büntethető a bűnszervezet létrehozása büntetőjében.

A legelső feltétel, hogy elhagyja a bűnszervezetet, azaz megszakítsa a kapcsolatot a bűnszervezet többi tagjával. Ezt követően fel kell fednie a bűnszervezet tevékenységét a hatóságnak, amennyiben azonban a hatóságnak akár nyílt, akár titkos eljárásban tudomása volt a bűnszervezetről, Kis János bűnösségét a bűnszervezet létrehozásában megállapítják. Amennyiben Kis János valamennyi feltételt teljesíti, a bűnszervezet létrehozása miatt nem, azonban a 4 rendbeli zsarolás – melynek büntetési tétele a bűnszervezet tagjakénti minősítés miatt öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés – elkövetésében megállapítják a felelősségét. Meglátásom szerint a törvényi szabályozás nem tette kellően motiválttá a bűnszervezet tagjait abban, hogy együttműködjenek a hatóságokkal; a fenti büntethetőséget megszüntető ok mellett célszerű lett volna az „alapbűncselekmények” vonatkozásában enyhítő rendelkezéseket bevezetni. Adott esetben a megfelelő feltételek fennállása esetén (a hatóság előtt még ismeretlen bűnszervezetet hagyja el, a hatóság előtt fedje fel és a más résztvevőket azonosítsa, továbbá részletesen tárja fel a konkrét, hatóságok előtt ismeretlen elkövető(k) által elkövetett bűncselekményt) kilátásba helyezhető lett volna a büntetési tétel törvényi csökkentése. A fenti példánál maradva a Kis János által elkövetett zsarolás büntetési tétele kettő évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, mivel a bűnszervezetből kilépő tag 4 rendbeli zsarolást követett el, a büntetést a törvény halmazati szabályait figyelembe véve kellett volna kiszabni.

A Novellát a jogirodalom kétes kompromisszumnak nevezte, indokolatlanul bonyolultnak tartották a szabályozást.³²⁵ GELLÉR Balázs József szerint az 1997-es Btk. Novella bűnszervezettel kapcsolatos – nem eléggé kifinomult – szabályozása kísérleti modellnek tekinthető.³²⁶

³²⁵ GYÖRGYI i. m. 4.

³²⁶ GELLÉR Balázs: Gondolatok az anyagi büntetőjog jelentőségéről a szervezett bűnözés elleni fellépéssel kapcsolatban. In: GELLÉR Balázs – HOLLÁN Miklós (szerk.): *A szervezett bűnözés arcai*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004., 32.

II. 1. 3. Második állomás

II. 1. 3. 1. A T/250. számú törvényjavaslat országgyűlési vitája

A T/250. számú törvényjavaslat miniszteri expozéjában DÁVID Ibolya megjegyezte, hogy a kemény bűnözés bizonyos megnyilvánulásai – elsősorban a szervezett bűnözés – elleni szigorú fellépéshez a büntetőjognak kell biztosítani az eszközöket. A bűnüldözés részére szigorú fellépést lehetővé tevő eszközöket biztosítani kívánó törvényjavaslat a szervezett bűnözéssel kapcsolatos magatartások vonatkozásában a megtorló büntetések kiszabását tekinti elsődleges célnak. A miniszter szerint a büntetőjogi fellépés kilátásba helyezése önmagában kevés a bűncselekmények megelőzésére, visszaszorítására; emiatt elengedhetetlen a hatékony bűnüldözés. Hatékonyságnövelési céllal erősíti a javaslat a szervezett bűnözés visszaszorítása érdekében az állam reagálási képességét. A szervezett bűnözésre a profitéhség jellemző, ezért a leghatékonyabban úgy lehet fellépni a bűnözői csoportok ellen, hogy a vagyoni alapokat elvonják. A törvényjavaslat vagyonelkobzásra vonatkozó rendelkezései a miniszter szerint biztosítják a bűnös eredetű vagyon minden esetben történő állam általi elvonását.³²⁷

RÉPÁSSY Róbert kormánypárti képviselő a törvényjavaslatról megjegyezte, hogy erősíti az állam reakcióképességét a szervezett bűnözéssel szemben.³²⁸ KISZELY Katalin kormánypárti képviselő szerint a büntetések szigorítását indokolja a bűnelkövetés jelentős növekedése, szervezettségének foka.³²⁹

HACK Péter ellenzéki képviselő önkritikusan emlékeztette képviselőtársait, hogy 1997-ben rendőrségi nyomásra a kormány benyújtotta azon törvényjavaslatot, amely a bünszervezet létrehozását pönalizálta. Elmondása szerint a rendőri szakértők egységesen kijelentették, ha nincs módosítás, nem lehet gátat vetni a szervezett bűnözésnek. A politikus arra következtetett, hogy félrevezették a döntéshozókat, hiszen a törvény elfogadása óta egyetlen – a fentiekben megjelölt – bűncselekményt sem sikerült felderíteni. HACK Péter felhívta a figyelmet arra, hogy a bünszervezet fogalmának további ismervekkel történő bővítése egyben bizonyítandó tényállási elemet jelentenek; ennek következtében a módosítás után nehezedik a bünszervezet bizonyítása. A bünszervezet fogalmának megváltoztatása a törvényjavaslat deklarált céljaival ellentétes hatást okozhat. A képviselő olyan nemzetközi elemzéseket említett, melyek kimutatták, hogy a teljes tiltás noha fékez bizonyos jelenségeket, azonban a szervezett bűnözést erősíti.³³⁰

SZABÓ Erika kormánypárti képviselő hangsúlyozta, hogy a szervezett alvilághoz köthető bűncselekmények száma megkétszereződött 1994–1998. között. „Ezért különös fontossággal bír az a szabály, amely a bünszövetkezet tagját kizárja a feltételes szabadságra bocsátásból.”³³¹ A szervezett alvilág terjeszkedését meg kell akadályozni, mivel a 90-es éveket megelőző időszakban jellemző betöréses lopásokon kívül a szervezett bűnözés érdekeltté vált a kábítószer bűnözésben, a gépjárműlopásokban, a prostitúcióban, az embercsempészetben és a gazdasági bűnözésben.³³²

WESZELOVSZKY Zoltán kormánypárti képviselő megjegyezte, hogy a szervezett bűnözés képes a bűnüldözéssel szembeni előnyének megtartására; külső beavatkozás nélkül az említett előny növekedhet is. A képviselő szerint az új kormány első intézkedéseinek célja

³²⁷ DÁVID Ibolya igazságügy-miniszter 1998. november 9-ei felszólalása a T/250. számú törvényjavaslat általános vitáján

³²⁸ RÉPÁSSY Róbert országgyűlési képviselő 1998. november 10-ei felszólalása a T/250. számú törvényjavaslat általános vitáján

³²⁹ KISZELY Katalin országgyűlési képviselő 1998. november 10-ei felszólalása a T/250. számú törvényjavaslat általános vitáján

³³⁰ HACK Péter országgyűlési képviselő 1998. november 10-ei felszólalása a T/250. számú törvényjavaslat általános vitáján

³³¹ SZABÓ Erika országgyűlési képviselő 1998. november 24-ei felszólalása a T/250. számú törvényjavaslat általános vitáján

³³² Uo.

a bűnözés – különösen a szervezett bűnözés – visszaszorítása. A szervezett bűnözés elleni jogalkotási feladatokról szóló 1097/1998. számú kormányhatározatban megjelentek azon feladatok, melyek szükségesek a szervezett bűnözés elleni hatékonyabb fellépés jogszabályi feltételrendszerének továbbfejlesztése érdekében. A képviselő a hatályos bünszervezet fogalommal kapcsolatban hozzátette, hogy a jogalkalmazók általi gyakorlati felhasználhatósága nem megfelelő; a védők könnyű helyzetben vannak, amikor szervezeti kereteken kívüli elkövetésről kell érvelni. A képviselő azon megoldást támogatta, miszerint csak a bünszervezet létrehozásának tényállása kerülne átdolgozásra, amelyben a szervezkedést határoznák meg elkövetési magatartásként. WESZELOVSZKY Zoltán meghatározta az általa elfogadottnak tekinthető tényállást, eszerint a bünszervezet létrehozása büntettet az követi el, aki olyan szervezetet hoz létre, irányít vagy vezet, melynek célja, hogy rendszeres haszonszerzés végett folytatólagosan bűncselekményeket kövessen el. A képviselő megerősítette volna azon büntetőjogon belüli és kívüli elemeket, amelyek célja a bűnözés vagyoni alapjainak gyengítése, ugyanis az áttöréshez nem elég a bünszervezet tagjainak letartóztatása, szükséges a bünszervezet gazdasági alapjainak gyengítése és szétrombolása.³³³

II. 1. 3. 2. A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény³³⁴

Az 1998-as Btk. Novella az alábbiakra változtatta meg a bünszervezet fogalmát: „bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett létrejött olyan bünszövetség, amely feladatmegosztáson, alá–főlérendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul.” A törvény indokolása szerint a bünszervezet fogalom alapvető jelentőségű a bizonyíthatóság szempontjából. A korábban hatályos, azaz a bünszervezetet a bünszövetségre visszavezető konstrukció további ismérvekkel bővült: a külsőleg felismerhető tulajdonsága, hogy bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett jött létre, belső tulajdonsága pedig abban testesül meg, hogy feladatmegosztáson, alá–főlérendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul. A bünszervezet megváltozott fogalma „[...]” hangsúlyt helyez arra a körülményre, amely a magatartás szervezeti keretben való kifejtése iránti igényt mutatja, és ebből adódóan minőségileg más, mint pusztán egyének együttselekvése. Másrészt a törvény szerinti fogalomban megjelenik a személyi kapcsolatok szerepe, illetve a bünszervezetben való léttel szükségképpen együttjáró (akár absztrakt) személyi szerepvállalás jelentősége. A törvény a módosítással azt kívánja elérni, hogy bünszervezet ne pusztán önmagával definiálható fogalom legyen, hanem a bünszervezetiség megállapíthatóságában a mechanizmus ismérvei egyértelmű támpontot adjanak.³³⁵ Valójában ezen bünszervezet fogalom is üzletszerű bünszövetség volt. A folyamatos, illetve rendszeres elkövetés; továbbá a munkamegosztás és a feladatmegosztás mint fogalmi elemek voltaképp egymás szinonímái.³³⁶

Alapvetően az alá–főlérendeltség, illetve a személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállalás jelentett változást. Álláspontom szerint az utóbbi elem teljesen felesleges,

³³³ WESZELOVSZKY Zoltán országgyűlési képviselő 1998. november 24-ei felszólalása a T/250. számú törvényjavaslat általános vitáján

³³⁴ Továbbiakban: 1998-es Btk. Novella

³³⁵ A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény indokolása – Részletes indokolás A 35. §-hoz

³³⁶ A magyar nyelv értelmező szótára (Online változat: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/>)

Folyamatos: Megszakítás, zökkenő nélkül folyó; összefüggő menetben haladó. a) Fennakadás nélkül, rendszeres időközökben történő.; b) Megszakítás nélküli munkával összefüggő v. ilyent lehetővé tevő.

Rendszeres: Szabályos időközökben ismétlődő, történő, állandó jellegű.

Munka: Vmely tervszerű tevékenység folyamán elvégzett feladat; teljesítmény.

Munkamegosztás: Általában vmely munkának több személy, csoport között a célszerű elvégzés érdekében való felosztása.

hiszen önmagában a bűnszövetség is feltételezi a személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállalást. TÓTH Mihály szerint „[a]z utóbbi elem indokoltsága mellett nehéz lenne érvelni, mert ha egy olyan bűnszövetségről beszélünk, mely bűncselekmények rendszeres elkövetése révén törekszik haszonszerzésre, és feladatmegosztáson, valamint alá-fölrendeltségen alapul, az aligha képzelhető el személyi kapcsolatok és az egyes személyek szerepvállalása nélkül. A szervezettség [...] eleve feltételezi a személyi kapcsolatokat, és a szervezet tevékenységében valamiféle szerep vállalását. Mindezt ezért teljesen felesleges volt kihangsúlyozni.”³³⁷ A fentiek szerint a bizonyítás szempontjából a személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállalás nem jelentett igazából bűnszervezeti kritériumot, hanem kvázi elemként funkcionált.

TÓTH Mihály a hierarchia vonatkozásában megjegyezte, hogy „[a] jogalkotó továbbra is megelégedett minimálisan két személy megállapodásával, ez pedig már-már megmosolyogtatóvá teszi például az ebben az esetben is megkövetelt „alá-fölrendeltségi rendszert”. A két tagból álló szervezetek (?) aligha jelentenek olyan fokozott veszélyt a társadalomra, mely a bűnszövetségen túlmutató új fogalom alkotását indokolná.”³³⁸ Ideális szabályozás esetén két fő nem alkothatna szervezetet. A törvényhozó a bűnszervezeti elkövetéshez szigorú jogkövetkezmények kívánt fűzni, azonban az alá-fölrendeltségi kritérium éppen a bűnszervezeti elkövetés megállapítását szűkítette, az 1998-as Novella bűnszervezet fogalmát nem lehetett a klasszikus, ún. merev hierarchiával jellemezhető szervezett bűnözői csoportokon kívül alkalmazni. A sejtyszerűen, illetve horizontálisan működő szervezett bűnözői csoportok az alá-fölé rendeltség hiánya miatt nem minősültek bűnszervezetnek. A szigorú értelemben vett alá-fölé rendeltség álláspontom szerint meglepően kevés Magyarországon működő szervezett bűnözői csoport jellemzője.

A Novella további hátrányos jogkövetkezményeket vezetett be a bűnszervezet vonatkozásában:

– Fegyházban kell végrehajtani a háromévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztést, ha bűnszervezet létrehozása, illetve a bűnszervezet tagjaként vagy megbízásából elkövetett üzletszerű kéjelgés elősegítése, kerítés, embercsempészség, pénzmosás, devizabűncselekmény, adó- és társadalombiztosítási csalás, csempészet és vámorgazdaság, lopás, csalás, zsarolás, orgazdaság miatt szabták ki.³³⁹ A korábbi szabályozás szerint a börtön végrehajtási fokozat volt alkalmazandó.

– Nem bocsátható feltételes szabadságra, aki a bűncselekményt bűnszervezet tagjaként követte el.³⁴⁰

– A büntetés végrehajtása nem függeszthető fel, ha az elkövető a bűncselekményt bűnszervezet tagjaként követte el.³⁴¹

A 2000. május 9-én kelt Btk. Novella tervezet – amelyet végül nem fogadtak el – a szervezett bűnözéssel kapcsolatos szabályokat külön egységben szerepeltette volna az Általános, illetve a Különös Részben. A tervezet a bűnös szervezkedés négy változatát határozta meg: a bűnös összeesküvést³⁴², a szervezett bűnöző csoportot³⁴³, a bűnöző

³³⁷ TÓTH (2009) i. m. 55

³³⁸ Uo.

³³⁹ 1998-as Btk. Novella 3. §

³⁴⁰ 1998-as Btk. Novella 4. §

³⁴¹ 1998-as Btk. Novella 24. §

³⁴² Btk. Novella tervezet 136/B § (2): „személyek olyan megállapodása, amely szervezett bűnöző csoport, bűnöző szervezet vagy bűnöző vállalkozás létrehozására irányul. Bűnös összeesküvés az a megállapodás is, amely más bűnöző csoport, bűnöző szervezet vagy bűnöző vállalkozás tevékenységének bűncselekmények útján történő korlátozására vagy megghiúsítására irányul.”

³⁴³ Btk. Novella tervezet 136/B § (3): „olyan, legalább három személyből álló szerveződés, amely feladatmegosztásra épülve és a tagok tartós együttműködésével a 136/A §-ban felsorolt bűncselekmények anyagi

szervezetet³⁴⁴, illetve a bűnöző vállalkozást³⁴⁵. A tervezet továbbá új elkövetői alakzatokat – bűnös összeesküvés kezdeményezője; szervezett bűnöző csoport, bűnöző szervezet, illetve bűnöző vállalkozás szervezője, vezetője; bűnös szervezkedés résztvevője – kívánt törvénybe iktatni.

BÓCZ Endre a következő lényegi kérdéseket vetette fel: „[...] vajon a szervezett bűnözés elleni küzdelemben tényleg központi jelentősége van-e a szubtilis anyagi büntetőjogi szabályozásnak. Tényleg fontos-e a bűnöző szervezetek különféle változatainak finom megkülönböztetése? Egyáltalán: nem lenne-e elég a „szervezett elkövetés” mint minősítő körülmény alkalmazása?”³⁴⁶ Álláspontja szerint a „szervezett elkövetés” definíciójának tartalommal történő megtöltése a bírói gyakorlat számára nem jelentene nehézséget.

II. 1. 4. Harmadik állomás

II. 1. 4. 1. A T/5060. számú törvényjavaslat országgyűlési vitája

A T/5060. számú törvényjavaslat parlamenti általános vitájának megkezdésekor HENDE Csaba igazságügyi–minisztériumi államtitkár exorzéjában kifejtette, hogy a javaslat célja azon jogszabályi rendelkezések megteremtése, amelyek megfelelnek az európai uniós elvárásoknak, illetve az ENSZ büntetőjogi egyezményeinek. Az államtitkár szerint a bűnözés – főként a vagyon elleni és a gazdasági – profitorientált tevékenység. A szervezett bűnözés legfontosabb eleme a profitszerzés, a hasznot megpróbálják a legális gazdaságba forgatni, ebből kifolyólag a bűnszervezetek ellen úgy lehet legeredményesebben fellépni, ha a vagyoni alapjait rendítik meg. A javaslat bűnszervezet fogalma jogharmonizációs kötelezettségen alapul, az államtitkár szerint a bűnszervezet bűnszövetségen alapuló fogalma nem felel meg a nemzetközi jogi dokumentumoknak.³⁴⁷

KÓSÁNÉ KOVÁCS Magda ellenzéki képviselő ismertette az emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottság kisebbségi véleményét, amelynek egy része bűnszervezeti vonatkozással bírt. Eszerint a bűnszervezet keretében elkövetett bűncselekmény, illetve a bűnszervezetben való részvétel fogalmi megkülönböztetése nem tűnik meggyőzőnek.³⁴⁸

RÉPÁSSY Róbert kormánypárti képviselő kitért arra, hogy a szervezett bűnözés elleni harc új, hatékonyabb eszközöket kíván. Álláspontja szerint a törvényjavaslat legfontosabb módosítása a szervezett bűnözéssel kapcsolatos szabályok szigorítása; kiemelte, hogy bűnszervezetben történő elkövetés esetén a börtönbüntetés elérheti akár a 20 évet is. Jelentős változtatás, hogy a szervezett bűnözői életmód folyamán szerzett vagyont minden esetben elkobozzák, kivéve, ha annak törvényes eredete bizonyított.³⁴⁹

AVARKESZI Dezső ellenzéki képviselő idézte GYÖRGYI Kálmán miniszteri biztos alkotmányügyi bizottsági ülésen elhangzott szavait: „Természetesen az, hogy jogilag ráolvasással oldjuk meg a szervezett bűnözéssel kapcsolatos problémákat, nem járható út.” A

haszonszerzés végett történő véghezvitelére irányul, feltéve, hogy legalább egy bűncselekmény elkövetését megkezdték.”

³⁴⁴ Btk. Novella tervezet 136/B § (4): „olyan szervezett bűnöző csoport, amely alá-fölé rendeltségi rendszerre épül és tagjai a szervezet céljainak elérése érdekében – akár a csoporton belül is – erőszakos bűncselekményeket követnek el.”

³⁴⁵ Btk. Novella tervezet 136/B § (5): „olyan szervezett bűnöző csoport, amely a büntetendő cselekménnyel összefüggésben keletkezett anyagi javakat gazdálkodó szervezeti formában használja fel, és más gazdálkodó szervezet, illetőleg állami szerv befolyásolására törekszik.”

³⁴⁶ BÓCZ Endre: A szervezett bűnözés néhány problémája. *Belügyi Szemle*, 2001/11., 15.

³⁴⁷ HENDE Csaba igazságügyi–minisztériumi államtitkár 2001. október 17-ei felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁴⁸ KÓSÁNÉ KOVÁCS Magda országgyűlési képviselő 2001. október 17-ei felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁴⁹ RÉPÁSSY Róbert országgyűlési képviselő 2001. október 17-ei felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat általános vitáján

képviselő szerint önmagában szinte semmit nem old meg a kormány által alkalmazott büntetések állandó szigorítása a szervezett bűnözés és általában a bűncselekmények visszaszorítása érdekében. AVARKESZI Dezső továbbá felelevenítette képviselőtársának, GÁL Zoltánnak a gondolatait: „A bűnüldözés, a bűnözés és a szervezett bűnözés ellen igazán csak egyfajta eszközzel tud fellépni, nevezetesen azzal, hogy kockázatosabbá teszi a bűnözést. Csökkenteni, megváltoztatni bűnüldözési eszközökkel nem lehet. De hogy kockázatosabbá kell tenni a bűnözést, az egy rendkívül fontos eszköz. Ahhoz, hogy ez a szervezett bűnözés kockázatosabb legyen, eredményesebb és hatékonyabb bűnüldözés szükséges. Nem rendkívüli eszközökről van itt szó, egyszerűen a szükséges anyagi eszközök biztosításáról, a szükséges szakértelem biztosításáról és a szükséges erkölcsi tartásról a bűnüldözők részéről.” AVARKESZI Dezső szerint a törvényjavaslat legvitatottabb pontja a bűnszervezet meghatározása. Problémás a definícióban szereplő öt éves büntetési határ, a képviselő elképzelhetőnek tartotta, hogy a bűnszervezet enyhébb megítélésű bűncselekmények elkövetésére jön létre. Továbbá meggondolandó a definíció részévé tenni a hierarchikus felépítést vagy a feladatmegosztáson alapuló működést.³⁵⁰

BODA Ilona kormánypárti képviselő megjegyezte, hogy a törvényjavaslat önálló bűncselekményként rendeli büntetni a bűnszervezetben való részvételt, a hatályos bűnszervezet létrehozása bűncselekmény szerinte alkalmazhatatlan. „A bűnszervezet fogalmi köre olyan súlyos fogalmi kör, olyan súlyos cselekmények elkövetésére ad lehetőséget, amelyet mindenképpen önálló törvényi tényállás rangján, fokozottan érdemes büntetni.”³⁵¹

HANKÓ FARAGÓ Miklós ellenzéki képviselő kifejtette, hogy elviekben a törvénymódosítás két legfontosabb iránya – így a szervezett bűnözés elleni hatékonyabb fellépés, illetve a korrupció visszaszorítása – helyeselhető, azonban a megvalósítással nem teljesen értett egyet. A képviselő szerint elképesztő aránytalanságokat okozhat a bűnszervezetben való részvétel tényállásának megváltoztatása azzal, hogy nem kötődik meghatározott cselekményhez. Meghatározott bűncselekmények esetén – csődbüntett, jogosulatlan pénzügyi szolgáltatás, árdragítás, devizabüntett, rongálás – a bűnszervezetben történő elkövetés HANKÓ FARAGÓ Miklós szerint előfordulhat, hogy egy emberölésért elítélt személy akár feleannyi büntetést kaphat. Az új szabályozás a büntetési rendszerhez képest aránytalanul súlyos megítélést jelent, megbomlik a törvény egyensúlya. A képviselő kitér arra, hogy az elkövető összehasonlíthatatlanul rosszabb helyzetbe kerül, mint más hasonló súlyú bűncselekmények elkövetője. A bűnszervezet fogalma nem teljesen felel meg a nemzetközi egyezményeknek, mivel hiányzik a haszonszerzési cél, illetve a lehetséges cselekmények behatárolása a bűnszervezet elkövetése esetén.³⁵²

HENDE Csaba az alábbiak szerint reflektált HANKÓ FARAGÓ Miklós felszólalására: „Vagy afőlött sopánkodunk, hogy a szervezett bűnözésben, vagyis a maffiacselekményekben és a maffiatevékenységben részt vevő bűnelkövetőket a jövőben túlságosan súlyos büntetés fogja fenyegetni? [...] Aggódik amiatt, mert a maffiózókat, a szervezett bűnözőket szerinte túlságosan szigorúan, aránytalanul szigorúan kívánjuk büntetni.” Az államtitkár kiemelte, hogy „[...] a bűnszervezetben való részvétel elég képlékeny és nehezen körülhatárolható forma, és ennek sajnos ilyenek is kell maradnia. A hierarchizáltság, a munkamegosztás bonyolítja ezt a fogalmat, ezért nem lehet a jelenleg meglévő definíciót alkalmazni, és ezért kell újat alkotni.” Hende Csaba rámutatott, hogy „[a] „tagjaként” való elkövetés azt feltételezné, [...], hogy a bűnszervezet valamiféle bejegyzett egyesület, ahol van egy tagfelvételi nyilatkozat, és oda be lehet lépni, s a bíróság előtt majd

³⁵⁰ AVARKESZI Dezső országgyűlési képviselő 2001. október 17-ei felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁵¹ BODA Ilona országgyűlési képviselő 2001. október 17-ei felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁵² HANKÓ FARAGÓ Miklós országgyűlési képviselő 2001. október 17-ei felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat általános vitáján

bizonyítjuk, hogy ő tagja volt, ő meg nem volt tagja. Ez nem működik, [...], ez nem lehetséges.” Az államtitkár sikerként tekintett Szemjon Mogiljevics – aki a világ egyik legveszélyesebb bűnszervezetét irányította – Magyarországról kizorítására, illetve a „Stecura nevű ismert maffiózó” börtönbe juttatására.³⁵³

HORVÁTH Balázs kormánypárti képviselő megjegyezte, hogy az ország lakossága közvetlen tapasztalatot szerez a szervezett bűnözés létezéséről, emiatt szerinte szükséges a szervezett bűnözés jogi meghatározása. A képviselő egyetértett az új büntetési rendszer kialakításával, azonban előrevetítette, hogy komoly problémákat okoz majd a bűnszövetség és a bűnszervezet elhatárolása, ezért jogegységi döntés várható.³⁵⁴

FENYVESSY Zoltán ellenzéki képviselő szerint a Btk. módosítása alapvetően a szervezett bűnözéshez kapcsolható, azonban a büntetési tételek szigorítása önmagában nem elegendő, a visszatartó hatást kizárólag a nagyobb hatásfokú felderítés tudja fokozni. FENYVESSY Zoltán rámutatott, hogy a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények – mint a szervezett bűnözés egyik terepe – üldözése nem hatékony, továbbá nincs feltérképezve a gazdasági bűncselekmények területén a szervezett bűnözés.³⁵⁵

HANKÓ FARAGÓ Miklós az új bűnszervezet fogalomból hiányolta a haszonszerzési célt, a lehetséges cselekmények behatárolásának körét, illetve a strukturáltságra hivatkozást.³⁵⁶ Ezzel szemben a bűncselekmények köre szerepelt a definícióban – ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény –.

AVARKESZI Dezső a részletes vitán megjegyezte, hogy a törvényjavaslat új minősítő körülményt (sic!) akar bevezetni, azaz súlyosabban rendeli büntetni azokat, akik „bűnszervezet keretében” követik el a bűncselekményeket; a képviselő szerint a fogalmazás homályos, inkább a „bűnszervezet tagjaként” elkövetést kellene szerepeltetni a törvényben. A képviselő nyomatékosan hangsúlyozta, hogy a bűnszervezet célja nem a bűncselekmények elkövetése, ezek kizárólag eszközt jelentenek a valódi cél, azaz a jogtalan haszonszerzés eléréséhez.³⁵⁷

HANKÓ FARAGÓ Miklós szerint nagy különbség rejlik a megfogalmazásban, azaz hogy a bűncselekményt bűnszervezet keretében vagy bűnszervezet tagjaként követik el. A képviselő álláspontja szerint a bűnszervezet keretében történő elkövetést elfogadva a bűnszervezetnek nem is kellene létrejönnie, sőt „[...]nem is kell megállapítani azt, hogy bűnszervezetről van szó, illetve tökéletesen elegendő lenne egyetlen elkövetővel kapcsolatban valamilyen módon azt bizonyítani vagy valószínűsíteni, hogy itt bűnszervezetről, bűnszervezet létrehozásáról vagy egyebekről szó lehet.” A bűnszervezet tagjaként történő elkövetés precízebb megfogalmazás, „[...] hiszen ha bűnszervezet tagjaként követ el valaki egy bűncselekményt, akkor az biztos, hogy a bíróságnak meg kell állapítania azt a körülményt, hogy a bűnszervezet létrejött, és ha ez létrejött, akkor a bűnszervezet minden tagját az eljárás alá kell vonni.” A képviselő szerint a bűnszervezet tervezett fogalma rendkívül mértékben fellazul, „[...] ha ez ennyire fellazul, akkor még egy további olyan megfogalmazás, amely igazából még azt sem kívánja meg, hogy ez a bűnszervezet valójában létrejöjjön – mert ha azt mondja a nyomozó hatóság, hogy itt bűnszervezet keretében történő elkövetés volt, sajnos az összes többi tagról nem nagyon tudunk semmit, de X. gyanúsított

³⁵³ HENDE Csaba igazságügyi-minisztériumi államtitkár 2001. október 17-ei felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁵⁴ HORVÁTH Balázs országgyűlési képviselő 2001. október 17-ei felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁵⁵ FENYVESSY Zoltán országgyűlési képviselő 2001. október 17-ei felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁵⁶ HANKÓ FARAGÓ Miklós országgyűlési képviselő 2001. november 8-ai felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat általános vitáján

³⁵⁷ AVARKESZI Dezső országgyűlési képviselő 2001. november 28-ai felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat részletes vitáján

bűnszervezet keretében követte el ezt a cselekményt –, azt eredményezi, hogy egyetlen vádlottal egy olyan eljárás folyik le majd esetleg egy bíróság előtt, amelyben kizárólag egy elkövető van. Vannak utaló adatok, mondjuk, bűnszervezet léteire vonatkozóan, de az összes többi tagról nem tud lényeges dolgokat a hatóság, semmit vagy minimálisat tud, abban a pillanatban lehet alkalmazni a bűnszervezet keretében történő elkövetést mint minősítő körülményt, és ez hihetetlen veszélyeket rejt magában, már csak azért is, mert mint tudjuk, több mint tíz helyen érinti a büntető törvénykönyv módosítását az az átfogó módosítócsomag, amely bűnszervezet megállapítása esetén rendkívül súlyos következményekkel jár az elkövetőkre nézve.”³⁵⁸

II. 1. 4. 2. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény³⁵⁹

A 2001-es Btk. Novella Általános indokolása szerint a Btk. utóbbi módosításai során előtérbe kerültek a szervezett bűnözés elleni hatékonyabb fellépést elősegítő módosítások, illetve a bűnözés szerkezetében történt változások következményeként a büntetéseket szigorító rendelkezések. A szervezett bűnözés térhódítását az ezredfordulón jelezték a lőfegyverrel, robbanószerrel elkövetett bűncselekmények, a kábítószerrel kapcsolatos deliktumok, az önbíraskodások, illetve az embercsempészs is növekvő tendenciát mutatott. A Novella egyik legfontosabb célkitűzése volt a szervezett bűnözés elleni harc büntetőjogi eszköztára hatékonyságának fokozása.³⁶⁰ A törvény alapjaiban változtatta meg a bűnszervezettel kapcsolatos szabályokat, a leglényegesebb módosítás a bűnszervezet fogalmát, Általános Részi büntetéskiszabási rendelkezésként történő szerepeltetését, továbbá a bűnszervezetben részvétel büntetettét érintette.

A bűnszervezet fogalma az alábbiakra változott: „három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.” A jogalkotó szakított azzal a jogi megoldással, amely a bűnszervezet definícióját a bűnszövetségre alapozza, a Novella általános indokolása kiemeli, hogy az új fogalom „[...] megfelel az Európai Unió bűnszervezetben való részvétel bűncselekményé nyilvánításáról szóló együttes fellépésében (1998. december 21.) foglaltaknak, úgyszintén a Magyarország által aláírt, a határon átnyúló szervezett bűnözés elleni ENSZ Egyezménynek.”

A bűnszervezet immár nem az egyes bűncselekmények minősítő körülményeként szerepelt, hanem büntetéskiszabási tényezőként³⁶¹: az Általános Részi rendelkezés szerint, amikor az ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekményt bűnszervezetben követik el, a büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik, azonban a húsz évet nem haladhatja meg. A jogalkotó célja az volt, hogy kizárólag a súlyos, szándékos bűncselekmények vonatkozásában emelkedjen a büntetési tétel felső határa a bűnszervezetben történő elkövetés esetén.

A Novella indokolása szerint a szervezett bűnözés elleni küzdelem egyik leghatékonyabb eszköze a bűnszervezetek megfosztása vagyoni alapjuktól.³⁶² Kiegészültek a vagyonelkobzás szabályai, eszerint kötelező azon vagyon elkobzása, amelyet az elkövető a

³⁵⁸ HANKÓ FARAGÓ Miklós országgyűlési képviselő 2001. november 28-ai felszólalása a T/5060. számú törvényjavaslat részletes vitáján

³⁵⁹ Továbbiakban: 2001-es Btk. Novella

³⁶⁰ 2001-es Btk. Novella Részletes indokolás A 4. §-hoz

³⁶¹ SZABÓ Ferenc főügyész helyettes az ún. kecskeméti maffiaperben – amelyben központi szerepet játszott a bűnszervezetben történő elkövetés megállapíthatósága – elmondott vádbeszédében quasi minősítő körülményként jelölte meg a bűnszervezetben történő elkövetést. (TÓTH Mihály (szerk.): *Híres magyar perbeszéddek: A közelmúlt nevezetes vád- és védőbeszédei*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2012., 154.)

³⁶² 2001-es Btk. Novella Részletes indokolás A 12-15. §-hoz.

bűnszervezetben való részvétele alatt szerzett, kivéve, ha annak törvényes eredete bizonyított.³⁶³

A Novella az alábbi indokolást tartalmazta a bűnszervezet fogalmával, illetve annak kritériumaival kapcsolatban:

„A törvény értelmében a bűnszervezet:

- három vagy több személyből álló,
- hosszabb időre,
- szervezett,
- összehangoltan működő,
- csoport, amelynek célja,
- öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűntettek elkövetése.

A meghatározás szerint három főnél kevesebb személy együttműködése nem eredményezheti bűnszervezet megállapítását, a „hosszabb időre” utalás pedig azt juttatja kifejezésre, hogy egy vagy két bűncselekmény alkalmi jellegű elkövetése esetén nem állapítható meg a bűnszervezetben elkövetés.

A bűnszervezet létrejöhet akként is, hogy a bűnszervezetben tevékenykedő személyek egymás cselekményéről tudnak, adott esetben közösen valósítják meg a bűncselekményeket, de létrejöhet a bűnszervezet akként is, hogy a keretében elkövetett bűncselekményeket irányító vagy vezető személy hangolja össze azoknak az elkövetőknek a magatartását, akik egymás tevékenységéről esetleg nem is tudnak.

A Btk. szabadságvesztési büntetési tételeire figyelemmel a törvény a bűnszervezet megállapítását öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetéséhez kapcsolja.³⁶⁴

A 2001-es Btk. Novella indokolása nem konzekvens, ugyanis mind a bűnszervezetben elkövetés, mind a bűnszervezet tagjaként elkövetés szófordulatot használja.³⁶⁵

MOLNÁR Gábor Miklós szerint „[n]em kétséges, hogy a bűnszervezet fogalom átalakítása annak alkalmazhatóvá tételét szolgálta a fogalom alkalmazását szűkítő feltételek – alapvetően a haszonszerzési célzat és az alá–főlérendeltségi rendszeren nyugvó szervezett együttműködés – kiiktatásával a törvényhozó mintegy akadálymentesítette a bűnszervezet legális fogalmát. Ezzel a lényegesen szigorított szabályozással egyúttal megkönnyítette alkalmazását, bizonyítását.”³⁶⁶

KIS Norbert a 2001-es Btk. Novella bűnszervezet fogalmával kapcsolatban megjegyezte, hogy többszörös „súlyvesztés” tapasztalható a korábbiakhoz képest, a bűnüldözés helyzete a bizonyítás szemszögéből könnyebbé vált. „Nem feltétel, hogy – a bűnszervezet bűncselekményt megkíséreljen, már a konspiráció „per se” büntetendő; – a bűnszervezet haszonszerzési célzatot kövessen;

³⁶³ 2001-es Btk. Novella 14. § A Btk. a következő alcímmel és 77/B. §-sal egészül ki:

Vagyonelkobzás

77/B. § (1) Vagyonelkobzást kell elrendelni arra

[...]

b) a vagyonra, amelyet az elkövető bűnszervezetben való részvétele ideje alatt szerzett,

[...]

(5) Vagyonelkobzás nem rendelhető el

[...]

c) az (1) bekezdés b) pontja esetében, ha a vagyon törvényes eredete bizonyított.

³⁶⁴ 2001-es Btk. Novella Részletes indokolás A 19. §-hoz

³⁶⁵ 2001-es Btk. Novella Részletes indokolás A 4. §-hoz: „[...] A törvény több rendelkezése fűz súlyosabb jogkövetkezményeket a bűnszervezet tagjaként elkövetett bűncselekményhez. [...]”

2001-es Btk. Novella Részletes indokolás A 19. §-hoz: „[...] Míg a Btk. a bűnszervezet tagjaként elkövetést egyes bűncselekmények minősített eseteként határozza meg, a törvény a „bűnszervezetben” elkövetéshez általános részi büntetékiszabási (tételemelő) rendelkezéssel kapcsol súlyosabb büntetést. [...]”

³⁶⁶ MOLNÁR Gábor Miklós: *Mi történt veled bűnszervezet?* című előadás, Negyvenharmadik jogász vándorgyűlés, Zalakaros, 2019. október 11.

- a bűncselekmények rendszeres elkövetése, illetve ennek célzata forogjon fenn;
- feladatmegosztás legyen;
- személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállalás jellemezze a szervezetet;
- a törvényben tételesen felsorolt bűncselekményekre irányuljon a bűnszervezet, illetve, hogy ezeket kövesse el, minimumfeltételként elégséges 5 évnél súlyosabb büntetendő büntett célzata.”³⁶⁷

A törvény a közrend elleni bűncselekmények fejezetben rendelte büntetni a bűnszervezetben részvételt³⁶⁸, a tényállás előkészületi jellegű magatartásokat – ezért részben sui generis jellegű előkészületi bűncselekményről van szó –, illetve a bűnszervezet tevékenységének támogatását kriminalizálta. Ezen törvényi tényállás első fordulatajának célja az, hogy a büntetőjogi védelem előbbre hozatalával már a bűnszervezet létrehozásával kapcsolatos cselekmény is megalapozza a büntetőjogi felelősséget. A második fordulatból az következik, hogy a terhelt cselekménye nem közvetlenül a bűnszervezetben elkövetett bűncselekményekhez kapcsolódik, hanem magához a bűnszervezet működéséhez.³⁶⁹

A bűncselekmény elkövetője csak olyan személy lehet, aki a bűnszervezeten kívül áll. A bűnszervezetben részvétel nem állapítható meg bűnhalmazatban a bűnszervezetben elkövetett büntettel.

A korábbi, bűnszervezet létrehozása bűncselekményhez hasonlóan a bűnszervezetben részvétel vonatkozásában is ösztönzi a jogalkotó a büntetlenség kilátásba helyezésével az elkövetőt; büntethetőséget megszüntető ok a bűncselekmény hatóságoknak történő bejelentése – a hatósági tudomásszerzésig – és az elkövetési körülmények feltárása.

II. 1. 5. A hatályos szabályozás. Végző állomás?

Álláspontom szerint tág értelemben a szervezett bűnözés fogalma alá tartoznak a legkevesebb három elkövetőből álló, hosszabb időre szervezett bűnszövetség bűncselekményei is, ezért tartom indokoltnak a bűnszövetséggel kapcsolatos hatályos szabályok ismertetését.

A Büntető Törvénykönyv 459. § (1) bekezdés 2. pontja szerint bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezetten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.

A bűnszövetség alanyi feltétele legalább két személy; az elkövetők tevékenysége tettesi, társtettesi, felbujtói vagy bűnsegédi tevékenységnek minősíthető.

Amennyiben valamelyik elkövető vonatkozásában büntethetőséget megszüntető vagy kizáró ok áll fent, az egyéb feltételek fennállása esetén a bűnszövetségben történő elkövetettséget meg kell állapítani.³⁷⁰

A megállapodásnak előzetesnek kell lennie, ez a jövőben megvalósítandó bűncselekmények elkövetésére irányuló elhatározást jelenti. A megállapodás megállapítását

³⁶⁷ KIS Norbert: Dogmatikai és alkotmányossági kérdések a szervezett bűnözéssel kapcsolatos büntetőjogban. In: GELLÉR Balázs – HOLLÁN Miklós (szerk.): *A szervezett bűnözés arcai*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004., 61.

³⁶⁸ 2001-es Btk. Novella 51. § A Btk. 263/C. §-a és az azt megelőző alcím helyébe a következő rendelkezés lép: Bűnszervezetben részvétel

263/C. § (1) Aki büntettnak bűnszervezetben történő elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, illetőleg a bűnszervezet tevékenységét egyéb módon támogatja, büntetett követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Bűnszervezetben részvétel miatt nem büntethető, aki a cselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.

³⁶⁹ 2001-es Btk. Novella Részletes indoklás Az 51. §-hoz

³⁷⁰ BELOVICS Ervin – NAGY Ferenc – TÓTH Mihály: *Büntetőjog I.*, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2014., 322.

nem befolyásolja, hogy az a cselekmény elkövetését megelőzően sokkal korábban vagy viszonylag rövid idővel előtte történt.³⁷¹ Nem kizárt a már működő bünszövetséghez történő hallgatólagos csatlakozás; feltétele és bizonyítandó, hogy csatlakozó tisztában van azzal, hogy egy működő bünszövetség tagja lesz.

A bünszövetség tárgyi feltétele a bűncselekmények elkövetése, vagy az ebben történő megállapodás, továbbá minimálisan egy bűncselekmény elkövetésének megkísérlése.

A szervezett elkövetés lényege, hogy a végrehajtás tervszerű és következetes, az elkövetők keresik a hasonló bűnözési lehetőségeket, a szerepeket felosztják, azaz lényegében a bűnözést szervezik meg.³⁷²

A bünszövetségben történő elkövetés számos bűncselekmény minősítő körülménye³⁷³, illetve több szabálysértés vonatkozásában bűncselekmény megállapítására ad okot³⁷⁴. Amennyiben adott bűncselekmény törvényi tényállásában a bünszövetség, mint minősítő körülmény nem szerepel, úgy a büntetéskiszabásnál súlyosító körülményként értékelendő.

Ha az embercsempészes vonatkozásában a bünszövetség megállapítható, vagyoneklobzást kell elrendelni az elkövetés alatt szerzett vagyona.³⁷⁵

Az Új Büntető Törvénykönyv megtartotta a korábbi törvény bünszervezettel kapcsolatos fogalmát, ennek indokaként MOLNÁR Gábor Miklós a korábbi fogalom meghatározás, a 4/2005. Büntető jogegységi határozatban szereplő iránymutatás és az ezekből kialakult gyakorlat sikerességét, eredményességét, továbbá a 2010-ben megalakult kormány büntetőpolitikájával való összhangot jelölte meg.³⁷⁶ BALLÁNÉ SZENTPÁLI Edit szintén megemlítette a bünszervezet fogalom tartósságát, szerinte „[...] kialakult és megszilárdult egy időtállóan tűnő bünszervezet–fogalom[...]”³⁷⁷.

A Btk. a 459. § (1) bekezdés 1. pontjában az alábbiak szerint határozta meg a bünszervezetet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.

Az Új Btk. Kommentár szerint a bünszervezet megállapításához hat konjunktív feltétel teljesülése szükséges³⁷⁸:

- három vagy több személyből álló,
- hosszabb időre,
- szervezeten,
- összehangoltan működő,
- csoport, amelynek célja,
- ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények elkövetése.

A 2001-es Btk. Novella indokolása szintén hat konjunktív feltételt sorol fel, azonban álláspontom szerint a bünszervezetnek valójában négy kritériuma van – tehát a büntetőeljárásban ezek fennállását kell vizsgálni –:

- Három vagy több személyből álló csoport,
- Hosszabb időre szervezettség,
- Összehangolt működés,

³⁷¹ Uo. 323.

³⁷² Uo. 324.

³⁷³ Pl. Kábítószer-kereskedelem: Btk. 176. § (2) a); Emberrablás: Btk. 190. § (2) b); Vesztegetés: Btk. 290. § (3); Robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés: Btk. 324. § (2) stb.

³⁷⁴ Pl. Lopás: Btk. 370. § (2) b) ba); Rongálás: Btk. 371. § (2) b) bb); Sikasztás: Btk. 372. § (2) b) ba) stb.

³⁷⁵ Btk. 74/A. § (1) bekezdés c) pont

³⁷⁶ MOLNÁR Gábor Miklós i. m.

³⁷⁷ BALLÁNÉ SZENTPÁLI Edit: A bünszervezetek és a költségvetési csalás kapcsolata Magyarországon. *Magyar Rendészet*, 2019/2-3., 49.

³⁷⁸ POLT Péter (főszerk.): *Új Btk. Kommentár*. Budapest, Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó, 2013., 8. kötet 312.

– Ötési vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmények elkövetése mint cél.

A hat vagy négy kritériumra vonatkozó eltérő álláspont oka a három vagy több személy és a csoport, valamint a hosszabb idő és a szervezetség külön elemként kezelése.

A bűnszervezet alanyi feltétele, hogy három vagy több tagja legyen, amennyiben a bűnszervezet megállapításához szükséges három fő közül az egyik büntetethez kizáró vagy megszüntető ok miatt nem vonható felelősségre, a másik két személy terhére a bűnszervezeti elkövetés megállapítható.³⁷⁹

Az alanyi oldal feltétele továbbá, hogy a tagok szándéka legalább kettő, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény elkövetésére irányuljon. Az elkövetőknek nem kell pontosan ismerniük a tervezett bűncselekmények elkövetési tetteit, elégséges azt tudniuk, hogy súlyos bűncselekmények elkövetésére jött létre a szerveződés.³⁸⁰

Tárgyi oldalon a bűnszervezet megvalósulásának feltétele, hogy a három vagy több személyből álló csoport:

- bűncselekmények elkövetése érdekében,
- hosszabb időre szerveződjön, és
- a működésük összehangolt legyen.

A bűnszervezet fogalom teljességéhez legalább két tervezett bűncselekmény szükséges, de beletartozik a már ténylegesen elkövetett vagy a megkísérelt bűncselekmény is.³⁸¹

A bűnszervezet két módon jöhet létre: egyrészt a bűnszervezetben tevékenykedő személyek egymás tevékenységéről tudnak, adott esetben közösen valósítják meg a bűncselekményeket, másrészt létrejöhet úgy is, ha egy vezető összehangolja az olyan elkövetők magatartását, akik egymás tevékenységéről nem is tudnak.³⁸²

A hosszabb időre szervezetség a helyes jogértelmezés szerint azt jelenti, hogy az elkövetők nemcsak a bűncselekmények elkövetéséhez feltétlenül szükséges időre, hanem olyan időtartamra hozzák létre a csoportot, amely elégséges a működésük összehangolására is. A hosszabb időre szervezetség megítélésénél tekintettel kell lenni az elkövetett, illetve a tervezett bűncselekményekre is. Az összehangoltság a feladatok megosztását jelenti, amely tervezést, szervezést feltételez.³⁸³

BALLÁNÉ SZENTPÁLI Edit a bűnszervezet fogalom célra vonatkozó elemével (ötési vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése) kapcsolatban megjegyezte, hogy „[...] ne tekintsük véglegesnek. Felvetődnek olyan konkrét ügyek, ahol a bűnszervezeti magatartáshoz alacsonyabb büntetési tételű, azonban ennek ellenére összességükben jelentős társadalomra veszélyességű cselekmények kapcsolódnak.”³⁸⁴

A bűnszervezetben történő elkövetés a büntetési keretet megnöveli, a Btk. 91. § (1) bekezdése szerint azzal szemben, aki a szándékos bűncselekményt bűnszervezetben valósította meg, a bűncselekmény büntetési tételének felső határa a kétszeresére emelkedik, de a huszonöt évet nem haladhatja meg.

³⁷⁹ BELOVICS – NAGY– TÓTH i. m. 329.

³⁸⁰ Uo. 330.

³⁸¹ Uo.

³⁸² Uo. 331.

³⁸³ Uo.

³⁸⁴ BALLÁNÉ SZENTPÁLI Edit i. m. 49.

A bünszervezetben történő elkövetésnek több hátrányos következménye is van:

1. Nincs helye a tevékeny megbánásra vonatkozó szabályok alkalmazásának, amennyiben a bűncselekményt bünszervezetben követték el.³⁸⁵
2. Fegyházban kell letölteni a kétévi vagy ennél hosszabb időtartamú szabadságvesztést.³⁸⁶
3. Az elítélt nem bocsátható feltételes szabadságra a határozott ideig tartó szabadságvesztés³⁸⁷, illetve bizonyos bűncselekményi kör esetében az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetében³⁸⁸.
4. Nincs lehetőség a végleges hatályú foglalkozástól eltiltás alóli mentesítésre.³⁸⁹
5. Kizárt a próbára bocsátás alkalmazása.³⁹⁰
6. Kizárt a jóvátételi munka alkalmazása.³⁹¹
7. Kizárt az elkobzás mellőzése.³⁹²
8. A bünszervezetben való részvétel alatt szerzett vagyont az ellenkező bizonyításáig vagyonekobzás alá eső vagyonnak kell tekinteni és vagyonekobzást kell elrendelni.³⁹³
9. Nem alkalmazható a szabadságvesztés felfüggesztésével kapcsolatos rendelkezés.³⁹⁴
10. Kitiltásnak is helye van.³⁹⁵

Az alábbi táblázat a csoportos elkövetés, a bünszövetségben, illetve bünszervezetben történő elkövetés elhatárolási szempontjait tartalmazza:

	Csoportos elkövetés	Bűnszövetségben történő elkövetés	Bűnszervezetben történő elkövetés
Elkövetők száma	Legalább három személy	Legalább kettő személy	Legalább három személy
Szervezettség	Nem szükséges a szervezettség	Szervezett elkövetés (nem a struktúra szervezett, hanem a bűncselekmény elkövetése)	Hierarchikus szervezettség követelménye
Tartósság	Nem szükséges a tartósság	Nem szükséges a tartósság	Hosszabb idő követelménye
Működés	Nincs működésre vonatkozó kritérium	Nincs működésre vonatkozó kritérium	Konspiratív működés követelménye
Megállapítás feltétele	Legalább kísérlet megvalósítása	Legalább kísérlet megvalósítása	Elegendő a szervezeti cél
Bűncselekmény súlya	Közömbös, azonban csak olyan bűncselekmény esetén lehetséges a megállapítása, ahol minősítő körülmény	Közömbös, azonban csak olyan bűncselekmény esetén lehetséges a megállapítása, ahol minősítő körülmény	Legalább ötévi szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény
Negatív feltétel	x	Nem jön létre bünszervezet	x

A bünszövetség, illetve bünszervezet egymáshoz való viszonyát tekintve megállapítható, hogy egymást kizáró fogalmakról van szó, azonban „szinte” rész-egész halmazt képeznek, majdnem minden bünszervezet egyben bünszövetség is – jelen esetben tekintsünk el a „de nem jön létre bünszervezet” kitéeltől –. Azért írtam, hogy szinte, mivel egyetlen olyan eset van, amikor a bünszervezet nem felel meg a bünszövetségi kritériumoknak – hangsúlyozom, hogy a „de nem jön létre bünszervezet” kitéelt figyelmen

³⁸⁵ Btk. 29. § (3)

³⁸⁶ Btk. 37. § (3) b) bb)

³⁸⁷ Btk. 38. § (4) c)

³⁸⁸ Btk. 44. § (2) b)

³⁸⁹ Btk. 53. § (4)

³⁹⁰ Btk. 65. § (2) b)

³⁹¹ Btk. 67. § (2) b)

³⁹² Btk. 73. § b)

³⁹³ Btk. 74./A § (1) a)

³⁹⁴ Btk. 86. § (1) b)

³⁹⁵ Btk. 91. (2)

kívül hagyva –: amikor előkészület vonatkozásában állapítják meg a bünszervezetben történő elkövetést, tehát nem valósul meg a bünszövetség kísérletre vonatkozó eleme.

Kérdésként merülhet fel, amennyiben a törvény kizárja a „bünszövetségi” elkövetőt valamely kedvezményből, akkor a kizárás automatikusan vonatkozik-e a „bünszervezeti” elkövetőre. Álláspontom szerint a Btk. 91. § (3) bekezdése³⁹⁶, illetve a nullum crime sine lege alapján nem vonatkozik rá a kizárás. Megjegyzem, hogy a Btk. 91. § (3) bekezdése nélkül sem lenne alkalmazható a kizárás, mivel a bünszövetség, bünszervezet egymást kizáró fogalmak, ezért nem használható az argumentum a minore ad maius értelmezés.

A következőkben egy olyan – álláspontom szerint orvosolandó – problémára hívom fel a figyelmet, amely a bünszövetség és a bünszervezet egyik jogkövetkezményével kapcsolatos. A költségvetési csalás bünteténél az okozott vagyoni hátrány vádemelés előtti megtérítése esetén korlátlanul enyhíthető a büntetés, kivéve, ha az elkövető bünszövetségben vagy különös visszaesőként követi el a bűncselekményt.³⁹⁷ A hatályos szabályozás alapján tehát korlátlanul enyhíthető a teljes vagyoni hátrányt megtérítő olyan elkövető büntetése, aki nem különös visszaeső, de a költségvetési csalást bünszervezetben követte el... A szabályozás nélkülözi a logikát, ugyanis a kedvezményből kizárja a „bünszövetségi” elkövetőt, azonban a társadalomra sokkal veszélyesebb, „bünszervezeti” elkövető esetén a büntetés korlátlanul enyhíthető.

A fent említett szabályozás 2018. január 1-jétől hatályos³⁹⁸, ezen időpont előtt a korlátlan enyhítést nem lehetett alkalmazni, ha a bűncselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen követték el. Kiemelendő, hogy a költségvetési csalás bünszervezetben történő elkövetésének megállapítása esetén az elkövetők rendkívül nagy hányadánál az üzletszerűség is megállapítást nyer. 2018. január 1-jéig voltaképpen az üzletszerű minősítő körülménnyel zárták ki a „bünszervezeti” elkövetőket a korlátlan enyhítés kedvezményéből.

Az üzletszerűség korlátlan enyhítés köréből kizárása mellőzésének okaként a törvényi indokolás³⁹⁹ a költségvetésből jogellenesen kikerülő pénzeszközök visszakérüléséhez fűződő társadalmi érdeket, illetve azon jogalkalmazói tapasztalatot jelölte meg, miszerint a költségvetési csalást jellemzően üzletszerűen követik el. Az indokolás szerint a módosítással az üzletszerűen elkövetett költségvetési csalás elkövetője motiválttá válik a vagyoni hátrány állam részére történő megfizetésében.

Megjegyzem, hogy álláspontom szerint 2018. január 1-jéig is szerepelnie kellett volna a korlátlan enyhítésből kizárás kritériumai között a bünszervezetben történő elkövetésnek, azonban az üzletszerűség mellőzése a hasonlattal élve olyan, mintha a gyereket is kiöntötték volna a fürdővízzel. A szabályozási diszharmónia megmosolyogtató, mivel a bünszervezet fogalom 2019. évi módosítása közvetve azon célt szolgálta, hogy a bünszervezetben történő elkövetés – és ezzel együtt a szigorú büntetés – kizárólag a szervezett bűnözői csoportok szűk körében, csak a társadalomra legveszélyesebb entitások esetén legyen megállapítható, azonban a hatályos szabályok alapján a költségvetési csalást bünszövetségben elkövetőnél enyhébb büntetésre számíthat a költségvetési csalást bünszervezetben elkövető, amennyiben

³⁹⁶ Btk. 91. § (3) A bűncselekmény bünszervezetben történő elkövetésének megállapítása esetén az e törvényben a bűncselekmény bünszövetségben történő elkövetésének esetére megállapított jogkövetkezmények nem alkalmazhatók.

³⁹⁷ Btk. 396. § (8) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki az (1)-(6) bekezdésében meghatározott költségvetési csalással okozott vagyoni hátrányt a vádemelés előtt megtéríti. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a bűncselekményt bünszövetségben vagy különös visszaesőként követik el.

³⁹⁸ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény, egyes büntető tárgyú törvények, valamint az európai uniós és a nemzetközi bűnügyi együttműködést szabályozó törvények módosításáról szóló 2017. évi CXLIV. törvény 56. § (1) bekezdése módosította a Btk. 396. § (8) bekezdését.

³⁹⁹ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény, egyes büntető tárgyú törvények, valamint az európai uniós és a nemzetközi bűnügyi együttműködést szabályozó törvények módosításáról szóló 2017. évi CXLIV. törvény indokolása – Az 51-60. §-hoz

megtéríti a vagyoni hátrányt. Hozzáteszem, hogy vélhetően kevés „bűnszövetségi”, illetve „bűnszervezeti” elkövető képes megtéríteni a teljes vagyoni hátrányt, ennek egyrészt az az oka, hogy jellemzően magas elkövetési értékekről van szó, továbbá a nyomozó hatóságok mindent megtesznek az elkövetőtől történő elvonás érdekében, a vagyonelemek zárolása pedig nem tekinthető a vagyoni hátrány megtérítésének.

A fentiekre tekintettel indokolt a Btk. 396. § (8) bekezdésének kiegészítése az alábbiak szerint: Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki az (1)–(6) bekezdésében meghatározott költségvetési csalással okozott vagyoni hátrányt a vádemelés előtt megtéríti. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a bűncselekményt bűnszövetségben, *bűnszervezetben* vagy különös visszaesőként követik el.

A Büntető Törvénykönyv a közbiztonság elleni bűncselekmények (XXX. fejezet) körében szabályozza a bűnszervezetben részvételt⁴⁰⁰. A bűncselekmény jogi tárgya a szervezett bűnözés elleni küzdelem hatékonyságának növeléséhez fűződő társadalmi érdek.

A bűnszervezetben részvétel alanya kizárólag olyan személy lehet, aki a bűnszervezeten kívül áll. Amennyiben részt vesz a bűnszervezet tagja, vagy tagjai által elkövetett bűncselekményben, úgy az elkövetett bűncselekmény társtettese és nem a Btk. 321. § szerinti bűncselekmény elkövetője; vele szemben a büntetés kiszabására a Btk. Általános Rész 91. § (1) bekezdés szerinti szigorúbb szemléletű büntetés az irányadó.

A tényállás annyiban szigorúbb a korábbi szabályozáshoz képest, hogy nem csak a büntettek, hanem a szándékos vétségekre is kiterjed. Az Új Btk. Kommentár vonatkozó fejezetének szerzője, GÁL István László rámutatott, hogy felesleges és szükségtelen volt az alapbűncselekmények körének kiterjesztése, mivel kizárólag a gondatlan vétségek büntetési tétele lehet ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztés; a gondatlan bűncselekmény azonban nem követhető el bűnszervezetben. A bűnszervezet törvényi kritériumai alapján fogalmilag kizárt az öt évnél enyhébb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény bűnszervezetben való elkövetése. Abszolút egyetértek GÁL István Lászlóval, aki szerint a jogalkotó hiába bővítette a lehetséges alapbűncselekmények körét, azonban alapcselekmény kizárólag ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény lehet.⁴⁰¹

A látszólagos szigorítás hatását tekintve valójában status quo ante szabályozásnak tekinthető.

Az elkövetési magatartások jellemzően előkészületi jellegűek – a hatodikat kivéve –, a bűnszervezetben részvétel az alábbi elkövetési magatartásokat tartalmazza:

1. Felhívás
2. Ajánlkozás
3. Vállalkozás
4. A közös elkövetésben megállapodás
5. Az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása
6. A bűnszervezet tevékenységének egyéb módon támogatása

A bűnszervezetben részvétellel kapcsolatban – jogpolitikai indok miatt – büntethetőséget megszüntető ok⁴⁰² is szerepel a törvényben. A bűnszervezetek esetében megfigyelhető a rendkívüli „összezárás”, emiatt nehéz helyzetben vannak a bűnüldöző hatóságok, ugyanis a bűnszervezet működésének feltérképezése a bűnszervezet tagjának, vagy

⁴⁰⁰ Btk. 321. § Aki bűncselekmény bűnszervezetben történő elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, illetve a bűnszervezet tevékenységét egyéb módon támogatja, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

⁴⁰¹ POLT Péter (főszerk.): *Új Btk. Kommentár*. Budapest, Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó, 2013., 6. kötet 29-30.

⁴⁰² Btk. 321. § (2) Bűnszervezetben részvétel miatt nem büntethető, aki a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.

a bünszervezethez köthető személy vallomása nélkül szinte lehetetlen. A rendelkezés azon célt szolgálja, hogy az elkövetők közötti kapcsolatot, szándékegységet megbontsa és elősegítse a teljeskörű felderítést.

GÁL Andor szerint „[a] bünszervezet általános részi fogalmának elemzése az elmúlt szűk két évtizedben egyre kevésbé került a jogtudományi érdeklődés homlokterébe, köszönhetően a legutóbbi normaszöveg-változat állandósulásának, és az ahhoz kapcsolódó joggyakorlat egységesülésének.”⁴⁰³

2019. július 10–ei hatállyal azonban megváltozott a törvény bünszervezet fogalma – MOLNÁR Gábor Miklós szerint „17 év után történt valami, de nem tudjuk, mi. A döntés valódi hátterét a szakma nem ismerhette meg. A büntetőtörvény módosítása nem a büntető jogalkotás szakmai rendjében történt.”⁴⁰⁴ –, amelynek az előzménye, hogy 2019. június 27–én az Országgyűlés Törvényalkotási bizottsága a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló T/6361. számú törvényjavaslathoz összegző módosító javaslatot terjesztett elő.

A javaslat az alábbiakat tartalmazza a bünszervezet vonatkozásában:

„Módosítópont sorszáma: 43.

Törvényjavaslat érintett rendelkezése: 104. § - 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 1. pont

Módosítás jellege: módosítás

104. §

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 1. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(E törvény alkalmazásában)

„ 1. bünszervezet: legalább három személyből álló, hosszabb időre, hierarchikusan szervezett, [összehangoltan] konspiratíván működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése;”

BELOVICS Ervin új bünszervezeti elemekkel kapcsolatos álláspontja szerint a konspiráció legfőbb sajátossága a bünszervezet létének, illetve a bűncselekmények elkövetésének leplezése; „[a] hierarchikus jelleg létrejötte tekintetében elégséges, de egyben szükséges is egy olyan minimum szint, amelyben legalább egy személy, két vagy több személy vonatkozásában irányítói, vezetői pozícióval rendelkezik.”⁴⁰⁵

A bünszervezet fogalom megváltoztatásának célja a bünszövetség és a bünszervezet élesebben történő elhatárolása, illetve támpont nyújtása a jogalkalmazók részére a bünszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságához.

Mind a módosító javaslatot, mind a törvényjavaslatot elfogadta az országgyűlés, így a hatályos bünszervezet fogalom: *Legalább három személyből álló, hosszabb időre, hierarchikusan szervezett, konspiratíván működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.* A törvényi indokolás⁴⁰⁶ azzal érvelt a bünszervezet fogalom megváltoztatásának szükségességét illetően, hogy a „[...] bünszervezeti formában történő elkövetés megállapításához a jelenlegi egyszerűsítő gyakorlat szerint elegendő, hogy három személy legalább kettő, legalább ötévi szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt követ el, már fél–egy éves időtávon.”

⁴⁰³ GÁL Andor: Megjegyzések a bünszervezet új törvényi fogalmának értelmezéséhez. *Magyar Jog*, 2020/12., 669.

⁴⁰⁴ MOLNÁR Gábor Miklós i. m.

⁴⁰⁵ BELOVICS Ervin: A bünszervezet új fogalma. In: RAFFAI Katalin – SZABÓ Sarolta (szerk.): *Honeste benefacere pro scientia. Ünnepi kötet Burián László 65. születésnapja alkalmából*. Budapest, Pázmány Press, 2019., 335-336.

⁴⁰⁶ Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról 2019. évi LXVI. törvény végső előterjesztői indokolása – Részletes indokolás A 107. §-hoz

Továbbá a törvényi indokolás egyenesen törvényrontóként jellemezte a bűnszervezettel kapcsolatos joggyakorlatot, illetve arra hivatkozott, hogy a bűnszövetség fogalma kiüresedett. „A jelen módosítás célja, hogy reagálva a jelenlegi, nem megfelelő joggyakorlatra, élesebben határolja el a bűnszervezet fogalmát a bűnszövetség fogalmától, egyúttal támpontot adjon a jogalkalmazás számára a bűnszervezetben történő elkövetés megállapíthatósága tekintetében.”⁴⁰⁷

Az értekezés joggyakorlatot elemző része alapján a fenti érvelés megcáfolható; álláspontom szerint a változtatással nem lehet határozottabban elkülöníteni a bűnszövetséget, illetve a bűnszervezetet, csupán a bűnszervezetben történő elkövetés megállapításához szükséges mérce került magasabbra a konspiráció, illetve a hierarchia követelményének inkorporálásával.

ZSIGMOND CSABA semmilyen szakmai érvet nem talált a bűnszervezet szűkítő és bizonytalanságot előidéző fogalmával kapcsolatban; álláspontja szerint meglepő, hogy a bűnszervezet fogalmának 2019-ben történő megváltoztatásakor sem a nemzetközi, sem a hazai kutatások eredményei nem voltak hatással a jogalkotóra.⁴⁰⁸

MOLNÁR Gábor Miklós megjegyezte, hogy a bűnszervezet új elemei további bizonytalanságokat generálhatnak; „[j]árulékosan ezzel is szolgálja azt a kétségtelen jogalkotói célt, hogy a bűnszervezetben elkövetés megállapítására a jövőben lényegesen visszafogottabban kerülhessen sor.”⁴⁰⁹ BELOVICS Ervin a bűnszervezet fogalmának módosítására irányuló szakasz miniszteri indokolásból azt a következtetést vonta le, hogy a jogalkotó a fogalmi elemek bővítésével egyértelműen szűkíteni kívánta a bűnszervezet megállapíthatóságát.⁴¹⁰ ZSIGMOND CSABA felhívta a figyelmet arra, hogy az új fogalmi elemként megjelenő hierarchikus szervezettség, illetve a konspiratív működés alkalmazása ellentétes a nemzetközi kutatásokkal és trendekkel.⁴¹¹

A fentiek alapján kétség nem fér hozzá, hogy a bűnszervezet fogalom módosításának célja a bűnszervezetben történő elkövetés megállapításának redukálása volt, amelyet a bűnszövetség és a bűnszervezet élesebben történő elhatárolásának köntösébe bujtattak.

Megalkottam az ún. elkövető alapú bűncselekmény piramist, amelynek a csúcán a bűnszervezetben elkövetett bűncselekmények találhatóak. A piramis alját az önálló tettesek, a közvetett tettesek által elkövetett bűncselekmények képezik, a következő halmaz a társtettesek által elkövetett bűncselekmények. A csoportosan elkövetett bűncselekmények felett a bűnszövetségben, illetve a bűnszervezetben elkövetett bűncselekmények szerepelnek. Mint a fentiekben kifejtettem, a szervezett bűnözés körébe a bűnszervezetben elkövetett valamennyi bűncselekmény, illetve a bűnszövetségben elkövetett bűncselekmények egy része tartozik. A Btk. bűnszervezet fogalmának 2019-ben történő módosítás következménye, hogy a korábban még bűnszervezetben elkövetett bűncselekmények egy része bűnszövetségben elkövettként fog minősülni.

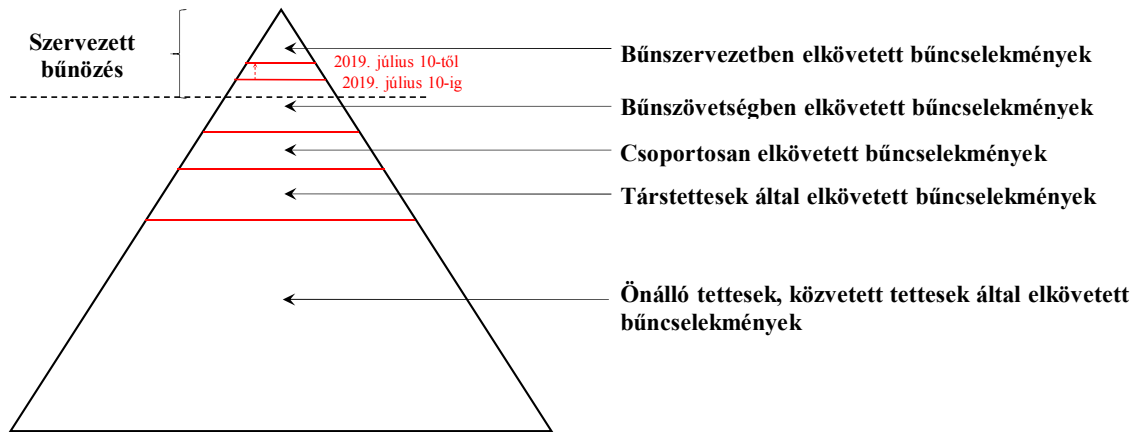
⁴⁰⁷ Uo.

⁴⁰⁸ ZSIGMOND Csaba: A szervezett bűnözés elméleti megközelítéseitől a bűnszervezet nemzetközi és hazai jogi fogalmáig. *Belügyi Szemle* 2020/10., 76-77.

⁴⁰⁹ MOLNÁR Gábor Miklós i. m.

⁴¹⁰ BELOVICS Ervin (2019) i. m. 336.

⁴¹¹ ZSIGMOND Csaba i. m. 76.

ZSIGMOND Csaba a módosított bűnszervezet definícióval kapcsolatban megjegyezte, hogy „[e] fogalom megalkotásával, újabb kifejezések beemelésével jelentősen szűkítették annak alkalmazási lehetőségeit. Álláspontom szerint ezzel számtalan szervezett bűnözői csoport által elkövetett bűncselekmény elleni hatékony és következetes fellépést nehezítették meg, amelyek kriminológiai értelemben a szervezett bűnözés részét képezik.”⁴¹²

II. 1. 6. A szervezett bűnözés elleni küzdelem további anyagi büntetőjogi intézményei

Az alábbiakban két olyan intézmény – egy intézkedés, illetve egy különös részi tényállás bemutatására kerül sor, amelyek hatékonyan alkalmazhatók a szervezett bűnözői csoportok felszámolásában, gyengítésében. A vagyonelkobzásnak a szervezett bűnözés anyagi alapjaitól történő megfosztásában van jelentősége, addig a kényszerítés hatósági eljárásban tényállása a tanúvédelem anyagi jogi eszközének tekinthető.

II. 1. 6. 1. vagyonelkobzás

A bűnös vagyon elvonásának alapját az anyagi büntetőjog intézménye, a vagyonelkobzás jelenti: a reparatív jellegű szankció célja, hogy az elkövetőt megfossza a bűncselekmény elkövetése révén elért gazdagodástól.

A bűncselekményből származó vagyon elkobzása⁴¹³:

- Megelőző jellegű, mivel a legtöbb bűncselekmény indoka a haszonszerzés.
- Megakadályozza, hogy az illegális nyereség beszivárogyon a legális gazdaságba.
- Elvonja a jövőbeli bűncselekmények elkövetésének eszközét.
- Megerősíti azt a jogi szabályt és azon erkölcsi elvet, miszerint bűncselekményekből nem származhat senkinek sem haszna.

A leírtak hatványozottan igazak a szervezett bűnözéshez kapcsolódó bűnös vagyon elkobzására.

A vagyonelkobzást alapvetően az alábbi négy esetben kell elrendelni⁴¹⁴:

- a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett,
- a vagyonra, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett,

⁴¹² ZSIGMOND Csaba i. m. 77-78.

⁴¹³ Robert GOLOBINEK: *Financial Investigations and Confiscation of Proceeds from Crime – Training Manual for Law Enforcement and Judiciary*. Strasbourg, Council of Europe, 2006., 9.

⁴¹⁴ Btk. 74. § (1) bekezdés

- a vagyonra, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása végett szolgáltatottak vagy arra szántak,
 - a vagyonra, amely az adott vagy ígért vagyoni előny tárgya volt.
- Látható, hogy a vagyonekobbzás alapesetei nem tartalmaznak speciális rendelkezést a bűnszervezetben történő elkövetés vonatkozásában.

A Btk. 2016. október 28-ától hatályos változtatása kiemelendő, ugyanis annak vagyonekobbzást érintő része – a kiterjesztett hatályú vagyonekobbzás második esetkőre – a szervezett bűnözés elleni küzdelem hatékony eszköze.

VÖLNER Pál, az Igazságügyi Minisztérium államtitkára 2016-ban a Btk.-t módosító törvényjavaslat általános vitáján kiemelte, hogy kiterjesztett hatályú vagyonekobbzás két esetkőéből az egyik a hatályos Btk. része; a másik esetkő törvénykönyvben való szabályozását pedig a 2014-ben elfogadott európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelés indokolja.⁴¹⁵ A bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unió beüli befagyasztásáról és ekobbzásáról szölv 2014/42/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvben szabályozott kiterjesztett hatályú ekobbzás a bűnözés elleni küzdelemben olyan eszköz, amely révén – az ekövető bűnösségének megállapításakor – a konkrét bűncselekménnyel kapcsolatos vagyon mellett az ekövető további vagyontárgyai is ekobbzhatóak.

A kiterjesztett hatályú vagyonekobbzás első esetkőre⁴¹⁶ – amelyet a Btk. 2016. október 28-a előtt is tartalmazott – szerint az ellenkező bizonyításáig vagyonekobbzás alá eső és ekobbzandó vagyonnak tekinti azon vagyont, amelyet az ekövető:

- a bűnszervezetben való részvétele,
- a kábítószer forgalomba hozatala, illetve az azzal való kereskedelem ekövetésének,
- az üzletszerűen vagy bűnszövetségben ekövetett embercsempészes ekövetésének ideje alatt szerzett.

A kiterjesztett hatályú vagyonekobbzás fentiekben ismertetett esetei révén hatékonyan lehet fellépni a bűnszervezetek, kábítószer-kereskedők, embercsempészek ellen. A nyomozó hatóságnak kizárólag azt kell bizonyítani, hogy a vagyont az említett bűncselekmények ekövetési ideje alatt szereztek.

Egy kábítószerrel visszaélés büntette miatt folyó nyomozás során az I. rendű vádlottól több mint 100 millió forintot foglaltak le készpénzben. A bíróság az ítélet⁴¹⁷ indokolásában kiemelte, hogy a vádlott a nyomozás során nem nyilatkozott a pénz származási helyéről, azonban a bírósági tárgyaláson előadta, hogy a pénz kölcsönkapta. Az eljárás során megállapították, hogy a vádlott vagyontalan, évek óta nem rendelkezett legális jövedelemmel, munkaviszonnal. A pénz egy részét banki széfelekben tárolta, a bérleti szerződéseket nem egyszerre kötötte, a széfeleket nem egy időben látogatta; továbbá a különböző összegeket borítékokban tárolta. A bíróság a kölcsönadó és a kezes vagyoni helyzetét is megvizsgálta, ezzel, illetve a kölcsönszerződéssel kapcsolatban az alábbiakat állapította meg:

- a kezes majdhogynem vagyontalanként hunyt el;
- a kezesre a vádlott barátként hivatkozott, ennek ellenére nem tudott róla semmit; amit pedig mondott, az elhunyt házastársa cáfolta meg;
- a kölcsönszerződést ellenjegyző ügyvéd szintén elhunyt;
- a kölcsönadó ellen korábban büntetőeljárás volt folyamatban közokirat-hamisítás miatt, az eljárást részben a tanú halála miatt szüntették meg.

⁴¹⁵ VÖLNER Pál igazságügyi minisztériumi államtitkár 2016. szeptember 13-ai felszólalása az európai unió és nemzetközi bűnügyi együttműködést szabályozó törvények, valamint egyes büntetőjogi tárgyú törvények jogharmonizációs célú módosításáról szölv T/11232 számú törvényjavaslat általános vitáján

⁴¹⁶ Btk. 74/A. § (1) bekezdés

⁴¹⁷ Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság B.175/2010/96. számú ítélete

Mivel a vádlott, illetve a kölcsönadó nem tudta hitel érdemlően igazolni a pénzt eredetét, továbbá azt sem tudták bizonyítani, hogy az összeget a vádlott a kölcsönadótól kapta, illetve nem a bűnszervezet fennállása alatt szerezte; a bíróság vagyonekobjzást rendelt el.

A Btk. 2016. október 28-áig hatályos szövege a vagyonekobjzásra vonatkozó alapesetek között szerepeltette a bűnszervezetben való részvétel alatt szerzett vagyonekobjzást. Felmerülhet a kérdés, hogy mi tekinthető a bűnszervezetben való részvétel alatt szerzett vagyonnak?

A Büntetőjog I. című könyv vagyonekobjzással kapcsolatos fejezete szerint a bűnszervezet tagjaként szerzett vagyonekobjzása akkor kerülhet sor, ha az elkövetőt bűnszervezetben részvétel, vagy bármely bűnszervezet keretében elkövetett bűncselekmény miatt bűnösnek mondja ki a bíróság.⁴¹⁸ Hasonló álláspontot fogad el az Új Btk. Kommentár.⁴¹⁹

Meglátásom szerint a fentiek annyiban pontosításra szorulnak, hogy a bűnszervezetben részvétel bűncselekmény elkövetője nem tekinthető a bűnszervezet tagjának. Akkor válik az elkövető a bűnszervezet tagjává, amikor akár tettesként, akár részesként részt vesz olyan bűncselekmény elkövetésében, amely vonatkozásában a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítást nyer. A jogalkotó vélhetően azon időszakra utalhatott a bűnszervezetben való részvétel kitéttel, amely alatt a tag bűncselekmények elkövetésében vett részt.

Kiterjesztő értelmezés esetén a bűnszervezetben részvétel bűncselekmény elkövetőjétől – aki a bűnszervezet tevékenységét egyéb módon támogatja – is elkobozható a vagyonekobjzást.

Az egyértelműség jegyében indokolt lehet a törvényszöveg „bűnszervezetben való részvétel” kitéttelének alábbiakra történő megváltoztatása: „bűncselekmény bűnszervezetben történő elkövetésének, illetve a bűnszervezetben részvétel elkövetésének”.

A következő példában a bűnszervezet öt tagja 2014. január 5-e és 2014. december 10-e között eltérő összetétellel követtek el csalásokat, összesen tíz sértettet ejtettek tévedésbe. A megrendelt műszaki cikkek ellenértékét nem egyenlítették ki, azokat a feketepiacon értékesítették.

	Elkövetés ideje	Elkövetésben résztvevők
1	2014. január 5.	I-III. rendű terheltek
2	2014. január 15.	I-III. rendű terheltek
3	2014. február 20.	I-III. rendű terheltek
4	2014. április 10.	I-IV. rendű terheltek
5	2014. április 17.	II-III., V. rendű terheltek
6	2014. május 9.	I-III. rendű terheltek
7	2014. július 15.	I-III., V. rendű terheltek
8	2014. szeptember 30.	I-III. rendű terheltek
9	2014. november 2.	I-III., V. rendű terheltek
10	2014. december 10.	I-III. rendű terheltek

Az alábbiak szerint kerül vagyonekobjzásra a bűnszervezetben való részvétel alatt szerzett vagyonekobjzást:

1. Az I-III. rendű terheltektől a 2014. január 5-e és december 10-e között szerzett vagyonekobjzást vonja el a bíróság.
2. A IV. rendű terhelt esetében két megoldás létezik: a terhelt bűnszervezetben való részvétele csupán egy bűncselekmény elkövetésére korlátozódik, ezen esetben pedig értelemszerűen

⁴¹⁸ BELOVICS – NAGY – TÓTH i. m. 448.

⁴¹⁹ POLT Péter (főszerk.): *Új Btk. Kommentár*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó, 2013., 2. kötet 100.

nem beszélhetünk a bűnszervezetben való részvétele alatt szervezett vagyon elkobzásáról, ezért vagyonekobzás alapesete alapján vonja el a bíróság a gazdagodását. A második megoldás a kiterjesztő értelmezés, miszerint a bűnszervezetben való részvételbe beleszámítjuk a konkrét bűncselekmény előkészítésének, tervezésének idejét is – a példánknál maradván az elkövetés előtt a IV. rendű terhelt a bűncselekmény elkövetése előtt két héttel tehergépjárművet bérelt a bűncselekmény elkövetéséhez –. Álláspontom szerint a bíróság az első megoldás alapján jár el helyesen a vagyonekobzás során.

3. Az V. rendű terhelt esete hasonló a IV. rendű terheltéhez, azonban ő három bűncselekmény elkövetésében vett részt 2014. április 17–e és november 2–a között. Ebben az esetben is a megszorító értelmezést tartom helyesnek, azaz kizárólag az első és utolsó bűncselekmény elkövetése közötti időszakban szerzett vagyont vonja el a bíróság.

Tegyük fel, hogy a VI. rendű vádlott őrzi a bűnszervezet által használt raktárat, ahova a kamionok szállítják a csalással megszerzett műszaki cikkeket. A VI. rendű vádlott – akinek tudata kiterjed arra, hogy egy bűnszervezet tagjai követik el a csalásokat – továbbá be és kilépteti a szállító járműveket, takarítja a raktárat, illetve nyilvántartást vezet a műszaki cikkekről. A vádlott cselekménye bűnszervezetben részvétel megállapítására alkalmas, ugyanis a bűnszervezet tevékenységét egyéb módon támogatta. A vagyonekobzás bűnszervezetben való részvételre vonatkozó szabályának kiterjesztő módon történő értelmezése alapján a VI. rendű vádlottól elkobozható azon vagyon, amelyet a bűnszervezeti tevékenység támogatásának időtartama alatt szerzett.

A további törvényi vélelem⁴²⁰ – a kiterjesztett hatályú vagyonekobzás második esetköre – kizárólag a Btk.-ban meghatározott, magas látenciával jellemezhető, többnyire gazdasági hasznot hajtó bűncselekmény⁴²¹ – elkövetőjére vonatkozik: az ellenkező bizonyításig vagyonekobzás alá eső és elkobzandó vagyonnak tekintendő a büntetőeljárás megindítását megelőző öt évben szerzett vagyon, ha a vagyon, illetve az elkövető életvitele különösen aránytalan az igazolható jövedelmi viszonyaihoz, személyi körülményeihez képest.

⁴²⁰ Btk. 74/A. § (2) bekezdés

⁴²¹ - kábítószer forgalomba hozatala, illetve az azzal való kereskedés; kábítószer termesztése, előállítása, az ország területére behozatala, kivitele, átszállítása; kábítószer készítésének elősegítése; kábítószer-prekursor forgalomba hozatala, szállítása, azzal közvetítői tevékenység végzése;

- új pszichoaktív anyag előállítása, az ország területére behozatala, kivitele, átszállítása, forgalomba hozatala, illetve az azzal való kereskedés;

- emberkereskedelem, kényszermunka;

- kerítés; prostitúció elősegítése; kitarthatóság; gyermekprostitúció kihasználása; gyermekpornográfia;

- gyermekmunka, harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása;

- haszonszerzési célból elkövetett személyes adattal visszaélés;

- vesztegetés, a vesztegetés elfogadása, a hivatali vesztegetés, a hivatali vesztegetés elfogadása;

- terrorcselekmény; terrorizmus finanszírozása;

- bűnszervezetben részvétel;

- embercsempészség;

- zsarolás;

- különösen nagy vagy különösen jelentős értékre, bűnszervezetben elkövetett sikkasztás; különösen nagy vagy különösen jelentős kárt okozó, bűnszervezetben elkövetett csalás; különösen nagy vagy különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó, bűnszervezetben elkövetett gazdasági csalás; különösen nagy vagy különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó, bűnszervezetben elkövetett hűtlen kezelés;

- információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás;

- pénzhamisítás; pénzhamisítás elősegítése; készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása; készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés; készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítése;

- bűnszervezetben elkövetett, különösen nagy vagy különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás;

- pénzmosás;

- bűnszövetségben vagy üzletszerűen elkövetett tiltott adatszerzés; információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszása

A kiterjesztett hatályú vagyonekbobzás két esetköre között átfedés van, azonban a jogalkotó szerint a két esetkör fenntartása az alábbiak miatt indokolt. Az első esetkörben a nyomozó hatóságnak azt kell bizonyítani, hogy a vagyont a bűncselekmény, bűncselekmények elkövetésének ideje alatt szerezték; ez esetben az időtartam meghaladhatja az öt évet, továbbá nem kell bizonyítani a fentiekben már hivatkozott különös aránytalanságot. A második esetkör jelenősége abban áll, ha a vagyon meghatározott bűncselekmények elkövetésének ideje alatt történő szerzését a hatóságnak nem sikerül bizonyítani, azonban az bizonyítható, hogy a vagyoni, jövedelmi helyzet nincs összhangban az igazolható jövedelemmel, a vagyon elkobozható.⁴²²

Az ötéves időtartam igazodik az elévülés törvényi minimumához, illetve az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban: Art.) adó megállapításához és az adótartozás végrehajtásához való jog elévülésének szabályaival is összhangban van.

A feltűnő aránytalanságot a nyomozó hatóságnak kell bizonyítani; a bíróság pedig az eset konkrét körülményeinek mérlegelését követően dönt a vagyonekbobzásról.

Tegyük fel, hogy Jakab István embercsempészség elkövetése miatt kiszabott szabadságvesztéséből szabadul, majd pár év múlva annak ellenére, hogy nincs bejelentett munkaviszonya, egyéb vagyona, felsőkategóriás BMW-t, illetve családi házat vásárol, évente kétszer utazik a szintén munkanélküli élettársával a Maldív-szigetekre. A közösségi profiljaikból megállapítható, hogy kizárólag márkás ruhákban szeretnek mutatkozni. Jakab Istvánt a nyomozó hatóság egyrendbeli embercsempészség elkövetésével gyanúsítja meg, a bíróság pedig elítéli. A 2016–ot megelőző vagyonekbobzási szabályok alapján Jakab Istvántól kizárólag az embercsempészség elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyont lehetett volna elkobozni, azonban a kiterjesztett hatályú vagyonekbobzás második esetköre alapján a büntetőeljárás megindítását megelőző öt évben szerzett vagyont – luxus gépjármű, családi ház – a bíróság elkobozza, hiszen Jakab István vagyona, életvitele különösen aránytalan az igazolható jövedelmi viszonyaihoz képest.

II. 1. 6. 2. Kényszerítés hatósági eljárásban

2002. április 1–jétől az Egyesült Nemzetek a határon átnyúló szervezett bűnözés elleni Egyezményének 23. Cikkével – amely szerint a részes államok bűncselekménnyé nyilvánítják az igazságszolgáltatás akadályozását – összhangban levő új tényállással bővült az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények köre, a hatósági eljárás akadályozása⁴²³ tulajdonképpen a kényszerítés speciális alakzata, a speciális célzat a bírósági vagy egyéb hatósági eljárásban részt vevő személy törvényes jogainak nem gyakorlása, vagy a kötelezettségeinek nem teljesítése.

A bűncselekmény jogi tárgya az igazságszolgáltatás zavartalan, erőszakos befolyásolástól mentes működése. A célzatos bűncselekmény alanya bárki lehet, a részességre az általános szabályok az irányadók. Az elkövetési magatartás az erőszakkal vagy fenyegetéssel történő kényszerítés.

⁴²² Az európai uniós és a nemzetközi bűnügyi együttműködést szabályozó törvények, valamint egyes büntetőjogi tárgyú törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2016. évi CIII. törvény Részletes indokolása – A 45. és az 55. § (1) bekezdéséhez

⁴²³ Korábbi Btk. 242/A. § (1) Aki más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy bírósági vagy egyéb hatósági eljárásban a törvényes jogait ne gyakorolja, vagy a kötelezettségeit ne teljesítse, a hatósági eljárás akadályozását követi el.

(2) Ha a hatósági eljárás akadályozását büntetőügyben követik el, a büntetés büntett miatt öt évig, ha pedig olyan büntetőügyben követik el, amely életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény miatt folyik, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés.

(3) Ha a hatósági eljárás akadályozását polgári ügyben, fegyelmi, szabálysértési, választottbírósági, avagy egyéb hatósági ügyben követik el, a büntetés három évig, ha pedig az ügy tárgya különösen nagy vagyoni érték vagy különösen jelentős egyéb érdek, öt évig terjedő szabadságvesztés.

A hatósági eljárás akadályozása, illetve a hamis tanúzásra felhívás elhatárolásakor vizsgálni kell a rábírást, amennyiben az elkövető erőszakot vagy fenyegetést alkalmaz, a hatósági eljárás akadályozásának kísérletét⁴²⁴, a kényszerítés eredményessége esetén pedig a hatósági eljárás akadályozásának befejezett alakzatát; az erőszak vagy fenyegetés hiánya esetén pedig a hamis tanúzásra felhívás bűncselekményt kell megállapítani.

A hatósági eljárás akadályozása alaki halmazatban áll a könnyű testi sértéssel, azonban az nem minősül aljas indokból elkövetettnek, ha a testi sértés célja bűncselekmény felderítésének megakadályozása.⁴²⁵

A hatályos Btk. kényszerítés hatósági eljárásban⁴²⁶ néven vette át a hatósági eljárás akadályozása tényállást, a törvényi indokolás szerint ennek oka a hatósági eljárás akadályozása és a hatóság eljárásának megzavarása tényállások címének nagyfokú hasonlósága.⁴²⁷

A kényszerítés hatósági eljárásban tényállása a tanúvédelem anyagi jogi eszközének tekinthető.

II. 2. A szervezett bűnözés elleni küzdelem eljárásjogi eszköztára

TÓTH Mihály a titkos adat- és információszerezést, az elkövetővel való megállapodást, a fedett nyomozó igénybevételét, illetve a tanúvédelmi rendelkezéseket sorolta a szervezett bűnözés elleni küzdelem processzuális eszközei körébe. A professzor hangsúlyozta, hogy az említett eszközök nem feltétlenül és nem azonos mértékben kapcsolódnak a szervezett bűnözéshez.⁴²⁸

Az Új Be. hatálybalépésével megváltozott a titkos adatszerzés szabályozása, a titkos adat- és információszerezés helyett a leplezett eszközök alkalmazása sorolandó a fenti eszközökhöz.

Jómagam a szervezett bűnözés elleni fellépés eljárásjogi eszköztárába sorolom továbbá a zár alá vételt, illetve a vagyonvisszaszerzést is, mivel a szervezett bűnözői csoportok elleni egyik leghatékonyabb eszköz a bűnös vagyon elvonása.

II. 2. 1. Leplezett eszközök

A titkos felderítési módszerek és eszközök egyik célja a prevenció, alkalmazásukkal az előkészületi stádiumban, illetve a bűncselekmény káros következménye előtt fel lehet lépni az elkövetőkkel szemben.⁴²⁹

2011-ben GYURCSÓ Judit arra hívta fel a figyelmet, hogy újra kellene gondolni a titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés szabályozását, mivel a hatályos szabályok szerteágazóak és ellentmondásosak.⁴³⁰

⁴²⁴ 1389/2006. számú büntető elvi határozat – I. Hatósági eljárás akadályozása büntetnének kísérletét és nem hamis tanúzásra felhívás büntetést követi el, aki erőszakkal vagy fenyegetéssel eredménytelenül próbálja kényszeríteni a sértettet arra, hogy a folyamatban lévő büntetőeljárásban valótlán tartalmú vallomást tegyen [Btk. 242. § (1) bek., 242/A. § (1) bek. 1. ford., 16. §].

II. Hatósági eljárás akadályozása büntetvével a könnyű testi sértés vétsége - büntethetősége esetén - halmazatban állapítandó meg [Btk. 12. § (1) bek., 170. § (1) bek., 242/A. § (1) bek.].

⁴²⁵ 2383/2011. számú büntető elvi határozat – A hatósági eljárás akadályozása bűncselekményével alaki halmazatban megvalósított testi sértés bűncselekménye nem értékelhető aljas indokból elkövetettnek azon az alapon, hogy annak célja valamilyen bűncselekmény felderítésének megakadályozása (Btk. 170. §, 242/A. §).

⁴²⁶ Hatályos Btk. 278. §

⁴²⁷ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása – Részletes indokolás A 278-279. §-hoz.

⁴²⁸ TÓTH Mihály (2009) 99.

⁴²⁹ NÁNÁSI Gábor: A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés néhány kérdésköre. *Belügyi Szemle*, 2011/7-8., 105.

A régi Be.⁴³¹ a bűnüldözési célú titkos információgyűjtést a büntetőeljáráson kívüli eljárásnak tekintette, azonban a hatályos Be. változtatást eszközölt, ugyanis immáron a titkos eljárásra mint a büntetőeljárásban alkalmazott különleges eszközök, módszerek és erők összességére – összefoglaló néven leplezett eszközök – tekint.⁴³² Kiemelendő, hogy a titkos információgyűjtés lehetséges a büntetőeljárás keretein kívül is, hiszen a bűnüldözési célú titkos információgyűjtésre vonatkozó szabályokat tartalmaz az Rtv., a Nav. tv., az Ütv., valamint az Nbtv.

A leplezett eszközöket – amelyek lényege az, hogy a hatóságok az érintett tudta nélküli alkalmazzák – a jogalkotó az engedélyhez kötöttség alapján rendszerezte, léteznek bírói vagy ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök; ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök; valamint bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök.

Az alábbi leplezett eszközöket alkalmazhatják a hatóságok:

1. *Bírói vagy ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök*⁴³³: Titkosan együttműködő személy igénybevétele; Információ gyűjtés, ellenőrzés az eljárás valódi céljának titokban tartásával; Sérülést vagy egészségkárosodást nem okozó csapda alkalmazása a bűncselekmény megszakítása, az elkövető azonosítása, illetve a bizonyítás érdekében; Sértett vagy más személy életének és testi épségének megóvása céljából történő helyettesítés a bűncselekmény megszakítása, az elkövető azonosítása, illetve a bizonyítás érdekében (Dublőr alkalmazása); Személy, lakás, jármű stb.; tárgyi bizonyítási eszközt képező dolog titokban történő megfigyelése, rögzítése (Rejtett figyelés); Valótlan vagy megtévesztő információ közlése az érintett személlyel a bűncselekmény megszakítása, az elkövető azonosítása, illetve a bizonyítás érdekében.

2. *Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök*⁴³⁴: Fizetési műveletek megfigyelése; A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése; Hozzájárulással alkalmazott figyelés; Álvásárlás; Fedett nyomozó alkalmazása; Leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja és titkosan együttműködő személy alkalmazása álvásárlás érdekében; Fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat felhasználása).

3. *Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök*⁴³⁵: Információs rendszer titkos megfigyelése; Titkos kutatás; Hely titkos megfigyelése; Küldemény titkos megismerése; Lehallgatás.

A fentiek alapján látható, hogy számos, titokban alkalmazott eszköz, módszer áll a hatóságok rendelkezésére. Álláspontom szerint a szervezett bűnözés elleni küzdelemben a leplezett eszközök közül a lehallgatást alkalmazzák leggyakrabban.

A fedett nyomozó intézményével a későbbiekben foglalkozok, mivel a Be.-n kívül ágazati törvények is tartalmaznak rendelkezéseket a fedett nyomozót illetően.

A leplezett eszközök közül a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezését emelem ki, azonban az Elkövetővel megállapodás alcím alatt fejtem ki a jogintézmény célját, ugyanis az rendszertanilag az elkövetővel megállapodás egyik típusának tekintendő.

II. 2. 2. Tanúvédelem

„Aki fegyvert használ, azt várja, hogy elkerüli az igazságszolgáltatást. Azt képzeli, hogy a fegyver, amelyet arra használt, hogy öljön, a tanúkat vakká, süketé és hallgattagá is

⁴³⁰ GYURCSÓ Judit: A titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés (újra)szabályozásához. *Belügyi Szemle*, 2011/7-8., 126, 150.

⁴³¹ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény

⁴³² A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény indokolása – Részletes indokolás Hatodik rész – Leplezett eszközök

⁴³³ Be. 215. §

⁴³⁴ Be. 216. - 227. §

⁴³⁵ Be. 231. - 232. §

teszi. Tanúk nélkül nem lehet igazságot szolgáltatni.⁴³⁶ A tanúk fontossága hatványozottan igaz a szervezett bűnözésre vonatkozó eljárásokban.

Az alábbi történetet egy képzésen hallottam: egy súlyos bűncselekmény szemtanúja a 90-es évek közepén többszöri idézés ellenére sem jelent meg a bírósági tárgyaláson, azonban felhívta a bírót, aki tájékoztatta a kötelezettségeiről, illetve azok elmulasztásának következményeiről. A szemtanú közölte a bíróval, semmilyen körülmények mellett nem tanúskodik, mivel annyira fél a vádlottaktól. Megkérdezte a bírótól, hogy az állam meg tudja-e védeni? A bíró nem válaszolt, elköszönt, többet nem idézte, nem vezettette elő, hiszen tudta, hogy nemleges a válasz...

VARGA Zoltán szerint a tanúvédelem a szervezett bűnözés elleni hatékony fellépés és az igazságszolgáltatás eredményes működésének stratégiai pontja.⁴³⁷ A tanúvédelem mottójául szolgálhatnának VARGA Zoltán alábbi sorai: „[...] be kell bizonyítani, hogy mi, az igazságszolgáltatás vagyunk erősebbek, és ha a szükség úgy kívánja mindazt, aki ebben bármilyen formában részt vesz, azt meg is tudjuk védeni.”⁴³⁸

A továbbiakban bemutatom a tanúvédelem módozatait, amelyeket a szakirodalom több szempontból csoportosít; többnyire az „eljárásjogi–nem eljárásjogi” felosztást használják a „jogi védelem–fizikai védelem” csoportosítás mellett.⁴³⁹ GORZA Edina a tanúvédelmi intézkedéseket az alábbi öt csoportba osztja: büntető–eljárásjogi, büntetőjogi, személyiségi jogi, államigazgatási jogi és nemzetközi együttműködés nyújtotta lehetőségek.⁴⁴⁰

RÓTH Erika a tanúvédelem eljárásjogi rendszerébe tartozó eszközök három alrendszerét különbözteti meg az alábbiak szerint⁴⁴¹:

- kifejezetten a tanú védelmét szolgáló, a Be.-ben részletezett megoldásokat;
- a Be.-ben a tanú védelme címszó alatt szereplő, azonban más jogszabályban részletesen szabályozott módszereket;
- a Be. más fejezeteiben lévő olyan szabályokat, amelyek közvetett, illetve közvetlen célja a tanú jogtalan fenyegetésről, támadástól való megóvása.

Bár a fejezet a szervezett bűnözés elleni eljárásjogi eszközöket taglalja, célszerűségi okokból a fizikai tanúvédelemmel, személyvédelemmel kapcsolatos rendelkezések ismertetésére is ebben az egységben kerül sor.

FARKAS Ákos és RÓTH Erika 1992-ben felhívta a figyelmet arra, hogy a tanúvédelmet a hiányosságok jellemzik, ugyanis a szabályozás nem tartalmaz a tanú biztonságát szolgáló intézkedéseket.⁴⁴²

BÓCZ Endre 1994-ben rámutatott, hogy a terhelő tanúk presszionálása vélhetően a büntetőeljárással egyidős, azonban a tömegesen, rendszeresen alkalmazott megfélemlítés relatíve új jelenség.⁴⁴³ Szintén 1994-ben hívta fel BORAI Ákos a figyelmet arra, hogy a Be. nem biztosítja a tanú hatékony védelmét lehetővé tevő eljárásjogi lehetőségeket.⁴⁴⁴

A 90-es években számos olyan ügyet tártak fel a hatóságok, amelyek esetében úgy vélték, hogy szervezetszerű az elkövetés, azonban a bizonyítás eredménytelenségét gyakran a tanúvallomások megváltoztatása okozta, ezért kívánalomként merült fel a tanúk kilétének

⁴³⁶ BÓCZ Endre: Új fejlemény a tanúvédelemben. *Rendészeti Szemle*, 2010/3., 83.

⁴³⁷ VARGA Zoltán: A tanúvédelem. *Magyar Jog*, 2001/5., 268.

⁴³⁸ VARGA Zoltán: A tanú és a tanúvédelem a bíróság szemszögéből. In: MÉSZÁROS Bence (szerk.): *A tanú védelmének elméleti és gyakorlati kérdései*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, 2009., 117.

⁴³⁹ TÓTH Márton Zoltán: Tanúvédelem módja, a védelmi program. *Rendészeti Szemle*, 2008/2., 60.

⁴⁴⁰ GORZA Edina: Tanúvédelem és szervezett bűnözés. *Belügyi Szemle*, 1997/7-8., 26.

⁴⁴¹ RÓTH Erika: A tanúvédelem alapkérdései és büntető eljárásjogi eszközei. In: BRAGYOVA András (szerk.): *Tanulmányok a bűnügyi tudományok köréből*. Miskolc, ME ÁJK Bűnügyi Tudományok Intézete, 2013., 156.

⁴⁴² FARKAS Ákos – RÓTH Erika: Tanúvédelem a büntetőeljárásban. *Magyar Jog*, 1992/10., 586-587.

⁴⁴³ BÓCZ Endre: A tanúvédelem és az Európa Tanács. *Rendészeti Szemle*, 1994/10., 3.

⁴⁴⁴ BORAI Ákos: A tanúvédelem 2. rész. *Rendészeti Szemle*, 1994/11., 16.

titokban tartása.⁴⁴⁵ A szervezett bűnözéshez kapcsolódó ügyben vallomást tevő tanú presszionálása RÓTH Erika szerint alapvetően nem az elkövetőtől, hanem a szervezettől, annak további tagjaitól, vagy a szervezet által megbízott személytől várható.⁴⁴⁶

KEMÉNY Gábor 2000-ben megvizsgálta a büntető eljárásjog tanúvédelemmel kapcsolatos rendelkezéseit, megállapította, hogy azokat a védő túlzott jelenléti jogosultsága, a részleges és a teljes anonimitás tökéletlensége, a titkos tanú intézményének problematikussága, illetve az ideiglenes személyi védelem jellemzi.⁴⁴⁷

Az eltelt több mint két évtized alatt számos, tanúvédelemmel kapcsolatos szabály került az eljárási törvényekbe, ugyanis törvényhozónak rá kellett eszmélnie, hogy az állami büntetőigény érvényesítése érdekében felhasznált tanú esetében a legkevesebb amit adhat, az a fenyegetésmentes tanúvallomás megtételének biztosítása.

KERTÉSZ Imre a védett tanúk hierarchiájának három fokozatát különböztette meg: az első fokozat a személyi adatok zártan kezelésével védett tanúk, a második fokozat a különösen védett tanúk, a harmadik fokozat pedig a Védelmi Program hatálya alatt álló személyek.⁴⁴⁸ KERTÉSZ Imre 2001-ben a tanúvédelmi rendelkezések köréből hiányolta a bíróságok és a büntetés-végrehajtási szervezet épületei között a zártláncú távközlő hálózat létrehozását, amelyeken keresztül kihallgatások foganatosíthatók. KERTÉSZ Imre szerint a zártláncú távközlő hálózat jogi, technikai, gazdasági feltételeinek kialakításával válna teljessé a tanúvédelem jogi rendszere.⁴⁴⁹

CSÁNYI Csaba megjegyezte, hogy a tanúvédelem eszköztárának széles választékát alkalmazhatják a hatóságok; a konkrét ügy, illetve a hatóságok tagjainak felkészültsége, szakmai hozzáértése, elhivatottsága, hozzáállása határozza meg, hogy melyik tanúvédelmi eszközt használják.⁴⁵⁰

A tanúvédelmi intézkedések rendszerében a terhelt jogainak, illetve a közvetlenség elvének korlátozása és a tanúk érdekeinek megvédése kerül kollízióba.⁴⁵¹

II. 2. 2. 1. Személyes adatok zárt kezelése

A régi Be. a személyes adatok zárt kezelését a tanúvédelem eszközeként szabályozta, a hatályos Be. viszont már nem védelmi eszközként tekint a jogintézményre, hiszen a 166/2011. (XII. 20.) AB határozat is rámutatott, hogy nem kizárólag védelmi célja van, illetve nem csak a tanúk esetében érvényesülhet.⁴⁵² A sértett, vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt, vagy ezek segítőtje vonatkozásában a zárt adatkezelést⁴⁵³ a bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság indítványra rendeli el, a különleges bánásmódot igénylő személy védelme érdekében hivatalból is elrendelhető a zár adatkezelés.

VARGA Zoltán 2009-ben rámutatott, hogy a tanúk adatainak zárt kezelése a tanúvédelmi intézkedések között elveszítheti súlyát, mivel a zártan kezelést anélkül rendelik el, hogy vizsgálnák-e annak szükségességét.⁴⁵⁴

⁴⁴⁵ BÓCZ (2010) i. m. 77.

⁴⁴⁶ RÓTH i. m. 149.

⁴⁴⁷ KEMÉNY Gábor: Büntető eljárásjogunk tanúvédelemmel kapcsolatos módosításai, a bennük rejlő lehetőségek tükrében. *Belügyi Szemle*, 2000/10., 93.

⁴⁴⁸ KERTÉSZ Imre: A még különösebben védett tanú. *Belügyi Szemle*, 2001/11., 29.

⁴⁴⁹ Uo. 31-32.

⁴⁵⁰ CSÁNYI CSABA: Gondolatok a tanúvédelemről. In: MÉSZÁROS Bence (szerk.): *A tanú védelmének elméleti és gyakorlati kérdései*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, 2009., 51.

⁴⁵¹ CSERHÁTI Anita: A tanúvédelem eljárásjogi eszközei. *A Védelmi Program. Ügyészek Lapja*, 2006/4., 21.

⁴⁵² A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény indokolása – Részletes indokolás – A 99. § - hoz

⁴⁵³ Zártan kezelt adatok köre (Be. 99. (1) bekezdés): Név, születési név, születési hely és idő, anyja neve, állampolgárság, személyazonosító okmány száma, lakcím, értesítési cím, tényleges tartózkodási hely, kézbesítési cím, elektronikus elérhetőség

⁴⁵⁴ VARGA Zoltán (2009) i. m. 121.

II. 2. 2. Telekommunikációs eszköz használata

A telekommunikációs – főszabályként kép- és hangfelvételt biztosító – eszköz használata szintén nem kizárólag védelmi célt szolgál, hiszen jelentős szerepe lehet az eljárások gyorsításában. A telekommunikációs eszköz a büntetőeljárás bármely szakaszában, a büntetőeljárásban részt vevő bármely személy esetében, illetve bármely eljárási cselekmény egész tartamára alkalmazható⁴⁵⁵; a használatát hivatalból vagy indítványra rendelik el a hatóságok.

Főszabályként telekommunikációs eszköz használatával kell biztosítani a különleges bánásmódot igénylő sértett, illetve a fogva lévő, személyi védelem alatt álló vagy Védelmi Programban részt vevő tanú vagy terhelt jelenlétét az eljárási cselekményen.⁴⁵⁶

A különleges bánásmódot igénylő személy védelme érdekében a hatóságok elrendelhetik a személyazonosság megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságok technikai eszközzel történő torzítását.⁴⁵⁷

II. 2. 2. 3. Különösen védett tanú

VARGA Zoltán szerint a nyomozások során nem alkalmazzák a különösen védetté nyilvánítás adta lehetőségeket, pedig ezen intézmény garantálja a legbiztosabb védelmet.⁴⁵⁸

A bíróság a különleges bánásmódot igénylő tanút különösen védett tanúvá nyilváníthatja, a három konjunktív feltételből⁴⁵⁹ kettő a vallomásra, egy feltétel pedig a fenyegetésre vonatkozik:

1. A vallomás kiemelkedő súlyú ügy lényeges körülményeire vonatkozzon.
2. A vallomástól várható bizonyíték mással nem pótolható.
3. Személyének, illetve tanúként történt kihallgatásának felfedése esetén, a tanú vagy hozzátartozója élete, testi épsége vagy személyes szabadsága súlyos fenyegetésnek lenne kitéve.

A korábbi szabályozáshoz képest a hatályos Be. szerint a terhelt a tanú személyének megjelölésével nem kezdeményezheti a különösen védett tanúvá nyilvánítás megszüntetését. A másik lényeges változtatás az, hogy a különösen védett tanút nem a nyomozási bíró hallgatja ki. Ennek oka egyrészt a felesleges adminisztratív teher, továbbá az, hogy a nyomozási bíró nem ismeri olyan mértékben az ügyet, hogy a kihallgatást a nyomozás érdekeinek megfelelően végre tudja hajtani.⁴⁶⁰ A hatályos szabályozás szerint a különösen védett tanút a nyomozás során az eljáró hatóság, a vádemelést követően pedig a perbíróság megkeresett bíróság vagy kiküldött bíró útján hallgatja ki, illetve kivételesen a különösen védett tanú jelenlétét telekommunikációs eszközzel biztosítják, a tanú egyedi tulajdonságait technikai eszközzel torzítják.

TREMMEL Flórián a különösen védett tanúk esetében intézményesítené az ún. „önvallomást”, azaz a tanú saját kézzel írt vallomását, amelyet szakértőkkel lehetne elemezteni. A vallomás-módosítás, visszavonás az írásbeli vallomás grafológiai, illetve nyelvész szakértői vizsgálatával tisztázható lenne.⁴⁶¹

⁴⁵⁵ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény indokolása – Részletes indokolás – A 120. § - hoz

⁴⁵⁶ Be. 122. §

⁴⁵⁷ Be. 126. §

⁴⁵⁸ VARGA Zoltán (2009) i. m. 120.

⁴⁵⁹ Be. 90. §

⁴⁶⁰ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény indokolása – Részletes indokolás – A 90-93. § - hoz

⁴⁶¹ TREMMEL Flórián: A tanúvédelmi rendszerszemléletű megközelítése. In: MÉSZÁROS Bence (szerk.): *A tanú védelmének elméleti és gyakorlati kérdései*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, 2009., 115.

A különösen védett tanú intézményének főleg az élet elleni bűncselekményekkel kapcsolatos eljárásokban van szerepe, az általam megvizsgált szervezett bűnözéssel összefüggő ítéletekben elvétve jelent meg bizonyítékként a különösen védett tanú vallomása.

II. 2. 2. 4. Személyi védelem

CSERHÁTI Anita rámutatott, hogy az igazságszolgáltatási, bűnüldözési szervekkel együttműködni szándékozó, veszélyben lévő személyek nem bíznak a hagyományos védelmi intézkedésekben (fizikai védelem).⁴⁶²

A büntetőeljárás során személyi védelemben a különleges bánásmódot igénylő személy, illetve rá tekintettel más személy részesülhet; a bíróságok, ügyészségek, nyomozó hatóságok tagjainak személyi védelmével kapcsolatban a hatályos Be. nem tartalmaz rendelkezéseket.

A büntetőeljárással összefüggésben személyi védelemben részesíthető személyekről és a személyi védelem ellátásának szabályairól szóló 41/2018. (III. 13.) Korm. rendelet⁴⁶³ határozza meg, hogy mely személyek részesíthetők⁴⁶⁴ személyi védelemben. Továbbá a kormányrendelet részletes szabályokat tartalmaz a személyi védelem elrendelésének kezdeményezéséről, a személyi védelem elrendeléséről, a személyi védelem elbírálására irányuló eljárásról, a személyi védelmi feladatok ellátásáról, a személyi védelmi feladatok ellátásának eszközeiről, a személyi védelmi feladatok ellátásában való közreműködésről, a büntetés–végrehajtási intézetek személyi védelemmel összefüggő feladatairól, a személyi védelmet ellátó szerv és a fenyegetett helyzetben lévő személy jogairól, kötelezettségeiről, a személyi védelem felülvizsgálatáról, megszüntetéséről.

Terjedelmi korlátok miatt kizárólag a Kormányrendelet általam lényegesnek vélt rendelkezéseit ismertetem.

A személyi védelmi elrendelését⁴⁶⁵ főszabály szerint a büntetőeljárás tartama alatt az azt folytató bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság; a büntetőeljárás befejezését követően pedig a fenyegetett helyzetben lévő személy kérelmezheti.

A kérelem alapján a személyi védelem elrendeléséről alapvetően annak a nyomozó hatóságnak a vezetője dönt, ahol a nyomozás folyamatban van vagy folyamatban volt. A kormányrendelet az elrendelés vonatkozásában az alábbi kivételeket határozza meg⁴⁶⁶:

Fenyegetett helyzetben lévő személy	Személyi védelem elrendelője
Bíró, ügyész, igazságügyi vagy ügyészségi alkalmazott	Bíróság elnöke, Ügyészség vezetője
Nyomozó hatóság, bv. intézet, javítóintézet tagja	Állományilletékes parancsnok, Javítóintézet vezetője

⁴⁶² CSERHÁTI Anita i. m. 5.

⁴⁶³ Továbbiakban: Személyi védelemről szóló Kormányrendelet

⁴⁶⁴ Személyi védelemről szóló Kormányrendelet 2. § Személyi védelemben részesíthető

a) a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott, büntetőeljárásban részt vevő vagy részt vett azon személy, akivel szemben a büntetőeljárásban való részvétele miatt vagy azzal összefüggésben, illetve a büntetőeljárás jogai érvényesítésének, kötelezettségei teljesítésének akadályozása, megghiúsítása végett,

b) az eljáró vagy eljáró szerv azon tagja, akivel szemben a büntetőeljárással összefüggő tevékenysége miatt vagy tevékenysége jogszerű gyakorlásának akadályozása, illetve megghiúsítása végett,

c) az *a)* és *b)* pontban meghatározottak valamelyikére tekintettel más olyan személy, akivel szemben az *a)* és *b)* pontban meghatározott személyhez fűződő kapcsolata miatt az életét, testi épségét közvetlenül fenyegető jogellenes cselekményt, így különösen személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó bűncselekményt követtek el, illetve valószínűsíthető, hogy ilyen cselekményt követnek el [a továbbiakban az *a)*-*c)* pontban meghatározottak együtt: fenyegetett helyzetben lévő személy].

⁴⁶⁵ Személyi védelemről szóló Kormányrendelet 3. § (1)

⁴⁶⁶ Személyi védelemről szóló Kormányrendelet 6. § (2) – (6)

Amennyiben a személyi védelem elrendelése a jogviszony megszűnését követően válik indokolttá (pl. a nyomozó hatóság vagy bv. intézet tagja lemond, az ügyész elérte az öregségi nyugdíjkorhatárt stb.), az elrendelésről azon személy dönt, aki a jogviszony fennállása esetén rendelte volna el a személyi védelmet (pl. a nyugdíjas ügyész személyi védelmét az ügyészség vezetője rendeli el). Sürgősségi esetben a személyi védelmet a Tanúvédelmi Szolgálat vezetője rendeli el.

A személyi védelmi feladatokat az alábbi eszközökkel látják el⁴⁶⁷: rendszeres járőrszolgálat, technikai eszköz, folyamatos hírósszeköttetés, védőruházat biztosítása, őrszemélyzet, Rtv., Nav. tv. szerinti titkos információgyűjtés. Amennyiben az említett eszközökkel nem biztosítható a személyi védelem, a védelmet őrszemélyzettel biztosított helyen kell ellátni.

A személyi védelmet kötelező megszüntetni⁴⁶⁸, ha az elrendelés feltételei már nem állnak fent, illetve amennyiben a fenyegetett helyzetben lévő személy a személyi védelemről írásban lemond.

II. 2. 2. 5. Védelmi Program

2001-ben a Belügyminisztériumban egy sajtótájékoztatón az alábbi módon nyilatkoztak a tanúvédelemmel kapcsolatos törvénytervezetről: „Az új tanúvédelmi programmal a bűnbánó maffiózókat, az úgynevezett pentitókat szeretnénk megszólaltatni, akik készek együttműködni a hatóságokkal.”⁴⁶⁹ BORAI Ákos álláspontja az, hogy a 90-es években a szervezett bűnözés központi alakjait azért nem sikerült elítélni, mivel a megfélemlített tanúk visszavonták, vagy a terheltek számára kedvezően módosították a vallomásaikat.⁴⁷⁰ BORAI Ákos szerint „[...] a tanúvédelmi program a maffiabűnözés ellen hatékony és erélyes eszköz: azért védem a tanút, hogy segítsen.”⁴⁷¹

A Védelmi Programban megállapodással lehet részt venni, amelynek megkötése hivatalból vagy indítványra kezdeményezhető. A hatályos Be. speciális rendelkezéseket tartalmaz a Védelmi Programban résztvevőkre⁴⁷²:

- a részvétellel kapcsolatos ügyszívek, illetve a részt vevő személyes adatai zártan kezelendők; a személyes adatokat csak az ismerheti meg, akinek a védelmet ellátó szerv engedélyezte;
- a részt vevő személy a védelmet ellátó szerv útján idézendő, illetve értesítendő;
- a részt vevő személy lakcímeként (értesítési címeként, stb.) a büntetőeljárásban a védelmet ellátó szerv címe jelölendő meg;
- a részt vevő személy megjelenésével, illetve közreműködésével kapcsolatos költség nem bűnügyi költség;
- a részt vevő személy védelmét ellátó személy jelen lehet azon eljárási cselekményeken, ahol a részt vevő személy jelen van;
- megtagadható a vallomás olyan adata, amely birtokában az új személyazonosságra, új lakcímre (értesítési címre, stb.) lehet következtetni.

A Védelmi Programban való részvétel részletes szabályait a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítő Védelmi Programjáról szóló 2001. évi LXXXV.

⁴⁶⁷ Személyi védelemről szóló Kormányrendelet 9. §

⁴⁶⁸ Személyi védelemről szóló Kormányrendelet 19. §

⁴⁶⁹ Névcseré is lehetséges – Tanúvédelem bűnbánó maffiózóknak. *Magyar Nemzet*, 2001. július 27.

⁴⁷⁰ FEKETE Gy. Attila: Bűnbánó maffiózók tanúvédelme – A megtérő bűnöző csak közvetítőn keresztül lesz elérhető. *Népszabadság*, 2001. december 15.

⁴⁷¹ A különösen védett sértett, maffiózó és tanú. *Vasárnapi Hírek*, 2001. július 29.

⁴⁷² Be. 95. § (3) bekezdés

törvény⁴⁷³ tartalmazza, amelynek célja, hogy „[...] az igazságszolgáltatást segíteni kész tanúkat (sértetteket), illetve a bűnelkövetőket bátorítsa az igazságszolgáltatással való aktív együttműködésre.”⁴⁷⁴

A Védelmi Program fő feladata a védett személyről történő konspirált gondoskodás, a szociális, mentális segítség, oltalmazás.⁴⁷⁵ A védett személyek kriminológiai szempontból az alábbi csoportokba sorolhatóak⁴⁷⁶:

1. Pentitó (Bűnbánó bűnöző)
2. Emberkereskedelem bűncselekményének áldozata
3. Bűnöző életmódot folytató családtagra terhelő vallomást tevő

A törvény több, a tanúvédelemmel kapcsolatos terminus technicust használ (pl. Védelmi Program, büntetőeljárásban részt vevő, fenyegetett helyzetben lévő személy⁴⁷⁷).

A Védelmi Programban a büntetőeljárás alatt, illetve annak befejezését követően lehet részt venni, melynek feltétele a megállapodás megkötése.⁴⁷⁸ A megállapodás feltételei között szerepel, hogy a vallomásnak kiemelkedő súlyú ügy lényeges körülményeire kell vonatkoznia. Felmerül a kérdés, mi minősül kiemelkedő súlyú ügynek, kizárólag az adott bűncselekmény büntetési tétele számít? A kiemelkedő súlyosság megállapításához

⁴⁷³ Továbbiakban: Védelmi Programról szóló törvény

⁴⁷⁴ A büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjáról szóló 2001. évi LXXXV. törvény indokolása (Továbbiakban: Védelmi Programról szóló törvény indokolása) – II. Részletes indokolás A törvény preambulumaéhoz

⁴⁷⁵ Védelmi Programról szóló törvény indokolása – II. Részletes indokolás Az 1. § 3., 8., 9., 10. pontjaihoz, valamint a 9-10. §-hoz

⁴⁷⁶ TÓTH Márton Zoltán i. m. 75.

⁴⁷⁷ Védelmi Programról szóló törvény 1. § E törvény alkalmazásában

1. Védelmi Program: a büntetőeljárásban részt vevő vagy részt vett személy, illetve ezen személyek hozzátartozója, továbbá a felsoroltak személyére tekintettel fenyegetett helyzetben lévő más személy védelmének a jogszabályban meghatározott személyi védelem (a továbbiakban: személyi védelem) keretében nem biztosítható olyan szervezett formája,

a) amelyet a rendőrség - polgári jogi jogviszony keretében - a fenyegetett helyzetben lévő személlyel megkötött megállapodás szerint végez, és

b) amelynek során különleges intézkedések alkalmazása (16. §), illetve - az érintett társadalmi beilleszkedésének elősegítése érdekében - mentális, szociális, gazdasági, humán és jogi támogatás nyújtása szükséges;

4. büntetőeljárásban részt vevő: a terhelt, a védő, a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél, a vagyoni érdekelt, az egyéb érdekelt;

8. fenyegetett helyzetben lévő személy:

a) az a személy, akinek a sérelmére a büntetőeljárás során jogai érvényesítésének, kötelezettségei teljesítésének akadályozása, megghiúsítása végett, illetve a büntetőeljárásban való részvétele vagy korábbi részvétele miatt személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó cselekményt kíséreltek meg, követtek el vagy helyeztek kilátásba, valamint

b) az e törvényben meghatározott esetekben - a büntetőeljárás résztvevőjéhez fűződő kapcsolatára tekintettel - az a személy, akivel szemben személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó cselekményt követtek el, illetve valószínűsíthető, hogy ilyen cselekményt fognak elkövetni;

⁴⁷⁸ Védelmi Programról szóló törvény 2. § (2) Megállapodás a büntetőeljárásban részt vevő vagy abban részt vett, együttműködő személlyel köthető, feltéve, ha

a) olyan vallomást tett vagy kíván tenni, amely kiemelkedő súlyú bűncselekmény lényeges körülményeire, bűnszervezet összetételére, tevékenységére, bűnszervezettel fenntartott kapcsolatára, bűnszervezet által tervezett vagy elkövetett bűncselekményekre vonatkozik;

b) a vallomása a tényállás felderítését, bizonyítását, az elkövető kilétének megállapítását és felelősségre vonását jelentősen segítette vagy segítheti és megalapozottan feltehető, hogy más módon a bizonyíték beszerzése kilátástalan vagy aránytalanul nagy nehézséggel járna, és a megállapodás megkötésével a bizonyíték beszerzése valószínűsíthető,

c) a fenyegetett helyzete a büntetőeljárásban való részvételével függ össze és

d) a fenyegetett helyzetben lévő személy, illetve az érintett védelme a személyi védelem keretében nem biztosítható.

elengedhetetlen a bűncselekmény körülményeinek, indítékának, motivációjának, elkövetési módjának, elkövetési és jogi tárgyának részletes vizsgálata.⁴⁷⁹

A Tanúvédelmi Szolgálat a Védelmi Programban az alábbi különleges óvintézkedéseket alkalmazhatja⁴⁸⁰:

1. Érintett tartózkodási helyének megváltoztatása, illetve fogvatartott esetén másik büntetés-végrehajtási intézetbe szállítás;

2. Személyi védelem;

3. Nyilvántartásokban adatszárlat elrendelése

Az adatszárlat lényege, hogy a Tanúvédelmi Szolgálat megkeresi az adatkezelő szervet (pl. személyiadat nyilvántartót, ingatlan nyilvántartásokat kezelő szerveket stb.), amely az érintett adatait megkeresésben meghatározott körben zárolja, illetve az érintettre vonatkozó, más szervektől érkező adatszolgáltatást megtagadja. Az adatkezelő a megkereső szervet tájékoztatja az adatszárlat tényéről, egyben értesíti a Tanúvédelmi Szolgálatot a megkeresés tényéről.

4. Nyilvántartott adatokkal kapcsolatos megkeresés vagy adatkérés jelzésének előírása

Az adatkezelő, miután a Tanúvédelmi Szolgálattól megkeresést kapott, köteles jelezni a Szolgálat részére, ha az érintett személyes adataira vonatkozó megkeresést, adatkérést kap bármely szervtől.

5. Névváltoztatás

Magyar állampolgár érintett a Tanúvédelmi Szolgálatnál kezdeményezheti a családi és utónevének megváltoztatását.

6. Személyazonosság megváltoztatása

A személyazonosság megváltoztatására akkor kerülhet sor, amennyiben a fenti óvintézkedésekkel sem biztosítható az érintett biztonsága. Ezen óvintézkedés alapján az érintett összes személyi adata megváltoztatható.

7. Nemzetközi együttműködésben részvétel

A Tanúvédelmi Szolgálat külföldi társhatóság megkeresése alapján ellátja a külföldi büntetőeljárásban részt vevő érintett védelmét. Az óvintézkedésre jellemzően akkor kerül sor, amikor a külföldi állampolgár biztonságát a külföldi tanúvédelmi szolgálatok a büntetőeljárással érintett országban nem látják biztosíthatónak.

Továbbá kezdeményezhető a Védelmi Programban részt vevő személy külföldre költöztetése, illetve külföldön történő ideiglenes elhelyezése. VAVRÓ István 1993-ban kizárólag elméleti síkon képzelte el, hogy a tanú új személyazonosságot kap, illetve új környezetbe helyezik, azonban Magyarországon – a kis területre tekintettel – szerinte ez fel sem merülhet. VAVRÓ ellenezte a közreműködő tanú személyi környezetéből történő kiemelését, mivel „[...] valamennyi személyi és jogi kapcsolatának „átmentése” pedig fizikai és jogi képtelenség.”⁴⁸¹

CSERHÁTI Anita szerint hazánkban a veszélyeztetett tanúk többsége nem vállalja a hosszú időre történő elköltöztetést, illetve a személyiségcserét.⁴⁸² KEMÉNY Gábor rámutatott, hogy a tanúk országon belüli áttelepítése nem nyújt kellő védelmet, ezért célszerű lehet a veszélyeztetett tanúk szomszédos országokba, vagy az Amerikai Egyesült Államokba, illetve Ausztráliába történő átköltöztetése.⁴⁸³

A Védelmi Programban résztvevők támogatását, támogatási formáit – jogi segítségnyújtás, szociális, gazdasági, humán, egészségügyi és mentális ellátás –

⁴⁷⁹ Védelmi Programról szóló törvény indokolása – II. Részletes indokolás Az 1. § 2. és 7. pontjaihoz, a 2-8. §-hoz - A Védelmi Program hatálya; a megállapodás kezdeményezése, megkötése, feltételei

⁴⁸⁰ Védelmi Programról szóló törvény 16. § (1)

⁴⁸¹ VAVRÓ István: A tanúvédelem eljárásjogi eszközeiről. *Rendészeti Szemle*, 1993/9., 24-25.

⁴⁸² CSERHÁTI i. m. 20.

⁴⁸³ KEMÉNY Gábor: A tanúvédelem, mint a szervezett bűnözés elleni harc egyik eszköze. *Ügyészek Lapja*, 1997/6., 27.

kormányrendelet⁴⁸⁴ szabályozza. A támogatások a személyes gondoskodás körébe tartozó támogatási formákra⁴⁸⁵, illetve a pénzbeli kiegészítő támogatási formákra⁴⁸⁶ oszthatók.

II. 2. 3. Fedett nyomozó

Az alábbi jogeset a fedett nyomozó tevékenységének ellentmondásos megítélését szemlélteti: az elsőfokú bíróság elítélte azon személyeket, akik a fedett nyomozónak kábítószerért értékesítettek, vagy abban közreműködtek, a másodfokú bíróság pedig hatályon kívül helyezte az ítéletet és megszüntette az eljárást, kizárólag az egyes vádlottak által elkövetett egyéb, fogyasztó jellegű cselekmények vonatkozásában állapított meg büntetőjogi felelősséget.

2005. elején az V. rendű vádlott megtudta, hogy az egyik ismerőse – aki valójában fedett nyomozó volt – rendszeresen kíván extasy tablettát vásárolni. A vádlottak láncolatosságon vették fel egymással a kapcsolatot: V. rendű vádlott a IV. rendű vádlottal, a IV. rendű vádlott a III. rendű vádlottal, a III. rendű vádlott a II. rendű vádlottal, a II. rendű vádlott pedig az I. rendű vádlottal lépett kapcsolatba. Az I. rendű vádlott vállalta a fedett nyomozó által megrendelt 8000 db extasy tableta beszerzését.

Az átadásra egy budapesti parkolóban került sor, a 8059 db – több mint 2100 g tömegű – extasy tablettát az I. rendű vádlott adta oda a fedett nyomozónak. A rendőrök az I–V. rendű vádlottakat elfogták.

A titkos nyomozás során az ügyész engedélyezte a fedett nyomozó bünszervezetbe történő beépülését, illetve a bizalmi- és álvásárlás végrehajtását. Az elsőfokú bíróság a tényállás megállapításánál figyelembe vette a F26 számú fedett nyomozó jelentéseiből készült kivonatokat.

A bíróság – a titoktartási kötelezettség alóli felmentést követően – az alábbi kérdések tisztázása céljából tanúként hallgatta ki a fedett nyomozó vezető tisztjét⁴⁸⁷:

- A fedett nyomozó jelentése a rögzített eseményt követően mikor készült?
- Az előjáró olvasta-e a jelentést, azt megelőzte-e szóbeli beszámoló?
- A jelentés elkészítésének van-e határideje?
- A fedett nyomozóval mennyire volt szoros a munkakapcsolata, a fedett nyomozó önállóan vagy kizárólag egyeztetést követően tevékenykedett?

A vezető tiszt előadta, hogy a fedett nyomozó a tevékenység elvégzését követően haladéktalanul beszámol az előjárónak, az írásos jelentést az első munkanapon kell elkészíteni. A vezető tiszt és a fedett nyomozó közötti szoros kapcsolatból kifolyólag a fedett nyomozó önállóan nem végezhet tevékenységet, lényeges kérdésekben nincs döntési jogosultsága.

A bíróság kérte, hogy a nyomozó hatóság az operatív nyomozás azon jelentéseit, kivonatait tegye nyílttá, amelyek a fedett nyomozó és az V. rendű vádlott közötti kapcsolat kialakulására, körülményeire, illetve a vásárlás bonyolítására vonatkoznak. Az említett dokumentumok nyílttá tételéhez a nyomozó hatóság nem járult hozzá.

⁴⁸⁴ 28/2002. (II. 27.) Korm. rendelet a Védelmi Programban résztvevők, valamint reájuk tekintettel más személyek támogatásáról és az egyes támogatási formákról, továbbá a büntetőeljárásban résztvevők, valamint az eljárást folytató hatóság tagjai személyi védelme elrendelésének feltételeiről és végrehajtásának szabályairól szóló 34/1999. (II. 26.) Korm. rendelet módosításáról (Továbbiakban: 28/2002. (II. 27.) Korm. rendelet)

⁴⁸⁵ 28/2002. (II. 27.) Korm. rendelet 3. § (2) – Biztonságba helyezés, biztonságba helyezés keretében nyújtott természetbeni támogatás; egészségügyi és mentálhigiénés ellátás; nevelés, oktatás, nevelési-oktatási és gyermekintézményi elhelyezés; magyar nyelvi oktatás; jogi segítségnyújtás

⁴⁸⁶ 28/2002. (II. 27.) Korm. rendelet 3. § (3) - Rendszeres létfenntartási hozzájárulás; külföldi érintettek esetében az okmányok fordítási költségének megtérítése; otthonteremtési támogatás; lakhatási támogatás; egyszeri támogatás a személyazonosság megváltoztatása esetén

⁴⁸⁷ Fővárosi Törvényszék 8.B.904/2006/86. számú ítélete, 18.

A védelem utalt a tisztességes eljárás elvének sérelmére, ugyanis a fedett nyomozó – aki anoním maradt az eljárásban – indította el a beszerzés folyamatát. A bíróság nem osztotta a védelem álláspontját, mivel „[...] önmagában az a tény, hogy titkosszolgálati eszközök kerülnek alkalmazásra a társadalomra kimagaslóan veszélyes, adott esetben bünszervezetet feltételező hálózat felderítése érdekében, ez önmagában nem sérti sem a tisztességes eljárás, sem a tisztességes tárgyalás elvét. A társadalom védelme ugyanis ilyen eszközök igénybevételét igénylik, kívánják.”⁴⁸⁸ A bíróság továbbá megjegyezte, hogy a fedett nyomozó a vásárlási szándék jelzésével nem lépte át a megengedhetőség határát.

A másodfokú eljárásban a védelem felhívta az Európai Bíróság két jogesetét – *Teixeira kontra Portugália*, *Lüdi kontra Svájc* –, amelyekben a bíróság azon álláspontra helyezkedett, hogy fedett ügynökök provokálták ki a bűncselekmény elkövetését; az eljárásokban nem hallgatták meg őket, ami a tisztességes tárgyaláshoz való sérelmét jelentette.

A másodfokú bíróság a fedett nyomozó vezető tisztjének tanúvallomását kizárta a bizonyítékok köréből, mivel kizárt a fedett nyomozói tevékenységgel kapcsolatos információval rendelkező személy tanúkihallgatása.

A fedett nyomozónak engedélyezték a bünszervezetbe való beépülést, illetve a bizalmi és álvásárlást, azonban sem az Rtv., sem a Be. alapján nem szüntették meg vele szemben az eljárást; valójában eljárást sem indítottak a fedett nyomozó ellen. A bíróság álláspontja szerint a fedett nyomozó tevékenysége nem törvényes, mivel bűncselekmény elkövetésére hívta fel a vádlottakat. A bizalmi vagy álvásárlásra akkor kerül sor, amikor információ merül fel arra vonatkozóan, hogy valaki rendszeresen kereskedik a tiltott áruval. A fedett nyomozó azonban jelen esetben a büntetlen előéletű kábítószerfüggő I. rendű vádlottat bírta rá, hogy értékesítsen kábítószerrel, az értékesítésben a többi vádlott szintén kizárólag a fedett nyomozó felhívására működött közre, további bűncselekmény elkövetését nem tervezték.

A fedett nyomozó nem egy olyan szervezetbe épült be, amelyik rendszeresen értékesített kábítószerrel, kizárólag olyan személyeket hívott fel bűncselekmény elkövetésére, akik alkalomszerűen szerezték meg a kábítószerrel. A másodfokú bíróság rámutatott, hogy adott esetben a titkos információgyűjtésre akkor kerülhet sor, ha a minta vagy álvásárló fedett nyomozó egy sorozat bűncselekmény részese, vagy ha bünszervezetbe épül be. Az ügyben sem bünszervezetre, sem sorozat bűncselekményre nem merült fel információ.

A bíróság hangsúlyozta, hogy „[...] a cselekmény elkövetését az előbbieken részletezettek szerint a fedett nyomozó provokálta, ezért olyan cselekmény képezi a vád tárgyát, amelyet az államot képviselő nyomozó az ügyészi engedélyt megszegve, túllépve bűncselekményt (kábitószerrel visszaélésre felbujtást) elkövetve indukált. Miatán pedig a vád értékesítési cselekményt taglaló része ilyen körülmények között nyomozói bűncselekményen alapul, az ezáltal nem törvényes.”⁴⁸⁹

A fentiek is rámutatnak, mennyire nehézkes annak elhatárolása, hogy a fedett nyomozó álvásárlást hajt végre, vagy bűncselekmény elkövetésére bujt fel. NYÍRI Sándor szerint a büntetlenség nem vonatkozhat arra, amikor a fedett nyomozó alakítja az elkövetői szándékot – „a bűnös magatartás állami befolyásos eredménye” –, ilyen esetekben a fedett nyomozó a bűncselekmény felbujtója.⁴⁹⁰

2005-ben MÉSZÁROS Bence nem tartotta kielégítőnek a fedett nyomozóval kapcsolatos szabályozást, szerinte a fedett nyomozó fogalmának tisztázásán kívül a vonatkozó

⁴⁸⁸ Uo. 24.

⁴⁸⁹ Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.161/2009/17. számú ítélete, 14.

⁴⁹⁰ NYÍRI Sándor: A fedett nyomozó. *Belügyi Szemle*, 1999/12., 185.

rendelkezéseket a Be.-nek kellene tartalmaznia⁴⁹¹; továbbá álláspontja szerint az alábbi kérdések nem tisztázottak⁴⁹²:

- Mely hatóságok tagjai lehetnek fedett nyomozók?
- A fedett nyomozó mely alkalmazási módjaihoz van szükség az ügyész engedélyére?
- Lehet-e alkalmazni ezt az eszközt a büntetőeljárás megindítása előtt?
- Mikor kerülheti el a felelősségre vonást a bűncselekményt elkövetett fedett nyomozó?

A hatályos Be. elfogadásával és az ágazati törvények összhangba hozásával a fenti kívánalmak megvalósultak, valamennyi kérdésre érdemi válasz adható.

2019-ben MÉSZÁROS Bence a fedett nyomozó intézményével kapcsolatos monográfiájában azt a következtetést vontta le, „[...]” hogy 2018. július 1-je után a bünszervezetek tagjai és egyéb bűnelkövetők még kevésbé érezhetik biztonságban magukat, mivel a velük szembeni fellépés jogi és kriminalisztikai lehetőségei jelentősen bővülnek az új Be. és az ahhoz kapcsolódó törvények új szabályozásának – köztük a fedett nyomozó alkalmazására vonatkozó új rendelkezéseknek – köszönhetően.⁴⁹³

A fedett nyomozóval kapcsolatos szabályozás az Rtv.-ben⁴⁹⁴, a NAV tv.-ben⁴⁹⁵, illetve a Be.-ben⁴⁹⁶ található. Míg a fedett nyomozó igénybevételevel történő információgyűjtés, illetve ellenőrzés bírói engedélyhez nem kötött eszköz, addig a fedett nyomozó büntetőeljárásban történő alkalmazása ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz.

II. 2. 3. 1. Fedett nyomozó alkalmazása az Rtv. és a NAV tv. alapján

A fedett nyomozó a rendőrség tagjaként törvényben meghatározott célból⁴⁹⁷ információt gyűjthet, illetve ellenőrizhet. A fedett nyomozó törvényben meghatározott esetekben nem büntethető az általa elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés miatt.⁴⁹⁸ A büntetlenség elbírálásánál elsősorban vizsgálni kell, hogy a fedett nyomozó az alkalmazása során követte-e el a törvénybe ütköző cselekményt. Amennyiben a fedett nyomozó például szolgálaton kívül

⁴⁹¹ MÉSZÁROS Bence: A fedett nyomozó szabályozásának és alkalmazásának aktuális kérdései. *Beliügyi Szemle*, 2005/2., 80.

⁴⁹² Uo. 67.

⁴⁹³ MÉSZÁROS Bence (2019) i. m. 132.

⁴⁹⁴ Rtv. 64. §, 66. §, Rtv. 66/A. §

⁴⁹⁵ A Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (Továbbiakban: NAV tv.) 52. §, 53. § (5), 54-55. §

⁴⁹⁶ Be. 222. – 225. §

⁴⁹⁷ Rtv. 64. § A rendőrség

a) bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából, illetve a 7/E. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában meghatározott, bűncselekmények megelőzésével kapcsolatos feladatai, illetve a 7/E. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában meghatározott feladatai ellátása céljából,

b) megbízhatósági vizsgálat során,

c) törvényben meghatározottak szerint a körözési eljárás során,

d) a személyi védelem ellátása, illetve a Védelmi Program előkészítése és végrehajtása során,

e) személyvédelmi és létesítménybiztosítási feladatai ellátása során,

f) az Európai Unió tagállamával vagy harmadik országgal a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködés keretében,

g) bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében,

h) fedett nyomozó, illetve a valódi céljának leplezésével működő szervezet (a továbbiakban: fedőintézmény) védelme érdekében, valamint

i) a rendőrséggel titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése érdekében

az e törvényben meghatározott szabályok alapján folytathat titkos információgyűjtést.

⁴⁹⁸ Rtv. 66/A. § (1)

garázda jellegű magatartást tanúsít, vagy lakott területen belül 90 km/h–val halad a gépjárművével, felelősségre vonható.

Ha a fedett nyomozó az alkalmazása során követi el a fenti cselekményeket, vizsgálják az elkövetés szükségességét, továbbá a büntetlenség elbírálásánál összemérésre kerülnek az alábbi érdekek – amelyeket összhatásban kell értékelni – : a mérleg egyik serpenyőjébe tartozik a fedett nyomozó alkalmazásával elérni kívánt érdek; a fedett nyomozó biztonságával, lelepleződésének megakadályozásával kapcsolatos érdek; továbbá a más bűncselekmény megelőzéséhez vagy megszakításához fűződő érdek, a másik serpenyőben a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek található. A fedett nyomozó kizárólag akkor élvez büntetlenséget, amennyiben az első csoportba tartozó érdekek jelentősebbek a felelősségre vonásához fűződő érdeknél.⁴⁹⁹ Felmerül a kérdés, hogy a fedett nyomozó milyen súlyú bűncselekményeket követhet el. A fedett nyomozó által elkövethető bűncselekmények abszolút korlátait a törvény határozza meg, egyrészt nem követhet el olyan szándékos bűncselekményt, amellyel más életét szándékosan kioltja, illetve amellyel maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást okoz, másrészt senkit nem bírhat rá az eredetileg eltervezettnél súlyosabb bűncselekmény elkövetésére.⁵⁰⁰

Amennyiben a fentiek alapján a fedett nyomozó nem büntethető és a fedett nyomozó a polgári jog szabályai szerint kártérítésre vagy sérelemdíj megtérítésére köteles, az állam áll helyt.⁵⁰¹

Mivel a NAV is folytat bűnügyi tevékenységet, elkerülhetetlen volt a törvényi szinten történő szabályozás. A fedett nyomozóra vonatkozó, az Rtv.–ben és NAV tv.–ben szereplő rendelkezések megegyeznek, az eltérés csupán a titkos információgyűjtés céljában manifesztálódik. A fedett nyomozó a NAV titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének tagjaként törvényben meghatározott célból⁵⁰² információt gyűjthet, illetve ellenőrizhet.

II. 2. 3. 2. Fedett nyomozó alkalmazása a Be. alapján

A fedett nyomozó a törvényi megfogalmazás szerint a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervnek a szervhez tartozását, illetve kilétét tartósan leplező, kifejezetten ilyen munkakörben foglalkoztatott tagja⁵⁰³.

A fedett nyomozó szélesebb körben alkalmazható a büntetőeljárásban mint a titkos információgyűjtés során. A büntetőeljárásban a fedett nyomozót az alábbi célokra lehet igénybe venni⁵⁰⁴:

– Bűnszervezetbe történő beépülés;

⁴⁹⁹ Uo.

⁵⁰⁰ Rtv. 66/A. § (2) – (3)

⁵⁰¹ Rtv. 66/A. § (4)

⁵⁰² NAV tv. 52. § A NAV titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szerve

a) a NAV nyomozó hatósági jogkörébe tartozó bűncselekmények elkövetésének megelőzése céljából,

b) a személyi védelem ellátása során,

c) az Európai Unió tagállamával vagy harmadik országgal a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködés keretében,

d) bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében,

e) a NAV-hoz tartozását, illetve kilétét tartósan leplező, kifejezetten ilyen feladat ellátása érdekében foglalkoztatott pénzügyi nyomozó (a továbbiakban: fedett nyomozó), illetve a valódi céljának leleplezésével működő szervezet (a továbbiakban: fedőintézmény) védelme érdekében, valamint

f) a NAV-val titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése érdekében

az e törvényben meghatározott szabályok alapján folytathat titkos információgyűjtést

⁵⁰³ Be. 222. § (1)

⁵⁰⁴ Be. 222. § (2)

- Terrorizmussal kapcsolatba hozható tevékenységet folytató csoportokba, szervezetekbe történő beépülés;
- Álvásárlás;
- Rejtett figyelés;
- Bűncselekmény megszakítása, a bűncselekmény elkövetőjének azonosítása, illetve a bizonyítás érdekében az információ forrásának leplezésével a leplezett eszköz alkalmazásával érintett személy részére valótlán vagy megtévesztő információ továbbítása;
- Bűncselekménnyel összefüggő információk és bizonyítékok megszerzése.

A fedett nyomozó alkalmazható önállóan, továbbá más, bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközzel együtt, vagy a leplezett eszközök alkalmazásának biztosítása érdekében.

A fedett nyomozó büntethetőségével kapcsolatos szabályok megegyeznek a fentiekben már ismertetett, az Rtv.-ben szereplő rendelkezésekkel, csupán annyi a különbség, hogy az álvásárlás önmagában nem minősül rábírásnak.

A Be.-ben szereplő fedett nyomozó tevékenységével kapcsolatos büntethetőséget megszüntető okok⁵⁰⁵ szinte megegyeznek az Rtv.-ben, illetve a NAV tv.-ben meghatározott esetekkel. A büntetőeljárásban is – az elkövetés szükségességének vizsgálatát követően – összemérésre kerülnek az alábbi érdekek.

a) A fedett nyomozó alkalmazásával elérni kívánt bűnüldözési érdek versus fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek

A fedett nyomozó egy olyan szervezett bűnözői csoport vonatkozásában szerez információkat, amely megfelelő anyagi juttatás ellenében nyelvtudás nélkül állít ki nyelvvizsga bizonyítványokat. A nyomozó hatóság látókörébe kerültek a felhajtók, azonban a hatóság nem rendelkezik arról információval, kik vesznek részt a nyelviskola részéről az elkövetésben. A fedett nyomozó alkalmazásával az elkövetés módszerére vonatkozóan szeretnének pontos információkat szerezni, ezért a fedett nyomozó felveszi a kapcsolatot az egyik felhajtóval, aki a 20.000,- Ft ellenében elmondja, kit kell keresni a nyelviskolában. A nyelviskola alkalmazottja fogadja a fedett nyomozót, közli, hogy 100.000,- Ft a nyelvvizsga nyelvtudás nélküli kiállításának díja. A fedett nyomozó a pénz átadását követően a kapott instrukcióknak megfelelően adott napra jelentkezik a szóbeli vizsgára, a vizsgabiztosok úgy engedik át a vizsgán, hogy a fedett nyomozó nem szólal meg idegen nyelven. A fedett nyomozó nem vesz részt az írásbeli vizsgán, helyette a nyelviskola egyik alkalmazottja írja meg a feladatsort. A fedett nyomozó pár hónap múlva megkapja a nyelvvizsgabizonyítványt. A fedett nyomozó magatartását értékelve megállapítható, hogy megvalósította a vesztegetés törvényi tényállásának elemeit, azonban nem büntethető, mivel az elkövetés szükséges volt és az alkalmazásával elérni kívánt bűnüldözési érdek jelentősebb, mint a felelősségre vonásához fűződő érdek.

b) A fedett nyomozó biztonságával, lelepleződésének megakadályozásával kapcsolatos érdek versus fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek

A kábítószer kereskedőkkel kapcsolatban álló dílerrel – aki valójában fedett nyomozó – szemben az elkövetők arra gyanakszanak, hogy informálja a rendőrséget. A rendőrség lehallgatja a kereskedők beszélgetéseit, amely során az alábbiak hangzanak el: „Amennyiben Laci nem cukrozik velünk és utána nem megy neki egy kéknek, elutazzatjuk végleg.” A fedett nyomozó a lelepleződés elkerülése érdekében az elkövetőkkel kábítószer fogyaszt és megüt egy járőröző rendőrt.

A fedett nyomozó megvalósította a kábítószer birtoklása, illetve hivatalos személy elleni erőszak törvényi tényállásának elemeit, azonban – tekintettel arra, hogy az elkövetés

⁵⁰⁵ Be. 224. § (1)

szükséges volt, illetve a biztonságával, lelepleződésének megakadályozásával kapcsolatos érdek jelentősebb, mint a felelősségre vonásához fűződő érdek – nem büntethető.

c) A bűncselekmény megelőzéséhez vagy megszakításához fűződő érdek versus fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek

Két személyt egy vállalkozó megölésével bíznak meg, a fedett nyomozó motorral a célszemély lakásához szállítja az elkövetőt, aki a tervek szerint az utcán lelövi. A fedett nyomozó nem tudja időben értesíteni a hatóságokat, így elhatározza, hogy egy kanyarban nagy sebességgel felborul a motorral. Az elkövető – aki a fedett nyomozóval szemben nem viselt védőöltözetet –, nyolc napon túl gyógyuló sérülést szenved el és eszméletét veszti, a kitérő helyszínelők megtalálják nála a skorpió géppisztolyt.

A fedett nyomozó megvalósította a testi sértés törvényi tényállásának elemeit – szándékosan okozta a testi épség sérelmét –, azonban nem büntethető, mivel az emberölés megelőzéséhez vagy megszakításához fűződő érdek jelentősebb, mint fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek.

A kutathatóság hiánya miatt – mivel valamennyi, fedett nyomozóval kapcsolatos információ minősített adatnak minősül – lehetetlen annak megítélése, hogy a fedett nyomozó intézménye milyen szerepet tölt be a szervezett bűnözés elleni harcban. Az általam megvizsgált olyan ítéletekben, ahol jogerősen megállapítást nyert a bünszervezetben történő elkövetés, fedett nyomozó alkalmazására utaló adat nem merült fel. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy nem alkalmaztak fedett nyomozót a felderítés során, csupán azt, hogy a nyílt eljárásban nem használtak fel a fedett nyomozóhoz kapcsolódó bizonyítékot.

II. 2. 4. Zár alá vétel; vagyonvisszaszerzés

II. 2. 4. 1. Zár alá vétel

A zár alá vétel vagyonekobjást vagy polgári jogi igényt biztosító vagyoni kényszerintézkedés, amelynek célja a vagyon „befagyasztása”; a zár alá vett vagyon⁵⁰⁶ (dolog, számlapénz, elektronikus pénz, stb.) felett a jogosult nem rendelkezhet. A kényszerintézkedés elrendelésének feltételrendszere⁵⁰⁷ kettős, kizárólag olyan eljárásban lehet elrendelni, amelyben a bűncselekmény vonatkozásában vagyonekobjásnak van helye, illetve akkor alkalmazható, ha a polgári jogi igény biztosítására irányul; mindkét esethez kapcsolódik az ún. meghiúsulási feltétel, azaz kizárólag akkor rendelhető el a kényszerintézkedés, ha megalapozottan lehet attól tartani, hogy akár a vagyonekobjás végrehajtását, akár a polgári jogi igény kielégítést meghiúsítják.

Kérdésként merülhet fel a jogalkalmazóban, mikor lehet megalapozottan tartani a meghiúsítástól? Álláspontom szerint elsősorban a terhelt vagyoni helyzetének vizsgálata jelent kiindulópontot, amennyiben a bevallott jövedelmi viszonyok és az életszínvonal között a különbség jelentős, a hatóságnak tartani kell a meghiúsulástól. A példában a kábítószerkereskedő nem rendelkezik munkaviszonnyal öt éve, azonban rendkívül jó körülmények között él, nagy értékű, a tulajdonában álló gépjárművet használ. Mivel felmerül a jövedelem eltitkolás, arra lehet következtetni, hogy a büntetőeljárás végén nem lehetne végrehajtani a vagyonekobjást, ezért indokolt a gépjármű zár alá vétele.

Ha az elkövető rendezett anyagi körülmények között él, célszerű annak vizsgálata, hogy a vagyonekobjással érintett vagyon hogyan aránylik a teljes vagyonhoz. Amennyiben a teljes vagyonhoz képest nem jelentős – és egyéb információ sem támasztja alá a vagyonekobjási szándékot –, nem indokolt a zár alá vétel.

⁵⁰⁶ Be. 324. (2)

⁵⁰⁷ Be. 324. (3)

TÓTH Mihály kiemelte, hogy a nagyobb kárt okozó vagy nagyobb értékre elkövetett bűncselekmények esetén, továbbá a különös, illetve többszörös visszaesők esetében alappal feltételezheti a hatóság a kielégítés megghiúsítására irányuló törekvést.⁵⁰⁸

A szervezett bűnözés elleni harc során jellemzően a vagyonek Kobzás biztosítása miatt rendelik el a zár alá vételt, azonban a szervezett vagyon elleni bűncselekmények körében a polgári jogi igény biztosítása érdekében történő zár alá vétel is előfordul.

PARALNÉ BEREGI Anita szerint a költségvetést károsító, illetve a gazdasági bűncselekmények vonatkozásában a reparáció ugyanolyan fontos, mint a büntetőjogi szankció, ezért ezen bűncselekmények miatt folyó eljárásokban a reparációt központi helyen kell kezelni.⁵⁰⁹

BENCZE Bálint azonban felhívta a figyelmet arra, hogy a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépő, elkobozható vagyon fogalmának kiterjesztő értelmezése révén olyan gazdasági társaságok vagyonát is kényszerintézkedés alá lehet vonni, amelyek nem érintettek a bűncselekménnyel, ezért a zár alá vétel nem képes betölteni a jog- és gazdaságpolitikai funkcióját; azonban alkalmas a megtorlásra, piaci verseny torzítására és csoportérdekek érvényesítésére. A zár alá vétel átgondolatlan alkalmazása BENCZE Bálint álláspontja szerint a kártérítési perekhez, befektetők elmaradásához, továbbá a nemzetközi reputáció rizikójához vezet.⁵¹⁰

Mind a vagyonek Kobzás, mind a zár alá vétel azon célt szolgálja, hogy senki ne gazdagodjon a bűncselekmények elkövetése révén. Az elkövetők tisztában vannak azzal, hogy a jogellenesen szerzett javak elvonására, visszaszerzésére törekednek a hatóságok, ezért különböző módszerekkel próbálják elrejtetni a bűnös úton szerzett vagyont.

„[...] a zár alá vételek elrendelésére nem a törvényes igényeknek és lehetőségeknek megfelelő mértékben kerül sor a rendőri nyomozásokban, annak ellenére, hogy a hatóságok kötelesek intézkedni a bűncselekménnyel okozott károk megtérítésére [...]”.⁵¹¹ Mielőtt azt gondolnánk, hogy a fentiek egy, a zár alá vétel napjainkban történő gyakorlati alkalmazását elemző vizsgálati anyagban szerepelnek, valójában TÓTH Mihály tollából származnak, a szerző a gondolatait 1981-ben vetette papírra. Az 1975–1978-as időszakban a kárbiztosítás aránya 31,1 és 34,4 % között mozgott a társadalmi tulajdon sérelmére bűncselekmények vonatkozásában.⁵¹²

II. 2. 4. 2. Vagyonvisszaszerzés

A Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztálya bűncselekménnyel okozott, illetve megtérült kárra vonatkozó kimutatása⁵¹³ szerint 2013. és 2017. között éves szinten 200–322 milliárd forint kárt okoztak hazánkban az elkövetők; a megtérült kár évente 13,3–24,3 milliárd forint volt, a kármegtérülési mutató 6,4–10,5 % között mozgott az alábbiak szerint.

⁵⁰⁸ TÓTH Mihály: A zár alá vétel alkalmazása a nyomozás során. *Belügyi Szemle*, 1981/5., 17.

⁵⁰⁹ PARALNÉ BEREGI Anita: A zár alá vétel alkalmazásának tapasztalatai a jogi személyek esetében. *Ügyészek Lapja*, 2015/6., 81.

⁵¹⁰ BENCZE Bálint: A zár alá vétel, mint büntetőeljárás kényszerintézkedés a gazdasági társaságok életében. *Gazdaság és Jog*, 2011/4., 9.

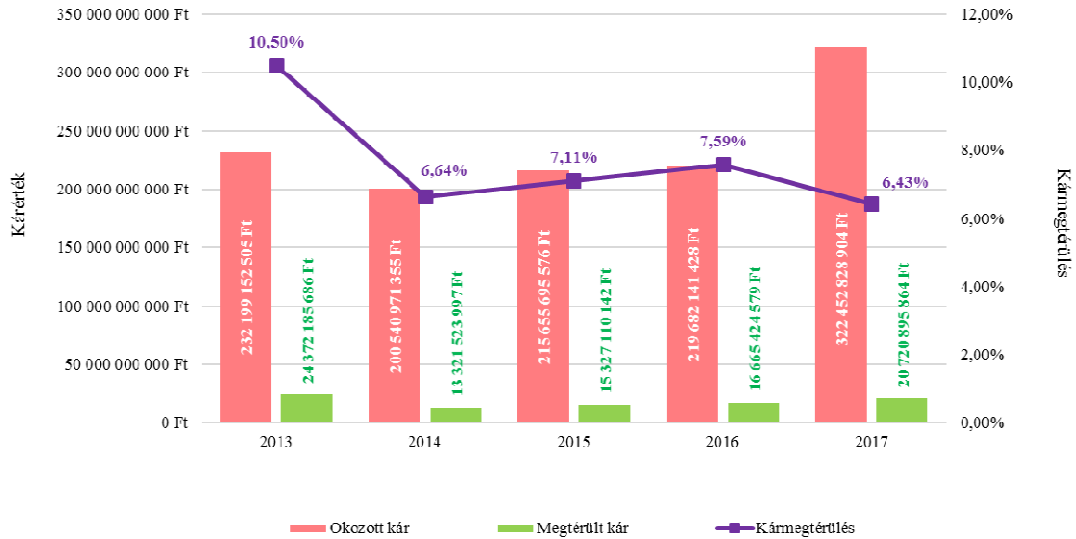
⁵¹¹ TÓTH (1981) i. m. 13.

⁵¹² Uo. 14.

⁵¹³ [https://bsr-](https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/K%3%a1r%20elk%3%b6vet%3%a9s%20helye%20szerint_ver20180713092649.xlsx&Token=cHBYcnV3L1dKQXhWSFFyZjZaZjFaYzdKdkM0eHF6V1o0QzFESFNUL2Y2OWdlZnJZN0dhWUx0NUIMThdGMmtBektvRUFNRWhFZm5lOXVvVDBGekIyWdKwUHNETVFXdXlZrjBOOU9sbGJnTnJWl1B5VXdDeUVMNldMM2Q4YTRNRDI=)

[sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/K%3%a1r%20elk%3%b6vet%3%a9s%20helye%20szerint_ver20180713092649.xlsx&Token=cHBYcnV3L1dKQXhWSFFyZjZaZjFaYzdKdkM0eHF6V1o0QzFESFNUL2Y2OWdlZnJZN0dhWUx0NUIMThdGMmtBektvRUFNRWhFZm5lOXVvVDBGekIyWdKwUHNETVFXdXlZrjBOOU9sbGJnTnJWl1B5VXdDeUVMNldMM2Q4YTRNRDI=](https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/K%3%a1r%20elk%3%b6vet%3%a9s%20helye%20szerint_ver20180713092649.xlsx&Token=cHBYcnV3L1dKQXhWSFFyZjZaZjFaYzdKdkM0eHF6V1o0QzFESFNUL2Y2OWdlZnJZN0dhWUx0NUIMThdGMmtBektvRUFNRWhFZm5lOXVvVDBGekIyWdKwUHNETVFXdXlZrjBOOU9sbGJnTnJWl1B5VXdDeUVMNldMM2Q4YTRNRDI=)

ÖSSZES BŰNCSELEKMÉNY

A fenti kimutatásokból nem lehet megállapítani, hogy mekkora összegű vagyont szereztek vissza a szervezett bűnözői csoportoktól.

Álláspontom szerint az eredményes, jogerős vagyonekhozás – különösen a szervezett bűnözés vonatkozásában – feltételezi a nyomozás során alkalmazott zár alá vételt, amelynek záloga a sikeres vagyonekhozás. A vagyonekhozás idő és energiaigényes feladat, különösen a gazdasági bűncselekmények esetén, amelyek nyomozása során nem ritka, hogy akár évek telnek el annak vizsgálatával, hogy történt-e egyáltalán bűncselekmény. A bonyolultabb gazdasági ügyekben nehézséget jelent annak megállapítása, kit terhel büntetőjogi felelősség. A következő lépés annak vizsgálata, hogy az elkövető milyen vagyonelemekkel rendelkezik. A vagyonek teljeskörű feltérképezése – amely egy statikus állapotot tükröz – gyakran hónapokat vesz igénybe, ezért a nyomozó hatóságok részéről gondos tervezést igényel, hogy a gyanúsítás előtt mikor végzik el a vagyonekhozással kapcsolatos feladatokat.

A Nemzeti Biztonsági Stratégia a Magyarországot érintő biztonsági fenyegetések, kihívások és azok kezelése körében külön pontban foglalkozik a szervezett bűnözéssel, azonban nem szerepel benne a bűnszervezetek vagyonekhozásának elvonása. A szervezett bűnözői csoportok vagyonekhozásának felderítése célként jelenik meg: „A hatékony fellépés egyik legfontosabb célja a csoportok vagyoni háttérének felderítése, pénzeszközök legalizálásának megakadályozása a büntető- és büntetőeljárás joganyag fejlesztésével, az adóellenőrzés hatékonyságának javításával, a korrupció elleni erőteljes fellépéssel.”⁵¹⁴

Álláspontom szerint a szervezett bűnözés elleni fellépésnek nem célja, hanem eszköze a vagyonekhozás, amely azonban önmagában kevés, ki kell egészülnie a vagyonekhozással kapcsolatos intézkedésekkel.

A Rendőrség alapvető feladatait – a bűncselekmények megakadályozása, felderítése; a közbiztonság, a közrend, az államhatár védelme – Magyarország Alaptörvénye⁵¹⁵, további feladatait – a határforgalom ellenőrzése; a terrorizmus elleni küzdelem; a bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzés; a bűncselekményből származó vagyonekhozás visszaszerzése – az Rtv.⁵¹⁶ határozza meg. A bűnös vagyonekhozás visszaszerzését, mint feladatot a 2012. évi CCXXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó

⁵¹⁴ 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról 1. melléklet, III. 35.

⁵¹⁵ Magyarország Alaptörvénye 46. cikk (1)

⁵¹⁶ Rtv. 1. § (1)

átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról 258. § (1) bekezdése írta elő; az Rtv. módosítására azért volt szükség, hogy a vagyon–visszaszerzési hatóság a rendőrség részeként tevékenykedhessen, így titkos információgyűjtést is végezhesen.⁵¹⁷

II. 2. 4. 2. 1. Vagyonvisszaszerzés a hatályos Be. előtt

A vagyon–visszaszerzési eljárást – amely a nyomozással párhuzamosan, illetve a bíróság ügydöntő határozatának jogerőre emelkedését követően folytatható – a régi Be. XXVIII/B. fejezete szabályozta. A nyomozáshoz képest kiegészítő jellegű eljárást nyomozó hatóságként a vagyon–visszaszerzési hatóság végezte. A külön eljárás célja az volt, hogy a rendőrség az elkobzás vagy vagyonelkobzás alá eső dolgot, vagyont azonosítsa, felderítse, illetve biztosítsa.

2016. végéig azon álláspontot képviselték a hatóságok a nyomozási szakkal kapcsolatban, hogy a vagyon–visszaszerzési eljárást az alapnyomozás befejezéséig lehet folytatni – mivel az eljárás osztja a nyomozás sorsát –.

A Legfőbb Ügyészség értelmezése szerint a gyakorlat a régi Be. 554/P. § (1) bekezdését – A vagyon–visszaszerzési eljárás esetén e törvény rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. – túlságosan megszorítóan értelmezte, ami korlátozta az elkobzásra, a vagyonelkobzásra, az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételére és a lefoglalt dologról történő rendelkezésre irányuló eljárást – közvetve a bűnös eredetű vagyongyarapodás elvonása iránti közhatalmi igény érvényesítését –. Az Új Be. hatálybalépéséig a gyakorlat alapján lehetséges volt a bírósági szakban lévő büntetőeljárással párhuzamosan vagyon–visszaszerzési eljárást folytatni.

Az eljárás hivatalból nem volt indítható, ezért azt a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda az ügyész, illetve a nyomozó hatóság megkeresésére folytatta le. Amennyiben az elkobzás vagy vagyonelkobzás alá eső dolog felderítése bonyolult volt, illetve a felderítés a nyomozás elhúzódásához vezetett volna, a vonatkozó LÜ utasítás⁵¹⁸ szerint indokoltá vált a vagyon–visszaszerzési hatóság megkeresése a vagyon–visszaszerzési eljárás lefolytatása miatt.

Azon esetekben, amikor a Nemzeti Adó – és Vámhivatal végezte a nyomozást, a rendőrség megkeresését követően a vagyon–visszaszerzésre közös nyomozócsoportot hozhattak létre.

Tekintettel arra, hogy a vagyon–visszaszerzési eljárás kiegészítő jellegű volt, illetve paralel módon folyt a nyomozással, a vagyon–visszaszerzési hatóságnak tájékoztatási kötelezettsége volt az ügyészség felé az eljárási cselekmények végrehajtása előtt.

A vagyon–visszaszerzési hatóság azonosította, felkutatta a vagyonelkobzás alá eső dolgot vagy vagyont; amennyiben a dolog vagy vagyon előkerült, kötelező volt a lefoglalás, illetve a zár alá vétel elrendelése.

Amennyiben a vagyon–visszaszerzési hatóság intézkedései nem vezettek eredményre, a vagyon–visszaszerzési eljárás megszüntetésre került.

A bűncselekményekből származó jövedelmek és a bűncselekményekhez kapcsolódó egyéb javak felkutatása, azonosítása és a kármegettérülés érdekében teendő rendőri feladatokról szóló 45/2010. (OT 25.) ORFK utasítás⁵¹⁹ célja a hatékonyabb kármegettérülés biztosítása, a kár megettérülési arányának növelése; a bűnös vagyon elvonásával annak megakadályozása,

⁵¹⁷ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló a 2012. évi CCXXIII. törvény indokolása

⁵¹⁸ 11/2003. (ÜK.7.) LÜ utasítás a vádelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról 94/A. §

⁵¹⁹ 45/2010. (OT 25.) ORFK utasítás a bűncselekményekből származó jövedelmek és a bűncselekményekhez kapcsolódó egyéb javak felkutatása, azonosítása és a kármegettérülés érdekében teendő rendőri feladatokról

hogy ismételten bűncselekményt kövessenek el a nagyobb haszon reményében; iránymutatás olyan gyakorlat kialakításához, ahol az elkövető szemléletű nyomozásokban hangsúlyt kap a kármegeterülés is; annak elősegítése, hogy a Vagyon–visszaszerzési Egység által biztosított lehetőségeket minél szélesebb körben használják a nyomozásokban; emelkedjen a Rendőrség társadalmi elfogadottsága és javuljon a megítélése.⁵²⁰

Az utasítás többek között a vagyonfelderítéssel kapcsolatos rendőri feladatok sajátosságait tartalmazta⁵²¹:

- Vagyon elleni / jelentős anyagi hasznot ígérő bűncselekmények nyomozása során vizsgálni kellett, hogy kármegeterülés érdekében helye van-e kényszerintézkedésnek (nem csak közvetlenül köthető vagyontárgyak, hanem üzleti érdekeltségek, pénzügyi befektetések és megtakarítások);

- A nyomozási tervben külön meg kellett jelölni a vagyonvisszaszerzés érdekében tervezett intézkedéseket, eljárási cselekményeket;

- Fokozottan figyelni kellett arra, hogy a polgári jogi igény előterjesztésére jogosult kioktatása megtörténjen;

- A nyomozó hatóságnak vizsgálni kellett, hogy a közvetítői eljárás törvényi feltételei adottak-e, illetve fel kellett hívni a gyanúsítottak és védőik figyelmét a tevékeny megbánás lehetőségére;

- A titkos információgyűjtés esetén kiemelt figyelmet kellett szentelni a potenciális elkövetők vagyoni helyzetének feltérképezésére;

- A titkos információgyűjtés meghosszabbításakor, befejezésekor kötelező volt az összefoglaló jelentésben külön fejezetben a vagyonfelderítés eredményének kifejtése;

- Az összefoglaló jelentésben rögzíteni kellett, hogy történt-e intézkedés vagyonbiztosításra; amennyiben nem, meg kellett jelölni az okát;

- Ha a bűncselekményt bünszervezetben követték el, vagyonkutatást ki kellett terjeszteni a bünszervezet fennállásának teljes időtartamára / be kellett szerezni az olyan adatokat, bizonyítékokat, melyek segítségével kétséget kizáróan bizonyítani lehetett az adott vagyoni eszköz megszerzésének módját és idejét;

- Együtt kellett működni a különböző szervekkel (minisztériumok, cégbíróságok, pénzügyi intézmények és pénzügyi szolgáltatók, földhivatalok, bírósági végrehajtók, jegyzők, stb.)

A Rendőrség nyomozó hatóságainak bűnügyi állományára vonatkozóan az utasítás konkrét feladatokat határozott meg a vagyonfelderítéssel, illetve a kármegeterüléssel kapcsolatban.⁵²²

- Ha az okozott kár, vagyoni hátrány, érték az 50.000.000,- Ft-ot meghaladta, minden esetben fel kellett deríteni az elkövető és hozzátartozójának vagyontárgyait. Amennyiben 50.000.000,- Ft alatti volt az elkövetési érték, az előadó javaslatára vagy önállóan a nyomozó szerv vezetője döntött a nyomozás vagyonfelderítés irányába történő kiterjesztéséről.

- Számos szervezettől lehetett információt kérni a vagyonkutatás érdekében⁵²³

Az utasítás I. számú melléklete tartalmazta azon bűncselekményeket, amelyek esetében vagyonfelderítést kellett végezni.

Az utasítás meghatározta az NNI Vagyon–visszaszerzési Egység feladatait a külföldi vagyon felderítésével kapcsolatban⁵²⁴:

⁵²⁰ 45/2010. (OT 25.) ORFK utasítás I. 2.

⁵²¹ 45/2010. (OT 25.) ORFK utasítás II. 3-12.

⁵²² 45/2010. (OT 25.) ORFK utasítás II. 13-18.

⁵²³ Különösen az alábbiaktól: az illetékes területi nyomozó hatóság elemző-értékelő osztálya által kezelt adattárakból; a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásból; a gépjármű nyilvántartásból; a cégbírósági nyilvántartásokból; a földhivatali nyilvántartásokból; az ügyészségektől; a bíróságoktól; a közjegyzői nyilvántartásokból; az állami, szakmai felügyeletet gyakorló szervektől; más országok vagyon-visszaszerzési hivatalaitól; az Europoltól; az Interpoltól.

⁵²⁴ 45/2010. (OT 25.) ORFK utasítás IV. 19-22.

- Amennyiben adat merült fel arra, hogy a bűncselekményből származó vagyon külföldön található, a nyomozó szerv megkereste az Nemzeti Nyomozó Iroda Pénzügyi Visszaélések Elleni Osztályát – mint a hazai Vagyon–visszaszerzési Egységet –, ezen szerv tartotta közvetlenül a kapcsolatot az Európai Unió tagállamainak vagyon–visszaszerzési egységeivel
- A Rendőrség minden nyomozó hatóságánál kijelöltek egy, a vagyon–visszaszerzéssel kapcsolatos feladatok végrehajtásának elősegítéséért felelős személyt, aki a hazai vagyon–visszaszerzési egységgel tartotta a kapcsolatot
- A rendőri állománynak előírták az NNI Vagyon–visszaszerzési Egység tevékenységével kapcsolatos információk és lehetőségek, illetve azok változásainak figyelemmel kísérését.

A kármegtérülési jelentések vonatkozásában az utasítás meghatározott feladatokat írt elő⁵²⁵:

- A nyomozó hatóságok vezetői félévente áttekintették a folyamatban lévő és a befejezett büntetőeljárásokat, az összefoglaló jelentést – melynek melléklete a különösen nagy, vagy ezt meghaladó kárértékű büntetőeljárások rövid összefoglalója – megküldték a NNI Vagyon–visszaszerzési Egységének.
- Statisztikát kellett vezetni a vagyonfelderítésről (a vagyoni kényszerintézkedések száma, fajtája, értéke, a felderített vagyon meghatározása)
- Az NNI Vagyon–visszaszerzési Egysége félévente értékelő jelentést készített a Rendőrség nyomozó hatóságainak vagyon–visszaszerzési tevékenységéről

2015-ben a vagyonelevonás területén tapasztalt jogalkalmazói hiányosságok indokolták a legfőbb ügyész helyettes körlevelének⁵²⁶ kiadását. A körlevél bevezetője szerint megvizsgálták a gazdasági bűncselekmények vonatkozásában a vagyon–visszaszerzésre irányuló kényszerintézkedések gyakorlatát; megállapították, hogy az ügyészség nem minden esetben szentel figyelmet a bűnös úton szerzett javak elvonására. A bűncselekményből származó vagyon visszaszerzésének hiánya következtében a bűnözés elleni fellépés sem lehet hatékony.

A körlevél az alábbi lényeges rendelkezéseket tartalmazza:

- Valamennyi büntetőügyben vizsgálandó a bűnös úton szerzett vagyon elvonásának szükségessége.
- Elsősorban a lefoglalás elrendelésének lehetőségét kellett vizsgálni. Súlyos törvénysértés a lefoglalás mellőzése azon esetben, amikor a vagyonelevonás törvényi feltételei fennállnak. A lefoglalási sorrend – számlavagyon, készpénz, ingóságok – betartására kiemelt figyelmet kell fordítani. Ingatlan zár alá vételére csak akkor kerülhetett sor, amennyiben lefoglalás nem vezetett eredményre vagy a vagyon–visszaszerzési intézkedések nem elégségesek.
- A vagyonelevonás biztosítását nem akadályozza a polgári jogi igény, illetve a biztosítására irányuló zár alá vételi indítvány. A vagyonelevonás céljából történő lefoglalás kizárólag akkor mellőzhető, amennyiben a bíróság jogerős határozatban elrendelte a vagyonelem polgári jogi igény biztosítása miatti zár alá vételt.
- A polgári jogi igény biztosítása érdekében történő zár alá vételi indítvány bírósághoz történő kérelem nélküli megküldése az ügyészség törvényi kötelezettsége.
- A bűnös úton szerzett vagyon felkutatása nem korlátozódhat az ingatlan és gépjármű – nyilvántartásokból történő lekérdezésekre, az összes rendelkezésre álló eszközzel meg kell kísérelni a bűnös vagyon nyomon követését.

⁵²⁵ 45/2010. (OT 25.) ORFK utasítás V. 23-26.

⁵²⁶ 2/2015. (VI. 30.) LÜ h. körlevél a bűnös úton szerzett vagyon elvonását célzó kényszerintézkedésekkel összefüggő ügyészi feladatokról

II. 2. 4. 2. 2. Vagyonvisszaszerzés a Be. hatályba lépését követően

VEJKEY Imre országgyűlési képviselő a T/13972. számú törvényjavaslat általános vitáján a felszólalását a bűnös vagyon fontosságával kezdte: „Az új Be. olyan szabályozást alakít ki, amely hatékonyabban elősegíti a bűncselekményből származó vagyon felderítését és annak biztosítását. A bűnözés, a bűncselekmények elkövetése [...] tulajdonképpen nem más, mint illegális módon történő jövedelemszerzés, vagyis illegális vállalkozás. A gyakorlati tapasztalatok alapján megállapítható, hogy bár a vagyonelkobzás jelentős prevenció hatása közismert, a vagyonvisszaszerzés jelenleg a büntetőjogi felelősségre vonás egyik legkevésbé eredményes és legkevésbé hatékony eleme. Ennek egyik meghatározó indoka a vagyonkutatás jelenlegi formájának és szabályozásának a teljes korszerűtlensége, az ügyészt és a nyomozó hatóságot ugyanis alapfeladataik ellátása érdemben teljesen leköti, így a vagyonkutatás csak a legszükségesebb rutinelemekre terjed ki, holott az elkövetői kör régóta törekszik arra, hogy a bűncselekményből származó vagyon úgy álljon rendelkezésre alatt, hogy a köztük lévő kapcsolat minél nehezebben lehessen feltérképezhető. Úgy tűnik, hogy az illegális vagyonok elvonása nem kellően gyakran és nem kellően szakszerűen alkalmazott módszer, amiből az is következik, hogy az elvont vagyon mértéke elenyésző az illegálisan megszerzett anyagi javakhoz képest.”⁵²⁷

A hatályos Be. indokolása szerint a törvény „szakít a bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzésének a Be.-ben kialakított, a büntetőeljárással párhuzamos és ekként nehézkes külön eljárásról történő szabályozásával és a vagyon-visszaszerzést a büntetőeljárás szerves részévé teszi.”⁵²⁸ Újítás, hogy a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése, elvonása hangsúlyosabb szerepet kap a törvényben, a bűnös vagyon elvonása kiemelt feladatként jelenik meg a büntetőeljárásban: „Az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárás során minden szükséges intézkedést köteles megtenni az elkobozható vagy a vagyonelkobzás alá eső dolog vagy vagyon felderítése és biztosítása érdekében.”⁵²⁹

A bűncselekményből származó vagyon visszaszerzésére a törvény a nyomozásra vonatkozó részben tartalmaz rendelkezéseket.⁵³⁰ A vagyon elvonására alapvetően nem külön eljárásban kerül sor, a vagyonvisszaszerzés a nyomozás része. A törvény lehetőséget ad arra, hogy a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szerve mintegy támogató, speciális szaktudással rendelkező egységként – az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság megkeresését követően – részt vegyen az elkobozható vagy a vagyonelkobzás alá eső dolog vagy vagyon felderítésében és biztosításában. A nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szervének tagja a nyomozás érdekeinek figyelembe vételével végezhet nyomozási cselekményeket a vagyonfelderítés, illetve vagyonbiztosítás érdekében.

A bűncselekményből származó vagyon felderítése, illetve visszaszerzése érdekében a nyomozás során leplezett eszközt lehet alkalmazni.⁵³¹

A büntetőeljárások bírósági szakaszának végén a terheltek jellemzően már nem rendelkeznek elvonható, ezért nélkülözhetetlen a nyomozó hatóságok által végzett vagyon-visszaszerzési tevékenység.

Az országos rendőrfőkapitány vagyon-visszaszerzésre vonatkozó utasítása⁵³² határozza meg a rendőrség vagyonbiztosítással, vagyon-visszaszerzéssel kapcsolatos

⁵²⁷ VEJKEY Imre országgyűlési képviselő 2017. március 8-ai felszólalása a T/13972. számú törvényjavaslat általános vitáján

⁵²⁸ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény indokolása – Általános indokolás

⁵²⁹ Be. 353. § (1)

⁵³⁰ Be. 353. § - 354. §

⁵³¹ Be. 356. § (2) d)

⁵³² Az országos rendőrfőkapitány 20/2018. (V.31.) ORFK utasítása a bűncselekményekből származó jövedelmek és a bűncselekményekhez kapcsolódó egyéb javak felkutatása, azonosítása és a vagyonbiztosítás érdekében teendő feladatokról (Továbbiakban: 20/2018. (V.31.) ORFK utasítása)

általános és speciális feladatait, továbbá tisztázza a vagyon–visszaszerzéshez kapcsolódó fogalmakat (vagyonbiztosítás, vagyonelem, vagyont generáló bűncselekmény)⁵³³.

Az utasítás arra kötelezi a rendőrség nyomozó hatóságait, hogy a vagyont generáló nyomozások során vizsgálják a bűncselekményből származó vagyon elvonásának lehetőségét. Az eredményes vagyonvisszaszerzés első lépcsője a vagyonelemek⁵³⁴ feltérképezése, elengedhetetlen az elkövető és a bűncselekményből származó vagyonnal gazdagodó vagyoni, jövedelmi helyzetének vizsgálata.

A bünszervezetben történő elkövetés esetén az utasítás a kiterjesztett vagyonkutatást írja elő, azaz a bünszervezet működésének időtartamára, illetve azon időszakra vonatkozóan kell a vagyont felderíteni, amely alatt az elkövető a bünszervezet tagja volt. A kiterjesztett vagyonkutatás során vizsgálni kell a jövedelmi viszonyokat, életmódot, költségeket, üzleti érdekeltségeket, pénzügyi befektetéseket, megtakarításokat; továbbá „az eljárást folytató szervnek fel kell térképeznie a gyanúsított kapcsolatrendszerét, bűnügyi előéletét is annak érdekében, hogy a vagyona elrejtésében, kezelésében esetlegesen közreműködő személy kiléte, együttműködésük módja, továbbá a leplezett vagyonelem megismerhető, és bűnös eredete, a leplezés tényes és eredete bizonyítható legyen.”⁵³⁵

A következő lépcső a vagyoni kényszerintézkedések soron kívüli végrehajtása.

Az utasítás a vagyon–visszaszerzéssel kapcsolatos intézkedések fontosságát szem előtt tartva – az esetleges ellenőrzéseket elősegítve – előírja, hogy egyrészt a nyomozási terv elkészítése esetén külön részben kell kitérni a tervezett eljárási cselekményekre, másrészt „a nyomozás végén összefoglaló jelentésben kell rögzíteni, hogy történt-e intézkedés vagyonbiztosításra, illetőleg egyértelműen utalni kell a vagyonkutatás hiányának okára.”⁵³⁶

Álláspontom szerint nem helyes a megfogalmazás, a vagyonkutatás szerepeltetése nem indokolt, ugyanis miközben a vagyonbiztosítás hiányának több oka lehet – pl. az elkövető a bűncselekményből származó vagyont felélte és nem rendelkezik vagyonelemekkel; vagy a nyomozók egyszerűen elmulasztották a vagyoni kényszerintézkedéseket –, addig a vagyonkutatás hiánya kizárólag a mulasztásból eredhet.

A globalizáció, illetve a határok könnyű átjárhatósága következtében az elkövetők gyakran külföldön szereznek vagyonelemeket, illetve külföldön rejtik el a bűncselekményből származó vagyont. Ha a nyomozás során olyan információ jut a nyomozó hatóság tudomására, amely szerint a bűncselekményből származó vagyonelem külföldön található, a nyomozó hatóság megkeresi a Készenléti Rendőrség Vagyon–visszaszerzési Hivatalát, a hivatal pedig felveszi a kapcsolatot a vagyonelemmel érintett külföldi ország vagyon–visszaszerzési hivatalával.

Az utasítás előírja, hogy a rendőrség összes területi nyomozó hatóságánál jelöljenek ki vagyon–visszaszerzési referenst, aki közvetlen kapcsolatban áll a Készenléti Rendőrség Vagyon–visszaszerzési Hivatallal és a helyi nyomozó hatóságokkal.

⁵³³ 20/2018. (V.31.) ORFK utasítás I. 2.

2. Az utasítás alkalmazásában:

a) vagyonbiztosítás: a vagyonvisszaszerzés érdekében végrehajtott intézkedések összessége, amelyek biztosítják a vagyonkutatás eredményének büntetőeljárásban való felhasználhatóságát;

b) vagyonelem: a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 74-76. §-ában meghatározott vagyon;

c) vagyont generáló bűncselekmény: minden olyan bűncselekmény – különösen az 1. mellékletben felsorolt bűncselekmények –, amelynek elkövetésével az elkövető vagy rá tekintettel más személy pénzben kifejezhető vagyoni előnyhöz jut, vagy kárt okoz.

⁵³⁴ 20/2018. (V.31.) ORFK utasítás 2. melléklet 10. Bankszámla, értékpapír, befektetési számla, készpénz, készpénz-helyettesítő fizetési eszköz, kriptovaluták, vagyoni értékű jogok (követelés, biztosítás, egyéb), ékszerek, nemesfémek, gépek, berendezések, élő állat, kábítószer, fegyver, lőszer, robbanószer, ingatlan, műtárgy (védett vagy nem védett), gépjármű, vízi közlekedési eszköz, légi közlekedési eszköz

⁵³⁵ 20/2018. (V.31.) ORFK utasítás II. 3. 7.

⁵³⁶ 20/2018. (V.31.) ORFK utasítás II. 3. 10.

Valamennyi vagyont generáló bűncselekmény gyanúja miatt folytatott nyomozás lezárása előtt a Robotzsaru rendszerben adatlapot kell kitölteni; amennyiben a nyomozó hatóság látókörébe új vagyonelejtési technika, módszer kerül, a Készenléti Rendőrség Vagyon-visszaszerzési Hivatal részére kármegetérülési szöveges jelentést kell küldeni. A hivatal minden év január 31-ig elkészíti a rendőrség nyomozó hatóságainak vagyon-visszaszerzési tevékenységére vonatkozó értékelő jelentést.

Látható, hogy az utasítás nem kizárólag büntetőjogi terminus technicusokat használ. Meglátásom szerint a vagyonbiztosítás fogalma nem helytálló, egyáltalán megfontolandó, hogy indokolt-e az utasításban az értelmező rendelkezések között szerepeltetni. Amennyiben mindenáron definiálni szeretnénk a vagyonbiztosítást, elegendőnek tartom az alábbi meghatározást: vagyonbiztosítás: a vagyonvisszaszerzés érdekében végrehajtott vagyoni kényszerintézkedések összessége.

Továbbá a kábítószer vagyonelemként történő megjelölése sem helyes, mivel kábítószer birtokolni kizárólag jogellenes módon lehetséges. A fegyver, lőszer, robbanószer vagyonelemként történő figyelembe vételére álláspontom szerint kizárólag akkor van mód, amikor az elkövető legálisan birtokolja azokat. Az utasítás mellékletében szereplő robbanószer sem büntetőjogi fogalom, a helyes elnevezés a robbanóanyag és robbantószer lenne.

A fentiek alapján a vagyonvisszaszerzés vagyonkutatási, vagyonfelderítési feladatok, illetve vagyoni kényszerintézkedések végrehajtásából áll. Természetesen kizárólag akkor beszélhetünk sikeres vagyonvisszaszerzésről, amikor a bíróság jogerősen elrendeli az elkobzást, vagyonelkobzást, illetve helyt ad a polgári jogi igénynek.

A következő javaslat a vagyonkutatás, vagyonfelderítés automatizálására vonatkozik. A Robotzsaru rendszerben elegendő lenne egy „alap” adatkérés kitöltése a vagyonkutatással érintett személy vonatkozásában, amelyet az adott címzettek – pl. pénzügyintézetek, biztosítók, pénztárak, műtárgy nyilvántartó stb. – részére – akár ügyészi jóváhagyást követően – csupán pár kattintást követően lehetne eljuttatni. Teljes automatizálás esetén a rendszer egy ún. vagyonleltárt készítene, azaz a nyomozó rendelkezésére állna a vagyonelem lista, amely birtokában foganatosíthatja a vagyoni kényszerintézkedéseket.

A jelenlegi eljárásrend szerint egy adott személy vonatkozásában akár százas nagyságrendű, vagyonelemre vonatkozó válasz is érkezik a nyomozó hatósághoz, amelynek a feldolgozása időrabló.

TÓTH Mihály szerint a zár alá vétellel kapcsolatos feladatok – jómagam ide sorolom a vagyon-visszaszerzéssel kapcsolatos feladatokat is – fokozott terhet jelentenek a nyomozó hatóságok számára, azonban „e kényszerintézkedés indokoltan, helyesen és megfelelő körben alkalmazása végső soron az egész törvénytisztelő társadalom érdekeit szolgálja.”⁵³⁷

II. 2. 5. Elkövetővel megállapodás – a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése; a feljelentés elutasítása, illetve eljárás megszüntetése az együttműködő terhelten szemben; kegyelem

A hatóságokkal kollaboráló személy mind a bűncselekmény felderítésében, mind annak bizonyításában jelentős szerepet játszhat, ezért az államnak meghatározott esetekben biztosítania kell az immunitást.

Az együttműködés során a hatóság mérlegeli, hogy a legalitás vagy az opportunitás elve érvényesüljön az elkövetővel szemben, azaz az állam büntetőjogi igénye konkurál a nemzetbiztonsági, illetve bűnüldözési érdekekkel.

KERTÉSZ Imre 1993-ban – a vonatkozó törvényjavaslat benyújtását követően – az elkövetővel történő megállapodást, azaz a „megegyezéssel végzett nyomozás megszüntetését”

⁵³⁷ TÓTH (1981) i. m. 21.

egyedülálló megoldásnak tartotta, amely szerinte újabb rést üt a magyar büntetőeljárás jog központi elemének, a legalitás elvének uralmán.⁵³⁸ FÜRCHT Pál Zsolt a gyanúsítottal történő együttműködés fontosságát hangsúlyozta, szerinte „[a]z eljárási törvény nagyon helyes időbeli garanciái – a terhelti jogállás időbeli maximuma, a bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés, titkos adatszerzés időbeli korlátja – gyakorlatilag meghiúsítják a bünszervezet nyomozati alku nélküli hatékony felszámolását.”⁵³⁹

Az Rtv. már a 90-es években rendelkezéseket tartalmazott az együttműködő elkövetővel kapcsolatban, a rendőrség információszolgáltatás ellenében kilátásba helyezhette a nyomozás megtagadását, illetve a megszüntetését.⁵⁴⁰ A rendőrségről szóló törvényjavaslat együttműködő elkövetőre vonatkozó rendelkezéseivel szemben több erkölcsi kifogás merült fel, VATHY Ákos szerint a jogintézmény vezetését kizárólag a jelentős társadalomvédelmi és célszerűségi érdekek indokolhatják a törvényi garanciák betartásával.⁵⁴¹

A szakemberek többsége úgy foglal állást, hogy a terhelttel történő együttműködést nem lehet vádalkunak nevezni.⁵⁴² Ennek ellenére a jogintézmény – helytelenül – vádalku néven vonult be a köztudatba, az újságírók következetesen vádalkuként (pl.: Vádalku – Futni hagyják, ha segít. RESPUBLIKA 1994/14.) hivatkoztak az elkövetővel együttműködésre. A Mi fán terem a vádalku? „Megállapodás” az állam és az elkövető között⁵⁴³ cikkben a jogintézmény funkcionálásának nehézségeként a garancia kérdéskörét jelölik meg; mi a garanciája annak, hogy a gyanúsított által közölt információk birtokában a hatóságok megszüntetik az eljárást és nem használják fel ellene az információkat?

1997-ben BÁRÁNDY Péter úgy nyilatkozott, hogy azért nem gyakori a jogintézmény alkalmazása, mivel a legsúlyosabb bűncselekményeket is fel tudták deríteni, ennek ellenére szervezett bűnözés terjedése következtében nélkülözhetlenné vált a megegyezésen alapuló információszerzés. BÁRÁNDY Péter reményét fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a vádalku nem lesz a bevált gyakorlat, mivel a gyakori alkalmazása a rendőrség tehetetlenségét jelezné, illetve a rendőrségi közerkölcsöt rontaná.⁵⁴⁴

SZIKLAI János megjegyezte, hogy a vádalku alanya nemcsak a büntetőjogi felelősségre vonástól szabadul, hanem bónuszként a kár megtérítése alól is mentesül.⁵⁴⁵

2018-ban FÜRCHT Pál Zsolt megállapította, hogy az elmúlt időszakban a gyanúsítottakkal történő együttműködés körében több paradigmaváltás történt⁵⁴⁶:

- Korábban a nyomozati alkuk főként az életellenes cselekményekhez kapcsolódtak, napjainkban a gazdasági bűncselekmények vonatkozásában is teret nyer az alkalmazás.
- Krimináltaktikai tanulság, hogy kívülálló személy ritkán „alkuképes”; gazdasági jellegű bűncselekményeknél szinte kizárt annak az esélye, hogy az elkövetőkön kívül harmadik személy ismeretekkel rendelkezzen a bűncselekményről.

⁵³⁸ KERTÉSZ Imre: Megállapodás az elkövetővel. *Rendészeti Szemle*, 1993/10., 14-18.

⁵³⁹ FÜRCHT Pál Zsolt: Alkuvó igazságszolgáltatás. In: DOMOKOS Andrea (szerk.): *A gazdálkodással összefüggő bűncselekmények büntetőjogi értékelése*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2018., 63.

⁵⁴⁰ Rtv. 67. (1) A Rendőrség az ügyész hozzájárulásával a nyomozás megtagadásának vagy megszüntetésének kilátásba helyezésével információszolgáltatásban állapodhat meg a bűncselekmény elkövetőjével, ha a megállapodással elérhető bűnüldözési célhoz fűződő érdek meghaladja az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződő érdeket. (Hatályos: 1996. március 27. – 2018. június 30.)

⁵⁴¹ BARANYÓ György: Titkos információk, védett informátorok – Ki sug a rendőrségnek? *Magyar Nemzet*, 1992. szeptember 30.

⁵⁴² HERKE Csongor: Megállapodások a büntetőperben. Pécs, 2008., 129.

⁵⁴³ BODNÁR Lajos: Mi fán terem a vádalku? „Megállapodás” az állam és az elkövető között. *Magyar Nemzet*, 1996. július 30.

⁵⁴⁴ SZIGETI Ildikó: A vádalku tárgya – Ha megéri, még a büntetés is elmaradhat. *Vasárnapi Hírek*, 1997. február 9.

⁵⁴⁵ SZIKLAI János: A vádalku és a polgári jogi felelősség. *Ügyvédek Lapja*, 2011/2., 34.

⁵⁴⁶ FÜRCHT i. m. 61-63.

– A hatóságoknak aktívan kell részt venni azon elkövetők felkutatásában, akiknek több információja van a bűncselekményről, mint amennyit gyanúsítottként elmondanak. Azon elkövetőkkel indokolt az együttműködés, akinek van vesztenivalója, aki érzelmi nem kötődik annyira a bűnszervezet vezetőihez, vagy aki egyszerűen „ki akar szállni”.

Az ún. kecskeméti maffiaper vádbeszédében SZABÓ Ferenc főügyész helyettes hangsúlyozta, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés vonatkozásában óriásiak a bizonyítási nehézségek, ennek oka a rendkívül erős érdekszövetség – főleg az anyagi érdekek miatt –; a fegyelem, a félelem (ti. hallgatás törvénye); illetve az informalitás. Az informalitás lényege, hogy a külvilágban szinte semmi sem jelenik meg, hiányoznak a munkaszerződések, munkaköri leírások, illetve egyéb szerződések. „Szerződések voltak, csak a bűnszervezetben ezek parancsként jelentek meg, aminek a teljesítési biztosítéka a fegyelem és a félelem volt. Még is emellett az mondható, hogy nincs tulajdonképpen semmi, amit meg lehetne találni, amit le lehetne foglalni, mint látható dolgot. Ez az egész bűnszervezeti kérdés tulajdonképpen egy gondolati struktúra. Ezért a bizonyítás is csak jórészt gondolati sikon történhet, erősen támaszkodva a logikán alapuló következtetésekre és a bizonyítás során olyan eszközök felhasználása, illetőleg alkalmazása kerül előtérbe, mint a technika, a technikai eszközök és a különböző személyektől beszerzett információk.”⁵⁴⁷ A fent említett érdekszövetség megbontására, illetve informalitás feltárására szolgálhat a bűnszervezet egyes tagjaival történő megállapodás. „A szervezett bűnözés elleni fellépés specifikuma, hogy egy bűnszervezet létezését és működését többnyire csak a benne részt vevő, de időközben kilépett vagy átállt személyek vallomásaival lehet bizonyítani, akik bennfentes információval rendelkeznek a bűnszervezet létéről, tagjairól és működési rendjéről.”⁵⁴⁸

A sajtóban az együttműködő elkövetőkre gyakran pentitóként, illetve bűnbánó maffiózóként hivatkoznak⁵⁴⁹, azonban álláspontom szerint mindkét elnevezés kerülendő a magyar viszonyok között.

Az alábbiakban a megállapodás három fajtáját ismertetem, melyek lényege, hogy az elkövetőt nem vonják felelősségre.

II. 2. 5. 1. A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése

Mint említettem a Be. a leplezett eszközök körében szabályozza a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezését⁵⁵⁰. A nyomozó hatóság ügyészi engedéllyel a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülését kilátásba helyezheti, azaz megállapodhat az elkövetővel, hogy nem indul ellene büntetőeljárás, illetve a folyamatban lévő megszűntetik. A megállapodás egyik feltétele, hogy az elkövető olyan bizonyítékokat, információkat bocsát a hatóságok rendelkezésére, amelyek az ügy, illetve más büntetőügy felderítésére, bizonyítására vonatkoznak; a másik feltétel pedig az, hogy a megállapodással elérhető nemzetbiztonsági⁵⁵¹ vagy bűnüldözési érdekek jelentősebbnek kell lenni az elkövető

⁵⁴⁷ TÓTH (2012) i. m. 155.

⁵⁴⁸ Uo. 200.

⁵⁴⁹ Pl. Névcseré is lehetséges – Tanúvédelem bűnbánó maffiózóknak. *Magyar Nemzet*, 2001. július 27.; Új arc a bűnbánó maffiózóknak – Elkészült a tanúvédelmi program tervezete. *Népszabadság*, 2001. július 27.; Új emberré válhat a bűnbánó maffiózó – Az eddignél nagyobb védelmet kap a védett tanú. *Vasárnapi Hírek*, 2001. november 18.; FEKETE Gy. Attila: Bűnbánó maffiózók tanúvédelme – A megtérő bűnöző csak közvetítőn keresztül lesz elérhető. *Népszabadság*, 2001. december 15.; NÉMETH I. Gergely: Új egység a „pentitók” segítésére – Április 1-jén lép életbe az új tanúvédelmi szabályozás. *Világgazdaság*, 2002. március 13.; Kegyelmet kaphat Radnai László? *Magyar Nemzet*, 2014. július 12.; FEKETE Gy. Attila: Harmadik csapás: Cinóber kivégzése. *Népszabadság*, 2015. július 8.; FEKETE Gy. Attila: Segít egy bűnbánó maffiózó – Megoldódhat a Seres-gyilkosság és a 14 éve eltűnt tárnoki család rejtélye. *Népszabadság*, 2015. október 24.

⁵⁵⁰ Be. 219. §

⁵⁵¹ Nbtv. 74. § a) nemzetbiztonsági érdek: Magyarország függetlenségének biztosítása és törvényes rendjének védelme, ennek keretén belül

büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdeknél. Sem az Rtv., sem a Be. nem határozza meg a bűnüldözés, illetve a bűnüldözési érdek fogalmát.

A bűnüldözés FINSZTER Géza szerint szűkebb értelemben a bűnüldöző hatóságok minden olyan tevékenysége, amelyek célja a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy kilétének megállapítása, illetve a bűncselekmények felderítésére irányuló információszerző tevékenység; tágabb értelemben pedig a bűncselekmények megelőzésére, megakadályozására, felderítésére, megszakítására, az elkövető kilétének megállapítására, elfogására, a körözött személy felkutatására, tartózkodási helyének megállapítására, a bizonyítékok megszerzésére irányuló rendészeti intézkedések és szolgáltatások összessége.⁵⁵²

BÓCZ Endre a bűnüldözés körébe sorolja azon állami tevékenységet, amelynek közvetlen rendeltetése a bűnüldözés visszaszorítása, azaz a bűncselekmények elkövetési feltételeinek kiküszöbölése, a bűncselekmények felderítése, a büntetőjogi felelősségre vonás teljesítése.⁵⁵³

Álláspontom szerint a bűnüldözési tevékenység körébe tartozik a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése is. A bűnüldözési érdek a bűnüldözés hatékonyságának előmozdítása, fokozása.

Indokoltnak tartom a bűnüldözési érdek törvényben (Rtv.-ben, vagy Be.-ben) történő meghatározását az alábbiak szerint:

Bűnüldözési érdek: A bűnüldözési tevékenység – azaz

-a bűncselekmény elkövetésének megelőzése, felderítése, megszakítása;

-az elkövető kilétének megállapítása, elfogása;

-a körözött személy felkutatása, tartózkodási helyének megállapítása;

-a bizonyítékok megszerzése;

*-a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése –
hatékonyságának előmozdítása, fokozása.*

II. 2. 5. 2. A feljelentés elutasítása, illetve eljárás megszüntetése az együttműködő terhelttel szemben

Az ügyészség diszkrecionális jogkörébe tartozik az együttműködő terhelt vonatkozásában a feljelentés elutasítása⁵⁵⁴, illetve az eljárás megszüntetése⁵⁵⁵. Ennek feltétele, hogy a gyanúsítható személy vagy a gyanúsított az ügy, illetve más büntetőügy felderítéséhez, bizonyításához hozzájárulva olyan mértékben együttműködik, hogy az együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb, mint a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy vagy a gyanúsított büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek.

Az együttműködés korlátját jelenti mindhárom esetben a más életének szándékos kioltásával járó, illetve maradandó fogyatékossgot vagy súlyos egészségromlást szándékosan

aa) az ország függetlensége és területi épsége elleni támadó szándékú törekvések felderítése,

ab) az ország politikai, gazdasági, honvédelmi érdekeit sértő vagy veszélyeztető leplezett törekvések felfedése és elhárítása,

ac) a kormányzati döntésekhez szükséges, külföldre vonatkozó, illetve külföldi eredetű információk megszerzése,

ad) az ország az alapvető emberi jogok gyakorlását biztosító törvényes rendjének, a többpárti rendszeren alapuló képviselői demokráciának és a törvényes intézmények működésének jogellenes eszközökkel történő megváltoztatására vagy megzavarására irányuló leplezett törekvések felderítése és elhárítása, valamint

ae) a terrorcselekmények, az illegális fegyver- és kábítószer-kereskedelem, valamint a nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák illegális forgalmának felderítése és megakadályozása;

⁵⁵² FINSZTER Géza: Bűnüldözés és jogállam. *Ügyészségi Szemle*, 2016/1., 6.

⁵⁵³ BÓCZ Endre: Az ún. vádalkuról. *Belügyi Szemle*, 1995/10., 5.

⁵⁵⁴ Be. 382. §

⁵⁵⁵ Be. 399. §

okozó bűncselekmény elkövetése, ezen esetekben nem köthető megállapodás. Ha az elkövető az említett bűncselekményeken kívül más bűncselekményt is elkövetett, az együttműködés lehetséges a törvényi tilalomba nem ütköző bűncselekmények esetében. Az alábbi példa szerint Tėti István megölte a szomszédját, illetve a rendőrség gyanúja szerint részt vett egy benzinkút rablásban. Az elkövető jelzi az együttműködési szándékát a hatóságoknak, előadja, hogy feltárná egy rablás sorozat részleteit és megnevezné az elkövetőket. Az általa közölt adatok ellenőrzését követően az ügyészség a rablás miatt megszünteti az eljárást, a büntetőjogi felelősségre vonásra kizárólag az emberölés miatt kerül sor.

Amennyiben az együttműködő terhelt a polgári jog szerint köteles megtéríteni a kárt, illetve sérelemdíjat és más módon nem volt megtérülés, az állam áll helyt, azaz a polgári perben az állammal szemben lehet fellépni. A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezésére vonatkozó megállapodásban előírható, hogy az elkövető állami közvetítéssel térítse meg azon kárt, illetve sérelemdíjat, amelynek megtérítésére a polgári jog szerint köteles.

FEJES Erik – hangsúlyozva annak elkerülését, hogy akár az ajánlat, akár a megállapodás ténye az alapeljárásban, illetve más eljárásban megjelenjen – az alábbi példákkal szemléltette az együttműködést⁵⁵⁶:

Elkövető által megvalósított bűncselekmény	Feltárt bűncselekmény	Együttműködés célszerű?
Ittas állapotban elkövette járművezetés	Kereskedéssel elkövetett kábítószerrel visszaélés (Terjesztői hálózat feltárása)	Igen
Lopás (falopás)	Pénzhamisítás	Igen
Vesztegetés (kisebb tárgyi súly)	Menekülttáborban elkövetett bűncselekmények	Igen
Kisebb értékre dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás	Takarékszövetkezetek sérelmére elkövetett fegyveres rablások	Igen
Jelentős értékre dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás	17 különböző vagyon elleni bűncselekmény, kábítószerrel visszaélés	Igen
Adócsalás	Adócsalás (céghálózat felszámolása)	Igen
Vesztegetés (Bűnszervezet tagja, vesztegetési pénz közvetítője)	Vesztegetés (teljes bűnszervezet feltárása)	Igen
Különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás (Bűnségéd - titkárnő)	Különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás; Kötelesség megszegésére irányuló hivatali vesztegetés; minősített adattal visszaélés	Igen
Különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás; Kötelesség megszegésére irányuló hivatali vesztegetés (Bűnszervezet vezetője)	Politikusok által elkövetett bűncselekmények	Nem

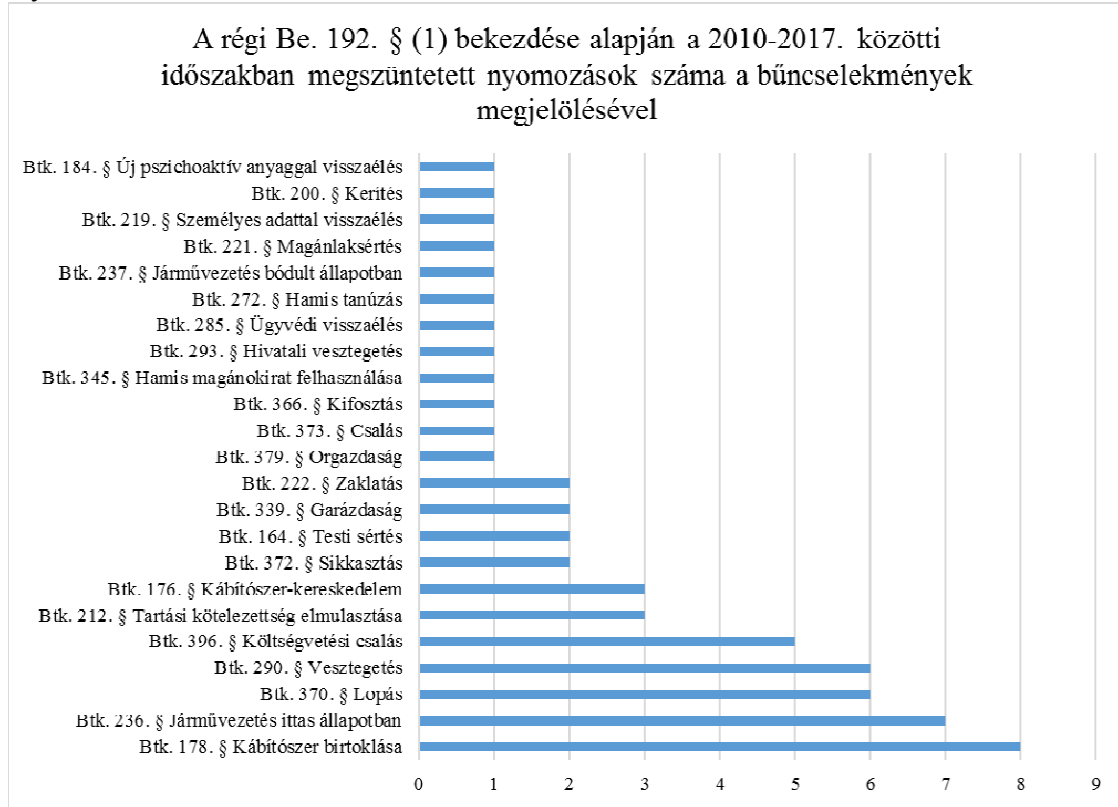
A kutatás során megvizsgált eljárásokban elvéve találkozhatunk az együttműködő terhelt vallomásaival; azonban a szervezett bűnözéssel kapcsolatos kiemelt jogesetek szinte mindegyikében jelentős szerepe van a hatóságokkal együttműködő gyanúsítottaknak.

FÜRCHT Pál Zsolt rámutatott, hogy a nyomozati alku elterjedése bűnmegelőzési célokat is szolgálhat, mivel a gyakorivá váló együttműködési megállapodások jelentősen megnövelik a lebukás kockázatát, amelynek a várható büntetés súlyosságánál is jelentősebb visszatartó ereje van.⁵⁵⁷

⁵⁵⁶ FEJES Erik: Kihívások és kockázatok – A nyomozati alku című előadás, Gazdasági és korrupciós bűncselekményekkel foglalkozó ügyészek tanfolyama; Balatonlelle, 2016. november 14.

⁵⁵⁷ FÜRCHT i. m. 65.

A beszerzett statisztikai adatok⁵⁵⁸ szerint a 2010–2017. közötti időszakban a régi Be. 175. § (1) bekezdése alapján egy esetben sem került sor a feljelentés elutasítására, a nyomozást azonban 58 elkövetővel szemben szüntették meg a régi Be. 192. § (1) bekezdése alapján. A leggyakoribb, a megszüntetésre kerülő eljárások kábítószer birtoklása, járművezetés ittas állapotban, lopás, vesztegetés, illetve költségvetési csalás miatt voltak folyamatban.

II. 2. 5. 3. Kegyelem

2014-ben az alábbi hír jelent meg az egyik napilapban: „Kegyelmet kapott az államfőtől a bűnbánó maffiózó, a Portik-ügy koronatanúja - értesült a PestiSrácok.hu. Úgy tudják, a kegyelmi kérvény annak az alkunak a része volt, amelyet Radnai László a hatóságokkal kötött. Az olajügyekben elhíresült Conti Car autókereskedés volt tulajdonosát 2007-ben 12 év fegyházra ítélték a kecskeméti maffiaperben, de egészségi okokból idő előtt szabadult. Radnai László nem erősítette meg a hírt.”⁵⁵⁹ Az esetleges alku valóság alapját nem lehet megítélni, azonban érdemes eljárni a gondolattal, hogy a kegyelem felhasználható-e a szervezett bűnözés elleni küzdelemben.

Felmerülhet az Olvasóban, hogy a kegyelem kérdésköre miért a disszertáció ezen szerkezeti egységében kerül ismertetésre. Ennek indoka az, hogy a kegyelem alapján történő büntetés elengedés vagy mérséklés alapja az elkövetővel (elítélttel) történő megállapodás, ezért célszerű ezen fejezetben foglalkozni a jogintézménnyel.

Az Alaptörvény szerint a köztársasági elnök gyakorolja az egyéni kegyelmezési jogát.⁵⁶⁰ A kegyelmi eljárás három típusából – eljárási, végrehajtási, illetve mentesítési iránti

⁵⁵⁸ Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály 2019. július 17-én kelt LFIIGA//175-12/2019. számú levele, illetve annak mellékletei

⁵⁵⁹ Kegyelmet kaphat Radnai László? *Magyar Nemzet*, 2014. július 12.

⁵⁶⁰ Alaptörvény 9. cikk (4) bekezdés g) pont

kegyelem – a szervezett bűnözés elleni küzdelemben álláspontom szerint a végrehajtási kegyelemnek lehet szerepe. A szervezett bűnözéshez kapcsolódó ügyekben az eljárási kegyelem alkalmazása azért nem indokolt, mivel más jogintézményekkel (pl. feljelentés elutasítása, illetve eljárás megszüntetése az együttműködő terhelttel szemben) az együttműködőt érdemben „ki lehet vonni” az eljárásból.

A kegyelmi jogkör gyakorlója a kiszabott – még végre nem hajtott – büntetést vagy próbára bocsátást, jóvátételi munkát, illetve javítóintézeti nevelést elengedheti vagy mérsékelheti.⁵⁶¹

A végrehajtási kegyelem alkalmazása a szervezett bűnözés elleni fellépés keretei között nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési célból lehet indokolt. Adott esetben a hosszú tartamú szabadságvesztést töltő elítélt vélhetően kedvezmények nélkül nem hajlandó együttműködni a hatóságokkal, hiszen a szervezett bűnözéshez köthető ügyben történő közreműködés – pl. tanúvallomás – miatt az elítéltet vagy a családját jelentős retorziók érhetik. A hatóságoknak vizsgálniuk kell, hogy az elítélt együttműködése mennyire nélkülözhetetlen az ügyben, igenlő válasz esetén a következő lépés annak mérlegelése, hogy az együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb-e, mint az elítélttel szemben az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez – melynek része a kiszabott büntetés, illetve intézkedés érvényesítése – fűződő érdek. Az együttműködés körében hangsúlyozni szükséges, hogy a végrehajtási kegyelemben részesülő elítélt tanúvallomását az eljáró bíró a rendelkezésre álló valamennyi bizonyítékkal együtt mérlegeli, dönthet úgy is, hogy kirekeszti a bizonyítékok köréből. Ezen esetben nyilvánvaló, hogy az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződő érdek jelentős mértékű csorbát szenvedett, mivel az elítélt büntetését elengedték vagy mérsékelték. A fentiek miatt a hatóságoknak rendkívül körültekintően kell eljárni az együttműködési megállapodás megkötése, illetve a kegyelmi eljárás előkészítése során.

Amennyiben a hatóságok a végrehajtási kegyelem révén kívánják elérni, hogy az elítélt együttműködjön, a kegyelmi döntés meghozataláig indokolt lehet a szabadságvesztés félbeszakítása.⁵⁶²

Az elítélttel történő együttműködés buktatója lehet, hogy a hatóságok céljától eltérően a köztársasági elnök nem részesíti végrehajtási kegyelemben az elítéltet.

A végrehajtási kegyelem szervezett bűnözéshez kapcsolódó eljárásokban történő alkalmazása atipikus, azt is mondhatnánk, hogy az igazságszolgáltatás „szürke zónájába” tartozik. A végrehajtási kegyelem létrehozásakor a jogalkotó vélhetően nem gondolt arra, hogy a szervezett bűnözés elleni fellépés során alkalmazzák a jogintézményt.

A fentiekre tekintettel indokolt lehet a Bv. tv. módosítása, amely alapján a kiszabott szabadságvesztés jelentős nemzetbiztonsági, vagy jelentős bűnüldözési érdekből elengedhető vagy mérsékelhető. Az alábbiak szerepelnének a Bv. tv.-ben a „*Szabadságvesztés elengedése vagy mérséklése az együttműködő elítélttel szemben*” cím alatt: *Amennyiben az elítélt valamely súlyos bűncselekmény felderítéséhez, bizonyításához hozzájárulva olyan mértékben együttműködik, hogy az együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb, mint az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződő érdek, a szabadságvesztés elengedhető vagy mérsékelhető.*”

Az említett unortodox megközelítés vitára adhat okot, számos kérdést vethet fel, azonban érdemesnek tartom a szakmai berkekben párbeszédet folytatni az új jogintézményről. Korunk igazságszolgáltatását megállapodások, alkuk sokasága szövi át, álláspontom szerint az említett jogintézmény illeszkedne a büntető igazságszolgáltatás megváltozott szemléletmódjába.

⁵⁶¹ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló törvény 2013. évi CCXL. törvény (Továbbiakban: Bv. tv.) 30. § (1) – (2) bekezdés

⁵⁶² Bv. tv. 45. § (9) bekezdés

Amennyiben az Aranykéz utcai robbantáshoz hasonló ügyben egy évvel az elkövetés után jelentkezne a hatóságoknál egy nyolc évi szabadságvesztését töltő elítélt – amelyből négy év van még hátra – és azt mondaná, hogy megnevezi az elkövetőket, illetve megjelöli a rejtekhelyüket, azonban ennek feltételül a szabadon bocsátást szabja, valószínűleg bírák, ügyészek, nyomozó hatóságok tagjainak nagy része – amennyiben jogszabályi lehetőség lenne rá – hajlana az alkura. A mérleg egyik serpenyőjében van egy költségigényes, illetve bizonytalan kimenetelű nyomozás, amelyet az együttműködés eredményes eljárásá változtatna át, hiszen a hatóságok be tudnák azonosítani az elkövetőket; a másik serpenyőben pedig egy szabadságvesztését töltő elítélt található, akinek a fennmaradó büntetését az alku következtében elengednék.

Az elítélttel történő együttműködés ellenzői azzal érvelnének, hogy az elítélt olyan vallomást tesz, amit a hatóságok elvárnak tőle. A bírói gyakorlatot figyelembe véve kijelenthető, hogy kizárólag az elítélt vallomása nem szolgálna marasztaló ítélet alapjául, ugyanis a bíró a vallomást a rendelkezésre álló bizonyítékokkal együtt mérlegelné, arra tényállást csak akkor alapítana, amennyiben más bizonyítékok is megerősítik, illetve más bizonyítékok nem cáfolják.

Hangsúlyozni szükséges, hogy a *Szabadságvesztés elengedése vagy mérséklése az együttműködő elítélttel szemben* jogintézmény kivételes eszköz lenne a hatóságok eszköztárában, az alkalmazására kizárólag a legkritkább esetekben – súlyos, illetve szervezett bűnözéshez kapcsolódó kiemelt büncselekmények esetén – kerülne sor. A jogintézmény jogpolitikai indoka, hogy az elkövetők közötti érdekazonosság megbontásra kerüljön, a hatóságok éket tudnak verni az elkövetők közé. A jogintézmény egyfajta, az elkövetőknek címzett üzenetként is felfogható: a hatóságokkal történő együttműködés révén bizonyos esetekben nem csak a büntetőeljárást lehet megszüntetni, hanem a szabadságvesztés is elengedhető vagy mérsékelhető.

Annak a nyomozó hatóságnak vezetője tenne előterjesztést a hatásköri, illetve illetékességi szabályok szerinti ügyészség részére, amelyiknél olyan büntetőeljárás van folyamatban, amelyikben elítélttel történő együttműködés indokolt. Az előterjesztés részletesen tartalmazná, hogy az elítélt milyen tartalmú vallomást tenne, illetve milyen bizonyítékot szolgáltatna a büntetőeljárásban. Az előterjesztés melléklete az elítélt jogait, kötelezettségeit tartalmazó megállapodás, amely kizárólag akkor lépne hatályba, ha a büntetés–végrehajtási bíró a szabadságvesztés elengedéséről vagy mérsékléséről határoz. Az ügyészség vezetője az előterjesztést, annak mellékletét véleményes jelentéssel együtt továbbítaná a legfőbb ügyésznek, aki a büntetés–végrehajtási bírónál indítványozná az elítélt szabadságvesztésének elengedését vagy mérséklését. Amennyiben a büntetés–végrehajtási bíró a szabadságvesztés elengedéséről vagy mérsékléséről határoz, az elítéltet azonnal vagy a mérséklés alapján meghatározott időtartam elteltével szabadon bocsájtják. A megállapodás nem teljesítése esetén az elítélt köteles letöltenie az eredetileg kiszabott szabadságvesztést.

III. fejezet

A szervezett bűnözés elleni fellépés szervezeti keretei

Az Európai Unió tagállamainak többségében különleges rendőri vagy más bűnüldöző egységek feladata a szervezett bűnözés elleni küzdelem, egyes tagállamokban (Olaszország, Ausztria, Spanyolország stb.) szervezett bűnözésre specializált ügyészségek, illetve bíróságok is léteznek.⁵⁶³ Néhány tagállamban egy központi ügynökség felügyeli és koordinálja a helyi és regionális rendőri egységek szervezett bűnözés elleni tevékenységét, egyes tagállamokban pedig a rendőrségen belüli speciális szervezet lát el hasonló feladatokat.⁵⁶⁴

⁵⁶³ A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány, 342.

⁵⁶⁴ Uo. 343.

Belgium, Ausztria és Svédország más megoldást alkalmaz a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, a szervezett bűnözői csoportokkal kapcsolatos tennivalókat a bűnüldöző szerveken belül integrálták, azaz nem hoztak létre kizárólag a szervezett bűnözéssel foglalkozó egységeket. A belga, illetve osztrák rendőri egységek az egyes bűncselekményekre (pl. kábítószerrel visszaélés, embercsempészség stb.) szakosodtak, ezen szervek foglalkoznak az egyszerű megítélésű, illetve a szervezeten elkövetett, bonyolult megítélésű bűncselekményekkel is.⁵⁶⁵

A szervezett bűnözés elleni egységek megreformálására irányuló intézkedések némely esetben pont az ellentétes hatást váltják ki, például Bulgáriában 2013-ban a Szervezett Bűnözés Elleni Főigazgatóságot a nyomozási kapacitások fejlesztése céljából helyezték a Belügyminisztérium felügyelete alól a Nemzetbiztonsági Ügynökség alá, azonban a tapasztalat azt mutatta, hogy a régi problémák nem oldódtak meg, sőt, újak merültek fel. Hasonló problémák adódtak Csehországban a Szervezett Bűnözés Elleni Felderítő Osztály esetében, ahol 2006-ban a vezetők leváltása miatt sok rendőr elhagyta az egységet. Az osztály megsínylette a változást, amit egyesek a kollektív emlékezés elvesztéseként jellemeztek. A szervezeti, személyi változások következménye az volt, hogy meghatározott ideig nem tudtak sikeres szervezett bűnözéssel kapcsolatos nyomozásokat felmutatni. Még azon esetekben is merülhetnek fel nehézségek, ahol a szervezeti változtatásokat viszonylag zökkenőmentesen hajtják végre, mivel elkerülhetetlen a munka ideiglenesen megszakítása.⁵⁶⁶

Ausztriában minden tartományi rendőri szervnél működtek szervezett bűnözés elleni egységek, azonban a hatékonyságuk elmaradt az elvárttól. A bűnszervezetek különböző bűncselekményeket (lopás, kábítószerrel visszaélés stb.) követnek el, amelyek különböző nyomozási technikákat és módszereket igényelnek, ezért sokkal hatékonyabbnak tartják, ha a nyomozók a bűnszervezetek által elkövetett „bűncselekménytípusokra” szakosodnak.⁵⁶⁷

A szervezett bűnözés elleni büntetőjogi eszközök hatékonyságáról szóló tanulmány elkészítésekor a nemzeti szakértők, illetve interjúalanyok, több, a humán, illetve anyagi erőforrással kapcsolatos kihívást említettek meg.⁵⁶⁸ A fluktuáció, az alacsony bérek, az anyagi erőforrások szűkössége mind olyan tényezők, amelyek negatívan befolyásolják a szervezett bűnözés elleni küzdelmet.

Egyes szakértők szerint Csehországban a regionális rendőri egységek tagjai sokkal tapasztaltabbak mint a különleges egységek tagjai, ez részben arra vezethető vissza, hogy a regionális egységekre kevesebb nyomás nehezedik, illetve nem jellemzőek az állományon belüli politikai indíttatású személycserék.⁵⁶⁹ A választásokat követő rendőri vezetés lecserélésének megszűnő gyakorlata a szlovák szakértők szerint a szervezett bűnözés elleni egységek hatékonyságát növelheti.⁵⁷⁰

A bolgár, illetve cseh szakértők felhívták a figyelmet arra, hogy a különleges rendőri egységek által végzett nyomozások közül néhány erőteljes politikai nyomás alatt állt; ennek alátámasztására a szervezett bűnözés elleni szervek vezetőinek gyakori lecserélését jelölték meg. A fentiek ellenkezője is előfordul, a szlovén szakértők szerint a szlovén Nemzeti Nyomozó Iroda viszonylag mentes a politikai befolyásolástól, egyes esetekben hivatalnokok, akár kormánytagok ellen is nyomoznak.⁵⁷¹

Több nemzeti szakértő felhívta figyelmet a különböző rendőri és más rendvédelmi szervek között fennálló konfliktusra és versenyhelyzetre, amely az egységek információmegosztási és együttműködési képességére káros hatással van. A koordinációs

⁵⁶⁵ Uo. 345.

⁵⁶⁶ Uo. 347.

⁵⁶⁷ Uo. 348.

⁵⁶⁸ Uo. 349.

⁵⁶⁹ Uo. 351-352.

⁵⁷⁰ Uo. 352.

⁵⁷¹ Uo.

problémák és a hozzáférhető adatbázisok hiányának következtében merülhetnek fel olyan esetek, hogy több szervezeti egység – egymás tudta nélkül –párhuzamosan dolgozza fel ugyanazt az ügyet.⁵⁷²

Az Európai Unió tagállamaiban a szervezett bűnözés elleni szervezeteket az alábbiak jellemzik⁵⁷³:

1. *Szervezetek száma és a specializáció mértéke:* A tagállamok többségében több mint egy szervezet foglalkozik a szervezett bűnözéssel, egyes egységek nagyon specializáltak (pl. a spanyol Kábítószer-kereskedelem Elleni Ügyészség, a görög Emberkereskedelem Elleni Osztály), míg mások több szervezett bűnözéssel kapcsolatos bűncselekmény típusal foglalkoznak. Az elmúlt időszakban a legtöbb tagállamban pénzügyi nyomozási egységeket hoztak létre.

2. *A felderítési és nyomozási feladatok megoszlása:* Az egységek egy része kizárólag hírszerzési, illetve elemzési feladatokat lát el, miközben más szervezetek nyomozási és operatív munkát is végeznek.

3. *Központi, területi, helyi különleges egységek:* Néhány tagországban olyan központi szervezet felügyeli, koordinálja a szervezett bűnözés elleni munkát (pl. Olaszország), amely helyi és regionális szinten is rendelkezik egységekkel.

4. *Nemzetközi együttműködés:* Legtöbb esetben a különleges szervezetek felhatalmazással rendelkeznek a nemzetközi együttműködés lebonyolítására; egyes szervek olyan egységgel is rendelkeznek, amelyek kifejezetten nemzetközi ügyekkel, illetve jogsegélykérelmekkel foglalkoznak.

5. *Nemzeti hatóságokkal történő együttműködés:* A tagállamok többségében a határőrség, vámőrség a szervezett bűnözéssel kapcsolatos ügyekben együttműködik a rendőrséggel, illetve a különleges szervekkel.

A nemzeti szakértők az alábbi kihívásokat említették meg: együttműködési hajlandóság az egyes ügyekben; koordinációval és információcserével kapcsolatos problémák; korlátozott anyagi források; elégtelen személyzeti képzés; központosított adatbázisok hiánya; különleges szervekhez történő toborzás, fluktuáció magas foka (kiváltképp a vezetői szinten), a hatékony munkavégzéshez szükséges állományhoz képest kevesebb személyzet; különleges szervekre nehezedő politikai nyomás.⁵⁷⁴

A nemzeti szakértők, illetve a kutatók a következő javaslatokkal éltek: a különleges szervek reformálása esetén a változtatás gondos megtervezése, illetve végrehajtása; a különleges szervek és az egyéb bűnüldözési szervezetek közötti együttműködés fejlesztése; a nemzeti egységek átláthatóságának fejlesztése; az információkezelés fejlesztése, központosított adatbázisok létrehozása, fejlesztése; az irányítás és az erőforrások allokálásának fejlesztése; a folyamatos szakemberképzés biztosítása (különösen a kiberbűnözés, illetve pénzügyi bűncselekmények vonatkozásában), nemzetközi képzési lehetőségek, csereprogramok kiaknázása.⁵⁷⁵

Az alábbi fejezetben bemutatom, hogy az egyes hazai szervezetek milyen szerepet töltenek be a szervezett bűnözés elleni küzdelem mátrixában. A feldolgozásnál nem kizárólag a bűnüldöző szervekre koncentrálok, hiszen – mint az alábbiakban kifejtem és alátámasztom – a szervezett bűnözés elleni fellépés egy nagyon sokrétű, komplex tevékenység, nem korlátozható csupán a bűnüldözésre.

⁵⁷² Uo. 352-353.

⁵⁷³ Uo. 359-360.

⁵⁷⁴ Uo. 360.

⁵⁷⁵ Uo. 361.

III. 1. Országgyűlés

Az Országgyűlés fontos szerepet játszik a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, mivel a fellépés alapja a megfelelő törvényi háttér.

A legfőbb népképviselői szerv Alaptörvényben meghatározott tevékenységei közül az alábbiaknak van szerepe a szervezett bűnözői csoportok elleni fellépésben:

–Törvényhozás⁵⁷⁶: büntetőjogi, büntető-eljárásjogi tárgyú törvények meghozatala;
 –Központi költségvetés elfogadása és a végrehajtás jóváhagyása⁵⁷⁷: a központi költségvetésben szerepelnek a szervezett bűnözés elleni küzdelemben résztvevő szervek költségvetési keretösszegei, amelyek csökkentése, illetve növelése befolyásolja a szervek eredményességét, hatékonyságát, illetve az eljárások időszerűségét.

Az Országgyűlés szervezett bűnözéssel kapcsolatos tevékenységét a Janus arcúság jellemzi, látszólag csak nagyon távoli a kapcsolódási pont szervezett bűnözéssel, azonban a törvényi szabályozottság hiányában érdemben nem lehetne fellépni a szervezett bűnözői csoportokkal szemben. A 90-es évek elején több esetben a törvényi szabályozás hiánya gátolta a szervezett bűnözői csoportok felszámolását, mivel nem léteztek tanúvédelemmel, fedett nyomozóval, titkos eszközök alkalmazására vonatkozó törvényi szintű rendelkezések.

III. 2. Rendőrség

NYITRAI Endre 2017-ben a hatásköri, illetékességi vitákra, párhuzamos eljárásokra és a technikai fejlődésre hivatkozva egy országos illetékességű, a rendészetért felelős miniszter irányítása alá tartozó, hat területi kirendeltséggel rendelkező Bűnszervezetek Elleni Iroda létrehozását javasolta, ezen szerv hatáskörébe tartozna a bűnszervezetben elkövetett bűncselekmények felderítése, illetve nyomozása.⁵⁷⁸ NYITRAI Endre úgy kívánta létrehozni a bűnszervezetek elleni egységet, hogy közben bővítette volna a bűnszervezet törvényi fogalmának elemeit – aminek az lenne a következménye, hogy kevesebb bűncselekmény esetében állapítanak meg a bűnszervezetben történő elkövetést –, „[...] mivel a bűnszervezet fogalma valóban indokolatlanul tág kört ölel fel, mivel a hatályos jogszabály széles körű alkalmazását teszi lehetővé.”⁵⁷⁹

Álláspontom szerint indokolatlan a fenti szerv létrehozása az alábbiak miatt: nem kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozik a bűnszervezetekkel kapcsolatos büntetőeljárások lefolytatása, a NAV, illetve az ügyészség is folytat eljárásokat a bűnszervezetek tagjaival szemben. Továbbá a rendőrségen már működik egy regionális alapon szerveződő „Bűnszervezetek Elleni Iroda”, úgy hívják, hogy Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda... A Nemzeti Nyomozó Iroda rendelkezésére áll mindazon humán, illetve technikai erőforrás, amely a szervezett bűnözés elleni eredményes fellépéshez szükséges. A NAV szintén hatékonyan fel tud lépni a bűnszervezetek ellen a hatáskörbe utalt bűncselekmények esetében, az ügyészség a bűnszervezetekkel kapcsolatos nyomozásokat jellemzően a rendőrségtől, illetve a NAV-tól vezényelt nyomozókkal támogatva végzi.

Megjegyzem, hogy azért sem célszerű kizárólag a bűnszervezetek elleni nyomozásokkal foglalkozó szervezeti egység létrehozása, mivel gyakran csak az eljárás végére nyer bizonyítást, hogy az adott bűncselekményeket bűnszervezetben követték el. Például az M1-es autópályán a megyei rendőr-főkapitányság nyomozói elfognak egy szerb embercsempészt, aki éppen négy szír állampolgárt szállít Bécsbe. Amennyiben nagy a leterheltség, akkor az elkövetővel szemben befejezik a nyomozást, hiszen tettenérték és a szír

⁵⁷⁶ Alaptörvény, I. cikk (2) b)

⁵⁷⁷ Alaptörvény, I. cikk (2) c)

⁵⁷⁸ NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés elleni küzdelem büntetőjogi és kriminalisztikai eszközei. Doktori értekezés, Pécs, 2017., 213-214.

⁵⁷⁹ Uo. 61.

migránsok is terhelő tanúvallomásokot tettek, szabad kapacitás rendelkezésre állása esetén azonban feltérképezhető az elkövető esetleges kapcsolata, további elkövetők is beazonosíthatók. Előfordulhat, hogy a tettenérést követő egy–másfél év múlva ér olyan szintre a nyomozás, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés bizonyítható.

III. 2. 1. Megyei (fővárosi) rendőr–főkapitányságok

A megyei rendőr–főkapitányságok területi nyomozó hatóságként kerülnek kapcsolatba a szervezett bűnözéshez köthető ügyekkel. A Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet⁵⁸⁰ 1. melléklete határozza meg azokat a bűncselekményeket, amelyek nyomozása a megyei rendőr–főkapitányságok hatáskörébe tartozik. A bűnszövetségben elkövetett bűncselekmények nyomozását jellemzően a megyei rendőr–főkapitányságok végzik⁵⁸¹.

III. 2. 2. Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda

A szervezett bűnözés elleni küzdelem a rendőrségen belül már a 90-es években is prioritást élvezett, a Nemzeti Nyomozó Iroda 2004-es létrehozásáig több jogelőd⁵⁸² foglalkozott a szervezett bűnözéshez köthető ügyek felderítésével, vizsgálatával. A Nemzeti Nyomozó Iroda 2012. szeptemberétől a Készenléti Rendőrség egyik igazgatóságaként működik, jelenleg hét főosztályból⁵⁸³ áll.

A Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda (Továbbiakban: KR NNI) többnyire kiemelkedő tárgyi súlyú, a közérdeklődésre számot tartó, a határon átnyúló, illetve a

⁵⁸⁰ Továbbiakban: 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet

⁵⁸¹ 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet 1. melléklet Pl.:

3.5. Btk. 179. § (3) és (4) bekezdés - Bűnszövetségben, üzletszerűen, hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként, e minőséget felhasználva, jelentős vagy különösen jelentős mennyiségű kábítószerrel elkövetett kábítószer birtoklása büntette, illetve e bűncselekmény elkövetéséhez kapcsolódóan anyagi eszközök szolgáltatásával megvalósított kábítószer birtoklása büntette, kivéve az RRI hatáskörébe tartozó eseteket

3.16. Btk. 185/A. § (5) bekezdés c) pont - Bűnszövetségben elkövetett gyógyszerhamisítás büntette

12.2. Btk. 321. § - Bűnszervezetben részvétel büntette, kivéve a KR és az RRI hatáskörébe tartozó eseteket

16.4. Btk. 365. § (4) bekezdés b) pont - Jelentős értékre fegyveresen, felfegyverkezve, csoportosan vagy bűnszövetségben elkövetett rablás büntette, kivéve a KR és az RRI hatáskörébe tartozó eseteket

17.11. Btk. 373. § (5) bekezdés b) pontja szerinti - Jelentős kárt okozó, bűnszövetségben elkövetett csalás büntette

⁵⁸² Szervezett Bűnözés Elleni Szolgálat (1990-1996); Központi Bűnüldözési Igazgatóság (1996-1998); Szervezett Bűnözés Elleni Igazgatóság (1998-2004)

⁵⁸³ 1. *Bűnügyi Technikai Főosztály* – Központi Technikai Osztály, Szakfelügyeleti Osztály

2. *Felderítő Főosztály* – Bűnszervezetek Elleni Osztály (Felderítő Alosztály, Emberkereskedelem Elleni Alosztály, Különleges Ügyek Alosztálya); Pénz- és Bankkártya Hamisítás Elleni Osztály; Bűnügyi Hírszerzési Osztály (Börtön és Fogda Felderítési Alosztály, Hírszerző Alosztály, Bűnügyi Információs Alosztály)

3. *Kiberbűnözés Elleni Főosztály* – Nyomozó Osztály (Nyomozó Alosztály, Gyermekvédelmi Alosztály); Felderítő Osztály (Felderítő Alosztály I., Felderítő Alosztály II., Felderítő Alosztály III.); Forenzikus Osztály (Forenzikus Alosztály I., Forenzikus Alosztály II.)

4. *Korrupció és Gazdasági Bűnözés Elleni Főosztály* – Kiemelt Ügyek Osztálya (Gazdasági és Pénzügyi Visszaélések Elleni Alosztály, Környezeti Bűnözés Elleni Alosztály); Korrupciós Bűnözés Elleni Osztály

5. *Nemzetközi Bűnözés Elleni Főosztály* – Illegális Migrációs Elleni Osztály (Felderítő Alosztály, Nyomozó Alosztály); Kábítószer Bűnözés Elleni Osztály (Felderítő Alosztály, Nyomozó Alosztály); I. Bűnüldözési Osztály-Székesfehérvár; II. Bűnüldözési Osztály-Pécs; III. Bűnüldözési Osztály-Győr; IV. Bűnüldözési Osztály-Szeged; V. Bűnüldözési Osztály-Debrecen; VI. Bűnüldözési Osztály-Miskolc

6. *Nyomozó Főosztály* – Életvédelmi Osztály (Célkörüzési Alosztály, Nyomozó Alosztály); Erőszakos Bűncselekmények Elleni Osztály (FBI-NNI Nemzetközi Egység, Nyomozó Alosztály); Vagyonvédelmi Osztály (Műkincsvédelmi Alosztály, Nyomozó Alosztály)

7. *Vagyon-visszaszerzési Hivatal* – Gazdasági Elemző Osztály; Nemzetközi Osztály; Nyomozó Osztály; Vagyon-felderítési Osztály

szervezett bűnözéshez kapcsolódó bűncselekmények vonatkozásában folytat eljárásokat. A hatékony munkavégzés záloga az ügyek előadónkénti alacsony számon tartása.

A széleskörű nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkező országos hatáskörű szerv kiemelt feladata a szervezett bűnözői csoportok tevékenységének feltérképezése, bomlasztása, továbbá a bűnszervezetek tagjai által elkövetni tervezett bűncselekmények megelőzése. A Készenléti Rendőrség hatáskörébe tartozik a 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet 2. mellékletében felsorolt bűncselekmények⁵⁸⁴ nyomozása⁵⁸⁵, illetve a nemzetközi jellegű bűnszervezetben elkövetett bűncselekmények nyomozása⁵⁸⁶.

⁵⁸⁴ 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet 2. melléklet – Az alábbiakban csak azon bűncselekményeket sorolom fel, amelyek a bűnszövetségben vagy bűnszervezetben történő elkövetéshez kapcsolódnak

3.1. Btk. 160. § (1) és (2) bekezdés *a)-k)* pont - Emberölés büntette, amennyiben annak sértettje vagy elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

5.5. Btk. 184/B. § (2) bekezdés *b)* pont - Bűnszövetségben elkövetett, új pszichoaktív anyag előállításával megvalósított új pszichoaktív anyaggal visszaélés büntette

11.1. Btk. 290. § (2) bekezdés - Vesztegetés büntette, ha az elkövető az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személlyel kapcsolatban követi el, amennyiben annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

11.2. Btk. 290. § (3) bekezdés - Vesztegetés büntette, ha az elkövető az (1) vagy (2) bekezdésben foglalt bűncselekményt bűnszövetségben vagy üzletszerűen követi el, amennyiben annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

11.3. Btk. 290. § (4) bekezdés - Vesztegetés büntette, ha az elkövető az (1)-(3) bekezdés szerint büntetendő cselekményeket külföldi gazdálkodó részére vagy érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatban követi el, amennyiben annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

11.4. Btk. 291. § (1)-(4) bekezdés - Vesztegetés elfogadásának büntette, amennyiben annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

11.5. Btk. 296. § (1)-(2) bekezdés - Vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban büntette, amennyiben annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

13.6. Btk. 321. § - Bűnszervezetben részvétel büntette, ha annak nemzetközi jellege van

13.7. Btk. 324. § - Robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés büntette, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

13.8. Btk. 325. § (1) bekezdés *c)* pont, valamint (2) bekezdés *c)* pont és a (3) bekezdés - Lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés büntette, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

17.1. Btk. 353. § (1) és (3) bekezdés - Embercsempészés büntette, ha bűnszervezet tagjaként, vagy annak megbízásából követték el, és annak felderítéséhez, nyomozásához más állammal történő együttműködés szükséges

19.2. Btk. 370. § (6) bekezdés *a)* pont - Különösen jelentős értékre elkövetett lopás büntette, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

19.3. Btk. 371. § (6) bekezdés - Különösen jelentős kárt okozó rongálás büntette, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

19.4. Btk. 372. § (6) bekezdés *a)* pont - Különösen jelentős értékre elkövetett sikkasztás büntette, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

19.5. Btk. 373. § (6) bekezdés *a)* pont - Különösen jelentős kárt okozó csalás büntette, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

19.6. Btk. 374. § (6) bekezdés *a)* pont - Különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó gazdasági csalás büntette, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

19.7. Btk. 375. § (4) bekezdés *a)* pont - Különösen jelentős kárt okozó információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

19.8. Btk. 376. § (6) bekezdés *a)* pont - Különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

19.9. Btk. 377. § (2) bekezdés - Különösen nagy vagy azt meghaladó vagyoni hátrányt okozó hanyag kezelés vétsége, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja

Az értekezés terjedelemei keretei nem teszik lehetővé, hogy a Nemzeti Nyomozó Iroda valamennyi szervezeti egységének tevékenységét bemutassam, ezért három egységet – Vagyon–visszaszerzési Hivatal, Bünszervezetek Elleni Osztály, FBI–NNI Nemzetközi Egység – emelek ki.

A KR NNI szervezeti egységei közül hangsúlyozni szükséges a bűnös vagyon elvonásáért felelős Vagyon–visszaszerzési Hivatalt (Továbbiakban: VVH), amely kapcsolatot tart az uniós tagállamok hatóságaival a bűncselekményből származó vagyon azonosítása és felkutatása céljából⁵⁸⁷; továbbá vagyon–visszaszerzési hatósági feladatokat lát el⁵⁸⁸ négy osztállyal.

A Nyomozó Osztály önállóan folytat nyílt büntetőeljárásokat; az ügyészség, illetve nyomozó hatóság megkeresése alapján az elkobozható vagy vagyonelkobzás alá eső dolog vagy vagyon felderítésében, biztosításában működik közre; együttműködik a társhatóságokkal; képzéseket, konferenciákat tart a vagyonvisszaszerzés témakörében; megvalósítja a megnyert pályázatokat; véleményezi a vagyonvisszaszerzést érintő jogszabályokat; szakirányítási feladatokat lát el.

A Nemzetközi Osztály nemzetközi vagyonfelderítést végez (mind külföldi, mind hazai megkeresések alapján); önállóan részt vesz közös nyomozócsoportokban; teljesíti a külföldi hatóságok által a vagyonfelderítések vonatkozásában előterjesztett jogsegélykérelmeket; részt vesz nemzetközi konferenciákon és képzéseken.

A Gazdasági Elemző Osztály támogató tevékenységet lát el: gazdasági műveleteket elemez, gazdasági társaságok vagyoni helyzetét vizsgálja, adózási adatokat értékel, bankszámlaelemzéseket végez, nyílt forrású internetes kutatásokat hajt végre, gazdasági informatikai elemzéseket végez.

A Vagyonfelderítési Osztály operatív eljárásokat folytat szervezett bűnözői csoportokhoz köthető kiemelt vagyon elleni, korrupciós, gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmény vonatkozásában; feltérképezi a szervezett bűnözői csoportok által használt gazdasági társaságokat (főleg offshore cégeket), vagyonelrejtési technikákat; azonosítja a tényleges tulajdonosokat; a társosztályoknak műveleti háttértámogatást nyújt a kényszerintézkedések végrehajtásához; minősített vagyonfelderítési eljárásokat folytat; operatív feladatokat lát a nemzetközi bűnügyi együttműködés keretében.

19.10. Btk. 379. § (6) bekezdés a) pont - Különösen jelentős értékre elkövetett orgazdaság büntette, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bünszervezet vezetője vagy annak tagja

⁵⁸⁵ 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet 2. § (2) a)

⁵⁸⁶ 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet 2. § (2) b)

⁵⁸⁷ Az Európai Unió tagállamaival folytatott bünyügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény

71/C. § A jogszabályban meghatározott nyomozó hatóság a bűncselekményből származó jövedelem és a bűncselekményhez kapcsolódó más vagyon felkutatásának és azonosításának elősegítése érdekében az erre a feladatra kijelölt tagállami közigazgatási, bünyöldzési vagy igazságügyi hatóságtól közvetlenül tájékoztatást kérhet, illetve annak tájékoztatást adhat.

329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet a Rendőrség szerveiről és a rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről (Továbbiakban: 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet)

9. § A Készenléti Rendőrség az ORFK - közvetlenül az országos rendőrfőkapitány útján ellátott - irányítása alatt önálló feladat- és hatáskörrel, országos illetékességgel önálló szervként

[...]

q) a nemzetközi, valamint az Európai Unió tagállamaival folytatott bünyügyi együttműködés keretében ellátja a bűncselekményből származó jövedelmek és bűncselekményhez kapcsolódó más vagyon felkutatásának és azonosításának elősegítése érdekében szükséges feladatokat

⁵⁸⁸ 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet 9. § A Készenléti Rendőrség az ORFK - közvetlenül az országos rendőrfőkapitány útján ellátott - irányítása alatt önálló feladat- és hatáskörrel, országos illetékességgel önálló szervként

[...]

u) a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzését

A gyors reagálást, illetve a nemzetközi együttműködés fontosságát az alábbi jogesettel szeretném illusztrálni. Egy geotermékek előállításával foglalkozó magyar honosságú cég pénzügyi igazgatóját 2015-ben felhívta telefonon az anyavállalat ügyvezetőjeként bemutatkozó személy, aki arra utasította, hogy a beszélgetés után az általa meghatározott bankszámlára – melynek tulajdonosa névleg egy moldáv honosságú gazdasági társaság volt – utaljon el 977.000,- EUR-t. A bankszámlaszámot emailben küldte meg az elkövető a pénzügyi igazgató részére, aki teljesítette az utalást. Mivel az igazgató gyanúsnak találta az eset részleteit, úgy vélte, hogy bűncselekményt követtek el a társaság sérelmére, felvette a kapcsolatot a társaság számlavezető bankjával, kérte az átutalás visszavonására vonatkozó intézkedést. A visszavonás nem vezetett eredményre, ezért feljelentést tett egy vidéki rendőrkapitányságon, ahol már a feljelentési jegyzőkönyv rögzítése alatt felvették a kapcsolatot a KR NNI VVH-val. A Hivatal azonnal értesítette a nemzeti FIU egységet, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Pénzmosás Elleni Információs Irodát, az ő kérésükre intézkedett a moldáv társszerv az összeg azonnali zárolásáról. A CARIN kapcsolattartóként kijelölt VVH megkeresést küldött a moldáv összekötő irodának, mely alapján az elkövetők által használt bankszámlával, illetve a vagyoni helyzetükkel kapcsolatos információkat kértek.

Közel egymillió eurót zároltak még a feljelentés napján, az elkövetőket a moldáv hatóságok elfogták, kiderült, hogy egy kiterjedt nemzetközi bünszervezet tagjai; ellenük több, pénzmosás és hasonló módszerrel elkövetett csalás miatt folyt büntetőeljárás. A magyar sértett részére a teljes összeg visszautalásra került, ezáltal a kár megtérült.

A Bünszervezetek Elleni Osztály a több megyét érintő, illetve nemzetközi vonatkozású súlyos bűncselekményeket elkövető szervezett bűnözői csoportok vonatkozásában lát el feladatokat (feltérképezés, bomlasztás, felszámolás)⁵⁸⁹, az alosztály jogállású FBI–NNI Nemzetközi Egység pedig az Amerikai Egyesült Államok érdekeit érintő, ún. eurázsiai vonatkozású eljárásokat folytatja le.⁵⁹⁰ A szoros amerikai – magyar együttműködést két évtizede egy egyetértési nyilatkozat⁵⁹¹ alapozta meg, az FBI ügynökök folyamatos jelenlétének biztosításával garantálja a hatékony és gyors információcserét.

Álláspontom szerint a 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet 2. mellékletében szereplő „amennyiben annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bünszervezet vezetője vagy annak tagja” megfogalmazásnál célszerűbb lenne a „amennyiben bünszervezetben követik el” alkalmazása, mivel a bünszervezet vezetője, illetve tagja nem anyagi büntetőjogi fogalom.

Fel szeretném hívni a figyelmet továbbá a 25/2013. (VI. 24.) BM rendeletben található, bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos összhang hiányára. A 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet a hatáskör vonatkozásában azon szabályozást követi, hogy elsősorban azokat a bűncselekményeket határozza meg az 1–4. mellékletben, amelyek nyomozása a megyei rendőr–főkapitányságok, a Készenléti Rendőrség, a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság, illetve a vízirendészeti rendőrkapitányságok hatáskörébe tartozik; a rendelet a mellékletekben nem szereplő bűncselekmények nyomozását a rendőrkapitányságok hatáskörébe utalja. A különösen jelentős értékre elkövetett, vagy különösen jelentős kárt, vagyoni hátrányt okozó (Továbbiakban: elkövetési értékre elkövetett) vagyon elleni bűncselekmények nyomozása a Készenléti Rendőrség hatáskörébe tartozik, amennyiben annak elkövetője a bünszervezet vezetője vagy annak tagja. A különösen nagy értékűre elkövetett, illetve jelentős értékre

⁵⁸⁹ BUCSEK Gábor: A Készenléti Rendőrség és a Nemzeti Nyomozó Iroda. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 163.

⁵⁹⁰ Uo. 162.

⁵⁹¹ 36/2000. (III. 17.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között a szervezett bűnözés megelőzésére és a visszaszorítására vonatkozó információk cseréjéről szóló, Budapesten, 2000. január 13-án aláírt Egyetértési Nyilatkozat kihirdetéséről

bűnszövetségben elkövetett vagyon elleni bűncselekmények nyomozását a megyei rendőr-főkapitányságok végzik. Kérdésként merülhet fel, melyik szervezeti egység végzi azon bűnszervezetben elkövetett vagyon elleni bűncselekmények nyomozását, ahol az elkövetési érték az 5 millió forintot meghaladja, azonban az 50 millió forintot nem éri el – azaz jelentős az elkövetési érték –. Mivel a rendelet 1–4. mellékletében nem szerepelnek a jelentős értékre bűnszervezetben elkövetett vagyon elleni bűncselekmények, azok nyomozására a rendőrkapitányságok hatásköre terjed ki. Vajon a rendelet megalkotója a rendőrkapitányságok hatáskörébe akarta-e utalni a jelentős elkövetésű értékű bűnszervezetben elkövetett bűncselekmények nyomozását? Feltehetően csupán szabályozási hiányosságról van szó, ugyanis a jelentős elkövetési értékre bűnszövetségben elkövetett vagyon elleni bűncselekmények nyomozása a megyei rendőr-főkapitányságok hatáskörébe tartozik, a rendelet megalkotója vélhetően a minore ad maius következtetésre gondolt, amely alapján a jelentős értékre bűnszervezetben elkövetett vagyon elleni bűncselekmények nyomozása szintén megyei rendőr-főkapitányságok hatáskörébe tartozna. A gondolatmenet azonban téves, mivel a bűnszövetség és bűnszervezet egymást kizáró fogalmak, nem képeznek részegész halmazt.

A fentiek miatt indokoltnak tartom a 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet módosítását a vagyoni elleni bűncselekmények vonatkozásában, az 1. mellékletben célszerű szerepeltetni a jelentős elkövetési értékre bűnszervezetben elkövetett vagyon elleni bűncselekményeket⁵⁹².

Tekintettel arra, hogy a 2019. júliusától a hatályos bűnszervezet fogalom többlet feltételeket tartalmaz a korábbi definícióhoz képest, a pár éve még bűnszervezetben elkövetettként „minősített” bűncselekmények nagy része feltehetően bűnszövetségben elkövetettként fog minősülni. Ez pedig magában hordozza a szervezett bűnözői csoportok által elkövetett bűncselekmények vonatkozásában a munkateher megváltozását, a megyei rendőr-főkapitányságokra nagyobb teher hárul, hiszen a 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet alapján jellemzően ezen területi nyomozó hatóságok hatáskörébe tartozik a bűnszövetségben elkövetett bűncselekmények nyomozása.

III. 2. 3. Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ

A Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (Továbbiakban: NEBEK) az ORFK irányítása alatti, Nemzetközi Bűnügyi Igazgatóságból (Továbbiakban: NBI), illetve a Bűnügyi Ellátó Igazgatóságból (Továbbiakban: BEI) álló területi szerv. 2000-ben a szerv létrehozásának célja a hatékonyságnövelés, illetve a gyorsaság volt, a NEBEK-től várták, hogy segítséget nyújtson az ügyek gyors, sikeres befejezéséhez, a körözött személyek elfogásához, továbbá a szervezett bűnözés elleni hatékonyabb fellépéshez.⁵⁹³

Az NBI Nemzetközi Stratégiai Osztálya stratégiai együttműködést folytat az Europollal, Interpollal, SELEC-vel (Délkelet-európai Rendészeti Központ); közvetítő szerepet tölt be a rendőri szervezeti egységek, illetve az Europol között a nyílt és operatív bűnügyi adatok továbbítása céljából; továbbá a rendőrség külföldre delegált összekötőtisztjeivel kapcsolatos feladatokat lát el.⁵⁹⁴

Az NBI egységeként az Europol hágai székházában működő Europol Magyar Összekötő Iroda felel a közvetlen nemzetközi kapcsolattartásért, a 24 órás elérhetőség révén az iroda hatékonyan tudja támogatni a stratégiai, illetve műveleti tevékenységet.⁵⁹⁵

⁵⁹² Pl. Btk. 373. § (4) bekezdés a) pont - Jelentős kárt okozó csalás büntette, ha annak elkövetője a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet vezetője vagy annak tagja; vagy a fentiekben már említett, általam javasolt megnevezés szerint: Btk. 373. § (4) bekezdés a) pont - Jelentős kárt okozó csalás büntette, amennyiben bűnszervezetben követik el.

⁵⁹³ HEGYALJAI Mátyás: Nebek – Új távlatok a nemzetközi bűnüldözésben. *Belügyi Szemle*, 2000/9., 121.

⁵⁹⁴ <http://www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/teruleti-szervek/nemzetkozi-bunugyi-egyuttmukodesi-kozpont>

⁵⁹⁵ Uo.

Az egyes nyomozások vonatkozásában az információkat az NBI Bűnügyi Együttműködési Főosztály⁵⁹⁶ osztályai – Interpol Magyar Nemzeti Iroda, SIRENE Iroda, Nemzetközi Információs Osztály – továbbítják. A Nemzetközi Információs Osztály legfontosabb feladata a folyamatos elérhetőség biztosítása a nemzetközi bűnügyi együttműködéssel kapcsolatban a hazai rendőri szervek részére.⁵⁹⁷

A Körözési Nyilvántartó és Szakirányító Főosztály körözéssel kapcsolatos feladatokat lát el.

A BEI háttértámogató és ellátó tevékenységet végez a titkos információgyűjtésre, leplezett eszközök alkalmazására jogosult bűnüldöző szervek részére, ennek keretében biztosítja az eszközöket, fedőintézményeket, illetve a fedett nyomozókat; továbbá közreműködik a rendőri jelleg leplezésével történő határon átnyúló műveletekben.⁵⁹⁸ A Művelési Főosztály Speciális Művelési Osztálya látja el a fedett nyomozók alkalmazásával kapcsolatos általános feladatokat⁵⁹⁹, a Művelési Biztonsági Osztály pedig a fedett műveleteket

⁵⁹⁶ A Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ igazgatójának 6/2018. (X. 18.) NEBEK intézkedése a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ Szervezeti és Működési Szabályzatáról (Továbbiakban: NEBEK SZMSZ), 39. A hatáskörébe tartozó ügyekben:

- a) nemzetközi bűnügyi információcserét folytat;
- b) nemzetközi szerződés, illetve kötelezettségvállalás alapján együttműködik a külföldi társszervekkel;
- c) részt vesz a Tanács a különösen a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelem iránuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről szóló 2008/615/IB határozata alapján végzett, DNS és ujjnyomat adatcserét érintő másodlagos prűmi információcserében;
- d) információt cserél az Europol Magyar Összekötő Irodával

⁵⁹⁷ NEBEK SZMSZ 42. a)

⁵⁹⁸ NEBEK SZMSZ 52. a) központi szolgáltatást teljesít a titkos információgyűjtést végző szervek, nyomozó hatóságok részére, amelynek során

- aa) szolgáltatja a titkos információgyűjtés, valamint a leplezett eszköz alkalmazásának eszközeit,
- ab) szolgáltatás címén, végrehajtóként alkalmazza az egyes titkos információgyűjtési módszereket,
- ac) az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv és a terrorizmust elhárító szerv titkos információgyűjtő tevékenységére, valamint a leplezett eszközök alkalmazására vonatkozó szabályokról szóló BM utasítás rendelkezései alapján fedett nyomozókat foglalkoztat;
- b) kizárólagos hatáskörrel végrehajtja a fedőintézményekkel kapcsolatos feladatokat;
- c) teljesíti a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséből eredő kötelezettségeket, amelynek során:
 - ca) a rendőri jelleg leplezésével történő határon átnyúló műveletekben közreműködik, illetőleg a megkereséseknek megfelelően e feladatokat önállóan teljesíti,
 - cb) a foglalkoztatásában lévő fedett nyomozók nemzetközi műveleteit irányítja;

[...]

- e) tervezi, szervezi, irányítja és végrehajtja a Rendőrség bűnügyi állománya speciális képzését, továbbképzését;

[...]

- g) a titkos információgyűjtő tevékenységével összefüggésben együttműködik a Nemzetbiztonsági Szakszolgálattal és kapcsolatot tart az egyéb nemzetbiztonsági szolgálatokkal; stb.

⁵⁹⁹ NEBEK SZMSZ 60. [...] b) a fedett nyomozók igénybevételével, a fedőintézmények létesítésével, működtetésével és megszüntetésével kapcsolatos feladatok végrehajtásáról szóló BM utasítás (a továbbiakban: a fedett nyomozók igénybevételéről szóló BM utasítás) szabályai alapján foglalkoztatja a fedett nyomozókat és a vezető tiszteket;

- c) a fedett nyomozók és a vezetőtisztek pótlására rendőröket választ ki, azokat kiképzzi, kiképzésükre szakmai, metodikai javaslatokat tesz, közreműködik a fedett nyomozók hazai és külföldi képzésében és továbbképzésében;

- d) a fedett nyomozók igénybevételéről szóló BM utasításban meghatározott szabályok szerint kizárólagos hatáskörben fedőintézményeket létesít és működtet az általa foglalkoztatott fedett nyomozók bevonásával;

- e) a fedett nyomozók élete, testi épsége védelmére az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv és a terrorizmust elhárító szerv titkos információgyűjtő tevékenységére, valamint a leplezett eszközök alkalmazására vonatkozó szabályokról szóló BM utasítás szabályozási tárgykörébe tartozóan titkos információgyűjtést végez, valamint kidolgozza a fedett nyomozók legendáját, továbbá megteszi mindazon intézkedéseket és ellátja mindazon feladatokat, amelyek a fedett nyomozók foglalkoztatásához kötődnek;

- f) igény szerint fedett nyomozót biztosít az arra jogosult hatóságok részére – a rendőri jelleg leplezésével történő – speciális feladatok végrehajtására;

biztosítja, készíti elő⁶⁰⁰. Az Ellátó Osztály osztja el a rendőrség speciális működési kiadásait fedező ellátmányt, biztosítja a rendőrség titkos információgyűjtő tevékenységével, fedett nyomozók alkalmazásával, illetve a fedőintézmények fenntartásával kapcsolatos anyagi, pénzügyi, műszaki feltételeket.⁶⁰¹

III. 2. 4. Nemzeti Védelmi Szolgálat

A Nemzeti Védelmi Szolgálatot (Továbbiakban: NVSZ) – amely nem az általános rendőrségi feladatokat ellátó rendőrség része, hanem önálló, országos illetékességgel rendelkező rendészeti szerv – 2011. január 1-jén hozták léte, a szerv célja a kormányzati munkavállalók felügyelete, amely tulajdonképpen kormányzati önkormányzati jelent⁶⁰². Korábban a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat (RSZVSZ) látott el belső

g) kizárólagos hatáskörben biztosítja a nyomozó hatóságok által alkalmazott fedett nyomozók feladatvégrehajtásához a vezető tiszteket;

h) a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvényben kapott felhatalmazás alapján, illetőleg két- vagy többoldalú nemzetközi szerződésben, megállapodásban meghatározott keretekben, – a rendőri jelleg leplezésével –, határon átnyúló műveletekben, ellenőrzött szállításokban, fedett nyomozó alkalmazásában teljesíti a bűnüldözési feladatait;

i) a Fedett Műveletek Nemzetközi Munkacsoportja (IWG) és a Fedett Műveletek Európai Munkacsoportja (ECG) tagjaként részt vesz a fedett nyomozók nemzetközi alkalmazása elveinek és módszereinek kialakításában;

j) a fedett nyomozók foglalkoztatásával összefüggésben fedett nyomozói nyilvántartást működtet, és közreműködik a műveleti adattár működtetésében;

[...]

m) fedett elhelyezési körletet biztosít

stb.

⁶⁰⁰ NEBEK SZMSZ 62. [...] a) részt vesz fedett nyomozói műveletek, intézkedések végrehajtásának biztosításában, melynek során konspirált megfigyelést és technikai adatgyűjtést hajthat végre, önálló döntése alapján nyílt rendőri intézkedéseket fogatosít és kényszerítő eszközöket alkalmaz, szükség esetén intézkedik a célszemély és kapcsolatai elfogására, előállítására, valamint a bűnjelek biztosítására;

b) az osztályvezető önálló döntése alapján nyílt rendőri intézkedéseket fogatosít és kényszerítő eszközöket alkalmaz a fedett nyomozó biztosítása során, azonnali intézkedési kötelezettség esetében a célszemély és kapcsolatai elfogására, előállítására, valamint a bűnjelek biztosítására;

[...]

f) leplezett megtekintés, puhatolás alkalmazásával titkos rendőri műveleteket készít elő;

g) fotó-, video-, audio- és krimináltechnikai eszközöket telepít, azokat igény, illetőleg lehetőségei szerint működteti;

h) fotó-, video-, és audio dokumentálást teljesít;

i) részt vesz a bírói engedélyhez, illetőleg külön engedélyhez nem kötött módszerek alkalmazásában, végrehajtja a használó kérelmére történő telefonellenőrzés technikai feladatait;

j) közreműködik a bírói engedélyhez kötött különleges eszközök, módszerek alkalmazásának előkészítésében és működtetésében;

stb.

⁶⁰¹ NEBEK SZMSZ 64. [...] a) sajátos feladatai ellátásához a speciális működési kiadásokon belül, a központi speciális kiadások keretébe tartozóan pénzügyi fedezetet biztosít, és azt kezeli;

b) gondoskodik a Rendőrség titkos információgyűjtő tevékenysége, a leplezett eszközök alkalmazása, a fedett nyomozók foglalkoztatása, a fedőintézmények működtetése anyagi- pénzügyi, műszaki- és technikai feltételei megteremtéséről;

c) központilag működteti a titkos információgyűjtés egyes intézményeit, és gondoskodik a központilag alkalmazott titkos eszközök és módszerek működési feltételeinek biztosításáról;

[...]

h) gondoskodik a titkos információgyűjtő tevékenységhez, valamint a leplezett eszközök alkalmazásához szükséges technikai eszközök beszerzéséről, üzemeltetéséről, nyilvántartásáról;

i) a titkos információgyűjtés eszközeinek és módszereinek, valamint a leplezett eszközök alkalmazásához szükséges eszközök és berendezések biztosítására raktárkészletet képez, raktárt tart fenn és működtet

stb.

⁶⁰² PAPNÉ Kovács Judit: A Nemzeti Védelmi Szolgálat. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 170.

bűnfelderítési feladatokat, amely a működése során sajnálatos módon szembesült azzal, hogy mind mennyiségileg, mind minőségileg növekvő tendencia tapasztalható azon bűncselekmények esetében, amelyeket a rendvédelmi szervek tagjai esetenként szervezett bűnözői csoportok tagjaiként követnek el.⁶⁰³

A négy pilléren alapuló védelmi filozófia⁶⁰⁴ jegyében az NVSZ tevékenysége alapvetően az alábbi fő feladatokra koncentrálódik: a bűnmegelőzésre, bűnfelderítésre; a kifogástalan életvitel ellenőrzésére, a megbízhatósági vizsgálatra, illetve a korrupcióellenes tevékenységgel összefüggő kormányzati feladatokban való közreműködésre.

A bűnfelderítés keretében az NVSZ a védett állomány tagja által elkövetett, a 293/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet 6. §-ában⁶⁰⁵ meghatározott bűncselekmények vonatkozásában előkészítő eljárást kezdeményez, illetve folytat a gyanú megállapítása érdekében.

A bűnmegelőzés „[...] a jövőbeni bűnözés elleni küzdelem, olyan hatások kifejtése, amelyek megszüntetik (visszaszorítják) a bűnözés okait, korlátozzák azok érvényesülését, illetve új okok létrejöttét, és ezáltal lehetetlenné teszik a bűncselekmény elkövetését, a bűnözés terjedését”⁶⁰⁶, a felderítés pedig „[...] valamilyen jogellenes, a törvényben nevesített bűncselekmény adataira irányulhat, jelenti valamilyen ismeretlen körülmény tisztázását, a gyanúba hozható személy szándékának megismerését, az erre vonatkozó tények, adatok megszerzését”⁶⁰⁷.

Fontos kiemelni, hogy az NVSZ nem nyomozó hatóság, azonban felkérésére közreműködik eljárási cselekmény elvégzésében, illetve leplezett eszköz alkalmazásának végrehajtásában.

A védelmi feladat körében az NVSZ védelmet biztosít a védett állomány tagjának, amennyiben vele szemben hivatali kötelességének teljesítése miatt, vagy rá tekintettel bűncselekményt kísérelnek meg, vagy követnek el.

A kifogástalan életvitel ellenőrzése, a megbízhatósági vizsgálat, valamint a korrupcióellenes tevékenységgel összefüggő kormányzati feladatokban való közreműködés nem tartozik szorosan az értekezés témájához, azonban az áttételes hatás miatt indokolt a lényegük ismertetése. A kifogástalan életvitel ellenőrzése célja, hogy kizárólag a hivatásutikait elvárásoknak megfelelő személyek legyenek a hivatásos állomány tagjai. A kifogástalan

⁶⁰³ KARDOS László, KÉKESDI L. Gyula: Az őrzők őrzői – A Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat. *Belügyi Szemle*, 2000/9., 108.

⁶⁰⁴ PAPPÉ Kovács Judit i. m. 171. 1. A védelmi jelleg dominanciája, kiterjesztése; 2. Nyitottság a védett szervek és az állampolgárok felé; 3. Erőteljes, hatékony fellépés a korrupció, a belső bűnözés ellen; 4. A törvényi garanciáknak történő maradéktalan megfelelés

⁶⁰⁵ -személyes adattal visszaélés (Btk. 219. §); bűnpártolás (Btk. 282. § (3) bekezdés d) pontja); a Btk. XXVIII. Fejezet szerinti hivatali bűncselekmények; vesztegetés (Btk. 290. §), vesztegetés elfogadása (Btk. 291. §); hivatali vesztegetés (Btk. 293. §); hivatali vesztegetés elfogadása (Btk. 294. §); vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 295. §); vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 296. §); közokirat-hamisítás (Btk. 343. §); zsarolás (Btk. 367. § (2) bekezdés c) és d) pont); a szolgálati helyen vagy hivatali tevékenységgel összefüggésben elkövetett, az előzőekben fel nem sorolt bűncselekmények, ha e bűncselekmények felderítése nem tartozik más szerv hatáskörébe; katonai bűncselekmények (Btk. XLV. Fejezet), kivéve a szökést (Btk. 434. §), a zendülést, (Btk. 442. §), illetve a készenlet fokozásának veszélyeztetését (Btk. 454. §);

-a védett állományba nem tartozó személy által elkövetett, a fentiekben felsorolt bűncselekmények, ha azt a védett állományba nem tartozó személy a védett állományba tartozó személlyel közösen, vagy annak segítségével követi el;

-a védett állomány tagjával szemben hivatali kötelességének teljesítése miatt vagy reá tekintettel elkövetett bűncselekmények, továbbá a védett állomány közeli hozzátartozójával vagy a védett állomány tagjával kapcsolatban álló más személlyel szemben elkövetett emberölés, kényszerítés, személyi szabadság megsértése, emberrablás, zsarolás, testi sértés, magánlaksértés, zaklatás, rablás, rongálás vagy lopás, feltéve, hogy e bűncselekményeket a védett állomány tagjának hivatali kötelessége teljesítése miatt vagy reá tekintettel követték el.

⁶⁰⁶ NYÍRI Sándor: A Nemzeti Védelmi Szolgálatról. *Belügyi Szemle*, 2011/11., 109.

⁶⁰⁷ Uo.

életvitel ellenőrzése során az NVSZ munkatársai környezettanulmányt készítenek, illetve különböző nyilvántartásokban végeznek ellenőrzéseket.

A megbízhatósági vizsgálat a korrupció elleni fellépés eszköze, amellyel a védett állományból kiszűrjük azon személyeket, akik hivatali helyzetüket felhasználva, azzal visszaélve követnek el bűncselekményeket. Az NVSZ munkatársai a valóságban is előforduló élethelyzetet alakítanak ki, amely során ellenőrzik, hogy a vizsgálat alá vont személy eleget tesz-e a jogszabályban előírt kötelezettségeinek.

A korrupcióellenes tevékenységgel összefüggő kormányzati feladatokban való közreműködés során az NVSZ Korrupció megelőzési Főosztály előkészíti a korrupció elleni kormányzati stratégia tervezetét, értékelő–elemző esettanulmányokat készít, előkészíti a korrupcióellenes kommunikációs szakmai anyagokat stb.

A Polgári Titkosszolgálatok Védelmi Szolgálat Igazgatóság, a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat Igazgatósága, illetve a Közigazgatási Szervek Védelmi Szolgálat Igazgatósága (Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal Főosztály, Katasztrófavédelmi Szervek Főosztály, Nemzeti Adó és Vámhivatal Főosztály, Korrupció Elleni Főosztály) védett szerveit, illetve állományát az alábbi táblázat tartalmazza:

	Polgári Titkosszolgálatok Védelmi Szolgálat Igazgatósága (Nemzetbiztonsági Szakszolgálat és Kibervédelmi Főosztály, Alkotmányvédelmi Hivatal Védelmi Főosztály, Központi Szervek Védelmi Főosztály, Műveleti Főosztály, Különleges Ügyek Főosztálya) ⁶⁰⁸	Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat Igazgatósága (Központi Főosztály, Kelet-magyarországi Főosztály, Nyugat-magyarországi Főosztály, Büntetési-végrehajtási Főosztály) ⁶⁰⁹	Közigazgatási Szervek Védelmi Szolgálat Igazgatósága (Idegenrendészeti Főosztály, Katasztrófavédelmi Szervek Főosztály, Nemzeti Adó és Vámhivatal Főosztály, Korrupció Elleni Főosztály, Egészségügyi Szolgáltatások Védelmi Főosztály) ⁶¹⁰
Védett szervek, védett állomány	a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, az Alkotmányvédelmi Hivatal, az Alkotmányvédelmi Hivatal a Nemzeti Közszerzési Egyetem Rendésztudományi Kar, a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ, az Országgyűlési Örség, a Belügyminisztérium hivatásos, kormánytisztviselői, köztisztviselői, közalkalmazotti, rendvédelmi igazgatási alkalmazottai jogviszonyban álló tagjai, a Kormány által a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvény alapján nemzetbiztonsági célból létrehozott kabinet, valamint az annak munkáját segítő testület - politikai vezetőnek nem minősülő - tagjai, továbbá a tagok	a rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, illetve a rendészeti szakgimnáziumok hivatásos állományú tagjai, kormánytisztviselői, illetve rendvédelmi igazgatási alkalmazotti, igazságügyi alkalmazotti, munkavállalói jogviszonyban álló tagjai	az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek; a közszolgálati tisztviselőkről szóló törvény szerinti, a rendőrségről szóló törvényben meghatározott feladatkörrel rendelkező kormányzati szolgálati jogviszonyban álló kormánytisztviselők és kormányzati ügykezelők, illetve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv rendvédelmi igazgatási alkalmazottai és munkavállalói

⁶⁰⁸ <https://nvsz.hu/szervezet/nemzeti-vedelmi-szolgalat/ptvsz-igazgatosag>

⁶⁰⁹ <https://nvsz.hu/szervezet/nemzeti-vedelmi-szolgalat/rszvsz-igazgatosag>

⁶¹⁰ <https://nvsz.hu/szervezet/nemzeti-vedelmi-szolgalat/kszvsz-igazgatosag>

helyettesítésére jogosult és a titkársági feladatokat ellátók

A Különleges Ügyek Főosztály deríti fel az NVSZ hatáskörébe tartozó szervezett bűnözéssel összefüggő, több szervezeti elem védett állományát érintő, illetve egy vagy több társszerv közös együttműködését igénylő ügyeket.⁶¹¹

III. 2. 5. Terrorelhárítási Központ

A Terrorelhárítási Központot (Továbbiakban: TEK) – amely nem az általános rendőrségi feladatokat ellátó rendőrség része, hanem önálló, nyomozó hatósági jogkör nélküli országos illetékességgel rendelkező rendészeti szerv – 2010. szeptember 1-jén hozták léte. A létrehozást azon cél vezérelte, hogy központosítsák, illetve átvegyék a polgári titkosszolgálatok, illetve az egyes rendvédelmi szervek által végzett terrorelhárítással kapcsolatos feladatokat. A TEK integrálta a 2010. szeptember 1-je előtt az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, az ORFK, illetve a Köztársasági Őrezred hatáskörébe tartozó feladatokat (kiemelt személyvédelmi feladatok, a terrorcselekmények felderítése és megszakítása, a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható fegyveres személyek elfogása, a személy elleni erőszakos bűncselekmények megszakítása, valamint az ön- vagy közveszélyes állapotban lévő személyek elfogása).⁶¹²

A terrorizmus elleni küzdelemre hivatott TEK – többek között – felderítési, megelőzési⁶¹³, személy és létesítményvédelmi⁶¹⁴ feladatokat lát el; elfogásokat, előállításokat⁶¹⁵; kíséréseket, szállításokat⁶¹⁶ hajt végre.

⁶¹¹ <https://nvsz.hu/szervezet/nemzeti-vedelmi-szolgalat/ptvsz-igazgatosag/ku-foosztaly>

⁶¹² KASZNÁR Attila: Terrorelhárítási Központ. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 145.

⁶¹³ Rtv. 7/E. § (1) A terrorizmust elhárító szerv

a) ellátja az 1. § (2) bekezdés 15. pontjában meghatározott feladatot, amelynek keretében

aa) végzi

1. az 1978. évi IV. törvény szerinti terrorcselekmény (1978. évi IV. törvény 261. §), a légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése (1978. évi IV. törvény 262. §),

2. a terrorcselekmény (Btk. 314-316/A. §), a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása (Btk. 317. §), a terrorizmus finanszírozása (Btk. 318-318/A. §) vagy háborús uszítás (Btk. 331. §), a jármű hatalomba kerítése (Btk. 320. §),

3. az 1978. évi IV. törvény szerinti emberrablás (1978. évi IV. törvény 175/A. §),

4. az emberrablás (Btk. 190. §), az emberrablás feljelentésének elmulasztása (Btk. 191. §), valamint

5. az 1-4. alpontban meghatározott bűncselekménnyel összefüggő más bűncselekmények megelőzését, továbbá a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi ezen bűncselekmények felderítését,

ad) megelőzi, felderíti és elhárítja azokat a törekvéseket, amelyek Magyarország területén terrorcselekmény elkövetésére irányulnak, továbbá részt vesz az aa) alpontban foglalt bűncselekmények közvetlen következményeinek elhárításához szükséges, e törvényben meghatározott intézkedések végrehajtásában,

Rtv. 1. § (2) bekezdés A Rendőrség [...] 15. Magyarország területén

a) felderíti a terrorszervezeteket,

b) megelőzi, felderíti, illetve elhárítja magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit és megakadályozza azt, hogy bűncselekményt kövessenek el,

c) megakadályozza, hogy magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék

⁶¹⁴ Rtv. 7/E. § (1) A terrorizmust elhárító szerv

c) jogszabályban meghatározottak szerint egyes védett személyek tekintetében személyvédelmi feladatokat lát el és egyes kijelölt létesítmények tekintetében létesítményvédelmet gyakorol,

⁶¹⁵ Rtv. 7/E. § (1) A terrorizmust elhárító szerv

b) végzi

ba) az a) pont aa) alpontjában meghatározott bűncselekmények megszakítását és az elkövetők elfogását,

A TEK által ellátott feladatkörök az alábbiak szerint csoportosíthatók⁶¹⁷:

1. Felderítési feladatkör
2. Személyvédelmi feladatkör
3. Műveleti feladatkör
 - Kizárólagos hatáskörbe tartozó bűncselekmények felszámolása és megszakítása, illetve az elkövetők elfogása;
 - Felkérés alapján egyes veszélyes személyek elfogása.
4. Külföldi feladatkör
 - Külföldön bajba jutott állampolgárok evakuálása;
 - Kormányzati tevékenység szempontjából fontos, külföldön lévő magyar szervek (intézmények) és létesítmények személy- és létesítményvédelme.

Az országos hatáskör hatékony ellátása érdekében a TEK regionális kirendeltségekkel rendelkezik.⁶¹⁸

A TEK feladatai közül az elfogások, illetve a kísérések kapcsolódnak a szervezett bűnözéshez, a TEK felkérésre elfogja, előállítja a fegyveres elkövetőket, illetve kíséri a kiemelten veszélyes személyeket.

bb) a jogszabályban meghatározottak szerint kizárólagos hatáskörrel - a Nemzeti Adó- és Vámhivatal esetében annak felkérésére - egyes veszélyes személyek elfogását

295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól (Továbbiakban: TEK Korm. rendelet) 3. § (2) A TEK az Rtv. 7/E. § (1) bekezdés *b)* pont *bb)* alpontja alapján a rendvédelmi szervek részére kizárólagos hatáskörrel, míg a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint az ügyészség tekintetében felkérésre végzi

a) a szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyek elfogását és előállítását, amennyiben a rendelkezésre álló információk alapján az elkövetésre fegyveresen kerül sor,

b) a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható fegyveres személyek előállítását, és

c) az ön- vagy közveszélyes állapotban lévő személy megfékezését és előállítását, amennyiben a személy a vele szemben fogantatott intézkedés során fegyveresen vagy felfegyverkezve áll ellen.

(3) A TEK a nyomozó hatóságok, a rendvédelmi szervek, továbbá az ügyészség felkérésére végrehajthatja különösen

a) a (2) bekezdés *b)* pontjába nem sorolható, személy elleni erőszakos bűncselekmények megszakítását, az elkövetők elfogását,

b) a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható felfegyverezett személyek előállítását

⁶¹⁶ TEK Korm. rendelet 3. § (1) A TEK az Rtv. 7/E. § (1) bekezdés *a)* pontjában, *b)* pont *ba)* alpontjában és *c)* pontjában, valamint (3), (5) és (6) bekezdésében meghatározott feladatok ellátása érdekében

[...]

f) felkérésre végrehajthatja a kiadatási és átadási letartóztatásban lévő személyek államhatárig vagy külföldről Magyarországra történő kísérésével, valamint az elítélt személyek Magyarországon keresztül történő átszállításával kapcsolatos rendvédelmi feladatokat;

(3) A TEK a nyomozó hatóságok, a rendvédelmi szervek, továbbá az ügyészség felkérésére végrehajthatja különösen

[...]

d) a fogvatartott személy kísérését, ha a kísért személy veszélyessége, vagy a kísérés körülményei azt indokolják, és

e) a hatósági eljárás során lefoglalt, a közbiztonságra különösen veszélyes anyagok, valamint különösen nagy vagy különösen jelentős értékű kábítószer szállítását.

⁶¹⁷ KASZNÁR i. m. 146-147.

⁶¹⁸ TEK Korm. rendelet 1. melléklet Paksi Műveleti Főosztály, Paks; 7. Műveleti Osztály, Miskolc; 8. Műveleti Osztály, Győr; 10. Műveleti Osztály, Debrecen; 11. Műveleti Osztály, Békéscsaba; 12. Műveleti Osztály, Pécs; 13. Műveleti Osztály, Szombathely; 1. Iroda, Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér; 2. Iroda, Győr; 11. 3. Iroda, Miskolc; 4. Iroda, Pécs; 5. Iroda, Nyíregyháza; 6. Iroda, Szeged; 7. Iroda, Paks

III. 3. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bűnügyi Főigazgatóság, regionális bűnügyi igazgatóságok

A NAV bűnmegelőzési és bűnüldözési jogkörrel rendelkezik⁶¹⁹, a nyomozó hatósági feladatait a NAV központi szerveként működő Bűnügyi Főigazgatóság, illetve területi szervei látják el.⁶²⁰

Főszabály szerint a Be. által a NAV hatáskörébe utalt bűncselekmények közül a kiemelt tárgyi súlyú, illetve a szervezett bűnözői csoportok tagjai által elkövetett bűncselekmények vonatkozásában a Bűnügyi Főigazgatóság gyakorolja a nyomozó hatósági jogkört⁶²¹ – a Központi Nyomozó Főosztály jár el az ügyekben –, azonban a hatékonyabb feladatvégzés céljából a Bűnügyi Főigazgatóság főigazgatója egyedi ügyekben a nyomozó hatósági jogkört átruházhatja a bűnügyi igazgatóságokra⁶²², amelyek regionális alapon⁶²³ szerveződnek. A NAV Bűnügyi Főigazgatóság Központi Nyomozó Főosztályának Információtechnológiai Osztálya nyomoz a speciális informatikai tudást igénylő, főként az internet felhasználásával elkövetett bűncselekmények vonatkozásában.⁶²⁴ A NAV Bűnügyi Főigazgatóság Revizori Főosztály a felderítéseket, nyomozásokat speciális szakmai közgazdasági ismeretekkel támogatja, segítséget nyújt a bűncselekmények elkövetési értékének, illetve a bűncselekménnyel okozott vagyoni hátrány megállapításához.⁶²⁵

A NAV területi jogállású Bevetési Igazgatósága felkérés alapján őrzési, kíséresi, továbbá egyes esetekben személyi védelmi feladatokat lát el.⁶²⁶

⁶¹⁹ NAV tv. 13. § (7) A NAV bűnmegelőzési és bűnüldözési jogkörében

a) a büntetőeljárásról szóló törvény által hatáskörébe utalt bűncselekmények vonatkozásában

aa) végzi a bűncselekmények megelőzését, amelynek során figyelemmel kíséri Magyarország bűnügyi helyzetét, feltárja a bűncselekmények elkövetésének kockázatait, a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvéseket, továbbá megszerzi, elemzi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a bűnüldözéshez kapcsolódó, a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása céljából szükséges információkat,

ab) nyomozó hatósági jogkört gyakorol, a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi a bűncselekmények felderítését, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzését,

b) ellátja a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény által hatáskörébe utalt feladatokat a nyomozó hatóság, a nemzetbiztonsági szolgálat, az ügyészség, a bíróság, továbbá a rendőrségről szóló törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó, valamint terrorizmust elhárító szerv törvényben meghatározott feladatai elősegítése érdekében.

⁶²⁰ NAV tv. 4. § (1), (3)

⁶²¹ 485/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerveinek hatásköréről és illetékességéről szóló (Továbbiakban: NAV Korm. rendelet) 83. § A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) által a NAV hatáskörébe utalt bűncselekmények vonatkozásában a Bűnügyi Főigazgatóság gyakorolja a nyomozó hatósági jogkört:

a) az egy milliárd forintot meghaladó értékre üzletszerűen vagy bünszövetségben elkövetett bűncselekmények esetében;

b) a bünszervezetben elkövetett bűncselekmények esetében;

c) az a) és b) pontba nem tartozó olyan bűncselekmények esetében, amelyeket az elkövető személye vagy az elkövetés körülményei, illetve a bűncselekmény társadalomra veszélyességének kiemelkedő foka miatt a Bűnügyi Főigazgatóság főigazgatója saját hatáskörben, vagy a bűnmegelőzési és bűnüldözési feladatok ellátásáért felelős szakmai helyettes javaslatára a Bűnügyi Főigazgatóság hatáskörébe von, illetve utal.

⁶²² NAV Korm. rendelet 84. § A Bűnügyi Főigazgatóság főigazgatója egyedi ügyekben a 83. § a) és b) pontjában meghatározott nyomozóhatósági jogkörét a bűnügyi igazgatóságra ruházhatja át, ha ezt a nyomozási cselekmények hatékonyabb elvégzése indokolja.

⁶²³ NAV Észak-magyarországi Regionális Bűnügyi Igazgatósága, NAV Észak-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatósága, NAV Dél-alföldi Regionális Bűnügyi Igazgatósága, NAV Közép-magyarországi Regionális Bűnügyi Igazgatósága, NAV Dél-dunántúli Regionális Bűnügyi Igazgatósága, NAV Közép-dunántúli Regionális Bűnügyi Igazgatósága, NAV Nyugat-dunántúli Regionális Bűnügyi Igazgatósága

⁶²⁴ SORS László: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 188.

⁶²⁵ Uo. 189.

⁶²⁶ NAV Korm. rendelet 90. § (1) A Bevetési Igazgatóság

[...]

A NAV bünyügyi szakterületének fókuszában szerepelnek a szervezeten elkövetett pénzügyi–gazdasági bűncselekmények. A paradigmaváltásra 2011-ben az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség összeolvadásakor került sor, ettől kezdve kiemelt figyelmet szenteltek a szervezett bűnözői csoportokhoz köthető bűncselekmények felderítéséhez, illetve a vagyonbiztosításra. A vagyonbiztosítás mértéke 2016-ban az összes elkövetési érték 30 %-át haladta meg⁶²⁷, míg 2018-ban elérte 61,13 %-ot⁶²⁸.

A NAV számos bünyügyi szakmai célkitűzést – felderítés megerősítése, bünyügyi értékelő–elemző tevékenység fejlesztése, bünyügyi IT–egység létrehozása a nyomozások támogatására, speciális nyomozóegységek létrehozása, vagyonbiztosítási tevékenység fokozása, áru- és bűnjelkezelési tevékenység korszerűsítése, humánerőforrás–képzés és szakmai kompetenciák fejlesztése, jogszabályi környezet hatékonyabbá alakítása, nemzetközi és hazai együttműködések szélesítése – határozott meg a 2016–2020. közötti időszak vonatkozásában⁶²⁹, a fő célkitűzés a szervezeten elkövetett költségvetést károsító bűncselekmények elleni fellépés.

A felderítés fontosságát igazolja azon tény, hogy 2016-ban a NAV által regisztrált 109,5 milliárd forint elkövetési értékéből titkos információgyűjtés alapján 48,8 milliárd forintot derítettek fel. A teljes vagyonbiztosítás 86 %-át a titkos információgyűjtésből származó adatok alapján realizálták.⁶³⁰ 2016-ban 109,5 milliárd forint elkövetési értékéből 39 milliárd forint köthető szervezett bűnözői csoportokhoz (31 bünszervezet, 23 bünszövetség)⁶³¹; 2018-ban pedig 76,78 milliárd forint elkövetési értékéből 40,29 milliárd forint róható a szervezett elkövetők terhére (27 bünszervezet, 24 bünszövetség)⁶³². A fenti adatokat összehasonlítva megállapítható, hogy 2016-ban az összes elkövetési érték 35,62 %, 2018-ban már 52,5 % szervezeten elkövetett bűncselekmény eredménye.

Álláspontom szerint a szervezett bűnözői csoportok felszámolásának hatékony eszköze a NAV bünyügyi szakterülete által létrehozott saját fejlesztésű alkalmazás, amely az említett csoportokat tartja nyilván előre kialakított értékelési szempontok, illetve kockázati szintek szerinti besorolás alapján. A csoportaktivitást, működési dinamikát mutató alkalmazás segíti az időszerű intézkedéseket, gyorsítja az Europol felé kötelezően teljesítendő adatszolgáltatást.⁶³³

A vagyon–visszaszerzési profil adatlap arra szolgál, hogy a gyanúsítható személyek vagyoni viszonyait feltérképezzék, kizárólag ennek birtokában kerülhet sor a gyanúsításra, ezáltal megakadályozható a vagyonelvonás, illetve biztosítható az eredményes zár alá vétel.

III. 4. Nemzetbiztonsági szolgálatok

Hazánk nemzetbiztonsági szolgálatainak szintén szerepe van az ország biztonságát érintő fenyegetésként jelentkező szervezett bűnözés elleni küzdelemben. A nemzetbiztonsági szolgálatok Magyarország nemzetbiztonsági érdekeit⁶³⁴ hivatottak szolgálni,

k) végzi a nyomozó hatóság felkérése alapján az elfogott, előállított, őrizetbe vett és fogva tartott személyek őrzését, kísérését;

l) végzi - a 86. § (1) bekezdés *g)* pontja szerint ellátott személyi védelem kivételével - a NAV nyomozó szervei által elrendelt személyi védelmet;

⁶²⁷ Tájékoztató a Nemzeti Adó- és Vámhivatal nyomozó hatósági tevékenységéről 2016. (NAV kiadvány), 3.

⁶²⁸ https://nav.gov.hu/nav/bunugy/eredmenyeink/A_NAV_nyomozohatosaga20190115.html

⁶²⁹ Tájékoztató a Nemzeti Adó- és Vámhivatal nyomozó hatósági tevékenységéről 2016. (NAV kiadvány), 20.

⁶³⁰ Uo. 29.

⁶³¹ Uo. 30.

⁶³² https://nav.gov.hu/nav/bunugy/eredmenyeink/A_NAV_nyomozohatosaga20190115.html

⁶³³ Tájékoztató a Nemzeti Adó- és Vámhivatal nyomozó hatósági tevékenységéről 2016. (NAV kiadvány), 31.

⁶³⁴ Magyarország Alaptörvénye 46. cikk (3) A nemzetbiztonsági szolgálatok alapvető feladata Magyarország függetlenségének és törvényes rendjének védelme, nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítése.

nemzetbiztonsági érdekek minősül többek között az illegális fegyver és kábítószer-kereskedelem megakadályozása⁶³⁵.

Az Információs Hivatal, az Alkotmányvédelmi Hivatal, illetve a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat jogosult az ún. nemzetbiztonsági alku⁶³⁶ – amely a Be.-ben szabályozott ún. nyomozati alkuhoz hasonlít – alkalmazására, azaz nemzetbiztonsági érdekből büntetlenségi megállapodást köthetnek a bűncselekmény elkövetőjével.

Az alábbiakban az egyes szolgálatok szervezett bűnözéssel kapcsolatos tevékenységeit mutatom be.

III. 4. 1. Információs Hivatal

A külfölddel kapcsolatos polgári hírszerzési feladatokat ellátó Információs Hivatal (Továbbiakban: IH) a nemzetbiztonságot veszélyeztető, külföldi szervezett bűnözésről gyűjt információkat⁶³⁷, az információk forrása a humán műveleti tevékenység, technikai hírszerzés, a nyílt forrású hírszerzés, illetve a nemzetközi együttműködés⁶³⁸.

Az Elemző Igazgatóság irányítja a műveleti és technikai hírszerző egységek információgyűjtő tevékenységét, továbbá feldolgozza a humán és technikai forrásokból, illetve a külföldi partnerszolgálatok által megküldött dokumentumokat és a nyílt forrásokból származó, nemzetbiztonságilag jelentős információkat.⁶³⁹ A Műveleti Igazgatóság humán források felhasználásával külföldön, illetve külföldi irányultsággal belföldön végez

⁶³⁵ Nbtv. 74. § E törvény alkalmazásában

a) nemzetbiztonsági érdek: Magyarország függetlenségének biztosítása és törvényes rendjének védelme, ennek keretén belül
[...]

ae) a terrorcselekmények, az illegális fegyver- és kábítószer-kereskedelem, valamint a nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák illegális forgalmának felderítése és megakadályozása;

⁶³⁶ Nbtv. 55. § (1) A nemzetbiztonsági szolgálatok a legfőbb ügyész által kijelölt ügyész engedélyével bűncselekmény elkövetőjével megállapodást köthetnek, amelyben számára kilátásba helyezik, hogy vele szemben büntetőeljárást nem indítanak, illetve a folyamatban lévő büntetőeljárást megszüntetik, ha az érintett személlyel történő együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági érdek jelentősebb, mint az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződő érdek.

⁶³⁷ Nbtv. 4. § Az Információs Hivatal [...] c) információkat gyűjt a nemzetbiztonságot veszélyeztető, külföldi szervezett bűnözésről, különösen a terrorszervezetekről, a jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedelemtől, a tömegpusztító fegyverek és alkotóelemeik, illetve az előállításukhoz szükséges anyagok és eszközök jogellenes nemzetközi forgalmáról

⁶³⁸ <http://www.mkih.hu/a-hirszerzes-forrasai.html>:

Humán műveleti tevékenység (HUMINT - Human Intelligence)

A titkos és bizalmas információk megszerzése érdekében a Hivatal humán forrásokat létesít külföldön, illetve - külföldi irányultsággal - belföldön is. Ennek érdekében felkutatja és az együttműködésre megnyeri azon személyeket, akik a védett külföldi információk megszerzéséhez már meglévő vagy kialakítható lehetőségekkel rendelkeznek. A humán források köre az alkalmi adatszolgáltatóktól a szervezetszerű, titkos együttműködésig terjed.

Technikai hírszerzés (SIGINT - Signals Intelligence)

A technikai hírszerzés magában foglalja a távközlési csatornák és adatátviteli hálózatok, az informatikai és kommunikációs eszközök műszaki és informatikai támadásával megvalósuló információszerezést.

Nyílt forrású hírszerzés (OSINT - Open Source Intelligence)

A nyílt forrású információk a bárki számára hozzáférhető, nyilvános és legális eszközökkel megszerzhető információk, melyeknek forrásai az elektronikus média, az írott sajtó, az internetes oldalak, az ingyenes és kereskedelmi adatbázisok lehetnek. Ezek szisztematikus gyűjtése és feldolgozása révén hírszerzési szempontból releváns információk keletkeznek.

Nemzetközi együttműködés

Az Információs Hivatal több mind 60 állam nemzetbiztonsági szolgálatával, illetve a NATO és az Európai Unió biztonsági szerveivel működik együtt.

⁶³⁹ <http://www.mkih.hu/szervezeti-felepites.html>

tevékenységet.⁶⁴⁰ A Technikai Hírszerző Igazgatóság tudományos technikai eszközökkel, módszerekkel gyűjt külföldi vonatkozású titkos és bizalmas információkat.⁶⁴¹

III. 4. 2. Alkotmányvédelmi Hivatal

Az Alkotmányvédelmi Hivatal (Továbbiakban: AH) feladata az ellenérdekelt titkosszolgálati törekvések, a szélsőséges törekvések, a gazdaság biztonságát veszélyeztető törekvések, a szervezett bűnözés tevékenységének, törekvésének, a tömeges és illegális migráció felderítése és elhárítása.⁶⁴²

A polgári nemzetbiztonsági szolgálat szervezett bűnözéssel kapcsolatos tevékenysége a jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedelem felderítése és elhárítása.⁶⁴³

A megelőzést alapelveként elfogadó AH által végzett titkos információgyűjtés célja a személyre vonatkozó alapszolgáltatás megerősítése vagy cáfolása, a bizonyítékok beszerzése nem tartozik a szerv hatáskörébe.⁶⁴⁴

III. 4. 3. Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat

A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat (Továbbiakban: KNBSZ) a biztonságpolitika katonai elemeire, a katonapolitikára, a hadiiparra, a katonai információkra, katonabiztonságra fókuszál; speciális értékelést végez Magyarország biztonsági helyzetét illetően, előre jelzi a katonai fenyegetést.⁶⁴⁵

A Honvédelmi Minisztériumot, illetve a honvédséget veszélyeztető kábítószer- és fegyverkereskedelem vonatkozásában a KNBSZ végez hírszerzési tevékenységet.⁶⁴⁶

III. 4. 4. Nemzetbiztonsági Szakszolgálat

A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (Továbbiakban: NBSZ) három alapvető tevékenységi kört végez: a titkos információgyűjtéshez, leplezett eszközök alkalmazásához nyújt szolgáltatást, támogatást; továbbá szakértői és kiberbiztonsági feladatokat lát el.⁶⁴⁷ A szervezett bűnözés elleni küzdelemben az NBSZ szolgáltatói, támogatási tevékenységének⁶⁴⁸

⁶⁴⁰ Uo.

⁶⁴¹ Uo.

⁶⁴² KOVÁCS Zoltán András – REGÉNYI Kund: Az Alkotmányvédelmi Hivatal. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 118-120.

⁶⁴³ Nbtv. 5. § Az Alkotmányvédelmi Hivatal [...] d) felderíti és elhárítja a Magyarország gazdasági, tudományos-technikai, pénzügyi biztonságát veszélyeztető leplezett törekvéseket, valamint a jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedelmet;

⁶⁴⁴ KOVÁCS – REGÉNYI i. m. 120.

⁶⁴⁵ SIMON László: A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 111.

⁶⁴⁶ Nbtv. 6. § A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat [...] i) információkat gyűjt a nemzetbiztonságot veszélyeztető jogellenes fegyverkereskedelemtől, a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztériumot és a Magyar Honvédség biztonságát veszélyeztető szervezett bűnözésről, ezen belül kiemelten a jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedelemtől;

⁶⁴⁷ DOBÁK Imre: A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 122.

⁶⁴⁸ Nbtv. 8. § (1) A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat

a) a jogszabályok keretei között eszközeivel és módszereivel - írásbeli megkeresésre - szolgáltatást végez a titkos információgyűjtés, illetve a büntetőeljárásról szóló törvény szerinti leplezett eszközök (a továbbiakban: leplezett eszközök) alkalmazásának végrehajtásához a titkos információgyűjtés folytatására, valamint a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek részére,

b) a titkos információgyűjtés folytatására, valamint a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek igényei alapján biztosítja az e tevékenységhez szükséges különleges technikai eszközöket és anyagokat,

[...]

van kiemelt jelentősége, nyolc szerv⁶⁴⁹ részére nyújt „szolgáltatásokat”. Kizárólag az NBSZ – mint szolgáltató – részvételével lehet alkalmazni a lehallgatást, a küldemény titkos megismerését, illetve az információs rendszer titkos megfigyelését.

Az Információfeldolgozó Igazgatóság ellenőrzi és feldolgozza az elektronikus hírközlési szolgáltatás útján továbbított kommunikáció tartalmát, továbbá feldolgozza a lakásban történtek technikai eszközökkel történő megfigyelés és rögzítés során keletkezett adatokat.⁶⁵⁰ A Technikai Felderítő Igazgatóság támogatja a titkos kutatásokat, technikai eszközökkel megfigyeli és rögzíti a lakásban történeteket, technikai elhárítást hajt végre, illetve megismeri és rögzíti a hírközlő hálózaton folytatott kommunikáció tartalmának, valamint számítástechnikai eszköz vagy rendszer útján továbbított vagy azon tárolt adatokat.⁶⁵¹ A Műveleti Felderítő Igazgatóság megfigyeli és rögzíti az érintett személyt és a vele kapcsolatba hozható helyiségeket, útvonalat, eseményt; megállapítja a mobil kommunikációs eszközök azonosító adatait; illetve információt gyűjt a nemzetbiztonsági jelleg leplezésével.⁶⁵² A Fejlesztési és Informatikai Igazgatóság fejleszti, beszerzi az NBSZ feladatai teljesítéséhez szükséges technikai rendszereket; továbbá felkészítést nyújt általa biztosított eszközök alkalmazásához.⁶⁵³

III. 4. 5. Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ

Az alfejezet gerincét a Központok a szervezett bűnözés ellen című tanulmány⁶⁵⁴ – amelyben bemutattam a szervezett bűnözéssel foglalkozó központ evolúcióját és tevékenységét; kitértem a létrehozásához, működéséhez kapcsolódó aggályokra – Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ (Továbbiakban: TIBEK) működésére vonatkozó része képezi.

A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény nemzetbiztonsági szolgálatként hozta létre a TIBEK-et. A szervezett bűnözés elleni harcban koordinációs feladatokat ellátó új központ SZEBEK⁶⁵⁵ alapokon nyugszik, a törvény általános indokolása utal a SZEBEK létrehozásának okaira, körülményeire, illetve feladataira.

A TIBEK vizsgálja hazánk biztonsági és bűnügyi helyzetét, tájékoztatja a kormányzatot a stratégiai döntések meghozatala előtt, elemez, értékeli és utasadat-információs egységként működik.

A három csoportba sorolható feladatok – általános feladatok, szakirányú feladatok a kormányzati tájékoztató tevékenység során, elemző-értékelő területhez kapcsolódó főbb feladatok⁶⁵⁶ – szinte megegyeznek a SZEBEK feladataival, a különbséget a törvény indokolása szerint a feladatok végrehajtására rendelt adatkezelési apparátus minősége jelenti.⁶⁵⁷

Az alábbiakban a központ szervezett bűnözéssel is összefüggő feladatait ismertetem.

h) a titkos információgyűjtés folytatására, valamint a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek erre vonatkozó megkeresésére - az adatkezelő megjelölésével - segítséget nyújthat a titkos információgyűjtés folytatására, illetve a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított adatkezelő szervtől történő, az adatkérő által jogszerűen kezelhető adat igényléséhez

⁶⁴⁹ Rendőrség, NVSZ, TEK, NAV, AH, IH, KNBSZ, Ügyészség

⁶⁵⁰ DOBÁK i. m. 125.

⁶⁵¹ Uo.

⁶⁵² Uo.

⁶⁵³ Uo.

⁶⁵⁴ NAGYCENTKI Tamás: Központokkal a szervezett bűnözés ellen. *Belügyi Szemle*, 2018/9., 82-106

⁶⁵⁵ Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ

⁶⁵⁶ BÁLINT László: A Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismertetek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 135.

⁶⁵⁷ TIBEK – törvény indokolása, Részletes indokolás – A 16.-hoz

A biztonsági, bűnügyi helyzet vizsgálata körében⁶⁵⁸ a központ elemzi Magyarország nemzetbiztonsági, bűnügyi és terrorfenyegetettségi helyzetét; értékeli az egyes együttműködő szervek kormányzati tájékoztatáshoz kapcsolódó feladat- és hatáskörébe tartozó feladat végrehajtást; figyelemmel kíséri Magyarország biztonsági és bűnügyi helyzetét érintő tendenciákat, az új jelenségekről elemzéseket, tanulmányokat készít stb.

A központ a kormányzati tájékoztatás körében támogatást nyújt a nemzetbiztonsági, bűnügyi, terrorfenyegetettségi kérdésekre vonatkozó stratégiai döntések meghozatalához⁶⁵⁹, ennek keretében tájékoztatja a kormányzatot, továbbá döntéstámogató, biztonságpolitikai, illetve bűnügyi stratégiai elemző tevékenységet végez; statisztikai adatokkal segítséget nyújt azon kormányzati döntések meghozatalához, amelyek biztonsági vagy bűnügyi kérdésekre vonatkoznak stb.

A TIBEK a támogató elemző-értékelő feladatkörében⁶⁶⁰ elemzi, koordinálja az együttműködő szervek rendelkezésére álló információkat; adatbázisokat kezel; elemzési, koordinálási, támogatási célból; nyílt információgyűjtést- és feldolgozást végző szolgáltató és támogató szervezet működtet; elemző-értékelő és koordinációs feladatokat végez országos jelentőségű, több szervezet érintő ügyekben; tájékoztató jelentéseket, háttér- és kockázatelemzéseket készít az együttműködő szervek részére nemzetbiztonsági, terrorfenyegetettségi, bűnügyi helyzetre, konkrét kockázatokra, bűncselekményekre vonatkozóan; feltárja az együttműködő szervek által folytatott párhuzamos adatkezeléseket (pl. ugyanazon bűncselekmény, személy vonatkozásában folytatnak titkos információgyűjtést), majd erről tájékoztatja a szerveket; bűncselekmény gyanújának észlelésekor, illetve amennyiben titkos információgyűjtés elrendelését tartja szükségesnek, megküldi az adatot a hatáskörrel rendelkező együttműködő szervnek és kezdeményezi a szükséges intézkedést; figyelemmel kíséri a bünszervezetek és a terrorszervezetek, valamint a szervezett bűnözői, illetve terrorista csoportok tevékenységét, kapcsolatait; elemzi a bűnös vagyont, illetve az eredetének leplezését szolgáló vállalkozásaikat stb.

A központ utasadat-információs egységként segíti a nemzetbiztonságot veszélyeztető törekvések, tevékenységek elhárítását; a terrorizmussal, szervezett bűnözéssel kapcsolatos bűncselekmények felderítését, nyomozását; illetve az illegális migráció megakadályozásával kapcsolatos feladatokat.⁶⁶¹ Kizárólag a fenti célok érdekében lehet utasadatot beszerezni, illetve kezelni. A TIBEK utasadatokkal kapcsolatos feladatai három részre oszthatóak⁶⁶²:

1. Nyilvántartást vezet az utasadatokról;
2. Összeveti a beszerzett adatokat az elemző-értékelő tevékenység céljából kezelt adatokkal;
3. Kockázatelemzést végez a fentiekben meghatározott bűncselekményekre, törekvésekre, tevékenységekre vonatkozó információk gyűjtése érdekében.

Az utasadatokból rekonstruálható a terrorista, illetve szervezett bűnözői csoportok tagjainak mozgása.

Amennyiben a központ az említett feladatainak végzése során a terrorizmussal vagy a szervezett bűnözéssel összefüggő; illetve az illegális migráció területén megjelenő szervezett bűnözői csoportok és bünszervezetek által elkövetett bűncselekmény lehetséges gyanúját vagy a nemzetbiztonságot veszélyeztető, illetve az illegális migrációra utaló lehetséges kockázatot állapít meg, értesíti a hatáskörrel rendelkező szervet.⁶⁶³

A központ az együttműködő szervekkel⁶⁶⁴ főszabály szerint elektronikus úton tartja a kapcsolatot.

⁶⁵⁸ Nbtv. 8/A. § (1)

⁶⁵⁹ Nbtv. 8/A. § (2)

⁶⁶⁰ Nbtv. 8/A. § (3)

⁶⁶¹ Nbtv. 52/H. § (2)

⁶⁶² Nbtv. 52/H. § (4)

⁶⁶³ Nbtv. 52/H. § (6), (7)

⁶⁶⁴ Nbtv. 30/A. § Az együttműködő szervek a következők:

A TIBEK Utasadat–Információs és Nemzetközi Együttműködési Főosztálya szorosan együttműködik a külföldi partnerszervezetekkel; a hasznosítható tapasztalatok, gyakorlatok implementálására törekszik. A főosztályhoz érkeznek be a légitársaságok által megküldött utas–nyilvántartási adatok. Ezen egység szűri a kockázatos utasokat – pl. kor, indulási – érkezési desztináció, fizetési mód, poggyász nagysága – alapján; amennyiben bűncselekmény elkövetését feltételezik, jelzéssel élnek a hatáskörrel, illetékességgel rendelkező nyomozó hatóság felé. Az utasadatokhoz történő hozzáférés nagymértékben támogatja az együttműködő szervek felderítő, illetve nyomozó tevékenységét.

A Nyílt Elemző–Értékelő Főosztály leglényegesebb feladata az adott témához kapcsolódó nyílt forrásból elérhető adatok elemzése (pl. Visegrádi országok migrációval kapcsolatos álláspontja). Az Általános Elemző–Értékelő és Koordinációs Főosztály, illetve a Kiemelt Ügyeket Feldolgozó Főosztály a proaktivitás figyelembevételével taktikai támogatást nyújt az egyes munkacsoportoknak, továbbá monitoringozza a bűnszervezetek, terrrorszervezetek tevékenységét.

Az Elemző és Tájékoztatási Osztály kormányzati tájékoztatási feladatokat lát el, hírigényeket készít az együttműködő szervek felé.

A fentiek alapján megállapítható, hogy az öt nemzetbiztonsági szolgálat közül a szervezett bűnözés elleni küzdelemben az NBSZ–nek, illetve a TIBEK–nek van nagyobb szerepe, amíg az AH, KNBSZ, IH szervezett bűnözésre vonatkozó információkat gyűjt, addig az NBSZ támogatást, szolgáltatást nyújt a szervezett bűnözői csoportok felszámolásával foglalkozó szervek részére; a TIBEK pedig szintetizálja a rendelkezésre álló információkat, stratégiai szinten támogatja a szervezett bűnözés elleni fellépést.

III. 5. Büntetés–végrehajtás

A szervezett bűnözés elleni fellépés elképzelhetetlen a büntetés–végrehajtás nélkül; VÓKÓ György szavaival élve „[a] szervezett bűnözéssel kapcsolatban a büntető igazságszolgáltatás egységes rendszerként működhet csak hatékonyan, s ennek szerves része a büntetés–végrehajtás is.”⁶⁶⁵

A büntetés–végrehajtási intézetek hajtják végre a bíróság által kiszabott szabadságvesztés büntetéseket; a büntetések és intézkedések végrehajtása során biztosítani kell az egyéniesítést⁶⁶⁶.

-
- a) a rendőrségről szóló törvényben meghatározott általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv,
 - b) a rendőrségről szóló törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv,
 - c) a rendőrségről szóló törvényben meghatározott terrorizmust elhárító szerv,
 - d) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
 - e) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok,
 - f) a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat,
 - g) az idegenrendészeti hatóság,
 - h) a menekültügyi hatóság,
 - i) az állampolgársági ügyekben eljáró szerv,
 - j) a büntetés–végrehajtás központi szerve,
 - k) a bűnügyi nyilvántartó szerv,
 - l) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve,
 - m) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szerv.

⁶⁶⁵ VÓKÓ György: Igény a szigorra: a szervezett bűnözés hatásának jelei. *Börtönügyi Szemle*, 1999/3., 30.

⁶⁶⁶ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Továbbiakban: Bv. tv.) 1. § (1) A büntetés–végrehajtás feladata a büntetési célok érvényesítése a büntetés, illetve az intézkedés végrehajtásán keresztül, azzal a célkitűzéssel, hogy a végrehajtás során az egyéniesítés szempontjait biztosítani kell annak érdekében, hogy az megfelelően szolgálja az egyéni megelőzési célok elérését.

A szabadságvesztés védekező terhelttel szemben a bíróság elrendeli a jogerősen kiszabott szabadságvesztés azonnali foganatba vételét, amennyiben a bünszervezetben történő elkövetés jogerősen megállapítást nyert.⁶⁶⁷

Főszabály szerint a szabadságvesztés végrehajtására eggyel enyhébb fokozat kijelölhető – pl. személyiségre, előéletre stb. tekintettel –, ha a büntetés célja az enyhébb fokozatban történő végrehajtással is elérhető; amennyiben az elítélt bünszervezetben követte el a bűncselekményt, kizárt az enyhébb fokozat kijelölése.⁶⁶⁸

Az általam vizsgált jogesetek alapján megállapítható, hogy a bűncselekményt bünszervezetben elkövető terheltek 65 %-a a szabadságbüntetést fegyház végrehajtási fokozatban tölti le. Az elítéltek jelenleg nyolc büntetés–végrehajtási intézetben töltik a szabadságvesztést fegyház végrehajtási fokozatban.⁶⁶⁹

III. 6. Ügyészség

Az állam büntetőjogi igényét érvényesítő ügyészség három módon kapcsolódik a szervezett bűnözés elleni fellépéshez: felügyeli az előkészítő eljárásokat, felügyeli és irányítja a nyomozásokat; előkészítő eljárásokat és nyomozásokat végez; továbbá közvádlóként jár el a büntetőeljárások bírósági szakaszában.⁶⁷⁰

Az ügyészi szervezet Legfőbb Ügyészségből, fellebbviteli főügyészségekből, főügyészségekből, járási ügyészségekből áll, a szervezett bűnözéshez köthető eljárásokban valamennyi szervezeti egységnek van szerepe.

A Legfőbb Ügyészség Kiemelt, Korrupciós és Szervezett Bűnözés Elleni Ügyek Főosztálya jár el⁶⁷¹ a bünszervezetben elkövetett bűncselekmények, illetve a bünszervezetben részvétel vonatkozásában folyamatban lévő ügyekben. Meghatározott bűncselekmények⁶⁷²

⁶⁶⁷ Bv. tv. 37. § (1) b)

⁶⁶⁸ Bv. tv. 115. § (1), (2) e)

⁶⁶⁹ Balassagyarmati Fegyház és Börtön, Budapesti Fegyház és Börtön, Kalocsai Fegyház és Börtön, Márianosztrai Fegyház és Börtön, Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön, Sopronköhida Fegyház és Börtön, Szegedi Fegyház és Börtön, Váci Fegyház és Börtön

⁶⁷⁰ Be. 25. § (1) Az ügyészség a közvádló.

(2) Az ügyészség nyomoz, felügyeli a felderítés törvényességét, valamint irányítja a vizsgálatot.

(3) Az ügyészség előkészítő eljárást végez és a más szerv által végzett előkészítő eljárásban ellátja az e törvényben meghatározott feladatait.

Az Ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 2. § (1) Az 1. § szerinti feladatok teljesítése érdekében az ügyészség

a) a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott előkészítő eljárást folytat, illetve felügyeli más szerv előkészítő eljárásának törvényességét,

b) felügyeli, hogy a nyomozó hatóság a felderítést a törvény rendelkezéseit megtartva végezze, továbbá irányítja a vizsgálatot,

c) a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott esetekben nyomoz (a továbbiakban: ügyészségi nyomozás),

d) jogszabályban meghatározott egyéb jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben,

e) közvádlóként gyakorolja a vádemelés közhatalmi jogkörét, a bírósági eljárásban képviseli a vádat, továbbá gyakorolja a büntetőeljárásról szóló törvényben számára biztosított jogorvoslati jogokat,

[...]

⁶⁷¹ 12/2012. (VI. 8.) LÜ utasítás az ügyészség szervezetéről és működéséről, 17. § (1) a) ab), ac)

⁶⁷² Be. 30. § Kizárólag az ügyészség végzi a nyomozást a következő bűncselekmények miatt:

a) a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által elkövetett, nem katonai büntetőeljárásra tartozó bűncselekmény,

b) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja és a kormányzati szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott pénzügyi nyomozó által elkövetett bűncselekmény,

c) a bíró, az ügyész, a bírósági titkár, az alügyész, a bírósági és ügyészségi fogalmazó, a bírósági ügyintéző és az ügyészségi megbízott, a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja, a kormányzati szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott pénzügyi nyomozó és a külföldi hivatalos személy

esetén kizárólag az ügyészség végzi a nyomozást. Amennyiben a szervezett bűnözői csoport tagja, vagy a szervezett bűnözői csoport tagja által elkövetett bűncselekményhez részesként kapcsolódó személy bizonyos hivatást lát el – pl. rendőr, tűzoltó, országgyűlési képviselő stb. –, az ügyészség végzi a nyomozást, tehát az elkövető személyéhez fűződő tény osztja a többi elkövető sorsát. A gyakorlatban ez bizonyos esetekkel párosulva – pl. sok elkövető, bonyolult ügy, nemzetközi szál stb. – aránytalan munkateher növekedést okozhat az ügyészség részére, ezért indokolt lehet az ügy jellegétől függően a nyomozó hatóságok tagjainak ügyészséghez történő vezénylése. Amennyiben például költségvetési csalás gyanúja miatt folytatja az ügyészség az eljárást, célszerű, hogy a Nemzeti– Adó és Vámhivatal pénzügyi nyomozói segítsék az ügyész munkáját.

A Központi Nyomozó Főügyészség és az alárendelt ügyészségek a kizárólagos nyomozási hatáskörbe tartozó bűncselekmények vonatkozásában folytatják az előkészítő eljárásokat, végzik a nyomozást, illetve képviselik a vádat.⁶⁷³

Az ügyészség szervezeti egységeként működik az Országos Kriminológiai Intézet, amely „[...] feladata a bűnözés kutatása, a kriminológia, a kriminalisztika, a büntető– jogtudományok elméletének és gyakorlatának fejlesztése és a kutatási eredményeknek a gyakorlati munkában való hasznosítása.”⁶⁷⁴

III. 7. Bíróság

Az igazságszolgáltatási feladatot ellátó bíróságok közül valamennyi szerv – Kúria, ítéletábrák, törvényszékek, járásbíróságok – kapcsolatba kerül a szervezett bűnözéshez köthető eljárásokkal. A járásbíróságok a bünszervezetben történő elkövetést a hatásköri szabályok⁶⁷⁵ alapján jószerével csak az embercsempész, illetve egyes vagyon elleni

ellen elkövetett, a Btk. 160. § (2) bekezdés *e*) pontja szerinti emberölés, a Btk. 190. § (2) bekezdés *e*) pontja szerinti emberrablás, hivatalos személy elleni erőszak, a Btk. 365. § (3) bekezdés *f*) pontja, illetve (4) bekezdés *c*) pontja szerinti rablás,

d) a bíró, az ügyész, a bírósági titkár, az alügyész, a bírósági és ügyészségi fogalmazó, a bírósági ügyintéző és az ügyészségi megbízott által elkövetett bűncselekmény, valamint az ülnöknek az igazságszolgáltatással összefüggésben elkövetett bűncselekménye,

e) a mentelmi joggal rendelkező és a nemzetközi joron alapuló mentességet élvező személy

ea) által elkövetett bűncselekmény,

eb) sérelmére elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, illetve nemzetközileg védett személy elleni erőszak, és

ec) működésével kapcsolatban ellene elkövetett más bűncselekmény,

f) a hivatali vesztegetés, a hivatali vesztegetés elfogadása, a vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban, a Btk. 298. § (1), (1a) és (3) bekezdése szerinti hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy vonatkozásában elkövetett befolyás vásárlása, a Btk. 299. § (1), (2) és (5) bekezdése szerinti hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy vonatkozásában elkövetett befolyással üzérkedés és a korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása,

[...]

Be. 700. § (2) Az ügyészség végzi a nyomozást

a) a katonai által elkövetett

aa) katonai büntett miatt,

ab) katonai vétség miatt, ha azzal kapcsolatban más bűncselekményt is elkövetett, vagy ha több terhelt esetén az elkülönítés nem lehetséges,

ac) nem katonai bűncselekmény miatt,

[...]

c) a szövetséges fegyveres erő tagja által belföldön, valamint az e személynek a Magyarország határain kívül tartózkodó magyar felségjelű úszólétesítményen vagy magyar felségjelű légi járművön elkövetett, magyar büntető joghatóság alá tartozó bűncselekménye miatt,

[...]

⁶⁷³ 12/2012. (VI. 8.) LÜ utasítás az ügyészség szervezetéről és működéséről, 42.§

⁶⁷⁴ A legfőbb ügyész 13/2012. (VI. 15.) LÜ utasítása az Országos Kriminológiai Intézet szervezetéről és működéséről, 2. §

⁶⁷⁵ Be. 19. § - 20. §

bűncselekmények vonatkozásában állapítják meg. A járásbíróknak – azok nyomozási bírójának – továbbá a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezésében, illetve egyes kényszerintézkedések elrendelésében van szerepe.

A bünszervezetben elkövetett bűncselekmények vonatkozásában a fentiek alapján többnyire a törvényszékek járnak el elsőfokon, másodfokon pedig az ítélőtáblák. A bírósági hierarchia csúcsán lévő Kúria folytatja le a felülvizsgálati eljárásokat, illetve az egységes bírói gyakorlat kialakítása érdekében a jogegységi eljárások keretében jogegységi határozatokat hoz. A bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos jogegységi határozatot – 4/2005. Büntető jogegységi határozat – a Kúria jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság másfél évtizeddel ezelőtt hozta meg.

A bíróságnak – az olasz modelltől eltérően – nincs olyan szervezeti egysége, amely kizárólag a szervezett bűnözéssel kapcsolatos ügyekben járna el.

A bírósági szervezetrendszer szervezett bűnözéssel kapcsolatos tevékenységeit az alábbi táblázat tartalmazza:

Szervezeti egység	Tevékenység	Szervezett bűnözéssel kapcsolatos ügyekben adott tevékenység gyakorisága
Kúria	Felülvizsgálati eljárás lefolytatása	Gyakori
	Harmadfokú eljárás lefolytatása	Rendkívül ritka
	Jogegységi eljárás lefolytatása	Rendkívül ritka
Ítélőtábla	Másodfokú eljárás lefolytatása	Nagyon gyakori
	Harmadfokú eljárás lefolytatása	Rendkívül ritka
Törvényszék	Elsőfokú eljárás lefolytatása	Rendkívül gyakori
	Másodfokú eljárás lefolytatása	Ritka
Járásbíróság	Elsőfokú eljárás lefolytatása	Ritka
	Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezése	Gyakori
	Egyes kényszerintézkedések (pl. letartóztatás) elrendelése	Gyakori

III. 8. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karát (Továbbiakban: NKE RTK) 2012. január 1-jén hozták létre, a jogelődje a Rendőrtiszti Főiskola volt. A 186 oktatóval rendelkező NKE RTK a rendőrség, a büntetés–végrehajtási szervezet, a katasztrófavédelmi szervezet, az idegenrendészeti hatóság, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a polgári nemzetbiztonsági szolgálat számára képez szakembereket.⁶⁷⁶ A képzés alapképzésre⁶⁷⁷, mesterképzésre⁶⁷⁸, szakirányú továbbképzésre⁶⁷⁹, doktori képzésre⁶⁸⁰ osztható.

Az NKE RTK alapképzési, mesterképzési, illetve szakirányú képzési továbbképzési szakjait, szakirányait, szakképzettségét, képzési idejét az alábbi táblázat tartalmazza⁶⁸¹:

⁶⁷⁶ Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar honlap (<https://rtk.uni-nke.hu/karunkrol/kozerdeku-informaciok>)

⁶⁷⁷ Bűnügyi igazgatási alapszak, Bűnügyi alapképzési szak, Rendészeti igazgatási alapszak, Rendészeti alapképzési szak, Katasztrófavédelem alapszak

⁶⁷⁸ Rendészeti vezető mesterképzési szak, Kriminálisztikai mesterképzési szak, Polgári nemzetbiztonsági mesterképzési szak

⁶⁷⁹ Rendészeti - gazdasági szakirányú továbbképzési szak, Kriminálisztikai szakértő szakirányú továbbképzési szak, Rendvédelmi szervező szakirányú továbbképzési szak

⁶⁸⁰ Rendészettudományi Doktori Iskola (Kutatási területek: Általános rendészetelmélet, rendésztörténet, nemzetbiztonság és rendészet; Szakrendészetek, a rendészet európai uniós és nemzetközi vonatkozásai; A rendészet jogi, kriminológiai, kriminálisztikai és társadalomtudományi aspektusai)

⁶⁸¹ A táblázat elkészítéséhez a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar honlapján található adatokat használtam fel.

Alapképzés	Szakirány	Szakképzettség	Képzési idő
Bűnügyi igazgatási alapszak	Bűnügyi nyomozó, Bűnügyi hírszerző, Gazdaságvédelmi nyomozó, Pénzügyi nyomozó, Informatikai nyomozó	Bűnügyi igazgatásszervező	6 félév
Bűnügyi alapképzési szak	Bűnüldözési, Bűnügyi felderítő, Gazdasági nyomozó, Adó- és pénzügyi nyomozó	Bűnügyi nyomozótiszt, Bűnügyi felderítő tiszt, Gazdaságvédelmi nyomozó tiszt, Pénzügyi nyomozó	8 félév
Rendészeti igazgatási alapszak	Biztonsági, Büntetés-végrehajtási, Határrendészeti, Igazgatásrendészeti, Közlekedésrendészeti, Közrendvédelmi, Migrációs, Vám- és jövedéki	Rendészeti igazgatásszervező	6 félév
Rendészeti alapképzési szak	Határrendészeti rendőr, Igazgatásrendészeti rendőr, Közlekedésrendészeti rendőr, Közrendvédelmi rendőr, Vám- és pénzügyőri	Határrendészeti rendőrtiszt, Igazgatásrendészeti rendőrtiszt, Közlekedésrendészeti rendőrtiszt, Közrendvédelmi rendőrtiszt, Vám- és pénzügyőr	8 félév
Katasztrófavédelem alapszak	Katasztrófavédelmi műveleti, Tűzvédelmi és mentésirányítási, Iparbiztonsági	Katasztrófavédelmi szervező	6 félév
Polgári nemzetbiztonsági alapszak	Humán felderítő, Technikai felderítő, Terrorelhárítási felderítő	Polgári nemzetbiztonsági szakértő	6 félév

Mesterképzés	Specializáció / Szakirány	Szakképzettség	Képzési idő
Rendészeti vezető mesterképzési szak	Csapatvezetői, Értékelő-elemző, Integrált határigazgatás, Szervezett bűnözés elleni, Rendészet elméleti specializáció	Okleveles rendészeti vezető	4 félév
Kriminálisztikai mesterképzési szak	Rendészeti, Polgári	Okleveles kriminalista	4 félév
Polgári nemzetbiztonsági mesterképzési szak	Humán felderítő, Technikai felderítő, Terrorelhárítási szakirány	Okleveles polgári nemzetbiztonsági vezető szakértő	4 félév

Szakirányú képzési továbbképzési szak	Szakirány / Szakterület	Szakképzettség	Képzési idő
Rendészeti - gazdasági szakirányú továbbképzési szak	Rendészeti - gazdasági szakirány	Rendészeti - gazdasági specialista	2 félév
Kriminálisztikai szakértő szakirányú továbbképzési szak	Fegyverszakértő; írásszakértő, nyomszakértő; okmányszakértő; ujjnyomatszaktörő szakterület	Kriminálisztikai szakértő	3 félév
Rendvédelmi szervező szakirányú továbbképzési szak	Rendvédelmi szervező szakirány	Rendvédelmi szervező	3 félév

Az alapszakokon az egyes tanszékek számos szervezett bűnözéshez kapcsolódó szakdolgozati témát⁶⁸² hirdettek meg.

A Rendészeti vezető mesterképzési szak diplomamunka témajegyzékei között szintén több szervezett bűnözéshez kapcsolódó téma⁶⁸³ szerepel.

⁶⁸² *Büntetőjogi Tanszék*

- A bünszövetség - bűnszervezet - szervezett bűnözés fogalmi apparátusainak összevetése, elemző értékelése
- Az ún. „szervezett bűnözés” körébe vonható tipikus bűncselekmények komparatív elemzése
- Bűnügyi, Gazdaságvédelmi és Kiberbűnözés Elleni Tanszék*
- A bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazása a titkos információgyűjtésben, különös tekintettel a szervezett bűnözésre.
- A gazdasági élet változásainak szerepe a szervezett bűnözés strukturájának alakulásában Magyarországon, a felderítés nehézségei
- A hazai szervezett bűnözés kialakulása, sajátosságai, az ellene való rendőri fellépés szervezeti kereteinek alakulása
- A rendőrségi törvény és a büntetőeljárás törvény kölcsönhatásai és paradigmaváltása a szervezett bűnözés elleni fellépésben
- A szervezett bűnözés egyik legjövődélmezőbb szektora a kábítószerbűnözés, mint világméretű probléma
- A szervezett bűnözés elleni fellépés jogi kereteinek nemzetközi összehasonlítása
- A szervezett bűnözés története, helyzete bármely más országban
- A terrorizmus és a szervezett bűnözés kölcsönhatásai
- A titkos információgyűjtés helye, szerepe a bűnmegelőzésben, különös tekintettel a szervezett bűnözői csoportokra
- A titkosszolgálatok és a rendvédelmi szervek szektorálisan eltérő fellépési kötelezettségei és lehetőségei a szervezett bűnözés detektálásában és felszámolásában
- Állami stratégiák a szervezett bűnözéssel szemben Európában
- Az eljárásjogi paradigmaváltás hatásai a szervezett bűnözői csoportok felszámolásában
- Ázsiai szervezett bűnözés az Európai Unióban és Magyarországon
- HUMINT és TECHINT a szervezett bűnözői csoportok működésének megelőzését, megakadályozását és felszámolását célzó titkos információgyűjtésben
- Magyarországi szervezett bűnözés története
- Nemzetközi együttműködés a szervezett bűnözés elleni büntetőjogi fellépésben és a résztvevők oktatásában-képzésében
- OSINT alkalmazása a szervezett bűnözői csoportok jelenlétének felismerésében és működési mechanizmusainak feltárásában
- Szervezett bűnözés a világ öt kontinensén
- Szervezett bűnözés pénzügyi műveleteinek és bevételeinek legalizálása, pénzmosás és gazdasági háttér
- Szervezett bűnözéssel kapcsolatos felderítési és megelőzési feladatok a büntetés-végrehajtásban

Határrendészeti Tanszék

- Okmányvizsgáló kihívások a terrorizmus és a szervezett bűnözés tükrében
- Szervezett bűnözés a személyazonosság tükrében

Bűnüldözési Tanszék

- Titkos erők, eszközök és módszerek alkalmazásának lehetőségei: a) betörési vonalon, b) gépjármű vonalon, c) életvédelmi vonalon, d) rablások felderítésénél, g) gazdasági bűnözés területén, h) korrupciós cselekmények felderítésénél, i) szervezett bűnözés felderítésében, j) kábítószer-bűnözés felderítésében, k) környezetkárosító bűncselekmények tekintetében, l) a pénzmosás felderítése, a számítógépes bűnözés és a bankkártya-hamisítás felderítése során
- A gazdasági élet változásainak szerepe a szervezett bűnözés strukturájának alakulásában Magyarországon, a felderítés nehézségei
- A hazai szervezett bűnözés sajátosságai, az ellene való rendőri fellépés szervezeti kereteinek alakulása
- A gazdasági élet változásainak szerepe a szervezett bűnözés strukturájának alakulásában Magyarországon, a felderítés nehézségei

Vám- és Pénzügyőr Tanszék

- Szervezett bűnözés aspektusai a dohánytermékek illegális forgalmában

⁶⁸³ *Bűnügyi, Gazdaságvédelmi és Kiberbűnözés Elleni Tanszék*

- Magyarországi szervezett bűnözés története
- Szervezett bűnözés pénzügyi műveleteinek és bevételeinek legalizálása, pénzmosás és gazdasági háttér
- Állami stratégiák a szervezett bűnözéssel szemben Európában
- Szervezett bűnözés a világ öt kontinensén
- A szervezett bűnözés elleni fellépés jogi kereteinek nemzetközi összehasonlítása

A Rendészeti vezető mesterképzési szak szervezett bűnözés elleni specializációján a szervezett bűnözés hazai, nemzetközi történetét; a szervezett bűnözés jogi kereteit, a szervezett bűnözés elleni nyílt és titkos nyomozást támogató, illetve döntést segítő bünyügyi adatkezelési és elemzési módszereket, eljárásokat; a szervezett bűnözéssel kapcsolatos bűncselekmények elméleti és gyakorlati szempontú nyomozását; illetve a szervezett bűnözés gazdasági hátterének feltárásának lehetőségeit oktatják.⁶⁸⁴

A Rendészettudományi Doktori Iskola 2019/2020. tanévre vonatkozó kutatási témái között szervezett bűnözésre vonatkozók is szerepelnek – „Az államhatárokon átnyúló szervezett bűnözés megjelenési formái, jellemzői, sajátosságai”, illetve „A szervezett bűnözés nemzetközi, és magyarországi vonatkozásai” –. A doktori iskola 2019/2020. tanévi tantárgyi programjában található „A nemzetközi szervezett bűnözés és annak hatása a magyar rendvédelmi szervek tevékenységére”⁶⁸⁵ elnevezésű tantárgy.

III. 9. Nemzeti Oktatási Központ

A Nemzetközi Oktatási Központot (Továbbiakban: NOK) a Belügyminisztérium alapította 1999-ben a nemzetközi rendészeti továbbképzések megszervezése, illetve lebonyolítása céljából. A NOK közvetlen kapcsolatban áll az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynökségével (Továbbiakban: CEPOL⁶⁸⁶), a Közép-európai Rendőrakadémiával

-
- Az eljárásjogi paradigmaváltás hatásai a szervezett bűnözői csoportok felszámolásában
 - A titkosszolgálatok és a rendvédelmi szervek szektorálisan eltérő fellépési kötelezettségei és lehetőségei a szervezett bűnözés detektálásában és felszámolásában
 - OSINT alkalmazása a szervezett bűnözői csoportok jelenlétének felismerésében és működési mechanizmusainak feltárásában
 - HUMINT és TECHINT a szervezett bűnözői csoportok működésének megelőzését, megakadályozását és felszámolását célzó titkos információgyűjtésben
 - Ázsiai szervezett bűnözés az Európai Unióban és Magyarországon
 - Nemzetközi együttműködés a szervezett bűnözés elleni bünyügyi fellépésben és a résztvevők oktatásában-képzésében
 - A terrorizmus és a szervezett bűnözés kölcsönhatásai
 - A szervezett bűnözés egyik legjövödelmezőbb szektora a kábítószerbűnözés, mint világméretű probléma
 - Szervezett bűnözéssel kapcsolatos felderítési és megelőzési feladatok a büntetés-végrehajtásban
 - A rendőrségi törvény és a büntetőeljárás törvény kölcsönhatásai és paradigmaváltása a szervezett bűnözés elleni fellépésben

Nyomozáselméleti Tanszék

- A szervezett bűnözéssel szembeni fellépés kriminálstratégiai megközelítésben

⁶⁸⁴ <https://rtk.uni-nke.hu/oktatas/mesterkepzes/rendeszeti-vezeto-mesterkepzesi-szak>

⁶⁸⁵ A tantárgy tematikája:

- A nemzetközi szervezett bűnözés kialakulása, hazai megjelenése
- A Rendőrség tevékenysége a nemzetközi szervezett bűnözéssel szemben
- A Nemzeti Védelmi Szolgálat feladatai a nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelemben
- A Terrorelhárítási Központ létrehozásának jelentősége és eredményei a nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelemben
- A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bünyügyi Főigazgatóság munkájának hatása a nemzetközi szervezett bűnözésre
- A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenysége a nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelemben
- A bel- és igazságügyi együttműködés szerepe a nemzetközi szervezett bűnözés elleni fellépés során az Európai Unióban

⁶⁸⁶ A CEPOL egy európai uniós ügynökség, amely rendészeti szakemberek képzését koordinálja, fejleszti. Az ügynökség valamennyi tagállamban rendelkezik nemzeti egységgel, amely tájékoztatja, segíti a bűnüldözési szakembereket. Az oktatási portfólió az alábbi módszereket tartalmazza: osztálytermi tanfolyamok, online kurzusok, szemináriumok, csereprogramok, webináriumok. A tanfolyamok széles spektrumot fognak át (Pl. Közös nyomozócsoportok, Emberkereskedelem, Kábítószerkereskedelem, Terrorizmus és szervezett bűnözés, Polgári válságkezelés.)

(Továbbiakban: KERA⁶⁸⁷), illetve a Nemzetközi Rendészeti Akadémiával (Továbbiakban: ILEA⁶⁸⁸,⁶⁸⁹).

Indokolt a NOK legújabb szervezeti egységének, a Nemzetközi Pénzügyi Nyomozói Akadémia (Továbbiakban: ICOFI) kiemelése, amelyet a Belügyminisztérium és a NAV 2014. március 20-án egy képzési együttműködési megállapodás keretében hozott létre.⁶⁹⁰ Az akadémia jelentős szerepet játszik a költségvetést károsító bűncselekmények elleni harcban, amely a NAV bűnügyi szakterületét érintő képzésekben, illetve egyéb nemzetközi együttműködési formákban manifesztálódik. A képzések sokrétűek, a NAV nyomozói tanfolyamokon, szakszemináriumokon, tanulmányutakon, konferenciákon, idegen nyelvi képzésen vehetnek részt.⁶⁹¹

III. 10. A szervezett bűnözés elleni küzdelemben szerepet játszó szervezetek csoportosítása

A szervezetek a szervezett bűnözés aspektusából álláspontom szerint többféleképpen csoportosíthatók, felosztás alapja lehet:

- a szervezett bűnözéssel fennálló kapcsolat közvetlensége – azaz adott szervezet közvetlenül, vagy közvetve, áttételesen kerül kapcsolatba a szervezett bűnözéssel –;
- a szervezet elsődleges vagy támogató jellege – azaz adott szervezet elsődleges feladatokat lát el a szervezett bűnözői csoportok felszámolása érdekében (pl. nyomozások lefolytatása), vagy támogatást nyújt az elsődleges feladatokat ellátó szervek részére;
- a szervezet nélkülözhetlensége a szervezett bűnözés elleni küzdelemben – azaz adott szervezet nélkül fel lehetne-e lépni eredményesen a szervezett bűnözői csoportokkal szemben;
- a szervezetek államhatalmi ágak megosztása szerinti besorolása.

Természetesen létezik olyan, hogy adott csoportosítási szempontrendszerbe a szervezet nem sorolható be (Pl. Államhatalmi ágak szerinti csoportosítás alapján nem sorolható be az NKE RTK, NOK stb.).

⁶⁸⁷ A KERA Közép-európai országok regionális rendészeti továbbképzési együttműködése, a továbbképzések célja a nemzetközi rendészeti együttműködés, továbbá a szervezett és határon átnyúló bűnözés elleni küzdelem támogatása. A KERA tanfolyamai közül kiemelendő a szervezett bűnözés elleni tanfolyam.

⁶⁸⁸ Az öt ILEA intézmény célja a büntető igazságszolgáltatás fejlődésének támogatása. Az ILEA Budapest korrupció, számítógépes bűnözés, határon átnyúló szervezett bűnözés elleni képzésein Közép-kelet európai, Közép-ázsiai és Észak-afrikai szakemberek vesznek részt.

⁶⁸⁹ <http://www.nokitc.hu/19/29-2/>

⁶⁹⁰ <http://www.nokitc.hu/nok/page.php?44>

⁶⁹¹ 2015. évben tartott képzések: JITS – Közös nyomozócsoporthoz való csatlakozás pénzügyi nyomozások során; A pénzügyi bűncselekményekhez járulékosan kapcsolódó pénzmosás; Terrorizmus finanszírozása elleni elemző tanfolyam; Lélektani tréning; MTIC és vagyonvisszaszerzés

2016. évben tartott képzések: Lélektani képzés; Kommunikáció, konfliktuskezelés, kihallgatás technika; A pénzmosás vagyoni aspektusai; Többoldalú ellenőrzések az adóigazgatási eljárás során; Bűnügyi taktikai gyakorlat; Minőségi bizonyítékgyűjtés; MTIC csalások és vagyonvisszaszerzés

2017. évben tartott képzések: Pénzmosás vagyoni aspektusai; Új trendek a pénzügyi bűncselekmények terén – Virtuális pénzeszközök büntetőjogi szemlélete; Humán hírszerzői tanfolyam; Bűnügyi taktikai képzés; Kommunikációs eszközökkel történő konfliktuskezelés

2018. évben tartott képzések: Human Int tréning I. modul; Kihallgatás taktika; Költségvetési csalás elleni fellépés konferencia; OSINT (nyílt forrású hírszerzés); Human Int tréning II. modul; NAV BEF pszichológiai tréning; Human Int tréning III. modul, Burn out tréning; NAV BEF pszichológiai tréning II. rész; UK Defensive Surveillance Training; NAV BEF pszichológiai tréning III. rész; Európai Parlament Virtuális pénzeszközök projekt; OSINT (elemző/értékelő) képzés; Visszaélések virtuális pénzeszközökkel

A) Kapcsolat közvetlensége alapján történő csoportosítás

Közvetlen kapcsolat: Megyei (fővárosi) rendőr–főkapitányságok, KR NNI, NEBEK BEI, NVSZ, TEK, NAV BF – regionális bűnügyi igazgatóságok, TIBEK, NBSZ, Ügyészség, Bíróság, BV

Közvetett kapcsolat: Országgyűlés, NEBEK NBI, IH, AH, KNBSZ, NKE RTK, NOK

B) Elsődleges vagy támogató jelleg szerinti csoportosítás

Elsődleges jelleg: Megyei (fővárosi) rendőr–főkapitányságok, KR NNI, NVSZ, NAV BF – regionális bűnügyi igazgatóságok, Ügyészség (Részben elsődleges jelleg)

Támogató jelleg: NEBEK NBI, NEBEK BEI, TEK, TIBEK

C) Nélkülözhető vagy nélkülözhetetlen jelleg szerinti csoportosítás

Nélkülözhető jelleg: NEBEK NBI, NVSZ, TEK, IH, AH, KNBSZ, NOK

Nélkülözhetetlen jelleg: Országgyűlés, Megyei (fővárosi) rendőr–főkapitányságok, KR NNI, NEBEK BEI, NAV BF – regionális bűnügyi igazgatóságok, NBSZ, TIBEK, Ügyészség, Bíróság, BV, NKE

D) Államhatalmi ágak megosztását figyelembe véve történő csoportosítás

Törvényhozás: Országgyűlés

Végrehajtás: Megyei (fővárosi) rendőr–főkapitányságok, NEBEK NBI, NEBEK BEI, NVSZ, TEK, NAV BF – regionális bűnügyi igazgatóságok, IH, AH, KNBSZ, NBSZ, TIBEK, BV

Igazságszolgáltatás: Ügyészség, Bíróság

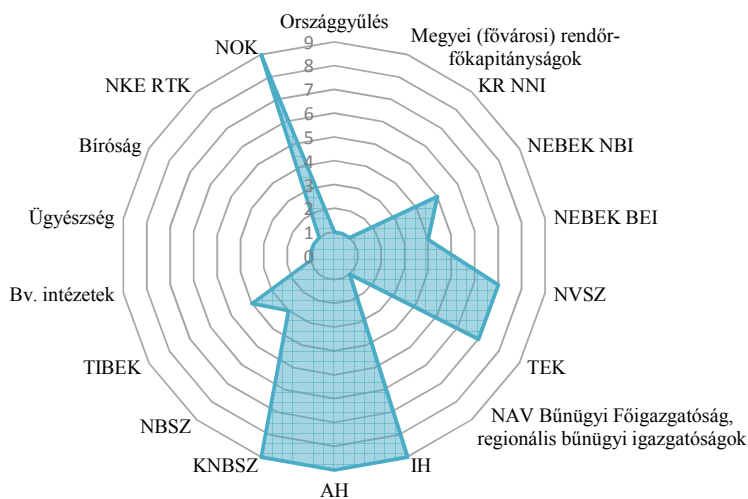
A bemutatott szervezetekkel kapcsolatos, általam meghatározott csoportosítási szempontokat, a szervezetek szervezett bűnözéssel kapcsolatos tevékenységét az alábbi táblázat tartalmazza:

Szervezet	Szervezeti egység	Szervezett bűnözéssel kapcsolatos tevékenység	Szervezett bűnözéssel fennálló kapcsolat közvetlensége, közvetettsége (1: Közvetlen; 10: Közvetett)	Szervezet elsődleges vagy támogató jellege	A szervezet tevékenysége nélkülözhetetlen -e a szervezett bűnözés elleni eredményes fellépéshez? (1: Nélkülözhetetlen; 10: Nélkülözhető)	Államhatalmi ág
Országgyűlés	-	Törvények elfogadása (különös tekintettel a büntetőjogi, illetve büntető-eljárásjogi törvényekre)	10	x	1	Törvényhozás
Rendőrség	Megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok	Előkészítő eljárások, nyomozások lefolytatása	1	Elsődleges	1	Végrehajtás
	KR NNI	Előkészítő eljárások, nyomozások lefolytatása	1	Elsődleges	1	Végrehajtás
	NEBEK NBI	Közvetítés, információtovábbítás, kapcsolattartás	7	Támogató	5	Végrehajtás
	NEBEK BEI	Háttértámogatás, ellátás (leplezett eszköz alkalmazásának, fedőintézmények, fedett nyomozók biztosítása)	4	Támogató	4	Végrehajtás

	NVSZ	Belső bűnmegelőzés, bűnfelderítés	4	Elsődleges	7	Végrehajtás
	TEK	Elfogás, előállítás, kísérés	4	Támogató	7	Végrehajtás
Nemzeti Adó- és Vámhivatal	Bűnügyi Főigazgatóság, regionális bűnügyi igazgatóságok	Előkészítő eljárások, nyomozások lefolytatása	1	Elsődleges	1	Végrehajtás
Nemzetbiztonsági szolgálatok	IH	Információgyűjtés	8	x	9	Végrehajtás
	AH	Információgyűjtés	8	x	9	Végrehajtás
	KNBSZ	Információgyűjtés	8	x	9	Végrehajtás
	NBSZ	Szolgáltatás, Támogatás	4	Támogató	3	Végrehajtás
	TIBEK	Elemzés, értékelés, koordinálás	3	Támogató	4	Végrehajtás
Büntetés- végrehajtás	Bv. intézetek	Szabadságvesztés büntetés végrehajtása	1	x	1	x
Ügyészség	Legfőbb Ügyészség; Fellebviteli Főügyészségek; Főügyészségek; Járásí ügyészségek	Előkészítő eljárások, nyomozások lefolytatása; Közvádlói feladatok	1	Részben elsődleges	1	Igazságszolgáltatás
Bíróság	Kúria; Ítéletábrák; Törvényszékek; Járásbíróságok	Első, másod, harmadfokú büntetőeljárás lefolytatása; Felülvizsgálat eljárás lefolytatása; Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezése; Egyes kényszerintézkedések (pl. letartóztatás) elrendelése	1	x	1	Igazságszolgáltatás
NKE RTK		Alapképzés, mesterképzés, szakirányú továbbképzések, doktori képzés	9	x	1	x
NOK		Tanfolyamok, szakszemináriumok, tanulmányutak, konferenciák	9	x	9	x

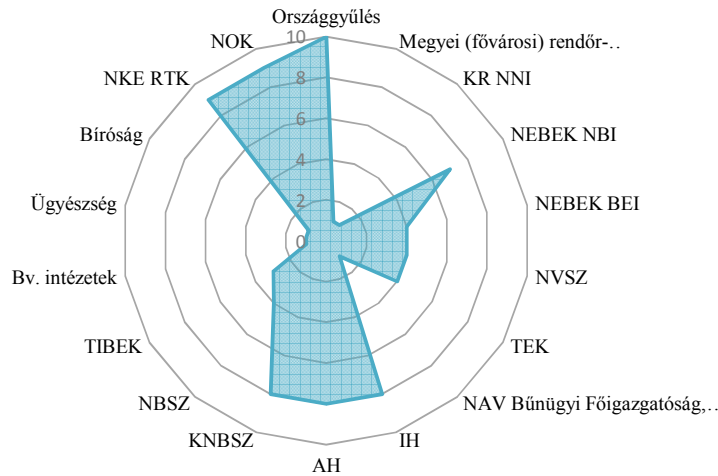
A szervezet tevékenysége nélkülözhetetlen-e a szervezett bűnözés elleni eredményes fellépéshez?

(1: nélkülözhetetlen; 10: nélkülözhető)

A szervezett bűnözéssel fennálló kapcsolat közvetlensége, közvetettsége

(1: közvetlen; 10: közvetett)

Hazánkban a szervezett bűnözés terjedelme, struktúrája nem indokolja kizárólag bünszervezetben elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos eljárásokat lefolytató speciális ügyészségek, illetve bíróságok létrehozását.

Álláspontom szerint a szervezett bűnözés elleni fellépésben résztvevő szervezetek érintően nincs szükség koncepcionális változtatásra, természetesen ez nem azt jelenti, hogy nem merülhetnek fel a szervezetek érintő „finomhangolások”.

A bűnüldöző szervek vonatkozásában a fejezet bevezetőjében hivatkozott, a külföldi szakértők által meghatározott kihívások többé-kevésbé hazánkban is tapasztalhatók. A szervezeti átalakításokat, illetve a fluktuációt emelném ki, a döntéshozók ezen befolyásoló tényezőket nem hagyhatják figyelmen kívül a szervezett bűnözés elleni fellépést érintő döntéseknél. A bűnüldöző szervezetek érintő fluktuációnak kettő vetülete van: egyrészt a közszférán belüli, másrészt a közszférából a magánszférába történő elmozdulás. A magánszférát illetően SALGÓ László, volt országos rendőr-főkapitány gondolatát emelném ki, mivel álláspontom szerint 2004. óta semmit nem veszített aktualitásából: „A jól képzett, tapasztalt szakemberek, parancsnokok megtartásának szándéka ellenére a magánszféra elszívó hatását nem, vagy alig sikerült mérsékelni. A rendőr munkaerő-piaci alkupozíciója gyenge, ezért a rendőrségi dolgozók nagymértékben – különösen a minőségi dolgozók – pályaelhagyóvá válnak.”⁶⁹²A közszférán belüli elmozdulás jellemzően a rendőrség – NAV, NAV – rendőrség; vagy a rendőrségen, illetve a NAV-on belüli viszonylatban valósult meg. A rendőrségen belüli fluktuáció jórészt az eltérő pótlékrendszerre, tehát pénzügyi okokra vezethető vissza, a bérek nagysága a következőképp alakul (magasabbtól az alacsonyabbig) TEK – NVSZ – KR NNI – megyei rendőr-főkapitányságok. A KR NNI annyiból eltérő, hogy egyetlen főosztálya – a Kiberbűnözés Elleni Főosztály – esetében az állomány bérezése megegyezik az NVSZ-nél meghatározott bérezéssel. Az elszívó hatást nem kell különösképpen indokolni, a jelenlegi fizetési rendszer alapján lehet következtetni a rendőrségen belüli bűnüldözési prioritásokra: az első helyen áll a terrorizmus, a második a belső bűnmegelőzés, bűnfelderítés és a kiberbűnözés, végül a szervezett bűnözés elleni fellépés.

A fejezetet egy fluktuációval kapcsolatos történettel szeretném zárni: a TEK megalakulását követően azonnal érződött az elszívó hatás, a szolgálati helyemről több kolléga

⁶⁹² SALGÓ László: A magyar rendőrség jelene, jövője, kilátásai. *Kriminológiai Közlemények* 61., 2004., 46.

váltott munkahelyet kizárólag pénzügyi megfontolás miatt. A vezetőm a gazdaságvédelmi terület nagy gyakorlattal rendelkező szakembereinek elvándorlását tapasztalva ironikusan megjegyezte: „nem is gondoltam volna, hogy az embereim a terrorelhárításhoz is értenek...”

IV. fejezet

A bünszervezetben történő elkövetéssel és a bünszervezetben részvétellel kapcsolatos dogmatikai kérdések, illetve bírósági gyakorlat

Az alábbiakban részletesen foglalkozok a bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos dogmatikával, bírósági gyakorlattal, kitérek a büntetéskiszabási gyakorlatra, az elkövetői alakzatokra, a bünszervezetben történő elkövetést alátámasztó bizonyítékokra, illetve a szervezett bűnözéssel fémjelzett kiemelt jogesetekre.

A bünszervezetben történő elkövetés megállapításával kapcsolatos hazai jogirodalom meglehetősen szűk, GELLÉR Balázs, BÁRÁNYOS Bernadett, illetve AMBRUS István írt tanulmányt a témakörben; továbbá az Országos Kriminológiai Intézet folytatott 2018-ban kutatást a bünszervezetben történő elkövetéshez kapcsolódó anyagi jogi következmények gyakorlatban történő érvényesülésével kapcsolatban.

GELLÉR Balázs és BÁRÁNYOS Bernadett álláspontja szerint a bünszervezeti elkövetés vonatkozásában rendkívüli expanzió tapasztalható a Legfelsőbb Bíróság, illetve a Kúria határozataiban; „[l]assan minden három személyből álló, komolyabb szervezetséget fel sem mutató csoport akár bagatell cselekménye is bünszervezetben elkövetettnek minősülhet.”⁶⁹³ A kutatás során közel 300 bírósági határozat elemzése alapján kialakult álláspontom szerint a fentiek nem helytállóak, az említett büncselekmény esetén a bíróságok – amennyiben az adott büncselekmény minősített esetei között szerepel a bünszövetség – bünszövetségben és nem a bünszervezetben történő elkövetést állapítják meg.

Az OKRI bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos kutatási jelentése egyenesen úgy fogalmaz, hogy „[...] a nehezen bizonyítható, szubjektív ismérveken alapuló bünszervezeti tagság vagy az ennek érdekében folytatott tevékenység esetén a bíróságok természetes módon ódzkodnak a bünszervezet megállapításától.”⁶⁹⁴ Az említett, bünszervezetben történő elkövetés megállapításával kapcsolatos „ódzkodás” az alanyi és tárgyi oldalt is érintő problémában – ahogy a jelentés fogalmaz: dogmatikai idegenségben –, illetve a bünszervezet fogalmi elemeinek szubjektívitasában gyökeredzik: „[a] szabályozás egészében nehezítő tényezőnek számít az a probléma, hogy a bünszervezet olyan jellegű büntetés kiszabási körülményként jelenik meg, mint amely a visszaesők, többszörös visszaesők vonatkozásában van jelen a Btk.-ban. A többszörös visszaesés kérdésének a szabályozása a tekintetben egyszerű, hogy az alanyi oldalnak egy könnyen eldönthető aspektusa. A bünszervezet kérdése azonban kizárólagosan nem kötődik sem az alanyi, sem a tárgyi oldalhoz. A bünszervezet egy létező, ámde legálisan nem – vagy csak ritkán – működő szervezetnek a szervezeti minőségéhez, a szervezetségben rejlő veszélyhez kötődő büntetéskiszabási körülmény. Mindezek felül a bünszervezet fogalmi ismérvei inkább tekinthetők szubjektívnek, mint egzakt módon meghatározhatónak. A bíróság ódzkodása a bünszervezet kimondásától részben ennek a bizonytalanságnak, és a dogmatikai idegenségnek is betudható.”⁶⁹⁵

⁶⁹³ GELLÉR Balázs – BÁRÁNYOS Bernadett: Meddig tágítható a bünszervezet-fogalom? Büntetőjogi és alkotmányos aggályok a bünszervezet-fogalom bírósági értelmezésével kapcsolatban. *Magyar Jog*, 2019/7-8., 468.

⁶⁹⁴ BOLYKY Orsolya – SÁRIK Eszter: *A szándékos büncselekmény bünszervezetben történő elkövetéséhez kapcsolódó anyagi jogi következmények érvényesülése a gyakorlatban – Kutatási jelentés*. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2018. (Továbbiakban: OKRI bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos kutatási jelentése), 61.

⁶⁹⁵ Uo. 48-49.

GELLÉR Balázs és BÁRÁNYOS Bernadett megjegyezte, amikor a Legfelsőbb Bíróság úgy foglalt állást, hogy egyetlen előkészületi jellegű cselekmény is megalapozhatja a bünszervezetben elkövetés megállapítását, eloldotta a törvényi bünszervezet fogalmát a nemzetközi kötelezettségektől, továbbá a bűncselekmények számát, stádiumát tekintve kiterjesztette a bünszervezet alkalmazási körét.⁶⁹⁶ A szerzők – a vonatkozó miniszteri indoklásra hivatkozva (mely szerint átfogja a bünszervezeten belül a szervező, irányító, közreműködő és segítő szerepeket) – kifejtették, hogy a törvényalkotói akaraton túlmutat azon gyakorlat, miszerint a bünszervezetben elkövetés megállapítható azzal szemben is, aki – eseti jelleggel – akár egyetlen cselekményt tettesként vagy részesként követ el.

Álláspontom szerint hangsúlyozni szükséges, hogy a törvényi indoklásban szereplő fogalmak – szervező, irányító, közreműködő és segítő szerepek – nem büntetőjogi fogalmak. Kérdésként merülhet fel, hogy dogmatikailag a szervező, irányító, közreműködő, illetve segítő szerepek miként minősülnek. A bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos egyes jogeseteknél megvizsgáltam az elkövetői alakzatokat. Dogmatikailag a bünszervezet irányítója, illetve a bűncselekmények szervezője felbujtónak, a közreműködők, illetve a segítők bűnsegédnek minősülnek. A vizsgált jogesetek ismeretében szinte kizárt, hogy a bünszervezet irányítója tevőlegesen ne vegyen részt a bűncselekmények tettesként történő elkövetésében. Valamennyi elkövetési alakzat, illetve stádium esetében megállapítható a bünszervezetben történő elkövetés.

Az OKRI bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos kutatási jelentése szerint „[a] legfőbb problémát az okozza, hogy a bünszervezet sem a hagyományos alanyi oldalhoz, sem a tárgyi oldalhoz nem köthető szorosan. Mindkét szabályozási forma – a konspiráció és vertikális típusú felelősség-bővítés – is kilóg a hagyományos, kontinentális szabályozásból, minthogy a felelősségi szabályokat több ponton áttöri.”⁶⁹⁷

GELLÉR Balázs és BÁRÁNYOS Bernadett szerint a bünszervezet fogalom célra vonatkozó elemének – a csoport célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése – nyelvtani értelmével ellentétes a Kúria olyan gyakorlata, amely alapján egy előkészületi jellegű vagy egy folytatólagosan elkövetett bűncselekmény esetén is megállapítható a bünszervezetben történő elkövetés. Nem értenek egyet azzal a bírói gyakorlattal, mely szerint a folytatólagosan elkövetett bűncselekmények vonatkozásában is megállapítják a bünszervezetben történő elkövetést; szerintük ez ellentétes a bünszervezet és a folytatólagosság törvényi fogalmaival, ugyanis a folytatólagosan elkövetett cselekmények nem bűncselekmények; a szerzők szerint pedig jogértelmezés kiindulópontja a nyelvtani értelmezés.⁶⁹⁸

Álláspontom szerint azonban helyes azon bírói gyakorlat, amely alapján a törvényi egység szerinti bűncselekmények esetében is megállapítható a bünszervezetben történő elkövetés. Amennyiben szigorúan vennénk a bünszervezet törvényi fogalmának bűncselekményekre vonatkozó elemét, kizárt lenne a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények (pl. kábítószerrel visszaélés (Régi Btk.), kábítószer-kereskedelem, kábítószer birtoklása), illetve az embercsempészség esetében.

A bünszervezet törvényi fogalmával kapcsolatban a teleológiai értelmezés⁶⁹⁹ (amely azt veszi figyelembe, mi volt az elérni kívánt cél a jogi norma megalkotásakor) – azon belül is a jogszabály célja szerinti értelmezés – konkurál a nyelvtani értelmezéssel. Az Alaptörvény

⁶⁹⁶ GELLÉR Balázs – BÁRÁNYOS Bernadett i. m. 471.

⁶⁹⁷ OKRI bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos kutatási jelentése, 60-61.

⁶⁹⁸ GELLÉR Balázs – BÁRÁNYOS Bernadett i. m. 471-473.

⁶⁹⁹ POKOL Béla szerint a teleológiai jogértelmezésnek három fajtája van: 1. Alkotmányos alapjogok/alapelvek fényében való értelmezés; 2. Jog mögötti etikai értékek fényében való értelmezés; 3. Jogszabály céljai szerinti értelmezés (POKOL Béla: *Jogi alaptan*. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2000., 85.)

28. cikke⁷⁰⁰ a jogalkalmazás során történő jogszabályok szövegének értelmezésekor a jogszabály céljára, illetve az Alaptörvénnyel való összhangra helyezi a hangsúlyt; a jogszabály céljának vizsgálatokor a jogszabály preambuluma, illetve a megalkotásra, módosításra vonatkozó javaslat jelenti a kiindulási alapot. Megjegyzem, hogy az Alaptörvény hivatkozott cikkében a jogszabály értelmezésével kapcsolatban megjelenik a „józan ész”.

JAKAB András az egyik bírói jogértelmezéssel kapcsolatos tanulmányát az ókori római jogtudós, CELSUS gondolatával kezdte: „A törvényeket értelmezni nem azt jelenti, hogy a betűjüknek engedelmessékedünk, hanem értelmüknek és céljuknak.”⁷⁰¹

Feltehetően a törvényalkotó sem kívánta azt, hogy egy olyan csoport ne „minősülne” bünszervezetnek, amelynek tagjai négy hónapon keresztül legkevesebb öt alkalommal értékesítési céllal szállítanak marihuánát és extasy tablettákat Magyarországra. Az elkövetők cselekménye egy rendbeli kábítószer–kereskedelem büntettének minősül; amennyiben a törvény értelmezésénél a nyelvtani értelmezést alkalmazzuk, akkor a csoport tagjai – a több részcselekmény ellenére – egyetlen büncselekményt követtek el, így kizárt lenne a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása. Mint a fentiekben hivatkoztam rá, a 2001–es Btk. módosítás egyik legfontosabb célja a szervezett bűnözés elleni küzdelem büntetőjogi eszközei hatékonyságának fokozása volt, mivel az ezredfordulón a szervezetten elkövetett kábítószerrel, embercsempészéssel, lőfegyverrel kapcsolatos büncselekmények számát növekvő tendencia jellemezte. Ennek fényében került sor többek között a bünszervezet fogalmának módosítására. A bünszervezet fogalmának 2019. évi módosítása nem érintette annak célját, tehát nem változott a „büncselekmények” kitétel.

Álláspontom szerint a bünszervezet fogalmának értelmezése – melynek alapja az adott jogszabályhely (ti. bünszervezet fogalma) céljával összhangban történő értelmezés – során akkor járunk el helyesen, amikor „büncselekményeknek” tekintjük a törvényi egységet képező büncselekményt, illetve a természetes egységet képező kábítószer–kereskedelmet. 2001–ben a szervezett bűnözés térhódítása indokolta a fogalom megváltoztatását, a bünszervezet fogalom nyelvtani értelmezését alapul véve éppen azon szervezett, kábítószerrel, illetve embercsempészéssel kapcsolatos bűnözői csoportok vonatkozásában mellőznék a bünszervezetben történő elkövetés megállapítását, amelyek miatt a jogalkotó indokoltan tartotta a törvény módosítását. A nyelvtani értelmezés alapján például egy kábítószerrel kereskedő, vagy embercsempész szervezett bűnözői csoport tagja vonatkozásában csupán akkor állapítanák meg a bünszervezetben történő elkövetést, amennyiben más, ötéves büntetési tételű szándékos büncselekményt is elkövet a szervezett bűnözői csoport tevékenységéhez kapcsolódóan. Mind a jogszabály célja, mind a józan ész azt diktálja, hogy a bünszervezet törvényi fogalmával kapcsolatban, annak célja esetében („büncselekmények” kitétel) mellőzzék a nyelvtani értelmezést.

BÁRÁNYOS Bernadett álláspontja az, hogy „[...] a bünszervezetben elkövetés megállapítása szélesebb körben történik meg, mint ahogy az a nemzetközi dokumentumok alapján indokolt lenne.”⁷⁰² GELLÉR Balázs és BÁRÁNYOS Bernadett kiemelte, hogy a Kúria in malem partem terjesztette ki a bünszervezet fogalmát, amely sérti a jogbiztonságot, előreláthatóságot, a nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege elveket. A szerzők szerint a bünszervezettel kapcsolatos joggyakorlat „[...] eredményeként a hazai bünszervezet–fogalom nemcsak a bünszervezet köznap, és kriminológiai fogalmától távolodik el, hanem azoktól a nemzetközi instrumentumoktól is, amelyek a bünszervezet–fogalom módosítását

⁷⁰⁰ Alaptörvény 28. cikk. A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

⁷⁰¹ JAKAB András: A bírói jogértelmezés az Alaptörvény tükrében. *Jogesetek Magyarázata* 2011/4., 86.

⁷⁰² BÁRÁNYOS Bernadett: Bünszervezet: hatékonyság vagy alkotmányosság. *Jogi tanulmányok*, 2012/1., 288.

szükségessé tették. Több ponton kimutatható, hogy a Kúria értelmezése messze túlmutat a jogalkotói célon is.⁷⁰³ A szerzők szerint problémát jelent, hogy sokszor az első és másodfokú bíróságok eltérően értelmezik a bünszervezet fogalmát, továbbá az ítéletábrai gyakorlat sem egységes, ez pedig joggyakorlat ingadozást jelenti, a bünszervezet fogalom eltérő értelmezése súlyosan sérti a jogbiztonságot. „Jelenleg ugyanis lényegében attól függ, hogy a cselekményt bünszervezetben elkövetettnek minősítik-e vagy sem, hogy hol emelnek vádat, illetve hogy melyik ítéletábra melyik tanácsa bírálja el a fellebbezést. Egy jogállamban azonban nyilvánvalóan megengedhetetlen, hogy olyan súlyú büntetékiszabási következmények alkalmazása, mint amelyek a bünszervezetben elkövetés megállapításához kapcsolódnak, a vádlottól és a cselekménytől teljesen független körülményeken, lényegében a szerencsén múljon.”⁷⁰⁴ Kritikaként jegyezték meg, hogy „[...] a bünszervezet–fogalom folyamatos tágításának egyik negatív következménye a bünszervezet–fogalom elhasználása, leértékelődése, hiszen a valódi szervezett bűnözésre nem marad megfelelő anyagi jogi válasz.”⁷⁰⁵

Egyes szerzők szerint a bünszervezettel kapcsolatban számos kérdés merülhet fel. BÁRÁNYOS Bernadett 2012-ben rámutatott, hogy az alapcselekménnyel kapcsolatban több kérdés tisztázatlan⁷⁰⁶:

- Az alapcselekmény lehet-e 5 évet el nem érő cselekmény?
- Elég-e egy előkészületi cselekmény, hogy bünszervezetben elkövettként minősüljön, ha a bünszervezet többi feltételének megfelel?
- Egyetlen cselekmény elkövetése elég-e a bünszervezet megállapításához?
- Alkalmazható-e a bünszervezeti elkövetés, ha nyilvánvalóan nem a bünszervezettel összefüggésben követnek el bűncselekményt?

GELLÉR Balázs és AMBRUS István problematikusnak ítélte a bünszervezet tagjainak egyes, olyan cselekményeinek megítélését, amelyek a bünszervezet érdekeivel ellentétesek, szerintük kérdéses, ha egy kábítószer–kereskedő bünszervezet tagja a bünszervezet szabályait megszegi, az egyéb bűncselekménye bünszervezetben elkövettként minősül-e. További kérdés, hogy az elkövető egyetlen cselekménye bünszervezetben elkövetett-e, amikor az elkövető a bünszervezet struktúrájában nem vesz részt.⁷⁰⁷

A szerzők a megállapodás túllépése miatti felelősség körében problémaként jelölték meg azon cselekmények minősítését, amelyek alapvetően ötéves szabadságvesztésnél enyhébben büntetendők, azonban valamelyik cselekmény súlyosabb megítélést von maga után. A példa szerint három elkövető eldönti, hogy a sértettet egy hónapon keresztül bántalmazza minden egyes találkozó alkalmával; a terv szerint egyikük lefogja, a másik a fejét üti, a harmadik pedig megrugdálja. Az egyik bántalmazás során olyan súlyos sérüléseket okoznak a sértettnek, hogy rövid időn belül meghal. A szerzők kérdésként teszik fel, hogy az elkövetők bünszervezetben követték-e el a halált okozó testi sértést.⁷⁰⁸ A kérdés megválaszolásának meglátásom szerint egyrészt elméleti, másrészt gyakorlati vetülete van.

Ahhoz, hogy elméleti megközelítésben válaszoljunk a kérdésre, vizsgálandó, hogy a bünszervezet fogalmi elemei megvalósultak-e. A csoport célja nem ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmények elkövetésére irányult, ezért nem állapítható meg a bünszervezetben történő elkövetés. Álláspontom szerint amennyiben egy

⁷⁰³ GELLÉR Balázs – BÁRÁNYOS Bernadett i. m. 471.

⁷⁰⁴ Uo. 475.

⁷⁰⁵ Uo. 471.

⁷⁰⁶ BÁRÁNYOS Bernadett i. m. 281-283.

⁷⁰⁷ GELLÉR Balázs – AMBRUS István: Fennmaradó kérdőjelek a büntetőjogi bünszervezet-fogalom alkotmányossága körül. In: BARABÁS A. Tünde - VÓKÓ György (Szerk.): *A bonis bona discere. Ünnepi kötet Belovics Ervin 60. születésnapja alkalmából*. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet – Pázmány Press, 2017., 74.

⁷⁰⁸ Uo. 73.

csoport tagjai olyan szándékos bűncselekmények elkövetésében állapodnak meg, amelyek büntetési tétele nem éri el az öt évet, azonban egy vagy két alkalommal túllépnek a megállapodás keretein, még nem meríti ki a bűnszervezetben történő elkövetést. Amennyiben azonban rendszeressé válik a túllépés, akkor nyilvánvaló, hogy a csoport célja megváltozott, tehát megvalósul a bűnszervezet célra vonatkozó fogalmi eleme.

A gyakorlati megközelítés vonatkozásában álláspontom szerint a fenti tényállás alapján a 2019. évi bűnszervezet fogalom módosításáig is kizárt volt a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása; egyetlen jogalkalmazóban sem fogalmazódna meg a bűnszervezet kérdésköre, hiszen a testi sértés minősítő körülményei között még a csoportos, illetve a bűnszövetségben elkövetés sem szerepel, tehát még a jogalkotóban sem merült fel, hogy súlyosabban kellene minősíteni a csoportos vagy bűnszövetségben elkövetett testi sértést. Nyilvánvalóan a büntetéskiszabási körülmények között a bíróság súlyosító körülményként venné figyelembe a csoportos elkövetést.

GELLÉR Balázs és AMBRUS István szerint az elkövetett bűncselekmények, illetve a bűnszervezet oksági összefüggésével kapcsolatban kérdésként merül fel, alkalmazható-e a bűnszervezeti elkövetés akkor, amikor a bűnszervezet tagja a cselekményt nem a bűnszervezettel kapcsolatban követi el. A példa szerint a prostitúcióval és kábítószerkereskedelemmel foglalkozó bűnszervezet vezetője szerelemfáltésból megöli a felesége szeretőjét; az emberölés minősülhet-e bűnszervezetben elkövetettként?⁷⁰⁹

Hangsúlyozni szükséges, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés nem minősítési kérdés. A fenti példa alapján – amennyiben egy eljárásban bírálják el a bűnszervezet vezetőjének kábítószerkereskedelemmel, prostitúcióval kapcsolatos bűncselekményeit az emberöléssel – a bíróság halmazati büntetést szab ki; a büntetést mint bűnszervezetben elkövetővel szemben tekintik kiszabottnak. Amennyiben a kábítószerkereskedő bűnszervezet tagja például lopást követ el – és amelyet szintén egy eljárásban bírálnak el az alapcselekménnyel együtt –, bűnszervezetben elkövetővel szemben halmazati büntetést szabnak ki.

A szerzők által felvetett „nem a bűnszervezettel kapcsolatban elkövetett bűncselekmény” vonatkozásában álláspontom szerint a jelenlegi szabályozás azon esetben módosításra szorul, amikor a „nem a bűnszervezettel kapcsolatban elkövetett bűncselekmény” büntetési tétele jelentősen meghaladja az „alapcselekmény” büntetési tételét. A példa szerint a bűnszervezet tagja 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vagyon elleni bűncselekményeket követ el – a büntetése a bírósági gyakorlat szerint 4–6 év szabadságvesztés lenne fegyház fokozatban. Azonban, mivel a szomszédját megölte – a büntetési tétel 5 évtől 15 évig terjedő szabadságvesztés, a bíróság 10–12 év szabadságvesztést szabna ki börtön végrehajtási fokozatban, a feltételes szabadságra bocsátás szabályai szerint az elkövető 7–9 év múlva szabadulna. A halmazati szabályok, illetve a bűnszervezetben történő elkövetés miatt azonban a bűnszervezet tagjával szemben a bíróság 13–14 év szabadságvesztést szabna ki fegyház fokozatban, amely esetben kizárt a feltételes szabadságra bocsátás.

Amennyiben a két bűncselekményt külön eljárásban bírálnak el, az összbüntetés során a bűnszervezetben történő elkövetés jogkövetkezményei (pl. fegyház végrehajtási fokozat, feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárása) az emberölés miatti elítélésre is kiterjednének.

A fentiek rendkívül hátrányosan érintenék az elkövetőt, ezért indokolt lehet a törvénymódosítás. Ha az elkövető a bűnszervezet céljától eltérő bűncselekményt követ el, a bűncselekményeket külön–külön célszerű elbírálni, az összbüntetés során kiszabott szabadságvesztés végrehajtási fokozatát pedig „megosztva” kell meghatározni, azaz az „alapcselekmény” vonatkozásában kiszabott szabadságvesztést fegyházban a feltételes

⁷⁰⁹ Uo. 74.

szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával, az összbüntetésben meghatározott szabadságvesztés e feletti részét pedig börtön végrehajtási fokozatban a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségével kellene végrehajtani.

Álláspontom szerint azonban a gyakorlatban azonban szinte soha nem fordul elő, hogy az „alapcselekménnyel” halmazatban magasabb büntetési tételű, nem a bünszervezet céljához köthető bűncselekményt követnek el.

A szükségképpen többes közreműködést (*Concursus necessarius*) és a bünszervezetet illetően kérdésként merülhet fel, hogy a találkozó bűncselekmények (pl. vérfertőzés, kettős házasság), illetve a konvergens delictumok (pl. fogolyzandulás) vonatkozásában megállapítható-e a bünszervezetben történő elkövetés.

A vérfertőzés, illetve a kettős házasság nem lehet „alapcselekmény”, mivel a büntetési tétel nem éri el az ötévi szabadságvesztést; ennek ellenére tetten érhető a Janus–arcúság: a büntetést mint bünszervezetben elkövetővel szemben szabhatják ki. Megjegyzem, hogy a fenti felvetés csupán teoretikus, a gyakorlatban szinte kizárt a megjelenése. Hogyan lehetséges az, hogy az említett bűncselekmények nem lehetnek „alapcselekmények”, ennek ellenére megállapítják a bünszervezetben történő elkövetést? A kérdés szervesen kapcsolódik azon bűncselekményekhez, amelyeket az elkövető nem a bünszervezettel kapcsolatban követ el (pl. a bünszervezet egyik tagja egy vita hevében megveri a szomszédot). A válasz a bünszervezet büntetéskiszabási tényező voltából következik: anyagi halmazat esetén – „alapcselekmény” és az ötévi büntetési tételt el nem érő szándékos bűncselekmény, illetve a bünszervezethez nem kapcsolódó bűncselekmény (akár gondatlan bűncselekmény is) – a büntetést a bíróság mint bünszervezetben elkövetővel szemben szabja ki. A fenti Janus–arcúság oka álláspontom szerint a fent említett, találóan megfogalmazott jelenségben, a *bűnszervezet dogmatikai idegenségében* rejlik.

A fogolyzandulás a büntetési tétele miatt lehet „alapcselekmény”, tehát elméletben megállapítható a bünszervezetben történő elkövetés, amennyiben bizonyítást nyernek a bünszervezet fogalom további elemei, következésképp a legalább három főből álló hierarchikusan szervezett, konspiratív módon működő csoport tagjai öt évet elérő büntetési tételű szándékos bűncselekményeket kívánnak elkövetni. A példában a fogolyzandulásban öten vettek részt, a kihallgatáson az egyik elkövető feltárja, hogy valójában szökni akartak a börtönből, ezt követően rablásokból kívánták magukat fenntartani. A zandulást, illetve a tervezett bűncselekményeket konspiratív módon egyeztetették, hol félmondatokat írtak egymásnak papírra, hol az udvaron egyeztettek. A csoport vezetője járatos volt a szervezeten elkövetett rablásokban, a társai tudtára adta, hogy minden ékszerboltos rablásnál „eldobós” telefonokon tartják majd a kapcsolatot, továbbá hajléktalanok nevére bérelt járművekkel közelítik meg a helyszíneket. A szerepeket előre felosztották, egy sofőr, két figyelő, két fegyveres rabló volt a felállítás. A társakat terhelő vallomás alapján a fogvatartottak celláiban megtalálták a cetliket, egyes fecniken ékszerboltok nevei szerepeltek.

Hangsúlyozni kívánom, hogy a fogolyzandulás bünszervezetben történő elkövetésének megállapítása szintén teoretikus, elméletben lehetséges, azonban gyakorlatban minimális a megvalósulási esélye. A kifejtettek csupán az anyagi halmazat esetében helytállóak, mivel önmagában a fogolyzandulás esetén kizárt a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása a bünszervezet céljára vonatkozó fogalmi elem hiányára tekintettel.

A különös bűncselekmények (*delicta propria*) esetén is aggálytalanul megállapítható a bünszervezetben történő elkövetés a fogalmi elemek fennállása esetén. Álláspontom szerint két kapcsolódási pontja van a különös bűncselekményeknek, illetve a bünszervezetnek: az elsőben az elkövetők kizárólag különös bűncselekményeket követnek el bünszervezetben – pl. a határátkelőn szolgálatot teljesítő rendőrök rendszeresen fogadnak el előnyt, egy irányító gyűjti össze naponta a kenőpénzt; a szolgálatot úgy szervezik, hogy minden váltásban legyenek olyan személyek, akik a csoportba tartoznak; a csoportba tartozó személyt annak

betegszabadsága alatt vesztegetésből származó pénzzel támogatják; amennyiben megbukik a csoport bármely tagja, a csoport szintén pénzügyi támogatást nyújt, illetve szervezi a védelmet stb. –, tehát a különös bűncselekményeket elkövetők alkotnak bűnszervezetet; a másodikban pedig a delictum proprium elkövetője csatlakozik egy bűnszervezethez (pl. egy NAV-os nyomozó anyagi ellenszolgáltatás fejében rendszeresen tájékoztatja egy bűnszervezet vezetőjét a bűnszervezetet érintő büntetőeljárásokról, adóvizsgálatokról).

IV. 1. 4/2005. Büntető jogegységi határozat bűncselekmény bűnszervezetben való elkövetésének megállapíthatóságáról; bűnszervezettel kapcsolatos alkotmánybírósági döntések, illetve BH-k

IV. 1. 1. 4/2005. Büntető jogegységi határozat bűncselekmény bűnszervezetben való elkövetésének megállapíthatóságáról⁷¹⁰

A Legfelsőbb Bíróság Büntető Jogegységi Tanácsa 2005-ben hozta meg a 4/2005. Büntető jogegységi határozatot, amelynek tárgya a bűncselekmény bűnszervezetben való elkövetésének megállapíthatósága volt. A jogegységi határozat az alábbi rendelkezést tartalmazza:

I. Bűnszervezetben elkövetés (Btk. 137. § 8. pont, 98. §-a (1) bek.) megállapítható azzal szemben is, aki – eseti jelleggel – akár egyetlen cselekményt tettesként vagy részesként valósít meg.

II. A Btk. 98. §-a (1) bekezdése akkor alkalmazható, ha az elkövető tudata a bűnszervezet Btk. 137. §-a 8. pontjában meghatározott tárgyi ismérveit átfogja.

A jogegységi határozat meghozatalának indoka az volt, hogy az ítélezési gyakorlatban elvi kérdés azonos értelmezésének hiányát tapasztalták a bűnszervezetben elkövetés megállapíthatóságával kapcsolatban, ugyanis egyes bíróságok eltérően foglaltak állást arról, hogy aki egy alkalommal követi el az embercsempészt és így esetileg kapcsolódik az összehangoltan működő csoporthoz, annak terhére a bűnszervezetben elkövetés megállapítható-e.

A jogegységi indítvány eldöntendő elvi kérdése az volt, hogy a bűnszervezetben elkövetés megállapításának feltétele-e, hogy az elkövető tudata a konkrét bűncselekmény tényállásszerűségén túlmenően a bűnszervezet törvényben meghatározott valamennyi fogalmi ismervét is átfogja.

A jogegységi határozat szerint a bűnszervezetben elkövetést is átfogó tudattartalom vizsgálatának első lépcsőjében az „alpcselekmény” tényállásszerűségéhez szükséges bizonyítékok vizsgálata szerepel. Párhuzamosan vizsgálni kell a bizonyítási eszközökből származó és a bűnszervezet fogalmi ismérveire következtetést megalapozó bizonyítékokat, a tényállásban erre nézve megállapítást kell tenni.

„Amennyiben bizonyított, hogy a bűncselekményt egy tényleges bűnszervezet működéséhez kapcsolódva, illetve annak keretei között követték el, úgy a végrehajtás körülményeiből – különösen a konkrét magatartás mások megelőző vagy további láncolatos cselekményeit feltételező jellegéből, ezek szükségszerű és ezért előreláthatóan bekövetkező eseményeiből lehet következtetést vonni arra, hogy az alkalmoszerű tettes (részes) cselekménye megvalósításakor a bűnszervezetbeni elkövetést felismerte.

Ezen további – az elkövetőnek a bűnszervezetben elkövetést átfogó tudattartalmára vont – következtetés alapja, hogy a hatályos törvény (a korábbi szabályozástól eltérően) nem a bűnszervezet belső, hanem olyan külső, tárgyi jellegű ismérveit határozza meg, amelyek a kívülálló számára is felismerhetőek.

⁷¹⁰ Továbbiakban: 4/2005. BJE határozat

Ehhez képest az elkövető tudatának nem arra kell kiterjednie, hogy egy bűnszervezet a törvényi előfeltételek szerint létrejött, hanem arra, hogy a bűnszervezet tárgyi sajátosságai ismeretében annak „működéséhez” csatlakozik, illetve annak keretében cselekszik.”⁷¹¹ Az elkövető tudattartalmának szándékosnak kell lennie. A jogegységi határozat indokolása kiemelte, hogy a bűnszervezet törvényi fogalmában szereplő „célja” kitétel nem azonos a célzattal, mivel az a bűnszervezet definíciójának eleme és nem pedig utalás a célzatra, illetve az egyenes szándéokra. A hosszabb időre szervezettségnek nem az alanyi bűnösség vizsgálata során, hanem a bűnszervezet megállapítása körében van jelentősége.

A jogegységi határozat rámutatott, hogy – a hatályos szabályozás szerint – nincs különbség a bűnszervezeten belüli cselekvés hierarchiája („posztjai”), aktivitása, intenzitása szempontjából, ezeket a büntetéskiszabás körében kell értékelni. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a bűnszervezetben történő elkövetést megállapítják mind a bűnszervezet irányítója, mind annak végrehajtója esetében; tehát közömbös, hogy például az embercsempész bűnszervezeten belül valaki koordinálja, irányítja a tagokat, vagy csupán a sétáltatóként, sofőrként, felvezetőként vesz részt a bűncselekmény végrehajtásában. A kutatásom során számos bűnszervezet megállapításával kapcsolatos ítéletet vizsgáltam, azt tapasztaltam, hogy a bűnszervezet irányítását, illetve az abban történő központi szerepvállalást nem minden bíróság tekinti súlyosító körülménynek.

Az összehangolt működés – amelynek szintén nem az alanyi bűnösség megállapításánál, hanem a bűnszervezeti kritériumok megállapíthatóságánál van jelentősége – a jogegységi határozat szerint a bűnszervezetben cselekvő személyek egymást erősítő hatása, azonban nem feltétel, hogy az elkövetők közvetlenül kapcsolatban álljanak egymással, sőt az sem, hogy ismerjék egymást.

A jogegységi döntés megjegyezte, hogy a Btk. a „passzív bűnszervezeten belüli létet” (alapbűncselekmény, illetve a bűnszervezetben részvétel bűncselekmény elkövetése nélkül) nem bünteti, mivel az előkészültként sem értékelendő magatartás a szándék kialakulásának fázisában van.

BÁRÁNYOS Bernadett szerint a Legfelsőbb Bíróság annak ellenére terjesztette ki a „külső személyekre” a bűnszervezetben elkövetés megállapítását, hogy az sem a Btk.-ból, sem a jogalkotói szándékból nem következett.⁷¹² GELLÉR Balázs és BÁRÁNYOS Bernadett úgy foglalt állást, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés jogkövetkezmenyeinek alkalmazását a kívülállókra nem lehetett volna kiterjeszteni, ez ellentétes a törvényalkotói akarattal, mivel a törvényalkotó bűnszervezeten belüli szerepekről írt és a bűnszervezeten kívüli személyekre nem akarta kiterjeszteni a bűnszervezet fogalmát.⁷¹³

BÁRÁNYOS Bernadett rámutatott, hogy a Btk. és a jogegységi határozat rendelkezései három bűnszervezettel kapcsolatos fogalmat – bűnszervezeti tagság (aktív/passzív), bűnszervezetben részvétel, bűnszervezetben elkövetés – tartalmaznak, amelyek nem fedik egymást: „[a] bűnszervezeti tagság ugyanis nem feltétlenül jelent bűnszervezetben elkövetést, de az összefüggés fordítva sem igaz, ahhoz ugyanis, hogy valaki bűnszervezetben kövesse el a bűncselekményt, nem kell tagnak lennie a bűnszervezetben, ebben a relációban viszont előfordulhat, hogy a bűnszervezetben elkövetés ellenére sem rendelnek el vagyonekobzást, mivel a bűnszervezetben részvétel nem állapítható meg.”⁷¹⁴

Álláspontom szerint nem létezik „passzív bűnszervezeten belüli lét”, ugyanis attól válik az elkövető bűnszervezet tagjává, azáltal „kerül be” a bűnszervezetbe, hogy bármilyen elkövetői alakzatban részt vesz az „alapcselekmény(ek)” elkövetésében. Azon álláspontot képviselem – hangsúlyozva, hogy a bűnszervezeti tagság, bűnszervezeti tag elnevezés nem

⁷¹¹ 4/2005. BJE határozat Indokolás IV. 1.

⁷¹² BÁRÁNYOS Bernadett i. m. 281.

⁷¹³ GELLÉR Balázs – BÁRÁNYOS Bernadett i. m. 471-474.

⁷¹⁴ BÁRÁNYOS Bernadett i. m. 280-281.

anyagi büntetőjogi fogalom –, hogy a bűnszervezet tagjának nemcsak az „alapcselekmény(ek)” felbujtója, tettese, társtettese, közvetett tettese tekinthető, hanem a bűnszegéd is – amennyiben bűnszervezet tárgyi ismérveivel tisztában van –. A fentieket az alábbi példával támasztom alá: egy konspiratíván működő csoport tagjai műszaki áruházak raktáraiba behatolva nagy értékű műszaki cikkeket tulajdonítanak el. A csoport vezetője – akinek a cselekménye dogmatikailag felbujtónak minősül – csupán meghatározza, hogy a társai honnan, mikor, milyen értékeket tulajdonítsanak el. A végrehajtók fél év alatt hat alkalommal az alábbi felállásban követik el a cselekményeket: egy sofőr fургonnal elszállítja három társát a helyszín közelébe, az egyikük figyelő pozíciót vesz fel. A sofőr és kettő társa behatolnak a raktárba, majd winchesterekkel, tévékkel együtt távoznak, a cselekményük társtettesként elkövetett lopásnak minősül; a figyelő cselekményét a bíróság bűnszegélyként minősíti. Kérdésként merül fel, hogy a figyelő a bűnszervezet tagja-e? Álláspontom szerint igen, mivel tisztában van a bűnszervezet tárgyi ismérveivel, a szervezet érdekében vesz részt a bűncselekmények elkövetésében.

A következő példa egy „számlagyárral” kapcsolatos. A csoport tagjai szervezett módon legkevesebb egy éve fiktív számlákat állítanak ki jutalék ellenében, a számlákat befogadó nyolc gazdasági társaság egyenként 60–120 millió forinttal károsítja meg a költségvetést. A csoport tagjai meghatározott feladatokkal rendelkeznek: az irányító dönti el, hogy a cégcsoportból melyik cég mikor állítsa ki a fiktív számlát, a valós gazdasági tevékenységet nem végző társaságok ügyvezetői az utasításnak megfelelően kiállítják a számlákat, majd postázzák. A számlák ellenértékének átutalását követően a pénzfutárok meghatalmazással a csoport vezetőjének utasítása szerint készpénzben felveszik a különböző összegeket, majd meghatározott helyre szállítják. A pénz nagy részét konspiratív módon visszaosztják a fiktív számlákat befogadó társaságok vezetői részére. A fiktív számlák kiállításában közreműködő személyek cselekményei bűnszegélynek minősülnek. Amennyiben azon álláspontot fogadnánk el, hogy kizárólag a tettesek vonatkozásában lehetne megállapítani a bűnszervezetben történő elkövetést, a fenti példában szereplő szervezett bűnözői csoport tagjai bűncselekményeiket bűnszövetségben elkövettként kellene értékelni. A jogalkotó vélhetően nem akarta, hogy a fenti csoport esetében mellőzzék a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítását a bűnszegédi alakzatra tekintettel. Ezen esetben a tetteseknél a társadalomra veszélyesebbek a bűnszegédek, hiszen szervezeten, rendszeresen nyújtanak segítséget a gazdasági társaságok képviselőinek ahhoz, hogy csökkentsék a befizetendő adókat.

GELLÉR Balázs és AMBRUS István szerint a bűnszervezettel kapcsolatos kérdések – Elegendő-e egyetlen cselekmény, azaz az első bűncselekmény bűnszervezetben elkövettként minősülhet-e? Ha igen, a cselekménynek mely stádiumba kell kerülnie, azaz elégséges-e egyetlen előkészületi cselekmény a bűnszervezetben elkövetés megállapításához? Amennyiben egyetlen cselekmény nem elégséges, akkor az egyes cselekményeknek mely stádiumba kell jutniuk? Megállapítható-e a bűnszervezeti elkövetés, ha a bűncselekmények több rész-cselekményből állnak, azonban természetes egységbe vagy a folytatólágosság egységébe olvadnak? – csak egy részének megválaszolására törekedett a 4/2005. BJE., valamely kérdések tisztázatlanok maradtak.⁷¹⁵

IV. 1. 2. Bűnszervezettel kapcsolatos Alkotmánybírósági döntések

BÁRÁNYOS Bernadett szerint „[a]lkotmányossági szempontból rendkívül aggályos, hogy a bűnszervezeti elkövetés fogalmi elemeire a joggyakorlatnak kell választ adnia, ami szükségképpen magában hordja a visszaható hatályú bírói jogalkotás veszélyét.”⁷¹⁶

⁷¹⁵ GELLÉR Balázs – AMBRUS István i. m. 72-75.

⁷¹⁶ BÁRÁNYOS Bernadett i. m. 283.

Álláspontom szerint a bűnszervezet fogalmi elemeinek értelmezése esetében nem merülhet fel a visszaható hatályú bírói jogalkotás kérdésköre. A bűnszervezet kritériumait indokolatlan a Btk.-ban részletesebben kifejteni – tehát például azt, hogy mi tekinthető hosszabb időnek –, a joggyakorlatban – ugyanúgy, mint például a különös kegyetlenség vagy az aljas indok esetében – kialakult a helyes jogértelmezés.

GELLÉR Balázs és AMBRUS István 2017-ben úgy foglalt állást, hogy a törvényi bűnszervezet fogalom és a 4/2005. BJE sértheti az Alaptörvény Alapvetés B) cikk (1) bekezdésében, valamint a Szabadság és felelősség fejezet I. cikk (3) bekezdésében, a XXVIII. cikk (4) bekezdésében foglalt és az ezekből levezethető alkotmányos követelményeket, azaz a jobbiztonság, a törvényesség, az arányosság, valamint a bűnösségen alapuló felelősség elveit.⁷¹⁷

IV. 1. 2. 1. Az Alkotmánybíróság 3031/2017. (III.7.) AB határozata

Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kérte a régi Btk. 47. § (4) bekezdés d) pontja és a 91. § (1) bekezdés b) pontja; a hatályos Btk. 38. § (4) bekezdés c) pontja és a 86. § (1) bekezdés b) pontja, továbbá a Gyulai Törvényszék 3. B.276/2013/345. számú ítélete és a Szegedi Ítéltábla Bf. II.556/2015/24. számú ítélete alaptörvény–ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel azt sérelmezte, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés miatt a személyi körülményei, az ügy nem nagy tárgyi súlya és a kár teljes megtérülése ellenére nem volt lehetőség a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére. Az indítványozó szerint a megtámadott jogszabályi rendelkezések hátrányos megkülönböztetést jelentenek olyan elkövetők esetében, akiknek a büntetőjogi felelősségét bűnszervezetben elkövetés miatt állapították meg, mivel a fentiek alapján a büntetlen előéletű terhelte olyan büntetést szab ki a bíróság, amely nem igazodik az elkövetett bűncselekmény tényleges tárgyi súlyához. Az indítványozó álláspontja az, hogy a bűnszervezetben történő elkövetéshez fűződő hátrányok jogkövetkezmények sértik az alapvető jogok szükséges és arányos korlátozásának követelményét. A támadott jogszabályhelyek az indítványozó szerint nem egyeztethetők össze az Alaptörvény 25., 26., 28. cikkeivel, mivel azok indokolatlanul korlátozzák a büntető bíróságok alkotmányos működését az egyéniesítés kizárásával.

Az Alkotmánybíróság elutasította az alkotmányjogi panaszt, az indítványozó alapjogot érintő különbségtételére vonatkozó hivatkozásával kapcsolatban megjegyezte, hogy a különbségtétel alapja a bűnszervezetben történő elkövetés; ezen szempont azonban nem feleltethető meg az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt felsorolásnak⁷¹⁸, azonban az „egyéb helyzet szerinti különbségtétel” tekintetében az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy a bűnszervezetben történő elkövetésen alapuló megkülönböztetés értelmezhető-e az említett fordulat keretében. „[A]z Alkotmánybíróság megállapította: az, hogy valaki egy bűncselekményt milyen elkövetési magatartással követ el, vagyis, hogy fellépése megvalósít-e a bűnszervezet törvényi fogalmának megfelelő magatartást, nem tekinthető lényegi, az elkövető személyében rejlő, önazonosságát meghatározó olyan tulajdonságnak vagy olyan élethelyzetnek, amely az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése értelmében vett „egyéb helyzetnek” minősülne.”⁷¹⁹ A fentiek következtében a Btk. támadott rendelkezései nem valósítottak meg az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével ellentétes különbségtételt.

Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a megtámadott jogszabályhelyek történetét, majd megállapította, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés jogkövetkezményeire vonatkozó rendelkezések hatálybalépését a bűnözés szerkezeti megváltozása, a szervezett bűnözés elleni

⁷¹⁷ GELLÉR Balázs – AMBRUS István i. m. 78.

⁷¹⁸ Alaptörvény XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

⁷¹⁹ 3031/2017. (III.7.) AB határozat, 51.

hatékonyabb állami fellépés igénye, illetve az Európai Unióhoz történő csatlakozásában fakadó követelmények indokolták, az indokok az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a független bírói döntéshozatal korlátozása legitim céljának minősülnek. Az Alkotmánybíróság megjegyezte, hogy a szervezett bűnözés elleni hatékony állami fellépés érdekében a fenti értelemben korlátozható a bírói függetlenség.

A jogkorlátozás arányosságának vizsgálatát követően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a korlátozás részleges, mivel csak a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése és a feltételes szabadságra bocsátás alkalmazásában valósul meg; „[...] a szervezett bűnözéssel szembeni hatékony állami fellépés, és a kapcsolódó nemzetközi követelmények teljesítésének az igénye kellően alátámasztja a korlátozás alkalmazott, több tekintetben is szűk körben érvényesülő mértékét. Ezért a támadott jogszabályi rendelkezések által a bírói függetlenséget érintően megvalósított korlátozás nem aránytalan, azok szabályozásakor a jogalkotó eleget tett a bírói függetlenséget érintően az arányos korlátozás követelményének.”⁷²⁰

GELLÉR Balázs és AMBRUS István szerint a döntés időszerűvé teheti a bünszervezetre vonatkozó szabályozás újragondolását.⁷²¹

A szerzők úgy vélik, hogy alkotmányossági problémák állnak fent a bünszervezet fogalmát illetően, sérül a bűncselekmény tárgyi súlyával arányos büntetőjogi jogkövetkezmény elve, ingadozik a bünszervezettel kapcsolatos joggyakorlat; egyenesen úgy fogalmazzák, hogy „[...] a büntetőjog számos alapvető elve – mint amilyen az arányosság, az előreláthatóság és a bűnösségen alapuló felelősség elve – nem engedi meg, hogy ilyen kirívóan drasztikus jogintézmény a jogrend része legyen, amelyet ezen felül válogatás nélkül, az ítélkezési gyakorlat tendenciái szerint lényegében bármilyen bűncselekmény esetén alkalmazni lehet.”⁷²²

IV. 1. 2. 2. Az Alkotmánybíróság 3004/2020. (II.4.) AB végzése

Az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérte a Kúria Bfv.II.842/2018/9. számú végzése, a Zalaegerszegi Járásbíróság 5.B.98/2017/27. számú ítélete, a Zalaegerszegi Törvényszék Bf.494/2017/17. számú ítélete alaptörvény-ellenességének, illetve megsemmisítésének megállapítását.

A panaszos szerint a bünszervezet fogalmának kiterjesztő értelmezése alkotmányos problémákat vet fel, „[a] bünszervezet fogalmának, valamint az azzal együtt járó és az elkövetőre nézve súlyosan hátrányos jogkövetkezményeknek a kiterjesztő jellegű alkalmazása ugyanis már önmagában is ellentétes az alapjogok korlátozásának az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti tesztjével, ami konkrét eljárásban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés szerinti tisztességes eljáráshoz való jog egyik részjogosítványának, a bírói függetlenségnek a megsértéséhez vezet.”⁷²³ Az indítványozó álláspontja az volt, hogy a Kúria jogértelmezése eltér a bünszervezet fogalmától, mivel formálisan értelmezi a törvényi elemeket, ami ahhoz vezet, hogy tágítja a bünszervezet fogalmát. Az indítványozó a Legfelsőbb Bíróság, illetve a Kúria határozataival kapcsolatban arra hivatkozott, hogy „[...] megfigyelhető a bünszervezeti elkövetés rendkívüli expanziója. Az alsóbb bíróságok ugyan törekednek a bünszervezet fogalom szűkítésére, a legfelső bírói fórumok tevékenysége azonban ezzel ellentétes. Ennek eredményeként az egymásnak ellentmondó határozatok már a jobbiztonságot fenyegetik.”⁷²⁴

⁷²⁰ Uo. 76.

⁷²¹ GELLÉR Balázs – AMBRUS István i. m. 62.

⁷²² Uo. 67.

⁷²³ 3004/2020. (II.4.) AB végzés, 14.

⁷²⁴ 3004/2020. (II.4.) AB végzés, 6.

A fentiek felvetik annak lehetőségét is, hogy „[...] a bíróságok nem csupán jogértelmezést végeznek és jogot alkalmaznak, hanem a jogalkotó helyébe lépve – jogot alkotva – a normát a jogalkotó szándékán túlmutató tartalommal töltik meg. Ez utóbbi esetben ugyanis sérül az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése szerinti hatalommegosztás elve.”⁷²⁵. A kiterjesztő értelmezés az alkalmazható jogkövetkezmenyt kiszámíthatatlanná teszi, ezért ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésével.

Összefoglalva a hivatkozott bírósági határozatokban az alábbiak sérültek az indítványozó szerint: Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés⁷²⁶, C) cikk (1) bekezdés⁷²⁷, I. cikk (3) bekezdés⁷²⁸, II. cikk⁷²⁹, XXVIII. cikk (1)⁷³⁰ és (4) bekezdés⁷³¹.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem befogadható az alábbiak miatt. Egyrészt az indítványozó nem indokolta egyértelműen, hogy a megtámadott határozatok miért ellentétesek az Alaptörvény rendelkezéseivel, „[n]em adott választ ugyanakkor az indítványozó arra, hogy a konkrét bírósági határozatok alaptörvény-ellenessége – az indítványozó által alaptörvény-ellenesnek minősített kúriai joggyakorlatból fakadóan – mely konkrét, az adott esetben fennálló indokok alapján állapítható meg.”⁷³² Másrészt a jogbiztonság önmagában nem alapjog, ezért a B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben lehet alapítani, azonban az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó kifogásai nem minősülnek kivételes esetnek.

Az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy „[...] az indítványozó csupán megállapította, hogy a bünszervezet fogalmának a bíróságok általi kiterjesztése az adott alaptörvényi rendelkezés sérelmére vezet, nem határozta meg ugyanakkor sem a következtetése alapjául szolgáló indokokat, sem azt, hogy a bünszervezet-fogalom értelmezése a vele szemben folytatott büntetőeljárásban miért vezetett jogsérelemre.”⁷³³

Az indítványozó az Alaptörvény II. cikkében meghatározott emberi méltósághoz való jog megsértésére is hivatkozott, a sérelmet a bünszervezet céljával, a szándékossággal, illetve a bűnfelelősség elvével összefüggésben felmerülő aggályokkal igyekezett alátámasztani. Az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy az említett „[...] aggályok nem állnak értékelhető összefüggésben az emberi méltósághoz való jog alkotmányos tartalmával. Így az alkotmányjogi panasz ezen elemei kapcsán sem merült fel sem az ügyet érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetősége, sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, amely alapján az indítványi elem érdemi vizsgálatát el kellett volna végezni.”⁷³⁴

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az alkotmányjogi panasz befogadhatóságával szemben támasztott követelményeknek, ezért a befogadás visszautasításra került.

⁷²⁵ 3004/2020. (II.4.) AB végzés, 16.

⁷²⁶ Magyarország független, demokratikus jogállam.

⁷²⁷ A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.

⁷²⁸ Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

⁷²⁹ Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

⁷³⁰ Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

⁷³¹ Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy - nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben - más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.

⁷³² 3004/2020. (II.4.) AB végzés, 23.

⁷³³ 3004/2020. (II.4.) AB végzés, 35.

⁷³⁴ 3004/2020. (II.4.) AB végzés, 40.

IV. 1. 3. Bűnszervezettel kapcsolatos BH-k⁷³⁵

*BH+ 2001.10.453.*⁷³⁶

A Legfelsőbb Bíróság a Bf. V.2494/2001. számú döntésében hangsúlyozta, amikor bűnszervezet szerepel vádként egy ügyben, fennáll a szökés, elrejtőzés veszélye a bűncselekmény súlyossága miatt.

*BH+ 2001.12.558.*⁷³⁷

A Legfelsőbb Bíróság a Bf. 2674/2000. számú döntésében kiemelte, hogy „a bűnszervezetben elkövetés a bűnszövetség súlyosabb formája, nem pusztán több bűncselekmény megvalósítására irányuló megállapodás, hanem bűnöző vállalkozás fenntartása, bűnöző életvitelre való berendezkedés. A bűnszervezetben elkövetés lényeges ismérve, hogy az elkövetők célja rendszeres haszonszerzésre irányul, továbbá a bűnelkövetés folyamatos. [...] A bűncselekmények rendszeres elkövetésére utalás a bűnszervezet esetében helyes jogértelmezés szerint a jogellenes magatartás visszatérő jellegére több bűncselekmény ismétlődésére törekvést feltételez.” A tag az a személy, aki a szervezetbe, közösségbe tartozik, tevékenységében az egésztől – a szervezettől – függ (Magyar Értelmező Szótár).

*BH 2002.173.*⁷³⁸

1998-ban egy bűnszervezet tagjai a zöldhatáron átjuttatott 76 albánt szállítottak tovább, az első és másodfokú bíróság a terheltek büntetőjogi felelősségét a bűnszervezet tagjaként elkövetett embercsempészés büntetében állapította meg. A jogerős határozatok ellen több terhelt nyújtott be felülvizsgálati indítványt anyagi jogszabálysértésre hivatkozva; a végszükségre, mint büntethetőséget kizáró okra tekintettel kérték a felmentésüket. A védekezés lényege, hogy Jugoszlávia koszovói területén nemzetközi beavatkozásra volt szükség a népiertás megakadályozására, a terheltek a biztos halál elkerüléséhez nyújtottak segítséget. A Legfelsőbb Bíróság a védekezést nem fogadta el, mivel egyrészt a jugoszláv állampolgárokat mindhárom alkalommal a magyar államhatár illegális átlépését követően vették át – ahol az életüket nem fenyegette semmilyen veszély –, másrészt a terheltek az illegális határátlépők nemzetiségéről meg sem győződtek.

⁷³⁵ A BH-k körébe sorolom a „sima” BH-kat, illetve a BH+ jelölésű határozatokat.

„A BH+ minden jellemzőjében megegyezik a „sima” BH-val a fellelhetőséget kivéve: a BH+ kizárólag elektronikusan érhető el a Jogkódexben, a HVG-ORAC kiadó kuriózum jellegű, máshol ki nem adott Kúriai döntései jelennek meg ilyen formában (2000-től). Tekintettel arra, hogy viszonylag nehezen hozzáférhető döntvény-forma, ritkán hivatkoznak rá a bíróságok ítéleteikben.” (<https://arsboni.hu/bh-kisokos-ii-resz/>)

⁷³⁶ BH+ 2001.10.453. (BH 2002.88.) I. A vád tárgyává tett olyan bűncselekmény, amelyet a bűnszervezetben elkövetés minősítő körülménye folytán a törvény 5 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyeget, olyan kiemelkedő súlyú, amely miatt a terhelt szökésének, illetve elrejtőzésének veszélye reálisan fennáll, ezért előzetes letartóztatásának fenntartása indokolt.

⁷³⁷ BH+ 2001.12.558. Bűnszervezet megbízásából elkövetett embercsempészet büntetnének megállapítása.

⁷³⁸ BH 2002.173. I. A bűnszervezet tagjaként elkövetett embercsempészés büntetét megvalósítják mindazok, akik előzetes megállapodás alapján, anyagi haszonszerzés érdekében vállalkoznak a külföldről az ún. zöldhatáron átjuttatott személyek továbbszállítására és a megjelölt helyre vitelére (Btk. 218. § (2) bek., (3) bek. 2. tétel).

II. A bűnszervezet tagjaként embercsempészt megvalósító terhelt eredményesen nem hivatkozhat a végszükségre – mint büntethetőséget kizáró okra – azzal az érveléssel –, hogy az illegális határátlépők – a nemzetiségükre tekintettel – saját hazájukban veszélyhelyzetben voltak (Btk. 30. § (1) bek., 218. § (2) bek., (3) bek. 2. tétel).

*BH 2003.6.*⁷³⁹

A terhelt 1998. novemberében ismeretlen társaival bűnszervezet tagjaként ukrán és rendszám nélküli gépjárművekkel 55 – a magyar államhatárt illegálisan átlépő – bangladesi állampolgár továbbszállításában működött közre. A konvojt a járőröknek nem sikerült megállítani, a terhelt által vezetett jármű azonban az árokba csúszott. Az elsőfokú bíróság a terhelt bűnösségét 55 rendbeli társtettesként elkövetett embercsempészség büntetében, illetve jármű önkényes elvételének büntetében mondta ki bűnösnek; az ítéletet a megyei bíróság is helybenhagyta.

A terhelt védője sérelmezte a bűnszervezet tagjaként történő minősítést, ezért felülvizsgálati indítványt nyújtott be a Legfelsőbb Bírósághoz, álláspontja szerint nem voltak megállapíthatóak a bűnszervezet törvényi ismérvei. A védő úgy érvelt, hogy nem volt igazolva a terhelt cselekményének rendszeressége, illetve a bűncselekmények rendszeres elkövetése révén a haszonszerzés végett létrejött bűnszövetség.

A Legfelsőbb Bíróság a Bfv. IV.313/2001. számú végzésében hatályukban fenntartotta a határozatokat, rámutatott, hogy a konvoj megegyező típusú gépjárművekből történő összeállítása, illetve azok leplezése több személy előzetes szervezését igényelte. Továbbá a bíróság szerint egyértelmű, hogy a szállítások összes részletét megtervező bűnszervezetek célja a szervezet folyamatos működtetése, mivel kizárólag ezáltal érhető el az előzetesen befektetett jelentős szervezőmunkához képest megfelelő haszon.

A Legfelsőbb Bíróság kiemelte, hogy a törvény a bűnszervezetnek és nem a tagjának a rendszeres haszonszerzési célját kívánja meg, ezért nincs jelentősége a terhelt vonatkozásában a rendszeresség igazolásának.

*BH+ 2004.11.496.*⁷⁴⁰

2000. áprilisában az I. rendű terhelt és társai az erősen áradt Tisza partján 9 külföldi állampolgárt vettek át ukrán embercsempészekről, majd az államhatár közeléből ismeretlen helyre szállították őket. Az elsőfokú bíróság az I. rendű terheltet 9 rendbeli társtettesként elkövetett embercsempészség büntetében marasztalta el, a másodfokú bíróság a cselekményt bűnszervezet megbízásából elkövetett embercsempészségnek minősítette. Az I. rendű terhelt védője a felülvizsgálati indítványban vitatta a bűnszervezet fennállását, álláspontja szerint a bíróságok nem indokolták meg a bűnszervezet megbízásából elkövetés megállapítását.

A Legfelsőbb Bíróság alaposnak találta az indítványt, a Bfv. II.2031/2003. számú ítéletében kifejtette, hogy az elkövetőnek a bűnszervezettel kapcsolatban kell állnia, továbbá a tudatának át kell fognia, hogy egy bűnszervezet tagja, vagy annak megbízásából hajtja végre a cselekményt. A bíróság kifejtette, hogy a tényállás nem tartalmazott olyan ténybeli adatokat, amelyekből következtetni lehetne a bűnszervezet fennállására, a terheltnek a bűnszervezettel történő összehangolt kapcsolatára, illetve arra, hogy szervezett keretek között működő

⁷³⁹ BH 2003.6. Az embercsempészségnek – bűnszervezet tagjaként történő – elkövetésére következtetni lehet, ha az elkövető jogtalanul vesz el járművet a nagy létszámú és több ezer kilométer távolságból Magyarországra érkező külföldi állampolgárok továbbszállítására, amelyhez több gépkocsiból álló konvojt hoz létre; a gépkocsikat – a nyomravezetés meghiúsítása végett – hamis vagy hamisított rendszám táblákkal látja el; az oszlopban, nagy sebességgel haladó gépkocsik összehangolt tevékenységgel hiúsítják meg a rendőri üldözést és kerülnek ki az úttorlaszt; ezekből a tényekből okszerűen vonható le az a jogi következtetés, hogy csak a több országot átfogó, az utazás minden részletét megtervező és jelentős anyagi haszon reményében eljáró bűnszervezet képes az összehangolt embercsempészet lebonyolítására. (Btk. 137. § 8. pont, 218. § (3) bek. 1. tét.)

⁷⁴⁰ BH+ 2004.11.496. A bűnszervezet tagjaként vagy megbízásából elkövetés megállapításának előfeltétele, hogy a tényállás olyan ténybeli adatokat tartalmazzon, amelyekből megalapozottan lehet következtetni a törvényi fogalom-meghatározásának megfelelő bűnszervezet fennállására, a terheltnek e szervezettel való tudatos, összehangolt kapcsolatára, illetve arra, hogy ilyen szervezett keretek között működő bűnözői csoportok megbízásából cselekedett (1998. évi LXXXVII. törvény 35. §-ával megállapított Btk. 137. § (8) pontja)

bűnözői csoportok megbízásából cselekedett. A fentiekre tekintettel törvénysértő volt a másodfokú bíróság minősítése.

*BH+ 2006.3.100.*⁷⁴¹

2002. novemberében a III. rendű terhelt a magyar – ukrán vízi határon 26 kínai állampolgárnak nyújtott segítséget az államhatár illegális átlépéséhez; a migránsok 2–3 fős csoportokban egy csónak segítségével keltek át a Tiszán. Az átkelést megelőzően a terhelt az ukrán embercsempészekkel megállapodott a határátlépés módjában, helyében és idejében.

Mind az első, mind a másodfokú bíróság embercsempészség – melyet bünszervezetben, társtettesként vitt végbe – miatt ítélte el.

A terhelt és védője felülvizsgálati indítványt nyújtott be, mivel a bünszervezetben történő véghezvitel nem állapítható meg.

A Legfelsőbb Bíróság a Bfv. III. 851/2005. számú végzésében kiemelte, hogy a bünszervezetben való elkövetés megállapíthatóságának nem feltétele, hogy az elkövető a bünszervezet tagja legyen; neki azzal kell tisztában lennie, hogy a súlyos szándékos bűncselekményt – amely elkövetésében részt vesz –, olyan bűnözésre alakult csoport hajtja végre, amely megfelel a bünszervezet törvényi kritériumainak. Egy működő bünszervezethez eseti jelleggel, egyetlen cselekménnyel is lehet kapcsolódni. A Legfelsőbb Bíróság rámutatott, hogy a struktúra kiépítéséhez jelentős, hosszú távon megtérülő erőforrás lekötése szükséges, ezért a migránsokat Oroszországból Ukrajnán át Magyarországra szállító bűnözői csoport hosszabb időre szervezettsége nem lehet kétséges.

*BH 2007.3.*⁷⁴²

2001. januárjában a III. rendű terhelt elmondta az I. rendű vádlottnak, hogy kapcsolatai révén kokaint tud Magyarországra hozatni, a behozatalhoz futárokat keres. Áprilisban az I. rendű vádlott elutazott Dél–Amerikába, ahol találkozott a szintén futár feladatokat ellátó II. rendű vádlottal; a két vádlott összesen 614 gramm tiszta hatóanyag tartalmú kokaint – 57, illetve 40 db tablettát – csempésztett Európába.

Az elsőfokú bíróság kábítószerrel visszaélés büntetében mondta ki bűnösnek a három vádlottat. Az ügyészség a fellebbezésében kifejtette, hogy a bíróság tévesen mellőzte a bünszervezet keretében, illetve megbízásából elkövetést. A Fővárosi Ítéletábrla a 3. Bf. 201/2005. számú ítéletében rámutatott, hogy a III. rendű vádlottnak tudomása volt a kábítószer behozatalára vonatkozó felhíváskor arról, hogy ez egy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoportban tud megvalósulni. Az ítéletábrla megjegyezte, hogy a III. rendű vádlott tudomással bírt a bűncselekmények elkövetésére létrejött szervezet tagoltságáról, céljáról; ezért vele szemben a bünszervezetben való elkövetést is megállapította. A másodfokú bíróság szerint nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor az I. és II. rendű vádlottak cselekményét nem minősítette bünszervezetben elkövetettként, mivel a tényállás nem tartalmaz erre utaló megállapításokat.

⁷⁴¹ BH+ 2006.3.100. A bünszervezetben való elkövetés akkor is megállapítható, ha az elkövető csak egyetlen cselekménnyel, de a bünszervezet jellegét felismerve vesz részt annak tevékenységében (Btk. 137. § 8. pont, 218. § (1) és (2) bek.)

⁷⁴² BH 2007.3. A bünszervezetben való elkövetést meg kell állapítani, ha az elkövető tisztában volt azzal, hogy háromnál több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoportban követ el súlyos bűncselekményt, kábítószerrel visszaélést (Btk. 137. § 8. pont).

*BH+ 2008.8.392.*⁷⁴³

A terheltet az elsőfokú bíróság 29 rendbeli bünszervezetben elkövetett vagyron elleni bűncselekmény miatt különös visszaesőként ítélte el; az ítélet kihirdetését követően a bíróság fenntartotta a terhelt előzetes letartóztatását az eljárás jogerős befejezéséig. Az ítéletábla fenntartotta az előzetes letartóztatást, ezért a terhelt és védője fellebbezett. A Legfelsőbb Bíróság a Bfv. III.93/2008. végzésében kifejtette, hogy „[...] a nagy számú, jelentős súlyú, bünszervezetben elkövetett vagyron elleni bűncselekményekért elítélt különös visszaeső vádlottal szemben a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamára tekintettel a szökés, elrejtőzés veszélye jelenleg is fennáll, és a bűnisméltés reális lehetőségével is számolni kell.” A fentiekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság az ítéletábla végzését helybenhagyta.

*BH+ 2008.10.439.*⁷⁴⁴

Két terhelt 2002-ben elvállalta a Magyarországra csempészett külföldiek őrzését egy pihentetőhelyen, ahol figyelőállások voltak, illetve megtévesztési céllal állatokat tartottak. A migránsok őrzéséért a terheltek naponta 10.000,- Ft-ot kaptak. Az elsőfokú bíróság az I. és II. rendű terheltet folytatólagosan, államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva, üzletszerűen elkövetett embercsempészés büntetében mondta ki bűnösnek.

A jogerős ügydöntő határozat ellen a megyei főügyészség felülvizsgálati indítványt nyújtott be a minősítés megváltoztatása, bünszervezetben elkövetés megállapítása és végrehajtandó fegyházbüntetés kiszabása mellett kiutasítás, illetve a feltételes szabadlábra helyezésből kizárás érdekében. Az indítvány szerint a terheltek számára nyilvánvaló volt, hogy a migránsok indulási országa és úticélja között több országhatár illegális átlépését kell megszervezni, ehhez pedig láncolatossá tevőre van szükség; a hosszabb távú elkövetésre utal az ingatlanban talált nagy mennyiségű élelmiszer.

A Legfelsőbb Bíróság a Bfv.III. 409/2007. számú végzésében kifejtette, hogy az indítvány nem alapos. A tényállás kizárólag azt tartalmazza, hogy a terheltek kapcsolatba kerültek egy, bünszervezet megbízásából tevékenykedő olyan személlyel, aki ellenszolgáltatásért migránsok őrzésével bízta meg őket; illetve a két terhelt több alkalommal nyújtott segítséget külföldieknek az államhatár illegális átlépéséhez. A Legfelsőbb Bíróság szerint azonban a tényállás nem tartalmaz információt a két terhelt és a bünszervezet megbízásából tevékenykedő személy közötti kapcsolat tartalmára vonatkozóan, illetve arra, hogy a két terhelt részt vett-e az ingatlan átalakításában. Továbbá nem tisztázott az őrzött migránsok száma, származási és célország, illetve a Magyarországra való bejutások módszere és a határátlépés gyakorisága.

A Legfelsőbb Bíróság kiemelte, hogy a bünszervezet tárgyi ismérveinek léte önmagában nem vezet a bünszervezetben elkövetés megállapításához, mivel további feltétel, hogy azokat az elkövető az „alapcselekmény” megvalósításakor felismerje. A rendelkezésre álló adatokból nem lehetett a két terhelt „alapcselekményt” meghaladó, a bünszervezetben elkövetést is átfogó szándékára következtetni.

⁷⁴³ BH+ 2008.8.392. Az előzetes letartóztatás fenntartása indokolt azzal a vádlottal szemben, akit jelentős súlyú, bünszervezetben elkövetett vagyron elleni bűncselekmények miatt, mint különös visszaesőt nem jogerősen nyolc évi fegyházra ítéltek (Be. 327. § (2) bek.).

⁷⁴⁴ BH+ 2008.10.439. A bünszervezetben való elkövetés akkor állapítható meg, ha az elkövető a bűncselekmény – az embercsempészés – megvalósításához azt is felismeri, hogy cselekményével egy bünszervezet működéséhez is hozzájárul (Btk. 137. § 8. pont; 218 § (1) bek.).

*BH 2008.139.*⁷⁴⁵

A bírósági határozatban szereplő jogesetet az értekezés IV. 7. 2. Kecskeméti maffiaper pontjában dolgoztam fel. Álláspontom szerint megtévesztő az adott BH összefoglalója – miszerint *a bűnszervezet léte megállapítható akkor is, ha – a hosszabb időre szervezett és összehangoltan működő – legalább három főből álló csoport – beleértve a büntetendő előkészületet és a kísérletet is – még egyetlen bűncselekményt sem követett el, de több, a törvényben meghatározott súlyú bűncselekmény elkövetése a célja –*, mivel a jogesetben az emberölés előkészületén kívül a terheltek terhére rótták a fegyvercsempészet büntetést is. Továbbá kiemelő, hogy a gyakorlatban soha nem fordul elő, hogy kizárólag valamely bűncselekmény előkészülete vonatkozásában állapítják meg a bűnszervezetben történő elkövetést, az előkészület – egyéb bűncselekmény hiányában – bűnszervezetben történő elkövetése csupán elméletben lehetséges. A kutatás során nem talákoztam olyan jogesettel, ahol kizárólag az előkészületi stádiumban lévő bűncselekmény esetén merült fel a bűnszervezet kérdésköre.

Kérdésként vetődhet fel, hogy mely bűncselekmények előkészületének vonatkozásában állapítható meg a bűnszervezetben történő elkövetés. Elméletben bármely bűncselekmény előkészülete – amennyiben a büntetési tétel eléri az ötévi szabadságvesztés büntetést – elkövethető bűnszervezetben, azonban a gyakorlatban álláspontom szerint az emberölésnél és a vagyon elleni erőszakos bűncselekményeknél jöhet szóba. Adott esetben a bűnszervezetben elkövetni szándékozott bűncselekmény előkészületi szakban történő „megrekesztése” a felderítő munka non plus ultrája.

*BH 2009.96.*⁷⁴⁶

2002. decemberében egy bűnszervezet tagjai 15, 2003. áprilisában 12 afrikai személynek nyújtottak segítséget az osztrák–magyar államhatár illegális átlépéséhez. A XII. rendű terhelt mindkét esetben előfutó feladatokat látott el.

Az elsőfokú bíróság a XII. rendű terheltet bűnösnek mondta ki folytatólagosan, vagyoni haszonszerzési végett, több személynek segítséget nyújtva, bűnszervezetben elkövetett embercsempészés büntetében. Az elsőfokon kiszabott 2 év 4 hónap börtönbüntetés tartamát a másodfokú bíróság 1 év 6 hónapra enyhítette.

A terhelt a védője útján felülvizsgálati indítványt terjesztett elő, mivel álláspontja alapján törvénysértően került sor a bűnszervezetben elkövetés megállapítására, amelynek következtében törvénysértő büntetést szabtak ki. A terhelt személyesen csak egy terhelt társát ismerte, illetve a bűncselekményből származó haszonból nem részesedett.

A Legfelsőbb Bíróság a Bfv. II. 860/2006. számú végzésében kifejtette, hogy a XII. rendű terhelt a bűnszervezet más tagjaival is kapcsolatban állt, látta a külföldi személyek

⁷⁴⁵ BH 2008.139. I. A bűnszervezet léte megállapítható akkor is, ha – a hosszabb időre szervezett és összehangoltan működő – legalább három főből álló csoport – beleértve a büntetendő előkészületet és a kísérletet is – még egyetlen bűncselekményt sem követett el, de több, a törvényben meghatározott súlyú bűncselekmény elkövetése a célja. (Btk. 137. § 8. pont)

II. A bűncselekmény bűnszervezetben elkövetésének megállapításához a törvényi követelményeken túl többletkövetelmény – pl. bűnös profitszerzés célzata – nem szükséges. A bűnszervezetben elkövetett egyetlen ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény is mellőzhetlenné teszi a törvényben meghatározott büntetékiszabási következmények alkalmazását, feltéve, hogy a terhelt tudata átfogta a bűnszervezet létét, és azt, hogy a bűnszervezet működésének keretei között cselekszik (Btk. 36. § (3) bek. b) pont, 42. § (3) bek., 47. § (4) bek. d) pont, 77/B. § (4) bek., 90. § c) pont, 89. § (1) és (3) bek.).

⁷⁴⁶ BH 2009.96. I. Bűnszervezetben követi el az embercsempészés büntetést, aki – általa is tudottan – megfelelő úti okmányokkal nem rendelkező afrikai országok állampolgárainak anyagi ellenszolgáltatás fejében Olaszországba juttatásával foglalkozó csoport tevékenységéhez oly módon kapcsolódik, hogy a migránsokat hamis rendszámmal szállító gépjárművek Magyarországon és Ausztriában való haladását az általa vezetett gépkocsival előfutói tevékenységgel biztosítja (Btk. 137. § 8. pont, 218. § (1) bek.).

II. Bűnszervezetben elkövetést az ítélet rendelkező részében a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezéshez kapcsolódóan kell kifejezésre juttatni (Btk. 98. §).

átvételét, átadását, értesült az Ausztriába csempészésükről. A Legfelsőbb Bíróság szerint a felülvizsgálati indítvány aaptalan, „[...] a XII. rendű terhelt és a társai által végrehajtott, a legapróbb részletekre is kiterjedően, a konspiráció követelményeinek megtartásával összehangolt és kivitelezett alapcselekmények kellő alapot szolgáltatnak a bűnszervezetben elkövetés megállapításához.”

A Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozta, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés már nem Különös részi minősítő körülmény, hanem a büntetés kiszabására vonatkozó Általános részi rendelkezés; emiatt az ítélet rendelkező részében a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezéshez kapcsolódóan kell kifejezésre juttatni.

*BH+ 2009.6.240.*⁷⁴⁷

2005. januárja és júniusa között a bűnszervezet tagjai szinte minden nap Ausztriába szállítottak határátlépéshez szükséges okmányok nélkül moldáv, ukrán, indiai, kínai migránsokat. Az V. rendű terhelt – aki a szállítási időpontokat, migránsok számát, azok felvételének helyét közvetítette a terheltek között, illetve aki pénzt adott át az előfutónak – 9 alkalommal nyújtott segítséget a külföldi állampolgároknak.

Az első és másodfokú bíróság a terheltet bűnösnek mondta ki bűnszervezetben, üzletszerűen, folytatólagosan, társtettesként elkövetett embercsempészés büntetében. A terhelt meghatalmazott védője felülvizsgálati indítványt nyújtott be arra hivatkozással, hogy a bűncselekmény bűnszervezetben elkövettként minősítése törvénysértő. A Legfelsőbb Bíróság a Bfv. II. 844/2007. számú végzésében a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyet, kiemelte, hogy a migránsok, illetve szállítások számára, rendszerességére tekintettel az V. rendű terheltnek tudomással kellett bírnia arról, hogy a szervezet legkevesebb három tagból áll; „[...] a konspiráció követelményeinek megtartásával összehangolt és kivitelezett alapcselekmények, ezért kellő alapot szolgáltatnak a bűnszervezetben elkövetés megállapításához.”

A Legfelsőbb Bíróság ebben a jogesetben is kiemelte, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés nem Különös részi minősítő körülmény, emiatt a rendelkező részben a büntetés kiszabásánál kell megjelölni.

*BH+ 2009.7.290.*⁷⁴⁸

2005-ben a bűnszervezet tagjai 7 hónapon át segítettek moldáv migránsoknak abban, hogy a nyugati zöldhatáron át elhagyják Magyarországot. A II. rendű terhelt több külföldit szállított a gépjárműjével, amikor a határőrség tetten érte a terhelteket.

A II. rendű terhelt bűnösségét mind az első, mind a másodfokú bíróság megállapította; a másodfokú bíróság a minősítést társtettesként, vagyoni haszonszerzés végett, az államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva elkövetett embercsempészés büntetetté változtatta, megállapította, hogy a terhelt bűnszervezet tagjaként követte el a cselekményt.

A terhelt védője a felülvizsgálati indítványban támadta a cselekmény bűnszervezetben történt elkövetésének megállapítását. A Legfelsőbb Bíróság a Bfv. II. 173/2008. számú végzésében hatályában fenntartotta a jogerős ítéletet, „[...] aggálytalanul megállapíthatónak találta, hogy a II. r. terhelt elbírált cselekményével az általa jól felismerhető embercsempészet büntetetté végrehajtott bűnszervezethez kapcsolódott.”

A Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozta, hogy a megváltozott jogi szabályozás nem ismeri a bűnszervezet hierarchiájában a különböző kapcsolódási szerepeket (tag, vezető), emiatt a

⁷⁴⁷ BH+ 2009.6.240. Bűnszervezetben követi el az embercsempészés büntetettét, akinek tudomása van arról, hogy háromnál több személyből álló csoport tagjaként több migráns személynek anyagi haszonszerzés végett nyújt segítséget az államhatár jogellenes átlépéséhez (Btk. 98. §, 137. § 8. pont, 218. §, 4/2005. BJE).

⁷⁴⁸ BH+ 2009.7.290. A bűnszervezetben elkövetés a büntetés kiszabását érintő rendelkezés, amelynek alkalmazhatóságánál nincs jelentősége a bűnszervezetben cselekvés minőségének, a megállapíthatóságához elegendő a bűnszervezet működéséhez történő bármely hozzájárulás (Btk. 98. §).

terhelt cselekménye nem jelölhető a bűnszervezet tagjaként kifejtett ténykedéssel; a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása szempontjából pedig közömbös a bűnszervezetben kifejtett cselekvés bűnszervezeti hierarchián belüli helye, szerepe.

*BH+ 2010.1.7.*⁷⁴⁹

2004. áprilisa és 2004. júliusa között a bűnszervezet tagjai Magyarországra beutazó külföldi állampolgároknak nyújtottak segítséget az osztrák–magyar államhatár illegális átlépéséhez. A II. rendű terhelt 9 alkalommal összesen 178 migránsnak nyújtott segítséget. Az elsőfokú bíróság a terhelt bűnösségét bűnszervezetben, üzletszerűen, társtettesként, folytatólagosan elkövetett embercsempészás büntetében állapította meg. A másodfokú bíróság a minősítést megváltoztatta, mivel a helyes minősítés egy rendbeli, társtettesként, folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett embercsempészás büntette, amelyet a terhelt bűnszervezetben követett el.

A jogerős határozattal szemben a terhelt védője felülvizsgálati indítványt terjesztett elő, álláspontja szerint anyagi jogszabálysértés és törvénysértő büntetés kiszabására került sor. A Legfelsőbb Bíróság a Bfv. II. 646/2008. végzésében a megtámadott határozatokat hatályában fenntartotta, kifejtette, hogy a II. rendű terhelt a társaival hosszabb időn keresztül jól szervezett módon, telefonos kapcsolattartással konspiráltan tevékenykedett. A szervezet a szállítóeszközöket, sofőröket biztosította; a migránsokat a határig vagy egyenesen Ausztriába szállították. A II. rendű terhelt a bűnszervezetet működtető maghoz tartozott, a Legfelsőbb Bíróság szerint a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása nem kétséges.

*BH 2010.264.*⁷⁵⁰

A bírósági határozatban szereplő jogesetet az értekezés IV. 7. 1. Loncsik pontjában dolgoztam fel.

*BH+ 2010.8.338.*⁷⁵¹

2005. március–áprilisában a bűnszervezet török és szerb–macedón állampolgárokat juttatott át illegálisan az osztrák–magyar zöldhatáron vagy a határátkelőhelyeken. A XI. rendű terhelt két alkalommal egy kölcsönkapott gépjárművel 3 migránsnak nyújtott segítséget. Az elsőfokú bíróság a terhelt bűnösségét 1 rendbeli társtettesként, folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett embercsempészás büntetében – melyet bűnszervezetben követett el – és 3 rendbeli bűnsegédként elkövetett közokirat–hamisítás büntetében; a másodfokú bíróság 1 rendbeli, társtettesként, folytatólagosan elkövetett embercsempészás büntetében – melyet

⁷⁴⁹ BH+ 2010.1.7. Bűnszervezetben követi el az embercsempészás büntettét, aki rendszeres haszonszerzésre törekedve három társával közösen szállítóeszközök, gépkocsivezetők, határhoz felvezető járművek, az osztrák oldalon fogadó személyek biztosításával segítséget nyújt külföldi állampolgároknak a magyar-osztrák államhatárnak meg nem engedett módon történő átlépéséhez (Btk. 98. §, 137. § 8. pont, 218. § (1) bek. b) pont, (3) bek. c) pont, 4/2005. BJE hat.).

⁷⁵⁰ BH 2010.264. I. A 2002. április 1. napja előtt bűnszervezetben elkövetett, és ezen időpontot követően elbírált legalább öt évi szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény esetében az elbíráláskor hatályos törvény alkalmazása – a büntetési tétel felső határának törvényben előírt kétszeresére emelkedése folytán – az elkövető számára rendszerint nem eredményezhet kedvezőbb határozatot, ezért a cselekményt az elkövetéskor hatályos büntetőtörvényt alkalmazva kell elbírálni (Btk. 2. § 98. § (1) bek.).

II. A büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezés nem vezethet az elkövetéskori és az elbíráláskori büntetőtörvény vegyített alkalmazásához. Az elkövetéskori törvény alkalmazása esetén a kiutasítás mellékbüntetés alkalmazási feltételei is aszerint alakulnak, akkor is, ha az elbíráláskori szabályok ebben a tekintetben az elkövetőre nézve kedvezőbbek (Btk. 2. §, 61. §.).

⁷⁵¹ BH+ 2010.8.338. Az embercsempészás büntetékének bűnszervezetben elkövetése az államhatárnak más által meg nem engedett módon átlépéséhez csupán két alkalommal segítséget nyújtó terhelt esetében is megállapítható, ha az elkövetés körülményei alapján tisztában volt azzal, hogy bűnszervezet tevékenységéhez tartozó folyamat részeként valósította meg a cselekményét (Btk. 137. § 8. pont, 218. § (1) bek., 4/2005. BJE.).

bűnszervezetben követett el – és 3 rendbeli bűnsegédként elkövetett közokirat-hamisítás büntetében állapította meg.

A terhelt védője a felülvizsgálati indítványában kifejtette, hogy nem állapítható meg a terhelt vonatkozásában a bűnszervezetben történő véghezvitel – egy alkalommal kizárólag a felvezető gépjárműben ült, nem kapott juttatást stb. –. A Legfelsőbb Bíróság a Bfv.II. 198/2009. számú végzésében hatályában fenntartotta az ítéletet; álláspontja szerint a terhelt az elkövetés körülményire tekintettel tisztában volt azzal, hogy a migránsoknak történő segítségnyújtás bűnöző csoport szervezett együttműködésével valósulhat meg. A terhelt láncszerűen és nem elszigetelten követte el a bűncselekményt; tudata átfogta a bűnszervezet tevékenységi körébe kapcsolódás tényét.

*BH+ 2010.11.472.*⁷⁵²

2002. októberében a vádlottak ismeretlen forrásból vásároltak meg egy gazdasági társaságot, amely felhasználásával bűncselekményeket követtek el. A társaság képviselői olyan gyártókat, illetve forgalmazókat kerestek fel, amelyek termékeit a feketepiacon könnyen értékesíthettek. A vádlottak halasztott fizetésben akartak megállapodni, amennyiben a szállítók ezen ajánlatot nem fogadták el, az I–III. rendű vádlottak által irányított másik gazdasági társaság egyenlítette ki az ellenértéket. Miután a szállítók engedélyezték a halasztott fizetést, nagyobb mennyiségű árut rendeltek az első fizetési határidők lejárta előtt. A vádlottaknak nem állt szándékukban a vételár kifizetése; a fentiekben túl a gazdasági társaság raktárhelyiségeket bérelt, azonban a bérleti díjat sem fizették meg.

Az I. rendű vádlott ügyvezetőként irányította a gazdasági társaságot, ő látta el utasításokkal az alkalmazottakat, ő kötötte meg a szerződéseket a partnerekkel. A II. rendű vádlott irányította a területi képviselőket – akik nem voltak tisztában a vádlottak szándékával –, ő határozta meg, hogy mikor, milyen mennyiséget rendeljenek, továbbá ő szervezte a termékek feketepiacon történő értékesítését. A III. rendű vádlott a korábban felszámolt cége irodai berendezéseit, számítógépeit átadta a gazdasági társaságnak, továbbá tanácsokat adott az I. rendű vádlottnak. A II–III. rendű vádlottak a társaság alkalmazottainak nem a valódi nevükön mutatkoztak be. A vádlottak 118,4 millió forint kárt okoztak a sértetteknek.

Az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy az I–III. rendű terhelt cselekvősége alkalmas a bűnszervezet megállapítására, azonban az ítélet rendelkező részében nem került feltüntetésre a bűnszervezetben történő elkövetés. A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság a bűnszervezettel kapcsolatos megállapításait, az ítélet indokolásában rámutatott, hogy a bűnszervezet megállapításához nem szükséges az alá-fölrendeltség, nincs szükség a vertikális tagoltságra.

Az I. rendű terhelt és a II. rendű terhelt védője törvénysértő büntetésre hivatkozva nyújtott be felülvizsgálati indítványt. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint mind az első, mind a másodfokú bíróság helyesen minősítette a bűncselekményeket, továbbá törvényesen állapították meg a bűnszervezetben történő elkövetést.

A III. rendű terhelt szintén benyújtotta a felülvizsgálati indítványt, mivel álláspontja szerint törvénysértően került sor a cselekményeinek bűnszervezetben elkövetettnek minősítésére, ezért a büntetés törvénysértő. A Legfelsőbb Bíróság a Bfv.II./820/2009. számú végzésében kiemelte, hogy a terhelt a gazdasági társaságot nem gazdálkodás céljára

⁷⁵² BH+ 2010.11.472. I. A bűnsegédi bűnrészesség megállapításához elégséges, ha a terhelt tisztában van a társai által végrehajtott csálások valamennyi releváns mozzanatával, tevékenységével ténylegesen és eredményesen mozdítja elő a tetteseknek az egyes sértetteket megtévesztő és megkárosító cselekményét. A bűnsegély megállapítása körében az már közömbös, hogy az egyes sértettek esetében a terhelt tanúsított-e további konkrét, csak e sértettek megtévesztéséhez kapcsolódó segítséget (Btk. 21. § (2) bek., 318. § (1) bek.).

II. Bűnszervezetben elkövetés a részesek (a felbújtó és a bűnsegéd) esetében is megállapítható, ha a bűnszervezet tárgyi fogalmának tudatában működnek közre öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetésében (Btk. 19. §, 21. §, 137. § 8. pont).

alapították, a cég kizárólag a bűncselekmények elkövetéshez szükséges háttérrel és eszközrendszerrel biztosította. A III. rendű terhelt alakította ki a csalások elkövetésének feltételrendszerét, ezzel, illetve a segítségnyújtással (tanácsadás) közreműködött a bűncselekmények elkövetésére alapított társaság tevékenységében. A Legfelsőbb Bíróság – hangsúlyozva, hogy az ítéleti tényállás alátámasztja a bünszervezetben elkövetés megállapítását – a határozatokat hatályukban fenntartotta.

*BH 2011.299.*⁷⁵³

2001-ben egy bünszervezet tagjai megállapodtak, hogy az ukrán–magyar zöldhatárán átjuttatott harmadik országbeli külföldi személyek továbbszállítását végzik anyagi ellenszolgáltatásért. 2001. június 23-án egy mikrobusszal 30 migránst szállítottak, azonban a határőrök 45 km üldözést követően elfogták a sofőrt, illetve előállították a migránsokat. Az elsőfokú bíróság a migránsokat szállító buszt felvezető terhelt bűnösségét 30 rendbeli társtettesként, bünszervezet megbízásából elkövetett embercsempészség büntettségében állapította meg, a másodfokú bíróság a minősítést 30 rendbeli társtettesként elkövetett embercsempészség büntettségére változtatta.

A terhelt felülvizsgálati indítványt terjesztett elő, ugyanis álláspontja szerint bűnössége nem bizonyított; illetve a bünszervezet megbízásából elkövetés megállapításához elegendő adat nem áll rendelkezésre. A Legfelsőbb Bíróság a Bfv. II.389/2010. számú végzésével hatályában fenntartotta a megtámadott határozatot, kiemelte az egységes bírói gyakorlatot, mely szerint „[a]ki idegen országok állampolgárainak a körülményekből következően ismerten több országhatáron keresztül is történő szervezett átjuttatásába a jelen ügyben is leírt módon kapcsolódik, az tisztában van azzal, hogy az adott tevékenység csak bűnöző csoport (túlnyomó részt bűnöző csoportok) szervezett együttműködése révén valósulhat meg”.

*BH 2016.5.*⁷⁵⁴

A bírósági határozatban szereplő jogesetről külön tanulmányt⁷⁵⁵ készítettem.

⁷⁵³ BH 2011.299. Bünszervezetben követi el az embercsempészség büntettét, aki a társaival abban állapodik meg, hogy a zöld határon átjuttatott harmadik országbeli személyek Magyarország területén továbbszállítását anyagi ellenszolgáltatás fejében megszervezi, azt lebonyolítja és e megállapodás alapján társtettesként egyetlen cselekményt valósítanak meg. (Btk. 20. § (3) bek., 218. § (1) bek. b) pont; 4/2005. BJE).

⁷⁵⁴ BH 2016.5. I. A bünszervezetben elkövetés megállapítása és a büntetőtörvény általános részében előírt jogkövetkezmények alkalmazása indokolt, ha a jelentős értékre, üzletszerűen, dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás – több tartálykocsi olaj eltulajdonításával, több személyt foglalkoztató információs rendszer segítségével, a biztonsági berendezések semlegesítésével, a biztonsági szolgálat, fegyveres őrsgég egyes tagjainak aktív közreműködésével, a lopott, nagy mennyiségű, többmillió értékű olaj szervezett elszállításával, tárolásával és terítésével történik (1978. évi IV. tv. 137. § 8. pont).

II. Bünszervezetben követi el bűncselekményeit az a terhelt, aki azokban három alkalommal tevékenyen úgy vesz részt, hogy konkrét feladatainak végrehajtásához több büntársával lép kapcsolatba, részcselekményeit a kapcsolattartás céljára kapott mobiltelefonon velük egyeztetve, a rá előre kiosztott szerepet ellátva az üzemanyag-tároló telephely kapuját az eltulajdonított üzemanyagot elszállító tartálykocsik akadálytalan be- és kijutásához nyitja és zárja. Az elkövetésnek ezen körülményeiből ugyanis szükségképpen felismeri, s annak tudatában cselekszik, hogy nem alkalmoszerű bűnelkövetéshez társult, hanem hosszú távú célok megvalósítására alapult szerveződéshez csatlakozott, és azzal bűncselekmények láncolatossá válásának cselekvő részesévé vált (1978. évi IV. tv. 137. § 8. pont, 316. § (1) bek., (2) bek. c), d) pont, (6) bek. b) pont).

⁷⁵⁵ NAGYCENTKI Tamás: Olajozott bünszervezet (Koszi – klán). *Ügyészek Lapja*, 2018/3., 37-58.

*BH 2016.234.*⁷⁵⁶

A bűnszervezet 2010-ben határokon átnyúló kábítószer-kereskedelemmel foglalkozott, három alkalommal – másfél éves időszak alatt – szállítottak kábítószerrel Magyarországra, ahol adagolásra, raktározásra, értékesítésre került sor.

Az elsőfokú bíróság az I. rendű terhellet bűnösnek mondta ki kábítószer-kereskedelem büntetében; a másodfokú bíróság társtettesként elkövetett kábítószerrel visszaélés büntetében állapította meg a bűnösségét, a büntetést mint bűnszervezetben elkövetővel szemben tekintette kiszabottnak.

A terhel védője arra hivatkozva terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, hogy az ítéletábla törvénysértően állapította meg a bűnszervezetben elkövetést, így a büntetés is törvénysértő. A Legfőbb Ügyészség a megtámadott határozat hatályában tartására tett indítványt, mely szerint a tényállás tartalmazza az elkövetők széles és pontosan nem behatárolható körét; így egyértelmű a három vagy több személyből álló csoport léte.

A Kúria a Bfv. I. 1800/2015. számú végzésében helyállónak találta az ítéletábla azon indokolását – több személyből álló, határokon átnyúló kábítószerrel kereskedő csoport, munkamegosztás, konspiratív működés, többszöri szállítás, hosszabb időre szerveződés –, amely szerint az I. rendű terhelterhére a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítható. A Kúria hatályában fenntartotta a jogerős ítéletet, kifejtette, hogy az I. rendű terhel a cselekmények aktív szervezőjeként, irányítójaként tisztában volt a bűnszervezet összes ismérével, a külső tárgyi jellegű ismérveket is felismerte.

*BH 2018.37.*⁷⁵⁷

A XIII. rendű terhellet az elsőfokú bíróság bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett embercsempészés büntetében, mint bűnszervezetben elkövetőt ítélte szabadságvesztésre. A másodfokú bíróság az ítéletet megváltoztatta: a vagyoneklobzás mértékét csökkentette és a bűnügyi költséggel kapcsolatos rendelkezéseket pontosította, az elsőfokú ítéletet a terhel vonatkozásában egyebekben helybenhagyta.

A terhel védője felülvizsgálati indítványt nyújtott be a bűnszervezetben elkövetés megállapítás miatt. A Kúria a Bfv. II. 1123/2017. számú végzésében kiemelte, hogy a XIII. rendű terhel tisztában volt azzal, hogy a cselekménye egy kiépített elosztó mechanizmushoz – bűnszervezethez – kapcsolódik. A bűnszervezetben részvétel megállapítását a Kúria szerint a számadat – hét szállítás – is alátámasztja, továbbá a végrehajtás módjából is arra lehet következtetni, hogy a terhel tisztában volt a többes elkövetéssel. A leírtakból az a következtetés vonható le, hogy a terhel tudta, hogy a cselekményét további szervezést igénylő feladatok előzik meg, illetve követik.

⁷⁵⁶ BH 2016.234. I. Felülvizsgálatnak van helye, ha a bűnszervezetben elkövetés megállapítása téves és emiatt a büntetőjog szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetés kiszabására került sor.

II. A bűnszervezet kapcsán elsődlegesen mindig a bűncselekmény elkövetését kell vizsgálni, majd az vizsgálандó az alanyi oldalon, hogy ha az elkövetési magatartás a bűnszervezeten belüli, akkor azt az elkövető felismerte-e. Amennyiben a megállapított tényállás szerint a terhel három vagy több személlyel állt kapcsolatban, és tisztában volt azzal, hogy tevékenységét a kábítószer-kereskedéssel foglalkozó szervezet keretében végzi, cselekményét társaival összehangoltan, szervezeten, hosszabb időn keresztül valósította meg, a büntetést vele mint bűnszervezetben elkövetővel szemben kell kiszabni.

A bűnszervezeten belüli személyes ismeretség valamennyi elkövetővel nem feltétele a bűnszervezeten belüli elkövetés megállapításának, és a bűnszervezetnek nem törvényi kritériuma a hierarchikus kapcsolat sem (1978. évi IV. törvény 282/A. § (1) bek. IV. fordulat, (3) bek., 137. § 8. pontja; Btk. 176. § (1) bek. IV. fordulat, (3) bek., 459. § (1) bek. 1. pontja; Be. 416. § (1) bek. b) pontja; 4/2005. BJE határozat)

⁷⁵⁷ BH 2018.37. Aki tudatában, hogy az illegális határátlépőknek az államhatárra szállítását többek szervezett együttműködése tette lehetővé, azok tovább utaztatásában, az ország elhagyásában több alkalommal társaival közreműködik, az embercsempészés büntetett bűnszervezetben valósítja meg akkor is, ha e tevékenységbe való bekapcsolódása viszonylag rövidebb ideig tart (1978. évi IV. tv. 137. § 8. pont, 218. § (1) bek. b) pont, (2) bek. b) pont, (3) bek c) pont; 4/2005. BJE határozat).

*BH 2018.106.*⁷⁵⁸

2013-ban az I. rendű terhelt kapcsolatba került egy embercsempészéssel foglalkozó bűnszervezet szerb vezetőjével, tőle kapta az értesítést a migránsok szállításának időpontjáról. Az I. rendű terhelt szervezte meg a migránsok Magyarországon történő tovább szállítását, illetve az Ausztriába vagy Horvátországba juttatásukat. A terhelt és társai 2013. októberében és decemberében alkalmanként 10–15 migránst szállítottak Ausztriába.

Az elsőfokú bíróság a terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként, folytatólagosan elkövetett embercsempészés büntetésében, mint bűnszervezetben elkövetőt ítélte szabadságvesztésre. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy az I–III. rendű vádlottak képezték a szervezői, irányítói, a IV–VI. rendű vádlottak pedig a végrehajtói szintet.

Az I. rendű terhelt felülvizsgálati indítványt terjesztett elő a bűnszervezetben elkövetés törvénysértő megállapítására, illetve törvénysértő büntetés kiszabására hivatkozva. A Kúria a Bfv. III. 759/2017. számú végzésében megjegyezte, hogy az ítéleti tényállás szerint az I. rendű terhelt tisztában volt azzal, hogy a cselekménye nem elszigetelt, hanem egy külföldre vezető mechanizmushoz kapcsolódik. A Kúria a megtámadott határozatot hatályában fenntartotta, hangsúlyozta, hogy „[...] az I. r. terhelt (és terhelttársai) – apróbb részletekre is kiterjedő, a konspiráció követelményeit szem előtt tartó, összehangolt és kivitelezett – cselekményei kellő alapot szolgáltatnak a bűnszervezetben elkövetés megállapításához”.

IV. 2. Költségvetést károsító bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények

A költségvetést károsító bűncselekményeket – az embercsempészéshez és a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményekhez hasonlóan – jellemzően; a kiemelten súlyos megítélésű költségvetést károsító bűncselekményeket szinte kizárólag szervezetten követik el. GELLÉR Balázs és AMBRUS István egy példán keresztül szemléltették, hogy a költségvetési csalást egyes megyékben csak bűnszervezetben „lehet” elkövetni; a példa szerint ha az egyik elkövető fiktív számlát bocsát ki, a másik befogadja, a harmadik pedig lekönyveli és a rendszeres haszonszerzésre törekvési céllal a költségvetésnek 500 ezer forintot meghaladó vagyoni hátrány okozása legalább kísérleti szakba jut, megállapítható a bűnszervezeti elkövetés.⁷⁵⁹ Álláspontom szerint kizárt, hogy hazánkban bármelyik bíróság a fentiek alapján megállapítaná a bűnszervezetben történő elkövetést, a szerzők a fentieket egy bírósági ítélettel sem támasztották alá.

A kutatás során 21 olyan esetet vizsgáltam meg, ahol felmerült a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása. A vádlottak száma büntetőeljárásonként 3–49 (átlagosan 17) fő volt, a bíróság jogerősen átlagosan⁷⁶⁰ 6 fő vonatkozásában állapította meg a bűnszervezetben történő elkövetést. Az elkövetéstől a jogerős döntésig átlagosan 101 hónap telt el azon eljárásokban, amelyekben jogerősen megállapították a bűnszervezetben történő elkövetést.

⁷⁵⁸ BH 2018.106. A bűnszervezetben elkövetésre vont jogkövetkeztetésnek van helye (az egyéb törvényi feltételek megléte esetében), ha az elkövetési magatartások egymást kiegészítő jellegűek, azok kapcsolódása a célzott és végrehajtott bűncselekményhez kölcsönös, az adott tényállásszerű elkövetési magatartás keretei közé illeszkedő cselekmény más személy előző cselekményéhez társul, avagy a célzott bűncselekmény megvalósulásához további láncolatot tevékenységet feltételez (Btk. 459. § (1) bek. 1. pont; 4/2005. BJE határozat).

⁷⁵⁹ GELLÉR Balázs – AMBRUS István i. m. 70.

⁷⁶⁰ Az átlag számításánál azokat a jogeseteket vettem figyelembe, amelyeknél a bűnszervezetben történő elkövetést a bíróság jogerősen megállapította.

Jogeset	Vádlatok száma a büntetőjárásban	Bűnszervezetben történő elkövetés a vádiratban	Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása elsőfokon	Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása jogerősen	Szabadság elvesztés eléri a középértéket	Szabadságvesztés a büntetési tétel minimuma	Szabadság elvesztés nem éri el a büntetési tételt	Szabadságvesztés a 2 évet nem éri el	Szabadságvesztés fokozata fegyház lenne	Szabadság elvesztés fokozata fegyház helyett börtön	Szabadságvesztés eléri vagy meghaladja a büntetési tétel maximumát
I. ⁷⁶¹	12	12	8	8	0	4	0	0	8	4	0
II. ⁷⁶²	13	8	8	8	4	0	0	0	8	0	3
III. ⁷⁶³	7	5 (Mivel az I., VI. rendű terhelt elhunyt.)	5	5	0	0	4	0	5	5	0
IV. ⁷⁶⁴	6	6	6	3	0	0	0	0	0	0	0
V. ⁷⁶⁵	7	7	3	0	x	x	x	x	x	x	x
VI. ⁷⁶⁶	10	10	9 (Mivel az V. rendű terhelt elhunyt.)	9	3	0	0	4	5	4	0
VII. ⁷⁶⁷	16	5	0	0	x	x	x	x	x	x	x
VIII. ⁷⁶⁸	3	3	1	1	0	0	0	0	1	0	0
IX. ⁷⁶⁹	16	8	8	8	0	0	5	4	4	4	0
X. ⁷⁷⁰	5	3	3	0	x	x	x	x	x	x	x
XI. ⁷⁷¹	6	0 (Tárgyaláson 2 lesz)	1	1	0	0	0	0	1	1	0
XII. ⁷⁷²	17	0	0	5	1	0	0	0	5	5	0
XIII. ⁷⁷³	7	7	7	7	1	0	0	1	6	0	0
XIV. ⁷⁷⁴	7	6	4	4	0	0	1	0	4	0	0
XV. ⁷⁷⁵	43	7	6	6	6	0	0	0	6	2	1
XVI. ⁷⁷⁶	32	7	6	6	2	1	0	2	4	4	0
XVII. ⁷⁷⁷	4	4	4	4	4	0	0	0	4	0	0
XVIII. ⁷⁷⁸	33	8	9	4	3	0	0	0	4	0	0

⁷⁶¹ Fővárosi Törvényszék 7.B.595/2014/131. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.104/2017/38. számú ítélete

⁷⁶² Nyíregyházi Törvényszék 3.B.761/2012/205. számú ítélete, Debreceni Ítéltábla Bf.I.420/2016/47. számú ítélete, Kúria Bfv.I.1184/2017/8.számú végzése

⁷⁶³ Gyulai Törvényszék 3.B.276/2013/345. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.556/2015/24. számú ítélete

⁷⁶⁴ Szegedi Törvényszék 2.B.296/2010/328. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.431/2015/20. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.793/2016/15. számú ítélete

⁷⁶⁵ Debreceni Törvényszék KB.II.20/2009/54. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 6.Kbf.83/2012/23. számú ítélete, Kúria Bfv.I.302/2014/11. számú végzése

⁷⁶⁶ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 1.B.710/2008/69. számú ítélete, Debreceni Ítéltábla Bf.III.123/2012/53. számú ítélete

⁷⁶⁷ Fővárosi Törvényszék 1.B.298/2012/211-I. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.52/2017/31. számú ítélete

⁷⁶⁸ Veszprémi Törvényszék 9.B.736/2009/116. számú ítélete, Győri Ítéltábla Bf.67/2014/12. számú ítélete, Kúria Bfv.I.1725/2015/7. számú végzése

⁷⁶⁹ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.193/2008/538. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.II.334/2010/31. számú ítélete

⁷⁷⁰ Gyulai Törvényszék 13.B.373/2015/124. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.III.31/2017/53. számú ítélete

⁷⁷¹ Kecskeméti Törvényszék 1.B.376/2015/27. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.III.636/2016/5. számú ítélete

⁷⁷² Szolnoki Törvényszék 3.B.548/2012/246. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.336/2016/36. számú ítélete, Kúria Bfv.II.460/2017/11. számú végzése

⁷⁷³ Nyíregyházi Törvényszék 3.B.77/2013/145. számú ítélete, Debreceni Ítéltábla Bf.I.648/2015/12. számú ítélete, Kúria Bfv.III.1.303/2016/7. számú végzése

⁷⁷⁴ Somogy Megyei Bíróság Kb.II.9/2010/32. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 6.Kbf.71/2011/7. számú ítélete

⁷⁷⁵ Gyulai Törvényszék 13.B.101/2013/911. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.III.606/2015/150. számú ítélete

⁷⁷⁶ Kecskeméti Törvényszék 2.B.401/2011/418. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.I.607/2015/60. számú ítélete

⁷⁷⁷ Csongrád Megyei Bíróság 2.B.704/2008/159. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla 2.B.704/2008/159. számú ítélete

XIX. ⁷⁷⁹	49	3	3	0	x	x	x	x	x	x	x
XX. ⁷⁸⁰	47	24	0	0	x	x	x	x	x	x	x
XXI. ⁷⁸¹	34	9 (Módosított vádiratban 34)	0	24	0	4	9	9	10	2	0
Összesen	374	142 (169)	91	103	24	9	19	20	75	31	4

Kiemelendő, hogy jövedéki termékkel kapcsolatos szervezett bűnözéshez köthető eljárásokban (jövedéki gazdaság, csempészet) a szabadságvesztés végrehajtási fokozata többnyire fegyház, míg a hasonló mértékű vagyoni hátrányt okozó, szervezeten elkövetett költségvetést károsító bűncselekmények esetén általában börtön végrehajtási fokozatot határoztak meg.

Egy esetben sem a vádiratban, sem az elsőfokú ítéletben nem merült fel a bűnszervezet kérdésköre, a másodfokú bíróság azonban megállapította a bűnszervezetben történő elkövetést.

A következő megállapítások azon vádlottakra vonatkoznak, akik terhére megállapították a bűnszervezetben történő elkövetést és szabadságvesztést szabtak ki (A vádlottak 11,4 %-ánál a szankciót pénzbüntetésben vagy közérdekű munkában határozták meg). A jogerősen kiszabott szabadságvesztés minimuma 8 hónap börtönbüntetés, maximuma pedig 9 év fegyházbüntetés, a szabadságvesztés átlagos tartama 3 év 5 hónap volt.

A szabadságvesztés tartama

– csupán a vádlottak 25,5 %-ánál érte el a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének középértékét;

– a vádlottak 20,2 %-ánál a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének alsó határát sem érte el;

– a vádlottak 4,3 %-ánál elérte a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát;

– a vádlottak 21,3 %-ánál a 2 évet nem érte el.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozata – a szabadságvesztés tartamára tekintettel – vádlottak 79,8 %-ánál fegyház lett volna, azonban 33 %-uknál börtön fokozatot határozott meg a bíróság.

A bíróságok a bűnszervezetben történő költségvetést károsító bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában a terheltet felelősségét az alábbi bizonyítékok alapján állapították meg: terhelti vallomások; tanúvallomások; jelentések (megfigyelésekről, elfogásokról, hívószámokról, híváslisták elemzéséről stb.); házkutatásról, lefoglalásról szóló határozatok, jegyzőkönyvek; cégmások, cégkivonatok; lefoglalt iratok; telefonlehallgatások hanganyaga; adóhatósági adatközlések, adóbevallások; adóvizsgálati eljárások adatai; pénzügyi adatközlések, bankszámlaforgalmi kivonatok; mobiltelefon előfizetői szerződések, híváslisták, cellainformációk; telefonok memóriatartalma; határregisztrációs adatok; gépjárműnyilvántartási adatok; igazságügyi könyvszakértői, közlekedési szakértői, adószakértői, okmányszakértői, ingóforgalmi szakértői, műszaki szakértői, hangszakértői, írásszakértői vélemények; nemzetközi jogsegély keretében beszerzett iratok.

⁷⁷⁸ Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 5.B.1725/2005/515.számú ítélete, Debreceni Ítéletábla Bf.II.357/2009/ 28. számú ítélete

⁷⁷⁹ Fővárosi Törvényszék 12.B.1509/2008/388. számú ítélete, Fővárosi Törvényszék 12.B.1509/2008/534. számú ítélete, Fővárosi Ítéletábla Bf.79/2012/57. számú ítélete, Fővárosi Ítéletábla 3.Bf.305/2013/33. számú ítélete, Fővárosi Ítéletábla 1.Bf.9/2015/8. számú végzése, Fővárosi Ítéletábla 1.Bf.17/2016/6. számú végzése

⁷⁸⁰ Kecskeméti Törvényszék 8.B.116/2009/293. számú ítélete, Szegedi Ítéletábla Bf.III.724/2014/73. számú ítélete, Kúria Bfv.II.1639/2015/17. számú ítélete

⁷⁸¹ Fővárosi Törvényszék 17.B.1284/2014/493. számú ítélete, Fővárosi Ítéletábla 5.Bf.16/2018/66. számú ítélete

Költségvetést károsító bünszervezetekhez köthető bűncselekmények bizonyítékainak gyakorisága⁷⁸²	
Tanúvallomás	100 %
Házkutatásról, lefoglalásról szóló határozat, jegyzőkönyv	100 %
Igazságügyi szakértői vélemény	93,8 %
Terhelti beismerő vallomás	87,5 %
Tárgyi bizonyítási eszköz	81,3 %
TIGY / TASZ anyaga (telefonlehallgatás, megfigyelés)	75 %
Lefoglalt okirat	75 %
Adóhatósági adatközlés, adóbevallás; adóvizsgálati eljárás adatai	56,3 %
Pénzügyi adatközlés, bankszámlaforgalmi kivonat	56,3 %
Cégmásolat, cégkivonat	43,8 %
Mobiletelefon előfizetői szerződés, híváslista, cellainformáció	37,5 %
Elektronikus adattartalom (pl. mobiletelefon, számítógép stb.)	31,3 %
Nemzetközi jogsegély keretében beszerzett iratok	25 %
Jelentés megfigyelésről, elfogásról	18,8 %
Helyszíni szemle jegyzőkönyv	18,8 %
Határregisztrációs adatok	18,8 %
Gépjárműnyilvántartási adatok	18,8 %
Együttműködő terhelt vallomása (nyomozási alku)	6,3 %
Jelentés hívószámokról, híváslisták elemzéséről	6,3 %
Különösen védett tanú vallomása	0 %
Idegenrendészeti adatok	0 %

A fenti jogesetekben összesen 103 vádlott vonatkozásában állapították meg jogerősen a bünszervezetben történő elkövetést, ők összesen 828 bűncselekményt (vádlottanként átlagosan 8-at) követtek el, a stádiumok között a befejezettség a meghatározó (99 % befejezett, 1 % kísérlet, 0 % előkészület). Az elkövetői alakzatok vonatkozásában a bűnsegély képezi a legnagyobb halmazt (17,8 % önálló tettes; 0,1 % közvetett tettes; 5,2 % társtettes; 8,7 % felbujtó; 68,2 % bűnsegéd).

Amennyiben kizárólag az ötévi vagy ezt meghaladó büntetési tételű bűncselekményeket vizsgáljuk, akkor az alábbi megállapítások tehetők: a vádlottak összesen 274 bűncselekményt követtek el, amelyek főként befejezett stádiumúak (97,1 % befejezett, 2,9 % kísérlet, 0 % előkészület). Az elkövetői alakzatok az alábbiak szerint oszlanak meg: 13,8 % önálló tettes; 12,8 % társtettes; 0,4 % közvetett tettes; 10,6 % felbujtó; 62,4 % bűnsegéd).

Az alábbi táblázat büntetőeljárásonként az ítéletátlak illetékességi területe alapján, illetve összesítve tartalmaz adatokat a bünszervezetet illetően:

Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása első vagy másodfokon (19 büntetőeljárás)	Azonos döntés a költségvetést károsító bünszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában	Ellentétes döntés a költségvetést károsító bünszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában
Győri Ítéletátlak	1	0
Pécsi Ítéletátlak	0	0
Fővárosi Ítéletátlak	2	3
Debreceni Ítéletátlak	4	0
Szegedi Ítéletátlak	7	2
Összesen	14	5

A fentiek szerint a büntetőeljárások 26,3 % foglaltak eltérően állást az első és másodfokú bíróságok; a részletes (terhelt szintű) vizsgálat alapján megállapítható, hogy terhelték 38,3 %-a esetében született ellentétes döntés a bünszervezetet illetően. Az ellentétes döntések 63 %-ában állapították meg jogerősen a bünszervezetben történő elkövetést.

⁷⁸² A táblázat azt szemlélteti, hogy adott bizonyítékok milyen gyakorisággal szerepeltek a büntetőeljárásokban (Pl. terhelti beismerő vallomás: 87,5 %: A büntetőeljárások 87,5 %-ában szerepelt terhelti beismerő vallomás.).

Jelen szervezeti egységben szerepeltek a legkülönlegesebb, úgy is mondhatnánk, hogy a „legbizarrabb” jogesetek a bünszervezet kérdéskörét illetően:

- A vádlottakat első fokon bizonyítottság hiányában felmentették, azonban a megismételt elsőfokú eljárásban, illetve a másodfokú eljárásban a bünszervezetben történő elkövetést is megállapították. (I. jogeset)
- Az elsőfokú bíróság a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát fegyházban határozta meg három vádlott esetében, a másodfokú bíróság pedig mellőzte a bünszervezettel kapcsolatos rendelkezéseket, a Kúria hatályon kívül helyezte a másodfokú ítéletet, majd a megismételt másodfokú eljárásban szintén megállapították a bünszervezetben történő elkövetést, azonban a három terhelttel szemben csupán pénzbüntetést szabtak ki. (IV. jogeset)
- Az elsőfokú bíróság három vádlott vonatkozásában állapította meg a bünszervezetben történő elkövetést, azonban a másod, illetve harmadfokú eljárásban a vádlottakat felmentették. (V. jogeset)
- Az egyik vádlottal szemben megállapították a bünszervezetben történő elkövetést, a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezte az ítéletet, a második elsőfokú eljárásban a bíróság törvényes vád hiányában megszüntette az eljárást, a másodfokú bíróság ismételen hatályon kívül helyezte az ítéletet. A harmadik elsőfokú eljárásban szintén megszüntették a büntetőeljárást törvényes vád hiánya miatt, amely döntést az ítéletábra helybenhagyott. (XIX. jogeset)
- Öt vádlottal szemben az elsőfokú bíróság közérdekű munkát szabott ki, a másodfokú bíróság megállapította a bünszervezetben történő elkövetést, azonban a közérdekű munkát nem változtatta szabadságvesztésre. (XXI. jogeset)

Az alábbi táblázat a terheltet vonatkozásban ellentétes döntések következményeként azt mutatja be, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, tartama változott-e, illetve a döntések hogyan érintették a próbaidőt.⁷⁸³

	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata változott	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata nem változott	Szabadságvesztés tartama nőtt	Szabadságvesztés tartama nem változott	Szabadságvesztés tartama csökkent	Szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre felfüggesztették	Szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre történő felfüggesztését eltörölték	Felmentés / Eljárás megszüntetése
Eltérő döntések összesítve	34,2 %	55,3 %	2,7 %	68,4 %	18,4 %	15,8 %	28,9 %	10,5 %
Eltérő döntések ("Elsőfokú BSZ") ⁷⁸⁴	28,6 %	42,8 %	0 %	35,7 %	35,7 %	42,9 %	0 %	28,6 %
Eltérő döntések ("Jogerős BSZ") ⁷⁸⁵	37,5 %	62,5 %	4,2 %	87,5 %	8,3 %	0 %	50 %	0 %

Amennyiben kizárólag elsőfokon állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést, többnyire nem változott a jogerős ítéletben a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, jobbra nem változott, illetve csökkent a szabadságvesztés tartama.

Abban az esetben, amikor pusztán a jogerős ítéletben állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést, többnyire sem a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, sem annak tartama nem változott.

A fentieket leegyszerűsítve tartalmazza a következő táblázat:

Eltérő döntések	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata	Szabadságvesztés tartama
"Elsőfokú BSZ"	Nem változott.	Nem változott, illetve csökkent.
"Jogerős BSZ"	Nem változott.	Nem változott.

⁷⁸³ A táblázatban nem szerepelnek azon ellentétes döntések, amikor elsőfokon szabadságvesztést szabtak ki, másodfokon pedig pénzbüntetést; továbbá azokat a döntéseket sem vettem figyelembe, amikor az ellentétes döntések közérdekű munkát határoztak meg büntetésként.

⁷⁸⁴ Elsőfokon megállapították, jogerősen viszont nem állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést.

⁷⁸⁵ Elsőfokon nem állapították meg, jogerősen azonban megállapították a bünszervezetben történő elkövetést.

IV. 3. Embercsempész bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények

A fenti témában tanulmányt⁷⁸⁶ készítettem, az értekezésben a jogesetek ismertetésére nem kerül sor, kizárólag a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítására vonatkozó bizonyítékok, illetve a büntetésekkel kapcsolatos megállapítások szerepelnek.

A kutatás során 28 olyan esetet vizsgáltam meg, ahol felmerült a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása. A vádlottak száma büntetőeljárásonként 2–25 (átlagosan 9) fő volt, a bíróság jogerősen átlagosan⁷⁸⁷ 6 fő vonatkozásában állapította meg a bűnszervezetben történő elkövetést. Az elkövetéstől a jogerős döntésig átlagosan 33 hónap telt el azon eljárásokban, amelyekben jogerősen megállapították a bűnszervezetben történő elkövetést.

Jog eset	Vádlottak száma a büntetőeljárásban	Bűnszervezetben történő elkövetés a vádiratban	Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása elsőfokon	Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása jogerősen	Szabadság vesztes eléri a középértéket	Szabadságvesztés a büntetési tétel minimuma	Szabadság vesztes nem éri el a büntetési tételt	Szabadságvesztés a 2 évet nem éri el	Szabadságvesztés fokozata fegy/ház lenne	Szabadság vesztes fokozata fegy/ház helyett börtön	Szabadságvesztés eléri vagy meghaladja a büntetési tétel maximumát
I. ⁷⁸⁸	5	3	3	3	0	0	0	1	2	2	0
II. ⁷⁸⁹	13	8	6	6	0	2	1	1	5	1	0
III. ⁷⁹⁰	7	7	6	4	0	1	0	0	4	1	0
IV. ⁷⁹¹	6	6	6	1	0	0	0	0	1	1	0
V. ⁷⁹²	12	0 (Tárgyaláson vád kiegészítése: 11)	9	9	2	1	1	5	4	0	0
VI. ⁷⁹³	5	5	5	5	3	0	0	0	5	0	1
VII. ⁷⁹⁴	3	3	3	3	0	0	0	1	2	0	0
VIII. ⁷⁹⁵	16	12	7	12	0	1	1	5	7	2	0
IX. ⁷⁹⁶	6	5	4	4	0	1	0	0	4	0	0

⁷⁸⁶ NAGYCENKI Tamás: Bűnszervezetben történő embercsempészs bizonyítása a bírósági határozatok tükrében. *Ügyvédségi Szemle*, 2018/1., 6-57.

⁷⁸⁷ Az átlag számításánál azokat a jogeseteket vettem figyelembe, amelyeknél a bűnszervezetben történő elkövetést a bíróság jogerősen megállapította.

⁷⁸⁸ Lenti Városi Bíróság 2.B.322/2005/80. számú ítélete; Zala Megyei Bíróság Bf.154/2007/15. számú ítélete; Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.636/2009/6. számú végzése

⁷⁸⁹ Mosonmagyaróvári Városi Bíróság B.1/2008/33. számú ítélete; Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 3.Bf.343/2008/11. számú ítélete; Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.200/2010/9. számú végzése

⁷⁹⁰ Győri Városi Bíróság B.573/2008/35. számú ítélete; Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 3.Bf.294/2009/10. számú ítélete; Legfelsőbb Bíróság Bfv.III.1.111/2010/7. számú végzése

⁷⁹¹ Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság Kb.I. 5/2008/42. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 6.Kbf.90/2009/10. számú ítélete

⁷⁹² Vásárosnaményi Városi Bíróság 2.B.229/2007/158. számú ítélete; Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2.Bf.327/2009/37. számú ítélete; Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.456/2010/7. számú ítélete

⁷⁹³ Berettyóújfalui Városi Bíróság 2.B.352/2008/99. számú ítélete; Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 18.Bf.315/2009/18. számú ítélete; Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.335/2010/5. számú ítélete

⁷⁹⁴ Vásárosnaményi Városi Bíróság 3.B.98/2010/30. számú ítélete; Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2.Bf.881/2010/4. számú ítélete; Kúria Bfv.II.754/2011/10. számú végzése

⁷⁹⁵ Szegedi Városi Bíróság 11.B.2678/2009/210. számú ítélete; Csongrád Megyei Bíróság 1.Bf.486/2011/29. számú ítélete; Kúria Bfv.I.505/2012/6. számú végzése

X. ⁷⁹⁷	8	8	5	8	1	2	0	0	8	0	0
XI. ⁷⁹⁸	13	13	13	13	4	0	0	1	12	5	0
XII. ⁷⁹⁹	10	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0
XIII. ⁸⁰⁰	3	3	3	3	1	0	0	0	3	0	0
XIV. ⁸⁰¹	3	3	3	3	3	0	0	0	3	0	1
XV. ⁸⁰²	16	11	7	7	0	1	0	0	7	0	0
XVI. ⁸⁰³	6	0	5	5	0	1	3	0	5	0	0
XVII. ⁸⁰⁴	3	1	3	3	3	0	0	0	3	0	1
XVIII. ⁸⁰⁵	19	19	9	8	0	0	2	1	6	0	0
XIX. ⁸⁰⁶	12	12	12	12	2	1	2	2	10	1	0
XX. ⁸⁰⁷	8	5	5	5	1	0	0	0	5	3	0
XXI. ⁸⁰⁸	10	10	8	5	0	1	3	1	4	0	0
XXII. ⁸⁰⁹	2	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
XXIII. ⁸¹⁰	25	22	20	21	1	1	1	1	20	0	0
XXIV. ⁸¹¹	8 (VIII. rendű vádlott az elsőfokú eljárásban meghal)	7	7	7	0	0	7	1	6	0	0
XXV. ⁸¹²	24	15	4	4	0	0	0	0	4	4	0
XXVI. ⁸¹³	3	3	3	3	0	0	1	1	2	0	0
XXVII. ⁸¹⁴	4	3	2	2	0	1	1	0	2	0	0
XXVIII. ⁸¹⁵	4	3	3	3	0	0	1	1	2	0	0
Összesen	254	190 (201)	164	160	13	11	23	16	105	13	2

⁷⁹⁶ Soproni Városi Bíróság B. 53/2009/42. számú ítélete; Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 3.Bf.153/2011/27. számú végzése; Kúria Bfv.II.573/2012/5. számú végzése

⁷⁹⁷ Vásárosnaményi Városi Bíróság I.B.52/2010/159. számú ítélete; Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2.Bf.203/2011/5. számú ítélete; Kúria Bfv.I.1469/2012/12. számú végzése

⁷⁹⁸ Berettyóújfalui Városi Bíróság 2.B.418/2010/156. számú ítélete; Debreceni Törvényszék 18.Bf.95/2013/20. számú ítélete; Kúria Bfv.II.22/2014/5. számú végzése

⁷⁹⁹ Mosonmagyaróvári Járásbíróság B.345/2012/102. számú ítélete; Győri Törvényszék 3.Bf.209/2013/19. számú ítélete; Kúria Bfv.I.1757/2014/9. számú ítélete

⁸⁰⁰ Battonyai Járásbíróság B.315/2012/31. számú ítélete; Gyulai Törvényszék 1.Bf.139/2013/25. számú ítélete; Kúria Bfv.I.1325/2015/10. számú végzése

⁸⁰¹ Szegedi Törvényszék 2.B.544/2011/62. számú ítélete; Szegedi Ítéltábla Bf.I.169/2012/24. számú ítélete; Kúria Bfv.III.1.562/2012/13. számú ítélete

⁸⁰² Mosonmagyaróvári Városi Bíróság B.190/2006/71. számú ítélete; Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 1.Bf.354/2006/21. számú ítélete; Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.844/2007/6. számú végzése

⁸⁰³ Kecskeméti Járásbíróság B.456/2015/228. számú ítélete; Kecskeméti Törvényszék 2.Bf.364/2016/37. számú ítélete; Kúria Bfv.III.1.079/2017/5. számú végzése

⁸⁰⁴ Vásárosnaményi Járásbíróság 3.B.108/2013/93. számú ítélete; Nyíregyházi Törvényszék 2.Bf.476/2014/6. számú ítélete; Kúria Bfv.III.790/2016/5. számú végzése

⁸⁰⁵ Debreceni Törvényszék 12.B.266/2009/586. számú ítélete; Debreceni Ítéltábla Bf.III.744/2013/57. számú ítélete; Kúria Bfv.I.844/2015/8. számú végzése

⁸⁰⁶ Kiskunhalasi Városi Bíróság B.275/2011/198. számú ítélete; Kecskeméti Törvényszék 3.Bf. 15/2014/36. számú ítélete; Kúria Bfv.III.1.491/2015/7. számú végzése

⁸⁰⁷ Gyulai Városi Bíróság 13.B.279/2006/155. számú ítélete; Csongrád Megyei Bíróság 1.Bf.268/2007/84. számú ítélete; Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.499/2008/11. számú végzése

⁸⁰⁸ Debreceni Járásbíróság 53.B.393/2015/97. számú ítélete; Debreceni Törvényszék 18.Bf.621/2015/24. számú ítélete; Kúria Bfv.II.151/2017/7. számú végzése

⁸⁰⁹ Szegedi Törvényszék 1.B.763/2016/32. számú ítélete; Szegedi Ítéltábla Bf.224/2017/26. számú ítélete

⁸¹⁰ Szegedi Járásbíróság 11.B.1239/2013/273. számú ítélete; Szegedi Törvényszék 4.Bf.878/2015/32. számú ítélete; Kúria Bfv.II.258/2017/6. számú végzése

⁸¹¹ Szombathelyi Járásbíróság 25.B.235/2015/1. számú ítélete; Szombathelyi Törvényszék 8.Bf.113/2015/56. számú ítélete; Szombathelyi Törvényszék 8.Bf.13/2016/6. számú ítélete; Kúria Bfv.III.759/2017/5. számú végzése

⁸¹² Mosonmagyaróvár Városi Bíróság B.421/2005/102. számú ítélete; Zala Megyei Bíróság Bf.573/2006/36. számú ítélete; Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.646/2008/5. számú végzése

⁸¹³ Komáromi Járásbíróság 9.B.233/2015/15. számú ítélete; Tatabányai Törvényszék 2.Bf.229/2016/26. számú ítélete; Kúria Bfv.I.1752/2016/6. számú végzése

⁸¹⁴ Szegedi Járásbíróság 5.B.1711/2014/30. számú ítélete; Szegedi Törvényszék 4.Bf.227/2015/25. számú ítélete; Kúria Bfv.II.602/2016/9. számú végzése

⁸¹⁵ Lenti Városi Bíróság 2.B.198/2006/30. számú ítélete; Zala Megyei Bíróság Bf.125/2007/11. számú végzése; Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.8/2008/7. számú végzése

A következő megállapítások azon vádlottakra vonatkoznak, akik terhére megállapították a bünszervezetben történő elkövetést. A jogerősen kiszabott szabadságvesztés minimuma 10 hónap börtönbüntetés, maximuma pedig 12 év fegyházbüntetés, a szabadságvesztés átlagos tartama 3 év 1 hónap volt. A szabadságvesztés tartama

- csupán a vádlottak 8,2 %-ánál érte el a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének középértékét;
- a vádlottak 14,4 %-ánál a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének alsó határát sem érte el;
- a vádlottak 1,3 %-ánál elérte a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát;
- a vádlottak 10 %-ánál a 2 évet nem érte el.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozata – a szabadságvesztés tartamára tekintettel – vádlottak 65,6 %-ánál fegyház lett volna, azonban 8,1 %-uknál börtön fokozatot határozott meg a bíróság.

A bíróságok az embercsempész bünszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában a terheltek felelősségét az alábbi bizonyítékok alapján állapították meg: terhelti vallomások; tanúvallomások; jelentések (terheltek elfogásáról, szálláshelyek azonosításáról, hívószámokról, híváslisták elemzéséről); házkutatásról, lefoglalásról szóló határozatok, jegyzőkönyvek; helyszíni szemle jegyzőkönyvek; lefoglalt iratok (pl. kézzel írt feljegyzések, tachográf korongok, menetlevelek); határregisztrációs adatok; telefonlehallgatások hanganyaga; adóhatósági és pénzügyi adatközlések; mobiltelefon előfizetői szerződések, híváslisták, cellainformációk; telefonok memóriatartalma; felismerésre történő bemutatási jegyzőkönyvek; igazságügyi műszaki szakértői vélemények; gépjárműnyilvántartási adatok; idegenrendészeti iratok.

Emlercsempész bünszervezetekhez köthető bűncselekmények bizonyítékainak gyakorisága	
Tanúvallomás	100 %
Házkutatásról, lefoglalásról szóló határozat, jegyzőkönyv	96,3 %
Mobiltelefon előfizetői szerződés, híváslista, cellainformáció	92,6 %
Tárgyi bizonyítási eszköz	88,9 %
Terhelti beismerő vallomás	88,9 %
Jelentés megfigyelésről, elfogásról	66,7 %
Lefoglalt okirat	63 %
TIGY / TASZ anyaga (telefonlehallgatás, megfigyelés)	59,3 %
Igazságügyi szakértői vélemény	55,6 %
Jelentés hívószámokról, híváslisták elemzéséről	51,9 %
Határregisztrációs adatok	40,7 %
Helyszíni szemle jegyzőkönyv	40,7 %
Elektronikus adattartalom (pl. mobiltelefon, számítógép stb.)	33,3 %
Gépjárműnyilvántartási adatok	29,6 %
Idegenrendészeti adatok	22,2 %
Nemzetközi jogsegély keretében beszerzett iratok	7,4 %
Pénzügyi adatközlés, bankszámlaforgalmi kivonat	7,4 %
Adóhatósági adatközlés, adóbevallás; adóvizsgálati eljárás adatai	3,7 %
Cégmásolat, cégkivonat	3,7 %
Együttműködő terhelt vallomása (nyomozási alku)	3,7 %
Különösen védett tanú vallomása	0 %

A fenti jogesetekben összesen 160 vádlott vonatkozásában állapították meg a bünszervezetben elkövetést, ők összesen 334 bűncselekményt követtek el. A terheltek által elkövetett bűncselekmények nagy része befejezett (70,1 % befejezett; 0,3 % kísérlet; 29,6 % előkészület), az elkövetői alakzatok vonatkozásában a társtetteség dominál (43,4 % társtettes; 36,8 % önálló tettes; 0 % felbujtó; 19,8 % bűnsegéd).

Amennyiben kizárólag az ötévi vagy az azt meghaladó büntetési tételű bűncselekményeket vizsgáljuk, akkor az alábbi megállapítások tehetők: a vádlottak összesen 164 bűncselekményt követtek el, amelyek szinte kizárólag befejezett stádiumúak (0,6 %-uk kísérlet). Az elkövetői alakzatokat vizsgálva megállapítható, hogy szintén a társtetteség

képezi a legnagyobb halmazt (92,7 % társtettes; 7,3 % önálló tettes; 0 % felbújtó; 0 % bűnségéd).

A terheltek főként befejezett bűncselekményt követtek el társtettesi alakzatban, a fenti statisztikát kissé torzította azon tény, hogy több esetben állapította meg a bíróság akár az embercsempészség, akár a közokirat hamisítás vétségét a lefoglalt hamis, hamisított, más nevére szóló útlevelek vonatkozásában.

Az ellentétes döntések általános (büntetőeljárás szintű), illetve részletes (terhelt szintű) vizsgálata alapján az alábbiak állapíthatók meg.

Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása első vagy másodfokon (28 büntetőeljárás)	Azonos döntés az embercsempész bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában	Ellentétes döntés az embercsempész bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában
Győri Ítéletábla	6	1
Pécsi Ítéletábla	3	0
Fővárosi Ítéletábla	1	0
Debreceni Ítéletábla	8	0
Szegedi Ítéletábla	8	1
Összesen	26	2

A fentiek szerint a vizsgált büntetőeljárások 7,1 %-ában hoztak ellentétes ítéletet. Az ellentétes döntések 50 %-ában állapították meg jogerősen a bűnszervezetben történő elkövetést.

A részletes (terhelt szintű) vizsgálat alapján megállapítható, hogy a terheltek 13,8 %-ában született ellentétes döntés a bűnszervezetet illetően. Az ellentétes döntések 41,7 %-ában állapították meg jogerősen a bűnszervezetben történő elkövetést.

Az alábbi táblázat a terheltek vonatkozásában ellentétes döntések következményeként azt mutatja be, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, tartama változott-e, illetve a döntések hogyan érintették a próbaidőt.

	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata változott	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata nem változott	Szabadságvesztés tartama nőtt	Szabadságvesztés tartama nem változott	Szabadságvesztés tartama csökkent	Szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre függesztették	Szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre történő függesztését eltildították	Felmentés
Eltérő döntések összesítve	45,8 %	50%	29,2 %	54,2 %	8,3 %	33,3 %	12,5 %	4,2 %
Eltérő döntések ("Elsőfokú BSZ")	42,9 %	50%	14,3 %	57,1 %	21,5 %	57,1 %	0 %	7,1 %
Eltérő döntések ("Jogerős BSZ")	50 %	50%	50 %	50 %	0 %	0 %	30 %	0 %

Amennyiben kizárólag elsőfokon állapították meg a bűnszervezetben történő elkövetést, többnyire nem változott a jogerős ítéletben a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, illetve a szabadságvesztés tartama. Abban az esetben, amikor pusztán a jogerős ítéletben állapították meg a bűnszervezetben történő elkövetést, a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, illetve tartama az esetek 50 %-ában változott.

A fentieket leegyszerűsítve tartalmazza a következő táblázat:

Eltérő döntések	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata	Szabadságvesztés tartama
"Elsőfokú BSZ"	Nem változott.	Nem változott.
"Jogerős BSZ"	Változott / Nem változott	Változott / Nem változott

IV. 4. Vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetekhez köthető bűncselekmények

A kutatás során 12 olyan jogesetet vizsgáltam meg, ahol felmerült a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása. A vádlottak száma büntetőeljárásonként 4–44 (átlagosan 15) fő volt, a bíróság jogerősen átlagosan⁸¹⁶ 4 fő vonatkozásában állapította meg a bünszervezetben történő elkövetést. Az elkövetéstől a jogerős döntésig átlagosan 54 hónap telt el azon eljárásokban, amelyekben jogerősen megállapították a bünszervezetben történő elkövetést.

Jogeset	Vádlottak száma a büntetőeljárásban	Bűnszervezetben történő elkövetés a vádiratban	Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása elsőfokon	Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása jogerősen	Szabadságvesztés eléri a középértéket	Szabadságvesztés a büntetési tétel minimuma	Szabadság vesztés nem éri el a büntetési tételt	Szabadságvesztés a 2 évet nem éri el	Szabadságvesztés fokozata fegyház lenne	Szabadság vesztés fokozata fegyház helyett börtön	Szabadságvesztés eléri vagy meghaladja a büntetési tételt
I. ⁸¹⁷	7	4	3	3	2	0	0	0	3	0	0
II. ⁸¹⁸	14	7	0	0	x	x	x	x	x	x	x
III. ⁸¹⁹	44	22	22	0	x	x	x	x	x	x	x
IV. ⁸²⁰	8	8	4	4	0	0	0	0	4	2	0
V. ⁸²¹	6	0	5	4	3	0	0	0	4	0	2
VI. ⁸²²	6	5	5	5	3	0	0	0	5	0	2
VII. ⁸²³	20	8	8	0	x	x	x	x	x	x	x
VIII. ⁸²⁴	15	10 (végindítványban módosítják 8-ra)	0	0	x	x	x	x	x	x	x
IX. ⁸²⁵	4	3 (tárgyaláson módosítják a minősítést bünszövetségre)	0	0	x	x	x	x	x	x	x
X. ⁸²⁶	17 (2 vádlott vonatkozásában elkülönítik az eljárást)	12	9	0	x	x	x	x	x	x	x
XI. ⁸²⁷	25	3	0	0	x	x	x	x	x	x	x

⁸¹⁶ Az átlag számításánál azokat a jogeseteket vettem figyelembe, amelyeknél a bünszervezetben történő elkövetést a bíróság jogerősen megállapította.

⁸¹⁷ Csongrád Megyei Bíróság 2.B.358/2005/155. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.II.32/2007/38. számú ítélete, Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.440/2008/6. számú végzése, Legfelsőbb Bíróság Bfv.II./820/2009. számú végzése

⁸¹⁸ Budapest Környéki Törvényszék B.17/2012/193. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.224/2014/16. számú ítélete, Kúria Bfv.III.598/2015/10. számú végzése

⁸¹⁹ Vas Megyei Bíróság B.306/2006/68. számú ítélete, Vas Megyei Bíróság B.417/2005/447. számú ítélete, Győri Ítéltábla Bf.114/2007/49. számú ítélete, Győri Ítéltábla Bf.60/2007/81. számú ítélete

⁸²⁰ Csongrád Megyei Bíróság 2.B.868/2009/161. számú ítélete, Szegedi Törvényszék 4.B. 1346/2013/22. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.I.735/2014/7. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.II.367/2012/6. számú ítélete, Kúria Bfv.III.447/2012/4. számú ítélete, Kúria Bfv.II.56/2013/8. számú végzése

⁸²¹ Békés Megyei Bíróság 13.B.131/2011/151. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.II.38/2012/16. számú ítélete, Kúria Bfv.I.994/2012/8. számú végzése

⁸²² Gyöngyösi Járásbíróság 9.B.136/2012/174. számú ítélete, Egeri Törvényszék 4.Bf.456/2013/36. számú ítélete, Kúria Bfv.II.1059/2014/6. számú végzése

⁸²³ Veszprém Megyei Bíróság 8.B. 975/2007/192. számú ítélete, Győri Ítéltábla Bf.81/2009/69. számú ítélete

⁸²⁴ Kecskeméti Törvényszék 1.B.213/2014/213. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.788/2016/19. számú ítélete

⁸²⁵ Fővárosi Törvényszék 1.B. 1435/2013/44. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.403/2014/35. számú ítélete

⁸²⁶ Fővárosi Bíróság 1.B.927/2007/199. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.142/2011/58. számú ítélete

XII. ⁸²⁸	14	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0
Összesen:	180 (178)	82 (77)	61	21	8	0	0	0	21	2	4

A következő megállapítások azon vádlottakra vonatkoznak, akik terhére megállapították a bünszervezetben történő elkövetést. A jogerősen kiszabott szabadságvesztés minimuma 2 év 4 hónap börtönbüntetés, maximuma pedig 12 év fegyházbüntetés, a szabadságvesztés átlagos tartama 6 év volt.

A szabadságvesztés tartama

- a vádlottak 38 %-ánál érte el a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének középértékét;
- a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének alsó határát a büntetés minden esetben elérte;
- a vádlottak 19 %-ánál elérte a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát;
- az összes vádlottnál elérte a 2 évet.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozata – a szabadságvesztés tartamára tekintettel – valamennyi vádlott esetében fegyház lett volna, azonban 9,5 %-uknál börtön fokozatot határozott meg a bíróság.

A bíróságok a vagyon elleni – nem erőszakos – bűncselekmények vonatkozásában a terheltek felelősségét, illetve a bünszervezetben történő elkövetést az alábbi bizonyítékok alapján állapították meg: terhelti vallomások; tanúvallomások; jelentések (telefonlehallgatási anyagokról, híváslisták elemzéséről stb.); okiratok (szerződések, szállítólevelek, számlák, cégiratok, banki igazolások stb.); házkutatásról, lefoglalásról szóló határozatok, jegyzőkönyvek; helyszíni szemle jegyzőkönyvek; titkos adatszerzés során lehallgatott, nyíltá tett telefonbeszélgetések; igazságügyi írásszakértői, tárgyszakértői, nyomszakértői, közlekedési, számítástechnikai szakértői, okmányszakértői vélemények.

Vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetekhez köthető bűncselekmények bizonyítékainak gyakorisága	
Terhelti beismerő vallomás	100 %
Tanúvallomás	100 %
Igazságügyi szakértői vélemény	100 %
Házkutatásról, lefoglalásról szóló határozat, jegyzőkönyv	100 %
Tárgyi bizonyítási eszköz	80 %
Lefoglalt okirat	60 %
TIGY / TASZ anyaga (telefonlehallgatás, megfigyelés)	40 %
Jelentés hívószámokról, híváslisták elemzéséről	40 %
Helyszíni szemle jegyzőkönyv	40 %
Mobiltelefon előfizetői szerződés, híváslista, cellainformáció	40 %
Pénzügyi adatközlés, bankszámlaforgalmi kivonat	40 %
Elektronikus adattartalom (pl. mobiltelefon, számítógép stb.)	20 %
Cégmásolat, cégkivonat	20 %
Nemzetközi jogsegély keretében beszerzett iratok	20 %
Együttműködő terhelt vallomása (nyomozási alku)	0 %
Jelentés megfigyelésről, elfogásról	0 %
Adóhatósági adatközlés, adóbevallás; adóvizsgálati eljárás adatai	0 %
Határregisztrációs adatok	0 %
Gépjárműnyilvántartási adatok	0 %
Idegenrendészeti adatok	0 %
Különösen védett tanú vallomása	0 %

A fenti jogesetekben összesen 21 vádlott vonatkozásában állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést, ők összesen 1032 bűncselekményt követtek el. A vádlottanként elkövetett bűncselekmények száma nagy szórást mutat, valamelyik jogesetben a

⁸²⁷ Fővárosi Bíróság 15.B.1492/2010/306. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.151/2013/34. számú ítélete, Kúria Bhar.III.47/2014/23. számú ítélete

⁸²⁸ Zalaegerszegi Járásbíróság 5.B.98/2017/27. számú ítélete, Zalaegerszegi Törvényszék Bf.494/2017/17. számú ítélete, Kúria Bfv.II.842/2018/9. számú végzése

vádoltak egy folytatólagos bűncselekményt követtek el, míg a másokban olyan vádlott is szerepelt, akit 212 bűncselekmény miatt marasztalták el. A szórást az okozza, hogy a csalás eszközselekményeként számos magánokirat–hamisítást, illetve közokirat–hamisítást követtek el. A bűncselekmények néhány kivétellel befejezett stádiumúak (0,7 %-uk kísérlet), az elkövetői alakzatok vonatkozásában a bűnsegély dominál (34,5 % önálló tettes; 13,1 % társtettes; 12,1 % felbujtó; 40,3 % bűnsegéd).

Amennyiben kizárólag az ötévi vagy az azt meghaladó büntetési tételű bűncselekményeket vizsgáljuk, akkor az alábbi megállapítások tehetők: a vádlottak összesen 200 bűncselekményt követtek el, amelyek jellemzően befejezett stádiumúak (3,5 %-uk kísérlet). Az elkövetői alakzatokat vizsgálva megállapítható, hogy a fentiekkel ellentétben nem a bűnsegély, hanem a társtetteség a legnagyobb halmaz (6,5 % önálló tettes; 70 % társtettes; 3 % felbujtó; 20,5 % bűnsegéd).

Az ellentétes döntések általános (büntetőeljárás szintű), illetve részletes (terhelt szintű) vizsgálata alapján az alábbiak állapíthatók meg.

Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása első vagy másodfokon (8 büntetőeljárás)	Azonos döntés a vagyon elleni – nem erőszakos – bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában	Ellentétes döntés a vagyon elleni – nem erőszakos – bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában
Győri Ítéletábra	1	2
Pécsi Ítéletábra	0	0
Fővárosi Ítéletábra	0	1
Debreceni Ítéletábra	1	0
Szegedi Ítéletábra	3	0
Összesen	5	3

A fentiek szerint a vizsgált büntetőeljárások 37,5 %-ában hoztak ellentétes ítéletet. A részletes (terhelt szintű) vizsgálat alapján megállapítható, hogy terhelték 65,6 %-a esetében született ellentétes döntés a bűnszervezetet illetően. Az ellentétes döntésekben nem állapították meg jogerősen a bűnszervezetben történő elkövetést (0 %).

Az alábbi táblázat a terhelték vonatkozásában ellentétes döntések következményeként azt mutatja be, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, tartama változott-e, illetve a döntések hogyan érintették a próbaidőt.

	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata változott	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata nem változott	Szabadságvesztés tartama nőtt	Szabadságvesztés tartama nem változott	Szabadságvesztés tartama csökkent	Szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre függesztették	Szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre történő felfüggesztését eltörölték
Ellentétes döntések összesítve	94,74 %	5,26 %	0 %	94,74 %	5,26 %	0 %	0 %
Ellentétes döntések ("Elsőfokú BSZ")	94,74 %	5,26 %	0 %	94,74 %	5,26 %	0 %	0 %
Ellentétes döntések ("Jogerős BSZ")	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Amennyiben kizárólag elsőfokon állapították meg a bűnszervezetben történő elkövetést, a jogerős ítéletben a szabadságvesztés végrehajtási fokozata változott, azonban nem csökkent a szabadságvesztés tartama. Olyan eset nem merült fel, hogy az ellentétes döntés következtében jogerősen állapították volna meg a bűnszervezetben történő elkövetést.

A fentieket leegyszerűsítve tartalmazza a következő táblázat:

Eltérő döntések	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata	Szabadságvesztés tartama
"Elsőfokú BSZ"	Változott	Nem változott.
"Jogerős BSZ"	-	-

IV. 5. Kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetekhez köthető bűncselekmények

A fenti témában külön tanulmányokat⁸²⁹ készítettem, az értekezésben a jogesetek ismertetésére nem kerül sor, kizárólag a bünszervezetben történő elkövetés megállapítására vonatkozó bizonyítékok, illetve a büntetésekkel kapcsolatos megállapítások szerepelnek.

A kutatás során 19 olyan jogesetet vizsgáltam meg, ahol felmerült a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása. A vádlottak száma büntetőeljárásonként 1–20 (átlagosan 7) fő volt, a bíróság jogerősen átlagosan⁸³⁰ 5 fő vonatkozásában állapította meg a bünszervezetben történő elkövetést. Az elkövetéstől a jogerős döntésig átlagosan 72 hónap telt el azon eljárásokban, amelyekben jogerősen megállapították a bünszervezetben történő elkövetést.

Jogeset	Vádlottak száma a büntetőeljárásban	Bünszervezetben történő elkövetés a vádiratban	Bünszervezetben történő elkövetés megállapítása első fokon	Bünszervezetben történő elkövetés megállapítása jogerősen	Szabadság vesztes eléri a középmértéket	Szabadságvesztés a büntetési tétel minimuma	Szabadság vesztes nem éri el a büntetési tételt	Szabadságvesztés a 2 évet nem éri el	Szabadságvesztés fokozata fegyház lenne	Szabadság vesztes fokozata fegyház helyett börtön	Szabadságvesztés eléri vagy meghaladja a büntetési tétel maximumát
I. ⁸³¹	3	0	0	3	0	1	0	0	3	1	0
II. ⁸³²	1	1	1	0	x	x	x	x	x	x	x
III. ⁸³³	9	7	0	7	1	2	0	0	7	2	0
IV. ⁸³⁴	20	18	17	17	2	1	1	0	17	3	0
V. ⁸³⁵	8	6	5	0	x	x	x	x	x	x	x
VI. ⁸³⁶	12	12	8	7	0	1	0	0	7	0	0
VII. ⁸³⁷	6	6	3	3	2	0	0	0	3	0	1
VIII. ⁸³⁸	6	6	6	6	2	0	0	0	6	0	0
IX. ⁸³⁹	2	1	1	2	1	0	0	0	2	0	0
X. ⁸⁴⁰	10	10	9	0	x	x	x	x	x	x	x

⁸²⁹ NAGYCENKI Tamás: A bünszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságának ítélkezési gyakorlata a kábítószer-bűnözés vonatkozásában 1. *Belügyi Szemle*, 2017/5., 54-77.; NAGYCENKI Tamás: A bünszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságának ítélkezési gyakorlata a kábítószer-bűnözés vonatkozásában 2. *Belügyi Szemle*, 2017/6., 94-116.

⁸³⁰ Az átlag számításánál azokat a jogeseteket vettem figyelembe, amelyeknél a bünszervezetben történő elkövetést a bíróság jogerősen megállapította.

⁸³¹ Somogy Megyei Bíróság B.675/2004/114. számú ítélete; Pécsi Ítéltábla Bf.II.172/2007/26. számú ítélete; Legfelsőbb Bíróság Bfv.III.342/2009/5. számú végzése

⁸³² Fővárosi Bíróság 14.B. 913/2006/45. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.63/2008/14. számú ítélete

⁸³³ Fővárosi Bíróság 7.B.474/2004/253. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.34/2009/16. számú ítélete; Fővárosi Bíróság 7.B.983/2009/30. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.127/2010/6. számú végzése; Kúria Bfv.II.125/2012/9. számú végzése

⁸³⁴ Fővárosi Bíróság 8.B. 402/2007/245. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.146/2009/45. számú ítélete; Legfelsőbb Bíróság Bfv.III.616/2010/24. számú ítélete

⁸³⁵ Fővárosi Bíróság 15.B.196/2003/453. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.243/2009/24. számú ítélete

⁸³⁶ Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 12.B.302/2007/244. számú ítélete; Debreceni Ítéltábla Bf.III.638/2009/43. számú ítélete

⁸³⁷ Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság B.175/2010/96. számú ítélete; Győri Ítéltábla Bf.101/2010/167. számú ítélete

⁸³⁸ Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 4.B.344/2008/354. számú ítélete; Debreceni Ítéltábla Bf.II.385/2011/45. számú ítélete; Kúria Bfv.III.779/2012/9. számú végzése

⁸³⁹ Gyulai Törvényszék 14.B.303/2011/69. számú ítélete; Szegedi Ítéltábla Bf.II.438/2012/21. ítélete

⁸⁴⁰ Fővárosi Törvényszék 8.B.1347/2008/111. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.367/2012/28. számú ítélete

XI. ⁸⁴¹	8	1	1	6	1	1	0	0	6	1	0
XII. ⁸⁴²	5	3	0	3	1	0	0	0	3	0	0
XIII. ⁸⁴³	1	0 (tárgyaláson 1-re módosítják)	1	1	0	0	0	0	1	0	0
XIV. ⁸⁴⁴	11	8	7	6	0	0	0	0	6	0	0
XV. ⁸⁴⁵	5	3 (tárgyaláson 5-re módosítják)	5	5	0	2	0	0	5	0	0
XVI. ⁸⁴⁶	9	9	5	5	1	0	0	0	5	0	0
XVII. ⁸⁴⁷	15	0 (tárgyaláson 7-re módosítják)	0	0	x	x	x	x	x	x	x
XVIII. ⁸⁴⁸	12	0 (tárgyaláson 7-re módosítják)	0	0	x	x	x	x	x	x	x
XIX. ⁸⁴⁹	2	1	0	0	x	x	x	x	x	x	x
Osszesen	145	89 (114)	69	71	11	8	1	0	71	7	1

A bíróságok a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények vonatkozásában a terhelték felelősségét, illetve a bünszervezetben történő elkövetést az alábbi bizonyítékok alapján állapították meg: terhelti vallomások; tanúvallomások; jelentések (megfigyelésekről, elfogásokról, hívószámokról, cellainformációkról, telefonlehallgatási anyagokról, híváslisták elemzéséről stb.); házkutatásról, lefoglalásról szóló határozatok, jegyzőkönyvek; tárgyi bizonyítási eszközök; titkos információgyűjtés, illetve titkos adatszerzés során lehallgatott, nyíltá tett telefonbeszélgetések; igazságügyi vegyészszakértői, orvosszakértői, toxikológiai, hírközlési szakértői vélemények.

Kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetekhez köthető bűncselekmények bizonyítékainak gyakorisága	
Tanúvallomás	100 %
Igazságügyi szakértői vélemény	100 %
Házkutatásról, lefoglalásról szóló határozat, jegyzőkönyv	100 %
Tárgyi bizonyítási eszköz	100 %
Terhelti beismerő vallomás	84,6 %
Mobiltelefon előfizetői szerződés, híváslista, cellainformáció	84,6 %
TIGY / TASZ anyaga (telefonlehallgatás, megfigyelés)	76,9 %
Jelentés megfigyelésről, elfogásról	61,5 %
Helyszíni szemle jegyzőkönyv	61,5 %
Jelentés hívószámokról, híváslisták elemzéséről	38,5 %
Nemzetközi jogsegély keretében beszerzett iratok	38,5 %
Lefoglalt okirat	30,8 %
Elektronikus adattartalom (pl. mobiltelefon, számítógép stb.)	30,8 %
Pénzüntézetű adatközlés, bankszámlaforgalmi kivonat	30,8 %
Cégmátsolat, cégkivonat	23,1 %
Határregisztrációs adatok	15,4 %
Adóhatósági adatközlés, adóbevallás; adóvizsgálati eljárás adatai	7,7 %
Gépjárműnyilvántartási adatok	7,7 %
Együttműködő terhelt vallomása (nyomozási alku)	0 %
Különösen védett tanú vallomása	0 %
Idegenrendészeti adatok	0 %

⁸⁴¹ Fővárosi Törvényszék 29.B. 692/2011/72. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.309/2012/21. számú végzése

Fővárosi Bíróság Kb.I.309/2005/48. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 6.Kbf.78/2006/25. számú ítélete

⁸⁴² Fővárosi Törvényszék 8.B.195/2012/155. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 11.Bf.202/2014/23. számú ítélete

⁸⁴³ Fővárosi Törvényszék 26.B.1337/2013/40. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.300/2014/6. számú ítélete

⁸⁴⁴ Szekszárdi Törvényszék 7.B.77/2014/57. számú ítélete; Pécsi Ítéltábla Bf.III.9/2015/41. számú ítélete; Kúria Bfv.III.259/2016/12. számú végzése

⁸⁴⁵ Fővárosi Törvényszék 14.B. 604/2014/85. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.136/2015/35. számú ítélete

⁸⁴⁶ Győri Törvényszék B.387/2012/183. számú ítélete; Győri Ítéltábla Bf.39/2015/26. számú ítélete; Kúria Bfv.III.897/2016/5. számú végzése

⁸⁴⁷ Vas Megyei Bíróság 8.B.289/2008/278. számú ítélete; Győri Ítéltábla Bf.119/2010/20. számú ítélete; Vas Megyei Bíróság 8.B.80/2010/13. számú ítélete; Győri Ítéltábla Bf.120/2010/5. számú ítélete

⁸⁴⁸ Fővárosi Bíróság Kb. IV. 204/2007/66. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 6.Kbf.8/2009/4. számú ítélete

⁸⁴⁹ Fővárosi Bíróság 8.B. 27/2006/38. számú ítélete; Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.221/2007/12. számú ítélete

A következő megállapítások azon vádlottakra vonatkoznak, akik terhére megállapították a bünszervezetben történő elkövetést. A jogerősen kiszabott szabadságvesztés minimuma 2 év börtönbüntetés, maximuma pedig 12 év fegyházbüntetés, a szabadságvesztés átlagos tartama 6 év 7 hónap volt.

A szabadságvesztés tartama

- csupán a vádlottak 15,5 %-ánál érte el a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének középértékét;
- a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének alsó határát a büntetés minden esetben elérte;
- a vádlottak 1,4 %-ánál elérte a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát;
- az összes vádlottnál elérte a 2 évet.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozata – a szabadságvesztés tartamára tekintettel – valamennyi vádlott esetében fegyház lett volna, azonban 9,8 %-uknál börtön fokozatot határozott meg a bíróság.

A fenti jogesetekben összesen 71 vádlott vonatkozásában állapították meg a bünszervezetben elkövetést, ők összesen 91 bűncselekményt (vádlottanként átlagosan 1,28-at) követtek el, a bűncselekmények egy kivételével befejezett stádiumúak. Az elkövetői alakzatok vonatkozásában a társtetteség dominál (29,7 % önálló tettes; 67 % társtettes; 2,2 % felbújtó; 1,1 % bűnsegéd).

Amennyiben kizárólag az ötévi vagy az azt meghaladó büntetési tételű bűncselekményeket vizsgáljuk, akkor az alábbi megállapítások tehetők: a vádlottak összesen 78 bűncselekményt követtek el, amelyek szinte kizárólag befejezett stádiumúak (1,3 %-uk kísérlet). Az elkövetői alakzatok körében a társtetteség a legnagyobb halmaz (17,9 % önálló tettes; 78,2 % társtettes; 2,6 % felbújtó; 1,3 % bűnsegéd).

A kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetben elkövetett bűncselekmények vonatkozásában azért alacsony – jellemzően egy – a vádlottak által elkövetett bűncselekmények száma, mivel az 1/2007. BJE alapján⁸⁵⁰ adott törvényi tényállás elkövetési magatartásai természetes egységet képeznek. Azon esetekben, amikor két bűncselekmény elkövetése miatt történt az elítélés, az egyik bűncselekmény többnyire kábítószer fogyasztással kapcsolatos.

Az ellentétes döntések általános (büntetőeljárás szintű), illetve részletes (terhelt szintű) vizsgálata alapján az alábbiak állapíthatók meg.

Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása első vagy másodfokon (16 büntetőeljárás)	Azonos döntés a kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában	Ellentétes döntés a kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában
Győri Ítéltábla	2	0
Pécsi Ítéltábla	1	1
Fővárosi Ítéltábla	4	5
Debreceni Ítéltábla	2	0
Szegedi Ítéltábla	1	0
Összesen	10	6

A fentiek szerint a vizsgált büntetőeljárások 37,5 %-ában hoztak ellentétes ítéletet.

⁸⁵⁰ 1/2007. BJE I. Kábítószerrel visszaélés megvalósulásakor természetes egységet csak az azonos törvényi tényállásba ütköző magatartások képeznek.

A részletes (terhelt szintű) vizsgálat alapján megállapítható, hogy terhelték 40,9 %-a esetében született ellentétes döntés a bünszervezetet illetően. Az ellentétes döntések 52,8 %-ában állapították meg jogerősen a bünszervezetben történő elkövetést.

Az alábbi táblázat a terhelték vonatkozásban ellentétes döntések következményeként azt mutatja be, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, tartama változott –e, illetve a döntések hogyan érintették a próbaidőt.

	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata változott	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata nem változott	Szabadságvesztés tartama nőtt	Szabadságvesztés tartama nem változott	Szabadságvesztés tartama csökkent	Szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre függesztették	Szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre történő felfüggesztését eltörölték
Eltérő döntések összesítve	25,7 %	74,3 %	14,3 %	31,4 %	54,3 %	5,7 %	0 %
Eltérő döntések ("Elsőfokú BSZ")	31,3 %	68,7 %	12,5 %	6,3 %	81,2 %	12,5 %	0 %
Eltérő döntések ("Jogerős BSZ")	21,1 %	78,9 %	15,8 %	52,6 %	31,6 %	0 %	0 %

Amennyiben kizárólag elsőfokon állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést, többnyire nem változott a jogerős ítéletben a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, jellemzően csökkent a szabadságvesztés tartama.

Abban az esetben, amikor kizárólag a jogerős ítéletben állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést, általában sem a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, sem annak tartama nem módosult.

A fentieket leegyszerűsítve tartalmazza a következő táblázat:

Eltérő döntések	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata	Szabadságvesztés tartama
„Elsőfokú BSZ”	Nem változott	Csökkent
„Jogerős BSZ”	Nem változott	Nem változott

IV. 6. Erőszakos bünszervezetekhez köthető bűncselekmények

A kutatás során 14 olyan esetet vizsgáltam meg, ahol felmerült a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása. A vádlottak száma büntetőeljárásonként 3–41 (átlagosan 11) fő volt, a bíróság jogerősen átlagosan⁸⁵¹ 8 fő vonatkozásában állapította meg a bünszervezetben történő elkövetést. Az elkövetéstől a jogerős döntésig átlagosan 84,5 hónap telt el azon eljárásokban, amelyekben jogerősen megállapították a bünszervezetben történő elkövetést.

⁸⁵¹ Az átlag számításánál azokat a jogeseteket vettem figyelembe, amelyeknél a bünszervezetben történő elkövetést a bíróság jogerősen megállapította.

Jogeset	Vádlottak száma a büntetőeljárásban	Bűnszervezetben történő elkövetés a vádiratban	Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása elsőfokon	Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása jogerősen	Szabadságvesztés eléri a középértéket	Szabadságvesztés a büntetési tétel minimuma	Szabadságvesztés nem éri el a büntetési tételt	Szabadságvesztés a 2 évet nem éri el	Szabadságvesztés fokozata fegyház lenne	Szabadságvesztés fokozata fegyház helyett börtön	Szabadságvesztés eléri vagy meghaladja a büntetési tétel maximumát
I. ⁸⁵²	10	4	0	0	x	x	x	x	x	x	x
II. ⁸⁵³	3	3	3	0	x	x	x	x	x	x	x
III. ⁸⁵⁴	3	0	3	0	x	x	x	x	x	x	x
IV. ⁸⁵⁵	3	0	0	0	x	x	x	x	x	x	x
V. ⁸⁵⁶	13	12	9	0	x	x	x	x	x	x	x
VI. ⁸⁵⁷	7	5	5	0	x	x	x	x	x	x	x
VII. ⁸⁵⁸	6	4	4	4	2	0	0	0	4	0	0
VIII. ⁸⁵⁹	6	6	0	5	5	0	0	0	5	1	2
IX. ⁸⁶⁰	13	5	0	4	2	0	1	1	3	0	0
X. ⁸⁶¹	4	3	3	3	0	0	0	1	3	1	0
XI. ⁸⁶²	4	4	4	4	4	0	0	0	4	0	3
XII. ⁸⁶³	41	29	24	21	7	0	0	0	21	0	1
XIII. ⁸⁶⁴	11	10	8	8	8	0	0	0	8	0	6
XIV. ⁸⁶⁵	30	19	12	16	2	0	10	0	8	0	1
Összesen	154	104	75	65	30	0	11	2	56	2	13

A következő megállapítások azon vádlottakra vonatkoznak, akik terhére megállapították a bűnszervezetben történő elkövetést. A jogerősen kiszabott szabadságvesztés minimuma 1 év 8 hónap börtönbüntetés, maximuma pedig életfogytig tartó fegyházbüntetés, a

⁸⁵² Komárom-Esztergom Megyei Bíróság 5. B.224/2005/189. számú ítélete, Győri Ítéltábla Bf.108/2007/47. számú ítélete

⁸⁵³ Fővárosi Törvényszék 25.B. 539/2013/374. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.355/2015/28. számú ítélete

⁸⁵⁴ Békés Megyei Bíróság 13.B.138/2011/79. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.II.515/2011/12. számú ítélete

⁸⁵⁵ Fővárosi Bíróság 9.B.829/2008/150. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.69/2010/36. számú ítélete

⁸⁵⁶ Budapest Környéki Törvényszék 24.B.143/2012/313. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.21/2015/146. számú ítélete

⁸⁵⁷ Budapest Környéki Törvényszék B.131/2011/115. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.250/2013/103. számú ítélete, Kúria Bfv.II.967/2015/9. számú végzése

⁸⁵⁸ Tatabányai Törvényszék 7.B.170/2011/74. számú ítélete, Győri Ítéltábla Bf.77/2013/17. számú ítélete

⁸⁵⁹ Debreceni Törvényszék 19.B.665/2012/207. számú ítélete, Debreceni Ítéltábla Bf.II.540/2015/39. számú ítélete, Kúria Bfv.III.1.407/2016/10. számú végzése

⁸⁶⁰ Fővárosi Bíróság 14.B.123/2006/659. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.56/2010/133. számú ítélete, Kúria Bhar.III.1.219/2011/19. számú ítélete

⁸⁶¹ Fővárosi Bíróság 10.B. 424/2003/142. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.162/2005/52. számú ítélete, Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.907/2009/20. számú végzése

⁸⁶² Budapest Környéki Törvényszék 8.B.101/2010/1010. számú ítélete, Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.399/2014/61. számú ítélete, Kúria Bhar.I.1320/2015/47. számú végzése

⁸⁶³ Pest Megyei Bíróság 7.B.81/2006/2005. számú ítélete, Győri Ítéltábla Bf.86/2011/86. számú ítélete, Kúria Bfv. III. 953/2012/34. számú ítélete, Kúria Bfv. III. 1.002/2013/11. számú ítélete, Kúria Bfv. III. 1.260/2013/10. számú végzése, Kúria Bfv. III. 1.500/2014/4. számú végzése

⁸⁶⁴ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.II.240/2006/90. számú ítélete, Legfelsőbb Bíróság Bfv. I.1.096/2006/19. számú végzése

⁸⁶⁵ Fővárosi Bíróság 6. B. 1031/2006/1157. számú ítélete, Debreceni Ítéltábla Bf.I.848/2011/137. számú ítélete, Fővárosi Törvényszék 20.B.1927/2012/76. számú végzése, Fővárosi Ítéltábla 9. Bf.98/2014/12. számú végzése, Kúria Bfv.II.1643/2015/4. számú végzése

szabadságvesztés átlagos tartama 10 év 2 hónap volt (Az átlagos tartam számításánál a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés esetén 40 évet vettem figyelembe; amennyiben az életfogytig tartó szabadságvesztésnél meghatározták a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, úgy az volt a számítás alapja). Az életfogytig tartó szabadságvesztések kissé torzították az átlagot – 10 év 2 hónap –, amennyiben az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéleteket figyelmen kívül hagyjuk az átlagszámításnál, úgy a szabadságvesztés átlagos tartama 7 év 8 hónap.

A szabadságvesztés tartama

– csupán a vádlottak 46 %-ánál érte el a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének középértékét;

– a vádlottak 17 %-ánál a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének alsó határát sem érte el;

– a vádlottak 20 %-ánál elérte a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát;

– a vádlottak 3 %-ánál a 2 évet nem érte el.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozata – a szabadságvesztés tartamára tekintettel – vádlottak 86 %-ánál fegyház lett volna, azonban 3 %-uknál börtön fokozatot határozott meg a bíróság.

A bíróságok a bünszervezetben történő erőszakos bünszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában a terheltek felelősségét az alábbi bizonyítékok alapján állapították meg: terhelti vallomások; tanúvallomások, szembesítési jegyzőkönyvek; jelentések (megfigyelésekről, elfogásokról, hívószámokról, cellainformációkról, híváslisták elemzéséről stb.); házkutatásról, lefoglalásról szóló határozatok, jegyzőkönyvek; helyszíni szemle jegyzőkönyvek; boncolási jegyzőkönyvek; lefoglalt iratok; revizori jelentések; titkos információgyűjtés során lehallgatott, nyílttá tett telefonbeszélgetések; igazságügyi orvosszakértői, fegyverszakértői, elmeorvos szakértői, pszichológus szakértői, nyomszakértői, írásszakértői, nyelvészeti szakértői, hemogenetikai szakértői, ingóforgalmi szakértői, ingatlan szakértői, kárszakértői, grafológus szakértői, vegyészszakértői, geológus szakértői, fizikus szakértői, műszaki szakértői, tűzszerész szakértői, tűzvédelmi szakértői, informatikai és távközlési szakértői, hangtechnikai szakértői vélemények.

Erőszakos bünszervezetekhez köthető bűncselekmények bizonyítékai	
Terhelti beismerő vallomás	100 %
Tanúvallomás	100 %
Igazságügyi szakértői vélemény	100 %
Tárgyi bizonyítási eszköz	100 %
Mobiltelefon előfizetői szerződés, híváslista, cellainformáció	100 %
Házkutatásról, lefoglalásról szóló határozat, jegyzőkönyv	87,5 %
Helyszíni szemle jegyzőkönyv	87,5 %
TIGY / TASZ anyaga (telefonlehallgatás)	75 %
Jelentés megfigyelésről, elfogásról	62,5 %
Jelentés hívószámokról, híváslisták elemzéséről	62,5 %
Gépjárműnyilvántartási adatok	62,5 %
Együttműködő terhelt vallomása (nyomozási alku)	37,5 %
Lefoglalt okirat	37,5 %
Elektronikus adattartalom (pl. mobiltelefon, számítógép stb.)	25 %
Különösen védett tanú vallomása	12,5 %
Cégmásolat, cégkivonat	12,5 %
Adóhatósági adatközlés, adóbevallás; adóvizsgálati eljárás adatai	0 %
Pénzügyi adatközlés, bankszámlaforgalmi kivonat	0 %
Határregisztrációs adatok	0 %
Nemzetközi jogsegély keretében beszerzett iratok	0 %
Idegenrendészeti adatok	0 %

A fenti jogesetekben összesen 65 vádlott vonatkozásában állapították meg jogerősen a bünszervezetben történő elkövetést, ők összesen 541 bűncselekményt (vádlottanként átlagosan 8,3-at) követtek el, a stádiumok között a befejezettség a meghatározó (80,6 %

befejezett, 17,2 % kísérlet, 2,2 % előkészület). Az elkövetői alakzatok vonatkozásában a társtetteség képezi a legnagyobb halmazt (7,6 % önálló tettes; 66 % társtettes; 5 % felbujtó; 21,4 % bűnsegéd).

Amennyiben kizárólag az ötévi vagy ezt meghaladó büntetési tételű bűncselekményeket vizsgáljuk, akkor az alábbi megállapítások tehetők: a vádlottak összesen 281 bűncselekményt követtek el, amelyek főként befejezett stádiumúak (82,9 % befejezett, 12,8 % kísérlet, 4,3 % előkészület). Az elkövetői alakzatok az alábbiak szerint oszlanak meg: (10 % önálló tettes; 57,6 % társtettes; 8,2 % felbujtó; 24,2 % bűnsegéd).

Az alábbi táblázat büntetőeljárásonként az ítéletábrák illetékességi területe alapján, illetve összesítve tartalmaz adatokat a bünszervezetet illetően:

Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása első vagy másodfokon (12 büntetőeljárás)	Azonos döntés az erőszakos bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában	Ellentétes döntés az erőszakos bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában
Győri Ítéletábrá	2	1
Pécsi Ítéletábrá	0	0
Fővárosi Ítéletábrá	2	3
Debreceni Ítéletábrá	1	1
Szegedi Ítéletábrá	1	1
Összesen	6	6

A fentiek szerint a büntetőeljárások felében foglaltak eltérően állást az első és másodfokú bíróságok; a részletes (terhelt szintű) vizsgálat alapján megállapítható, hogy terhelték 40,9 %–a esetében született ellentétes döntés a bünszervezetet illetően. Az ellentétes döntések 36,1 %–ában állapították meg jogerősen a bünszervezetben történő elkövetést.

Az alábbi táblázat a terhelték vonatkozásában ellentétes döntések következményeként azt mutatja be, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, tartama változott–e, illetve a döntések hogyan érintették a próbaidőt.

	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata változott	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata nem változott	Szabadságvesztés tartama nőtt	Szabadságvesztés tartama nem változott	Szabadságvesztés tartama csökkent	Szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre fel függesztették	Szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre történő fel függesztését eltörölték
Eltérő döntések összesítve	33,3 %	66,7 %	13,9 %	27,8 %	58,3 %	0	11 %
Eltérő döntések ("Elsőfokú BSZ")	17,4 %	82,6 %	0	13 %	87 %	0	0
Eltérő döntések ("Jogerős BSZ")	61,5 %	38,5 %	38,5 %	53,8 %	7,7 %	0	30,7 %

Amennyiben kizárólag elsőfokon állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést, többnyire nem változott a jogerős ítéletben a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, jellemzően csökkent a szabadságvesztés tartama.

Abban az esetben, amikor pusztán a jogerős ítéletben állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést, jobbra a szabadságvesztés végrehajtási fokozata változott, a tartama azonban nem módosult.

A fentieket leegyszerűsítve tartalmazza a következő táblázat:

Eltérő döntések	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata	Szabadságvesztés tartama
"Elsőfokú BSZ"	Nem változott	Csökkent
"Jogerős BSZ"	Változott	Nem változott

IV. 7. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos kiemelt jogesetek

Az alábbiakban négy olyan jogesetet dolgoztam fel, amelyek a 1997–2010. közötti időszakban Magyarországon működő, a társadalomra kiemelten veszélyes szervezett bűnözői csoportok tagjai által elkövetett bűncselekményekre vonatkoznak.

IV. 7. 1. Loncsik

Loncsik – másik becenevén Tolik – a 90-es években a magyarországi, ukrán ajkú szervezett bűnözés meghatározó alakja volt, az ellene indított büntetőeljárásban az alábbiak szerint vallott az egyik alárendeltje, a III. rendű vádlott: „[...] I. rendű vádlott végső célja az volt, hogy uralma alá hajtassa az országban autópiacok irányítását, a prostitúciót, a szórakozóhelyek védelmét, irányítását és a drogpuacot. [...] az ellenállókat vagy erőszakkal megtörte, vagy börtönbe juttatta, illetve megölette.”⁸⁶⁶

Az ezredfordulót követően számos Loncsikkal cikk jelent meg⁸⁶⁷, az ellene indított eljárás kiemelt sajtóérdeklődés mellett zajlott.

IV. 7. 1. 1. Tényállás

A bíróság a tényállást a vádlottak vallomásai, tanúvallomások, igazságügyi orvosszakértői vélemény, igazságügyi okmányszakértő vélemény, igazságügyi vegyészszakértő vélemény okiratok, revizori jelentés, helyszíni szemle jegyzőkönyv, mobiltelefonok híváslistái alapján állapította meg.

Az I. rendű vádlott a 90-es évek végén egy 50–60 fős, ukrán és orosz személyekből álló védelmi pénzek szedésével, pénzbehajtással, prostitúcióval foglalkozó szervezetet hozott létre. A szervezet tagnyilvántartással rendelkezett, amely tartalmazta a tagok személyi adatait, fényképeit, korábbi ítéleteit, illetve körözéseit. A végrehajtók – katonák – mellett tolmácsok (pl. a IV–V. rendű vádlottak) működtek, az I. rendű vádlott arra is figyelt, hogy a tárgyalás jellegétől függően válasszák ki a tolmácsokat, ezzel kívánták megakadályozni, hogy egy tolmács átlássa a szervezet teljes tevékenységét.

A szigorú belső szabályokat a tagok betartották, a legfontosabb előírás volt, hogy a tevékenységeikből származó jövedelem 50 %-át át kellett adniuk a szervezet vezetőjének. Ezen szabály megszegését „patkánykodásnak” hívták, amelyet azonnali megtorlás követett. A szabályozás rendkívüli mértékű volt, az I. rendű vádlott még azt is meghatározta, hogy kik lakhatnak együtt, kik hozhatják Magyarországra a családjukat. A bűnszervezet magyar szervezett bűnözői csoportokkal is kapcsolatba került, az S. Zoltán által irányított cégek például szerződéses nélkül adták át a bevételeik meghatározott hányadát az I. rendű vádlott szervezetének.

⁸⁶⁶ Fővárosi Bíróság 10.B. 424/2003/142. számú ítélete, 8.

⁸⁶⁷ pl. Loncsikkal vádalkut köthetnek. *Népszava*, 2001. október 4.; Megszólal az ukrán keresztapa? A robbantások háttéréről és a rendőri kapcsolatokról várják a választ Stecurától. *Magyar Nemzet*, 2001. október 4.; Leonyid Stecura előzetesben. *Magyar Nemzet*, 2001. október 5.; Vizsgálják Stecura kapcsolatait. *Magyar Nemzet*, 2002. február 12.; Stecura védelmi pénze – Zsarolás is szerepel az ukrán-izraeli férfi számláján. *Magyar Nemzet*, 2003. március 19.; Az ásós ember buktatta le Stecurát. *Népszabadság*, 2003. május 28.; Bíróság elé áll a keresztapa – Maffia tagjaként elkövetett bűntettekkel vádolják az ukrán-izraeli Stecurát. *Magyar Nemzet*, 2003. szeptember 13.; Lefejezték a magyarországi orosz-ukrán maffiát. *Népszava*, 2003. december 2.; Nyolc évet kapott Leonid Stecura – A bíróság szerint bizonyított, hogy az ukrán-izraeli vádlott bűnszervezetet irányított Magyarországon. *Magyar Nemzet*, 2004. október 2.; Rács mögött – Loncsik kalandjai. *168 Óra*, 2004. október 14.

A tagok a kapcsolattartás ellenőrzésének megnehezítése céljából cserélgették a mobiltelefonokat, illetve a SIM kártyákat.

1997. május 10-én az I. rendű vádlott egy bárban utasította az embereit, hogy jelenlévő csecsen állampolgárt öljk meg. A sértett fejére csuklyát húztak, majd a II. rendű vádlott egy családi házhoz szállította, amely egyik helyiségében órákon át baseball ütőkkel ütötték, illetve a vesetájékon megszurkálták. A sértett csekély fokú agyzúzódás és keményburok alatti vérzést szenvedett el, továbbá eltörték a térdkalácsát, orrcsontját, járomcsontját, ugrócsontját. A fogvatartók nem akarták végrehajtani az emberölést, ezért telefonon további személyeket hívtak a házhoz, akik a sértettet elvitték egy erdős területre. A sértett menekülni próbált, de a két elkövető utolérte, majd mindketten megszurkálták egy-egy 10–15 cm pengehosszúságú késsel. A sértett halottnak tette magát, az elkövetők távoztak a helyszínről; a sértettet később megtalálták és a légimentők kórházba szállították. A reggeli órákban az I. rendű vádlott utasítására egy személy ásóval azért jelent meg a helyszínen, hogy elássa a sértettet.

1999-ben a Citadella Diszkót a 10-es tanú gazdasági társasága üzemeltette, amely a helyiséget a 12-es tanú ügyvezetése alatt lévő épületkezelő cégtől bérelte. S. Zoltán 1998-tól havonta 500.000,- Ft pénzt követelt a diszkó bevételéből a védelmi háttér biztosítása céljából. S. Zoltán arra hivatkozott, hogy ő az éjszakai élet legerősebb embere, mögötte áll az I. rendű vádlott szervezete. A 10-es és 12-es tanúkkal szemben nem alkalmaztak erőszakot vagy konkrét fenyegetést, azonban S. Zoltán hírnevére, az I. rendű vádlottal fennálló bizalmi viszonyára, illetve az I. rendű vádlott mögött álló szervezetre tekintettel rendszeresen fizették a védelmi pénzt. 1999-ben Tahitófaluban ismeretlenek megölték S. Zoltánt, ezt követően az I. rendű vádlott bejelentkezett a 10-es tanúnál, közölte vele, hogy S. Zoltán neki dolgozott, ezért ő öröklí az üzleti érdekeltségeit, ezentúl a védelmi pénzt közvetlenül neki kell fizetni. A pénzt havonta az I., III. rendű vádlott, vagy a tolmácsok – IV. és V. rendű vádlottak – vették át; a bizalmi emberek gyakran tárgyaltak a 10-es tanúval. 1999. júniusában az I. rendű vádlott cége színlelt szerződést kötött a diszkót üzemeltető társasággal marketing tevékenység, piackutatás elvégzésére. Az I. rendű vádlott kötelezte a 10-es tanút, hogy annak másik társaságával is kössön fiktív szerződést, amelyre hivatkozással pénzeket utaltatott át. A fiktív számlák, szerződések kiállításával, illetve továbbításával az I. rendű vádlott az V. rendű vádlottat bízta meg.

1999. második felében az I. rendű vádlott utasítására az V. rendű vádlott rendszeresen megjelent a diszkóban a működés és a gazdálkodás ellenőrzése céljából; továbbá a 10-es tanú – szintén utasításra – a IV. rendű vádlottat üzletvezetőként alkalmazta.

A szakszerűtlen üzleti döntések, illetve az I. rendű vádlotthoz tartozó orosz–ukrán vendégek viselkedése következtében a Citadella Diszkó forgalma jelentősen csökkent, 2000-ben az üzemeltető cég ellen felszámolási eljárás indult. A diszkót ezt követően a 12-es tanú által képviselt társaság működtette, az I. rendű vádlott azonban nem hagyott fel a védelmi pénz szedésével, a havi összeget felemelte 1 millió forintra.

Az I. rendű vádlott 1999–2001. között 20–25 millió forintot vett át a 10-es, illetve 12-es tanúktól, akik az összeget eleinte a diszkó bevételéből fedezték, később azonban csökkenő forgalom miatt a saját megtakarításaikból egészítették ki.

IV. 7. 1. 2. Az ítélet bünszervezettel kapcsolatos rendelkezései

Az I. rendű vádlott szerint a koncepció eljárás alapja rendőrségi provokáció, ő kizárólag üzletemberként tevékenykedik Magyarországon.

A bíróság a bünszervezet létét, működését, illetve a tagjait illetően széleskörű bizonyítást folytatott, a bizonyítékok közül kiemelkednek a szervezet egyik alvezérének, a III. rendű vádlottnak a vallomásai. A vádlott már a nyomozási szakban is részletes vallomást tett, a tárgyaláson azonban az I. rendű vádlottól való félelemre hivatkozással megtagadta a

vallomástételt, csak a Védelmi Programba történő felvételét követően tett ismételt vallomást. A III. rendű vádlottat a 90-es évek elején körözték Romániában, az I. rendű vádlott szerzett neki útlevelet, amely segítségével Magyarországon telepedett le és testőrként dolgozott.

A III. rendű vádlott az V. rendű vádlottat az I. rendű vádlott egyik kulcsembereként jelölte meg, aki több feladatot látott el, tolmácsolt, üzeneteket továbbított, csomagokat küldött a börtönben lévő személyeknek. Az I. rendű vádlott járműveket, mobiltelefonokat, cégrészesedést íratott az V. rendű vádlott nevére, a lakása az I. rendű vádlott érdekeltségi körébe tartozó társaságok telephelyeként funkcionált. Amennyiben az V. rendű vádlott nem az utasítások szerint járt el vagy ellentmondott, az I. rendű vádlott megverette.

A III. rendű vádlott azonosította a szervezet vezetőit, illetve végrehajtóit, több olyan személyt jelölt meg, akiknek csak a becenevét tudta.

A 4-es tanú az I. rendű vádlott által irányított, ukrán–magyar szervezett bűnözői csoport vonatkozásában elmondta, hogy annak működését a klasszikus hierarchia jellemezte, a csoportvezetők és a végrehajtók kizárólag az I. rendű vádlotton keresztül tarthatták a kapcsolatot, a horizontális kapcsolatot tiltották.

A tolmácsként dolgozó 7-es tanú – aki maga is fizetett az I. rendű vádlott által irányított szervezetnek – szerint köztudomású volt, hogy az oroszoknak és ukránoknak a bevételek felét le kell adniuk. A tanú Kárpátaljáról származott, miután Magyarországra költözött, több személy megkereste, egy sebhelyes arcú közölte vele, hogy – tekintettel a magyar tudására – nekik fog tolmácsolni a jövőben. A tanú a nyomozóknak nyilatkozott a nyilvántartó lapokról is, amelyek a személyi adatokat, az önéletrajzot, illetve a korábbi bűnügyi előéletet tartalmazták. A szervezeti fegyelmet alátámasztja azon vallomásrészlet, miszerint amennyiben a tanút hajnal négykor felhívják és közlik vele, hogy menjen egy meghatározott helyre, akkor a kérést végrehajtotta volna a retorziótól való félelem miatt. A szervezetről a tanú előadta, hogy védelmi pénzeket is beszédtek a klasszikus betámadás, majd bevédés módszerével.

A tárgyaláson a tanú arra hivatkozott, hogy a csak pletykákról beszélgetett a rendőrökkel, nem is hallgatták ki, továbbá kiutasítással zsarolták, az I. rendű vádlottal kapcsolatos terhelő vallomást vártak tőle; a bíróság azonban elfogadta a nyomozás során a tanú szabályosan felvett vallomásait. A bíróság – érzékelve a tanú félelmét – rámutatott, hogy egyes részleteket mások nem említettek, csak a személyes érintettség révén volt az információk birtokában; a rendőri magatartással kapcsolatban kifejtésre került, hogy a többszöri kihallgatások között évek teltek el, a kihallgatást nem ugyanazon rendőrök végezték.

A 2-es tanú a felismerésre bemutatás során több, az I. rendű vádlott által irányított szervezet tagját felismerte. A nyomozás során rákérdeztek az I. rendű vádlott telefonszámára, a tanú az alábbiakat nyilatkozta: „[...] akkori telefonszámát megmondani nem tudom, egyszerre több telefont használt, brutális mennyiségű telefonkártyát megvettek mindig.”⁸⁶⁸

Az 1-es, védett tanú az ukránok vezetőjeként jelölte meg az I. rendű vádlottat, a felismerésre bemutatáson a 2-es tanúhoz hasonlóan azonosította az I. rendű vádlott embereit, meghatározta a szervezeten belüli pozíciójukat: „[...] ez a személy egyértelműen [...], azaz [...] alárendeltje volt, az ő csapatához tartozott [...] társai közé tartozott, de a felsoroltaknál lejjebb volt a rangsorban, ő egy végrehajtó senki lehetett.”⁸⁶⁹

A 10-es tanú a vallomása során az alábbiakat nyilatkozta az I. rendű vádlottáról: „Tudomásom volt arról, hogy az Ukrán Maffiának az egyik vezetője. [...] azt mondta az I. rendű vádlotról, hogy ő az Istenek egyike.”⁸⁷⁰

⁸⁶⁸ Fővárosi Bíróság 10.B. 424/2003/142. számú ítélete 12.

⁸⁶⁹ Uo. 13.

⁸⁷⁰ Uo. 14.

A bíróság megjegyezte, hogy a fenti tanúvallomásokon kívül egyes vádlottak vallomásai is tartalmaztak a bűnszervezetre vonatkozó adatokat. A tanú és vádlotti „[...]” vallomások rendkívül széles körből származnak kezdve az I. rendű vádlott szervezetébe tartozó személyektől a szervezettel éppen érintőlegesen kapcsolatban került személyekig. A vallomások tényszerű dolgokban egyeznek, így a szervezet tagjainak megjelölésében, feladataikat, az elkövetett bűncselekmények jellegét illetően. Az eljárás során számos vallomás tartalmazott adatot arra nézve, hogy I. rendű vádlott számos más bűncselekményt is elkövetett a vád tárgyává tett cselekményeken túl [...], de azok vonatkozásában csupán egy-egy vallomást állt rendelkezésre és ennek okán nem került sor eljárásra. A fenti vallomások azonban egy teljes egészét formáló láncot alkotnak, amelynek minden szeme ép és erős.”⁸⁷¹

A bíróság szerint a kihallgatottak a nyomozás során abban a hiszemben tettek vallomást, hogy azt követően nem kell hatóság elé állniuk; a tárgyalási szakban azonban a vallomásaikat tompítani kívánták. A 11-es tanú például arra hivatkozva nem volt hajlandó megjelenni a tárgyaláson, hogy a gépkocsijára rálöttek és felrobbantották; végül megjelent, olyan vallomást tett, amelyet a bíróság nem fogadott el.

A védők álláspontja az volt, hogy a nyomozó hatóság olyan személyeket használt fel az I. rendű vádlott ellen, akiket kvázi „zsarolni” tudtak; a bíróság ezzel szemben rámutatott arra, hogy „[...]” egy bűnszervezet működésével kapcsolatban elsődlegesen olyan személyek kihallgatása célszerű, akik érdemben tudnak arról nyilatkozni, akár azért mert ők maguk tagjai az adott szervezetnek, vagy mert egy másikhoz tartoznak, illetve életvitelük folytán rendszerint kapcsolódnak ezekhez a szervezetekhez, mint alkalmi kiegészítők - pl. telefonkártya beszerzések -. Ebben a személyi körben nem kirívó, ha valaki a bűnüldöző szervek látókörében, vagy éppen eljárása alatt van. Ebből fakadóan önmagában az a tény, hogy a kihallgatott személy ellen büntetőeljárás volt folyamatban semmiképpen nem eredményezheti vallomása elvetését.”⁸⁷²

A bíróság a vádlotti és tanúvallomásokból megállapította, hogy „[...]” I. rendű vádlott egy Magyarországon működő ukrán bűnszervezet vezetője volt, aki alá szigorú hierarchiában lévő személyek tartoztak. A bűnszervezet többek között az érdekeltségi körébe tartozó személyektől, cégektől bevételeik jelentős részét elvette, illetve arra kényszerítette őket, hogy azt átadják. A vádlott egy személyben volt jogosult dönteni minden kérdésben, parancsai megfellebbezhetetlenek voltak. Az alá tartozó személyek a parancsára bármilyen bűncselekményt, akár élet elleni cselekményt is gondolkodás nélkül végrehajtottak. A parancs megtagadásának következménye minden esetben retorzió volt, amit a szervezet tagja tudtak is.”⁸⁷³

A bíróság megjegyezte, hogy mind a vádlotti, mind a tanúvallomások jelentősen eltértek egymástól a nyomozási, illetve a tárgyalási szakban; a tanúk félték a vádlottak előtt megismételni a nyomozati vallomásukat. „Kétségtelen tényként kellett megállapítani, hogy olyan ügyben, ahol bűnszervezet tagjai szerepelnek terheltként, ott éppen a bűnszervezet jellegéből, szervezettségéből, kiterjedtségéből adódóan igen nehéz olyan bizonyítékok beszerzése, amelyek önmagukban teljes körű feltárássra adnak módot. Ezzel szemben az ilyen jellegű ügyekben az egyes bizonyíték morzsák elemzése és a logika szabályaink megfelelő összerakása biztosítja a tényállás mind teljesebb körű feltárást. Az adott ügyben III. rendű vádlott feltáró jellegű beismerő vallomása volt az a váz, amely olyan adatokból épült fel, melyek lényegi információkat tartalmaztak a vádlott-társak cselekvőségét, a bűnszervezet felépítését illetően.”⁸⁷⁴

⁸⁷¹ Uo. 15.

⁸⁷² Uo. 17.

⁸⁷³ Uo. 18-19.

⁸⁷⁴ Uo. 50.

A bűncselekmények minősítésekor a bíróságnak állást kellett foglalnia, hogy az elkövetéskor vagy az elbíráláskor hatályos anyagi jogszabályt kell alkalmaznia. A minősítés során jelentősége volt annak, hogy – a II. rendű vádlott kivételével – a bünszervezetben történő elkövetés megállapítható-e. A bíróság álláspontja szerint a vádlottak a cselekményeket mind az elkövetéskor, mind az elbíráláskor hatályos szabályozás alapján bünszervezet tagjaként követték el.

A bíróság nem fogadta el azon védői érvelést, miszerint sem az elkövetéskor, sem az elbíráláskor hatályos törvény szerint sem állapítható meg a bünszervezet a felmerülő kérdések (mikor jött létre, hogyan határozták meg a célt, ki döntött a pozíciókról stb.) tisztázatlansága okán. A védői állásponttal szemben kifejtésre került, hogy „[...] a törvény nem követeli meg, hogy a bünszervezet létrehozásáról alapító okirat készüljön, elegendő, ha a rendelkezésre álló bizonyítékokból alappal vonható következtetés arra, hogy egy hierarchizált szervezet létrejött és működik. Nem szükséges a döntési mechanizmus teljes ismerete sem. A bünszervezet létrejöttének időpontja a minősítés szempontjából ugyancsak nem bír jelentőséggel, mert a jogi megítélés szempontjából az bír jelentőséggel, hogy az adott bűncselekményeket már bünszervezet tagjaként követték-e el, vagy sem.”⁸⁷⁵

Az I. és II. rendű vádlottak cselekményeinek minősítésénél az elkövetéskor hatályos törvény jelentett kedvezőbb elbírálást, mivel az élet elleni cselekményeknél a bünszervezetben történő elkövetés az elkövetéskor nem volt minősítő körülmény. A III. és V. rendű vádlottak esetében a cselekményeiket a bíróság az elbíráláskor hatályos törvény alapján minősítette.

A büntetéskiszabás körében rendkívül nyomatékos enyhítő körülményként került értékelésre a III. rendű vádlott vonatkozásában a beismerő, illetve a bünszervezetre vonatkozó feltáró jellegű vallomás. A II. rendű vádlott esetében súlyosító körülményt értékelte a bíróság a bünszervezet tagjakénti elkövetést tekintettel arra, hogy az az elkövetéskor nem volt az emberölés minősítő körülménye.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozatával kapcsolatban kiemelendő, hogy az V. rendű vádlott esetében a kora és a betegségei miatt a bíróság börtön fokozatot határozott meg, annak végrehajtását a Btk. 89. § (2) bekezdése alapján a különös méltánylást érdemlő esetre tekintettel próbaidőre felfüggesztette.

A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság bünszervezettel kapcsolatos megállapításait.

IV. 7. 2. Kecskeméti maffiaper

2004. augusztusában egy kecskeméti parkolóban három személyt fogtak el, mivel fegyvereket találtak náluk. Az első pillantásra nem különösebben kiemelkedő bűnügy az évtized egyik legjelentősebb, szervezett bűnözéshez kapcsolódó büntetőeljárásává vált, ugyanis az együttműködő gyanúsítottak egy bünszervezet működését tárták fel. A bírósági eljárásra az országos média „kecskeméti maffiaperként” hivatkozott.⁸⁷⁶

⁸⁷⁵ Uo. 52.

⁸⁷⁶ Kommandósok biztosítják a ma kezdődő kecskeméti maffiaper. *Magyar Hírlap*, 2005. május 2.; Összesen hatvannyolc év börtön a maffiaperben. *Magyar Hírlap*, 2006. április 14.; Májusban indul a maffiaper. *Magyar Nemzet*, 2005. április 4.; Drága a kecskeméti maffiaper. *Népszabadság*, 2005. szeptember 21.; Befejeződött a maffiaper. *Népszava*, 2006. október 7.

IV. 7. 2. 1. Elsőfokú ítélet⁸⁷⁷

A bíróság az alábbiakban ismertetett tényállást a vádlottak vallomásai, tanúvallomások, titkos információgyűjtés során lehallgatott, nyílttá tett telefonbeszélgetések, híváslisták, rendőri jelentések, igazságügyi orvosszakértői vélemények, eseti hangszakértői vélemény, kriminalisztikai és nyelvészeti szakterületen eljáró igazságügyi szakértő véleménye, igazságügyi hangtechnikai szakértői vélemény, igazságügyi hemogenetikus szakértői vélemény alapján állapította meg. A bizonyítékok gerincét az együttműködő tanúk vallomásai, lehallgatott telefonbeszélgetések, vádlottak híváslistái képezték.

IV. 7. 2. 1. 1. Tényállás

2004-ben az I. rendű vádlott egy bűnszervezetet irányított, melyben rajta kívül a II–V. rendű vádlottak vezetők voltak, a hierarchiában alattuk helyezkedtek el a VI–VIII. rendű vádlottak, a 3-as, 4-es, 23-as tanú, illetve az eljárás során nem azonosított személyek.

A bűnszervezet tagjai rendszerint a II. és III. rendű vádlott érdekeltségébe tartozó budapesti Zsiráf étteremben találkoztak. Egyes tagok ingyenesen vagy kedvezményesen fogyaszthattak az étteremben, a 4-es számú tanú és a VI. rendű vádlott 2004. áprilisától havonta több százezer forintos juttatást, szállást és gépjárművet kapott. Amennyiben a szervezet tagja ellen büntetőeljárás indult, a szervezet vezetői ügyvédekkel hatalmazták meg, illetve kifizették a munkadíjat; az ügyvédek instruálása révén ellenőrzés alatt tartották a tagokat.

A bűnszervezet 2004-ben egy 7–8 évvel azelőtti közös ügyletre hivatkozva több százezer dolláros követelést akart érvényesíteni az 1-es számú tanúval szemben, aki azonban nem ismerte el a követést. A 6-os számú tanú azt állította, hogy az 1-es számú tanúnak nem kell megfizetni az összeget. Az I–V. rendű vádlottak elhatározták a 6-os számú tanú megölését, mivel személyében látták a követelés érvényesítésének akadályát. Az eljárás során ismeretlenül maradt külföldi személyeket bízták a 6-os számú tanú megölésével, akik a végrehajtáshoz lőfegyvereket és motorkerékpárt kértek a szervezettől. A motorkerékpár beszerzésével az I. rendű vádlott az V. rendű vádlottat bízta meg, aki továbbította a megbízást egy ismeretlen személy részére, aki valótlán személyi adatokkal 2004. júliusában megvásárolta a Honda motorkerékpárt.

Az I. rendű vádlott 2004. júliusában sorozatlövő, maroklófegyverek, lőszer, távcsőves puska, illetve robbanóanyag beszerzésével és Magyarországra történő behozatalával bízta meg a VI. rendű vádlottat és a 4-es számú tanút. Tudták, hogy a 6-os számú tanú megölése nem marad következmények nélkül, a fegyvereket a bűnszervezet a várható támadás során kívánta felhasználni. A 4-es számú tanú felvette a kapcsolatot a XI. rendű vádlottal, aki elvállalta, hogy a fegyvereket, lőszerket Szerbiában beszerzi és átjuttatja a határon. A beszerzendő fegyverekről, árakról, szállításról a XI. rendű vádlott a 4-es számú tanúval és a VI. rendű vádlottal egyeztetett. Útlevel hiányában a 4-es számú tanú és a VI. rendű vádlott nem utazhatott Szerbiába, ezért a 3-as számú tanút bízták meg a fegyvercsempészekkel történő tárgyalásokkal és a szállításban való részvétellel. A 3-as számú tanú a fegyverekre szánt pénzt a II. rendű vádlottól kapta meg. A 3-as számú tanú a fegyverszállítmányt – 2 db gépkarabély, 3 db pisztoly, 1 db puska, 1db hangtompító, 4 db ívtár, 206 db lőszer – 2004. július 27-én a szerb csempésztől Ásotthalom térségében vett át, majd a 4-es számú tanú és a VI. rendű vádlott előfutóként biztosította a Csopakra történő szállítást. Az I., II., VII., VIII. rendű vádlottak, illetve a 23-as számú tanú 2004. július 29-én érkeztek meg Csopakra, ahol a

⁸⁷⁷ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505. számú ítélete (Továbbiakban: Elsőfokú ítélet)

4-es számú tanú és a VI. rendű vádlott megmutatta a fegyvereket. A fegyvereket a VII. és VIII. rendű vádlott szállította Budapestre, előfutóként a 23-as számú tanú haladt elől.

Az I. rendű vádlott az első fegyverszállítmány sikeres megérkezését követően a VI. rendű vádlottat és a 4-es számú tanút ismételt beszerzéssel bízta meg; elmondta nekik, annyi fegyvert szerezzenek, amennyit csak tudnak. A VI. rendű vádlott a XI. rendű vádlottat bízta meg a fegyverek Magyarországra történő szállítására. Az I. és II. rendű vádlott a fegyverek árát – 2800 eurót – Csopakon adta át a 4-es számú tanúnak, aki azt továbbította a 3-as számú tanú részére. A 3-as számú tanú 2004. augusztus 3-án Ásotthalom térségében vette át a fegyverszállítmányt – 3 db pisztoly, 1 db géppisztoly, 1 db gépkarabély, 89 db lőszer, 1 db gránátindító, 1 db hangtompító, 4 fegyvertár –, majd a VI. rendű vádlott utasítása szerint Kiskunhalason szállt meg. Másnap az I. rendű vádlott arra utasította a VII. rendű vádlottat, hogy a VIII. rendű vádlottal Kecskemétről előfutóként kísérik a szállítmányt Budapestre. A 3-as számú tanú és a VII., VIII. rendű vádlottak egy kecskeméti parkolóban találkoztak, ahol a 3-as számú tanú felhívta a VI. rendű vádlottat, aki szintén megerősítette a VII. rendű vádlott által elmondottakat, azaz a fegyvereket neki kell Budapestre szállítani. A telefonálás közben a nyomozó hatóság elfogta a 3-as számú tanút és a VII–VIII. rendű vádlottakat.

Az elfogást követően az első szállítmányt ismeretlen személy a Lupa szigetre szállította, ahonnan a rossz tárolási körülmények miatt az V. rendű vádlott, a 23-as számú tanú és egy ismeretlen személy elvitte az 5-ös számú tanúhoz, aki az V. rendű vádlott kérésének megfelelően elrejtette a teremgarázsban.

2004. szeptember 13-án elfogták az V. rendű vádlottat és társait, az 5-ös számú tanú a fegyvereket elásta a budapesti Asia Center térségében található erdőben; a hatóság a fegyvereket 2005. február 14-én foglalta le.

Az I–X. rendű vádlottak tagadták, hogy közöttük szervezetszerű kapcsolat állna fent, csupán azt ismerték el, hogy baráti, üzleti kapcsolatban állnak. Az I–V. rendű vádlottak törvénytisztelő vállalkozónak állították be magukat.

IV. 7. 2. 1. 2. Bizonyítási eszközök felhasználhatósága

A bíróság az alábbi, a bizonyítási eszközök felhasználhatóságával kapcsolatos kérdések vonatkozásában foglalt állást⁸⁷⁸:

- Együtműködő gyanúsítottakkal való megállapodás törvényessége;
- Együtműködés folyamatának törvényessége;
- Védelemhez való jog biztosítása az együtműködő személyek esetében;
- Értesítés jelentősége a nyomozási bíró előtti kihallgatás során;
- Lehallgatás törvényessége.

Együtműködő gyanúsítottakkal való megállapodás törvényessége

Az eljárásban négy gyanúsítottal szemben szüntették meg a nyomozást a Be. 192. § (1) bekezdése alapján, a 3-as számú, 4-es számú, 23-as számú tanú, 5-ös számú tanú együtműködött a hatósággal. A védők egyrészt a megállapodások törvényességét kérdőjelezték meg, másrészt pedig arra hivatkoztak, hogy az együtműködés befolyásolta az együtműködő személyek vallomását.

A megállapodás törvényességének vizsgálat során további kérdések merültek fel:

1. Az ügyben a bűnüldözési érdek akceptálható-e, azaz fennáll-e az együtműködő gyanúsítottakkal történő együtműködési megállapodáshoz szükséges jelentősebb bűnüldözési érdek?
2. Bizonyítékként történő felhasználás feltétele-e, hogy az együtműködő gyanúsított bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást tegyen?

⁸⁷⁸ Elsőfokú ítélet, 31.

3. Feltétel-e, hogy a tanú az eljárás jogerős befejezéséig rendelkezésre álljon?
4. A 4-es számú tanú esetében fennáll-e a Be. 192. § (3) bekezdés szerinti korlátozás?
5. A 3-as számú tanú esetében akceptálható-e a bűnüldözési érdek?
6. A 4-es számú tanú esetében nem nemzetközi büntetőjogi kötelezettség megsértésével történt-e a megállapodás megkötése?

1. A védők szerint az Rtv. és a Be. 192. §-a között ellentmondás áll fenn.⁸⁷⁹ A bíróság nem osztotta a védők érvelését, ugyanis a két vonatkozó törvényi hivatkozás azonos folyamatnak a különböző szakaszait szabályozza, azaz az Rtv. a „vádalku” alapját képezi – a nyomozás megszüntetésének kilátásba helyezésére ad felhatalmazást –, a Be. pedig a megállapodás realizálását teszi lehetővé – a nyomozás megszüntetésére ad felhatalmazást –.

A védelem hangsúlyozta, hogy a legalitás elve sérült az együttműködő gyanúsítottak vonatkozásában; további kritikaként fogalmazódott meg a jelentősebb bűnüldözési érdek jogszabályi meghatározatlansága, ebből kifolyólag a törvényes garanciák hiányoznak az együttműködések vonatkozásában. A védelem álláspontja az volt, hogy az együttműködő gyanúsított által elkövetett bűncselekmény jogi minősítésének – a büntetési tételnek – lényegesen alacsonyabbnak kell lennie az együttműködés segítségével felderített bűncselekmény jogi minősítésénél.

A bíróság ezzel szemben megjegyezte, hogy a bűnüldözési érdeket nem lehet a védelem által hivatkozott mechanikus módon – bűncselekmények szankció keretének összehasonlítása – meghatározni, egyedileg kell mérlegelni a felmerülő körülményeket. „Belátható az, hogy a bűnüldözési érdek - még azonos minősítés vagy azonos büntetési tétel alá eső cselekmények esetében is - jelentősebb akkor, ha az együttműködés révén pl. lehetőség nyílik hosszabb ideje tartó és/vagy a közvéleményt széles körben felzaklató bűncselekmény vagy bűncselekmény-sorozat elkövetőjének felelősségre vonására; ha mód nyílik egy szervezett bűnözői csoport felszámolására; ha lehetővé válik egy bűnözői csoport vezetőinek, vagy valamely súlyos bűncselekmény kitervelőinek, szellemi irányítóinak felelősségre vonására; ha egy vagy több együttműködő gyanúsítottal való megállapodás során egy egész elkövetői hálózat felszámolhatóvá válik, anyagi erőforrásai elvonhatóak lesznek; ha a részessel, az elkövetésben periférikus módon részt vevő személlyel szemben a tettes vagy tettesek cselekvőségének bizonyítása lehetővé válik stb. Az e körbe tartozó esetekben a mérlegelés súlypontját a cselekmények társadalomra veszélyességének, konkrét tárgyi súlyának, társadalmi szintű kihatásának az összevetése adja.”⁸⁸⁰

A bíróság a megállapodás bűnüldözési érdeknek történő megfelelését érdemileg nem vizsgálhatja, mivel az ügyészség látja el a nyomozó hatóság ellenőrzését a megállapodás előkészítése során; továbbá azért sem foglalhat állást a megállapodásokkal kapcsolatban, mivel azok tartalma államtitkot képez.

A fenti indokolás alapján a bíróság álláspontja az, hogy a jelentősebb bűnüldözési érdek fennállása a bírósági eljárásban nem vizsgálható és nem vizsgálandó; ennek ellenére részletesen foglalkozott az együttműködő gyanúsítottak vallomásától várható bizonyítékokkal.

⁸⁷⁹ Rtv. 67. § (1) A rendőrség az ügyész hozzájárulásával a nyomozás megtagadásának vagy megszüntetésének kilátásba helyezésével információ szolgáltatásban állapodhat meg a bűncselekmény elkövetőjével, ha a megállapodással elérhető bűnüldözési célhoz fűződő érdek jelentősebb, mint az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződő érdek.

Be. 192. § (1) A bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja esetében az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság az ügyész engedélyével a nyomozást megszüntetheti, ha a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy az ügy, illetőleg más büntetőügy bizonyításához hozzájárulva olyan mértékben együttműködik, hogy az együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb, mint az, amely az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződik.

⁸⁸⁰ Elsőfokú ítélet, 33.

A 23-as számú tanú két alkalommal működött közre a fegyverszállításban, azonban a vallomásától a bűnszervezet vezetőinek cselekvőségére vonatkozó bizonyíték volt várható. A 3-as és 4-es számú tanúk tevékenyen részt vettek a fegyvercsempészetben, a vallomásuktól szintén a bűnszervezet irányítóival, illetve tagjaival kapcsolatban vártak a hatóságok lényeges bizonyítékot: „[...] ez esetben a szervezet vezetőinek, irányítóinak - az emberölés előkészülete és a fegyvercsempészet kezdeményezőinek - a felelősségre vonása az az érdek, ami jelentősen megelőzi az együttműködő gyanúsítottak felelősségre vonásához fűződő érdeket. Ugyancsak akceptálható jelentősebb bűnüldözési érdek a fegyverek beszerzéséhez köthető háttér felderítése és a megrendelők büntetőjogi felelősségre vonása révén további súlyos bűncselekmények megelőzése.”⁸⁸¹

Az 5-ös számú tanú vonatkozásában a bíróság szerint kevésbé fogadható el a jelentősebb bűnüldözési érdek, azonban az együttműködése révén tárgyi bizonyítékokat – fegyvereket – vártak a hatóságok; a fegyverszállítmány egy része lefoglalásra is került.

2. A védelem – a jogszabályi alap megjelölése nélkül – arra hivatkozott, hogy az együttműködő gyanúsítottaknak a bűnösségre is kiterjedő beismerő, feltáró vallomást kell tenni, amennyiben megszegik a megállapodást, az ügyészség vádat emel. A bíróság nem osztotta a fenti álláspontot, ugyanis a törvények nem írják elő a beismerő vallomást, továbbá logikai úton sem vezethető le a kötelező beismerő vallomás; „[...] csupán az vezethető le, hogy az együttműködésnek valamely ügyben más személyek cselekvőségének, büntetőjogi felelősségének bizonyításához való hozzájárulásban kell megnyilvánulnia, ami azonban nem feltétlenül esik egybe a saját cselekvőség feltárásával (különösen nem a bűnösség elismerésével), noha gyakorta - mint pl. a jelen ügyben - ezek egymást feltételezik. Ha viszont az együttműködő kifejezetten egy másik bűnügyre vonatkozóan szolgáltat információt, akkor elméletileg is indifferens a megszüntetéssel érintett eljárásban való cselekvőségének és bűnösségének elismerése.”⁸⁸² Egyébiránt az együttműködő gyanúsítottak az ügyben tartalmi szempontból feltáró jellegű beismerő vallomást tettek.

3. A 4-es számú tanú a szembesítéseket megelőzően jogellenesen külföldre távozott, a hatóságok nem tudták többé elérni. A perbeszédnek során a védelem részéről elhangzott, hogy az együttműködő gyanúsítottaknak az eljárás befejezéséig a hatóságok rendelkezésére kell állnia. A bíróság nem osztotta a fenti álláspontot, mivel sem a Be., sem az Rtv. nem ír elő ilyen kötelezettséget, továbbá a szabályozásból logikailag sem vezethető le a rendelkezésre állási kötelezettség.

4. A perbeszédnek során a védelem a 4-es számú tanú vonatkozásában az együttműködés törvényi akadályára hivatkozott, ugyanis az Rtv. 67. § (3) bekezdése és a Be. 193. § (3) bekezdése szerint a nyomozást nem lehet azzal szemben megszüntetni, aki más életét szándékosan kioltotta. A 4-es számú tanú esetén a védők szerint felmerült az emberölés előkészületében való közreműködés gyanúja, továbbá egy másik eljárásban emberölés kísérlete miatt folytatnak vele szemben eljárást (Colosseum Disconál történt lövöldözés).

A bíróság téves jogértelmezésként jelölte meg a védők érvelését, mivel az együttműködés akadályát kizárólag a befejezett emberölés képezi, így a kísérlet és az előkészület nem minősül megállapodást kizáró oknak. A bíróság irrelevánsnak tartotta, hogy a nyomozó hatóság nem gyanúsította meg a 4-es számú tanút a terepszemle vonatkozásában az emberölés előkészületével, ugyanis az sem minősült volna a megállapodás akadályának.

A Colosseum Disconál történt lövöldözésre – mint együttműködési akadályra – történő hivatkozás a bíróság álláspontja szerint kétszeresen téves logikai következtetés, mivel abban az eljárásban sem történt befejezett emberölés, illetve nem szüntették meg a nyomozást a 4-es számú tanúval szemben.

⁸⁸¹ Uo. 34.

⁸⁸² Uo. 35.

5. A védelem a perbeszédben arra hivatkozott, hogy a hatóságok azért nem gyanúsították meg a hamis 200 eurós bankjeggyel kapcsolatban a 3-as számú és 4-es számú tanúkat, mivel a bünszövetségben elkövetett pénzhamisítás büntetési tétele öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés; azaz a tárgyi súlya miatt a hatóságok nem kötötték volna meg az együttműködési megállapodást. A védelem tévesen hivatkozott a 4-es számú tanúra, mint a hamis pénz címzettjére, a pénzt a 3-as számú tanú a VI. rendű vádlottnak akarta átadni.

A bíróság – az együttműködési megállapodás tartalma ismeretének hiányában – a gyanúsítás hiányával kapcsolatban nem kívánt feltételezésekbe bocsátkozni, azonban megjegyezte, hogy a csekélyebb tárgyi súlyú pénzhamisítással történő gyanúsítás – amelynek a büntetési tétele a védők által hivatkozottal szemben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés – sem képezte volna az együttműködés akadályát.

6. A védelem szintén a perbeszédben megemlítette, hogy a magyar hatóságok az együttműködési megállapodás megkötése érdekében nem vették figyelembe a szerb hatóságok tájékoztatását, miszerint a 4-es számú tanú és a VI. rendű vádlott egy bünszervezet tagjai. A bíróság megtekintette a tájékoztatást, azonban abban – a bűnözőként való nyilvántartás tényén kívül – nem szerepelt, hogy a szerb hatóságok büntetőeljárást folytatnak a hivatkozott személyekkel szemben, vagy körözik őket.

A bíróság a fentiek alapján az együttműködési megállapodások törvénysértő megkötésére vonatkozó formális kifogásokat nem osztotta, így az együttműködő személyek vallomásait nem rekesztette ki a bizonyítékok köréből.

Együttműködés folyamatának törvényessége

A védők arra is hivatkoztak, hogy nem volt szabályos az együttműködő gyanúsítottakkal a megállapodás, a nyomozás megszüntetése és az együttműködők tanúkihallgatása. A bíróság időrendben áttekintette az együttműködés folyamatát, megállapította, hogy a nyomozó hatóság a gyanúsítottai vallomástételt követően megszüntette a nyomozást, majd tanúként hallgatta ki az együttműködőket. A védők azt is kifogásolták, hogy a nyomozó hatóság a gyanúsítottakkal a vallomástételt követően túlságosan gyorsan kötöttek megállapodást, ebből pedig az következik, hogy gyanúsítottak vallomásának ellenőrzésére nem kerülhetett sor.

A bíróság hangsúlyozta, hogy az együttműködési megállapodás folyamata nem a gyanúsított beismerő vallomásával kezdődik, nem állapítható meg, hogy a nyomozó hatóság mennyi időt fordított a vallomások ellenőrzésére, illetve ennek során milyen eszközöket vett igénybe. A bíróság nem osztotta a védői érvelést, miszerint kontrollálatlanul kötötték a megállapodásokat, hiszen a nyomozó hatóság az együttműködés folyamata során rendelkezett a telefonlehallgatási anyagokkal, híváslistákkal és a tárgyi bizonyítási eszközökkel.

Védelemhez való jog biztosítása az együttműködő személyek esetében

A perbeszéd során a védők arra hivatkoztak, hogy az együttműködő gyanúsítottak védekezéshez való jogát megsértették, továbbá a kirendelt védők a nyomozó hatóság megbízottjaiként szerepeltek az eljárásban. A védők arra alapozták a kifogásukat, hogy a három együttműködő gyanúsított visszavonta a meghatalmazásokat, majd a védelmüket kirendelt védők látták el.

A bíróság álláspontja szerint az együttműködő gyanúsítottak azért vonták vissza a meghatalmazást, mivel nem bíztak bennük, hiszen a védőket a bünszervezet bízta meg, az együttműködés során pedig érdekellentét alakult ki. A bíróság hangsúlyozta, hogy a védekezéshez való jog és a szabad védőválasztáshoz való jogot csak úgy lehetett garantálni, hogy az együttműködő személyek döntöttek a megbízások felmondásáról, illetve védők kirendelését kérték. A kirendelt védők az együttműködő gyanúsítottak érdekeit képviselték – ez nyilvánvalóan ellentétes volt a bünszervezet tagjainak érdekével –, nem a nyomozó hatóság megbízottjaiként jártak el.

Értesítés jelentősége a nyomozási bíró előtti kihallgatás során

A védők sérelmezték, hogy nem értesítették a gyanúsítottakat és védőiket az együttműködő gyanúsítottak nyomozási bíró előtti kihallgatásáról. Az együttműködőket azért hallgatták ki a nyomozási bíró előtt, mivel feltételezték, hogy a tanúk a tárgyaláson nem jelenhetnek meg. A kihallgatásokról nem értesítették a gyanúsítottakat, illetve védőiket, így azok nem tudták a jogaikat gyakorolni. A sérelmet utóbb orvosolták, ugyanis az együttműködők a tárgyaláson is részletes vallomást tettek, a többi vádlott és a védők kérdéseket tehetek fel; szembesítésekre is sor került. A bíróság nem zárta ki a bizonyítékok köréből az együttműködő tanúk nyomozási bíró előtt tett vallomásait, mivel az eljárási szabálysértés nem volt lényeges.

Lehallgatás törvényessége

A titkos információgyűjtés során a nyomozó hatóság több személy – 4-es számú tanú, 3-as számú tanú, 23-as számú tanú, I., IV., V., XI. rendű vádlott – telefonját hallgatta le, 10 beszélgetést tettek nyíltta a nyomozás során, 96 beszélgetést pedig a bírósági szakban.

A védők álláspontja szerint sérült a célhoz kötöttség elve, mivel az eljárást többek között fegyvercsempészet büntette miatt folytatták, azonban a titkos információgyűjtés célja emberölés előkészülete büntette, robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés büntette és löféggyverrel vagy lőszerrel visszaélés büntette gyanújának megalapozása volt.

A bíróság megjegyezte, hogy a célhoz kötöttség elve nem szűkíthető le oly módon, hogy kizárólag a bírói engedélyben megjelölt minősítéssel azonos minősítésű bűncselekmény vonatkozásában törvényes a titkos információgyűjtés. A bíróság álláspontja szerint a titkos információgyűjtés eredményét minden olyan bűncselekmény vonatkozásában fel lehet használni, amely a kiadott engedéllyel kapcsolatos konkrét ügyben tárgyi és/vagy személyi összefüggésbe hozható.

Az I. rendű vádlott hiányolta a lehallgatási időszak valamennyi telefonbeszélgetését. A bíróság szerint szükségtelen valamennyi beszélgetés, továbbá az ügyszak kapcsolatba nem hozható személyekkel folytatott beszélgetéseket a nyomozó hatóságnak az Rtv. szerint meg kell semmisíteni.

Az együttműködő gyanúsítottakkal szemben megfogalmazódott a védelem részéről, hogy bűnözői életvitelt folytatnak, továbbá a vallomásaikat befolyásolták a hatóságok elvárásai. A bíróság hangsúlyozta, hogy az együttműködők előélete, illetve sajátos eljárási pozíciója még nem indokolja a vallomásuk különös fenntartással történő kezelését, „[...] ezen tanúk szavahihetőségének mércéje az, hogy a vallomásukban foglalt egyes állítások összhangban vannak-e vagy sem az ügyben feltárt és elfogadott egyéb bizonyítékokkal.”⁸⁸³ Mivel az együttműködők vallomásai között több ellentmondás merült fel, illetve egymást is terheltek, a bíróság elvetette, hogy a nyomozó hatóság határozta meg a vallomások tartalmát.

Kizárólag olyan tényeket állapított meg a bíróság az együttműködők vallomása alapján, amelyeket más bizonyíték is alátámasztott, vagy a vallomásokból a logika szabályai szerint eltérő következtetést nem lehetett levonni.

IV. 7. 2. 1. 3. Az ítélet bünszervezettel kapcsolatos rendelkezései

Az ügyész a perbeszédben indítványozta a bünszervezet felépítésével, belső viszonyaival, tevékenységével kapcsolatos tények külön tényállási pontban történő szerepeltetését. A vonatkozó vádpontban szereplő tények bizonyítása a bíróság álláspontja szerint meghaladta az eljárás kereteit, mivel bizonyítékokkal kellett volna alátámasztani az évtizedes szervezet struktúráját, illetve a kapcsolatrendszer változásait. Bizonyítást kellett

⁸⁸³ Uo. 48.

volna lefolytatni az „üzletágak”, működés, haszonfelosztás, illetve a legális és illegális tevékenységek vonatkozásában. A bíróság megjegyezte, hogy a bünszervezettel kapcsolatos vádpontot az ügyészség többnyire az együttműködők vallomására alapozta, az információk egy része hallomásból származott.

A fentiek ellenére a bíróság a bünszervezetre bizonyítást folytatott le az emberölés előkészülete, illetve a fegyvercsempészet bizonyítékainak absztrahálásával. A következők képezték vizsgálat tárgyát: szervezet felépítése, vezetők és tagok helye a szervezetben, I. rendű vádlott központi szerepe, szerbek helye a szervezetben, juttatások rendszere, konspirált beszédmód, 2004. augusztus 4-ei elfogást követő intézkedések – szerbek, fegyverek elrejtése, vádlottak védelmének megszervezése –, V. rendű vádlott levelezése.

A szervezet több szintből állt, azaz elkülönült a vezetői és végrehajtói szint. A szervezet irányítója, első számú vezetője az I. rendű vádlott volt, döntési jogosultsággal rajta kívül a II–V. rendű vádlottak rendelkeztek, akik utasításokkal látták el a végrehajtókat, az V–VIII. rendű vádlottakat, illetve a 4-es, 3-as, 23-as számú tanúkat.

A 4-es számú tanú, illetve a VI. rendű vádlott – akik a szerb háborúban is részt vettek – az előzetes letartóztatásuk alatt a II. rendű vádlottól kaptak csomagot; a II. rendű vádlott a 4-es számú tanút meglátogatta, ehhez hamisan jelölte meg a hozzátartozói minőséget. A két szerbnek a szervezet egy Audi személygépjárművet biztosított, ingyen étkezhetek a szervezethez köthető étteremben, a szállásukat is fizették. A 23-as számú tanú az eljárás során úgy nyilatkozott, hogy a szerbeket a szervezet azért alkalmazta, nehogy más, hasonló tevékenységet folytató csoportnak dolgozzanak.

A bíróság álláspontja szerint a szervezet tagjai közötti kommunikáció – melynek során minimalizálták a közlendőket – alátámasztja az összehangoltságot. Gyakran félmondatokkal, szavakkal kommunikáltak egymással, azonban arra is volt példa, hogy valamelyik fél nem volt óvatos: a IV. rendű vádlott a beszélgetés során közölte az I. rendű vádlottal, hogy valaki nem fizet védelmi pénzt, erre az I. rendű vádlott figyelmeztette, melynek hatására az alábbiakat mondta: „[d]e nem, ilyet nem is beszélek, beszéljünk másról.”⁸⁸⁴

A fegyverekről virágnyelven beszéltek, ugyanis elkerülhetetlen volt a fegyverek azonosítása, a nyelvezet szintén alátámasztotta az összszokottságot. Az alábbi szavakat használták a fegyverekre: vas=fegyver, kis vas=pisztoly, kukorica=lőszer, hosszú és nehéz=gépkarabély, ami hallgat=hangtompító, továbbá szóba került a „nagynéni”, a „kilences”, a „nagy kilences”, a „CZ”, illetve a „nagy K” is.

A szervezetszerű működést a VII. rendű vádlott és társai elfogását követő intézkedések – két szerb biztonságba helyezése, első fegyverszállítmány másik helyen történő elrejtése, az elfogott tagok részére jogi segítség nyújtása – is alátámasztják.

Az elfogást követően láncolatos módon tájékoztatták egymást szervezet tagjai (4-es számú tanú, II. rendű vádlott, I. rendű vádlott; 4-es számú tanú, 23-as számú tanú, V. rendű vádlott) a bukásról⁸⁸⁵:

„Valami nincsen rendbe [...] senki sem veszi fel a telefont. [...] ki van kapcsolva, valami nincs rendbe.” – 4-es számú tanú értesítette a II. rendű vádlottat;

„Buktak [...] mert mikor beszéltem a 3-as számú tanúval, hallottam a kiabálásokat. [...] És mondta, nekem le kell tennem.” – 4-es számú az előző beszélgetést követő pár perccel később ismételtén beszélt a II. rendű vádlottal;

„Nagyon nagy baj van [...] most ment a két gyerek oda, hozni megint [...] tudod, a VII. rendű vádlotték mentek átvenni, aztán mindenki lebukott, mindenki, kommandósok fogtak mindenkit [...] feljöttek [...] Kecskemétiig, [...], a cuccal együtt, és mindenki lebukott.” – a 4-es számú értesítette a 23-as számú tanút, továbbá tájékoztatta, hogy erről az I. és II. rendű vádlottnak is tudomása van.

⁸⁸⁴ Uo. 68.

⁸⁸⁵ Uo. 69.

Az elfogásokat követően a két szerbet biztonságba helyezték, mivel nem tudták, hogy az elfogott három személy tett-e terhelő vallomást a fegyverek behozatalát irányítókra.

A jogi védelmet már az elfogást követően megszervezték, az V. rendű vádlott felhívta az ügyvéd ismerősét, közölte vele, hogy legalább kettő védőre van szükség. A védelem szervezésénél azt kívánták elérni, hogy a hatóság előtt ne derüljön ki a 3-as számú tanú és a VII., VIII. rendű vádlott közötti kapcsolat. A 3-as számú tanú nem régóta csatlakozott a szervezethez, a vádlottak tartottak attól, hogy terhelő vallomást tesz a szervezet tagjaira.

A lehallgatott telefonbeszélgetés bizonyította, hogy a védőt a szervezet érdekében bízták meg:

„Ügyvéd: „a matematikát azt majd kivel beszéljük meg? Veled, vagy a hozzátartozókkal?”

V. rendű vádlott: „Hát akár velük is. De mondjátok nekik. Úgyis majd mi rendezzük” [...] Reggel nyolckor ott vannak a hozzátartozók mind a háromnak, és akkor mi délután megbeszéljük az anyagiakat.”⁸⁸⁶

Az V. rendű vádlott azt is közölte az ügyvéddel, nehogy kirendelt védőkkel hallgassák ki az elfogott személyeket. Ezt követően az V. rendű vádlott utasításokkal látta el a 23-as számú tanút, eszerint – mivel a tényleges hozzátartozókat nem érték el – a 3-as számú tanú hozzátartozójaként adjon ügyvédi meghatalmazást, azonban arra figyeljen, hogy a védő ne legyen a VII. rendű vádlott védőjéhez köthető: „[...] ennek különálló ügyvédje legyen, különálló ügyvédi irodában [...] a [...] szerezzon hozzá egy ügyvédet, valami ismerősét vagy barátját. [...] délután az anyagiakat meg mi rendezzük vele.”⁸⁸⁷ Az ügyvéd értesítette az V. rendű vádlottat a letartóztatásokról, illetve azt is megemlítette, hogy senki nem tett vallomást: „[...] megbeszéljük, hogy fogják a szájukat. Nem mondanak semmit.”⁸⁸⁸

Az V. rendű vádlott arra utasította a 23-as számú tanút, hogy egy telefonfülkéből hívja fel az I. rendű vádlottat és továbbítsa, amit neki a 3-as számú tanú védője mondott. Másnap hasonló feladata volt a 23-as számú tanúnak, az V. rendű vádlott által az ügyvédtől kapott információkat – mindhárom személyt előzetes letartóztatásba helyezték; feltehetően a 3-as számú tanút követték és lehallgatták, senki nem tett vallomást – kellett továbbítania az I. rendű vádlottnak.

Az elfogást követő intézkedések vonatkozásában a bíróság megállapította, hogy az „[...] I. rendű vádlott vezette bűnözői csoport szervezetként működött. A válsághelyzet kialakulása után működésbe lépett egy olyan hírlánc, ami lehetővé tette azt, hogy rövid időn belül döntési helyzetbe kerüljenek, illetve hatékonyan reagáljanak a történetekre; ez részben telefonos kapcsolatok, részben pedig személyes megbeszélések formájában történt.”⁸⁸⁹

Az eljárásban a bizonyítékok közül indokolt az V. rendű vádlott lefoglalt leveleinek megemlítése, hiszen a levelezése megerősítette, hogy a vádlott a bünszervezet vezetői szintjén helyezkedett el.

Az V. rendű vádlott a leveleit a büntetés-végrehajtási intézetből a védők közreműködésével juttatta ki a címzetteknek. A bűnözői életmódot alátámasztó levelezésből megállapítható, hogy a letartóztatása ellenére a büntetőügy, egyéb ügyek, illetve személyes jellegű ügyek vonatkozásában utasításokkal látott el egyes személyeket. Az V. rendű vádlott az intézetben olyan információkat szerzett meg, amelyeket alapján tippet adott a zsarolásra, még a kivitelezés módját is meghatározta. A levelezésben több, bűncselekmény gyanúját felvető információ található: „[...] ügyvédre 500.000 gyorssegélyt koboztatok el... sanyargassátok Segglyukat! Yakuzzi stb. közben a [...] és a [...] csalja ki a solymári házát.”⁸⁹⁰

⁸⁸⁶ Uo. 73.

⁸⁸⁷ Uo.

⁸⁸⁸ Uo.

⁸⁸⁹ Uo. 74.

⁸⁹⁰ Uo. 77.

Az V. rendű vádlott védekezésésként előadta, hogy két szerbvel haveri viszonyban van, amely alkalmanként a közös szórakozásban merül ki. A bíróság szerint az V. rendű vádlott azon utasítása, miszerint a 23-as számú tanú intézkedjen a VI. rendű vádlott motorjának az eladásáról, majd a vételárból küldjenek csomagot, a maradékot pedig tegyék a letétjükbe, az V. rendű vádlott bűnszervezetbeni státuszához kapcsolódik.

Egy levélben az V. rendű vádlott az alábbiakat írta: „Üzentem az ügyvédeken keresztül az I. rendű vádlottnak és a II. rendű vádlottnak, hogy üzenjék meg a jugóknak, vigyék el a balhét! Nekik sajnos biztos megáll, és nekik is jobb lenne, ha minket kidobnának! Le esne a bűnszervezet, és segíteni is jobban tudnánk! Tudom milyen makacsok, de remélem hallgatnak a II. rendű vádlottakra! Minket rögtön kidobnának!”⁸⁹¹ Az alábbi levélrészletek jól szemléltetik az V. rendű vádlott gátlástalan, erőszakos szemléletmódját: „nektek és a srácoknak nagyon gatyába kell rázni magatokat, most sokan úgy gondolják meggyengültünk, okozatok meglepetést! [...] Ha mellettem akarsz maradni, szedd össze magad, és teljes mellbedobással képviseld az érdekeimet az utolsó végig [...] nagyon figyelj oda mindere, és minden ember reakciójára akik velünk vannak, most minden kiderül. Kerüljétek a konfliktust, de megalkuvást nem ismerhettek... én ezért értem el, amit elértem, mert soha semmit nem hagytam retorzió nélkül, és ez így is marad, amíg élek!”⁸⁹²

Az ítélet bűncselekmények minősítésére vonatkozó részében a bíróság jogértelmezési kérdésként foglalkozott a bűnszervezettel⁸⁹³, levezette a bűnszervezet jogintézményének változását. A védelem álláspontja szerint a hazai büntetőjogon kívüli bűnszervezet fogalmak – Európai Unió Tanácsának határozata, ENSZ szervezett bűnözés elleni egyezmény, Interpol definíció, FBI definíció – szükségképpen eleme a haszonszerzés, ebből kifolyólag a magyar szabályozás úgy értelmezendő, hogy kizárólag haszonszerzésre irányuló bűncselekmények esetében állapítható meg a bűnszervezetben történő elkövetés. A védők az ügyben kizártak tartották a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítását, mivel az eljárásban nem vagyon elleni vagy anyagi hasznot eredményező bűncselekmények szerepeltek a vádiratban.

A bíróság nem osztotta a védelem érvelését, kifejtette, hogy a nemzetközi jogi szabályozás – amelyeknek a magyar szabályozás is megfelel – az ellenkezőjét tartalmazza, azaz a bűnszervezet meghatározást függetleníti a vagyoni haszonszerzés motivációjától.

A bűnszervezet szükséges minimális létszáma a bíróság szerint nem lehet kétséges, ugyanis a három főt többszörösen meghaladta a bűnszervezet tagjainak száma – a 3-as, 4-es, 23-as számú együttműködő tanúk is a bűnszervezet tagjai voltak –.

A hosszabb időre történő szervezettséget a több hónapos időtartam támasztja alá; a 6-os számú tanú megölését a vezetők 2004. tavaszának végén, nyarának elején döntötték el, 2004. júliusában szereztek be a motort, majd 2014. júliusának végén, illetve 2004. augusztusának elején beszerettek egy-egy fegyverszállítmányt és legkevesebb kettő szállítmány behozatalát tervezték. A bíróság álláspontja szerint nem a több hónapos időtartamon van a hangsúly, hanem azon, hogy a beszerzett nagy mennyiségű fegyverekből a további bűncselekmények elkövetésére lehet következtetni, hiszen a fegyvereket nem kereskedelmi célból szerzték be, hanem a 4-es számú tanú elmondása alapján a más szervezett bűnözői csoportokkal várhatóan kialakuló összecsapásokban akarták használni.

„Az elkövetett és a tervezett további bűncselekmények személyi keretét egy olyan szervezeti felépítés adta, mely révén a szervezetnek elkülönült irányítói szintje és differenciált végrehajtói struktúrája volt; a szervezet az egyes tagok vonatkozásában hosszabb távú elkötelezettséget is vállalt; a szervezet a juttatások külön rendszerét is kiépítette (gépjármű rendelkezésre bocsátása, szállás és étkezés biztosítása, közvetlen anyagi juttatás).”⁸⁹⁴ A

⁸⁹¹ Uo. 78.

⁸⁹² Uo. 79-80.

⁸⁹³ Uo. 201-208.

⁸⁹⁴ Uo. 205.

bíróság a fentiekből azt a következtetést vonta le, hogy a csoport nem alkalomszerűn tevékenykedett, a célja nem kizárólag a vád tárgyát képező bűncselekményekben merült ki, több súlyos bűncselekmény elkövetését is tervbe vettek.

Az összehangolt működés a bíróság álláspontja szerint döntési, irányítási és a végrehajtói szint elkülönülésében, a parancskiadási rendszerben, a kapcsolattartás nyílt és konspirációs módszereiben, a juttatásokban és a szervezeten kívüli egységes fellépésben realizálódott. A parancskiadással kapcsolatban a 23-as számú tanú előadta, hogy az I. rendű vádlott az V. rendű vádlottal közölte a feladatokat, aki azokat a tanú részére továbbította. A szerkezet alsóbb szintje is rétegződött, hiszen a II. rendű vádlott által irányított két szerb látta el utasításokkal a 3-as számú tanút.

A szervezeten kívüli egységes fellépés tulajdonképpen az összehangoltság legfőbb attribútuma: az egységes fellépés keretében a szervezet gondoskodott a megbukott tagok védőíról, illetve azok instruálásáról. A vádlottak minden tőlük telhetőt megtettek, hogy a szervezet érdekei érvényesüljenek, az előzetes letartóztatásban lévő tagok védőitől elsőkézből tájékoztattak arról, hogy a szervezet szabadlábon lévő tagjaira tettek-e terhelő vallomást. Az előzetes letartóztatásban lévő V. rendű vádlott igyekezett elérni, hogy az I. és II. rendű bírja rá a VI. rendű vádlottat és a 4-es számú tanút a bűncselekmény elkövetésének elismerésére.

A bünszervezet céljával kapcsolatban a bíróság kifejtette, hogy az összes, az eljárásban elbírált bűncselekmény és a jövőben tervbe vett bűncselekmények büntetési tétele megfelel a büntetési tételre vonatkozó kritériumnak. Azon bűncselekmények büntetési tétele, amelyek elkövetéséhez fegyvert használnak, meghaladja az ötéves határt.

A bíróság megállapította, hogy az I. rendű vádlott által irányított szervezett bűnözői csoport bünszervezet és a résztvevők bünszervezet tagjaként követték el a bűncselekményt.

IV. 7. 2. 2. Másodfokú ítélet⁸⁹⁵

A másodfokú bíróság az I–VIII. rendű vádlottak vonatkozásában a bűncselekmények megnevezéséből mellőzte a bünszervezet tagjakénti minősítést, ugyanis a társas elkövetés speciális alakzata – a bünszervezetben elkövetés – Általános részi rendelkezés, azaz nem minősítő körülmény, hanem büntetéskiszabási tényező.

Az ítéletábra osztotta az elsőfokú bíróság a bünszervezet törvényi tényállási elemeinek megállapíthatóságával kapcsolatos álláspontját. Azonban nem értett egyet azon ítéleti hivatkozással, miszerint „[...] a bünszervezet megállapíthatóságához hivatkozási alapul szolgáló bűncselekmények akárcsak általános szinten való megállapításához csak jogerős bírósági ítélet vagy az adott eljárásban felvett teljes körű bizonyítás szolgálhat alapul, amelyre a vádnak is ki kell terjednie.”⁸⁹⁶ Az ítéletábra szerint a felvett bizonyítás alapján a bíróság az általánosság szintjén megállapíthatja, hogy milyen jellegű bűncselekményeket – pl. védelmi zsarolások, kábítószer csempészet stb. – követték el a bünszervezeti kereteken belül; ezen általános szintű megállapítás – amennyiben nem konkrét bűncselekmény valamennyi törvényi tényállására vonatkozik – nem minősül a vádon való túlterjeszkedésnek. A másodfokú bíróság megjegyezte, hogy az ítéleti tényállás megalapozta a bünszervezetre létezésére vonatkozó következtetést.

IV. 7. 2. 3. Felülvizsgálati eljárás

Az I–VII. rendű terheltek védői, illetve a VIII. rendű terhelt felülvizsgálati indítványt nyújtott be az első, illetve másodfokú ítélet ellen. Az indítványozók szerint a bíróságok büntető anyagi jogszabályt sértve szabtak ki törvényt sértő büntetést, mivel a

⁸⁹⁵ Szegedi Ítéletábra Bf.II.240/2006/90. számú ítélete

⁸⁹⁶ Uo. 13.

bűncselekményeket bűnszervezetben elkövettként értékelték. Az indítványozók úgy érveltek, hogy a terheltek nem alkottak hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoportot. Az I. rendű terhelt védője alkalmi csoportosulásra hivatkozott, illetve arra, hogy a cselekményből nem állapítható meg a hosszabb időre szervezettség. Álláspontja szerint a szervezési folyamat – amely a szervezettség megállapításához szükséges – az ítéleti tényállásban nem jelenik meg. „A törvényben megkívánt szervezettségre egyébként a néhány hónapos, akár féléves működés alapján még akkor sem lehet következtetni, ha ez alatt az idő alatt kettő vagy több bűncselekmény valósult meg bizonyítható módon. Nincs törvényes lehetőség arra sem, hogy a bíróság egyes bűncselekmények megvalósulásából következtessen vissza a bűnszervezet léteire és annak időbeliségére.”⁸⁹⁷ A védő szerint a terheltek a törvény által megkívánt célt sem határozták meg.

Az indítványozók nem osztották a másodfokú bíróság álláspontját, mely szerint a bűnszervezet létezésének a megállapításához elég a szervezet által célként kitűzött bűncselekményeknek az általános szinten történő meghatározása. Álláspontjuk szerint a bűnszervezet céljául szolgáló bűncselekmények kizárólag jogerős ítélettel megállapított vagy az eljárásban bizonyított bűncselekmények lehetnek, nem elegendő a bűncselekmények elkövetésének feltételezése. Többen megjegyezték, hogy az ítéleti álláspont – amely szerint a szervezet a fegyvercsempészség során sok fegyverhez jutott hozzá, ebből azon következtetést vonták le, hogy azokat több bűncselekmény elkövetéséhez akarták felhasználni – a vád keretein túllépést jelent.

Több védő arra hivatkozott, hogy a bűnszervezetben elkövetés megállapításához szükséges egy bűncselekmény, továbbá az, hogy a bűnszervezet tagjai legkevesebb két másik szándékos és súlyos bűncselekményt kövessenek el, vagy ezeket megkíséreljék. Olyan érvet is felsorakoztattak, mely szerint a bűnszervezet létezésének feltétele – a törvényi meghatározáson túlmenő szükséges fogalmi ismérve –, hogy jogtalan anyagi haszonszerzést tüzzenek ki célul. Ezt alátámasztó adat nem szerepelt a tényállásban.

A Legfelsőbb Bíróság szerint a védők a bűnszervezet fogalmát tévesen értelmezték, támadták a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítását. A legmagasabb bírói fórum leszögezte, hogy a bűnszervezet törvényi fogalma további ismérvekkel nem bővíthető; az indítványokban hivatkozott bűnszervezettel kapcsolatos nemzetközi jogi aktusok közvetlen belső alkalmazása nem lehetséges, ezek kizárólag a belső jogalkotásra lehetnek hatással.

Az indítványozók tagadták, hogy a terheltek és további személyek olyan csoportot alkottak, amely megfelel a bűnszervezet feltételeinek. A Legfelsőbb Bíróság kiemelte, hogy a csoportnak olyan tagjai is voltak, amelyek nem szerepeltek az eljárásban.

„A tényállás részletesen leírta a csoport szervezeti felépítését, konkrétan megjelölve a vezetői, közbeeső vezetői és végrehajtói szinteket. A tényállásból megállapítható az is, hogy

- a csoport tagjai, különösen a döntéshozók, a vezetők rendszeresen találkoztak, értekeztek, egyeztettek;
- a csoport a konspiráció szabályai szerint kommunikálva működött; a telefonos kommunikációjában kódolt nyelvet használt;
- a fegyverek szállítása során ún. előfutókat alkalmaztak a rendőrségi ellenőrzés elkerülése érdekében. A szállítás során lényegileg folyamatos, állandó telefonos kapcsolatban voltak egymással;
- S.-t, és a VI.r. terheltet a szervezet alkalmazta, róluk, amint a szervezetbe belépő más személyekről is szállással, ellátással, gépkocsi használat biztosításával gondoskodtak;
- A vezetők a büntetőeljárás alá vont szervezeti tagokkal a büntetés-végrehajtási intézetben is kapcsolatot tartottak - akár meg nem engedett módszerekkel is -, védőkről gondoskodtak, akiket instruáltak;

⁸⁹⁷ Legfelsőbb Bíróság Bfv. I.1.096/2006/19. számú végzése, 14.

- A bérgyilkosokat a szervezet (s nem egyes tagja) bízta meg.”⁸⁹⁸

A Legfelsőbb Bíróság szerint a fentiek alátámasztják, hogy a vád tárgyául szolgáló bűncselekmények elkövetésén kívül a csoport működése is szervezett, összehangolt volt. A bíróság nem osztotta az indítványokban szereplő, a hosszabb időre szervezettséggel kapcsolatos nézetet, miszerint a négy hónapi időtartam nem elegendő a bűnszervezet megállapításához.

IV. 7. 3. Fekete sereg

A 2007–2010. között folyamatban volt büntetőügyben jogerősen 16 személy vonatkozásában állapították meg a bűnszervezetben történő elkövetést; a bűnszervezetre a sajtóban Fekete sereggént hivatkoztak⁸⁹⁹. A 30 vádlott elleni eljárásban 110 tárgyalási napot tartottak, a bűnügyi költség megközelítette a 45 millió forintot.

A nyomozó hatóság ezen bűnszervezet esetében is adós maradt a bűnös vagyron felderítésében és elvonásában, legalább a szervezet vezetői vonatkozásában intézkedéseket kellett volna fogantatosítani a vagyronbiztosítás érdekében.

IV. 7. 3. 1. Elsőfokú ítélet⁹⁰⁰

A bíróság a tényállást a vádlottak vallomásai, tanúvallomások, igazságügyi orvosszakértői vélemény, igazságügyi fegyverszakértői vélemény, igazságügyi ingatlanszakértői vélemény igazságügyi írásszakértői vélemény, igazságügyi nyomszakértői vélemény, igazságügyi fizikus szakértői vélemény, igazságügyi kárszakértői vélemény, igazságügyi számítástechnikai vélemény, igazságügyi grafológus szakértői vélemény, rendőri jelentések, titkos információgyűjtés során beszerezett, majd nyílttá tett telefonlehallgatások, híváslisták, híváslistákról készített rendőri jelentések, helyszíni szemle jegyzőkönyvek, okiratok, revizori jelentés, híváslistákról készített rendőri jelentések alapján állapította meg.

IV. 7. 3. 1. 1. Tényállás

Az elsőfokú bíróság a tényállásoknál külön pontban foglalkozott a bűnszervezettel.⁹⁰¹

Az I. rendű vádlott széleskörű kapcsolatrendszere és a bűnözői körökben való elismertsége a sportolói múlton, a kick–box eredményein alapult. Az I. rendű vádlott 2002. júliusában szabadult a börtönből, a törvényellenes tevékenységeinek folytatása és biztosítása érdekében csoportot szervezett maga köré. Az I., II., V., XXVIII. rendű vádlott vezette csoport pontos létszámának bizonyítási eljárásban történő meghatározása nem volt lehetséges, azonban megállapítást nyert, hogy néhány óra alatt akár több száz személyt tudtak megmozgatni az egyes akciók végrehajtása érdekében. Az I. rendű vádlotthoz baráti alapon, illetve haszonszerzés reményében csatlakoztak a lakóhelyén, a börtönben, illetve a küzdősport

⁸⁹⁸ Legfelsőbb Bíróság Bfv. I.1.096/2006/19. számú végzése, 24.

⁸⁹⁹ pl. Elfogták a „fekete sereg” szökésben lévő tagját. *Népszava*, 2010. június 19.; Életfogytiglant kapott a fekete sereg vezetője. *Magyar Hírlap*, 2010. december 15.; Másodfokon a maffiaper – Továbbra is szökésben a fekete sereggént elhíresült bűnszervezet vélt vezetője. *Magyar Nemzet*, 2012. február 9.; A fekete sereg a bíróságon. *Magyar Hírlap*, 2012. február 28.; Véget ér a fekete sereg pere. *Magyar Nemzet*, 2012. március 2.; Holnap döntenek a fekete seregről. *Magyar Nemzet*, 2012. március 12.; Ítéletet hoznak holnap a fekete sereg ellen. *Népszava*, 2012. március 12.; Fekete sereg: súlyosított ítéletek. *Magyar Nemzet*, 2012. március 14.; Ismét bíróság előtt a fekete sereg. *Magyar Nemzet*, 2013. február 1.; Hétfőn döntenek a fekete seregről. *Népszava*, 2013. február 1.; Fekete sereg: maradt az előző ítélet. *Népszava*, 2013. február 5.; Bűnszervezet maradt Magyar fekete serege. *Magyar Hírlap*, 2013. február 5.; Vádat emeltek a fekete sereg egyik tagja ellen. *Napi gazdaság*, 2015. július 30.

⁹⁰⁰ Fővárosi Bíróság 6. B. 1031/2006/1157. számú ítélete

⁹⁰¹ Uo. 88-90.

révén korábban megismert személyek. Az élet elleni cselekmények egyes vádlottjai büszkén hangoztatták roma származásukat, magukat testvéreknek nevezték. A csoport tagjai sokszor csak becenévről ismerték egymást, az I. rendű vádlott többnyire közvetve tartotta a kapcsolatot az egyes bűncselekmények elkövetőivel. Az I. rendű vádlott több alkalommal kizárólag a bűncselekmények előkészítésében, megszervezésében vett részt.

A bűnszervezet utcai prostituáltak, illetve szórakozó és vendéglátóhelyek védelmét is ellátta, továbbá ilyen helyeket működtetett. A bíróság kitért arra, hogy az említett jogellenes magatartások egyes részcselekményei miatt konkrét vádemelésre nem került sor.

Az I. rendű vádlottat gyakran kérték fel bűnözői csoportok közötti konfliktusok megoldására, illetve tartozások behajtására; az erőszak és fenyegetés alkalmazásával a bűnszervezet jelentős haszonra tett szert.

H. Antal, alias Ragyás Tóni megölése

2003-ban az I. rendű vádlott tudomására jutott, hogy az egyik ismerősét „Ragyás Tóni” zaklatja; egy alkalommal a póker klubból a nyakánál fogva kirángatta és többször megütötte. Az I. rendű vádlott találkozóra hívta H. Antalt, a Bivalyos Csárdában a békésen induló beszélgetés vitába fordult, végül H. Antal fegyvert rántott és ráfogta I. rendű vádlottra. Az I. rendű vádlott, illetve a társainak többsége futásnak eredt, H. Antal az üldözés közben többször megpróbálta a fegyvert elsűtni, azonban nem volt működőképes, ezért a besült fegyverrel nyakon ütötte I. rendű vádlottat.

A II. rendű vádlott részletesen nyilatkozott az alapkonfliktusról: „Ott kezdődött ez az egész, hogy Tóni elrabolta a cigány gyereket, akivel egy üzletben összeugrott, és ezért elrabolta. Odamentünk lebeszélni; hogy hagyják békén ezt a gyereket, és kialakult egy veszekedés, fegyvert rántottak, engem Tóni félre lökött, közben ezek elkezdtek szaladni, ők pedig utánuk. Tóni utolérte a Robit, Robinál is volt pisztoly, Tóninál is volt pisztoly. Tóninak a hátánál álltak még ketten, Robinál volt fegyver, és amikor Tóni azt meglátta felszólította, hogy dobja el. Robi eldobta a fegyvert, és ezután kétszer-háromszor Tóni ráhúzta a fegyvert Robira; de az nem sült el, és elszaladt.”⁹⁰²

A fentiek I. rendű vádlott számára megszégyenítést jelentettek, a bűnözői körökben nevetség tárgya lett, ezért a társai a megtorlásra bujtogatták. Az I. rendű vádlott több alkalommal, különböző helyszíneken, illetve nem mindig azonos személyek jelenlétében kifejezésre juttatta az okozott sérelem megtorlásának igényét. A vádlott társai tisztában voltak azzal, hogy a megtorlás során fegyvert fognak használni, amit ki is próbáltak Budapest határában.

A fegyvereket XXI. rendű vádlott vitte magával, azonban vele szemben ezen cselekmény miatt nem emelt vádat az ügyészség.

A sértettet a vádlottak az Aréna Biliárd teremben találták meg, a III–IV. rendű vádlott az autóban beszélték meg a végrehajtás menetét. A sértett, illetve egyik ismerőse beült egy személygépkocsiba, ekkor a III. rendű vádlott – miután maszkot húzott fel – 60–80 centiméterről legkevesebb 11 lövést adott le. H. Antal azonnal meghalt, az ismerőse életveszélyes sérüléseket szenvedett.

A vádlottak a helyszínről elmenekültek, a III. rendű vádlott az I. rendű vádlottal telefonon közölte, hogy a megbízást teljesítette.

A mecseknádasdi ingatlan

Egy, közel 32,5 millió forint értékű mecseknádasdi ingatlan üresen állt, erről tudomást szerzett a XXVIII. rendű vádlott. A vádlott az ingatlant hamis adásvételi szerződéssel át akarta íratni, majd hitelfedezeteként szerette volna felhasználni, ezért megállapodott a VIII. rendű vádlottal, hogy írjon alá vevőként valótlan tartalmú szerződést. Az adásvételi

⁹⁰² Uo. 127.

szerezésre – amelyet a VII. rendű vádlott ügyvédként írt alá, illetve pecsételt le – hamisították a külföldi tulajdonos aláírását, a dokumentumot a VIII. rendű vádlott 50.000,- Ft ígéretének ellenében írta alá.

A VIII. rendű vádlott tulajdonjog bejegyzése iránti kérelmét a földhivatal elutasította, mivel a szerződésben megjelölt ingatlan nem szerepelt az ingatlan-nyilvántartásban, illetve az eladó állampolgárságát nem rögzítették. Ezt követően olyan adásvételi szerződést küldtek a földhivatalba, amely már tartalmazta a helyes helyrajzi számot. A tulajdonjog ismételtlen sem került bejegyzésre, mivel az eladó állampolgárságát nem jelölték meg és nem csatoltak APEH adatlapot. A VII. rendű vádlott tájékoztatta a földhivatalt, hogy a hiánypótlásnak nem tud eleget tenni, ezért töröljék a kérelmet.

A Colosseum Disconál történt lövöldözés

2004. nyarán az I. rendű vádlottól egy volt sportoló segítséget kért az 5 millió forintos követelése behajtására. A sportoló elmondta a vádlottnak, hogy a követelést korábban nem sikerült érvényesíteni, mivel az érintett személy egy bűnözői csoport védelme alatt állt. Az I. rendű vádlott elvállalta a sportoló védelemét, illetve a tartozás behajtását. Az egyeztetést követően a rivális csoport vezetője telefonon közölte az I. rendű vádlottal, hogy legfeljebb 1,5 millió forintot hajlandóak kifizetni.

A bűnözői csoport tagjai összecsapásra készülődtek, 2004. június 23-án az esti órákban a rivális banda hét tagja megjelent az I. rendű vádlott által üzemeltetett Colosseum Disconál, ahol tűzharc alakult ki. Legkevesebb 5 löfegyverből minimum 17 lövést adtak le egymás irányába. Az I. rendű vádlott csoportjába tartozó sértett a Discoba csapódó lövedékekből származó repeszektől sérüléseket szenvedett, amelyek nem voltak súlyosak, a büntetőjogi gyógytartam nyolc napon belüli volt. A lövöldözést követően mindkét csoport tagjai elmenekültek a helyszínről.

A mátészalkai lövöldözés

2004. októberében az I. rendű vádlottól egy, a csengersimai határátkelőnél folytatott cigaretta csempészetben érintett személy segítséget kért a pozíciója megvédése érdekében, mivel a konkurencia – V. Zoltán – veszélyeztette a tevékenységet. Az I. rendű vádlott elvállalta a probléma megoldását, találkozót kezdeményezett V. Zoltánnal és társaival. A felek felosztották a piacot, megegyeztek abban, hogy V. Zoltán nem vásárol cigarettát a határátkelőhelyen.

Az I. rendű vádlott megtudta, hogy V. Zoltán az egyezség ellenére folytatja a tevékenységét, ezért a családjának megölésével fenyegette meg a cigaretta felvásárlás folytatásának esetében. Mivel ezt követően az I. rendű vádlott nem érte el telefonon V. Zoltánt, a testvérét, V. Jánost hívta fel, akit szintén a családja megölésével fenyegetett meg; továbbá kilátásba helyezte a V. János által üzemeltetett étterem felgyújtását.

A fenyegetések nem vezettek eredményre, ezért I. rendű vádlott azzal a céllal hívta fel három vádlott társát, hogy szervezzenek csapatot V. János befenyítésére. Az I. rendű vádlott felhívta társai figyelmét, hogy kés, baseball ütő, vipera feltétlenül legyen náluk; a fenyegetés célja nem csak „látványtechnika”, hanem a célszemélyt meg kell ölniük.

2004. november 10-én az esti órákban legalább tizenhárom személy megjelent V. János mátészalkai házában, az ütő és vágófegyverekkel (baseball ütő, vascső, vipera) bemásztak az udvarra, azonban a házba – ahol hét személy tartózkodott – nem tudtak bejutni, ezért hangosan az ajtó kinyitására szólították fel őket, illetve közölték velük, hogy megölik őket. V. János számon akarta kérni a támadókat, ekkor a támadók hét lövést adtak le, két lövedék taláta el a sértettet, aki nyolc napon túli gyógytartamú sérülést szenvedett el. A támadók hallva, hogy V. János a rendőrség értesítésére szólította fel a családtagjait, elhagyták a helyszínt.

Colosseum Casino

Az I. rendű vádlott által üzemeltetett Colosseum Casinóban tilos volt egyszerre négy játékhelyen játszani, a Casino alkalmazottja megengedte az egyik törzsvendégnek a több helyen történő fogadást. A vendég 2005. szeptember 14-én egy időben kizárólag kettő helyen játszott, ami nem volt szabályellenes; a játék során a rulettgépen 11 millió forintot nyert, amit a helyszínen nem tudtak kifizetni.

Az I. rendű vádlott két vádlott társával, az V., XXI. rendű vádlottakkal a játékot engedélyező teremfelügyelőt bántalmazta, illetve arra akarták rávenni, hogy ismerje el azt, hogy a vendég vele összejátszva szerezte meg a nyereményt. A sértett nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett, a verés hatására elismerte, hogy a vendég szabálytalanul játszott. Az I. rendű vádlott a helyszínre hívta ügyvéd ismerősét, aki tartozáselismerő nyilatkozatot, illetve a szabálytalan játékról jegyzőkönyvet készített el. Az iratok szerint a sértett 14 millió forint kárt okozott a Casinonak, az I. rendű vádlott és két társa tudomással bírt azonban arról, hogy a vendég játéka nem ütközött belső szabályzatba.

IV. 7. 3. 1. 2. Az ítélet bünszervezettel kapcsolatos rendelkezései

A XXVIII. rendű vádlott már a nyomozás során részletes vallomást tett a bünszervezettel kapcsolatban, erről videófelvétel is készült. A bünszervezettel kapcsolatos vád alapját a vádlott vallomása⁹⁰³ képezte, amely szemlélteti a szervezet működését:

„Az általam az előzőekben megnevezett személyekkel kapcsolatban elmondom, hogy szinte mindenki csak becenevről ismeri egymást, elvéve van az, hogy tudom az illető személynek a rendes nevét. Ez azért van így, mert egy szervezet, amelyikben ezek a dolgok megtörténnek, van egy vezető, akit nem kell mindenkinek ismernie, csak tudni kell, hogy van, és a kiadott utasításokat annak megfelelően végrehajtani. M. Róbert által vezetett csapat pedig egy ilyen szervezet, amelyiknek én is tagja, méghozzá nem is akár milyen tagja voltam „vagyok”.

M. Róbert által kézben tartott csapat a következőképpen épül fel.

M. Robi van legfelül, alatta helyezkedem el én, illetve velem egy szinten helyezkedik el a nyíregyházi „JUMEN” és Bodó, mi vagyunk a közvetlen bizalmi személyek, akiknek döntési és irányítói jogai vannak Robi mellett.

Van egy végrehajtói szint, mellette párhuzamosan megy az anyagi háttér (gazdasági vonal) biztosító szint.

A gazdasági háttérbe bele tartozik – építkezések, banki hitelek intézése, kurvák illetve drog.

A végrehajtókhoz tartoznak – Kettes, Medve, Szücsi. „Nagy” Barna, Béla. Mischel, Tobi, Ponczók, Robi testvére Gabi, Miczi Zsolti, Szöcske.- ők a fekete seregben csoportvezetők, akik további embereket, a katonákat tudják hozni, mozgósítani, változó számban.

ÉPÍTKEZÉS és BANK dolgok: - „Kis Barna” és Mischel emberei között vannak olyanok, akik banki vonallal rendelkeznek.

KURVÁK – „Borás” Pisti és Jackson – hozzák a napi bevételeket a striciktől és lányoktól. A lányok csak az utcán dolgoznak, lakás nincs. Vörösvári út, XVII. kerület Naplás tó környéke, XV. kerület Szemétegető, illetve Fóti út egyik oldala.

DROG: ezt az orosz srác intézi, akinek a beceneve „SZÁSA”. Ő kokainba utazik. Ha nem kerülünk be, akkor a terv az volt, hogy átvesszük azt a gyárat, ahol Molnár Ricsinek gyártották az exet. Nem tudom, hogy hol van, de létezik.

A kokainból komoly pénz jött be. Azt nem tudom, hogy az orosz srác honnan hozza, engem egy érdekelt, amikor kellett, akkor meglegyen. Az ex inkább hétvégi anyag, míg a „koko” az mindennapos. A bevétellel kapcsolatban azt tudom elmondani, hogy hetente csak 1 millió forint, de csak több lehet.

⁹⁰³ Uo. 113-117

A KURVÁS oldálnak napi szinten 400-600.000 Ft közötti összeget kell letenni. és ez meg is volt.

Az ÉPÍTKEZÉSEK és a BANKI vonalon több millió forintos összegről kell beszélni havi szinten. Lényegében véve most van a hamis számlázások időszaka az év végi zárások miatt és Kis Barna vonala emiatt 50 millió és 200 millió között lesz kiállítva, és ez csak decemberi bevétel. A számlák kiállításának a központja egy újpesti építési vállalkozó.

Kis Barna legalizálja a magánnyomozó irodáján keresztül a vidéki behajtásokat. Ennek a cégnek a székhelye Újpesten található.

[...]

Tivadar a rendőrség háta mögé bújt. Robi erre a csatára a primitív cigányokat szedte össze, akik mindent hoztak magukkal, amit találtak, és ekkor Robi mondta azt, hogy itt nincsen tárgyalás vagy az van, amit ő mond, vagy mindenki megdöglik. Itt már látható az, hogy hogyan tudta a cigányokat összeszedni és irányítani.

[...]

Ahol várható volt, hogy megbeszéléssel nem lesz eredmény, hanem erőszakhoz kell fordulni, akkor várható, hogy ott Robihoz fordulnak, mert ő nem tárgyal, és beszél, hanem lebontja az embereket.

[...]

K. Öcsi T. Gyurival vannak jó kapcsolatban, akik ugyan úgy egy fekete sereget képviselnek, akik 100-150 embert tudnak mozgósítani, akik kannibálok, és mindent megtesznek, csak azért mert Robi kérte.

[...]

Van egy pécsi iker pár, akiknek a 11 kerületben volt, illetve van egy étterme, amiben érdekeltsége van Robinak is, ami a következő:

Az étterem jó helyen van egy pincében, amit bekameráztak és lányokat is foglalkoztatnak, és így tudnak képeket készíteni, amelyek kompromittálóak, és ezzel zsarolhatóvá válnak az arra „alkalmas” személyek.

Ha egyszer az egész csapat összejönne, akkor lennének 1000 is, és ezek között van olyan, aki bármikor meghúzza kérdés és kertelés nélkül a vasat.

[...]

Elmondom, hogy a vidéki csoportok a jó viszony fenntartása miatt különféle ügyeket hoznak. Az ügyek jellege nem olyan, hogy ők ne tudták volna megoldani, de jobbnak vélték a barátság fenntartását Robival, és hozták a pénzes ügyeket. Védelmi pénztől elkezdve, drogig minden belefér.

[...]

Csak azt gondolja végig, hogy a kocsik, amikkel közlekedtünk nem két forintba került fenntartási szinten, és arról még nem beszéltünk, ha elmentünk bulizni 800 ezer és 1 millió közötti összeg volt, amit úgy költöttünk el, hogy közben a saját anyagunkat szívtuk.

[...]

A többi személyeket beazonosítani nem tudom, mert az egész csoportban ez a lényeg, hogy mindenki a másikat a becenevén ismeri. Így van az, hogy rólam is csak azt tudták, hogy PUFÍ vagyok, és azt, hogy valójában mi a rendes nevem, azt csak nagyon kevesen tudták. A csapat tagjait fényképről felismerném.”

A XXVIII. rendű vádlott a fenti vallomást a tárgyaláson visszavonta, amit az alábbiakkal indokolt:

„Vallomást szeretnék tenni, amiben az igazságot szeretném elmondani. Elegem van abból, hogy a rendőrség zsarol, fenyeget, ígéretet, és hiteget engem folyamatosan, amióta bent vagyok. Azt ígérték a rendőrök, hogy ha terhelő vallomást teszek M. Róbertre, akkor én egy napot nem leszek börtönben, sem előzetesben, mert nem én kellek a rendőröknek, hanem M. Róbert kell nekik. [...] Elegem van a sok ígéretésekből, és a fenyegetésekből, zsarolásokból, amiket a rendőrök csinálnak velem!

Bűnszervezetről én nem tudok. És amit a rendőrségen tettem vallomást, azt a rendőrség mondta nekem, hogy mit mondjak a vallomásomban. Más nem tudok elmondani a bíróság előtt a nem létező bűnszervezettel kapcsolatban.”⁹⁰⁴

A bíróság részletesen foglalkozott a vádlott szavahihetőségével, illetve azzal, hogy a nyomozati vallomásra lehet-e tényállást alapítani. E körben a következőket hangsúlyozta a bíróság⁹⁰⁵:

- a XXVIII. rendű vádlott legalább enyhe fokban korlátozott a cselekményei veszélyességének felismerésében,
- más büntetőügyben is komoly kétség merült fel a szavahihetőségével kapcsolatban,
- vele szemben gondnokság alá helyezési eljárás indult,
- a tárgyaláson manipulációs magatartást tanúsított, elmebetegséget színlelt (rángatózott, himbálózott, maga alá vizelt)

A fentiekre tekintettel a bíróság úgy csak abban az esetben alapított tényállást a vallomásaira, amennyiben azokat egyéb bizonyíték is megerősítette; ilyen bizonyíték hiányában pedig a vallomás vonatkozó részeit kirekesztette a bizonyítékok köréből.

A II. rendű vádlott a nyomozás során több alkalommal tett vallomást – melyben magát és társai terhelte – a bűnszervezetről. A vádlott szerint „M. Robitól mindenki félt. Azért mert sportoló múltja miatt a börtönben megvert mindenkit, akivel nézeteltérése volt. Kic-boxos volt, és emiatt kivívott magának egyfajta tekintélyt, ami igen komoly volt. [...] M. Robinak azt követően, amikor felkerült Pestre, akkor lányai voltak, akik kint álltak a Bécsi úton, és az ott prostitúcióval megkeresett pénznek meghatározott százalékát adták le M. Robinak, illetve még bevétele abból is volt neki, hogy lányokat külföldre, Spanyolországba a testvéréhez vitt ki dolgozni. [...] Majd fokozatosan jelent meg a diszkóban is és ott védelmi pénzeket kezdett el szedni, és lassan kezdte magát egyre több emberrel körülvenni, és kezdett el gyarapodni anyagilag. [...] M. Robinak elég egy telefon és azonnal annyi embert tud összeszedni, amennyire szüksége van. Így volt ez a Colosseumos lövöldözésnél, illetve így volt ez, amikor a mátészalkai történethez szedte össze az embereket. Kiterjedt kapcsolatrendszere van a sport, illetve börtönből. M. Róbert egy igen kiterjedt csoport vezetője. Ő áll a központi helyen, alatta helyezkedik el Kettes, Jackson, a testvére M. Gabi.”⁹⁰⁶

A vallomást a II. rendű vádlott a tárgyalási szakban indokolás nélkül visszavonta, amelyet a bíróság nem fogadott el, mivel semmi sem kérdőjelezte meg a nyomozás során tett beismerő vallomás elfogadhatóságát. A vádlott később kényszerítéssel indokolta a visszavonást, ugyanis szerinte a nyomozás során kényszerítették. A bíróság rámutatott, hogy a kihallgatást, kihallgatásokat évekkel később vonta vissza a vallomást, továbbá az állítólagos kényszer miatt nem terjesztett elő panaszt, nem tett feljelentést, illetve a kérdéses vallomás tételekor védő és annak helyettese is jelen volt.

A IV. rendű vádlott nyomozati vallomása szerint „Robiék nem engedtek be maguk közé senkit. M. Robi, Jackson, Kettes és az Állat volt egy mag, és ők mindig együtt mozogtak, ha baj volt elővették a szabályakat, meg telefonáltak és összegyűltek. Állatnak pécsi kapcsolatai voltak, Kettesnek egri, illetve hatvani.”⁹⁰⁷

A bíróság kiemelte, hogy a három vádlott vallomása, illetve egyes cselekmények együttesen a szervezett bűnözésre mutatnak⁹⁰⁸:

- H. Antalnál a motívum vonatkozásában – alvilágban betöltött vezető pozíciót veszélyeztette M. Róbert megalázása, amit meg kellett torolni –,
- H. Antal megölésének megszervezése (tartózkodási hely felderítése, fegyverbeszerzés, alibi biztosítása, elkövetők bújtatása, nyomok eltüntetése),

⁹⁰⁴ Uo. 117.

⁹⁰⁵ Uo. 117-118.

⁹⁰⁶ Uo. 120-122.

⁹⁰⁷ Uo. 122.

⁹⁰⁸ Uo. 123.

- a Colosseum Disconál történt lövöldözés során egy üzleti vita miatt két alvilági csoport csapott össze, pár óra alatt 100–150 főt hívtak egybe,
- a mátészalkai lövöldözésre egy üzleti vita miatt került sor, néhány óra alatt az ország különböző pontjaiból M. Róbert nagyobb létszámú csapatot tudott a helyszínre küldeni.

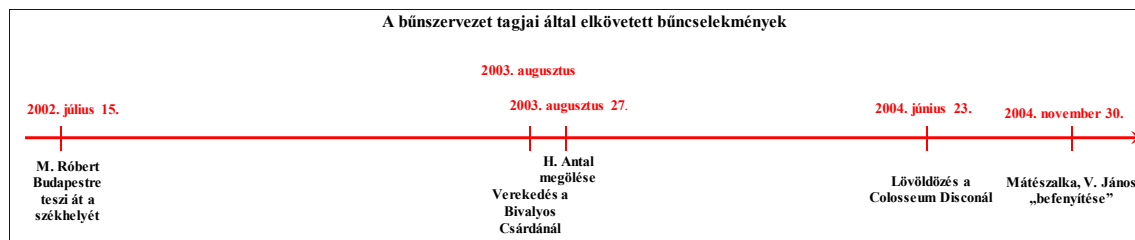
A bíróság szerint a bűnszervezetnek a II. rendű vádlott vallomását és a három cselekményt – H. Antal megölése, a Colosseum Disconál történt lövöldözés, a mátészalkai lövöldözés – figyelembe véve három tagja biztosan van (I., II., V. rendű vádlott). H. Antal megölésének célja az I. rendű vádlott szervezett bűnözésben kialakított pozíciójának visszaállítása, megerősítése, a másik két cselekmény háttérében anyagi vita állt.

A bíróság hangsúlyozta, hogy „[a] bűnszervezetben lévő személyek nem minden bűncselekménye eredményezheti szükségszerűen a bűnszervezetben elkövetés megállapíthatóságát.”⁹⁰⁹ A Colosseum Casinóban történt önbíraskodás, zsarolás spontán akció, amely nem hordozta a bűnszervezeti sajátosságokat, a bíróság álláspontja szerint nem is illett a többi cselekménysorozatba.

Az ítélet „A bűnszervezetben elkövetés jogi megalapozása”⁹¹⁰ elnevezésű pontjában a bíróság felhívta a figyelmet arra, bár a bűnszervezetnek a büntetés kiszabásánál van szerepe, azonban az ítélet jogi következtetéseket, jogi minősítést tartalmazó „[...]” fejezetében szükséges azzal foglalkozni, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés jelen ügyben mely cselekményeknél és mely vádlottak esetében valósult meg.”⁹¹¹

Elsőként a bíróságnak vizsgálni kellett, hogy a bűnszervezeti kritériumok maradéktalanul megvalósultak-e. A bíróság szerint a kritériumok az alábbiak szerint álltak fent:

- Három személy: I., II., V. rendű vádlott
- Hosszabb idő: A bíróság elkészítette az alábbi „bűnszervezeti időtáblát”:

- Összehangoltság: H. Antal megölésének szervezése; az összecsapás, védelem megszervezése a Colosseum Disconál; a megfélemlítő csapat Mátészalkára történő leküldése

– Öt évnél súlyosabban büntetendő cselekmények: Élet elleni bűncselekmények

A bíróság a fentiekben megjelölt vádlottakon kívül a többi vádlott vonatkozásában is vizsgálta a bűnszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságát, ekörben felhívta a 4/2005. BJE határozatot, illetve a bírói gyakorlatot (forrásként TÓTH Mihály Bűnszövetség, bűnszervezet című művét jelölte meg).

A bíróság szerint az alábbi vádlottak megfeleltek a bűnszervezet kritériumainak⁹¹²:

- I. rendű vádlott: H. Antal megölése, Colosseum Disconál történt lövöldözés, mátészalkai lövöldözés
- II. rendű vádlott: H. Antal megölése, Colosseum Disconál történt lövöldözés
- V. rendű vádlott: mátészalkai lövöldözés
- XXIX. rendű vádlott: Colosseum Disconál történt lövöldözés, mátészalkai lövöldözés
- IX–XIV., XIX., XX. rendű vádlottak: mátészalkai lövöldözés

⁹⁰⁹ Uo. 125.

⁹¹⁰ Uo. 332-335.

⁹¹¹ Uo. 332.

⁹¹² Uo. 334-335.

Vizsgálat tárgyát képezte, hogy a bűnszervezet tárgyi ismérveit a IX–XIV., XIX., XX., XXIX. rendű vádlottak felismerték–e, azaz volt–e tudomásuk arról, hogy az I. rendű vádlott egy bűnszervezetet irányít és a bűncselekményük ehhez kapcsolódik. A Miskolcra induló csapat tagjai (IX–XIV. rendű vádlottak) az I. rendű vádlott telefonhívására kérdés nélkül vállalták a Mátészalkára lemenetelt; a bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy a vádlottak tudomással bírtak az I. rendű vádlott „rendfenntartó, konfliktusmegoldó”, élet, testi épség elleni cselekményekben megnyilvánuló tevékenységéről. A vádlottak azt is tudták, hogy az I. rendű vádlott akár egy telefonhívással sok személyt képes mozgósítani; a bíróság szerint „[m]indebből okszerűen következik, hogy tudták azt is, hogy hosszabb ideje fennálló szervezethez kapcsolódik a tevékenységük, hiszen egymás „értesítése” rövid időn belül, láncolatszerűen valósult meg, ami egy már kialakult kapcsolatrendszeren alapulhat csak. Tisztában voltak azzal is, hogy e szervezet összehangoltan működik, amit szintén ez a láncolatszerű szervezés igazol.”⁹¹³

A XIX. rendű vádlott esetében a bíróság szerint kétséget kizáróan megállapítható volt a bűnszervezetben történő elkövetés, hiszen tudomással bírt arról, hogy egy szervezett csoport összehangoltan hajtja végre a támadást. A XIX. rendű vádlott telefonjáról fenyegette meg az I. rendű vádlott V. Jánost, továbbá a XIX. rendű vádlott egy autóban utazott V. rendű vádlottal, közben hallotta, hogy az V. rendű vádlott számos személy tevékenységét hangolja össze. A XIX. rendű vádlott tehát tudta, hogy a délben ígért fenyegetést este tíz órakor összehangoltan valósítják meg az élet kioltására alkalmas eszközökkel.

A XX. rendű vádlott tudomással bírt az I. rendű vádlott és V. János konfliktusáról, ő javasolta I. rendű vádlottnak, hogy „csapd szét”. A XX. rendű vádlott – tudva azt, hogy az I. rendű vádlott az érdekeit sértőkkel szemben erőszakot alkalmaz – az V. rendű vádlott felhívására mutatta meg a Mátészalkára leérkező csapatnak a sértett házat. A bíróság a fentiek alapján megállapította, hogy a vádlott bűnszervezetben követte el a bűncselekményt, felismerte, hogy az I. rendű vádlott által irányított bűnszervezethez kapcsolódik a magatartásával.

A XXIX. rendű vádlott tudta azt, hogy az I. rendű vádlott több személyt küldött Mátészalkára egy konfliktus megoldására, hiszen ő is a csapat tagja volt. A bíróság – tekintettel a fentiekre, illetve arra, hogy nevezett a Colosseum Disconál elkövetett bűncselekmény elkövetője volt, továbbá mivel tudomása volt az I. rendű vádlott által irányított szervezetről – vele szemben is megállapította, hogy a bűncselekményt bűnszervezetben követte el.

A XV–XVII. rendű vádlottak vonatkozásában a bíróság nem állapította meg a bűnszervezetben történő elkövetést, mivel cselekményüket garázdaság büntetnének és magánlaksértés vétségének minősítette.

A bíróság a Colosseum Casino tényállásban is vizsgálta, hogy a cselekményt a vádlottak bűnszervezetben követték–e el. A bíróság szerint „[...] az a tény, hogy a terheltek egyes bűncselekményeket bűnszervezetben követnek el nem jelenti azt, hogy valamennyi olyan bűncselekményt, amelyben legalább 3 személy részt vesz ilyen szervezetségben hajtanak végre.”⁹¹⁴

A zsarolás, önbíráskodás – a másik két olyan cselekménnyel ellentétben, amelynél a bűnszervezetben elkövetés megállapítást nyert – nem a „rendfenntartáshoz, konfliktuskezeléshez” kapcsolódott, ebben az esetben az I. rendű vádlottat érte sérelem. A bíróság kiemelte, hogy ennél a cselekménynél az elkövetés módja sem hasonló a többi, bűnszervezetben elkövetett cselekményhez, ugyanis azokat a látványosság, erődemonstráció jellemezte. A bíróság álláspontja az volt, hogy a bűncselekményt nem bűnszervezet keretében követték el a vádlottak.

⁹¹³ Uo. 358.

⁹¹⁴ Uo. 363.

Az I. rendű vádlott vonatkozásában a bíróság nem értékelte súlyosító körülményként a bűnszervezetben betöltött irányító szerepét.

IV. 7. 3. 2. Másodfokú ítélet⁹¹⁵

A másodfokú eljárásban az ítéletábra „Általános alapvetések a bűnszervezet jogintézményével kapcsolatosan” elnevezésű pontban⁹¹⁶ kifejtette, amennyiben a terhelt a több cselekményéből nem az összeset követi el bűnszervezetben, vele szemben a büntetést akkor is mint bűnszervezetben elkövetővel szemben kell kiszabni. A bíróság azt is hangsúlyozta, hogy a bűnszervezetben elkövetés megvalósulhat bármelyik elkövetési alakzatban (tettes, társtettes, közvetett tettes, felbújtó, bűnsegéd), továbbá a bűnszervezetben elkövetés átfogja a szervező, irányító, közreműködő és segítő szerepeket. Az ügyben elhangzott azon érvelés, miszerint nem bűnszervezetről volt szó, csupán baráti segítségről. Az ítéletábra ezzel kapcsolatban kifejtette, hogy „[...] hosszabb időre szervezett csoport az, amelyet nemcsak a bűncselekmény elkövetéséhez feltétlenül szükséges időre, hanem olyan időtartamra szerveznek meg, amely elégséges a szándékos bűncselekmények elkövetése érdekében alakuló csoport kialakítására és működésének összehangolására.”⁹¹⁷

Az ítéletábra kiemelte, hogy a büntetőeljárásban figyelembe kellett venni több, a Legfelsőbb Bíróság által megalkotott kollégiumi véleményt, illetve jogegységi határozatot. Több védő hivatkozott arra, hogy az ítéletben hivatkozott kollégiumi véleményeket, jogegységi határozatokat a cselekményeket követően hozták meg, emiatt azokat nem lehet figyelembe venni. Az ítéletábra kijelentette, hogy azok kizárólag az egységes értelmezést szolgálják – a jogegységi határozat alkalmazása minden bíróra kötelező rendelkezéseket tartalmaz –, nincs relevanciája a kollégiumi vélemények, jogegységi határozatok megalkotása időpontjának.⁹¹⁸

A mátészalkai lövöldözést illetően az ítéletábra a XV., XVI., XVII. vádlottak esetében megváltoztatta a minősítést (garázdaság büntette, magánlaksértés vétsége), mivel álláspontja szerint tudomással bírtak arról, hogy a vádlott–társak élet kioltásának céljából jelentek meg V. János házánál. Azzal, hogy a három vádlott behatolt a sértett udvarára, támogatták a társaik cselekményét. A fentiekre tekintettel a vádlottak cselekményét az ítéletábra több emberen, bűnsegédként elkövetett emberölés büntett kísérletének minősítette.⁹¹⁹ Az ítéletábra vizsgálta a három vádlott vonatkozásában a bűnszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságát. Az XV. rendű vádlott az I. rendű vádlott rokona, több olyan bűncselekményről tudott, amely a vádiratban szerepel. Az I. rendű vádlott telefonhívására választotta ki a XVI., XVII. rendű vádlottakat a Mátészalkára történő lemenetelre. Az ítéletábra álláspontja szerint a XVI., XVII. rendű vádlottaknak Nyíregyházán – ahol több, a V. János házához induló gépjármű megállt –, de legkésőbb a sértett házánál fel kellett ismerniük, hogy bűnszervezetben vesznek részt. A bíróság megállapította, hogy a XV–XVII. rendű vádlottak bűnszervezetben követték el a cselekményt.⁹²⁰ A megváltoztatott minősítésre, illetve a bűnszervezetben elkövetésre tekintettel az ítéletábra lényegesen súlyosította a vádlottak büntetését.

A Colesseum Casino tényállása kapcsán az önbíráskodás miatt elítélt XXI. rendű vádlott vonatkozásában az ítéletábra kifejtette, hogy a bűncselekményt a vádlott bűnszervezetben követte el, mivel az elsőfokú ítélet rögzítette, hogy a vádlott az I. rendű vádlott által létrehozott szervezetbe tartozott; ebből a másodfokú bíróság szerint az a következtetés vonható le, hogy tisztában volt a bűnszervezet létevel. Továbbá a XXI. rendű

⁹¹⁵ Debreceni Ítéletábra Bf.I.848/2011/137. számú ítélete

⁹¹⁶ Uo. 21-22.

⁹¹⁷ Uo. 22.

⁹¹⁸ Uo. 23.

⁹¹⁹ Uo. 29.

⁹²⁰ Uo. 30.

vádlott Jackson néven szerepelt a XXVIII. rendű vádlott bűnszervezetet feltáró vallomásában.⁹²¹

A büntetés kiszabása körében az ítélőtábla kifejtette, hogy a II. rendű vádlott részben feltáró jellegű beismerő vallomása nyomatékkel értékelendő; azonban az ítélet belső arányosságára tekintettel elégségesnek találta az ítélőtábla az elsőfokú ítélet szankciójának mértékét.⁹²²

Az V. rendű vádlott esetében az ítélőtábla súlyosította a szabadságvesztés tartamát, hangsúlyozta, hogy a vádlott a bűnszervezet egyik vezetője volt, illetve Mátészalkán a helyszínen vezette a V. János elleni támadást.⁹²³

IV. 7. 3. 3. Perújítás⁹²⁴

A Debreceni Ítélőtábla az I. rendű terhelt vonatkozásában – mivel az alapügyben az ítéletet a távollétében hozták meg – perújítást rendelt el, az ügyet megismételt eljárás lefolytatása céljából az elsőfokú bíróságnak küldte meg. Az ítélőtáblának nem volt mérlegelési jogköre, kötelező volt a perújítás elrendelése, azonban a Fővárosi Törvényszék tárgyalást követően elutasította az elrendelt perújítást az alábbiakra tekintettel.

A Fővárosi Törvényszék álláspontja szerint a távollevő, vagy ismeretlen helyen tartózkodó terhelttel szembeni perújítás egyes kérdéseiről szóló 3/2008. BJT rendelkezéseinek (a perújítás alapján elrendelt megismételt eljárás nem azonos az elsőfokú eljárás teljes megismétlésével; főszabály szerint a felek indítványtételi joga szűkebb, a bizonyítékok újraértékelésének igényével nem lehet az alapügyben kihallgatott tanúk, szakértők újbóli meghallgatását indítványozni) szűk körű értelmezése folytán a törvényszéknek két eljárás cselekményt kellett végrehajtani: a perújítással megtámadott határozatokat ismertetni, illetve a terheltet kihallgatni. Ezért a törvényszék az alapügyben hozott határozatokat, illetve az I. rendű terhelt korábbi vallomásait, észrevételeit, nyilatkozatait ismertette, a terheltet kihallgatta.⁹²⁵

A törvényszék szerint sem a Be., sem a jogegységi határozat nem tartalmaz rendelkezést, iránymutatást a lefolytatandó bizonyítás terjedelmére olyan esetre, amikor nem a teljes tárgyalási szakasz zajlik a terhelt távollétében. Az I. rendű terhelt az érdemi bizonyítási eljárás befejezését követően távozott ismeretlen helyre. A törvényszék kiemelte, hogy nem jelent olyan sérelmet a terhelt utolsó két tárgyalási napon történő távolléte – melynek folytán a perbeszédeken nem volt jelent, utolsó szó jogával nem élhetett, jogorvoslati jogát nem gyakorolhatta –, hogy az elsőfokú eljárást teljesen meg kelljen ismételni.⁹²⁶

A törvényszék álláspontja szerint nem szükséges a bizonyítás kiegészítése, mivel az alapügyben eljáró bíróság az összes tényállási pont vonatkozásában részletes bizonyítást folytatott le, a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet pedig a terhelt védőjének fellebbezésére figyelemmel vizsgálta felül.⁹²⁷

A törvényszék álláspontja szerint a távollétes eljárást követő perújításra a Be. és a jogegységi határozat sem tartalmaz speciális, illetve egyértelmű rendelkezéseket, ezért érdemben is megvizsgálta a bizonyítási indítványokat. Az indítványok többnyire az alapügyben kihallgatott vádlott társak, tanúk kihallgatására vonatkoztak, ezeknek a

⁹²¹ Uo. 31.

⁹²² Uo. 32.

⁹²³ Uo. 33.

⁹²⁴ Fővárosi Törvényszék 20.B.1927/2012/76. számú végzése (Továbbiakban: Perújítást elutasító végzés); Fővárosi Ítélőtábla 9. Bf.98/2014/12. számú végzése

⁹²⁵ Perújítást elutasító végzés, 5.

⁹²⁶ Uo. 4.

⁹²⁷ Uo. 11.

törvényszék nem adott helyt, mivel azok a bizonyítékok újraértékelését célozták.⁹²⁸ A törvényszék részletesen megindokolta, miért nem adott helyt az egyes indítványoknak – pl. terhelt beszámítási képességére vonatkozó új orvosszakértői vélemény beszerzése, zárkatársak tanúkihallgatása stb. –.

A Fővárosi Ítéltábla helybenhagyta a Fővárosi Törvényszék perújítást elutasító végzését, felhívta a figyelmet arra, hogy a korlátozás nélküli, bizonyítás felvételét célzó indítványozási jog nem jelenti azt, hogy a bíróság köteles elrendelni azt; ebből kifolyólag a terhelt védekezéshez való joga a bizonyítási indítványok elutasításával nem sérült.⁹²⁹

IV. 7. 3. 4. Felülvizsgálat⁹³⁰

A XX. rendű terhelt (a mátészalkai lövöldözésnél ő mutatta meg a sértett házát) védője felülvizsgálati indítványt nyújtott be, melyben több indokot (bűnösség törvénysértő megállapítása, törvénysértő minősítés stb.) jelölt meg.

A Kúria kifejtette, hogy „[a]z indítványnak a bünszervezetben elkövetést - külön indokok felsorakoztatása nélkül - kifogásoló része valójában az irányadó tényállás, illetve a bíróság mérlegelésének helyességét támadta, a bizonyítékok mikénti mérlegelését vitatta, átértékelését célozta, és mindezen keresztül kifogásolta a minősítést, és annak folytán a büntetés kiszabását - ami a felülvizsgálati eljárásban kizárt.”⁹³¹ A Kúria azonban megjegyezte, hogy az első és másodfokú bíróság is törvényesen állapította meg a XX. rendű terhelt, mint bünszervezetben elkövető felelősségét.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt elutasította, az első és másodfokú határozatokat hatályában fenntartotta.

IV. 7. 4. Eclipse

Az Eclipse ügy több okból szerepelhetne egy magyar kriminalisztikai almanachban: állami hatóság vezetőjét vesztegettek meg luxusautók használatba adásával, a lehallgatási anyagot manipulálták, a büntetőeljárás egyik vádlottjának, illetve egyik tanújának autóját felrobbantották, eltűnt a több százmillió forint készpénzt felvevő stróman – 2020-ban derült ki, hogy megölték –, nemzetbiztonsági okból titkosították a közbeszerzéseket. A vádlottakat első fokon bizonyítottság hiányában felmentették, azonban a megismételt elsőfokú eljárásban a marasztaló ítéletben a bünszervezetben történő elkövetést is megállapították. A büntetőeljárás élénk sajtóérdeklődés mellett folyt, az újságírók rendszeresen tájékoztattak az eljárás állásáról.⁹³²

⁹²⁸ Uo. 12-13.

⁹²⁹ Fővárosi Ítéltábla 9. Bf.98/2014/12. számú végzése, 4.

⁹³⁰ Kúria Bfv.II.1643/2015/4. számú végzése

⁹³¹ Uo. 14.

⁹³² pl. Őrizetbe vették az Eclipse Zrt. vezetőjét. *Népszabadság*, 2010. március 11.; Eclipse: az államnak nincs baja. *Magyar Nemzet*, 2010. március 12.; Az NBH buktatta le az Eclipse-t? *Népszabadság*, 2010. március 13.; Bajban az Eclipse vezetői. *Magyar Hírlap*, 2010. március 13.; Eclipse-ügy: sokaknak szemet szúrt a pénzmosás. *Népszabadság*, 2010. március 17.; Vádemelés az Eclipse-ügyben. *Népszabadság*, 2012. január 4.; Eclipse: a vád milliárdos adócsalás. *Magyar Nemzet*, 2012. január 4.; Eclipse-ügy: közpénzeket nyertek, de nem adóztak. *Magyar Hírlap*, 2012. január 4.; Bizonyítatlan milliárdos adócsalás. *Népszabadság*, 2013. január 9.; Eclipse-ügy: az ítéltábla dönt. *Magyar Nemzet*, 2013. január 9.; Eclipse-ügy: ítéletidő csaknem tíz év után. *Népszabadság*, 2016. szeptember 27.; Bünszervezet volt az Eclipse. *Magyar Nemzet*, 2016. szeptember 27.; Eclipse: felmentés után letöltendő. *Magyar Hírlap*, 2016. szeptember 27.

IV. 7. 4. 1. Elsőfokú ítélet⁹³³

A bíróság a tényállást a vádlottak vallomásai, tanúvallomások, titkos információgyűjtés során lehallgatott, nyíltá tett telefonbeszélgetések, egyesített informatikai–könyvszakértői szakvélemény, okiratok, cégmásolatok, adóigazgatási eljárás iratai, lefoglalt számítógépek adatállománya, lefoglalt könyvelési iratok (számlák, szerződések stb.), bankszámlakivonatok alapján állapította meg.

IV. 7. 4. 1. 1. Tényállás

Az Eclipse Zrt. 2005–2009. között több közbeszerzésen⁹³⁴ pályázott, a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Hivatala (továbbiakban: KEKKH), a Nemzeti Közlekedési Hatóság (továbbiakban: NKH), illetve a jogelőd közigazgatási szervek részére komplex informatikai fejlesztéseket, információs rendszereket tervezett meg és hozott létre. A Zrt.–nek az említett időszakban az állami projektekből 11,2 milliárd forint bevétele származott.

A párhuzamosan folyó projektek miatt a teljesítésbe a Zrt. olyan személyeket is bevont, akik nem álltak az alkalmazásában. Az Eclipse Zrt. a kiállított számlák alapján befizetendő általános forgalmi adó mértékét, illetve a fizetendő társasági adó alapján jogtalanul csökkenteni kívánta, ezért azt a látszatot keltették, hogy a munkákat részben alvállalkozó társaságok végezték el. Az öt alvállalkozó cég ügyvezetőjét az V. rendű vádlott irányította. A cégekkel az Eclipse Zrt. az egyes projektek részfeladatainak elvégzésére vállalkozási szerződéseket kötött; a kiállított számlák birtokában a Zrt. azok összegét a társaságok részére utalta, majd a pénz bankszámlára történő megérkezését követő pár napon belül a cégek vezetői készpénzben felvették.

Az Eclipse Zrt. általános forgalmi adónemben közel 590 millió, társasági adónemben 260 millió forinttal csökkentette jogtalanul a költségvetés bevételét.

Az elsőfokú eljárásban a bíróság a terhelteket felmentette, azonban a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezte az elsőfokú határozatot, a megismételt eljárásra tekintettel a bíróság a bizonyítási eljárásban az alábbi kérdésekre fókuszált⁹³⁵:

1. Bizonyítható-e, hogy a vád tárgyává tett alvállalkozói számlák akár alakilag nem felelnek meg a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, akár tartalmi szempontból valótlanok (fiktívek), illetve bizonyítható-e az a tény, hogy az alvállalkozók ezek felhasználásával egyébként adóelkerülést valósítottak meg?
2. Amennyiben igen, megállapítható-e az, hogy az Eclipse Zrt. képviselőiben eljáró személyek tudtak az alvállalkozók adóelkerülő magatartásáról, ezért az Eclipse a fiktív számlák áfa tartamának levonásba helyezésével, illetve társasági adóalap csökkentő tételként való feltüntetésével jogtalanul csökkentette adófizetési kötelezettségét?
3. Amennyiben igen, megvalósított-e az I. rendű vádlott tényállásszerű magatartást általános forgalmi adó és társasági adónemben?

⁹³³ Fővárosi Törvényszék 7.B.595/2014/131. számú ítélete (Továbbiakban: Elsőfokú ítélet)

⁹³⁴ KERT projekt: gépjárművek előzetes eredetiségének hatósági megállapítását támogató központi informatikai rendszer tervezése, kialakítása, bevezetése;
E-PASSPORT (Biometrikus útlevelel, E-útlevelel): okmányirodai és központi infrastruktúra felkészítése az e-útlevelel kiadásához szükséges feladatok ellátására;
HKR-KÖHIR: közlekedéssel kapcsolatos feladatokat támogató központi informatikai alkalmazások rendszerének kifejlesztése és három ütemben történő bevezetése, üzemeltetése;
KIV projekt: közúti közlekedéssel összefüggő állami feladatok ellátását támogató központi informatikai rendszer létrehozása;

EKKER projekt: közúti közlekedési ellenőrzést támogató rendszer megvalósítása, üzemeltetésének támogatása

⁹³⁵ Elsőfokú ítélet, 29-30.

4. Amennyiben igen, bizonyítható-e, hogy ezt a magatartását a többi vádlott a vádban leírt módon támogatta, elősegítette, abban szándékosan közreműködött?
5. Az egyes vádlottak magatartása milyen mértékű adóbevétel-csökkenést eredményezett az általános forgalmi adó és társasági adó vonatkozásában?
6. További kérdés, hogy a fentiek igenlő eldöntése esetén megállapítható-e, hogy a vádlottak a bűncselekményt bünszervezet tagjaként követték el?

A bizonyítékok számba vétele és értékelése körében a bíróság felhívta a figyelmet arra, hogy a titkos információgyűjtés eredményeként készített ügyindító jelentés és az összefoglaló jelentés tartalmát illetően komoly kétségek merültek fel, emiatt önmagukban nem voltak alkalmasak ítéleti ténymegállapításra.

A telefonlehallgatásokból egyes beszélgetések hiányoztak az adathordozóról, a törvényszék szerint ennek oka nem technikai vagy minőségfeloldással kapcsolatos adminisztrációs probléma, hanem manipulációs tevékenység, egyes beszélgetés rögzítését mellőzték vagy utólagosan törölték. „[...] a hangfelvételek technikailag nem egyedi hangfájlok (pl. mp3 vagy mp4) formájában, hanem egy kóddal védett szoftverben, titkosítva kerülnek rögzítésre, ezáltal olyan zárt egységek, amelyek kapcsán a másolás vagy kiírás véletlenszerű elmaradása nem is nagyon jöhet szóba. Alátámasztja másrészt a szándékosságot, hogy esetenként egy teljes időszak beszélgetései estek ki.”⁹³⁶

A törölt beszélgetésekről rendelkezésre álltak kivonatok, azonban a bíróság álláspontja szerint azok alkalmatlanok a tartalmuk bizonyítására, mivel nem derülnek ki alapvető fontosságú adatok (ki, mikor, miről írta le).

A vádbeli gazdasági eseményekkel kapcsolatban a bíróság megjegyezte, hogy az ügy jellegére tekintettel – események meg nem történte – nem lehet klasszikus közvetlen bizonyítást lefolytatni; amikor hiányoznak a fiktív számlákkal kapcsolatos beismerő vallomások, kizárólag közvetett bizonyítékok alapján lehet dönten a felelősségről.

A bíróság megvizsgálta a projektek műszaki tartalmát, illetve az Eclipse általi teljesítését; megállapította, hogy a cég minden esetben teljesítette a szerződésekben vállaltakat. Több ajánlat megtételekor, illetve több szerződés megkötésekor az I. rendű vádlott úgy nyilatkozott, hogy nem vonnak be alvállalkozót, illetve teljesítési segédet. Alvállalkozóként csak olyan társaságot lehetett volna bevonni, amely szerepel az államtitkot vagy szolgálati titkot, illetőleg alapvető biztonsági, nemzetbiztonsági érdeket érintő vagy különleges biztonsági intézkedést igénylő beszerzések sajátos szabályairól szóló 143/2004. (IV.29.) Korm. rendelet 4. § (2) bekezdésében előírt jegyzéken. A törvényszék a kérdés tisztázása érdekében megkereste az Alkotmányvédelmi Hivatalt, a válasz szerint egy gazdasági társaságot kivéve nem szerepeltek az Eclipse Zrt. alvállalkozói a jegyzéken.

Az alvállalkozókat két csoportra lehetett osztani; a bíróság álláspontja szerint az egyik cégcsoportot nemcsak a szoros gazdasági kapcsolat, hanem a szervezeti összehangolt működés is jellemezte. A cégcsoportba tartozó társaságok vezetői, tulajdonosai – VI–IX. rendű vádlottak – egy körbe tartoztak, a sport, illetve a vadászat révén ismerték meg egymást. A cégek profiljába nem illeszkedett a programozás, szoftverfejlesztéssel foglalkozó alkalmazottakkal nem minden esetben rendelkeztek. A bíróság szerint a társaságok képviselőinek „[...] az adóhatóság előtt tett ellentmondásokról és önellentmondásokról egyáltalán nem mentes nyilatkozatiakból észlelhető volt, hogy a vád tárgyává tett ügyletekhez kapcsolódó szerződések megkötése és teljesítése során, döntéseik mögött nem feltétlenül a gazdasági ésszerűség és szokványos piaci mechanizmusok húzódtak meg, hiszen a partnerkiválasztás, szerződéskötés, teljesítési igazolás tekintetében a több tíz, száz milliós nagyságrendű ügyletek megkötésénél elfogadott, szokásos és elvárható gondosság egyáltalán nem bukkan fel. [...] három cég fantomizálásra került, egyik székhelye pedig fiktív cím volt. Ezen bizonyítékokat egybevetve egy összehangoltan működő, nehezen átlátható és

⁹³⁶ Uo. 32.

magyarázható pénzügyi tranzakciókat megvalósító, nem prudensen gazdálkodó cégcsoport képe rajzolódik ki.⁹³⁷

Kétséget kizáróan nem lehetett megállapítani, hogy az alvállalkozók nem folytattak gazdasági tevékenységet, ezért az elsőfokú bíróság társaságonként és számlázási időszakonként megvizsgálta, hogy képesek voltak-e a számlában szereplő munkálatok elvégzésére.

A X. rendű vádlott védekezésül benyújtott egy dubai székhelyű céggel kötött szerződést, amellyel azt hivatott alátámasztani, hogy a cége által leszámolt feladatokhoz alvállalkozót vett igénybe. A dubai céget a bírósági eljárásban nem sikerült ellenőrizni. A törvényszék rámutatott, hogy az Eclipse Zrt. minősített beszerzési eljárásban vett részt az állami megrendelésekben, a szerződéskötéseket megelőzően nemzetbiztonsági átvilágításokat is végeztek, így nem fogadta el a bíróság azon védekezést, mely szerint a X. rendű vádlott az Eclipse Zrt. vezetőinek, illetve a megrendelők képviselőinek tudomása nélkül offshore cégnek szervezte ki a munkákat.

Egyesített igazságügyi informatikai és könyvszakértői véleményben a szakértők számlánként levezették, hogy az alvállalkozók, illetve teljesítési segédek rendelkeztek-e megfelelő kapacitással. A szakértők megvizsgálták az elvégzett munkák ár-érték arányát, megállapították, hogy az Eclipse Zrt. által kiszámolt 6,5 milliárd forintos szolgáltatást az alvállalkozók 300 millió forintnál is kevesebb közvetlen személyi költséggel állították elő. A számlákat három kategóriába sorolták az alábbiak szerint:

„*megfelelő*”: szakember állomány, szaktudás az alvállalkozónál, illetve a teljesítési segédjénél rendelkezésre áll – ezen esetekben megállapításra került, hogy a számla valós gazdasági eseményt tartalmaz;

„*kérdéses*”: a fiktív jelleg kétséget kizáróan nem bizonyítható;

„*nem megfelelő*”: a számlákon szereplő munkát nem az alvállalkozó, illetve teljesítési segédei végezték el.

A törvényszék egyéb ténykörülményekre is hivatkozott, amelyek „[...] vörös zászlóként („red flags”) jelzik a gazdasági ügylet tárgya, szereplői, körülményei kapcsán a prudens, ésszerű, szokványos működéstől eltérő jellemzőket. Ezek a ténykörülmények ún. indíciumként, gyanúokként erősítik az előbb felsorolt bizonyítékok által megállapított tényekből levonható következtetéseket.”⁹³⁸ A bíróság az alábbiakat tekintette vörös zászlónak:

- az egyik alvállalkozó cégcsoportnak annak ellenére ugyanaz volt a könyvelője, hogy a társaságok egymástól függetlenül kötöttek szerződést az Eclipse Zrt.-vel;
- három alvállalkozó társaságot a számlakiállításokat követően, a nyílt büntetőeljárás megindítása előtt értékesítettek román, illetve ukrán személyeknek;
- az egyik alvállalkozó székhelye fizikailag nem fellelhető;
- a számlák tárgyát képező tevékenység eltér az alvállalkozó társaságok profiljától (szoftverfejlesztés helyett betanított munkásokat kölcsönöztek forgácsoló üzemnek, építkezéseknek, illetve kávézókat üzemeltettek); az új tevékenység révén szinte azonnal százmillió, milliárdos bevételre tettek szert;
- az Eclipse Zrt.-től származó összegeket szinte azonnal felvették készpénzben vagy továbbutalták (a törvényszék szerint a százmilliók készpénzben való kezelése indokolatlan, veszélyes és költséges).

Az Eclipse Zrt. vezető tisztségviselőinek tudattartamára a legfontosabb bizonyítékok a telefonlehallgatások kivonatai⁹³⁹ voltak. A bíróság megállapította, hogy az I. és III. rendű vádlott szoros felügyelet, irányítás alatt tartotta az V. és VIII. rendű vádlottakat (könyvelés,

⁹³⁷ Uo. 61.

⁹³⁸ Uo. 69.

⁹³⁹ Uo. 71-73.

adóhatóság előtt tett nyilatkozatok, cégeladás); a telefonbeszélgetések során gyakori volt a virágnyelv használata, azonban egyértelmű, hogy a vádlottak pénzek felvételéről egyeztettek.

A beszélgetések alapján következtetni lehet az Eclipse Zrt. vezetőinek tudattartamára:

1. I. rendű vádlott feldúltan beszélt a II. rendű vádlottal, közölte vele, hogy az utasítása ellenére eladták és elsüllyesztették az alvállalkozókat V. rendű vádlotték; határozott álláspontja, hogy vissza kell vásárolni őket. Ezt követően az I. rendű vádlott beszélt az V. rendű vádlottal, aki közölte, hogy az iratokat még nem égette el; továbbá a III. rendű vádlott egyeztetett a XII. rendű vádlottal, hogy kiket kell áttenni másik cégbe.

2. III. és VIII. rendű vádlottak arról beszélgettek, hogy mikor tesznek fel kávé; III. rendű vádlott megnézi, hogy van-e szemes kávé az irodában. Várhatóan hétfőn fog kávé főzni, előtte sms-t küld a VIII. rendű vádlottnak. Pár nappal később VIII. rendű vádlott érdeklődött, hogy kávéznak-e aznap, III. rendű vádlott sajnálkozva közölte, hogy nem érkezett meg a szemes kávé. VIII. rendű vádlott megkérdezte, hogy szerdán lesz-e már kávé, mert attól kezdve kettő nap múlva tudnak bowlingozni.

3. V. rendű vádlott tudatta I. rendű vádlottal, hogy a persely elkészült. Két nappal később az V. rendű vádlott arról tájékoztatta III. rendű vádlottat, hogy a zacskik elkészültek, kedden vagy szerdán tudná vinni.

4. V. rendű vádlott jó hírt közölt egyik ismerősével: megdupláznák a tételt, csak olyan garanciát kérnek, hogy az ismerős vagy hozzátartozója aláíró legyen, „biztosítva legyen az, hogy a víz visszafolyik”.

5. IX. rendű vádlott tájékoztatta V. rendű vádlottat, elmondása szerint végzett az APEH-ban; rákérdezett, vigyen-e jegyzőkönyvet az Eclipse-be. Az V. rendű megkérdezte, hogy III. rendű vádlott tud-e az APEH-ról; a IX. rendű vádlott válasza szerint nem tud róla. V. rendű vádlott megtiltotta, hogy a IX. rendű vádlott bárkinek beszéljen erről, továbbá utasította, hogy neki vigye el a jegyzőkönyvet.

6. III. rendű vádlott közölte a VIII. rendű vádlottal, hogy neki és a VII. rendű vádlottnak is be kell menniük, mivel fel kell készülni a csütörtöki APEH-es dologra. A VIII. rendű vádlott közölte, hogy szerdára van az APEH-nél időpontja; a III. rendű vádlott szerint nem mehet oda, ezért módosítsa az időpontot.

7. Az V. rendű vádlott és barátnője arról viccelődtek, hogy a barátnő éppen akkor ásta el a pénzt. Az V. rendű vádlott elmondta, hogy I. rendű vádlott elhívta megbeszélni a jövőt, ezért a barátnő „vegyen nagyobb lapátot”.

A törvényszék azt a következtetést vonta le a lehallgatásokból, hogy az egyik alvállalkozó cégcsoport vonatkozásában megszokott, folytonos, tudatos tevékenységről van szó.

A nyomozás során lefoglalt számítógépek tartalmát átvizsgálva megállapítható volt, hogy a III. rendű vádlott számítógépén megtalálható a IX. rendű vádlott és az Eclipse Zrt. alvállalkozója alkalmazottainak egy 2007. évi adóigazgatósági eljárás során tett nyilatkozataik összefoglalója, részletes kielemezése, illetve egy 2008-ban készült feljegyzés a vizsgálatban felmerülő ellentmondásokról. A törvényszék a számítógépek adattartamából következtetni tudott a cégkapcsolatokra, illetve a vádlottak tudattartamára; a bíróság szerint az Eclipse Zrt. vezetői már 2008-ban tudomással bírtak az egyik alvállalkozó cégcsoport vonatkozásában folytatott eljárásról, az egyeztetett nyilatkozatok révén leplezni kívánták a tevékenységüket.

A nyomozó hatóság fedett tevékenység során 2010. februárjában nyomon követett egy pénzszállítást, a VIII. rendű vádlott 300 millió forintot vett fel egy hatvani bankfiókban, az összeget pénzszállítók juttatták el Budapestre. A törvényszék álláspontja szerint kétséget kizáró módon nem megállapítható, hogy a pénz az Eclipse Zrt. vezetőihez vagy munkavállalóihoz került; azonban az biztos, hogy a pénzt nem a társaság gazdasági tevékenysége során használták fel; ekkora összeg készpénzben történő felvétele, elszállítása gazdaságilag ésszerűtlen.

A törvényszék kiemelte azon ténykörményeket, gyanúokokat, amelyek arra vonatkoztak, hogy az I. rendű vádlott célja volt az adóelkerülés⁹⁴⁰:

- az I., II., IV., V., VII., VIII. rendű vádlottak ugyanannak a vadásztársaság tagjai voltak;
- eltérő időszakokban, de ugyanazon 4–8 informatikus dolgozott az alvállalkozóknál – a bíróság szerint nincs gazdasági indoka új alvállalkozó bevonására, hiszen már rendelkeztek a megfelelő szakembergárdával; az átjelentéseknek nyilvánvalóan az volt a célja, hogy a cégek között megosszák a nagy összegű számlázást;
- referenciával nem rendelkező társaságokat vontak be országos jelentőségű informatikai rendszerek fejlesztésébe;
- egy alvállalkozó kivételével a társaságokat nem jelentették be a beszerzési eljárásban; az I. rendű vádlott a szerződéskötéskor azt nyilatkozta, hogy nem vesz igénybe teljesítési segédeket.

A bíróság kiemelte, hogy „[...] önmagukban a telefonbeszélgetések vagy a pénzszállítás nyomon követése, vagy akár a közvetett gyanújelek egyenként vizsgálva csak a bűncselekmény valószínűsítésére alkalmasak, és nem jelentenének elégséges bizonyítékot arra, hogy ezeket a bíróság tényként fogadja el, azonban összességükben ezekből a tényekből olyan ténykövetkeztetések voltak rögzíthetőek, amelyek alapján már nem kérdéses, hogy az I. rendű vádlott és a III. rendű vádlott folyamatos és szoros kapcsolatot tartott fenn az [...] alvállalkozói körrel, V. rendű vádlottal, szorosan felügyelték azoknak tevékenységét, és tudomással bírtak arról, hogy az alvállalkozói számlák könyvelésbe állításával adóelkerülésben működnek közre.”⁹⁴¹

A XII. rendű vádlott védője arra hivatkozott, hogy a könyvelő nem tartozik felelősséggel a kiállított számlák tartalmáért, nem kell tisztában lennie azzal, hogy a társaság végez-e gazdasági tevékenységet. Az elsőfokú bíróság osztotta ezen álláspontot, azonban rámutatott, hogy a felelőssége vizsgálatánál elengedhetetlen a bizonyítékok, illetve a körülmények figyelembe vétele. A telefonlehallgatási anyagokból kiderül, hogy az V. rendű vádlottal tartotta a kapcsolatot, holott a vádlott egyik társaságnak sem volt a vezetője. A III. rendű vádlott közvetlenül a XII. rendű vádlottal közölte, mikor, milyen összegű számlát kell kiállítani. A bíróság szerint a XII. rendű vádlott tisztában volt az általa könyvelt öt társaság tevékenységi profiljával, bankszámlamozgásával, kiadások, bevételek nagyságával, a munkavállalók számával, munkakörével, ebből kifolyólag az alábbiakat kellett észlelnie:

- az Eclipse Zrt.-től származó összegeket a társaságok vezetői azonnal készpénzben felveszik, vagy továbbutalják;
- a társaságok által kiállított számlákon szereplő tevékenység (szoftverfejlesztés) eltér a cégek profiljától;
- az alvállalkozói cégcsoport cégei között látványos az összefonódás (a cégek tagjai, ügyvezetői részben azonosak vagy egymást váltják);
- a társaságok rövid időn belül százmillió, milliárdos bevételekre tesznek szert a tevékenységhez elengedhetetlen szakembergárda nélkül;
- a cégcsoportból három társaságot a számlázási tevékenységet követően román és ukrán személyek részére értékesítettek;
- mindegyik cégben – eltérő időszakokban – ugyanazon négy–nyolc informatikus dolgozott.

A bíróság szerint a körülményekből a vádlottnak tisztában kellett lennie azzal, hogy a társaságok adóelkerülésben vesznek részt, emiatt megállapítható a vádlott közreműködése a kiállított fiktív számlák vonatkozásában.

⁹⁴⁰ Uo. 75.

⁹⁴¹ Uo. 75.

IV. 7. 4. 1. 2. Bűnszervezet kérdésköre

A bíróság a bűnszervezet törvényi ismérveit is vizsgálta, az alábbiakat állapította meg: „-Három vagy több személyből álló csoport: ha a nyolc bűnösnek kimondott vádlottal szemben a többi ismérv is megállapítható, akkor a bűnszervezetben elkövetés megállapítására is sor kerülhet.

-Hosszabb időre szervezett: a vádlottak több projektre, több éven át folytatták a fiktív alvállalkozói számlák kiállítását.

-Összehangolt működés: a telefonlehallgatások adatai, a gyors pénztulások, pénzfelvételek alapján a bíróság bizonyítottan látta, hogy az alvállalkozói cégcsoport és vezetői, valamint az Eclipse Zrt. koordináltan és szervezeten működtek.

-Öt évnél súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény: a különösen nagy értéket meghaladó összegű számlákkal a vádlottak öt évnél súlyosabb szándékos bűncselekményeket követtek el, és céljuk is ez volt.”⁹⁴²

A bűnszervezetben az I. rendű vádlott tartotta a kapcsolatot az alvállalkozókkal, ő ellenőrizte a tevékenységüket, ő hagyta jóvá az átutalásokat. A III. rendű vádlott hajtotta végre az I. rendű vádlott utasításait, előkészítette a könyvelést, közreműködött az átutalásokban, illetve a számlák adminisztrálásában; a vádlott továbbá az alvállalkozókkal tartotta a kapcsolatot.

Az V. és VIII. rendű vádlottak döntöttek a pénzek átutalásáról, felvételéről, számlázások ütemezéséről, a cégek képviselőinek nem volt beleszólásuk a fentiekbe. Az V. rendű vádlott kizárólag a háttérből irányított, semelyik társaságnak sem volt bejegyzett képviselője. A VII. rendű vádlott az V. rendű vádlott utasításai alapján vette fel, szállította és osztotta szét a pénzeket.

A IX. rendű vádlott az V., VII., VIII. rendű vádlottak utasítása szerint közreműködött fiktív számlák kibocsátásában, illetve az adóhatósági eljárásban egyeztetett a nyilatkozatok megtételében. A VI., VII., VIII. IX. rendű vádlottak cégvezetőként fiktív számlákat bocsátottak ki. A XII. rendű vádlott könyvelt az alvállalkozó cégcsoportnak – öt alvállalkozó cég könyvelését látta el –, illetve a III., V., VII., VIII. rendű vádlottakkal tartotta a kapcsolatot.

A büntetés kiszabási körülmények között a bíróság objektív enyhítő körülményként értékelte a várható kármegterülést – a nyomozás során vagyoni kényszerintézkedést alkalmaztak –, nyomatékos súlyosító körülményként értékelte a szervezett elkövetésben az I. és V. rendű vádlott irányító, vezető szerepét.

A vagyoneklobzással kapcsolatban a védők úgy érveltek, hogy az Eclipse Zrt.–nél nem jelentkezett jogtalan vagyoni előny; a bíróság ezzel szemben rámutatott, hogy előnynek minősül, ha a társaság kevesebb adót vall és fizet be. A bíróság 850 millió forint vagyoneklobzást alkalmazott az Eclipse Zrt.–vel szemben.

Az I. rendű vádlottól egy Aston Martin márkájú gépjárművet, illetve 15.000 euró készpénzt, a VIII. rendű vádlottól 5.500 euró, illetve 9,3 millió forint készpénzt foglaltak le, azonban a vádlottak nem tudták bizonyítani, hogy nem bűnös tevékenységgel összefüggésben szereztek azokat, ezért a bíróság a vagyoneklobzásról rendelkezett.

A bíróság jogi személlyel szembeni intézkedésként pénzbírságot szabott ki az Eclipse Zrt., illetve az egyik alvállalkozójával szemben. A pénzbírság összege az Eclipse Zrt. esetében az adóhiány 50 %-a, azaz 425 millió forint volt.

⁹⁴² Uo. 83.

IV. 7. 4. 2. Másodfokú ítélet⁹⁴³

Az elsőfokú ítéletet kétoldalú fellebbezésekkel támadták. A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség álláspontja szerint téves azon törvényszéki érvelés, amely szerint a vissza nem hallgatható hangfelvételekről készült kivonatok nem alkalmasak bizonyításra; a főügyészség hangsúlyozta, hogy a kivonatok okiratként a bizonyítás részét képezhetik. A másodfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy a kivonatok nem fogadhatóak el hiteles bizonyítékként: „[...] a titkos információgyűjtés eredményének bizonyítékként történő felhasználhatóságához éppen keletkezésének körülményei okán, a törvényesség és a jogállamiság biztosítása érdekében fokozott garanciális követelmények fűződnek. Így ha a legkisebb igazolt és ésszerű kétely merül fel hitelességével kapcsolatban, bizonyítékként történő értékelésére, helyesen nem kerülhet sor.”⁹⁴⁴

A másodfokú bíróság szerint az ügyben kiemelkedő szerepe volt a szakértői bizonyításnak; az elsőfokú bíróság helyesen hallgatta ki az egyes tanúkat az egyesített szakértői véleményt készítő igazságügyi informatikai szakértő jelenlétében.

Az ítéletábra megjegyezte, hogy az APEH meghallgatási jegyzőkönyvek vádlottak általi egymásnak történő átadásának célja az adóelkerülés egybehangzó eltitkolása és nem a társaságok szabályos együttműködésével kapcsolatos tények összehangolása volt.

A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a bűnszervezet keretében történő elkövetést, „[...] koncentráltan, a nyolc vádlottra lebontva jelölte meg a szervezeten belüli feladataikat, amelyből világosan kitűnik a csoport szervezettsége, a hierarchikus alá-fölérendeltségi viszonyok, az irányítók és végrehajtók szerepköre, feladatai.”⁹⁴⁵

Az ítéletábra az elsőfokú ítéletet kizárólag I. rendű vádlott vonatkozásában változtatta meg, a szabadságvesztést börtönben kellett végrehajtania.

IV. 7. 4. 3. Felülvizsgálati eljárás⁹⁴⁶

Az V., VI., IX., XII. rendű terheltek védői felülvizsgálati indítványt nyújtottak be, az Kúria az ítéleteket hatályukban fenntartotta.

A IX. rendű terhelt vezető védője úgy foglalt állást, hogy a bűnszervezetben elkövetés megállapítása vonatkozásában mind az első mind a másodfokú bíróság súlyosan megsértette az indokolási kötelezettségét, az előbbi az ítélet két oldalt, utóbbi egy oldalt szentelt a bűnszervezettel kapcsolatos megállapításoknak. A védő szerint hiányzott az alá-fölérendeltség és a konspiratív működés, továbbá a bíróságok olyan körülményekre alapították a bűnszervezetben elkövetést, amelyek a bűncselekmény elkövetésének szükségképpen velejárói.

A Legfőbb Ügyészség az átiratában kifejtette, hogy a bíróságok teljesítették az indokolási kötelezettségüket, a tényállás alapján helyes a bűnszervezet megállapítása, a tényállásban szerepel a tagok felsorolása, az adófizetési kötelezettség csökkentésére irányuló cél, illetve a további ismérvek ténybeli alapja. A Kúria – egyetértve a bíróságok bűnszervezetre vonatkozó indokaik tartamával – szerint az indokolás teljesítése nem mennyiségi kérdés, ezért irreleváns, hogy a bűnszervezet megállapítása vonatkozásában nem terjedelmes. A Kúria rámutatott, hogy a bűnszervezet működését tényként rögzítették az ítéletekben, arra is felhívta a figyelmet, hogy nem törvényi kritérium az alá-fölérendeltség, konspiratív kapcsolattartás, hatóságok felé egységes fellépés.

⁹⁴³ Fővárosi Ítéletábra 5.Bf.104/2017/38. számú ítélete

⁹⁴⁴ Uo. 22.

⁹⁴⁵ Uo. 36.

⁹⁴⁶ Kúria Bfv.II.171/2018/16. számú végzése

A Kúria nem fogadta el a IX. rendű terhelt védőjének fentiekben már hivatkozott „szükségképpen velejáró körülményekre” vonatkozó érvelését, „[...] amennyiben ugyanis az adott bűncselekményt (adócsalást), az adott körülmények – szikáran összegezve: a közbeszerzés körébe eső projektek teljesítésébe alvállalkozók bevonása, az alvállalkozók tevékenységének irányítása és koordinálása, az alvállalkozók által fiktív költségszámlák kiállítása, azoknak a könyvelésbe, majd adóbevallásba beállítás, végül az adóbevallások benyújtása – között szükségyszerűen szervezeten és összehangoltan lehet elkövetni, akkor az egyúttal az érintett cégek, pontosabban a cégek részéről eljáró személyek bünszervezetkénti működtetését jelenti.”⁹⁴⁷

IV. 8. A bünszervezetben részvétel büntetével kapcsolatos bírósági gyakorlat

Előjáróban szükséges kiemelni, hogy a bünszervezetben részvétel büntette nagyon ritkán elkövetett bűncselekmény.

*Első jogeset – CMR-ek kiállítása, postázása*⁹⁴⁸

A költségvetést károsító bünszervezet működését a VII. rendű vádlott támogatta, 2009. szeptembere és 2010. márciusa között CMR-eket állított ki, azok zöld és piros példányait postázta a termelők részére – ezekről postai nyilvántartást is vezetett –, számlákat továbbított, holott tudta, hogy az olasz társaságok tényleges gazdasági tevékenységet nem végeznek. „Tisztában volt azzal, hogy a társai súlyos bűncselekményeket követnek el, amihez tevékenységével segítséget nyújtott.”⁹⁴⁹ A bíróság a vádlott bűnösségét jogerősen megállapította a bünszervezetben részvétel vonatkozásában, 1 év 6 hónap börtönbüntetést szabott ki 2 év próbaidőre felfüggesztve; továbbá 500.000,- Ft vagyonekobzás rendelt el.

Vádlott	Elkövetési magatartás	Vádirat	Bűncselekmény az elsőfokú ítéletben	Büntetés az elsőfokú ítéletben
VII.	CMR-ek kiállítása, postázása; számlák továbbítása	Bűnszervezetben részvétel büntette	Bűnszervezetben részvétel büntette	1 év 6 hónap börtön 2 év próbaidőre felfüggesztve; 500.000,- Ft vagyonekobzás (Jogerős)

*Második jogeset – Járművek tárolása, javítása*⁹⁵⁰

Az I–IV. rendű vádlottak a társaikkal 2004. decembere és 2005. márciusa között főként hajléktalanok iratait felhasználva gépjárművekre visszafizetési szándék nélkül igényeltek hiteleket. A csoporton belül felosztották a feladatokat: a hitelügyintézkést a III–V., illetve X. rendű vádlottak intézték, a III. rendű vádlott vette fel a hitelösszegeket, az I. vagy a II. rendű vádlott biztosította a hitelezendő gépjárműveket, a hitelügyintézkésnél felhasznált hamis közüzemi számlákat és a valótlan tartalmú jogosítványokat az I. rendű vádlott készítette el, a IV. és VII. rendű vádlottak hajléktalanok személyes iratait fénymásolták le, majd adták át a II. rendű vádlottnak.

Az ügyészség hat vádlottat bünszervezetben részvétel büntett elkövetésével vádolt. Az I. vádponttal kapcsolatban a bíróság megállapította, hogy a VI., XII., XIII., XV., XIX. rendű vádlottak szándékos, ötévi vagy ezt meghaladó büntetési tétellel fenyegetett büntettet követtek el, ezen büntett a bünszervezetben részvétel büntetével halmazatban nem állhat.⁹⁵¹ A fentiek miatt a bíróság a bünszervezetben részvétel büntette miatt emelt vád alól az öt vádlottat felmentette, az „alapbűncselekmények” (csalás, magánokirat-hamisítás) miatt azonban megállapította bűnösségüket.

⁹⁴⁷ Uo. 10.

⁹⁴⁸ Gyulai Törvényszék 13.B.101/2013/911. számú ítélete, Szegedi Ítéltábla Bf.III.606/2015/150. számú ítélete

⁹⁴⁹ Gyulai Törvényszék 13.B.101/2013/911. számú ítélete, 61.

⁹⁵⁰ Veszprém Megyei Bíróság 8.B. 975/2007/192. számú ítélete, Győri Ítéltábla Bf.81/2009/69. számú ítélete

⁹⁵¹ Veszprém Megyei Bíróság 8.B. 975/2007/192. számú ítélete, 66.

Az ügyész a XIV. rendű vádlottat kizárólag bünszervezetben részvétel büntett elkövetésével vádolta. Az ítéleti tényállás szerint a XIV. rendű vádlott tárolta és javította a gépjárműveket, „[...] anélkül, hogy bizonyíthatóan tudott volna a bünszervezet tevékenységéről vagy bármilyen cselekménnyel a családi cselekményeket tudottan elősegítette volna”⁹⁵²; ezért a bíróság a vádlottat felmentette.

Az ügyész a fellebbezésében többek között indítványozta, hogy az ítéletábra mondja ki bűnösnek a VI., XII., XIII., XV. és XIX. rendű vádlottakat bünszervezetben részvétel büntettében is. A XIV. rendű vádlott vonatkozásában az ügyész szerint nem passzív jelenlét, hanem tényleges tevőleges magatartás állapítható meg, ezért a bűnösségét bünszervezetben részvétel miatt kell megállapítani. A Győri Fellebbviteli Főügyészség módosítással tartotta fenn a tárgyaló ügyész fellebbezését: a VI. és XIII. rendű vádlottak terhére bejelentett fellebbezést súlyosítás végett, illetve annak megállapítása érdekében tartotta fenn, hogy a terhükre rótt bűncselekményt bünszervezetben követték el, a XIX. rendű vádlott ellen bejelentett fellebbezést csak a büntetés súlyosítása végett tartotta fenn; azonban a XII. és XV. rendű vádlottak terhére a bünszervezetben részvétel büntette miatt felmentés miatt bejelentett ügyési fellebbezéseket visszavonta.

Mivel az elsőfokú bírósággal ellentétben a másodfokú bíróság nem állapította meg a bünszervezetben történő elkövetést, értelemszerűen a bünszervezetben részvétel büntett vonatkozásában sem született marasztaló ítélet.

*Harmadik jogeset – Tolmácsolás, raktárkutató, cigaretta pakolása*⁹⁵³

A 2000-es évek elején létrejött bűnözői csoport célja a megszerzett adójegy nélküli cigaretta Magyarországon, illetve Angliában történő értékesítése volt. A cigarettát az elkövetők német raktárakban tárolták, majd a rakományok közé rejtve Angliába szállították.

A bűnözői csoportnak nem volt kifejezett irányítója, azonban az V. és VI. rendű vádlott központi szerepet játszott, mivel az V. rendű vádlott biztosította az anyagi hátteret, a VI. rendű vádlott pedig a cigaretta Németországból Angliába történő szállítását szervezte. Az I. rendű vádlott Magyarországon szerezte be az adózatlan cigarettát, továbbá ő irányította Németországban a pakolókat, a bérelt német raktárépületet a II. rendű vádlott vezette. A vádlottak egy része álcázó tevékenységként fuvarozó céget működtetett.

A VII. rendű vádlott rokoni kapcsolatban állt a bünszervezet egyik tagjával, aki tolmácsolási feladatokkal bízta meg, ugyanis enélkül nem volt képes az angol partnerével tárgyalni. A VII. vádlott már az első alkalommal tisztában volt azzal, hogy illegális kereskedésről folyt a beszélgetés. A lehallgatott telefonbeszélgetések szerint a VI. rendű vádlott megkérte a VII. rendű vádlottat, hogy tolmácsolja az angol fél részére, hogy „[...] a kanapékról semmit sem tud, de ott van egy kocsi a kávézónál a szokott helyen egy piros Renault ami rá vár, ezt az autót kell lepakolni, az az áru van rajta, amit megbeszéltek, 7.200, 7.400 darabban.”⁹⁵⁴

A VII. rendű vádlott közölte az angol partnerrel az aktuális vételárat, az angol fél pedig a vádlotton keresztül üzentte meg az angol lerakóhelyek címét. A VII. rendű vádlott 2002. novemberétől elfogásáig, 2004. augusztusáig segítette a bűnözői csoport működését, amely ellentételezéseként a VI. rendű vádlottól havonta 100 fontot kapott.⁹⁵⁵

A bíróság szerint „VII.r. vádlott nem kapcsolódott be a bünszervezet tevékenységébe közvetlenül, az ő tevékenysége magához a bünszervezet működéséhez kapcsolódott [...]”⁹⁵⁶

⁹⁵² Uo. 29.

⁹⁵³ Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 5.B.1725/2005/515.számú ítélete, Debreceni Ítéletábra Bf.II.357/2009/ 28. számú ítélete

⁹⁵⁴ Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 5.B.1725/2005/515.számú ítélete, 95.

⁹⁵⁵ Uo. 42-43.

⁹⁵⁶ Uo. 134.

A XIII. rendű vádlottat az I. rendű vádlott bízta meg azzal, hogy segítsen felkutatni Németországban olyan raktárakat, amelyekben adózatlan cigarettát tudnak tárolni. A XIII. rendű vádlott továbbá csomagolóanyagot, ragasztószalagot szerzett be a cigaretta csomagolásához, illetve segített egy targonca javításában. A vádlott szemtanúja volt annak, hogy a német raktárba a legális rakománnyal együtt érkezik az adózatlan cigaretta, amit a tárolást követően mesterkartonokba csomagolnak és rejtenek el a szállítmány közé. A bíróság szerint a „[...] XIII.r. vádlott esetében nem volt bizonyítható, hogy részt vett volna a jövedéki orgazdaság büntetnének elkövetésében, ezzel szemben az ő magatartása ugyancsak segítette a bűnszervezet működését.”⁹⁵⁷

A XXI. rendű vádlott tudta, hogy a VI. rendű vádlott és társai zárjegy nélküli cigarettával kereskednek, a dohányárut német raktárakban deponálják, majd az átcsomagolás után Angliába szállítják. A XXI. rendű vádlott 2002. novembere és 2003. júliusa között többször utazott Németországba, ahol az osztrák, német és magyar tehergépjárműveket a raktárhoz kalauzolta, „[...] kinyitotta a raktárajtót, segített a gépjárművek raktárba történő betolattatásánál, segített a legális áru lepakolásában, illetve a beszállított illegális árunak a konténerben történő elhelyezésében. Szükség esetén kartondobozokat szerzett be, vagy pl. takarított”⁹⁵⁸. A bíróság szerint ezen vádlott esetében sem volt bizonyítható, hogy az adózatlan cigaretta pakolásában részt vett volna, azonban a bűnszervezet működését segítette a fenti tevékenységekkel.

Az elsőfokú bíróság bűnszervezetben részvétel büntetnében állapította meg a VII., XIII., valamint XXI. rendű vádlott bűnösségét, azonban fellebbviteli főügyészség álláspontja szerint a fenti három vádlott vonatkozásában helytelen a minősítés, ugyanis „[...] a bűnszervezetben részvétel büntette csak akkor jöhetne szóba, ha olyan bűnszervezetről lenne szó, ahol a bűnelkövetői tevékenység csak előkészítő szakig jutott el”⁹⁵⁹, ezért a bűnsegédként elkövetett jövedéki orgazdaság büntette a helytálló minősítés. Az ügyészség bizonyítottság hiányában indítványozta XIII. rendű vádlott felmentését.

Az ítéletábla szerint a megyei bíróság anyagi jogszabály téves alkalmazása miatt minősítette a három vádlott cselekményét bűnszervezetben részvétel büntetnének. „A Btk. 263/C. § (1) bekezdés szerinti bűncselekményben értékelt magatartás ún. sui generis bűncselekményként olyan magatartást rendelt büntetni, mikor a bűnszervezetben való bűnelkövetői tevékenység csupán előkészítő szakig jutott el.”⁹⁶⁰ Az ítéletábla szerint a VII. és XXI. rendű vádlott aktívan részt vett a bűncselekmények elkövetésében, a cselekményük nem előkészületi jellegű. A fentiek miatt a másodfokú bíróság bűnsegédként elkövetett jövedéki orgazdaság büntetnének minősítette a vádlottak magatartását.

A XIII. rendű vádlottat az ítéletábla bizonyíthatóság hiányában mentette fel a bűnsegédként elkövetett jövedéki orgazdaság vádjá alól, ugyanis a tényállás a „[...] vádlottra megállapítható tényállás nem tartalmaz olyan megállapításokat, amelyben az ő bűnsegédi tevékenysége bizonyíthatóan Magyarországról származó illegális cigarettaszállítmányokhoz kapcsolódna.”⁹⁶¹

⁹⁵⁷ Uo. 133-134.

⁹⁵⁸ Uo. 49.

⁹⁵⁹ Debreceni Ítéletábla Bf.II.357/2009/ 28. számú ítélete, 10.

⁹⁶⁰ Uo. 66.

⁹⁶¹ Uo.

Vádlott	Elkövetési magatartás	Vádirat	Bűncselekmény az elsőfokú ítéletben	Büntetés az elsőfokú ítéletben	Bűncselekmény a másodfokú ítéletben	Büntetés a másodfokú ítéletben
VII.	Tolmácsolással nyújtott segítségnyújtás az adózatlan cigaretta értékesítéséhez	Különösen jelentős értékű jövedéki termékre folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett orgazdaság büntette	Bűnszervezetben részvétel büntette	1 év börtön, 1 év közügyektől eltiltás	Bűnsegédként, folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett jövedéki orgazdaság büntette	350 napi tétel (300,- Ft/nap) pénzbüntetés
XIII.	Raktárak felkutatása, csomagolóeszközök beszerzése, targonca javítása	Jelentős értékű jövedéki termékre folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett orgazdaság büntette	Bűnszervezetben részvétel büntette	6 hónap börtön 2 év próbaidőre felfüggesztve	Bűnsegédként, folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett jövedéki orgazdaság büntette	Felmentés
XXI.	Cigaretta pakolása; raktár kinyitása, bezárása, takarítása; csomagolóeszköz beszerzése	Üzletszerűen, különösen nagy értékű jövedéki termékre folytatólagosan, társtettesként elkövetett orgazdaság büntette, melyet bűnszervezet tagjaként követett el	Bűnszervezetben részvétel büntette	10 hónap börtön 2 év próbaidőre felfüggesztve	Bűnsegédként elkövetett jövedéki orgazdaság büntette	Helybenhagyás

*Negyedik jogeset – Fuvarozás, bűncselekményből származó pénz szállítása*⁹⁶²

2009. nyarán Tolna megyében az I. rendű vádlott és fia, a II. rendű vádlott olyan bűnszervezetet épített ki, amely prostituáltakat dolgoztatott Magyarországon és Németországban. A nők többsége önként vállalta a tevékenységet, azonban a vádlottak a munkavégzés feltételeit, illetve a jövedelem vonatkozásában megtévesztették őket. A Frankfurt am Mainban található Eros Center 55 nevű bordélyházban a szervezet prostituáltjai emberhez nem méltó körülmények – elégtelen táplálkozás, serkentőszerek alkalmazása, napi átlagban 14 vendég stb. – között dolgoztak.

2010. őszén a bűnszervezethez csatlakozott VII. és VIII. rendű vádlott, akik a bűnszervezet vezetőinek utasításait messzemenőig betartották. A vádlottak fizetés ellenében fuvarozták a bűnszervezet vezetőit, illetve a prostituáltakat, emellett részt vettek a prostituáltak ellátásában, felügyeletében és a prostitúcióból származó pénz összegyűjtésében és Magyarországra szállításában.

A bíróság a bűnszervezetben részvétel vonatkozásában kiemelte, hogy „[...] támogatóként olyan, a bűnszervezeten lényegében kívülálló személy valósíthatja meg e bűncselekményt, akinek a tevékenysége nem közvetlenül és nem kizárólag a bűnszervezetben elkövetett büntettekhez kötődik, hanem magához a szervezet működéséhez kapcsolódik”⁹⁶³.

A VII. és VIII. rendű vádlottak bűnösségét a törvényszék bűnszervezetben való részvétel büntetésében állapította meg, a „[...] két személy nem vitásan, szervesen kapcsolódott a bűnszervezethez annak ellenére, hogy magatartásukat gyakorlatilag hű csatlósként, önálló véleményformálási és döntéshozói pozíció nélkül fejtették ki.”⁹⁶⁴ A VII. rendű vádlott – akit

⁹⁶² Szekszárdi Törvényszék 8. B.172/2012/398. számú ítélete, Pécsi Ítéltábla Bf. III. 59/2014/32. számú ítélete

⁹⁶³ Szekszárdi Törvényszék 8. B.172/2012/398. számú ítélete, 84.

⁹⁶⁴ Uo. 84.

vádiratban emberkereskedelemmel vádoltak – a fentiekén túl nem fejtett ki többletvegyenységet.

A törvényszék a végrehajtandó szabadságvesztés végrehajtási fokozatát VII. rendű vádlott vonatkozásában méltányolható személyi körülményeire is tekintettel börtön, míg VIII. rendű vádlott esetében fegyház végrehajtási fokozatban állapította meg. A Btk. 47. § (4) bekezdés d) pontja – miszerint nem bocsátható feltételes szabadságra, aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el – alapján a bíróság a vádlottakat kizárta a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből, mivel a bűncselekményt bünszervezetben követték el.

A másodfokú bíróság szerint az I. rendű vádlott, illetve fia – akit Németországban ítéltek el – hozta létre a bünszervezetet, amelynek működtetésében VII. és VIII. rendű vádlott is részt vett. Az ítélet tábla kifejtette, hogy VII. és VIII. rendű vádlott ismerte a bünszervezet célját, felépítését, működését, tehát a törvényszék helyesen ítélte meg a magatartásukat.

Vádlott	Elkövetési magatartás	Vádirat	Bűncselekmény az elsőfokú ítéletben	Büntetés az elsőfokú ítéletben	Bűncselekmény a másodfokú ítéletben	Büntetés a másodfokú ítéletben
VII.	Bűnszervezet vezetőinek, illetve prostituáltak fuvarozása; prostituáltak ellátása, felügyelete; prostitúcióból származó pénz összegyűjtése, szállítása	Bűnsegédként, bünszervezetben elkövetett közösülés céljából, üzletszerűen elkövetett emberkereskedelem büntette	Bűnszervezetben való részvétel büntette	2 év 6 hónap börtön, 2 év közügyektől eltiltás	Bűnszervezetben való részvétel büntette	Helybenhagyás
VIII.	Bűnszervezet vezetőinek, illetve prostituáltak fuvarozása; prostituáltak ellátása, felügyelete; prostitúcióból származó pénz összegyűjtése, szállítása	Bűnszervezetben való részvétel büntette	Bűnszervezetben való részvétel büntette	2 év 10 hónap fegyház, 3 év közügyektől eltiltás	Bűnszervezetben való részvétel büntette	Helybenhagyás

Álláspontom szerint az eljáró bíróságok tévedtek a feltételes szabadságra bocsátás, illetve a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának meghatározásakor, ugyanis a bünszervezetben részvétel büntette (és nem bünszervezetben való részvétel büntette) önálló bűncselekmény, az Általános részi szabályok pedig az „alapcselekményekre” vonatkoznak, azaz kizárt bünszervezetben részvétel büntettének bünszervezetben elkövetése.

Ötödik jogeset – Pénzmosás, közokirat–hamisítás⁹⁶⁵

2003-ban az I., II. rendű vádlott és ismeretlen társuk olyan bűnözői csoportot hozott létre, amely számos gazdasági társaság felhasználásával fiktív számlákat bocsátott ki jutalék ellenében, továbbá adócsalásból származó pénz eredetét átutalásokkal leplezte. A vádlottak hajléktalanok vagy román állampolgárok közreműködésével 16 olyan gazdasági társaságot alapítottak, amelyeket nem akartak ténylegesen működtetni; ezen cégek tevékenysége kizárólag abban merült ki, hogy színlelt vállalkozói szerződésekkel más társaságok adófizetési kötelezettségét csökkentik.

⁹⁶⁵ Fővárosi Törvényszék 12.B.1509/2008/388. számú ítélete, Fővárosi Törvényszék 12.B.1509/2008/534. számú ítélete, Fővárosi Ítélet tábla Bf.79/2012/57. számú ítélete, Fővárosi Ítélet tábla 3.Bf.305/2013/33. számú ítélete, Fővárosi Ítélet tábla 1.Bf.9/2015/8. számú végzése, Fővárosi Ítélet tábla 1.Bf.17/2016/6. számú végzése

A csoport tagjai önállóan nem hozhattak döntést, minden tevékenységhez az I. rendű vádlott jóváhagyása kellett. Az ismeretlen társ volt a csoport pénztárosa, ő biztosította a pénzt a III. rendű vádlott részére az alapított társaságok törzstőkéjének befizetésére.

A IV–VII. rendű vádlottak végrehajtként stróman személyeket szerveztek be, és a cégalapításokhoz kapcsolódó ügyeket intéztek.

A III. rendű vádlott cselekménye vonatkozásában azért nem állapítható meg a bünszervezetben történő elkövetés, mivel a pénzmosás vétségének büntetési tétele három évi szabadságvesztés. A III., IV., VI., VII. és a XXIII. rendű vádlottak esetében a bíróság az „alapbűncselekményeken” (III. rendű vádlott: pénzmosás vétsége; 8 rendbeli felbújtóként elkövetett közokirat hamisítás büntette; IV. rendű vádlott: 2 rendbeli bűnsegédként elkövetett közokirat–hamisítás büntette; VI. rendű vádlott: 3 rendbeli felbújtóként elkövetett közokirat–hamisítás büntette; VII. rendű vádlott: 10 rendbeli felbújtóként elkövetett közokirat–hamisítás büntette; XXIII. rendű vádlott: 7 rendbeli bűnsegédként elkövetett közokirat–hamisítás büntette) túl a felelősségüket bünszervezetben részvétel büntetében is megállapította, mivel „[...] a közös elkövetésben való elkövetést mint elkövetési magatartást valósították meg, mind az 5 vádlott büntetéseket (3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekményeket) követett el és [...] kifejtett bizonyíték értékelés alapján valamennyien tudták, hogy magatartásukkal egy bünszervezethez kapcsolódnak.”⁹⁶⁶

Mivel a másodfokú ítéletben az I. és V. rendű vádlott esetén nem állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést – ami gyakorlatban azt jelentette, hogy nem létezett bünszervezet –, az ítéletábra mellőzte a bűnösség megállapítását a III., IV., VI., VII. rendű vádlottaknál a bünszervezetben részvétel büntetében.

Az ítéletábra a XXIII. rendű vádlott vonatkozásában az ítéletet hatályon kívül helyezte megalapozatlanság miatt, az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította. A Fővárosi Törvényszék a XXIII. rendű vádlottal szemben a büntetőeljárást törvényes vád hiányában megszüntette, amelyet az ítéletábra helybenhagyott – mivel vele szemben kizárólag a bünszervezetben történő elkövetés esetén értelmezhető a vádirat tényállása, azonban a másodfokú bíróság a jogerős ítéletében mellőzte a bünszervezetben történő elkövetés megállapítását –.

*Hatodik jogeset – Bevételek eltitkolása*⁹⁶⁷

Az I. rendű vádlott által létrehozott bünszervezet az érdekeltségi körébe tartozó vendéglátóipari tevékenységet folytató gazdasági társaságok bevételeinek eltitkolására törekedett azért, hogy minél kevesebb adót fizessenek a költségvetésbe. A vádirat szerint a bűncselekményeket az I–IX. rendű vádlottak, a módosított vád szerint valamennyi vádlott (I–XXXIV. rendű vádlottak) bünszervezetben követte el.

Az elsőfokú eljárásban az üzletvezetők vonatkozásában az ügyész vagylagosan a bünszervezetben részvétel büntetében történő marasztalást is indítványozta, a bíróság szerint azonban a törvényi tényállás elemeit nem tartalmazta a vádirati tényállás. Továbbá kiemelendő, hogy az elsőfokú eljárásban a bünszervezetben történő elkövetést nem állapították meg.

A másodfokú eljárásban a perbeszéd során az fellebbviteli főügyészségi ügyész kifejtette, hogy a XV. és XVI. rendű vádlottak a bünszervezetben részvétel büntetést is elkövették. Az ítéletábra megjegyezte, hogy a törvényi tényállás második fordulatába tartó cselekményt – a bünszervezet tevékenységének egyéb módon támogatása – megvalósító személy nem a bünszervezet tagja által elkövetett bűncselekmény elkövetéséhez, hanem magának a bünszervezet működéséhez nyújt segítséget. „Törvényi taxáció hiányában ez alatt minden olyan magatartás értendő, amelyik alkalmas arra, hogy a bünszervezet által

⁹⁶⁶ Fővárosi Törvényszék 12.B. 1509/2008/534. számú ítélete, 136.

⁹⁶⁷ Fővárosi Törvényszék 17.B.1284/2014/493. számú ítélete, Fővárosi Ítéletábra 5.Bf.16/2018/66. számú ítélete

megvalósítandó célok elérését előmozdítsa. Ez alapján a fordulat alapján kell megállapítani minden olyan elkövetőnek a bűnösségét, akinek a magatartása nem értékelhető egy konkrét bűncselekményhez kapcsolódó előkészületi vagy bűnsegédi magatartásként.”⁹⁶⁸ Az ítéletábra álláspontja szerint a XV. és XVI. rendű vádlottak a bűnszervezet tagjai által elkövetett bűncselekményhez a szervezeten belül kapcsolódtak, azaz az elkövetésben bűnsegédként vettek részt, ezért nem minősülnek bűnszervezeten kívülállónak. Az említett vádlottak esetében az általuk elkövetett bűncselekmény büntetési tétele miatt nem állapította meg a bíróság a bűnszervezetben történő elkövetést.

A fenti érvelés alapján a kettő vádlott a bűnszervezet tagja volt, azonban az általuk elkövetett bűncselekményt nem bűnszervezetben követték el.

Az ítéletábra indoklásával többnyire egyetértek, azaz nem állapítható meg a bűnszervezetben részvétel büntette, amikor a terhelt a konkrét bűncselekmény elkövetéséhez nyújt segítséget. A bűnszervezeten belüli, illetve kívülálló lét azonban álláspontom szerint nem értelmezhető olyan terhelt esetében, aki öt évet el nem érő büntetési tételű bűncselekmény elkövetéséhez nyújt segítséget. A minősítésnél irreleváns a terhelt bűnszervezettel kapcsolatos tudattartama – miszerint tisztában van azzal, hogy a bűnszervezethez kötődik azon öt évet el nem érő büntetési tételű bűncselekmény, amelynek az elkövetéséhez nyújtott segítséget –, ezen tény csupán súlyosító körülményként vehető figyelembe.

Anonimizált vádiratok

Az alábbi jogesetek a NAV Bűnügyi Főigazgatósága által a kutatási engedély alapján rendelkezésemre bocsátott anonimizált vádiratokban szerepelnek.

Az I. és II. rendű vádlott egy olyan céghálózatot hozott létre, amelynek a célja a beszerzett húskészítmények általános forgalmi adó megfizetése nélküli értékesítése volt. A 2013–2015. közötti időszakban a bűnszervezet 525 millió forint vagyoni hátrányt okozott a költségvetésnek. A XIII. rendű vádlott az I. rendű vádlott testvére volt, az egyik gazdasági társasághoz azért jelentették be munkavállalóként, mivel a hűtőházzal kapcsolatos engedélyhez húsipari végzettségű személyre volt szükség. A vádlott a társaságnál nem tevékenykedett, azonban birtokában voltak a könyvelési iratok, számlatömbök, CMR okmányok. Miután a bűnszervezet tagjainál házkutatásokat tartottak, illetve kényszerintézkedéseket rendeltek el, a XIII. rendű vádlott intézkedett a bűnszervezet érdekeltségi körébe tartozó szlovák társaság nevében lévő gépjárművek hatóságok előli eltüntetéséről.

A XIII. rendű vádlott azzal segítette a bűnszervezet működését, hogy közreműködött a bűncselekmény elkövetéséhez használt társaság legális működése látszatának fenntartásában, illetve közreműködött a bűnös úton szerzett vagyon eltitkolásában. A XIII. rendű vádlottat az ügyészség bűnszervezetben részvétel büntetettével vádolta.

Egy munkaerő kölcsönzéssel foglalkozó, kilenc gazdasági társaságból álló céghálózat irányítói elhatározták, hogy nem tesznek eleget az adó és járulékfizetési kötelezettségeiknek. A bűnszervezet a 2012–2014. közötti időszakban 661 millió forinttal károsította meg az állami költségvetést. A nyomozó hatóság kettő személyt hallgatott ki bűnszervezetben részvétel büntett elkövetése gyanúja miatt, mivel álláspontja szerint tudomással bírtak a bűnszervezet működéséről, tisztában voltak azzal, hogy vagy valótlan tartalmú adó-, és járulékbevallásokat nyújtanak be a társaságok, vagy egyszerűen nem nyújtanak be bevallásokat. Mindkettő gyanúsított a napi adminisztratív ügymenet végzésével támogatta a bűnszervezet működését.

⁹⁶⁸ Fővárosi Ítéletábra 5.Bf.16/2018/66. számú ítélete, 160.

A gyanúsítottak tagadták a bűncselekmény elkövetését, a védekezésük szerint kizárólag a bérszámfejtést és az alkalmazottakkal kapcsolatos adminisztrációt intézték, számlázással, bevallásokkal nem foglalkoztak.

A telefonlehallgatásból arra lehetett következtetni, hogy mindkét gyanúsított tisztában volt a bűnszervezet működésével, azonban nem lehetett kétséget kizáróan bizonyítani, hogy a bevallásokkal kapcsolatba kerültek, illetve tudomással bírtak a bevallások valótlan tartalmáról vagy a bevallások benyújtásának elmulasztásáról.

A bűnszervezetben részvétel büntette elkövetésével kapcsolatos nyomozást végül megszüntették, mivel a nyomozás adatai alapján nem volt megállapítható a bűncselekmény elkövetése.

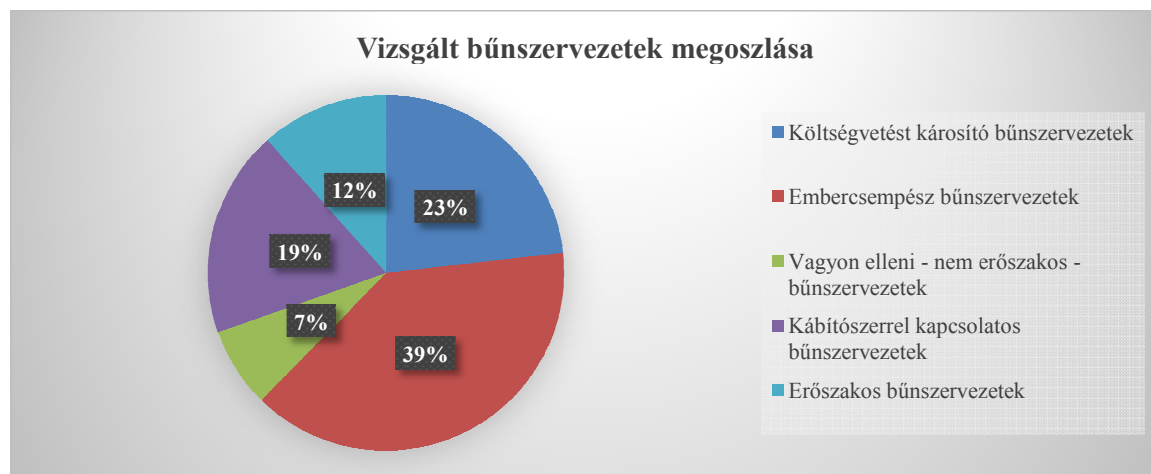
Az I. és II. rendű vádlott számítástechnikai termékekkel kereskedett, a versenytársakkal szemben előnyre kívántak szert tenni, ezért fiktív cégláncolatot hoztak létre az adófizetési kötelezettség elkerülése céljából. 2014. februárjában a vádlottak felkérték a VII. rendű vádlottat – mivel a IV. rendű vádlott felhagyott a bűnszervezettel kapcsolatos tevékenységével –, hogy havi 50.000,- Ft-ért állítson ki fiktív számlákat kettő gazdasági társaság nevében, illetve vezessen pénzügyi kimutatást.

A VII. rendű vádlott a kimenő, bejövő számlák alapján a napi forgalmat, illetve a pénztár aktuális állapotát tartalmazó táblázatot napi szinten megküldte az I. rendű vádlottnak. Mivel a gyanúsítottak elfogására, házkutatásokra 2014. április elején került sor, a 2014. évi I. negyedéves ÁFA bevallás nem került benyújtásra. Az ügyészség a VII. rendű vádlottat az ügyészség bűnszervezetben részvétel büntettével vádolta.

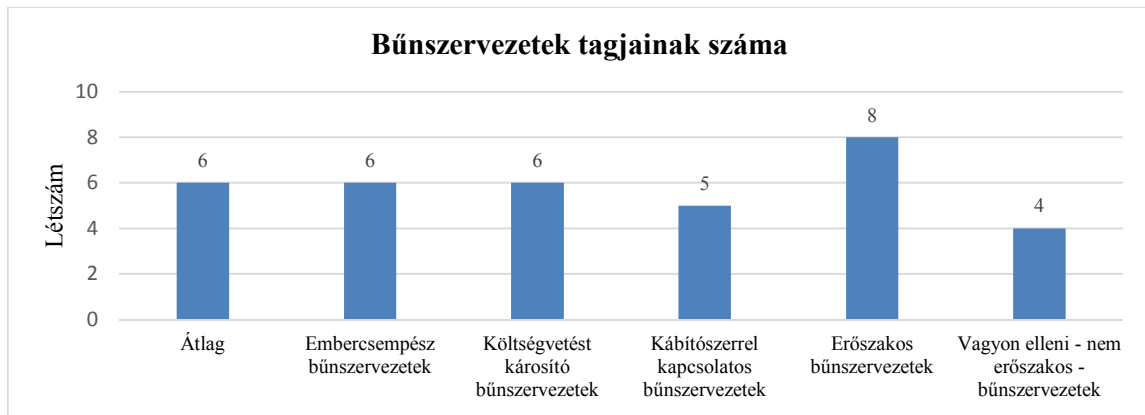
IV. 9. Összefoglaló

A kutatás során 94 olyan jogesetet vizsgáltam meg, ahol felmerült a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása. A terheltek száma büntetőeljárásonként 1–49 fő volt, a bíróság jogerősen átlagosan 6 fő vonatkozásában állapította meg a bűnszervezetben történő elkövetést (az átlag számításánál azokat a jogeseteket vettem figyelembe, amelyeknél a bűnszervezetben történő elkövetést a bíróság jogerősen megállapította).

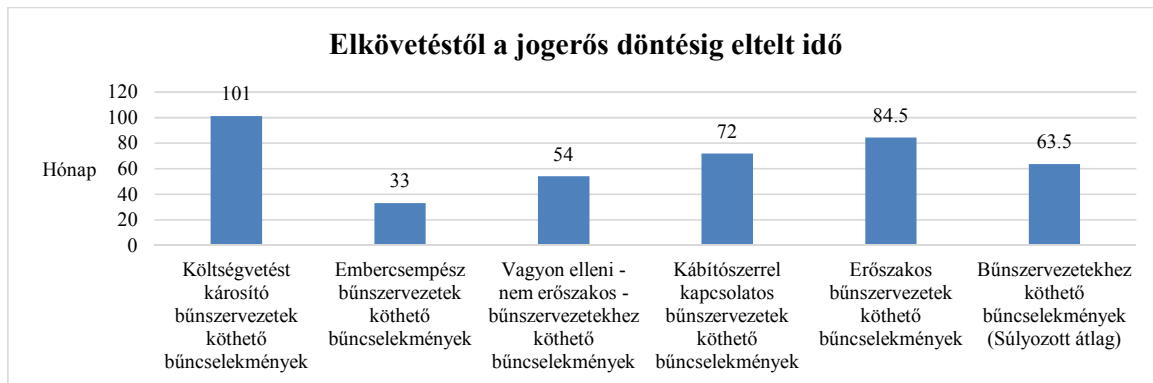
Az alábbi diagram az általam vizsgált bűnszervezetek megoszlását⁹⁶⁹ szemlélteti, megállapítható, hogy az embercsempész bűnszervezetek képezték a legnagyobb halmazt.

⁹⁶⁹ Összes bűnszervezet: 69, Embercsempész bűnszervezet: 27, Költségvetést károsító bűnszervezet: 16, Kábítószerrel kapcsolatos bűnszervezet: 13, Erőszakos bűnszervezet: 8, Vagyon elleni – nem erőszakos – bűnszervezet: 5

Az elkövetéstől a jogerős döntésig átlagosan 63,5 hónap telt el azon eljárásokban, amelyekben jogerősen megállapították a bűnszervezetben történő elkövetést.

Bizonyítékok

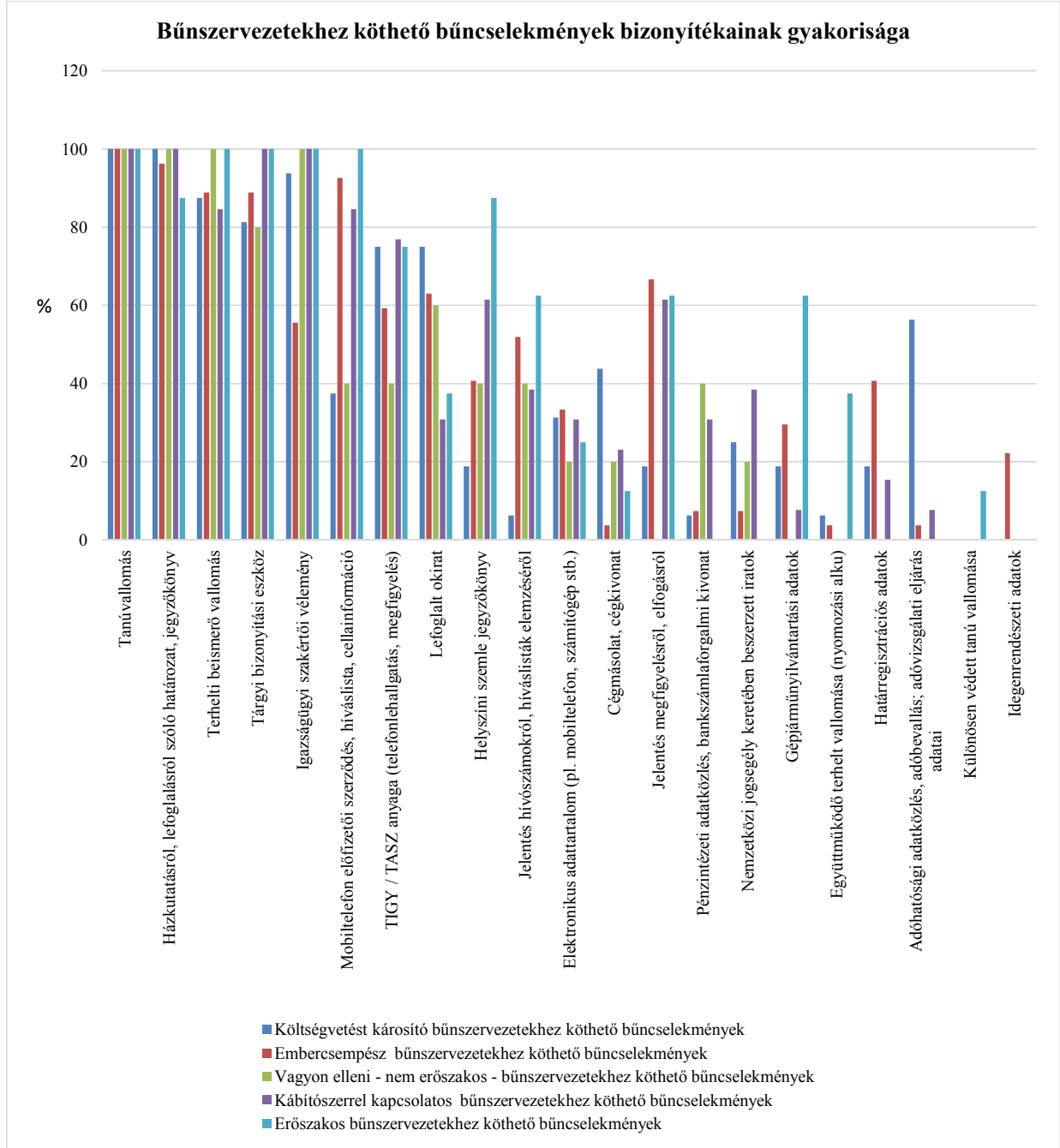
A bizonyítékokkal kapcsolatos kutatás során azt vizsgáltam, hogy adott bizonyíték milyen gyakorisággal szerepelt az egyes bűnszervezet típusokhoz kapcsolódó büntetőeljárásokban. A gyakorlatban a vizsgálat az alábbiak szerint zajlott: kiválogattam az adott bűnszervezet típusokhoz köthető olyan jogeseteket, amelyekben a bűnszervezetben történő elkövetés jogerősen megállapítást nyert (pl. embercsempész bűnszervezetekkel kapcsolatos 27 jogeset); ezt követően minden egyes eljárás bizonyítékait összesítettem (pl.: 27 jogesetből egyben – tehát az eljárások 3,7 %-ában – szerepelt együttműködő terhelt vallomása).

Bizonyítékok	Költségvetést károsító bünszervezetekhez köthető büncselekmények	Embersempész bünszervezetekhez köthető büncselekmények	Vágon elleni - nem erőszakos - bünszervezetekhez köthető büncselekmények	Kábítószerekkel kapcsolatos bünszervezetekhez köthető büncselekmények	Erőszakos bünszervezetekhez köthető büncselekmények
Tanúvallomás	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Házkutatásról, lefoglalásról szóló határozat, jegyzőkönyv	100 %	96,3 %	100 %	100 %	87,5 %
Terhelti beismerő vallomás	87,5 %	88,9 %	100 %	84,6 %	100 %
Tárgyi bizonyítási eszköz	81,3 %	88,9 %	80 %	100 %	100 %
Igazságügyi szakértői vélemény	93,8 %	55,6 %	100 %	100 %	100 %
Mobiltelefon előfizetői szerződés, híváslista, cellainformáció	37,5 %	92,6 %	40 %	84,6 %	100 %
TIGY / TASZ anyaga (telefonlehallgatás, megfigyelés)	75 %	59,3 %	40 %	76,9 %	75 %
Lefoglalt okirat	75 %	63 %	60 %	30,8 %	37,5 %
Helyszíni szemle jegyzőkönyv	18,8 %	40,7 %	40 %	61,5 %	87,5 %
Jelentés hívószámokról, híváslisták elemzéséről	6,3 %	51,9 %	40 %	38,5 %	62,5 %
Elektronikus adattartalom (pl. mobiltelefon, számítógép stb.)	31,3 %	33,3 %	20 %	30,8 %	25 %
Cégmásolat, cégkivonat	43,8 %	3,7 %	20 %	23,1 %	12,5 %
Jelentés megfigyelésről, elfogásról	18,8 %	66,7 %	0 %	61,5 %	62,5 %
Pénzüntézet adatközlés, bankszámlaforgalmi kivonat	6,3 %	7,4 %	40 %	30,8 %	0 %
Nemzetközi jogsegély keretében beszerzett iratok	25 %	7,4 %	20 %	38,5 %	0 %
Gépjárműnyilvántartási adatok	18,8 %	29,6 %	0 %	7,7 %	62,5 %
Együttműködő terhelt vallomása (nyomozási alku)	6,3 %	3,7 %	0 %	0 %	37,5 %
Határregisztrációs adatok	18,8 %	40,7 %	0 %	15,4 %	0 %
Adóhatósági adatközlés, adóbevallás; adóvizsgálati eljárás adatai	56,3 %	3,7 %	0 %	7,7 %	0 %
Különösen védett tanú vallomása	0 %	0 %	0 %	0 %	12,5 %
Idegenrendészeti adatok	0 %	22,2 %	0 %	0 %	0 %

Bünszervezetekhez köthető büncselekmények bizonyítékai gyakoriságának összesített sorrendje	
1.	Tanúvallomás
2.	Házkutatásról, lefoglalásról szóló határozat, jegyzőkönyv
3.	Terhelti beismerő vallomás
4.	Tárgyi bizonyítási eszköz
5.	Igazságügyi szakértői vélemény
6.	Mobiltelefon előfizetői szerződés, híváslista, cellainformáció
7.	TIGY / TASZ anyaga (telefonlehallgatás, megfigyelés)
8.	Lefoglalt okirat
9.	Helyszíni szemle jegyzőkönyv
10.	Jelentés hívószámokról, híváslisták elemzéséről
11.	Elektronikus adattartalom (pl. mobiltelefon, számítógép stb.)
12.	Cégmásolat, cégkivonat
13.	Jelentés megfigyelésről, elfogásról
14.	Pénzüntézet adatközlés, bankszámlaforgalmi kivonat
15.	Nemzetközi jogsegély keretében beszerzett iratok
16.	Gépjárműnyilvántartási adatok
17.	Együttműködő terhelt vallomása (nyomozási alku)
18.	Határregisztrációs adatok
19.	Adóhatósági adatközlés, adóbevallás; adóvizsgálati eljárás adatai
20.	Különösen védett tanú vallomása
21.	Idegenrendészeti adatok

A fentiek alapján megállapítható, hogy a bünszervezetekhez köthető büncselekmények bizonyítékai közül a leggyakoribb a tanúvallomás; házkutatásról szóló határozat, jegyzőkönyv; terhelti beismerő vallomás; tárgyi bizonyítási eszköz; illetve az igazságügyi szakértői vélemény. Megjegyzem, hogy a „bünszervezet” fennállására vonatkozó bizonyítékok közül a TIGY / TASZ anyaga, illetve a terhelti beismerő vallomás emelhető ki, mivel ezek segítségével lehet legjobban rekonstruálni a bünszervezetben történő elkövetés megállapításához szükséges tényeket.

A vizsgált jogesetekben elenyésző számban szerepelt a különösen védett tanú vallomása, illetve az előzetes feltevésekkel szemben az együttműködő terhelt vallomása sem volt számottevő.

Büntetés kiszabás

A következő megállapítások azon terheltekre vonatkoznak, akik terhére megállapították a bűnszervezetben történő elkövetést. A jogerősen kiszabott szabadságvesztés minimuma 8 hónap börtönbüntetés, maximuma pedig életfogytig fegyházbüntetés, a szabadságvesztés átlagos tartama 5 év volt.

A szabadságvesztés tartama

- csupán a terheltek 20,5 %-ánál érte el a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének középértékét;
- a terheltek 12,9 %-ánál a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének alsó határát sem érte el;
- a terheltek 5,7 %-ánál elérte a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát;
- a terheltek 9 %-ánál a 2 évet nem érte el.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozata – a szabadságvesztés tartamára tekintettel – terheltek 78,1 %-ánál fegyház lett volna, azonban 16,8%-uknál börtön fokozatot határozott meg a bíróság.

	Bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények	Költségvetést károsító bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények	Embercsempész bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények	Vagyon elleni – nem erőszakos – bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények	Kábítószerrel kapcsolatos bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények	Erőszakos bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények
Szabadságvesztés minimuma	8 hónap	8 hónap	10 hónap	2 év 4 hónap	2 év	1 év 8 hónap
Szabadságvesztés maximuma	Életfogytig	9 év	12 év	12 év	12 év	Életfogytig
Szabadságvesztés átlaga	5 év	3 év 5 hónap	3 év 1 hónap	6 év	6 év 6 hónap	10 év 2 hónap ⁹⁷⁰
A szabadságvesztés a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének középértékét a terheltek ... %-nál érte el.	20,5	25,5	8,2	38	15,5	46
A szabadságvesztés a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének alsó határát a terheltek ... %-ánál nem érte el.	12,9	20,2	14,4	0	0	17
A szabadságvesztés a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát a terheltek ... %-ánál érte el.	5,7	4,3	1,3	19	1,4	20
A szabadságvesztés a 2 évet a terheltek ... %-ánál nem érte el.	9	21,3	10	0	0	3
A szabadságvesztés végrehajtási fokozata – a szabadságvesztés tartamára tekintettel – terheltek ... %-ánál fegyház lett volna, azonban ... %-uknál börtön fokozatot határozott meg a bíróság.	78,1 / 16,8	79,8 / 33	65,6 / 8,1	100 / 9,5	100 / 9,8	86 / 3

Kérdésként merülhet fel, hogy mely bűnszervezet típusnál legszigorúbb a büntetéskiszabási gyakorlat. A megválaszoláshoz álláspontom szerint több tényezőt kell figyelembe venni, ugyanis a sorrend felállításánál nem elegendő, ha például kizárólag a

⁹⁷⁰ Amennyiben az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéseket a számításnál nem vesszük figyelembe, akkor az átlag 7 év 8 hónap.

középmérték elérését vesszük alapul. Kidolgoztam egy olyan módszert, amelyben öt tényezőre fókuszáltam⁹⁷¹, a szigorúság szerint 5 fokozatot határoztam meg. A végleges sorrendet az egyes tényezők alapján szerzett pontok nagysága határozta meg. A számítást a „Felső határ” tényezővel szemléltetem: az erőszakos bünszervezetekhez köthető bűncselekményeknél a szabadságvesztés a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát a terheltek 20 %-ánál (1 pont), a vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetekhez köthető bűncselekmények esetén a terheltek 19 %-ánál (2 pont), a költségvetést károsító bünszervezetekhez köthető bűncselekményeknél a terheltek 4,3 %-ánál (3 pont), a kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetekhez köthető bűncselekményeknél a terheltek 1,4 %-ánál (4 pont), az embercsempész bünszervezetekhez köthető bűncselekmények esetében pedig a terheltek 1,3 %-ánál (5 pont) érte el.

Szigorúság (Legszigorúbb:1; Legenyhébb:5)	„Középmérték”	„Alsó határ”	„Felső határ”	„2 év”	„Fegyház helyett börtön”	Végleges sorrend
1	Erőszakos bünszervezetek	Kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetek / Vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetek	Erőszakos bünszervezetek	Kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetek / Vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetek	Erőszakos bünszervezetek	Erőszakos bünszervezetek (7)
2	Vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetek	Embercsempész bünszervezetek	Vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetek	Erőszakos bünszervezetek	Embercsempész bünszervezetek	Vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetek (9)
3	Költségvetést károsító bünszervezetek	Erőszakos bünszervezetek	Költségvetést károsító bünszervezetek	Embercsempész bünszervezetek	Vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetek	Kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetek (14)
4	Kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetek	Költségvetést károsító bünszervezetek	Kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetek	Költségvetést károsító bünszervezetek	Kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetek	Embercsempész bünszervezetek (17)
5	Embercsempész bünszervezetek	x	Embercsempész bünszervezetek	x	Költségvetést károsító bünszervezetek	Költségvetést károsító bünszervezetek (19)

A büntetés kiszabás szigorúságát illetően az alábbi sorrend állapítható meg (legszigorúbbtól legenyhébbig): Erőszakos bünszervezetekhez köthető bűncselekmények, Vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetekhez köthető bűncselekmények, Kábítószerrel kapcsolatos bünszervezetekhez köthető bűncselekmények, Embercsempész bünszervezetekhez köthető bűncselekmények, Költségvetést károsító bünszervezetekhez köthető bűncselekmények.

Az OKRI által folytatott kutatás elején felállított hipotézis – miszerint a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása ellenére a kiszabott büntetések meglehetősen enyhék – a kutatás során megerősítést nyert⁹⁷²; a kutatásban meghatározták azon enyhítő körülményeket, amelyeket a bíróságok a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása során figyelembe vettek: „[...] az enyhítés irányába ható tényezők elsősorban a jelentős időmúlás, a bűnsegédi elkövetői alakzat, a büntetlen előélet, a kár megtérítése, a megromlott egészségi állapot voltak. A jogalkalmazók elmondása szerint a bíróságok gyakran figyelembe veszik a vádlott rendezett életmódját, iskolázottságát, így a tanultabb, az inkriminált

⁹⁷¹ „Középmérték”: A szabadságvesztés a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének középmértékét eléri, nem éri el.

„Alsó határ”: A szabadságvesztés a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének alsó határát eléri, nem éri el.

„Felső határ”: A szabadságvesztés a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát eléri, nem éri el.

„2 év”: A szabadságvesztés a 2 évet eléri, nem éri el.

„Fegyház helyett börtön”: A szabadságvesztés végrehajtási fokozata – a szabadságvesztés tartamára tekintettel fegyház lett volna, azonban börtön fokozatot határoztak meg.

⁹⁷² OKRI bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos kutatási jelentése, 50.

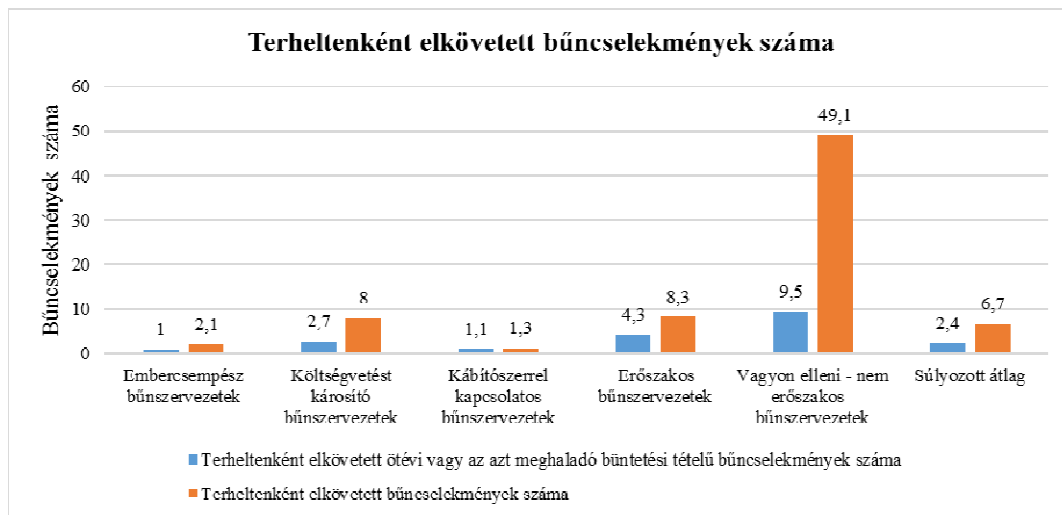
bűncselekménytől független – látszólag vagy valóban – rendezettebb életet élő vádlottat nehezebben ítélik kimondottan hosszú tartamú szabadságvesztésre.”⁹⁷³ Az értekezés keretében folytatott kutatás megerősíti az OKRI megállapításait.

Stádiumok, elkövetői alakzatok

Az OKRI bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos kutatási jelentése szerint a bünszervezet „[l]efedi a büntetőjog speciálisan értékelt stádiumait (azonban úgy, hogy valójában nem bűncselekményről, hanem büntetés kiszabást befolyásoló tényezőről beszélünk), illetve túlterjeszkedik a részességi paramétereken is (bűnsegédi magatartások).”⁹⁷⁴

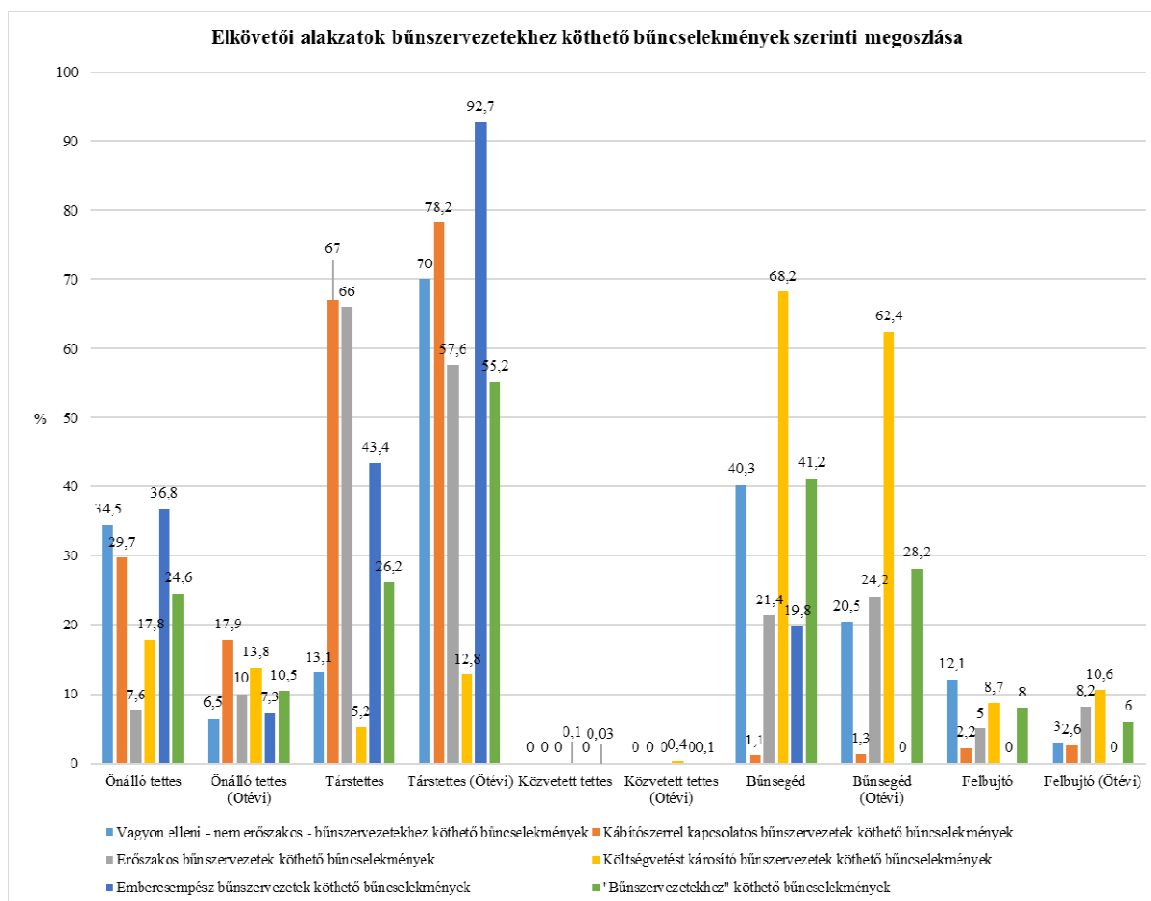
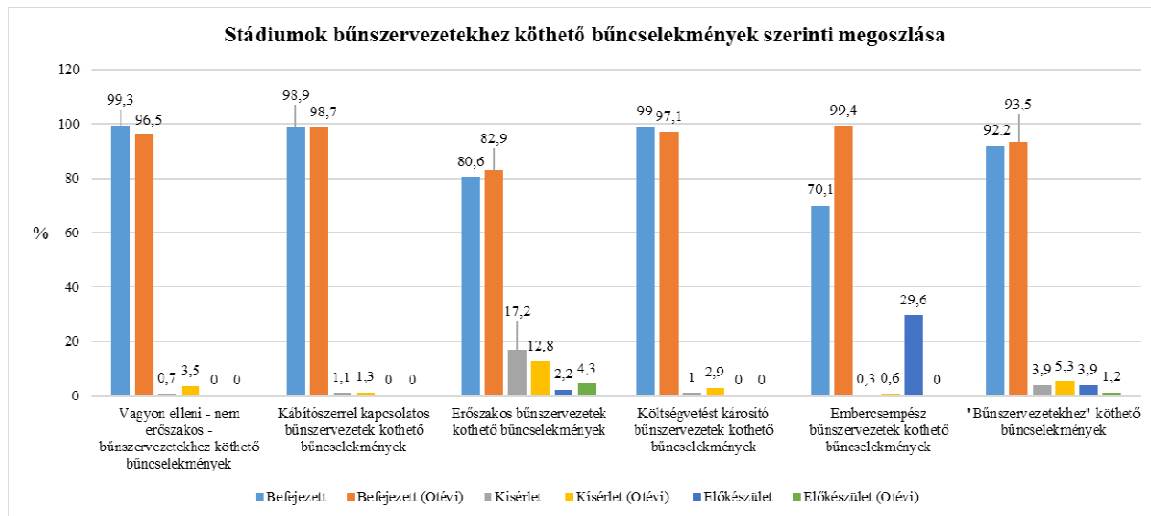
Az általam vizsgált jogesetekben összesen 420 terhelt vonatkozásában állapították meg jogerősen a bünszervezetben történő elkövetést, ők összesen 2826 bűncselekményt (terheltenként átlagosan 6,7-et) követtek el, a bűncselekmények jellemzően befejezett stádiumúak (92,2 % befejezett; 3,9 % kísérlet; 3,9 % előkészület). Az elkövetői alakzatok közül a bűnsegédi elkövetés dominál (41,2 % bűnsegéd; 26,2 % társtettes; 24,6 % önálló tettes; 8 % felbújtó; a közvetett tettesi alakzat elenyésző – 0,03 %).

Amennyiben kizárólag az ötévi vagy az azt meghaladó büntetési tételű bűncselekményeket vizsgáljuk, akkor az alábbi megállapítások tehetők: a terhelték összesen 997 bűncselekményt követtek el, a stádiumok közül a befejezettség a meghatározó (93,5 % befejezett; 5,3 % kísérlet; 1,2 % előkészület). Az elkövetői alakzatok körében a fentiekől eltérően a társtetteség a legnagyobb halmaz (55,2 % társtettes; 28,2 % bűnsegéd; 10,5 % önálló tettes; 6 % felbújtó; 0,1 % közvetett tettes). A terhelték átlagosan 2,4 ötévi vagy az azt meghaladó büntetési tételű bűncselekményt követtek el.

⁹⁷³ OKRI bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos kutatási jelentése, 63.

⁹⁷⁴ Uo. 61.

Bünszervezetben történő elkövetés megállapításával kapcsolatos azonos, illetve ellentétes döntések

A bünszervezetben történő elkövetés megállapítás vonatkozásában számos esetben eltérő álláspontot fogadtak el az első, illetve másodfokú bíróságok. Több határozatban kizárólag a bünszövetségben elkövetést állapították meg. Az OKRI bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos kutatási jelentése szerint „[a] bünszövetség megállapítása a bünszervezet helyett egyfajta „menekülési útvonal” a bíróság számára akkor, ha nem erőszakos bűncselekményekről van szó, a vádlottak büntetlen előéletűek, a cselekményeket

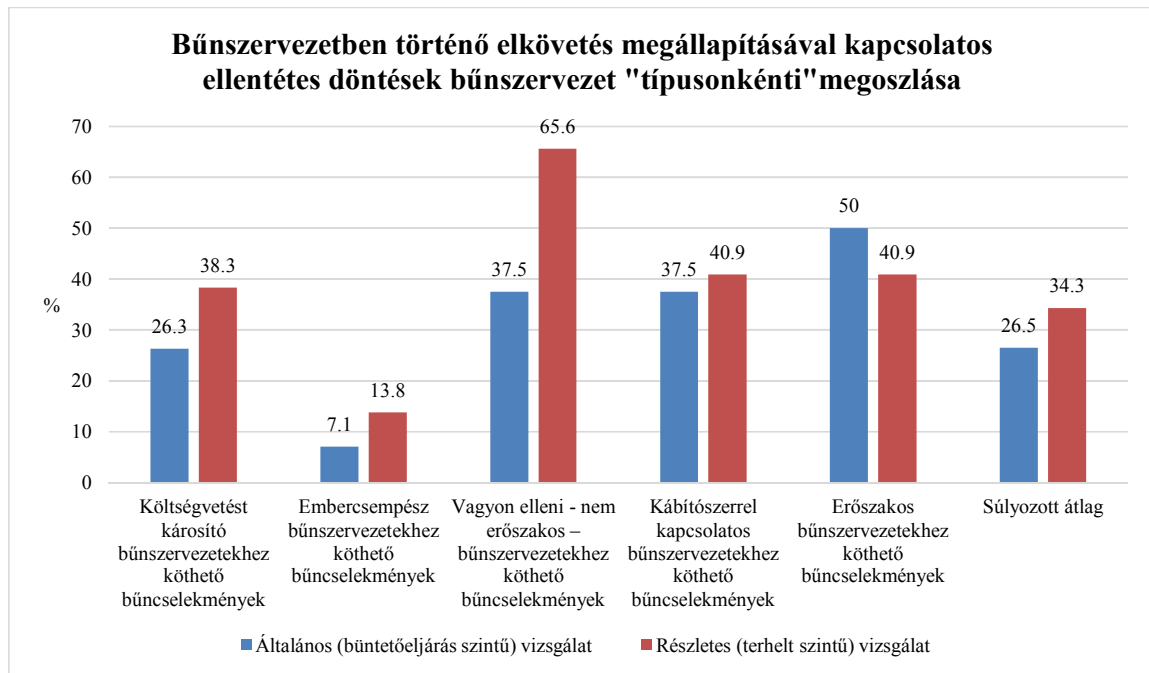
beismerték és az okozott vagyoni hátrányt/kárt vagy annak jelentős részét megtérítették.”⁹⁷⁵

Az ellentétes döntéseket kettő szempontból vizsgáltam: az első a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása általános (büntetőeljárás szintű), a második pedig részletes (terhelt szintű) vizsgálata. Az említett megkülönböztetés azért indokolt, mivel a részletes vizsgálat alapján pontosabb helyzetkép állapítható meg, ugyanis néhány esetben előfordul, hogy az első, illetve másodfokú bíróság alapvetően egyetért a bünszervezet kérdéskörében – azaz megállapítják vagy nem állapítják meg a bünszervezetben történő elkövetést –, azonban egyes terheltek vonatkozásában eltérően foglalnak állást. Például az elsőfokú bíróság öt terhelt, a másodfokú bíróság pedig hat terhelt vonatkozásában állapítja meg a bünszervezetben történő elkövetést.

Az általános (büntetőeljárás szintű) vizsgálat központi kérdése, hogy adott büntetőeljárásban eltérően állapítják-e meg az első és másodfokú bíróságok a bünszervezetben történő elkövetést.

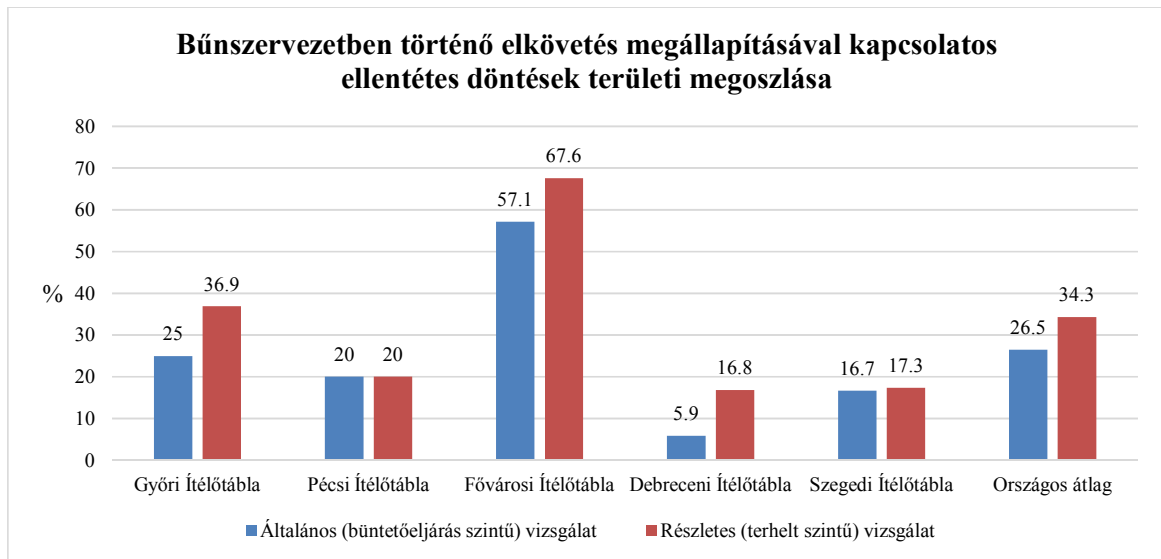
Az ellentétes döntések általános (büntetőeljárás szintű), illetve részletes (terhelt szintű) vizsgálata alapján az alábbiak állapíthatók meg.

Az általános (büntetőeljárás szintű) vizsgálat két részre osztható; egyrészt indokolt a bünszervezetben történő elkövetés megállapításával kapcsolatos ellentétes döntések bünszervezet "típusonkénti", másrészt pedig területi megoszlásának elemzése.

Az általános (büntetőeljárás szintű) vizsgálat szerint az embercsempész bünszervezetek vonatkozásában egységesebb, míg az erőszakos bünszervezetek esetében megosztottabb a bírói gyakorlat a bünszervezet kérdéskörét illetően. A részletes (terhelt szintű) vizsgálat alapján az embercsempész bünszervezetekkel kapcsolatos egységesség szintén tapasztalható, azonban a megosztottság a vagyon elleni – nem erőszakos – bünszervezetekre jellemző.

⁹⁷⁵ OKRI bünszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatos kutatási jelentése, 56.

Megállapítható, hogy a Fővárosi Ítéltábla illetékességi területén születtek a legnagyobb arányban ellentétes döntések, a legegységesebb a Debreceni Ítéltábla joggyakorlata.⁹⁷⁶

A részletes (terhelt szintű) vizsgálat⁹⁷⁷ alapján megállapítható, hogy a terhelték 34,3 %-a esetében született ellentétes döntés a bűnszervezetet illetően.

Az alábbi táblázat a terhelték vonatkozásban ellentétes döntések következményeként azt mutatja be, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, tartama változott –e, illetve a döntések hogyan érintették a próbaidőt.

	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata változott	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata nem változott	Szabadságvesztés tartama nőtt	Szabadságvesztés tartama nem változott	Szabadságvesztés tartama csökkent	Szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre függesztették	Szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre történő függesztését eltörölték	Felmentés / Eljárás megszüntetés
Eltérő döntések összesítve	47,4 %	49,7 %	10,5 %	56,8 %	29,8 %	9,4 %	10,5 %	2,9 %
Eltérő döntések ("Elsőfokú BSZ")	52,4 %	42,8 %	3,8 %	51,4 %	40 %	15,2 %	0 %	4,8 %
Eltérő döntések ("Jogerős BSZ")	39,4 %	60,6 %	21,2 %	65,2 %	13,6 %	0 %	27,3 %	0 %

976

Bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása első vagy másodfokon (83 büntetőeljárás / 531 terhelt)	Azonos döntés a bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában (Büntetőeljárás / Terhelt)	Ellentétes döntés a bűnszervezetekhez köthető bűncselekmények vonatkozásában (Büntetőeljárás / Terhelt)
Győri Ítéltábla	12 / 70	4 / 41
Pécsi Ítéltábla	4 / 16	1 / 4
Fővárosi Ítéltábla	9 / 44	12 / 92
Debreceni Ítéltábla	16 / 109	1 / 22
Szegedi Ítéltábla	20 / 110	4 / 23
Összesen	61 / 349	22 / 182

Az ítéltáblák illetékességi területét vettem alapul, továbbá ide soroltam a kijelölés alapján eljáró másodfokú bíróságokat is (pl. amennyiben elsőfokon a Pest Megyei Törvényszék, másodfokon a Győri Ítéltábla járt el, a jogesetet a Győri Ítéltáblához soroltam.)

⁹⁷⁷ Az ellentétes döntéssel érintett terhelték száma osztva azon terhelték számával, akik vonatkozásában első vagy másodfokon megállapították a bűnszervezetben történő elkövetést.

Amennyiben kizárólag elsőfokon állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést, többnyire megváltozott a jogerős ítéletben a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, jellemzően nem változott a szabadságvesztés tartama.

Abban az esetben, amikor kizárólag a jogerős ítéletben állapították meg a bünszervezetben történő elkövetést, általában sem a szabadságvesztés végrehajtási fokozata, sem annak tartama nem módosult.

Eltérő döntések	Szabadságvesztés végrehajtási fokozata	Szabadságvesztés tartama
„Elsőfokú BSZ”	Változott	Nem változott
„Jogerős BSZ”	Nem változott	Nem változott

A fentiekből levonható az a következtetés, hogy a bünszervezetben történő elkövetés megállapításával kapcsolatos ellentétes döntések során a szabadságvesztés tartama jellemzően nem változik, azaz a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása vagy annak mellőzése többnyire nem hat ki a szabadságvesztést tartamára.

Bünszervezetben részvétel

A bünszervezetben részvétel büntetével kapcsolatban GELLÉR Balázs és AMBRUS István úgy véli, hogy „[...] szükségszerűen halmazat jön létre egy bünszervezetben elkövetett alapcselekmény és a 321. § között az elkövetési magatartás miatt („egyéb módon támogatja”). Ha azonban az a feltétele a bünszervezet megállapításának, hogy az elkövető a bünszervezet működését támogatja, akkor két további probléma vetődik fel. Az egyik, hogy ez a megoldás a kettős értékelés tilalmába ütközik, hiszen egy bünszervezeti elkövetés kétszeres büntetőjogi felelősséget eredményez. Másfelől egy ördögi kört is jelenthet, hiszen lehetséges, hogy önmagában a 321. § válik az alapcselekménnyé, és a bünszervezetben részvétel büncselekménye az, amit bünszervezetben elkövettként értékel a bíróság, ami pedig azzal a következménnyel jár, hogy a bünszervezetben részvétel büntetési tétele valójában nem a valós büntetési tétel, hiszen automatikusan alkalmazni kellene a Btk. 91. §-át is.”⁹⁷⁸ A fenti megállapítás téves gondolatmenetet tartalmaz, ugyanis az „alapcselekmény” és a bünszervezetben részvétel büntette nem állhat halmazatban; továbbá a bünszervezetben részvétel nem lehet „alapcselekmény”, kizárt a bünszervezetben részvétel büntett vonatkozásában a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása. Álláspontomat a bünszervezetben részvétel büncselekmény *raison d'être*jével kívánom alátámasztani: a jogalkotó ezen tényállás utolsó fordulatával a bünszervezet tevékenységének támogatását kriminalizálta, az elkövető nem az „alapcselekményhez” kapcsolódik, hanem a bünszervezet működéséhez.

A bünszervezetben részvétellel kapcsolatos jogesetektől megállapítható, hogy a gyakorlatban elkövetési magatartásként a bünszervezet tevékenységének egyéb módon támogatása szerepel, a kutatásom során nem talákoztam olyan esettel, ahol a fentiekől eltérő elkövetési magatartás szerepelt volna.

Álláspontom szerint rendkívüli körülményt igényel az elhatárolás, hogy adott cselekményt a bünszervezetben elkövetett „alapcselekményhez” kapcsolódó bűnsegélynek vagy pedig bünszervezetben részvétel büntettének minősítsenek.

A jogeseteket áttanulmányozva kérdésként merülhet fel – holott véleményem szerint a jogszabályi rendelkezések egyértelműek –, hogy a bünszervezetben részvétel büntette vonatkozásában alkalmazni kell-e a bünszervezetben történő elkövetéshez kapcsolódó jogkövetkezményeket (pl. feltételes szabadságra bocsátás kizártsága, szabadságvesztés büntetés fegyház végrehajtási fokozata, amennyiben a szabadságvesztés kétévi vagy ennél hosszabb tartamú). Hangsúlyozni kívánom, hogy az említett jogkövetkezmények alkalmazása

⁹⁷⁸ GELLÉR Balázs – AMBRUS István i. m. 74-75.

kizárt, ugyanis a bűnszervezetben részvétel önálló bűncselekmény, lehetetlen bűnszervezetben elkövetni.

Arra is volt példa az ötévi büntetési tételt el nem érő bűncselekmények vonatkozásában, hogy az ügyészség, illetve a bíróság úgy foglalt állást, hogy halmazatban állnak a bűnszervezetben részvétel büntetével; azonban a jogerős ítéletet hozó bíróságok egyetlen esetben sem osztották a fentieket. Amennyiben a fentieket elfogadnánk, akkor valóságos alaki halmazat jönne létre, azaz az ötéves büntetési tételt el nem érő bűncselekmények (pl. közokirat-hamisítás, 5.000.000,- Ft–ot el nem érő vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás stb.) halmazatban állnának a bűnszervezetben részvétellel. Ezen nézet oda vezetne, hogy az ötéves büntetési tételt el nem érő bűncselekmény olyan elkövetőjét, aki a bűnszervezet működésével tisztában van, a halmazati szabályok szerint adott esetben súlyosabb büntetéssel sújthatnák, mint az ötéves büntetési tételt elérő bűncselekményt bűnszervezetben elkövetőt. Bűncselekmény elkövetésével nem lehet a bűnszervezet tevékenységét egyéb módon támogatni, ugyanis a jogalkotó olyan magatartásokat kívánt kriminalizálni, amelyek önmagukban nem büntetendők (pl. bűnszervezet vezetőinek fuvarozása, védelme; pénz szállítása; strómanok beszerzése, szállítása stb.)

A bűnszervezet segítőivel kapcsolatban összefoglalásként az alábbiakat emelem ki:

- A bűnszervezetben részvétel elkövetőjével szemben nem alkalmazhatóak a bűnszervezetben történő elkövetéshez kapcsolódó jogkövetkezmények.
- A bűnszervezetben részvétel elkövetője (törvényi tényállás utolsó fordulata) nem egy konkrét bűncselekmény elkövetéséhez, hanem a bűnszervezet működéséhez nyújt segítséget, azaz annak a tevékenységét támogatja.
- Rendkívül nehéz annak elhatárolása, hogy adott cselekménnyel az elkövető a bűnszervezet tagja által elkövetett bűncselekményhez nyújt segítségét vagy a bűnszervezet tevékenységét támogatja („Alapcselekményhez” nyújtott bűnszegély versus bűnszervezetben részvétel elkövetése).
- Kizárt az alaki halmazat megállapítása a bűnszervezetben részvétel büntetével.
- Bűncselekmény elkövetése nem tekinthető bűnszervezet tevékenységének egyéb módon támogatásának.

A bűnszervezetben részvétel büntette valójában „last shelter” (utolsó menedék) megoldásként értelmezendő, hiszen a szervezett bűnözés elleni küzdelemben résztvevők ezen bűncselekményt akkor tudják a bűnszervezethez köthető személy terhére róni, amikor cselekménye nem merít ki törvényi tényállást, azaz a terhelt a bűnszervezet tagjai által elkövetett bűncselekmények elkövetésében nem vesz részt.

A bírói gyakorlat vizsgálatának végén az a következtetés vonható le, hogy a bűnszervezetben történő elkövetéshez kapcsolódó jogkövetkezmények közül a büntetési tétel felső határának kétszeresére emelkedésének semmilyen jelentősége nincs, csupán hangzatos „szólam”; a 2000–es évek elején meghirdetett szervezett bűnözés elleni szigorú fellépés keretében a hosszú tartamú szabadságvesztés kívánalma pusztán illúzió. Mint a fentiekben bemutattam, a szabadságvesztés tartama a legritkább esetekben érte el a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát, ehhez nem szükséges a bűnszervezet miatt a büntetési tétel felső határának emelkedése, elegendő lenne a halmazati szabályok alkalmazása is.

Továbbá kijelenthető, hogy a bűnszervezet tagjai által elkövetett bűncselekmények jellemzően kiemelkedő tárgyi súlyúak, azaz alapvetően magas büntetési tételű szabadságvesztéssel fenyegetettek – pl. kábítószer–kereskedelem esetében a büntetés öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha a bűncselekményt jelentős mennyiségű kábítószerre követik el–.

Megfontolandónak tartom a „felső határ kétszeresére emelkedésére” vonatkozó rendelkezések eltörlését, hiszen a büntetési tételek nagyságát, illetve a halmazati szabályokat figyelembe véve a fenti rendelkezések nélkül is jelentős tartamú szabadságvesztés szabható ki. Nem találok olyan esettel, ahol a legsúlyosabb bűncselekmény büntetése tétele, illetve a halmazati szabályok alapján megemelt tétel kevésnek bizonyult volna a bünszervezeti elkövetőkkel szemben.

Álláspontom szerint a bünszervezetben történő elkövetés egyedüli, „valós” hátrányos jogkövetkezménye a feltételes szabadságra bocsátás kizártsága. Adott esetben a szabadságvesztés végrehajtási fokozata a tartamára tekintettel fegyház lenne, azonban több alkalommal börtön fokozatot állapítanak meg a bíróságok a büntetéskiszabási szabályok alapján.

A bünszervezet megállapításával kapcsolatos bírói gyakorlatot ért kritikával – miszerint „túl könnyen” állapítják meg a bünszervezetben történő elkövetést – lehet azonosulni, illetve egyet nem érteni – jómagam nem osztom a kritikát – azonban a bíróság egyáltalán nem bírálható a büntetéskiszabási gyakorlat miatt, ugyanis az adott bűncselekmények büntetési tételéhez képest egyáltalán nem drasztikus a büntetések tartama.

V. Záró gondolatok

A szervezett bűnözés egy koncentrált támadás a fennálló társadalmi, gazdasági rend, illetve a jogrend ellen, ezért nélkülözhetetlen a bűnözés legsúlyosabb formájához köthető szervezett bűnözői csoportok felszámolása, gyengítése. Az értekezésben a szervezett bűnözést több oldalról közelítettem meg, kifejtettem, hogy mit értenek a szervezett bűnözés fogalma alatt – hiszen a hatékony fellépés sarokköve a definiálás –; milyen nemzetközi jogi eszközök, külföldi anyagi büntetőjogi szabályok vonatkoznak a szervezett bűnözésre.

A szervezett bűnözés felszámolására irányuló stratégiák, illetve nyomozati eszközök tanulmányozása mellett a szervezett bűnözői csoportok típusait, illetve a szerkezeti felépítésüket és a szervezett bűnözéssel kapcsolatos statisztikai adatokat is elemeztem. Továbbá bemutattam a szervezett bűnözés mérésének lehetőségeit és a jelenség felszámolására irányuló stratégiákat, nyomozati eszközöket.

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos hazai anyagi és eljárásjogi szabályozás ismertetésén túl megvizsgáltam az egyes szervek szervezett bűnözéshez köthető feladatait, kidolgoztam egy csoportosítási szempontrendszer. A bünszervezetben történő elkövetés megállapíthatósága bírói gyakorlatának több szempontból történő elemzése hatalmas energiáfordítást igényelt, az egyes bűncselekmények vonatkozásában összegyűjtöttem, hogy a bíróságok milyen bizonyítékok alapján állapítják meg a bünszervezetben történő elkövetést, megvizsgáltam a büntetéskiszabási gyakorlatot, áttekintettem a szervezett bűnözéssel fémjelzett kiemelt jogeseteket.

Végezetül visszatérnék a kutatás elején felállított hipotézisekre.

1. A szervezett bűnözés fogalmilag egyszerűen meghatározható.

Be kell látni, hogy a szervezett bűnözésnek nincs egységes fogalommeghatározása és ez a jövőben sem fog változni, ugyanis a definíció olyan, mint az általa fémjelzett jelenség, változékony, képlékeny. Nem beszélhetünk univerzális és időtálló fogalomról, amikor a szakirodalomban százas nagyságrendű változatot tartanak nyilván; a szervezett bűnözés fogalmi meghatározására irányuló erőfeszítések minden esetben csupán pillanatnyi eredménnyel kecsegtetnek.

2. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos szabályozás adekvát.

A szervezett bűnözésre adott anyagi és eljárásjogi válaszok jelenleg alapvetően alkalmasak a szervezett bűnözői csoportokkal szembeni hatékony fellépésre, ez természetesen

nem jelenti azt, hogy eltekinthetünk a szabályozás időnként visszatérő felülvizsgálatától. A „finomhangolás” révén indokolt lehet a vagyonkutatás, vagyonfelderítés automatizálása, továbbá átgondolandó a szabadságvesztés elengedése vagy mérséklése az együttműködő elítélttel szemben elnevezésű intézmény bevezetése.

Hangsúlyozni szükséges, hogy az anyagi, illetve eljárásjogi eszközök önmagukban elégtelenek, a megfelelő erőforrások biztosítása nélkül a szervezett bűnözés elleni harc nem lehet hatékony. Rendelkezhetünk a szervezett bűnözéssel kapcsolatos legjobb szabályozással, azonban az mit sem ér, ha nincs, aki elfogja, vádolja, elítélje, őrizze a szervezett bűnözői csoport tagjait, illetve aki elvonja a bűnös vagyont.

3. A hazánkban működő szervezett bűnözői csoportok felépítését a klasszikus hierarchia jellemzi.

Az előzetes feltevésekkel szemben megállapítható, hogy a Magyarországon működő szervezett bűnözői csoportok közül kevés hordozza magán a klasszikus hierarchia jegyeit, nagy részükre a lazább szervezettség jellemző, azaz a tipizálás szerint ún. mag csoportnak, illetve bűnözői hálózatnak minősülnek. A büntető anyagi jog az ún. kettős megközelítéssel – bünszövetség, bünszervezet – differenciáltan képes kezelni a szervezett bűnözői csoportokat.

4. A bünszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságának bírósági gyakorlata nem egységes.

Nem jelenthető ki kategórikusan, hogy a bírósági gyakorlat nem egységes, ezért a fentieket pontosítani szükséges: a bünszervezettel kapcsolatos bírósági joggyakorlat nem teljesen egységes. Álláspontom szerint azonban a bünszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságával kapcsolatos gyakorlat teljes egységességének hiánya messze nem olyan fokú, amely veszélyeztetné a jogbiztonságot. Úgy vélem, hogy a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása vagy mellőzése semmivel nem jelent nagyobb nehézséget az anyagi büntetőjog további fogalmai, terminus technicusai – pl. erős felindulásban elkövetés, jelentős érdeksérelem stb. – megítélésénél, illetve az egyes bűncselekmények elhatárolásánál (pl. emberölés kísérlete – életveszélyt okozó testi sértés, emberölés – halált okozó testi sértés stb.).

Megjegyzem, hogy a „bünszervezeti elkövetésnek” számos szinonímája létezik – bünszervezetben elkövetés, bünszervezetben történő elkövetés, bünszervezet keretében elkövetés, bünszervezetbeni elkövetés, bünszervezetben való elkövetés, bünszervezeti formában történő elkövetés –, azonban a helyes és követendő megnevezés a bünszervezetben történő elkövetés.

Az értekezés témakörében készült publikációk jegyzéke

1. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi szabályozás Magyarországon és a környező államokban I. rész. *Ügyészek Lapja*, 2017/1., 5-17.
2. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi szabályozás Magyarországon és a környező államokban II. rész. *Ügyészek Lapja*, 2017/2., 5-18.
3. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos nemzetközi jogi eszközök. *Magyar Jog*, 2017/6., 363-372.
4. A bünszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságának ítélezési gyakorlata a kábítószer-bűnözés vonatkozásában 1. *Belügyi Szemle*, 2017/5., 54-77.
5. A bünszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságának ítélezési gyakorlata a kábítószer-bűnözés vonatkozásában 2. *Belügyi Szemle*, 2017/6., 94-116.
6. Célkeresztben a bünszervezeti vagyon, avagy a szervezett bűnözés és a vagyonvisszaszerzés kapcsolata. *Ügyészségi Szemle*, 2017/3., 42-60.
7. Bünszervezetben történő embercsempészség bizonyítása a bírósági határozatok tükrében. *Ügyészségi Szemle*, 2018/1., 6-57.

8. Központokkal a szervezett bűnözés ellen. *Belügyi Szemle*, 2018/9., 82-106.
9. Olajozott bűnszervezet (Koszi – klán). *Ügyészek Lapja*, 2018/3., 37-58.
10. A White-Collar Criminal Organisation – the Zuschlag Case. (Megjelenés alatt)
11. Bűnszervezet újratöltve – Néhány gondolat a hierarchikus szervezettség és konspiratív működés követelményéről (Megjelenés alatt)

VI. Felhasznált irodalom

Magyar nyelvű források

- ANGYAL Pál: *A magyar büntetőjog tankönyve. 1. kötet.* Budapest, Athenaeum Irodai és Nyomdai R.-T., 1909.
- BALLÁNÉ SZENTPÁLI Edit: A bűnszervezetek és a költségvetési csalás kapcsolata Magyarországon. *Magyar Rendészet*, 2019/2-3., 33-52.
- BALINT László: A Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek.* Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 129-141.
- BÁRÁNYOS Bernadett: Bűnszervezet: hatékonyság vagy alkotmányosság. *Jogi tanulmányok*, 2012/1., 277-289.
- BELOVICS Ervin – NAGY Ferenc – TÓTH Mihály: *Büntetőjog I.*, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2014.
- BELOVICS Ervin: A bűnszervezet új fogalma. In: RAFFAI Katalin – SZABÓ Sarolta (szerk.): *Honeste benefacere pro scientia. Ünnepi kötet Burián László 65. születésnapja alkalmából.* Budapest, Pázmány Press, 2019., 321-336.
- BENCZE Bálint: A zár alá vétel, mint büntetőeljárás kényszerintézkedés a gazdasági társaságok életében. *Gazdaság és Jog*, 2011/4., 9-16.
- BENISNÉ GYÖRFFY Ilona (szerk.): Harmadik magyar jogászgűlés: Balatonfüred 1996. máj. 17-19., Budapest, Magyar Jogász Egylet, 1996.
- BERKI Antal: A szervezett bűnözés Magyarországon 2011. *Rendvédelem*, 2012/1., 36-50.
- BOLYKY Orsolya – SÁRIK Eszter: *A szándékos bűncselekmény bűnszervezetben történő elkövetéséhez kapcsolódó anyagi jogi következmények érvényesülése a gyakorlatban – Kutatási jelentés.* Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2018.
- BORAI Ákos: A szervezett bűnözés büntetőjogi kérdései. *Rendészeti Szemle*, 1992/5., 12-20.
- BORAI Ákos: A tanúvédelem 2. rész., *Rendészeti Szemle*, 1994/11., 16-28.
- BÓCZ Endre: A tanúvédelem és az Európa Tanács. *Rendészeti Szemle*, 1994/10., 3-10.
- BÓCZ Endre: Az ún. vádalkuról. *Belügyi Szemle*, 1995/10., 3-11.
- BÓCZ Endre: „Egy államügyész vallomása...” A szervezett bűnözés elleni küzdelem ügyészi tapasztalatai Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 1997/7-8., 11-22.
- BÓCZ Endre: A szervezett bűnözés néhány problémája. *Belügyi Szemle*, 2001/11., 3-16.
- BÓCZ Endre: Új fejlemény a tanúvédelemben. *Rendészeti Szemle*, 2010/3., 77-83.
- BÓCZ Endre: Az úgynevezett „romagyilkosságok” ügyéről. *Belügyi Szemle*, 2015/11., 144-162.
- BUCSEK Gábor: A Készenléti Rendőrség és a Nemzeti Nyomozó Iroda. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek.* Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 161-169.
- BÚZÁS Huba – NAGY Sándor: A bűnszervezet fogalma. *Magyar Jog*, 1998/4., 203-206.
- CZINE Ágnes: *Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája.* Doktori értekezés, Pécs, 2011.
- CSÁNYI CSABA: Gondolatok a tanúvédelemről. In: MÉSZÁROS Bence (szerk.): *A tanú védelmének elméleti és gyakorlati kérdései.* Pécs, Pécsi Tudományegyetem Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, 2009., 20-51.

- CSERHÁTI Anita: A tanúvédelem eljárásjogi eszközei. A Védelmi Program. *Ügyészek Lapja*, 2006/4., 5-22.
- DÁVID Gábor: Társas bűnelkövetés, bünszövetség, szervezett bűnözés. *Belügyi Szemle*, 1989/9., 14-21.
- DEZSŐ Lajos: Az Információs Hivatal. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 95-108.
- DOBÁK Imre: A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 121-128.
- EDVI Illés Károly: *A büntető törvénykönyv magyarázata. Első kötet*, Budapest, Révai testvérek kiadása, 1894.
- EDVI Illés Károly: *A büntettekről és vétségekről alkotandó magyar büntető törvénykönyv általános részének tervezete*. Pécs, Wessely és Horváth Könyvnyomdája, 1914.
- EPERJES Krisztián, FAZEKAS Géza: Magyarország Ügyészsége. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 192-204.
- Európai uniós kézikönyv – II. rész A szervezett bűnözés megelőzése és akadályozására irányuló kiegészítő megközelítések és intézkedések*. Brüsszel, Európai Unió Tanácsa, 2013.
- FARKAS Ákos – RÓTH Erika: Tanúvédelem a büntető eljárásban. *Magyar Jog*, 1992/10., 583-588.
- FINKEY Ferenc: *A magyar büntető jog tankönyve*. Budapest, Politzer Zsigmond és fia Könyvkereskedése, 1902.
- FINSZTER GÉZA: Bűnüldözés és jogállam. *Ügyészségi Szemle*, 2016/1., 6-28.
- FÜRCHT Pál Zsolt: Alkuvó igazságszolgáltatás. In: DOMOKOS Andrea (szerk.): *A gazdálkodással összefüggő bűncselekmények büntető jogi értékelése*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2018., 57-65.
- GÁL Andor: Megjegyzések a bünszervezet új törvényi fogalmának értelmezéséhez. *Magyar Jog*, 2020/12., 669-676.
- GELLÉR Balázs: Gondolatok az anyagi büntető jog jelentőségéről a szervezett bűnözés elleni fellépéssel kapcsolatban. In: GELLÉR Balázs – HOLLÁN Miklós (szerk.): *A szervezett bűnözés arcai*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004., 11-44.
- GELLÉR Balázs – AMBRUS István: Fennmaradó kérdőjelek a büntető jogi bünszervezet-fogalom alkotmányossága körül. In: BARABÁS A. Tünde - VÓKÓ György (Szerk.): *A bonis bona discere. Ünnepi kötet Belovics Ervin 60. születésnapja alkalmából*. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet – Pázmány Press, 2017., 61-78.
- GELLÉR Balázs – BÁRÁNYOS Bernadett: Meddig tágítható a bünszervezet-fogalom? Büntető jogi és alkotmányos aggályok a bünszervezet-fogalom bírósági értelmezésével kapcsolatban. *Magyar Jog*, 2019/7-8., 468-476.
- GORZA Edina: Tanúvédelem és szervezett bűnözés. *Belügyi Szemle*, 1997/7-8., 23-37.
- GYÖRGYI Kálmán: A szervezett bűnözés és a pénzmosás elleni fellépés jogi lehetőségei a Magyar Köztársaságban. *Közjegyzők Közlönye*, 2000/1., 3-7.
- GYURCSÓ Judit: A titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés (újra)szabályozásához. *Belügyi Szemle*, 2011/7-8., 126-151.
- HEGYALJAI Mátyás: Nebek – Új távlatok a nemzetközi bűnüldözésben. *Belügyi Szemle*, 2000/9., 113-121.
- HERKE Csongor: *Megállapodások a büntető perben*. Pécs, 2008.
- HOLLÁN Miklós: A XVI. Nemzetközi Büntető jogi Kongresszus határozatai. *Magyar Jog*, 2000/2., 115-123.
- JAKAB András: A bírói jogértelmezés az Alaptörvény tükrében. *Jogesetek Magyarázata* 2011/4., 86-94.
- KARDOS László, KÉKESDI L. Gyula: Az őrzők őrzői – A Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat. *Belügyi Szemle*, 2000/9., 107-112.

- KASZNÁR Attila: Terrorelhárítási Központ. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 143-156.
- KEMÉNY Gábor: A tanúvédelem, mint a szervezett bűnözés elleni harc egyik eszköze. *Ügyészek Lapja*, 1997/6., 2-28.
- KEMÉNY Gábor: Büntető eljárásjogunk tanúvédelemmel kapcsolatos módosításai, a bennük rejlő lehetőségek tükrében. *Belügyi Szemle*, 2000/10., 85-99.
- KERTÉSZ Imre: Megállapodás az elkövetővel. *Rendészeti Szemle*, 1993/10., 14-23.
- KERTÉSZ Imre: A szervezett bűnözés terjedelme. *Magyar Tudomány*, 2001/8., 909-920.
- KERTÉSZ Imre: A még különösebben védett tanú. *Belügyi Szemle*, 2001/11., 29-45.
- KIS Norbert: Dogmatikai és alkotmányossági kérdések a szervezett bűnözéssel kapcsolatos büntetőjogban. In: GELLÉR Balázs – HOLLÁN Miklós (szerk.): *A szervezett bűnözés arcai*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2004., 46-102.
- KOVÁCS Zoltán András – REGÉNYI Kund: Az Alkotmányvédelmi Hivatal. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 116-120.
- LOSONCZY István: A társtettesség a Btá. vonatkozó rendelkezéseinek tükrében. *Jogtudományi Közlöny*, IX. évfolyam, 1954., 387-394.
- MÉSZÁROS Bence: A fedett nyomozó szabályozásának és alkalmazásának aktuális kérdései. *Belügyi Szemle*, 2005/2., 67-80.
- MÉSZÁROS Bence: *Fedett nyomozó alkalmazása a bűnüldözésben*. Budapest, Dialóg Campus, 2019.
- MOLNÁR Gábor Miklós: *Mi történt veled bűnszervezet?* című előadás, Negyvenharmadik jogász vándorgyűlés, Zalakaros, 2019. október 11.
- NAGYCENKI Tamás: A bűnszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságának ítélezési gyakorlata a kábítószer-bűnözés vonatkozásában 1. *Belügyi Szemle*, 2017/5., 54-77.
- NAGYCENKI Tamás: A bűnszervezetben történő elkövetés megállapíthatóságának ítélezési gyakorlata a kábítószer-bűnözés vonatkozásában 2. *Belügyi Szemle*, 2017/6., 94-116.
- NAGYCENKI Tamás: A szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi szabályozás Magyarországon és a környező államokban I. rész. *Ügyészek Lapja*, 2017/1., 5-17.
- NAGYCENKI Tamás: A szervezett bűnözéssel kapcsolatos anyagi büntetőjogi szabályozás Magyarországon és a környező államokban II. rész. *Ügyészek Lapja*, 2017/2., 5-18.
- NAGYCENKI Tamás: A szervezett bűnözéssel kapcsolatos nemzetközi jogi eszközök. *Magyar Jog*, 2017/6., 363-372.
- NAGYCENKI Tamás: Bűnszervezetben történő embercsempészás bizonyítása a bírósági határozatok tükrében. *Ügyészségi Szemle*, 2018/1., 6-57.
- NAGYCENKI Tamás: Központokkal a szervezett bűnözés ellen. *Belügyi Szemle*, 2018/9., 82-106.
- NAGYCENKI Tamás: Olajozott bűnszervezet (Koszi – klán). *Ügyészek Lapja*, 2018/3., 37-58.
- NÁNÁSI Gábor: A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés néhány kérdésköre. *Belügyi Szemle*, 2011/7-8., 105-125.
- NYÍRI Sándor: A fedett nyomozó. *Belügyi Szemle*, 1999/12., 180-186.
- NYÍRI Sándor: A Nemzeti Védelmi Szolgálatról. *Belügyi Szemle*, 2011/11., 98-117.
- NYITRAI Endre: *A szervezett bűnözés elleni küzdelem büntetőjogi és kriminalisztikai eszközei*. Doktori értekezés, Pécs, 2017.
- PAPNÉ Kovács Judit: A Nemzeti Védelmi Szolgálat. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 169-180.
- PARALNÉ BEREGI Anita: A zár alá vétel alkalmazásának tapasztalatai a jogi személyek esetében. *Ügyészek Lapja*, 2015/6., 81-88.
- PAULER Tivadar: *Büntetőjogtan. I. kötet*, Pest, Pfeifer Ferdinand, 1864.

- PAULER Tivadar: *Büntetőjogtan. II. kötet*, Pest, Pfeifer Ferdinand, 1865.
- POKOL Béla: *Jogi alaptan*. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2000.
- POLT Péter (főszerk.): *Új Btk. Kommentár*. Budapest, Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó, 2013.
- RÓTH Erika (szerk.): *Kriminálpolitikai válaszok a bűnözés kihívásaira, különös tekintettel a szervezett bűnözésre és a büntetőjogi szankciórendszerre: a IV. Országos Kriminológiai Vándorgyűlés anyaga*. Győr, 2000. október 13-14., Budapest, Bibor Kiadó, 2001.
- RÓTH Erika: A tanúvédelem alapkérdései és büntető eljárásjogi eszközei. In: BRAGYOVA András (szerk.): *Tanulmányok a büntetőjogi tudományok köréből*. Miskolc, ME ÁJK Büntetőjogi Tudományok Intézete, 2013., 145-170.
- SALGÓ László: A magyar rendőrség jelene, jövője, kilátásai. *Kriminológiai Közlemények* 61., 2004. 41-51.
- SCHNIERER Aladár: *A büntetőjog általános tanai*. Budapest, Franklin-társulat, 1882.
- SIMON László: A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 110-115.
- SORS László: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal. In: RESPERGER István (szerk.): *Nemzetbiztonsági alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018., 181-192.
- SZIKLAI János: A vádalku és a polgári jogi felelősség. *Ügyvédek Lapja*, 2011/2., 33-35.
- Tájékoztató a Nemzeti Adó- és Vámhivatal nyomozó hatósági tevékenységéről 2016. (NAV kiadvány)
- TÓTH Márton Zoltán: Tanúvédelem módja, a védelmi program. *Rendészeti Szemle*, 2008/2., 60-79.
- TÓTH Mihály: A zár alá vétel alkalmazása a nyomozás során. *Belügyi Szemle*, 1981/5., 13-21.
- TÓTH Mihály: A bünszervezet és környéke. *Jogtudományi Közlöny*, 1997/12., 505-513.
- TÓTH Mihály: *Bűnszövetség, bünszervezet*. Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2009.
- TÓTH Mihály (szerk.): *Híres magyar perbeszéddek: A közelmúlt nevezetes vád- és védőbeszéddek*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2012.
- TÓTH Mihály: A bünszervezeti elkövetés szabályozásának kanyargós útja. *Magyar Jog*, 2015/1., 1-10.
- TREMME FLÓRIÁN: A tanúvédelmi rendszerszemléletű megközelítése. In: MÉSZÁROS Bence (szerk.): *A tanú védelmének elméleti és gyakorlati kérdései*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, 2009., 108-116.
- VARGA Zoltán: A tanúvédelem. *Magyar Jog*, 2001/5., 268-283.
- VARGA Zoltán: A tanú és a tanúvédelem a bíróság szemszögéből. In: MÉSZÁROS Bence (szerk.): *A tanú védelmének elméleti és gyakorlati kérdései*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, 2009., 117-121.
- VAVRÓ István: A tanúvédelem eljárásjogi eszközeiről. *Rendészeti Szemle*, 1993/9., 23-27.
- VÁMBÉRY RUSZTEM: *Büntetőjog*. Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1913.
- VÓKÓ György: Igény a szigorra: a szervezett bűnözés hatásának jelei. *Börtönügyi Szemle*, 1999/3., 24-31.
- ZSIGMOND Csaba: A szervezett bűnözés elméleti megközelítéseitől a bünszervezet nemzetközi és hazai jogi fogalmáig. *Belügyi Szemle* 2020/10., 61-80.

Idegen nyelvű források

- Howard ABADINSKY: *Organized Crime*. Chicago, Nelson-Hall, 1990., Third Edition
- Howard ABADINSKY: *Organized Crime*. Belmont, Wadsworth Publishing, 2009., Ninth Edition
- Sabrina ADAMOLI, Andrea DI NICOLA, Ernesto U. SAVONA, Paola ZOFFI: *Organised crime around the world*. Helsinki, European Institute for Crime Prevention and Control, 1998.

- Jay S. ALBANESE: *ORGANIZED CRIME IN OUR TIMES*. Fifth Edition, Newark, Matthew Bender & Company Inc., 2007.
- Joseph L. ALBINI: *The American Maffia: Genesis of a Legend*. New York, Appleton-Century-Crofts, 1971.
- Joseph L. ALBINI, Jeffrey Scott MCILLWAIN: *Deconstructing Organized Crime – An Historical and Theoretical Study*. Jefferson, McFarland & Company Inc., 2012.
- ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF ORGANIZED CRIME CONTROL STRATEGIES: A REVIEW OF THE LITERATURE*. Ottawa, Department of Justice Canada, 2003.
- Jürgen BACKHAUS: Defending organized crime? A note. *The Journal of Legal Studies*, vol. 8., iss. 3. (1979), 623-631.
- Milo BOSKOVIC: Organized crime – Definition problems. *Zbornik Radova*, vol. 39. (2005), 35-55.
- David A. BRIGHT, Jordan J. DELANEY: Evolution of a drug trafficking network: Mapping changes in network structure and function across time. *Global Crime*, vol. 14., iss. 2-3. (2013), 238-260.
- Karen BULLOCK, Ronald V. CLARKE, Nick TILLEY: Introduction. In: Karen BULLOCK, Ronald V. CLARKE, Nick TILLEY (szerk.): *Situational Prevention of Organised Crimes*. Cullompton, Willan Publishing, 2010. 1-16.
- Francesco CALDERONI: A Definition that Could not Work: the EU Framework Decision on the Fight against Organised Crime. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, vol. 16., iss. 3. (2008), 265-282.
- Francesco CALDERONI: *Organized Crime Legislation in the European Union Harmonization and Approximation of Criminal Law, National Legislations and the EU Framework Decision on the Fight Against Organized Crime*. Heidelberg, Springer, 2010.
- Francesco CALDERONI: Where is the mafia in Italy? Measuring the presence of the mafia across Italian provinces. *Global Crime*, vol. 12., iss. 1. (2011), 41-69.
- Helena CARRAPIÇO, Florian TRAUNER: Europol and its influence on EU policy-making on organized crime: analyzing governance dynamics and opportunities. *Perspectives on European Politics and Society*, vol. 14., iss. 3. (2013), 357-371.
- Jharna CHATTERJEE: *The Changing Structure of Organized Crime Groups*. Ottawa, Royal Canadian Mounted Police, 2005.
- Mark CLARK: Organised crime: redefined for social policy. *International Journal of Police Science & Management*, vol. 7., no. 2. (2004), 98-109.
- COMMONWEALTH ORGANISED CRIME STRATEGIC FRAMEWORK: OVERVIEW*. Canberra, Australian Government, 2009.
- Donald Ray CRESSEY: *Theft on the Nation: The Structure and Operations of Organized Crime in America*. New York, Harper & Row, 1969.
- Yvon DANDURAND: *STRATEGIES AND PRACTICAL MEASURES TO STRENGTHEN THE CAPACITY OF PROSECUTION SERVICES IN DEALING WITH TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME, TERRORISM AND CORRUPTION – Working Paper II*. Doha, (2005. november 14-16.): Second World Summit of Attorneys General, Prosecutors General and Chief Prosecutors
- Phil DICKIE, Paul WILSON: Defining organised crime: An operational perspective. *Current Issues in Criminal Justice*, vol. 4., no. 3. (1993), 215-224.
- Maarten van DIJCK: Discussing Definitions of Organised Crime: Word Play in Academic and Political Discourse. *HUMSEC Journal*, iss. 1. (2007), 65-90.
- Bojan DOBOVSEK: Organised Crime - Can we Unify the Definition?, In: Milan PAGON (szerk.): *Policing in Central and Eastern Europe: Comparing Firsthand Knowledge with Experience from the West*. Ljubljana, College of Police and Security Studies, 1996., 323-327.
- Nicholas DORN: Proteiform criminalities – The formation of organised crime as organisers' responses to developments in four fields of control. In: Adam EDWARDS, Peter GILL

- (szerk.): *Transnational Organised Crime – Perspectives on global security*. London, Routledge, 2003., 227-240.
- Marco DUGATO, Marco DE SIMONI, Ernesto U. SAVONA: *Measuring OC in Latin America*. Milan, Transcrime, 2014.
- P. C. van DUYNE, T. Vander BEKEN: The incantations of the EU organised crime policy making. *Crime, Law and Social Change*, vol. 51., iss. 2. (2009), 261-281.
- DWIGHT C. Smith Jr.: Wickersham to Sutherland to Katzenbach: Evolving an “official” definition for organized crime. *Crime, Law and Social Change*, vol. 16., iss. 2. (1991), 135-154.
- Stephen T. EASTON, Alexander K. KARAIVANOV: Understanding optimal criminal networks. *Global Crime*, vol. 10., iss. 1-2. (2009), 41-65.
- Paul EKBLÖM: Organised crime and the Conjunction of Criminal Opportunity framework. In: Adam EDWARDS, Peter GILL (szerk.): *Transnational Organised Crime – Perspectives on global security*. London, Routledge, 2003., 241-263.
- European Manual on Common Criteria and Principles on Informant Handling*. Haga, Europol, 2012.
- Cyrille FIJNAUT, Frank BOVENKERK, Gerben BRUINSMA, Henk VAN DE BUNT: *Organized Crime in The Netherlands*. The Hague, Kluwer Law International, 1998.
- Cyrille FIJNAUT, Letizia PAOLI: Organised crime and its control policies. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, vol. 14., iss. 3. (2006), 307-327.
- Wojciech FILIPKOWSKI: Organised crime in Poland as a field of research and its contemporary situation. In: Ursula TÖTTEL, Heinz BÜCHLER (szerk.): *Research Conferences on Organised Crime at the Bundeskriminalamt in Germany 2008 – 2010*. Köln, Wolters Kluwer Deutschland GmbH., 2011., 44-63.
- James O. FINCKENAUER: Problems of definition: What is organized crime? *Trends in Organized Crime*, vol. 8., iss. 3. (2005), 63-82.
- James O. FINCKENAUER: *The Mafia and organized crime – A Beginner’s Guide*. Oxford, Oneworld Publications, 2007.
- James FORSAITH, Barrie IRVING, Eva NANOPOULOS, Mihaly FAZEKAS: *Study for an impact assessment on a proposal for a new legal framework on the confiscation and recovery of criminal assets*. Santa Monica, RAND Corporation, 2012.
- Yakov GILINSKIY, Yakov KOSTJUKOVSKY: From Thievish Artel to Criminal Corporation: The History of Organised Crime in Russia. In: Cyrille FIJNAUT, Letizia PAOLI (szerk.): *Organised Crime in Europe – Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*. Dordrecht, Springer, 2004. 181-202.
- Robert GOLOBINEK: *Financial Investigations and Confiscation of Proceeds from Crime – Training Manual for Law Enforcement and Judiciary*. Strasbourg, Council of Europe, 2006.
- Doug GREAVES, Susan PINTO: Redefining organised crime: commentary on a recent paper by Phil Dickies and Paul Wilson. *Current Issues in Criminal Justice*, vol. 5., no. 2. (1993), 218-225.
- Frank E. HAGAN: The organized crime continuum: A further specification of a new conceptual model. *Criminal Justice Review*, vol. 8., iss. 2. (1983), 52-57.
- Frank E. HAGAN: “Organized crime” and “organized crime”: Indeterminate problems of definition. *Trends in Organized Crime*, vol. 9., iss. 4. (2006), 127-137.
- Regina HELLER: NOTIONS OF (IN)SECURITY WITHIN THE EU. HOW EUROPEAN POLICY-MAKERS VIEW THE SOURCES AND COSTS OF TERRORISM AND ORGANISED CRIME. *Defence and Peace Economics*, vol. 22. iss. 2. (2011), 193–216.
- Dick HOBBS: *Lush Life – Constructing Organized Crime in the UK*. Oxford, Oxford University Press, 2013.
- Alison JAMIESON: *The Antimafia – Italy’s Fight Against Organized Crime*. Basingstoke, MACMILLAN PRESS LTD., 1999.

- Frederik E. JANSEN, Gerben J.N. BRUINSMA: Policing organized crime – A new direction. *European Journal on Criminal Policy and Research*, vol. 50., iss. 4. (1997), 85-98.
- Joint Investigation Teams Manual*. Brüsszel, Európai Unió Tanácsa, 2011.
- Walter KEMP, Mark SHAW: *From the Margins to the Mainstream: Toward an Integrated Multilateral Response to Organized Crime*. New York, International Peace Institute, 2014.
- Robert F. KENNEDY: Three Weapons against Organized Crime. *Crime and Delinquency*, vol. 8., no. 4. (1962), 321-324.
- Edwin W. KRUISBERGEN: When Other Methods Fail... Infiltrating Organized Crime Groups in the Netherlands. In: Hans NELEN, Dina SIEGEL (szerk.): *Contemporary Organized Crime – Developments, Challenges and Responses*. Cham, Springer International Publishing, 2017., 253-278.
- Robert LACEY: *Little Man – Meyer Lansky and the Gangster Life*. Boston, Little Brown & Co., 1991.
- Vy LE: Organised Crime Typologies: Structure, Activities and Conditions. *International Journal of Criminology and Sociology*, vol. 1. (2012), 121-131.
- Francesca LONGO: Discoursing organized crime: towards a two-level analysis. In: Felia ALLUM, Francesca LONGO, Daniela IRRERA, Panos A. KOSTAKOS (szerk.): *Defining and Defying Organized Crime – Discourse, perceptions and reality*. Abingdon, Routledge, 2010. 15-28.
- Stephen L. MALLORY: *Understanding Organized Crime*. London, Jones & Bartlett Learning, 2012., Second Edition.
- Michael D. MALTZ: On Defining "Organized Crime" The Development of a Definition and a Typology. *Crime & Delinquency*, vol. 22., iss. 3. (1976), 338-346.
- Charles Z. MARSHAK, M. Puck ROMBACH, Andrea L. BERTOZZI, Maria R. D'ORSOGNA: Growth and containment of a hierarchical criminal network. *Physical Review E*, vol. 93. (2016), 1-14.
- Frederick T. MARTENS: ORGANIZED CRIME CONTROL: THE LIMITS OF GOVERNMENT INTERVENTION. *Journal of Criminal Justice*, vol. 14., iss. 3. (1986), 239-247.
- Jeffrey Scott MCILLWAIN: Organized crime: A social network approach. *Crime, Law and Social Change*, vol. 32., iss. 4. (1999), 301-323.
- Carlo MORSELLI, Cynthia GIGUERE: "Legitimate Strengths in Criminal Networks". *Crime, Law and Social Change*, vol. 45., iss. 3. (2006), 185-200.
- Yacin NADJI, Manos ANTONAKAKIS, Roberto PERDISCI, Wenke LEE: *Connected Colors: Unveiling the Structure of Criminal Networks*. St. Lucia (2013. október 23-25.): Research in Attacks, Intrusions, and Defenses - 16th International Symposium
- Rolando OCHOA: Local Dynamics of a Global Phenomenon: Policing Organized Crime. In: Ben BRADFORD, Beatrice JAUREGUI, Ian LOADER, Jonny STEINBERG (szerk.): *The SAGE Handbook of Global Policing*. London, SAGE Publications Ltd., 2016., 462-478.
- Alexandra V. ORLOVA, James W. MOORE: „Umbrellas” or „Building blocks? Defining international terrorism and transnational organized crime in international law. *Houston Journal of International Law*, vol. 27., iss. 2. (2005), 267-310.
- Alexandra V. ORLOVA: Missing the Mark: the Russian Experience with Defining „Organized Crime”. *Columbia Journal of East European Law*, vol. 1., no. 2. (2007), 207-230.
- Alexandra V. ORLOVA: A comparison of the Russian and Canadian experiences with defining “organized crime”. *Trends in Organized Crime*, vol. 11., iss. 2. (2008), 99-134.
- Letizia PAOLI: Introduction. In: Letizia PAOLI (szerk.): *The Oxford Handbook of Organized Crime*. New York, Oxford University Press, 2014. 1-10.
- Letizia PAOLI: Towards a Theory of Organized Crime: Some Preliminary Reflections. In: Georgios A. ANTONOPOULOS (szerk.): *Illegal Entrepreneurship, Organized Crime and*

Social Control – Essays in Honor of Professor Dick Hobbs. Cham, Springer International Publishing, 2017. 3-17.

–Nikos PASSAS: Cross-border crime and the interface between legal and illegal actors. In: Petrus C. VAN DUYN, Klaus VON LAMPE, Nikos PASSAS (szerk.): *UPPERWORLD and UNDERWORLD in CROSS-BORDER CRIME*. Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2002. 11-41.

–Robert Franklin PENNELL: *Ancient Rome: From the Earliest Times Down to 476. A. D.* Boston, Allyn & Bacon, 1896.

–Morris PLOSCOWE: New Approaches to the Control of Organized Crime. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 347., iss. 1. (1963), 74-81.

–Emil PLYWACZEWSKI, Wojciech FILIPKOWSKI: The Development of Organised Crime Policies in Poland: From Socialist Regime to ‘Rechtsstaat’. In: Letizia PAOLI and Cyrille FIJNAUT (szerk.): *Organised Crime in Europe Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*. Dordrecht, Springer, 2004., 899-930.

–Risto PULLAT: Criminal hierarchal structures. Models of organized crime in the Baltic Sea Region. *SIK Journal*, 2/2009., 24-30.

–Darian RAKITOVAN, Raluca COLOJOARA, Ligia Valentina MIRISAN: Organized Crime and Similar Terminological Concepts. A Problem in Defining the Notion of Organized Crime. *Journal of Eastern European Criminal Law*, no. 2. (2015), 177-190.

–Michael R. RONCZKOWSKI: *Terrorism and Organized Hate Crime – Intelligence Gathering, Analysis, and Investigations*. Boca Raton, CRC Press LLC., 2018., Fourth Edition

–Jacqueline E. ROSS: Undercover Populism. In: Hans NELEN, Dina SIEGEL (szerk.): *Contemporary Organized Crime – Developments, Challenges and Responses*. Cham, Springer International Publishing, 2017., 231-251.

–Mitchel P. ROTH: *Global organized crime – A Reference Handbook*. Santa Barbara, ABC-CLIO Inc., 2010.

–Vincenzo RUGGIERO: Introduction – The organisation of crime. In: Philip GOUNEV, Vincenzo RUGGIERO (szerk.): *Corruption and Organized Crime in Europe – Illegal partnerships*. Abingdon, Routledge, 2012. 3-14.

–Daniel SANSÓ - Rubert PASCUAL: Measuring Organised Crime: Complexities of the Quantitative and Factorial Analysis., In: Henrik LEGIND LARSEN, José María BLANCO, Raquel PASTOR PASTOR, Ronald R. YAGER (szerk.): *Using Open Data to Detect Organized Crime Threats – Factors Driving Future Crime*. Cham, Springer International Publishing, 2017., 25-44.

–Hamed SARVARI, Ehab ABOZINADAH, Alex MBAZIIRA, Damon MCCOY: *Constructing and Analyzing Criminal Networks*. San Jose (2014. május 18-21.): IEEE Symposium on Security and Privacy Workshops

–Ernesto SAVONA: Organised crime numbers. *Global Crime*, vol. 15., iss. 1-2. (2014), 1-9.

–Ernesto U. SAVONA, Marco DUGATO, Lorella GAROFALO: *A framework for the quantification of organized crime and assessment of availability and quality of relevant data in three selected countries of Latin America and the Caribbean*. Milan, Università Cattolica del Sacro Cuore – TRANSCRIME, 2012.

–Miroslav SCHEINOST: Organised Crime Policies in the Czech Republic: A Hard Road from Under-Estimation to the European Standard. In: Letizia PAOLI and Cyrille FIJNAUT (szerk.): *Organised Crime in Europe Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*. Dordrecht, Springer, 2004., 879-897.

–Anna SERGI: Structure versus Activity. Policing Organized Crime in Italy and in the UK, Distance and Convergence. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, vol. 8., iss. 1. (2014), 69-78.

- Anna SERGI: Divergent mind-sets, convergent policies: Policing models against organized crime in Italy and in England within international frameworks. *European Journal of Criminology*, vol. 12., iss. 6. (2015), 658-680.
- Arndt SINN: Transnational Organised Crime: Concepts and Critics. In: Pierre HAUCK, Sven PETERKE (szerk.): *INTERNATIONAL LAW AND TRANSNATIONAL ORGANISED CRIME*. Oxford, Oxford University Press, 2016. 24-41.
- Frank G. SHANTY (szerk.): *Organized Crime From Trafficking To Terrorism –Volume One*. Santa Barbara, ABC-CLIO Inc., 2008.
- Gordon STOVIN, Chris DAVIES: Beyond the Network: A Crime Science Approach to Organized Crime. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, vol. 2., iss. 4. (2008), 497–505.
- STRATEGY TO COMBAT TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME – Addressing Converging Threats to National Security*. Washington, Staff of the National Security Council, 2011.
- Study on paving the way for future policy initiatives in the field of fight against organised crime: the effectiveness of specific criminal law measures targeting organised crime – Final report*. Brüsszel, Európai Bizottság, 2015.
- Elisabeth SYMEONIDOU-KASTANIDOU: Towards a New Definition of Organised Crime in the European Union. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, vol. 15., iss. 1. (2007), 83-103.
- Tackling serious and organised crime a local response – Report*. London, Local Government Association, 2015.
- Natasha TUSIKOV: The Godfather Is Dead: A Hybrid Model of Organized Crime. In: Graciela MARTÍNEZ-ZALCE, Will STRAW, Susana VARGAS CERVANTES (szerk.): *Aprehendiendo Al Delincuente: Crimen Y Medios En América Del Norte*. México, Media@McGill, 2011., 143-159.
- UNODC: *Results of a pilot survey of forty selected organized criminal groups in sixteen countries*. New York, United Nations, 2002.
- Federico VARESE: What is Organized Crime?, In: Stefania CARNEVALE, Serena Forlati, Orsetta GIOLO (szerk.): *Redefining Organised Crime: A Challenge for the European Union?* Oxford, Hart Publishing, 2017. 27-56.
- Angela VENG MEI LEONG: *The Disruption of International Organised Crime – An Analysis of Legal and Non-Legal Strategies*. Aldershot, Ashgate Publishing Limited, 2007.
- Barbara VETTORI: Comparing data sources on organised crime across the EU – A first step towards an EU statistical apparatus. In: Petrus C. VAN DUYNE, Almir MALJEVIC, Maarten VAN DIJCK, Klaus VON LAMPE, James L. NEWELL (szerk.): *THE ORGANISATION OF CRIME FOR PROFIT CONDUCT, LAW AND MEASUREMENT*. Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2006., 43-67.
- Klaus VON LAMPE: Measuring Organised Crime - A Critique of Current Approaches. In: Petrus C. VAN DUYNE, Matjaž JAGER, Klaus VON LAMPE, James L. NEWELL (szerk.): *Threats and Phantoms of Organised Crime, Corruption and Terrorism: Rhetoric and critical perspectives*. Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2004., 85-116.
- Klaus VON LAMPE, Maarten VAN DIJCK, Rob HORNSBY, Anna MARKINA, Karen VERPOEST: Organised Crime is . . . Findings from a cross-national review of literature. In: Petrus C. VAN DUYNE, Almir MALJEVIC, Maarten VAN DIJCK, Klaus VON LAMPE, James L. NEWELL (szerk.): *THE ORGANISATION OF CRIME FOR PROFIT CONDUCT, LAW AND MEASUREMENT*. Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2006. 17-41.
- Phil WILLIAMS: Transnational Criminal Networks. In: John ARQUILLA, David RONFELDT (szerk.): *Networks and Netwars The Future of Terror, Crime, and Militancy*. Santa Monica, RAND Corporation, 2001., 61-97.

–Michael WOODIWISS: Transnational organised crime – The global reach of an American concept. In: Adam EDWARDS, Peter GILL (szerk.): *Transnational Organised Crime – Perspectives on global security*. London, Routledge, 2003. 13-27.

–Jennifer XU, Byron MARSHALL, Siddharth KAZA, Hsinchun CHEN: Analyzing and Visualizing Criminal Network Dynamics: A Case Study. *Intelligence and Security Informatics*, vol. 1. (2004), 359-377.

Törvények, törvényjavaslatok

–A magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről – 1878. V. tcz. (Csemegi-kódex)

–A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény

–A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény

–A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény

–A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény

–A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény

–A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény

–A büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítő k Védelmi Programjáról szóló 2001. évi LXXXV. törvény

–A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény

–A Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény

–Magyarország Alaptörvénye

–Az Úgyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény

–A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény

–Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény

–A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény

–A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény

–A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény, egyes büntető tárgyú törvények, valamint az európai uniós és a nemzetközi bűnügyi együttműködést szabályozó törvények módosításáról szóló 2017. évi CXLIV. törvény

–T/250. számú törvényjavaslat

–T/4057. számú törvényjavaslat

–T/5060. számú törvényjavaslat

–Cseh Köztársaság Büntető Törvénykönyve (40/2009. számú törvény)

–Horvát Köztársaság Büntető Törvénykönyve (2498/2011. számú törvény)

–Lengyel Köztársaság Büntető Törvénykönyve (1997. június 6-ai Büntető Törvénykönyv)

–Osztrák Köztársaság Büntető Törvénykönyve (60/1974. számú törvény)

–Románia Büntető Törvénykönyve (286/2009. számú törvény)

–Szerb Köztársaság Büntető Törvénykönyve (85/2005. számú törvény)

–Szlovák Köztársaság Büntető Törvénykönyve (300/2005. számú törvény)

–Szlovén Köztársaság Büntető Törvénykönyve (2296/2008. számú törvény)

–Ukrajna Büntető Törvénykönyve (2341-III./2001. számú törvény)

Rendeletek, határozatok

–11/1993. (III. 12.) OGY határozat a Magyar Köztársaság biztonságpolitikájának alapelveiről

–94/1998. (XII. 29.) OGY határozat a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveiről

- 36/2000. (III. 17.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között a szervezett bűnözés megelőzésére és a visszaszorítására vonatkozó információk cseréjéről szóló, Budapesten, 2000. január 13-án aláírt Egyetértési Nyilatkozat kihirdetéséről
- 28/2002. (II. 27.) Korm. rendelet a Védelmi Programban résztvevők, valamint reájuk tekintettel más személyek támogatásáról és az egyes támogatási formákról, továbbá a büntetőeljárásban résztvevők, valamint az eljárást folytató hatóság tagjai személyi védelme elrendelésének feltételeiről és végrehajtásának szabályairól szóló 34/1999. (II. 26.) Korm. rendelet módosításáról
- 2144/2002. (V. 6.) Korm. határozat a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról
- 2073/2004. (IV. 15.) Korm. határozat a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról
- 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet a Rendőrség szerveiről és a rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről
- 293/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról
- 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól
- 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról
- 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet a Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről
- 485/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerveinek hatásköréről és illetékességéről
- 41/2018. (III. 13.) Korm. rendelet a büntetőeljárással összefüggésben személyi védelemben részesíthető személyekről és a személyi védelem ellátásának szabályairól

Szervezettszabályozó eszközök

- 11/2003. (ÜK.7.) LÜ utasítás a vádelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról
- 45/2010. (OT 25.) ORFK utasítás a bűncselekményekből származó jövedelmek és a bűncselekményekhez kapcsolódó egyéb javak felkutatása, azonosítása és a kármegetérülés érdekében teendő rendőri feladatokról
- A Nemzeti Védelmi Szolgálat Főigazgatójának 29/2011. (IV.01.) utasítása a Nemzeti Védelmi Szolgálat Szervezeti és Működési Szabályzatáról
- A Nemzeti Védelmi Szolgálat Főigazgatójának 41/2011. utasítása a Nemzeti Védelmi Szolgálat ügyrendjének kiadásáról
- A Nemzeti Védelmi Szolgálat Főigazgatójának 67/2011. utasítása a Nemzeti Védelmi Szolgálat Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 29/2011. (IV.01.) főigazgatói utasítás módosításáról
- 12/2012. (VI. 8.) LÜ utasítás az ügyészség szervezetéről és működéséről
- 13/2012. (VI. 15.) LÜ utasítás az Országos Kriminológiai Intézet szervezetéről és működéséről
- A Nemzeti Védelmi Szolgálat Főigazgatójának 10/2014. utasítása a Nemzeti Védelmi Szolgálat Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 29/2011. (IV.01.) főigazgatói utasítás módosításáról
- 2/2015. (VI. 30.) LÜ h. körlevél a bűnös úton szerzett vagyon elvonását célzó kényszerintézkedésekkel összefüggő ügyészi feladatokról
- A Nemzeti Védelmi Szolgálat Főigazgatójának 47/2015. utasítása a Nemzeti Védelmi Szolgálat Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 29/2011. (IV.01.) főigazgatói utasítás módosításáról

- A Nemzeti Védelmi Szolgálat Főigazgatójának 24/2017. utasítása a Nemzeti Védelmi Szolgálat Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 29/2011. (IV.01.) főigazgatói utasítás módosításáról
- Az országos rendőrfőkapitány 20/2018. (V.31.) ORFK utasítása a bűncselekményekből származó jövedelmek és a bűncselekményekhez kapcsolódó egyéb javak felkutatása, azonosítása és a vagyonbiztosítás érdekében teendő feladatokról
- A Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ igazgatójának 6/2018. (X. 18.) NEBEK intézkedése a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ Szervezeti és Működési Szabályzatáról
- Nemzetközi Oktatási Központ Alapító okirata módosításokkal egységes szerkezetbe foglalva (A-210/1/2019)

Nemzetközi jogi eszközök

- Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni megállapodás végrehajtásáról
- A Tanács szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló cselekvési terve, Az Európai Unió Hivatalos Lapja EN-No C 251/1.
- Együttes fellépés, amelyet a Tanács az Európai Uniót létrehozó szerződés K. 3. cikke alapján fogadott el az Európai Unió tagállamaiban a bünszervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról (98/733/IB); Az Európai Unió Hivatalos Lapja HU-19/1. kötet 113-114.; 1998. december 21.
- Közös Álláspont (1999. március 29.), amelyet a Tanács az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján fogadott el a tervezett, szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezményről (1999/235/IB); Az Európai Unió Hivatalos Lapja HU-19/1. kötet
- ENSZ nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló egyezménye
- A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) a közös nyomozócsoportokról (2002/465/IB). Az Európai Unió Hivatalos Lapja HU-19/6. kötet, 15-17.
- A Tanács Határozata (2004. április 29.) az Egyesült Nemzetek nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményének az Európai Közösség nevében történő megkötéséről (2004/579/EK); Az Európai Unió Hivatalos Lapja HU-11/51. kötet 290.
- A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek „A szervezett bűnözés leküzdésére irányuló stratégiai koncepció kifejlesztéséről” (SEC 2005 724.)
- A Bizottság javaslata a szervezett bűnözés elleni küzdelemmel kapcsolatos kerethatározatról (2005/003. CNS)
- Az Európai Parlament Tanácshoz intézett ajánlásra irányuló javaslat szervezett bűnözés elleni küzdelem stratégiai koncepciójának kidolgozásáról (2006/2094 INI); Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság A6-0152/2007
- A Tanács 2008/841/IB Kerethatározata (2008. október 24.) a szervezett bűnözés elleni küzdelemről; Az Európai Unió Hivatalos Lapja L 300/4.
- Az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottságának jelentése a szervezett bűnözésről az Európai Unióban (2010/2309 INI), A7-0333/2011
- Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az EU belső biztonsági stratégiájának megvalósítása: öt lépés a biztonságosabb Európa felé. Brüsszel, 2010.11.22. COM (2010) 673
- Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az Európai Unió belső biztonsági stratégiájának végrehajtásáról szóló első jelentés. Brüsszel, 2011.11.25. COM (2011) 790, 4.
- Az Európai Parlament 2012. március 14-i határozata a Szervezett Bűnözés, a Korrupció és Pénzmosás Problémájával Foglalkozó Különbizottság felállításáról, hatásköréről, összetételéről és megbízatásának idejéről

–Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az Európai Unió belső biztonsági stratégiájának végrehajtásáról szóló második jelentés. Brüsszel, 2013.04.10. COM (2013) 179, 2.

–Az Európai Parlament 2013. szeptember 12-i állásfoglalása az Európai Unió belső biztonsági stratégiájának végrehajtásáról szóló második jelentésről (2013/2636(RSP))

–Az Európai Parlament Szervezett Bűnözés, a Korrupció és a Pénzmosás Problémájával Foglalkozó Különbizottságának jelentése a szervezett bűnözés, a korrupció és a pénzmosás problémájáról: megvalósítandó intézkedésekre és kezdeményezésekre vonatkozó ajánlások (2013/2107(INI)), A7-0307/2013

–Az Európai Parlament 2015. július 9-i állásfoglalása az európai biztonsági stratégiáról (2015/2697(RSP))

–Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az Európai Unió 2010-2014 közötti belső biztonsági stratégiájáról szóló végrehajtási zárójelentés. Brüsszel, 2016.06.20. COM (2014) 365, 5.

Alkotmánybírósági döntések

–Alkotmánybíróság 3031/2017. (III.7.) AB határozata

–Alkotmánybíróság 3004/2020. (II.4.) AB végzése

Bírósági határozatok

Legfelsőbb Bíróság / Kúria határozatai

–BH+ 2001.10.453. (BH 2002.88.)

–BH+ 2001.12.558.

–BH 2002.173.

–BH 2003.6.

–BH+ 2004.11.496.

–4/2005. BJE határozat

–1389/2006. számú büntető elvi határozat

–BH+ 2006.3.100.

–1/2007. BJE határozat

–BH 2007.3.

–Legfelsőbb Bíróság Bfv. I.1.096/2006/19. számú végzése

–Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.844/2007/6. számú végzése

–BH+ 2008.8.392.

–BH+ 2008.10.439.

–BH 2008.139.

–Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.8/2008/7. számú végzése

–Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.440/2008/6. számú végzése

–Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.499/2008/11. számú végzése

–Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.646/2008/5. számú végzése

–BH+ 2009.6.240.

–BH+ 2009.7.290.

–Legfelsőbb Bíróság Bfv.III.342/2009/5. számú végzése

–Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.636/2009/6. számú végzése

–Legfelsőbb Bíróság Bfv.II./820/2009. számú végzése

–Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.907/2009/20. számú végzése

–BH+ 2010.1.7.

–BH 2010.264.

–BH+ 2010.8.338.

–BH+ 2010.11.472.

–Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.200/2010/9. számú végzése

- Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.335/2010/5.szám ítélete
- Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.456/2010/7.számú ítélete
- Legfelsőbb Bíróság Bhar.III.616/2010/24. számú ítélete
- 2383/2011. számú büntető elvi határozat
- BH 2011.299.
- Legfelsőbb Bíróság Bfv.III.1.111/2010/7.számú végzése
- Kúria Bfv.II.754/2011/10. számú végzése
- Kúria Bhar.III.1.219/2011/19.számú ítélete
- Kúria Bfv.II.125/2012/9. számú végzése
- Kúria Bhar.III.447/2012/4. számú ítélete
- Kúria Bfv.I.505/2012/6.számú végzése
- Kúria Bfv.II.573/2012/5. számú végzése
- Kúria Bfv.III.779/2012/9. számú végzése
- Kúria Bfv. III. 953/2012/34. számú ítélete
- Kúria Bfv.I.994/2012/8.számú végzése
- Kúria Bfv.I.1469/2012/12. számú végzése
- Kúria Bfv.III.1.562/2012/13.számú ítélete
- Kúria Bfv.II.56/2013/8. számú végzése
- Kúria Bfv. III. 1.002/2013/11. számú ítélete
- Kúria Bfv. III. 1.260/2013/10. számú végzése
- Kúria Bfv.II.22/2014/5.számú végzése
- Kúria Bhar.III.47/2014/23. számú ítélete
- Kúria Bhar.I.302/2014/11. számú végzése
- Kúria Bfv.II.1059/2014/6. számú végzése
- Kúria Bfv. III. 1.500/2014/4. számú végzése
- Kúria Bfv.I.1757/2014/9.számú ítélete
- Kúria Bfv.III.598/2015/10. számú végzése
- Kúria Bhar.I.844/2015/8. számú végzése
- Kúria Bfv.II.967/2015/9. számú végzése
- Kúria Bhar.I.1320/2015/47. számú végzése
- Kúria Bfv.I.1325/2015/10. számú végzése
- Kúria Bfv.III.1.491/2015/7. számú végzése
- Kúria Bfv.II.1639/2015/17. számú ítélete
- Kúria Bfv.II.1643/2015/4. számú végzése
- Kúria Bfv.I.1725/2015/7. számú végzése
- BH 2016.5.
- BH 2016.234.
- Kúria Bfv.III.259/2016/12. számú végzése
- Kúria Bfv.II.602/2016/9. számú végzése
- Kúria Bfv.III.790/2016/5. számú végzése
- Kúria Bfv.III.897/2016/5. számú végzése
- Kúria Bfv.III.1.303/2016/7. számú végzése
- Kúria Bfv.III.1.407/2016/10. számú végzése
- Kúria Bfv.I.1752/2016/6. számú végzése
- Kúria Bfv.II.151/2017/7. számú végzése
- Kúria Bfv.II.258/2017/6. számú végzése
- Kúria Bfv.II.460/2017/11. számú végzése
- Kúria Bfv.III.759/2017/5. számú végzése
- Kúria Bfv.III.1.079/2017/5. számú végzése
- Kúria Bfv.I.1184/2017/8.számú végzése
- BH 2018.37.

- BH 2018.106.
- Kúria Bfv.II.171/2018/16. számú végzése
- Kúria Bfv.II.842/2018/9. számú végzése

Ítéltáblák határozatai

- Debreceni Ítéltábla Bf.II.357/2009/ 28. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf.III.638/2009/43. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf.II.385/2011/45. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf.III.123/2012/53. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf.III.744/2013/57. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf.II.540/2015/39. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf.I.648/2015/12. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf.I.420/2016/47. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.162/2005/52. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 6.Kbf.78/2006/25. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.221/2007/12. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.63/2008/14. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 6.Kbf.8/2009/4. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.34/2009/16. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 6.Kbf.90/2009/10. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.146/2009/45. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.161/2009/17. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.243/2009/24. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.56/2010/133. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.69/2010/36. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.127/2010/6. számú végzése
- Fővárosi Ítéltábla 6.Kbf.71/2011/7. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.142/2011/58. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla Bf.79/2012/57. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 6.Kbf.83/2012/23. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.309/2012/21. számú végzése
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.367/2012/28. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.250/2013/103. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.305/2013/33. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 9. Bf.98/2014/12. számú végzése
- Fővárosi Ítéltábla 11.Bf.202/2014/23. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.224/2014/16. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.300/2014/6. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.399/2014/61. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.403/2014/35. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.9/2015/8. számú végzése
- Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.21/2015/146. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.136/2015/35. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.355/2015/28. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.17/2016/6. számú végzése
- Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.52/2017/31. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.104/2017/38. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.16/2018/66. számú ítélete
- Győri Ítéltábla Bf.60/2007/81. számú ítélete
- Győri Ítéltábla Bf.108/2007/47. számú ítélete
- Győri Ítéltábla Bf.114/2007/49. számú ítélete

- Győri Ítéltábla Bf.81/2009/69. számú ítélete
- Győri Ítéltábla Bf.101/2010/167. számú ítélete
- Győri Ítéltábla Bf.119/2010/20. számú ítélete
- Győri Ítéltábla Bf.120/2010/5. számú ítélete
- Győri Ítéltábla Bf.86/2011/86. számú ítélete
- Győri Ítéltábla Bf.77/2013/17. számú ítélete
- Győri Ítéltábla Bf.67/2014/12. számú ítélete
- Győri Ítéltábla Bf.39/2015/26. számú ítélete
- Pécsi Ítéltábla Bf.II.172/2007/26. számú ítélete
- Pécsi Ítéltábla Bf. III. 59/2014/32. számú ítélete
- Pécsi Ítéltábla Bf.III.9/2015/41. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.II.240/2006/90. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.II.32/2007/38. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla 2.B.704/2008/159. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.II.334/2010/31. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.II.515/2011/12. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.II.38/2012/16. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.I.169/2012/24. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.II.367/2012/6. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.II.438/2012/21. ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.151/2013/34. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.III.724/2014/73. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.I.735/2014/7. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.431/2015/20. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.556/2015/24. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.III.606/2015/150. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.I.607/2015/60. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.336/2016/36. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.III.636/2016/5. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.793/2016/15. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.III.31/2017/53. számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Bf.224/2017/26. számú ítélete

Megeyei bíróságok / Törvényszékek határozatai

- Bács-Kiskun Megeyei Bíróság 2.B.268/2005/505. számú ítélete
- Bács-Kiskun Megeyei Bíróság 2.B.193/2008/538. számú ítélete
- Békés Megeyei Bíróság 13.B.131/2011/151. számú ítélete
- Békés Megeyei Bíróság 13.B.138/2011/79. számú ítélete
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megeyei Bíróság 5.B.1725/2005/515.számú ítélete
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megeyei Bíróság 12.B.302/2007/244. számú ítélete
- Budapest Környéki Törvényszék 8.B.101/2010/1010. számú ítélete
- Budapest Környéki Törvényszék B.131/2011/115. számú ítélete
- Budapest Környéki Törvényszék B.17/2012/193. számú ítélete
- Budapest Környéki Törvényszék 24.B.143/2012/313. számú ítélete
- Csongrád Megeyei Bíróság 2.B.358/2005/155. számú ítélete
- Csongrád Megeyei Bíróság 1.Bf.268/2007/84. számú ítélete
- Csongrád Megeyei Bíróság 2.B.704/2008/159. számú ítélete
- Csongrád Megeyei Bíróság 2.B.868/2009/161. számú ítélete
- Csongrád Megeyei Bíróság 1.Bf.486/2011/29. számú ítélete
- Debreceni Törvényszék KB.II.20/2009/54. számú ítélete
- Debreceni Törvényszék 12.B.266/2009/586. számú ítélete

- Debreceni Törvényszék 19.B.665/2012/207. számú ítélete
- Debreceni Törvényszék 18.Bf.95/2013/20. számú ítélete
- Debreceni Törvényszék 18.Bf.621/2015/24. számú ítélete
- Egri Törvényszék 4.Bf.456/2013/36. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 15.B.196/2003/453. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 10.B. 424/2003/142. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 7.B.474/2004/253. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság Kb.I.309/2005/48. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 8.B. 27/2006/38. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 14.B.123/2006/659. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 8.B.904/2006/86. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 14.B. 913/2006/45. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 6. B. 1031/2006/1157. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság Kb. IV. 204/2007/66. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 8.B. 402/2007/245. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 1.B.927/2007/199. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 9.B.829/2008/150. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 8.B.1347/2008/111. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 12.B. 1509/2008/388. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 12.B. 1509/2008/534. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 7.B.983/2009/30. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 15.B.1492/2010/306. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 29.B. 692/2011/72. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 8.B.195/2012/155. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 1.B.298/2012/211-I. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 20.B.1927/2012/76. számú végzése
- Fővárosi Törvényszék 25.B. 539/2013/374. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 26.B.1337/2013/40. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 1.B. 1435/2013/44. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 7.B.595/2014/131. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 14.B. 604/2014/85. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 17.B.1284/2014/493. számú ítélete
- Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 1.Bf.354/2006/21. számú ítélete
- Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság Kb.I. 5/2008/42. számú ítélete
- Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 3.Bf.343/2008/11. számú ítélete
- Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 3.Bf.294/2009/10. számú ítélete
- Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság B.175/2010/96. számú ítélete
- Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 3.Bf.153/2011/27. számú végzése
- Győri Törvényszék B.387/2012/183. számú ítélete
- Győri Törvényszék 3.Bf.209/2013/19. számú ítélete
- Gyulai Törvényszék 14.B.303/2011/69. számú ítélete
- Gyulai Törvényszék 13.B.101/2013/911. számú ítélete
- Gyulai Törvényszék 1.Bf.139/2013/25. számú ítélete
- Gyulai Törvényszék 3.B.276/2013/345. számú ítélete
- Gyulai Törvényszék 13.B.373/2015/124. számú ítélete
- Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 4.B.344/2008/354. számú ítélete
- Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 18.Bf.315/2009/18. számú ítélete
- Kecskeméti Törvényszék 8.B.116/2009/293. számú ítélete
- Kecskeméti Törvényszék 2.B.401/2011/418. számú ítélete
- Kecskeméti Törvényszék 3.Bf. 15/2014/36. számú ítélete
- Kecskeméti Törvényszék 1.B.213/2014/213. számú ítélete

- Kecskeméti Törvényszék 1.B.376/2015/27. számú ítélete
- Kecskeméti Törvényszék 2.Bf.364/2016/37. számú ítélete
- Komárom-Esztergom Megyei Bíróság 5. B.224/2005/189. számú ítélete
- Nyíregyházi Törvényszék 3.B.761/2012/205. számú ítélete
- Nyíregyházi Törvényszék 3.B.77/2013/145. számú ítélete
- Nyíregyházi Törvényszék 2.Bf.476/2014/6. számú ítélete
- Pest Megyei Bíróság 7.B.81/2006/2005. számú ítélete
- Somogy Megyei Bíróság B.675/2004/114. számú ítélete
- Somogy Megyei Bíróság Kb.II.9/2010/32. számú ítélete
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 1.B.710/2008/69. számú ítélete
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2.Bf.327/2009/37. számú ítélete
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2.Bf.881/2010/4. számú ítélete
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2.Bf.203/2011/5. számú ítélete
- Szegedi Törvényszék 2.B.296/2010/328. számú ítélete
- Szegedi Törvényszék 2.B.544/2011/62. számú ítélete
- Szegedi Törvényszék 4.B.1346/2013/22. számú ítélete
- Szegedi Törvényszék 4.Bf.227/2015/25. számú ítélete
- Szegedi Törvényszék 4.Bf.878/2015/32. számú ítélete
- Szegedi Törvényszék 1.B.763/2016/32. számú ítélete
- Szekszárdi Törvényszék 8. B.172/2012/398. számú ítélete
- Szekszárdi Törvényszék 7.B.77/2014/57. számú ítélete
- Szolnoki Törvényszék 3.B.548/2012/246. számú ítélete
- Szombathelyi Törvényszék 8.Bf.113/2015/56. számú ítélete
- Szombathelyi Törvényszék 8.Bf.13/2016/6. számú ítélete
- Tatabányai Törvényszék 7.B.170/2011/74. számú ítélete
- Tatabányai Törvényszék 2.Bf.229/2016/26. számú ítélete
- Vas Megyei Bíróság B.417/2005/447. számú ítélete
- Vas Megyei Bíróság B.306/2006/68. számú ítélete
- Vas Megyei Bíróság 8.B.289/2008/278. számú ítélete
- Vas Megyei Bíróság 8.B.80/2010/13. számú ítélete
- Veszprém Megyei Bíróság 8.B. 975/2007/192. számú ítélete
- Veszprémi Törvényszék 9.B.736/2009/116. számú ítélete
- Zala Megyei Bíróság Bf.573/2006/36. számú ítélete
- Zala Megyei Bíróság Bf.125/2007/11. számú végzése
- Zala Megyei Bíróság Bf.154/2007/15. számú ítélete
- Zalaegerszegi Törvényszék Bf.494/2017/17. számú ítélete

Városi bíróságok / Járásbíróságok határozatai

- Battonyai Járásbíróság B.315/2012/31. számú ítélete
- Berettyóújfalui Városi Bíróság 2.B.352/2008/99. számú ítélete
- Berettyóújfalui Városi Bíróság 2.B.418/2010/156. számú ítélete
- Gyöngyösi Járásbíróság 9.B.136/2012/174. számú ítélete
- Győri Városi Bíróság B.573/2008/35. számú ítélete
- Gyulai Városi Bíróság 13.B.279/2006/155. számú ítélete
- Debreceni Járásbíróság 53.B.393/2015/97. számú ítélete
- Kecskeméti Járásbíróság B.456/2015/228. számú ítélete
- Kiskunhalasi Városi Bíróság B.275/2011/198. számú ítélete
- Komáromi Járásbíróság 9.B.233/2015/15. számú ítélete
- Lenti Városi Bíróság 2.B.322/2005/80. számú ítélete
- Lenti Városi Bíróság 2.B.198/2006/30. számú ítélete
- Mosonmagyaróvári Járásbíróság B.345/2012/102. számú ítélete

- Mosonmagyaróvár Városi Bíróság B.421/2005/102. számú ítélete
- Mosonmagyaróvári Városi Bíróság B.190/2006/71. számú ítélete
- Mosonmagyaróvári Városi Bíróság B.1/2008/33. számú ítélete
- Soproni Városi Bíróság B. 53/2009/42. számú ítélete
- Szegedi Járásbíróság 11.B.1239/2013/273. számú ítélete
- Szegedi Járásbíróság 5.B.1711/2014/30. számú ítélete
- Szegedi Városi Bíróság 11.B.2678/2009/210. számú ítélete
- Szombathelyi Járásbíróság 25.B.235/2015/1. számú ítélete
- Vásárosnaményi Városi Bíróság 2.B.229/2007/158. számú ítélete
- Vásárosnaményi Városi Bíróság 1.B.52/2010/159. számú ítélete
- Vásárosnaményi Városi Bíróság 3.B.98/2010/30. számú ítélete
- Vásárosnaményi Járásbíróság 3.B.108/2013/93. számú ítélete
- Zalaegerszegi Járásbíróság 5.B.98/2017/27. számú ítélete

Internetes források

- Alkotmányvédelmi Hivatal honlapja (<http://ah.gov.hu>)
- <https://arsboni.hu/bh-kisokos-ii-resz/>
- Információs Hivatal honlapja (<http://www.mkih.hu/>)
- KÁDÁR Krisztián: Stratégiai tervezés a közigazgatásban. (<https://docplayer.hu/1619610-Strategiai-tervezes-a-kozigazgatasban.html>)
- Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat honlapja (<http://knbsz.gov.hu>)
- Nemzetbiztonsági Szakszolgálat honlapja (<https://nbsz.gov.hu/>)
- https://nav.gov.hu/nav/bunugy/eredmenyeink/A_NAV_nyomozohatosaga20190115.html
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar honlapja (<https://rtk.uni-nke.hu/karunkrol/kozerdeku-informaciok>)
- Nemzeti Oktatási Központ honlapja (<http://www.nokitc.hu/19/29-2/>)
- Nemzeti Védelmi Szolgálat honlapja (<https://nvsz.hu>)
- <http://www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/teruleti-szervek/nemzetkozi-bunugyi-egyuttmukodesi-kozpont>
- Nemzetközi Pénzügyi Nyomozói Akadémia honlapja (<http://www.nokitc.hu/nok/page.php?44>)
- Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ honlapja (<http://tibek.gov.hu>)
- Terrorelhárítási Központ honlapja (<http://tek.gov.hu/>)

Sajtócikkek

- BARANYÓ György: Titkos információk, védett informátorok – Ki súg a rendőrségnek? *Magyar Nemzet*, 1992. szeptember 30.
- BODNÁR Lajos: Mi fán terem a vádalku? „Megállapodás” az állam és az elkövető között. *Magyar Nemzet*, 1996. július 30.
- SZIGETI Ildikó: A vádalku tárgya – Ha megéri, még a büntetés is elmaradhat. *Vasárnapi Hírek*, 1997. február 9.
- Névcseré is lehetséges – Tanúvédelem bűnbánó maffiózóknak. *Magyar Nemzet*, 2001. július 27.
- Új arc a bűnbánó maffiózóknak – Elkészült a tanúvédelmi program tervezete. *Népszabadság*, 2001. július 27.
- A különösen védett sértett, maffiózó és tanú. *Vasárnapi Hírek*, 2001. július 29.
- Loncsikkal vádalkut köthetnek. *Népszava*, 2001. október 4.
- Leonyid Stecura előzetesben. *Magyar Nemzet*, 2001. október 5.
- Megszólal az ukrán keresztapa? A robbantások háttéréről és a rendőri kapcsolatokról várják a választ Stecurától. *Magyar Nemzet*, 2001. október 4.

- Új emberré válhat a bűnbánó maffiózó – Az eddiginél nagyobb védelmet kap a védett tanú. *Vasárnapi Hírek*, 2001. november 18.
- FEKETE GY. Attila: Bűnbánó maffiózók tanúvédelme – A megtérő bűnöző csak közvetítőn keresztül lesz elérhető. *Népszabadság*, 2001. december 15.
- Vizsgálják Stecura kapcsolatait. *Magyar Nemzet*, 2002. február 12.
- NÉMETH I. Gergely: Új egység a „pentitók” segítésére – Április 1-jén lép életbe az új tanúvédelmi szabályozás. *Világgazdaság*, 2002. március 13.
- Stecura védelmi pénze – Zsarolás is szerepel az ukrán-izraeli férfi számláján. *Magyar Nemzet*, 2003. március 19.
- Az ásós ember buktatta le Stecurát. *Népszabadság*, 2003. május 28.
- Bíróság elé áll a keresztapa – Maffia tagjaként elkövetett bűntettekkel vádolják az ukrán-izraeli Stecurát. *Magyar Nemzet*, 2003. szeptember 13.
- Lefejezték a magyarországi orosz-ukrán maffiát. *Népszava*, 2003. december 2.
- Nyolc évet kapott Leonid Stecura – A bíróság szerint bizonyított, hogy az ukrán-izraeli vádlott bűnszervezetet irányított Magyarországon. *Magyar Nemzet*, 2004. október 2.
- Rács mögött – Loncsik kalandjai. *168 Óra*, 2004. október 14.
- Májusban indul a maffiaper. *Magyar Nemzet*, 2005. április 4.
- Kommandósok biztosítják a ma kezdődő kecskeméti maffiaperet. *Magyar Hírlap*, 2005. május 2.
- Drága a kecskeméti maffiaper. *Népszabadság*, 2005. szeptember 21.
- Összesen hatvannyolc év börtön a maffiaperben. *Magyar Hírlap*, 2006. április 14.
- Befejeződött a maffiaper. *Népszava*, 2006. október 7.
- Őrizetbe vették az Eclipse Zrt. vezetőjét. *Népszabadság*, 2010. március 11.
- Eclipse: az államnak nincs baja. *Magyar Nemzet*, 2010. március 12.
- Az NBH buktatta le az Eclipse-t? *Népszabadság*, 2010. március 13.
- Bajban az Eclipse vezetői. *Magyar Hírlap*, 2010. március 13.
- Eclipse-ügy: sokaknak szemet szúrt a pénzmosás. *Népszabadság*, 2010. március 17.
- Elfogták a „fekete sereg” szökésben lévő tagját. *Népszava*, 2010. június 19.
- Életfogytiglant kapott a fekete sereg vezetője. *Magyar Hírlap*, 2010. december 15.
- Vádemelés az Eclipse-ügyben. *Népszabadság*, 2012. január 4.
- Eclipse: a vád milliárdos adócsalás. *Magyar Nemzet*, 2012. január 4.
- Eclipse-ügy: közpénzeket nyertek, de nem adóztak. *Magyar Hírlap*, 2012. január 4.
- Másodfokon a maffiaper – Továbbra is szökésben a fekete sereggént elhíresült bűnszervezet vélt vezetője. *Magyar Nemzet*, 2012. február 9.
- A fekete sereg a bíróságon. *Magyar Hírlap*, 2012. február 28.
- Véget ér a fekete sereg pere. *Magyar Nemzet*, 2012. március 2.
- Holnap döntenek a fekete seregről. *Magyar Nemzet*, 2012. március 12.
- Ítéletet hoznak holnap a fekete sereg ellen. *Népszava*, 2012. március 12.
- Fekete sereg: súlyosított ítéletek. *Magyar Nemzet*, 2012. március 14.
- Bizonyítatlan milliárdos adócsalás. *Népszabadság*, 2013. január 9.
- Eclipse-ügy: az ítéletábla dönt. *Magyar Nemzet*, 2013. január 9.
- Ismét bíróság előtt a fekete sereg. *Magyar Nemzet*, 2013. február 1.
- Hétfőn döntenek a fekete seregről. *Népszava*, 2013. február 1.
- Fekete sereg: maradt az előző ítélet. *Népszava*, 2013. február 5.
- Bűnszervezet maradt Magyar fekete serege. *Magyar Hírlap*, 2013. február 5.
- Kegyelmet kaphat Radnai László? *Magyar Nemzet*, 2014. július 12.
- FEKETE Gy. Attila: Harmadik csapás: Cinóber kivégzése. *Népszabadság*, 2015. július 8.
- Vádat emeltek a fekete sereg egyik tagja ellen. *Napi gazdaság*, 2015. július 30.
- FEKETE Gy. Attila: Segít egy bűnbánó maffiózó – Megoldódhat a Seres-gyilkosság és a 14 éve eltűnt tárnoki család rejtélye. *Népszabadság*, 2015. október 24.
- Eclipse-ügy: ítéletidő csaknem tíz év után. *Népszabadság*, 2016. szeptember 27.

- Bűnszervezet volt az Eclipse. *Magyar Nemzet*, 2016. szeptember 27.
- Eclipse: felmentés után letöltendő. *Magyar Hírlap*, 2016. szeptember 27.